

Lei 12

KARL MAY • TESTAMENTUL INCASULUI

KARL MAY

CUTEZĂTORII

TESTAMENTUL INCASULUI

EDITURA ALBATROS

KARL MAY

TESTAMENTUL INCASULUI

În românește de
EUGEN FRUNZĂ

EDITURA ALBATROS

Coperta de KALAB FRANCISC

KARL MAY
Das Vermächtnis das Inka
(Gesammelte Werke, Band 39)

Karl May Verlag
Radebeul bei Dresden, 1892

CAPITOLUL ÎNTÎI

ESPADA

„Corrida de toros, corrida de toros!“ răsuna glasul crainicilor care, împodobiţi cu cocarde şi panglici multicolore, străbăteau oraşul Buenos Aires în lung şi în lat.

Corrida de toros, lupta cu taurii, era de cîtva timp evenimentul comentat cu mare lux de amănunte în toate gazetele oraşului.

Corrida de toros forma subiectul de discuţie în toate localurile publice şi particulare.

Corrida de toros înflăcărează pe orice spaniol, ca şi pe orice ins în vinele căruia curge măcar o picătură de sînge latino-american. Puţin îi pasă de adversarii distracţiei sale favorite, de cei care susţin că e vorba de un sport imoral şi în toate privinţele reprobabil. Spaniolul arde de nerăbdare să-şi găsească un loc, să chiuie bucuros la vederea animalului torturat şi, încîntat peste măsură, să uite de sine şi de tot cînd taurul îndîrjit şi fără teamă spintecă burta unui cal sau ia în coarne pe vreunul din toreadori.

Da, *corrida de toros!* De cîtă vreme nu se mai văzuse la Buenos Aires o *corrida!* De cînd nu se mai auzise în *Plaza de toros* nechezatul cailor, mugetul taurilor, strigătele luptătorilor, aclamaţiile mulţimii! Trecuseră ani de la ultimul spectacol de acest gen şi vina o purta grava situaţie politică a ţării.

Războiul în care Lopez, dictatorul paraguayan, tîrîse Confederaţia Argentinei, costase pînă atunci 40 de milioane de dolari şi 50 de mii de morţi pe cîmpul de luptă, fără a mai vorbi de cele 200 de mii de victime ale holerei, rezultat al mizeriei provocate de război. Nimeni nu se mai

gîndea la petreceri. Armata Confederației se afla în permanentă inferioritate față de trupele lui Lopez. Dar, în săptămîna precedentă, un succes remarcabil îi aduse lauda întregii țări. Izbînda fusese sărbătorită la Buenos Aires prin iluminații și alaiuri festive. Și pentru a fi pe placul populației, Sarmiento, președintele nou ales, găsi nimerit să îngăduie organizarea unei lupte cu tauri.

Deși pregătită la repezeală, această *corrida de toros* avea să devină extrem de pasionantă datorită unui anume concurs de împrejurări, îndreptățind astfel așteptările mulțimii.

Buenos Aires număra mulți toreadori faimoși pe care nici un taur nu reușise încă să-i doboare. Mînați de invidie și gelozie, toți aceștia rîvneau să-și dovedească superioritatea unul față de celălalt, să arate că ei sînt mai puternici, mai dibaci.

Cînd deodată se ivi acolo un străin, un spaniol din Madrid. Descinsese cu cîteva zile în urmă la hotelul „Labastie" și, din primul moment, ceruse permisiunea de a concura la întrecere. Cînd își rosti numele, domnii din comitet aprobară bucuroși, căci bărbatul cu pricina nu era nimeni altul decît însuși señor Crusada, cel mai vestit *espada* din regatul spaniol.

Suficient pentru ca întreaga populație a orașului să se pună în mișcare ! Și totuși avea să se întîmple ceva și mai senzațional. Adică se mai prezentară doi señores ale căror oferte stîrniră la culme interesul mulțimii. Unul era posesorul unor mari cirezi de vite. Investise cu cîtva timp în urmă sume considerabile pentru achiziția unui număr de bizoni nordamericani în vederea încrucișării lor cu vite de rasă autohtonă. Dar bizonii se dovediseră atît de sălbatici, de neîmblînziți, încît stăpînul lor îi meni exterminării. Oferi deci în mod gratuit pe cel mai masiv dintre acești bizoni pentru *corrida* ce avea să se desfășoare. Animalul urma să lupte în arenă alături de taurii obișnuiți.

Celălalt señor era proprietarul unei *hacienda* din regiunea San Nicolas. Peonii, adică argații lui, săpînd șanțuri circulare și pîndind apoi cu dibăcie, avuseseră norocul unic să prindă de viu și nevătămat un jaguar ce dădea tîrcoale turmelor de oi. Fiara n-au omorît-o, nădăjduind

s-o vîndă unui eventual cumpărător. Și acum stăpînul *haciendei* propunea să aducă jaguarul în oraș și să-l ofere în dar comitetului.

E lesne de imaginat că toate aceste împrejurări, prezența faimosului *espada* madrilez, ca și perspectiva înfruntării cu bizonul și cu jaguarul, atrăgeau în chip deosebit atenția publicului și, în primul rînd, a luptătorilor băștinași. Aceștia se numesc de obicei *toreadores* sau *toreros*, cuvînt care provine din *toro*, taur pe spaniolește, și se împart în mai multe categorii, avînd fiecare o anume sarcină și specialitate. Primii sînt *picadorii*, care se avîntă călări și hărțuiesc taurii cu sulițele. Apoi *chulos*, numiți și *banderilleros*, care, mînuind eșarfe viu colorate, atrag atenția taurilor asupra lor și le înfig în ceafă niște vergele cu cîrlig ascuțit la capăt. În sfîrșit *espadas*, adevărații luptători, care încearcă să răpună taurul cu spada, de unde și numele. În plus mai sînt și *matadorii* — de la *matar*, a măcelări. Aceștia nu fac parte de fapt dintre luptători. Sînt un fel de argați ai arenei. Cînd taurul nu a fost lovit mortal, ci numai doborît la pămînt, ei aleargă și îi dau lovitura de grație.

Așadar, crainicii străbăteau străzile din Buenos Aires vestind lumea că spectacolul va avea loc a doua zi. Din cînd în cînd se opreau din mers ca să anunțe cu glas tunător programul și alte amănunte. Negustorii care și-o puteau îngădui trăgeau repede oblonul, închideau prăvăliile și se duceau la restaurant, la cafenea, la *confiteria*, ca să comenteze acolo evenimentul. *Confiteria*, ca și la noi, nu oferă decît înghețată și prăjituri.

„Café de Paris", cel mai elegant local de întîlnire din Buenos Aires, gemea de consumatori ; nu mai era nici un locșor liber. O mare animație domnea la toate mesele, dar mai ales la una din ele către care se îndreptau privirile celorlalți clienți. Căci în jurul ei ședeau cei trei *espadas* argentinieni care aveau să-și arate a doua zi măestria în arenă.

Cu toată invidia ce-i învrăjbea, dumnealor erau unanim de acord că membrii comitetului săvîrșiseră o greșeală gravă acceptîndu-l pe spaniol. Își propuneau chiar să facă tot posibilul ca să-i întunece faima de care se bucura. Unul, mai ales, care conducea discuția, dădea depline

asigurări că va doborî din prima lovitură bizonul nord-american și întru aceasta era gata să pună rămășag cu oricine și pe oricît.

În preajma lor, la o altă masă, ședeau patru domni îmbrăcați cu mult gust, dintre care unul atrăgea în mod deosebit atenția. Era de statură aproape uriașă. Deși nu părea trecut cu mult peste cincizeci de ani, avea capul cărunt și o barbă albă ca zăpada, lungă și deasă. Din pricina obrajilor arși de soare putea fi luat drept un *gaucho* sau, în orice caz, drept un om dedat vieții în aer liber, într-o pampa sau chiar în sălbăticie. Dar eleganța costumului său croit după cel mai nou model parizian sugera contrariul. Comesenii, trei la număr, aveau chipuri la fel de bronzate. Unul din ei vorbi :

— L-ai auzit pe palavragiul ăsta, Carlos ?

Bărbosul confirmă din cap.

— Și ce zici ?

Cel numit Carlos ridică din umeri și un zîmbet rece, superior, îi apăru la colțul gurii.

— Sînt cu totul de părerea ta, reluă primul. Nu e joacă să răpui cu spada un taur de pe-aici înainte de a-l istovi de tot. Tu, care ai trăit atîția ani în America de Nord și te-ai ocupat cu vînătoarea de bizoni, știi prea bine ce înseamnă un asemenea animal. Nu văd cum *espada* ăsta ar putea să-și țină făgăduiala.

— Cred și eu. Nu se omoară bivolii cu gura.

Rostise aceste cuvinte mai tare decît ar fi vrut. *Espada* îl auzi și țîșni de pe scaunul lui. Se apropie de masa celor patru și zise pe un ton aproape poruncitor :

— Señor, n-ați vrea să-mi spuneți cum vă cheamă ?

Uriașul cu barba albă îl măsură din ochi cu mare indiferență, apoi răspunse calm :

— De ce nu ? ! Însă după ce voi fi cunoscut mai întîi numele dumitale.

— Numele meu e vestit în lung și în lat. Mă cheamă Antonio Perillo.

Ochii străinului licăriră o clipă foarte ciudat, dar, coborîndu-și pleoapele, omul vorbi pe același ton liniștit :

— Numele meu nu e chiar atît de faimos. Mă cheamă Hammer.

— Nume nemțesc ?

— Da.

— Sînteți neamț ?

— Desigur.

— Atunci păziți-vă gura cînd e vorba de chestiuni locale ! Eu sînt un *porteno*, ați înțeles ?

Rostise cuvîntul apăsat, plimbîndu-și privirea trufașă pe chipul interlocutorului său.

Portenos își spun locuitorii băștinași ai țării, spre deosebire de imigranți.

Perillo crezuse că astfel va face mare impresie, dar se înșela. Uriașul părea că nici nu cunoaște semnificația acestui termen. Drept care *espada* continuă pe un ton și mai arogant :

— V-ați referit cu dispreț la persoana mea. Vă retrageți cuvintele ?

— Nicidecum. Am spus că un bivol nu poate fi ucis cu gura și, pentru că așa mi-e felul, nu susțin decît ceea ce știu.

— *Carracho* ! Asta-i bună ! Eu, cel mai de seamă luptător din această țară, să rabd batjocura unui neamț ! Mă rog, ce-ai spune dumneata dacă ți-aș cere să ne măsurăm cu spada ?

— Nimic, nimic n-aș spune, fiindcă nu m-aș sinchisi de loc, răspunse Hammer, sprijinindu-se de speteaza scaunului și aruncînd celuilalt o privire care însemna orice în afară de teamă.

Aceasta îl stîrni și mai mult pe argentinian. Cu ochii scăpărînd, făcu încă un pas, ridică brațul ca pentru a lovi și strigă :

— Cum, nu retragi ofensa și nu-mi dai satisfacție ?

— Nu.

— Bine ! Atunci ești un infam, un laș. Na !

Și își porni pumnul către obrazul lui Hammer. Dar acesta pară lovitura cu brațul ridicat. Țîșni în picioare, îl prinse pe agresor de ambele mîini, îl imobiliză și, ridicîndu-l ca pe o minge, îl dădu de perete încît îi trosniră oasele.

Toți cei de față se ridicară de la locurile lor, curioși să vadă urmarea. Perillo, ca de altfel și ceilalți consumatori, nu purta haine obișnuite în pampa și nu era de așteptat să aibă vreo armă sub costumul lui franțuzesc. Totuși,

după ce-şi reveni din zdruncin, băgă mîna sub veston, scoase la iveală un cuţit lung şi, urlînd de furie, se repezi la uriaş. Acesta nici nu se mişcă din loc, ci doar îl ţintui pe adversar cu privirea şi, fulgerător, îi apucă braţul înarmat răsucindu-l în aşa fel, încît agresorul ţipă de durere şi scăpă din mînă cuţitul. Apoi Hammer îl somă :

— Astîmpără-te, Perillo ! Cu mine nu-ţi merge ! Ne aflăm la Buenos Aires, nu în *Salina Mare del Condor*. Ai înţeles ?

Vorbind, îl pironea cu privirea de parcă ar fi vrut să-i pătrundă pînă în fundul inimii. Perillo se dădu îndărăt şi îl măsură speriat. Era palid, de-o paloare cadaverică. Teama îi tulburase ochii, glasul îi tremura.

— *Salina del Condor ?* făcu el. Ce-i cu asta ? Nu cunosc.

— Lasă că ştii tu prea bine. Ţi se vede pe faţă.

— Nu înţeleg nimic. Nu am avut nici o legătură cu dumneavoastră...

— Ai şi motive temeinice să nu pricepi, Antonio Perillo ! Deci fii atent !

Băgă mîna în buzunar, zvîrli pe masă cîteva bancnote pentru consumaţie, îşi luă pălăria din cuier şi se îndreptă spre uşă, fără ca nimeni să cuteze a-i sta în drum. De cum se ridică în picioare, toţi îşi dădură seama că n-ar fi plăcut lucru să te încaieri cu acest Goliath. Cei trei însoţitori plecară şi ei.

Abia după ce uşa se închise în urma lor, Perillo îşi regăsi curajul. Căută să-şi prezinte înfrîngerea într-o lumină mai favorabilă, căci unul dintre amici îl cam lua în rîs :

— Măi ce ruşine, Antonio ! Ţi-ai găsit naşul !

— Poftim, aleargă tu şi măsoară-te cu el ! Ăsta-i uriaş, dom'le, cine se încumetă...

— O fi, însă te-a tutuit. Şi cu ce dispreţ ! Iar tu ? După ce că înghiţi găluşca, îi mai şi vorbeşti cu dumneavoastră ca la început.

— Nici n-am băgat de seamă că m-a tutuit.

— Şi cu *Salina del Condor*, mă rog... Ce-a vrut să spună ?

— Ştiu eu ? Vreo idee fixă. Toţi nemţii sînt nişte aiuriţi, nişte lunatici. Hai să vorbim de altele.

Poate că totuşi discuţia n-ar fi contenit dacă în acel moment nu şi-ar fi făcut apariţia un personaj care atrase toate privirile asupra sa. Era un gaucho roşcovan, mic, pirpiriu, cum nimeni nu mai văzuse pînă atunci. Omuleţul purta pantaloni albi, foarte curaţi şi exagerat de largi, care-i ajungeau numai pînă la genunchi, şi o *cheripa* roşie de bumbac, un soi de pled pe care locuitorul din pampa şi-l înfăşoară la şold şi îl ridică în faţă şi la spate în jurul pieptului fixîndu-l cu ajutorul unei centuri. Mînecile cămăşii — albă, curată ca şi pantalonii — micul gaucho şi le suflecase pînă deasupra coatelor. De centură îşi legase o eşarfă roşie cu capetele atîrnînd într-o parte. Bustul îi era învelit într-un *pancho* roşu de lînă, o pătură cu deschizătură la mijloc şi trecută peste cap. Purta veritabile cizme de *gaucho*, confecţionate cam în felul următor : de îndată ce tai un cal, pînă a nu se răci leşul, îi jupoi picioarele dindărăt. Pielea, aşa cum se află, o ţii în apă fierbinte ca să poţi răzui mai uşor părul de pe ea. Apoi, umedă încă, o tragi în picior ca pe un ciorap. După ce se usucă, pieile acestea se strîng în jurul gambelor şi alcătuiesc o încălţăminte trainică la intemperii. Fireşte că asemenea încălţări nu pot fi scoase niciodată. Trebuie să le porţi pînă se rup de-a binelea şi se desprind de pe picior. De fapt ele nu acoperă decît pulpele şi gleznele. Talpa rămîne goală, degetele se iţesc în afară. Deci un gaucho astfel încălţat umblă, într-un fel, desculţ. Numai că aceşti oameni rareori calcă pe pămînt, şi atunci mai ales în interiorul colibei. Altminteri îşi duc veacul în şa. Încălţămintea fără talpă îi ajută la folosirea scărilor — atît de înguste încît nu încape în ele decît degetul gros. Cu atît mai falnici însă le sînt pintenii. Chiar şi sfrijitul care îşi făcu apariţia în local poseda nişte pinteni impresionanţi, cu roţi mari, zimţate, cît mondele de 5 mărci. Pe creştet trona o pălărioară de pîslă, cu ciucure, îndesată peste o basma de mătase roşie cu capetele aduse sub bărbie şi legate strîns. Orice gaucho poartă asemenea basma ca să-şi apere ceafa de soare. Ş-apoi, la călărit, basmaua îi flutură în jurul capului provocînd o boare plăcută. La brîu, sub eşarfă, odihnea un cuţit lung şi un pistol cu două

țevi. De cureaua lată, petrecută peste umăr, atîrna o flintă tot cu două țevi și nu cu mult mai scurtă decît stăpînul ei. În mîini omulețul ducea două cărți.

Acest ultim amănunt atrăgea îndeosebi atenția. Un gaucho cu cărți! Așa ceva nu se văzuse de cînd lumea. Unde mai pui că era și proaspăt bărbierit, fapt care de asemenea bătea la ochi.

Omul stătu o clipă în prag și, lucru cu totul surprinzător în acele împrejurări, salută cu un sonor *Buenos dias* — bună ziua! Se îndreptă spre masa eliberată tocmai atunci, luă loc, deschise amîndouă cărțile și, de parcă s-ar fi aflat singur cuc, începu să le cerceteze afundîndu-se avid în lectură. Erau două tomuri de E. d'Alton și Weiss, editate de Academia Regală de Științe din Berlin.

Larma de pînă atunci se făcu tăcere adîncă. Micul gaucho îi deconcertase pe toți. Nu știau ce să creadă. Omulețul însă nu se sinchisea de nimic; părea că nici nu observă lumea din jur. Citea impasibil și nu se întrerupse nici cînd zarva și discuția în jurul corridei se învioră din nou. Abia cînd un chelner tinerel, mărunt ca și dînsul, veni să-l întrebe ce dorește, năstrușnicul client își ridică privirea și rosti în cea mai curată spaniolă:

— Bere aveți? Vreau să spun *cerevisia*, pe latinește.

— Da, señor, avem. Șase taleri sticla.

— Atunci adă o sticlă, o *ampulla* sau *lagena*, pe latinește.

Chelnerul, după ce-l privi mirat, aduse o sticlă de bere și un pahar pe care-l umplu vîrf. Dar oaspetele nu-l mai luă în seamă și nu-și săltă nasul din cărți.

Pînă la urmă nimeni nu-i mai dădu nici o atenție, afară de un singur ins, și anume Antonio Perillo. Aproape că nu-l slăbea din ochi. Părea să nu se preocupe decît de noul venit. Abandonase orice discuție. La un moment dat se ridică, păși spre masa străinului, se înclină și vorbi pe un ton exagerat de politicos:

— Scuzați, señor, mi se pare că ne cunoaștem?!

Micul gaucho se trezi mirat din lectură, se sculă de pe scaun și răspunse la fel de politicos:

— Regret, señor, dar trebuie să vă declar că greșiți. Nu vă cunosc.

— Atunci aveți probabil oarecari motive să afirmați acest lucru. Eu, unul, sînt convins că ne-am întîlnit sus, pe rîu.

— Imposibil. N-am fost niciodată sus. Mă aflu abia de o săptămînă aici și n-am trecut nici măcar cu un pas dincolo de Buenos Aires.

— Îmi dați voie să vă-ntreb de unde sînteți?

— Din Jüterbogk, care se scrie și Jüterbog sau Jüterbock. Pînă acum nu s-a stabilit încă ortografia exactă. Eu înclin pentru Jüterbogk, deoarece îmbină două noțiuni: „bog" de la „biegen", a îndoi, și „Bock" adică berbec.

— Iată o localitate de care n-am auzit. Sînteți amabil să-mi spuneți și numele dumneavoastră?

— Cu plăcere. Morgenstern, doctorul Morgenstern.

— Și ocupația?

— Savant, mai bine zis om de știință amator.

— Specialitatea?

— Lucrez în zoologie, señor. Am venit în Argentina ca să dau de urmele glyptodonului, megatheriumului și mastodontului.

— Nu pricep. Aud pentru prima oară asemenea denumiri.

— M-am referit la niște specii uriașe de armodial, brasypod și elefant.

Espada făcu o mutră amețită, privi cu bănuială pe omulețul din fața lui și întrebă apăsat:

— Vorbiți serios, señor?

— Firește.

— Păi unde vreți să le căutați?

— Bineînțeles în conformația pampasului. Din păcate nu se știe încă precis dacă stratificarea s-a petrecut înainte sau concomitent cu diluviul.

— Diluviul? Señor, m-am lămurit! Umblați cu vorbe aiurea ca să-mi dați a înțelege că vă stingheresc.

— Pardon, nu sînt de loc vorbe aiurea. Am aici două volume ai căror autori sînt foarte competenți în ce privește istoria diluviului: Weiss și d'Alton. Cu siguranță că ați auzit de ei...

— N-am auzit nimic. Nu-i cunosc pe acești domni. Dar pe dumneavoastră pot susține fără greș că vă cunosc și

încă foarte bine. Mărturisiţi, señor, că veşmintele astea nu sînt decît un deghizament.

— Deghizament ? Hm ! Ca să fiu sincer, trebuie să spun că nu prea intră în obiceiul meu să arăt ca un gaucho.

— Şi totuşi s-ar părea că ştiţi călări de minune !

— Eu ? Eroare, señor ! Ce-i drept, am avut în cîteva rînduri prilejul să încalec un cal, un *equus*. Dar *equo vehi*, cum zice latinul — adică arta călăriei, îmi e străină în proporţie de nouă zecimi.

Perillo nu-şi putu reţine un zîmbet suspicios. Totuşi se înclină diplomatic şi vorbi :

— Nu are rost să vă mai tulbur, señor. Fiecare cuvînt al dumneavoastră e o dovadă în plus că vă ascundeţi identitatea. Iertaţi-mi, aşadar, stăruinţa de-acum. Sînt convins că va veni vremea cînd o să lepădaţi masca.

Acestea zise, Perillo se întoarse la masa lui. Omuleţul roşcovan clătină din cap şi se aşeză pe scaun bombănind :

— Masca ! S-o lepăd ! Acest señor trebuie să fie grozav de distrat.

Se aplecă din nou asupra cărţilor. Însă avea să fie iarăşi deranjat, de astă dată de chelnerul cel tînăr, care stătuse prin preajmă şi trăsese cu urechea. Tînărul se apropie de masa clientului şi îl pofti stăruitor :

— Señor, nu beţi ? E păcat, se răsuflă berea.

Ciudatul „gaucho“ îl privi şi, smulgîndu-se parcă din gînduri, luă paharul, sorbi o înghiţitură şi spuse pe un ton amical :

— Mulţumesc, señor. Să ne obişnuim a uni plăcutul cu utilul. De pildă, băutura, *potio* pe latineşte, e şi plăcută, şi folositoare.

Dădu să reia lectura, dar, observînd că tînărul nu se mişcă din loc, întrebă :

— Mai aveţi să-mi spuneţi ceva, señor ?

— Aş avea, dacă nu vă supăraţi. Vorbeaţi mai înainte de Jüterbogk. Sînteţi cumva german ?

— Exact, dovadă şi numele meu : Morgenstern. Dacă aş fi roman, m-ar chema *Jubar*.

— Mă bucură tare mult, señor ! Îmi permiteţi să vorbesc nemţeşte ?

— Zău ? Eşti şi dumneata german ?

— Ei, şi încă fain de tot ! Că doar mă trag din Strahlau, de lîngă Berlin. Care va să zică de-al dumneavoastră, dom' doctor, parcă aşa v-am auzit adineauri, sînteţi doctor.

— Din Strahlau ? Cine-ar fi bănuit ? Te credeam localnic get-beget. Şi cum de-ai trecut încoace, peste ocean ?

— Precum calul de apă, căruia îi mai spune şi libelulă. Adică ştiţi dumneavoastră, cum ar veni şi chestia cu peştii, da, migraţiunea. Doar am trăit şi eu lîngă lac, la Rummelsburg. Acolo te înveţi cu apa şi te ţii de ea. Şi uite că am ajuns la Hamburg, apoi mai departe în America de Sud.

— Şi cu ce gînd ai venit aici ?

— Păi ziceam să mă-mbogăţesc.

— Şi ?

— Ei, tocmai asta-i buba. Cu îmbogăţirea nu merge cum credeam. Ba mai dai şi de vremuri grele şi tragi mîţa de coadă. Şi dacă te ţine mult aşa, degeaba visaşi milionul, că nu-l mai pupi.

— Ai rude în patrie ?

— N-am. Altminteri rămîneam acasă. M-aş fi dus la militărie, că deh, am şi eu inimă de patriot, dar m-au găsit cu doi ţoli prea scurt şi nu m-au primit. Ziceau că-s bun de reformă. Asta m-a cătrănit tare rău, aşa că am pornit-o în lume să văd dacă şi alţii mă găsesc neputincios.

— De cînd eşti aici ?

— De cinci ani. Iar dacă-i adaug la vîrsta ce-am avut-o cînd am plecat de-acasă, ies taman douăzeci şi cinci de primăveri.

— Şi cu ce te-ai ocupat în timpul ăsta ?

— Cu de toate, lucru cinstit, însă n-am prea scos-o la capăt. Acuma sînt chelner aici, adică ajutor de chelner şi numai pentru ziua de azi, că se aşteptă patronul la mulţi clienţi. Ultima oară am lucrat în port.

— Ai umblat şi prin ţară ? Vezi că nu te-ntreb fără rost.

— Vă spun pe cinste. M-am dus de două ori pînă la Tucuman, ca îngrijitor de cai.

— Vasăzică ştii să călăreşti ?

— Ca un cavaler din Ordinul Leului de la Freiligtath. Asta se învaţă aici în doi timpi şi trei mişcări.

— Bine, foarte bine. Şi acum ce-i mai important din toate : se găsesc multe oase aici în Argentina ?

— Oase ? O grămadă.

— Splendid ! Asta caut.

— Cum adică ? Oase ? Pentru ce ?

— În interesul cauzei.

— Aşa ? Iacă un interes de care n-am mai auzit. Dar fiţi pe pace. Dacă duceţi lipsă de oase, vă aduc eu un vapor întreg.

— Antediluviene ?

— Asta ce-o mai fi ?... Vă pot spune atît : se găsesc de toate felurile.

— De mastodont ?

— De orice vită, cît poftiţi.

— Te întreb de mastodont, adică...

— Vita asta n-o cunosc, scuzaţi.

— Normal. Elefanţii uriaşi au trăit încă înainte de potop...

— Atunci s-au dus dracului de mult şi nu mai au oase. De după potop se găseşte, dar numai oase de boi, cai şi oi.

— Nu mă-nţelegi. Eu caut oase de animale preistorice, ca de pildă cele care se află aici la muzeul de istorie a naturii.

— Aha, m-am lămurit. Alea zac în pămînt, trebuie dezgropate. Le-am văzut eu. Se găsesc în toată pampa. Vasăzică din astea căutaţi ? Aţi vrea să le scoateţi la lumină ?

— Da, mă gîndesc să angajez în acest scop nişte gauchos. De aceea m-am şi îmbrăcat aşa, să le fac impresie bună. *Primo,* am nevoie de un servitor pe care să mă pot bizui. Dumneata îmi placi. Ai un obraz cinstit, eşti ager şi nu pari să suferi de prostie, de *vecordia,* cum spune latinul. N-ai vrea să te angajezi la mine ?

— De ce nu ? Dacă-s bine ţinut..

— Atunci vino mîine dimineaţa să punem lucrurile la punct. Îl ştii pe bancherul Salido ?

— Îl ştiu. Are biroul pe-aproape, dar locuieşte în *quinta* lui, afară din oraş.

— Ei, acolo stau şi eu. I-am fost recomandat şi îi sînt oaspete. Dar acum lasă-mă să citesc !

— Prea bine, dom' doctor, citiţi în pace. Mă prezint mîine şi cred că iese o afacere bună pentru amîndoi. Scot eu ciolanele din pămînt, oricît ar fi de mari.

Morgenstern părea să mai mediteze asupra discuţiei. Citea mai puţin atent şi nu uita de băutură.

În timp ce savantul amator îşi golea sticla, Antonio Perillo se ridică de la masa lui, plăti şi ieşi. Peste puţin Morgenstern părăsi şi el localul, după ce achită 6 taleri. Aparent o sumă considerabilă, dacă nu ştim că un taler de hîrtie valorează doar 16 pfenigi germani. Totuşi 96 de pfenigi pentru o sticlă de bere nu e chiar un fleac. Băutura asta importată din Europa era pe atunci un lux mai mare decît acum.

De la cafenea Morgenstern o luă la stînga pe o stradă ce ducea drept, fără nici o curbă, spre *quinta* bancherului. Ocupat cu înaltele-i gînduri, nu observă cele două siluete rezemate de stîlpii unei porţi de peste drum : Antonio Perillo şi încă un tip cu care fusese în cafenea. Acesta din urmă era mai înalt, mai atletic decît espada, trădînd o forţă neobişnuită. Faţa rasă, tăbăcită de vînt şi de ploaie, vădea că omul trăise în pampa sau în munţi. Era, în genere, o apariţie neplăcută. Nasul subţire, încovoiat, îţi amintea fără să vrei de ciocul unui uliu. Sub sprîncenele îmbinate jucau nişte ochi pătrunzători. Buzele strînse, incolore îi sporeau şi mai mult asemănarea cu o pasăre de pradă. Era îmbrăcat ca băştinaşii. Pe cap avea un sombrero cu boruri largi.

În lumina ce bătea din ferestrele cafenelei, acesta recunoscu imediat figura savantului german şi îi şopti lui Perillo :

— El e ! Nici o îndoială, oricît ar tăgădui.

— Şi-a tăiat barba şi s-a travestit într-un gaucho. Numai că pe de-alde noi n-are să ne ducă de nas. Trebuie să aflăm unde stă. Ia-te după el !

— Nu vii şi tu ?

— Ar putea întoarce capul. M-ar recunoaşte şi ar intra la bănuieli. Aşa că mai bine nu mă duc. Aştept în *confiteria* asta din dreapta pînă te întorci.

Perillo intră în cofetărie. Celălalt se furişă pe urmele savantului. După cum am spus, strada era dreaptă. De altfel, Buenos Aires e un oraş construit cum nu se poate

mai simetric: cvartale pătrate cu străzi care se întretaie perpendicular. Planul orașului poate fi asemuit cu o tablă de șah.

Împrejurimile sînt cu totul terne. Solul nu prezintă nici o variație, nici dealuri, nici văi, nici crînguri, nici păduri. O dată ieșit din oraș, te afli în plină pampa; cerul și pămîntul par a se contopi fără nici o linie de demarcație între ele. Portul e în stare proastă. Apa estuarului *La Plata*, murdară, de culoarea lutului, nu conferă orașului nici un farmec deosebit.

Buenos Aires ocupă o suprafață aproape egală cu a Parisului. Ne putem închipui, așadar, cît de întinsă e capitala Argentinei. Întîlnești destule străzi și piețe foarte atrăgătoare, dar, cum ieși din centrul orașului, dai peste barăci părăginite, bordeie strîmbe și maidane pline de gunoi. E drept că există și unele străzi laterale cu aspect luxos. Acolo se înșiră vilele bogătașilor. O asemenea vilă se cheamă *quinta*.

În centrul orașului și în cartierele mai animate se înșiră clădiri de cîte două, trei sau chiar patru etaje. Altminteri casele au numai parter și nu se avîntă spre înălțimi. Se desfășoară mai mult în lățime și adîncime. Din acoperișurile de olane se ițesc mici foișoare numite *miradores*. Acoperișurile sînt plane, însă ușor înclinate, pentru ca ploaia să se scurgă în hîrdaiele din ogrăzi. Numai nevoiașii dispun de o singură curte. Clădirile mai arătoase au de jur împrejur, cîte trei, patru și chiar mai multe rînduri de curți. Privind prin dantelăria porții de fier forjat a unei asemenea clădiri, poți zări un șir întreg de curți pardosite cu marmură, împodobite cu fîntîni țîșnitoare și cu brazde de flori. De altfel, marmura e aici materialul preferat de oamenii înstăriți pentru construcția caselor.

Dacă te întrebi de ce la Buenos Aires acoperișurile sînt plane, răspunsul e cît se poate de simplu. În primul rînd, acoperișurile înalte, povîrnite și țuguiate necesită o cantitate mare de material. Acestea sînt obișnuite numai în regiunile cu ploi dese, abundente. La Buenos Aires însă plouă mult mai puțin decît la noi. Totodată acoperișurile și frontoanele înalte oferă unui *pampero* — acel uragan pustiitor ce se abate dinspre Cordilieri — o țintă prea prielnică. În sfîrșit, acoperișul plan îți procură plăcerea de a te putea plimba seara pe propria-ți casă inhalînd aer mai răcoros, mai curat.

Cine își închipuie că pe străzile din Buenos Aires va întîlni cete de gauchos călărind în galop se înșală. Mai curînd va avea impresia că se află într-un oraș european. Toată lumea se îmbracă după moda franceză. De altminteri, numărul europenilor stabiliți aici este foarte mare. Doar jumătate din locuitori sînt indigeni. În vremea de care vorbim, orașul număra 4 000 de germani, 15.000 francezi, 20.000 spanioli și 50.000 italieni, bașca o mulțime de englezi și încă mai mulți elvețieni. Acest amestec de naționalități a dus la o neobișnuită răspîndire a diverselor limbi. Oameni — chiar și copilandri — stăpînind la perfecție trei, patru sau chiar mai multe limbi, se găsesc aici în număr mai mare decît la Paris, Londra sau New York.

Cît despre numele orașului, se poate spune că nu-l merită pe deplin. Buenos Aires e un soi de plural al lui „aer bun". Dar cînd soarele verii încinge acoperișurile joase, atunci zăduful devine cumplit. Orașul duce lipsă de arbori, adevărați purificatori ai aerului, ca și de altă vegetație în sensul cunoscut la noi. Lămîii și portocalii nu ajung pînă aici; palmierii și mai puțin. Pentru meri, pruni, cireși și alte soiuri de pomi, clima este prea fierbinte. Nu găsești decît viță de vie, ceva peri, piersici și caiși. Dar fructele lor sînt într-adevăr foarte bune. În partea de răsărit a țării pădurile lipsesc cu desăvîrșire. Cel mult dacă, ici și colo, cîte un gospodar mai cuprins, stăpînul unei quinte, își încropește o mică livadă la umbra căreia te mai poți răcori.

Una din cele mai frumoase quinte aparținea bancherului Salido, bărbat extrem de ospitalier, amator de arte și științe și întreținînd o vastă corespondență cu diverși europeni. Printr-o astfel de scrisoare îi fusese recomandat doctorul Morgenstern, căruia bancherul îi oferi o bună primire. Quinta se găsea la marginea de miazăzi a orașului, încît savantul german avea drum lung de străbătut. Antonio Perillo trebuia deci să aștepte cam mult pînă la întoarcerea complicelui său.

Dar nu se plictisea. Se aflau și aici, în cofetărie, mulți clienți pentru care lupta cu taurii constituia un

inepuizabil subiect de discuție. Perillo nu știa pe nici unul din ei și nimeni nu-l cunoștea. Oamenii vorbeau de señor Crusada, toreadorul străin. Susțineau cu toții că nici un espada localnic nu-l va putea întrece, fapt care îl supăra grozav pe Antonio Perillo. Dar se ferea să spună că este și el unul din luptătorii vizați. Discuția se referea bineînțeles și la jaguar, și la bizon, părerea unanimă fiind că luptătorii vor avea mult de furcă.

— Va curge sînge, nu glumă, comentă cineva. Numai că va curge și sînge de om. Las la o parte bizonul, căci n-am mai văzut asemenea animal. Însă jaguarul e o bestie grozavă, extraordinar de iute și rezistentă. Nici gînd să-l răpui din prima lovitură.

Aici Perillo nu se mai putu reține și replică :

— Jaguarul e un laș. Asta e ! Mă fac forte să-l înfrunt numai cu cuțitul.

— Ca să te sfîșie pe loc, nu ? rîse celălalt.

— Vorbesc foarte serios. Nu știți că jaguarul fuge de om ? Unii gauchos se pricep chiar să-l prindă cu lasso-ul.

Atunci un bărbat mai în vîrstă, ars de soare, care stătuse tăcut în colțul său, interveni brusc :

— E drept, señor, jaguarul se teme de om. Uneori îl poți prinde și cu lasso-ul. Dar ce anume fel de jaguar ? Jaguarul de rîu.

— Păi există și alte soiuri ?

— Soiul propriu-zis e același, însă comparați-l pe jaguarul care trăiește lîngă rîu cu cel care cutreieră pampa ori își duce veacul prin văgăunile munților. Rîul oferă hrană din belșug, mii de porci de apă, cu care jaguarii se hrănesc în toată tihna. Doar nu le vine greu să vîneze asemenea creaturi idioate. Se îndoapă cu ele și devin trîndavi, fricoși. Cum zăresc un om, cum o iau la sănătoasa. Altceva e cu jaguarul din pampa, care nu trăiește atît de comod, căci are de luptat cu vite mari, cu cai voinici și, cînd vrea să răpească o oaie, dă peste ciobanii înarmați care tabără asupra lui. Acest jaguar nu e de loc fricos. Dacă viețuiește în munți, atunci umblă după lame sălbatice, mai sprintene decît el și greu de dibuit. Adeseori nu-i rămîne decît să flămînzească și foamea îl scoate din fire. Un asemenea jaguar de munte atacă în plină zi

chiar și oameni înarmați. Iată, señores, ce am ținut să lămuresc.

La care Antonio Perillo rosti în bătaie de joc :

— Se pare că vă pricepeți grozav în materia asta, señor. Mă întreb însă dacă ați trecut vreodată de barierele orașului ?

— Din cînd în cînd.

— Și pînă unde, mă rog ?

— Pînă în Bolivia și dincolo, în Peru. Am fost și în Gran Cacho.

— La indienii sălbatici ?

— Exact.

— Și nu v-au mîncat precum jaguarii porcii de apă ?

— Poate că nu le-am părut destul de gras, señor. Sau le-o fi fost frică să se apropie de mine. Cred că hotărîtor a fost acest din urmă motiv fiindcă, de cînd mă știu, nu prea sînt omul care se lasă mîncat ca un bleg. Chiar și acum, la bătrînețe, mă simt în stare să astup botul oricărui ins care se încumetă să mă ia peste picior. Rețineți acest lucru !

— Oho, nu te înfierbînta, venerabile señor. N-am vorbit cu nici o intenție rea, se domoli Perillo, care devenise mai prudent după pățania de la Café de Paris. Nu voiam decît să-mi susțin părerea că jaguarul nu e un adversar periculos.

— Ba e periculos pentru oricine, afară doar de un singur om.

— Cine anume ?

— Asta v-o puteți imagina. Toată lumea a auzit de el. De altfel, și porecla ce i s-a atribuit confirmă spusele mele.

— Vorbiți de Tata Jaguar ?

— Întocmai.

— Se zice că luptă neînarmat chiar și cu cea mai sălbatică din aceste fiare. Eu însă nu cred.

— În schimb eu cred totul. L-am văzut cu ochii mei.

— L-ați întîlnit cumva în Gran Chaco ?

— Întîlnit e puțin spus. Am și călărit împreună. E șeful nostru. Mă aflu și acum în subordinea lui.

Nu termină bine vorba, și în jurul lui izbucniră exclamații de uimire, de surpriză. Oamenii se ridicară de la

locurile lor ca să-i strîngă mîna. Voiau să apropie mesele, să le pună cap la cap. Îl rugau pe bătrîn să se aşeze lîngă ei şi să le povestească din isprăvile faimosului bărbat al cărui nume se afla pe buzele tuturor. Dar el refuză :

—Nu-i place să se vorbească de faptele sale. Aşa e Tata Jaguar. Ne-a interzis categoric. Aşa că, señores, v-aş ruga să nu-mi luaţi refuzul în nume de rău.

— Dar cum arată ? se interesă Perillo.

— Ca orice om.

— Şi cîţi ani să aibă ?

— Vreo cincizeci.

— E băştinaş ?

— Încă nu i-am cercetat actul de naştere, señor.

— Am fi curioşi cu ce se ocupă de fapt ? Unii pretind că ar fi *yerbatero*, alţii că e căutător de aur sau *sendador* din aceia care călăuzesc caravanele peste Anzi... Se spune chiar că ar fi un aventurier politic şi că-i susţine cu arma cînd pe unul, cînd pe altul dintre rebeli.

Yerbateros sînt culegătorii care scotocesc pădurile seculare în căutarea vestitului ceai de Paraguay. Munca lor e legată de mari primejdii. *Sendador* înseamnă ghid, deci exact ceea ce în America de Nord se cheamă „scout".

— Ce fel e omul şi purtarea lui vă pot descrie foarte exact, răspunse bătrînul. E un bărbat, señores, bărbat dintr-o bucată, căruia rar îi găseşti seamăn. Nu s-a pus niciciînd şi nici nu se va pune în slujba vreunei liote de bandiţi. Amicul celor buni şi vrăjmaşul celor răi, asta e ! De pildă dumneavoastră, dacă nu sînteţi oameni de omenie, feriţi-vă din calea lui !

— Constat că vi-e limba din ce în ce mai tăioasă, venerabile señor ! V-a supărat oare atît de mult faptul că am calificat jaguarul drept un animal laş ?

— Asta nu, însă afirmaţia că-l puteţi înfrunta numai cu cuţitul m-a făcut să vă bănuiesc de lăudăros ori ignorant, iar eu nu sufăr asemenea inşi. Jaguarul pe care-l vom vedea mîine s-ar putea să fi trăit lîngă un rîu, nu zic ba, dar tot aşa se poate să fi fost adus din pampa. Ne va lămuri chiar el prin purtarea lui. În privinţa asta nu sînt de loc curios. Mă interesează mai curînd acel espada care va îndrăzni să-şi încerce puterile cu bizonul.

— Cu bizonul ? Toţi vor îndrăzni. Vă asigur că toţi.

— Vom vedea. Un asemenea animal, cînd îl stîrneşti, devine un monstru sîngeros. Asta o ştiu de la Tata Jaguar, care a răpus bizoni cu sutele.

— În pampa ? făcu ironic Perillo.

— Nu, señor. În preriile Americii de Nord, unde vîna pe vremuri.

— Şi pe acolo a umblat ? Înseamnă că nu e un *perteno*, ci un venetic ?!... Iată un amănunt prea puţin simpatic.

— Aida de, mă cam îndoiesc că Tata Jaguar o să-şi facă griji în legătură cu simpatia sau antipatia dumneavoastră.

— Fiindcă nu mă cunoaşte. Dacă mi-ar afla numele, s-ar simţi onorat să-i întind mîna.

— Zău ? Şi care-i numele dumneavoastră atît de faimos ?

— Perillo.

— Sînteţi vasăzică Antonio Perillo, luptătorul care va ieşi mîine în arenă ?

— Chiar aşa !

Se uită la bătrîn cu semeţie, trufaş, aşteptînd parcă un gest de surpriză, de respect, dacă nu şi un elogiu. Dar îi fu dat să audă cu totul altceva :

— Ei bine, señor, în fond ce vă face să luptaţi cu taurii ?

— Ce întrebare ! Ca să-i dobor, fireşte. Îi străpung cu spada şi îmi dovedesc măiestria.

— Grozavă măiestrie, nimic de zis. Şi ce ispravă eroică să răpui un taur după ce a fost hărţuit pînă la istovire ! Înţeleg să omor animalul pentru carnea lui, ca să-mi asigur hrana, dar să-l răpun pentru o glorie îndoielnică şi încă după ce l-am chinuit înţepîndu-l, hăituindu-l, scoţînd sufletul din el ! asta e treabă de *desollator*, de jupuitor. Nici n-ar trebui să vi se spună espada.

Ca împins de un resort, Perillo sări de pe scaunul lui, gata să se repeadă la bătrîn. Din fericire uşa se deschise chiar în acea clipă şi complicele său intră în local. Antonio se răzgîndi, se aşeză la loc şi se mulţumi să mîrîie :

— Văd eu că-mi căutaţi pricină, dar nu mă simt jignit ! Sînteţi mult prea mărunt în comparaţie cu mine ca să mă puteţi atinge barem cu un deget.

— La fel zicea și țînțarul către leu, țiuind în văzduh. Dar a venit o păsărică și l-a înghițit.

Perillo se prefăcu a nu auzi. Noul venit se așeză lîngă el și îl mustră :

— Iarăși harță ? Bagă-ți mințile în cap ! Acțiunea noastră cere prudență. Nici cu zece prieteni n-ai să repari ceea ce îți poate strica un singur dușman.

— Taci ! Flecarul ăsta bătrîn n-are cum să ne strice. Mai bine spune-mi ce-ai aflat.

Firește că vorbeau în șoaptă ca să nu fie auziți. Totuși complicele își mai roti o dată ochii prevăzător și nu răspunse decît după ce constată că nimeni nu le dă atenție :

— Nici o îndoială. Absolut sigur că-i el. Și știi unde locuiește ? La Salido, bancherul.

— *Todos demonios !* Pe toți dracii ! La Salido ? Cine ar fi bănuit ! Asta-i cum nu se poate mai rău.

— Din păcate. O să-i povestească totul. Ești sigur că te-a recunoscut ?

— Sînt în stare să jur. Dar de ce se preface ? Ca să mă cred în siguranță...

— Dacă-i așa, va trebui să-l reducem la tăcere.

— Hm ! Înțeleg : o lovitură de cuțit, un glonte în cap. Și asta fără să pierdem vreme. Mîine dimineață poate fi prea tîrziu. Nu trebuie lăsat să ajungă la poliție. De-am ști ce cameră ocupă...

— Am dibuit eu. Am pîndit pînă a intrat în casă, apoi am sărit gardul în grădină. Noroc că quinta asta n-are nici curți, nici ziduri împrejmuitoare. E chiar în mijlocul grădinii ; poți să te apropii ușor. Ei, și după ce a dispărut pe ușă, s-a luminat o odaie în partea dindărăt a casei. Aprinsese lampa.

— Putea să fie altcineva...

— Ba nu. L-am surprins cînd a închis una din ferestre. Am văzut foarte clar.

— Cîte ferestre are odaia ?

— Două.

— A coborît obloanele ?

— Nu.

— E vreo scară pe-aproape ?

— M-am gîndit și la asta. La capătul grădinii e un pom de curînd tuns, iar scara stă și-acum sprijinită de el. O scară înaltă, tocmai bună ca să te cațări pînă la geam.

— Perfect. Însă nu ne apucăm de treabă imediat. E prea devreme. Străzile sînt pline de oameni. Ne-ar putea zări careva.

— Așteptăm pînă către miezul nopții. Dar dacă e treaz și-atunci ?

— Treaz-netreaz, tot un drac. Îl facem să nu apuce ziua de mîine. Dacă nu doarme, îi expediem un glonte pe geam. Dacă doarme, ne strecurăm înlăuntru. Ei, gata, acuma s-o ștergem ! Nu-mi prea place aici.

Perillo plăti consumația și amîndoi indivizii deciși să distrugă o viață de om ca să împiedice dovedirea unei crime din trecut părăsiră cofetăria.

În acea seară străzile și localurile publice erau populate mai mult ca de obicei. Lumea din Buenos Aires trăiește retrasă și se culcă devreme, dar acum trecuse de orele unsprezece cînd ultimul client părăsi Café de Paris. Micul chelner își primi simbria de zilier și ieși din local. Afară, în fața ușii, se opri. Pe străzi mai circulau oameni. Tînărul privi în seara aceea frumoasă, călduță, a începutului de decembrie. Încă nu-i venea să se culce. Se tot gîndea la viitoarea lui slujbă și bucuria de a-și fi găsit un stăpîn de același neam cu el îi alunga oboseala. Hotărî să se plimbe puțin. Instinctiv își îndreptă pașii în direcția ce i-o indicase Morgenstern. Acțiunile oamenilor sînt determinate uneori de imbolduri lăuntrice de care nici nu sînt conștienți. Astfel, tînărul ospătar, spre propria lui mirare, se pomeni drept în fața quintei bancherului.

Aici, departe de forfota din centru, dădu de un întuneric opac. Felinarele erau stinse. Doar stelele dacă-și mai picurau licărul difuz. Nu se vedea decît la o distanță de cîțiva metri.

Chelnerul tocmai vroia să se întoarcă din drum, cînd i se păru că aude un zgomot de pași furișați. „Suspect lucru — își zise în gîndul lui. De ce așa pe tăcute ? Cînd ai conștiința curată, calci firesc, apăsat." Se lipi deci de gard și așteptă.

Un om traversă strada. Se opri. Un al doilea, venind din urmă, se opri lîngă el. Își spuseră ceva în șoaptă. Se

apropiară apoi de gard şi, dintr-un salt sprinten, săriră dincolo.

„Va să zică hoţi !" îşi zise chelnerul.

Dar ce aveau de gînd să fure ? Fructe din grădina bancherului ? Sau era vorba de o spargere ? Trebuiau urmăriţi. Chelnerul sări şi el gardul, avînd grijă să nu fie auzit. Dincolo, iarba înăbuşea zgomotul paşilor. Se furişă pe lîngă quintă, lipit de un perete lateral. Deodată zări la colţ pe unul din bărbaţi şi stătu să-l observe. După un răstimp acesta dispăru în dosul casei. Chelnerul se tîrî într-acolo şi îl surprinse cum scurta de jos cele două ferestre luminate de la etaj. Complicele său veni din altă parte aducînd o scară pe care o propti de zid în aşa fel, încît să ajungă în dreptul uneia din ferestre.

„Ce-or fi vrînd ? se întreba chelnerul. Doar nu te-apuci, ca spărgător, să intri într-o casă luminată ! Nu cumva e vorba de o farsă ? Te pomenşti... Dar atunci ar fi o prostie să dau alarma"...

Totuşi nu-i slăbea din ochi. Acum unul ţinea de scară, iar celălalt se căţăra. Ajuns sus, acesta din urmă privi pe geam, apoi coborî niţel şi îi şopti ceva tovarăşului său. Chelnerul parcă zări în mîna lui un obiect metalic. Auzi apoi un declic dublu, ca de pistol cu două ţevi.

Înfiorat, tînărul se furişă pînă mai aproape de scară. Cei doi continuau să şuşotească. Nu-l puteau vedea, căci se afla în întuneric. Şi astfel chelnerul auzi următorul dialog :

— Şade şi citeşte.
— În ce poziţie ?
— Cu umărul stîng spre geam.
— I se vede faţa ?
— Da. Îşi sprijină capul în palma dreaptă.
— Atunci îl pocnesc drept în tîmplă. E cel mai sigur.

Prin urmare, se pregăteau de un omor ! Chelnerul se sperie în aşa hal, încît, preţ de cîteva clipe, stătu înlemnit.

Şi iată că individul de pe scară urcă din nou pînă la fereastră şi îndreptă pistolul spre interior.

Aceasta îi oferea chelnerului posibilitatea să intervină. Scoase un strigăt puternic, sări la scară şi îl împinse la o parte pe cel ce o sprijinea. Astfel, tocmai în clipa cînd apăsa pe trăgaci, individul de sus, se prăbuşi cu scară cu

tot. Pistolul detună lugubru. Chelnerul se aruncă asupra banditului încercînd să-l imobilizeze.

— Dă-mi drumul, cîine, că te-mpuşc ! scrîşni acesta.

Şi trase într-adevăr. Tînărul simţi o arsură în braţul stîng. Era rănit şi nu-l mai putea reţine pe celălalt. Banditul ţîşni de sub el şi dispăru în întuneric. Complicele său fugise de mult.

Cele două împuşcături sculaseră casa în picioare. Odăile se însufleţiră subit. Una din ferestrele luminate se dădu în lături şi doctorul Morgenstern îşi scoase capul strigînd supărat :

— Care-i criminalul de trage în mine ? De ce nu-mi dă pace să citesc ?

Chelnerul se sperie din nou şi bîigui :

— Maică Fecioară ! Dumneavoastră sînteţi, dom' doctor, cel care trebuia omorît ?

— Dar dumneata cine eşti ? Parcă te-aş cunoaşte după glas.

— Păi eu, dom'doctor, eu sînt Fritze Kiesewetter.

— Fritze Kiesewetter ? Nu cunosc !

— Ba da ! M-aţi cunoscut azi la Café de Paris. Ziceaţi să mă angajez la dumneavoastră pentru ciolanele alea.

— Aha, chelnerul ! Dar bine, bre, cum de ţi-a venit să tragi în mine ?

— Eu ? Asta-i bună ! Eu să trag ? !

— Păi care altul ? Sau mai eşti cu cineva ?

— Sînt singur, domnule, cum spune Schiller : „Singura omidă aici în grădină".

— Şi ce naiba cauţi aici ?

— Caut să vă salvez. Şi iaca, după ce că v-am scăpat de la moarte, mă mai credeţi şi ucigaş. Îmi plînge sufletul, dom' doctor.

Dar nu numai doctorul se înşelase în privinţa lui, ci şi ceilalţi locatari ai quintei, care alergară la faţa locului cu lumînări şi lanterne, cu tot felul de arme, ca să-l prindă pe bandit.

Nimic nu-i ajută chelnerului, nici explicaţii, nici rugăminţi. Fritze Kiesewetter fu imobilizat şi adus în casă, nu fără niscai argumente tari ale căror urme avea să le simtă o bună bucată de vreme. Voiră să anunţe poliţia, să-l aresteze ; dar el îi rugă să-l asculte mai întîi în li-

niște și cu calm. Doctorul acceptă chibzuind în felul următor :

— Omul e o ființă rațională. Așadar, fiind oameni, trebuie să raționăm. Eu nu i-am făcut ăstuia nici cel mai mic rău. Dimpotrivă i-am propus să-l angajez în serviciul meu. Poate fi acesta un motiv ca să mă împuște ? Nu. Și nici n-are mutră de ucigaș. Pare mai degrabă un om cinstit. Și chiar dacă s-ar preface, încă nu e cazul să-i vîrîm pumnul în gură. Propun deci să-i îngăduim a-și formula apărarea, *defensio* pe latinește.

Bancherul, mînios peste măsură, era de fapt contra, însă cedă din condescendență pentru musafirul său. Astfel Fritze povesti ce și cum s-a întîmplat, cerînd să se controleze urmele. Ceilalți îi făcură pe plac și, într-adevăr, se convinseră că Fritze nu minte. Descoperiră urme nu numai în locul unde bandiții escaladaseră gardul la început, dar și în cealaltă parte, pe unde fugiseră după eșecul lor. Găsiră, de asemenea, în spatele casei, pălăria unuia din ei, pierdută fie în timpul căderii de pe scară, fie în încăierarea cu Fritze. De altfel, chelnerul mai sîngera și acum. Îi cercetară rana. Nu era nimic grav. Glontele îi zgîriase ușor brațul.

Era deci clar pentru toată lumea că doi indivizi se furișaseră în grădină ca să-l împuște pe doctorul Morgenstern și că numai grație intervenției lui Fritze glontele fusese deviat de la țintă. Dar cine să fi fost atentatorii și ce motive să fi avut pentru a omorî un om aflat în țară abia de o săptămînă și care nu intrase în conflict cu nici un ins ?

— Ai putea recunoaște măcar pe unul din ei întrebă bancherul.

— Nu prea, răspunse Fritze. Totuși, la lumina ce răzbătea din odaie, am zărit o clipă fața celui cocoțat pe scară, exact cînd se pregătea să tragă în dom'doctor. După mine, parcă aducea cu Antonio Perillo.

Astfel afacerea se complica și mai rău. Perillo era, ce-i drept, un tip de reputație îndoielnică, dar nimeni nu-l credea capabil să comită un omor. Și ce motiv ar fi avut să-l înlăture pe doctor ? La cafenea i se adresase destul de politicos. Totuși faptul că îl confundase cu altcineva

dădea de gîndit. De aceea bancherul socoti necesar să înștiințeze poliția.

Aceasta se înfățișă prin doi funcționari superiori ai echipei de *vigilantes*, îmbrăcați în uniforme albastre. Cercetară urmele, cumpăniră toate faptele și, în concluzie, își exprimară părerea că ar trebui aflat unde se găsea Perillo în momentul săvîrșirii atentatului. Oricum, nu se putea întreprinde nimic înaintea *corridei* de a doua zi. Antonio Perillo era un espada de neînlocuit și arestarea lui ar fi indignat publicul în cel mai înalt grad.

Cît despre Fritze Kiesewetter, nimeni nu se mai îndoi că intervenise ca să-l salveze pe doctor. Drept care acesta îl angajă imediat, oferindu-i condiții din cele mai bune. I se îngădui chiar să rămînă la quintă.

CAPITOLUL DOI
CORRIDA DE TORROS

A doua zi dimineață, lumea se înghesuia să-și asigure un loc la spectacol. Casa de bilete era pur și simplu asaltată. Bancherul reținuse patru locuri : pentru el, pentru soție, pentru doctorul Morgenstern și pentru un tînăr nepot aflat în vizită la quinta lui.

Soția bancherului, de origine germană, avea un frate care locuia la Lima, capitala statului Peru. Acest Engelhardt era tată a doi fii care urmau să moștenească odată averea bancherului lipsit de urmași direcți. Iată motivul pentru care acesta propusese ca unul din nepoți să vină la el și să stea în preajma lui mai multă vreme. Băiatul, pe nume Anton, era cel mai mic dintre fiii lui Engelhardt. Număra șaisprezece ani. Călătoria fusese pentru el o corvoadă, mai ales traversarea oceanului pe la Capul Horn. De aceea, la întoarcerea acasă, urma să evite vaporul și să ia drumul pe uscat, peste Anzi. Nu mai rămînea decît să aștepte un prilej nimerit. Căci a străbate America de Sud înseamnă a risca mari primejdii și privațiuni și nu poți încredința un asemenea băiat de viitor primului catîrgiu ieșit în cale.

Lupta cu taurii urma să înceapă la ora treisprezece precis. Dar Plaza de Torros, adică arena, fusese ocupată pînă la refuz încă de la ora unsprezece. Nu mai găseai nici un locșor liber. Doar lojile președintelui și ale altor oficialități mai erau goale.

Pe niște placarde uriașe puteai citi programul corridei scris cu litere de-o șchioapă. Cîteva fanfare cîntau alternativ. Matadorii, înarmați cu greble și mături, nivelau nisipul de pe teren. Din cînd în cînd se deschidea o ușă și apărea cîte un luptător pestriț costumat. Urca pe estradă și se împăuna căutînd să atragă atenția publicului.

Între arena propriu-zisă și spectatori se ridica un gard de scînduri, destul de gros ca să poată rezista izbiturilor unui taur, dar nu prea înalt spre a permite luptătorilor să-l escaladeze la nevoie. În față era poarta prin care urmau să treacă taurii ; în spate, o altă poartă rezervată jaguarului. Se spunea că, în ce privește bizonul nord-american, s-ar fi luat măsuri de siguranță cu totul excepționale. Deocamdată animalul nu putea fi văzut. I se auzea însă mugetul gros, care părea să anunțe că nu avea de gînd să cedeze cu una cu două.

Locurile aflate jos, lîngă gard, erau cele mai ieftine. Acolo ședea și Fritze Kiesewetter, căruia noul stăpîn îi cumpărase un bilet de intrare. Locurile de sus erau cu mult mai scumpe și rezervate oamenilor avuți, printre care și bancherul cu nevastă-sa, cu nepotul și cu savantul cel pirpiriu. Întîmplător, domnul cu barba albă care, la Café de Paris, se recomandase Hammer, ocupa împreună cu prietenii lui cîteva locuri învecinate. El însuși se nimerise chiar lîngă doctorul Morgenstern, care tocmai se străduia să demonstreze tînărului Anton caracterul absurd și condamnabil al corridei.

— Ai mai asistat vreodată, tinere señor, la o asemenea luptă ? se interesă el.

— Nu, răspunse Anton Engelhardt.

— Atunci află că torturarea animalelor nu e un lucru nou. Se practica încă pe timpul vechilor greci și anume în Tesalia. Și la romani, sub cezari. Dar toți aceștia erau păgîni. Aveau, prin urmare, o scuză. Noi însă, creștini fiind, ar trebui să ne abținem de la astfel de atrocități.

— Păi bine, señor, totuși ați venit și dumneavoastră să le vedeți...

Observația băiatului îl puse în vădită încurcătură. Pînă la urmă găsi un răspuns evaziv :

— Și dacă n-aș fi venit ?! Oare s-ar fi contramandat spectacolul ?

— Asta nu.

— Atunci nu mi se poate imputa nimic. Și, în plus, mă aflu aici pentru studii. Am deci o dublă scuză, *excusatio* pe latinește. Sînt zoolog, și ceea ce urmează este un spectacol în primul rînd zoologic — deși descoperirea unei relicve importante din vremea diluviului mi-ar fi cu mult mai plăcută, ca să zic așa.

— Să fi avut loc lupte cu animale și înainte de potop ? întrebă Anton, abia stăpînindu-și un zîmbet provocator.

Doctorul, suspicios, îi aruncă o privire piezișă :

— Asta e o problemă la care nu se poate răspunde printr-un simplu da sau nu. Se vorbește de omul antediluvian sau chiar și mai vechi. Dacă a existat într-adevăr și dacă ținem seama de înapoierea morală de atunci, e de presupus că acest om ațîța saurienii să se încaiere între ei și pe mastodonți împotriva megateriilor. Lucru foarte regretabil ! Dar asta se petrecea într-o epocă prea depărtată ca să mai putem schimba ceva. Ne-am...

Se întrerupse, căci fanfarele intonară un imn măreț. Președintele apăru în loja lui și, cu mîna, făcu semnul așteptat pentru debutul spectacolului. Dacă pînă atunci vocile mulțimii sunaseră ca un vuiet nedeslușit, acum se lăsă o liniște adîncă. Auzeai pînă și răsuflarea vecinului. Atotputernicul președinte mai făcu un semn cu mîna, drept care muzica intonă un marș. Se deschise o poartă pentru a lăsa să intre în arenă picadorii. Aceștia călăreau pe niște cai de duzină, pentru a nu expune primejdiei animale mai de soi. Veniră apoi, pe jos, cuveniții *banderillos* și *espadas*, făcînd un tur în arenă. Picadorii luară poziție la mijloc, în fața porții prin care aveau să treacă taurii, pentru a-i putea respinge sau ataca. Banderillos și espadas se retraseră îndărătul unor stîlpi, în nișele special amenajate.

Acum președintele făcu al treilea semn, ceea ce însemna să fie introdus primul taur. Bariera fu ridicată și animalul pătrunse în arenă.

Era un exemplar negru, cu coarne ascuțite, încovoiate în față. Scos pe neașteptate din țarcul strîmt în care stătuse închis, taurul dădu să se bucure de libertate, alergînd în salturi mari. Dar, zărindu-i pe picadori, se propti o clipă pe picioarele dindărăt și se năpusti în direcția lor. Călăreții se răspîndiră imediat. Totuși taurul reuși să surprindă calul unuia din ei și să-i spintece burta. Picadorul încercă să sară din șa, rămase însă agățat de scară și se lăsă purtat de calul rănit. Părea pierdut, căci taurul, cu capul aplecat, se și încorda pentru a doua lovitură. Atunci banderillerii săriră în ajutorul camaradului lor. Cît ai clipi, aruncară pe capul taurului trei, patru văluri de mătase colorată, astupîndu-i vederea. Animalul șovăi. Astfel picadorul avu răgazul necesar să se salveze. Calul însă, cu măruntaiele scoase afară, se mai tîrî o vreme fornăind și gemînd, pînă se prăbuși. Totul se petrecuse atît de fulgerător, încît cu greu ai fi putut distinge fiecare fază.

Picadorii purtau veșminte de cavaleri spanioli. Banderillerii erau îmbrăcați tot spaniolește, însă în costume moderne, împodobite cu multe fireturi și panglici. În mîini nu aveau decît eșarfe și acele bețe cu cîrlig pomenite mai sus și numite *banderille*.

Taurul cel negru își scutură capul ca să scape de pînzele ce-l îmbrobodeau, dar, neizbutind, scoase un muget de furie. Era de prevăzut că următorul său atac va fi și mai violent.

Deodată, din spatele banderillerilor, răsună un glas puternic :

— Faceți loc ! Lăsați-mă pe mine !

Era Crusada, luptătorul din Madrid. Banderillerii ezitară mai întîi, căci riscul la care Crusada voia să se expună era extrem de serios. Dar la un al doilea ordin, se dădură înapoi. Ca să-l întărîte pe taur, espada îmbrăcase haine de catifea roșie, croite firește în stil spaniol. În mîna stîngă ținea muleta — o fîșie de mătase lucioasă agățată de o vergea — iar în dreapta o spadă scînteietoare. Astfel înarmat, se apropie la zece pași de taur, lucru extraordinar de primejdios, dat fiind faptul că animalul mai era în plină forță, neistovit. Dar Crusada încerca, încă dintru început, să-i umbrească pe colegii localnici printr-un act de bravură senzațional.

Taurul reuși în sfîrșit să-și elibereze vederea și, din prima clipă, își aținti ochii asupra vrăjmașului care flutura provocator muleta în fața lui. Aplecîndu-și capul, se năpusti furios, hotărît să-l străpungă pe adversar. Crusada însă nu se clinti din loc pînă ce vîrfurile coarnelor ajunseră la cîțiva centimetri de el. Atunci abia se feri ușor într-o parte și, cu o siguranță și o dezinvoltură uluitoare, înfipse spada în pieptul taurului dezlănțuit. Animalul mai făcu cîțiva pași și căzu. Era mort. Luptătorul trase spada din pieptul taurului, apoi, în aplauzele și ovațiile mulțimii vrăjite, o ridică sus, deasupra capului. Dăduse dovadă de o mare măiestrie.

Acum veniră matadorii. Cu mișcări repezi scoaseră din arenă taurul ucis, precum și calul care încă mai gemea. Președintele făcu semn să fie introdus al doilea taur. Și acesta, după ce răni un banderiller și un espada, căzu la rîndul lui răpus de luptătorul spaniol.

Taurul următor doborî doi cai și îl răni ușor pe Antonio Perillo. Crusada interveni din nou și îl doborî ca și pe ceilalți. Spaniolul îi eclipsase pe toți concurenții localnici și fu literalmente acoperit de flori și batiste pe care doamnele i le aruncară în semn de omagiu. Perillo, atins la un picior, trebui să se retragă. Părea extrem de mînios.

Urma la rînd numărul de senzație al programului și anume lupta dintre jaguar și bizon. Învingătorul avea să încheie spectacolul înfruntîndu-i pe toreadori.

Se deschise mai întîi poarta prin care țîșni în arenă jaguarul. Nu putu ajunge prea departe, fiind legat de un lasso lung prevăzut la capăt cu un cîrlig de fier. Fiara încercă zadarnic să se elibereze și, suflînd zgomotos, sfîrși prin a se culca pe nisip. Stătu așa un răstimp, dînd impresia că nici nu-i pasă de publicul din jur. Nările îi fremătau larg deschise. Răbdase de foame cîteva zile și acum adulmeca lacom mirosul sîngelui scurs în arenă. Era un exemplar neobișnuit de vînjos și încă destul de tînăr.

În sfîrşit se dădu în lături şi poarta din faţă. Te-ai fi aşteptat ca bivolul să năvălească orbeşte, dar el intră cu pasul rar, de parcă ştia că ochii mulţimii stau aţintiţi asupra lui. Era un uriaş al soiului său, lung de aproape trei metri şi foarte bine hrănit. Cîntărea pe puţin treizeci de chintale. După cîţiva paşi se opri şi, scuturîndu-şi coama lungă ce-i atîrna pînă peste ochi, îl descoperi pe jaguar.

Lumea stătea cu sufletul la gură. Ce va urma? Jaguarul se ridică în picioare şi începu să urle. Dacă ar fi vrut să sară asupra duşmanului, lasso-ul l-ar fi ţinut în loc. Bivolul, cu capul aplecat, îl măsura dintr-o parte. Părea să cumpănească dacă face să se măsoare cu o asemenea făptură. Ca să ajungă în faţa jaguarului, trebuia mai întîi să-l ocolească. Acesta îl lăsă să se apropie şi se încordă, gata de atac. Bizonul îşi plecă fruntea arătîndu-şi în prim plan coarnele şi grumazul puternic. Mugi ameninţător. Atîta fu de ajuns. Jaguarul se trase repede îndărăt. Bivolul tropăi în jurul lui, dar cu multă prudenţă, astfel ca, în trecere, să-l aibă mereu înaintea ochilor. Împotriva oricărei aşteptări, jaguarul nu făcea nici o mişcare. Era timorat.

În timpul acestui fel de armistiţiu dintre cele două sălbăticiuni, savantul amator îi explica tînărului său vecin :

— Bizonul din America de Nord, împreună cu zimbrul european denumit şi bour, formează de fapt o subdiviziune a rasei boilor. Sînt adică rude cu boul, *bos* pe latineşte. Această grupă se distinge printr-o ţeastă foarte boltită, frunte lată, coarne scurte, încovoiate, cocoaşă, coamă stufoasă pe grumaz şi pe piept. Toracele e foarte dezvoltat. Bizonul are capul mai gros decît zimbrul, coama mai deasă şi picioarele mai scurte. În fond e un animal sociabil, ceea ce latinul ar numi *congregabilis* şi....

Restul prea competentei sale comunicări fu acoperit de strigătele şi exclamaţiile tumultoase ale publicului, care, plictisit de comportarea paşnică a celor doi adversari, cerea ca jaguarul să fie aţîţat împotriva bivolului.

„*Tirad los buscapies, tirad loc buscapies*! Daţi drumul la rachete, daţi drumul la rachete! urlă unul din spectatori şi toţi ceilalţi îl imitară.

Preşedintele ridică mîna, semn că aprobă dorinţa mulţimii.

Unul din însoţitorii bărbatului cu barbă albă, cel care şedea în dreapta lui, îl întrebă amical :

— Crezi, Carlos, că vor reuşi să-l înfurie pe jaguar? Am impresia că se teme de bizon mai mult decît de focul rachetelor.

— Ba eu cred că se poate întîmpla o nenorocire, răspunse Hammer. Nu vezi că a prins în bot funia lasso-ului? Dacă izbuteşte să o roadă, atunci scapă la larg. Şi n-o să se repeadă în bizon, ci în oameni.

Fiara, culcată pe nisip, mesteca mereu lasso-ul între colţii ei ascuţiţi, fapt pe care îngrijitorii arenei nici nu-l luau în seamă. Aflaţi la adăpost sigur, traseră cîteva rachete spre jaguar. Una din ele îl atinse, animalul sări în sus şi scăpă lasso-ul din bot. Funia era mîncată aproape în întregime. Rachetele luară foc şi începură să împroaşte scîntei. Jaguarul urlă de spaimă şi făcu un salt disperat. Lasso-ul se întinse şi se rupse. Fiara era liberă.

Întîmplarea neprevăzută fu salutată de public cu chiote de bucurie. Toţi erau convinşi că jaguarul se va folosi de libertatea dobîndită ca să-l atace pe bizon. Şi într-adevăr, acesta se repezi în direcţia bizonului, dar cînd îşi văzu mai de-aproape adversarul încornorat şi pregătit de luptă, găsi mai nimerit să se dea în lături. Străbătu arena din cîteva salturi, se mai întoarse odată, apoi se ghemui la pămînt şi, rotindu-şi ochii dilataţi, cercetă cu luare aminte mulţimea spectatorilor.

— *Estad atento!* Băgaţi de seamă! strigă Hammer. Va sări peste gard.

— *Por amor de Dios!* Pentru numele lui Dumnezeu, să nu facă una ca asta! exclamă doctorul Morgenstern. Bestia mă fixează pe mine. Uite-o! Parcă vrea să mă înghită.

Şi fără a mai sta pe gînduri, micul savant sări de la locul lui. Încercă să fugă. Dar în înghesuiala de-acolo era imposibil să evadezi.

În schimb, mişcarea bruscă a omuleţului în haine roşii atrase într-adevăr atenţia jaguarului asupra sa. Fiara se propti mai întîi pe picioarele dindărăt, scoase un urlet scurt, răguşit, şi, în salturi lungi, se năpusti spre gardul

despărțitor. Dintr-o săritură se prinse cu labele din față de marginea gardului și se trase în sus.

Într-o clipă amuțiră toți. O tăcere grozavă se instăpîni. Nu se auzeau decît ghearele animalului cum zgîrie gardul de lemn. Era limpede pentru toată lumea că jaguarul pusese ochii pe micul savant roșcovan. Însă pericolul îi amenința și pe cei din preajma lui.

Ce carnagiu puteau să provoace ghearele și colții acestui animal sălbatic și flămînd în rîndurile atît de compacte ale spectatorilor! Toți erau convinși că jaguarul nu va întîrzia să facă saltul următor. Dar nu-l făcu. Rămase agățat de gard. Căci atenția îi fu atrasă de un nou subiect, și anume de señorul cu barbă albă, care se recomandase Hammer.

Pe cînd jaguarul se pregătea de saltul decisiv, acesta sărise de la locul lui și îi smulsese micului savant poncho-ul de pe umeri și cuțitul de la brîu. Înarmat astfel, își înfășurase poncho-ul în jurul brațului stîng și se urcase pe speteaza scaunului. Totul se petrecuse cît ai clipi.

— *Punto en boca!* porunci el cu glas tunător. *Ninguno menease!* Tăcere, nimeni nu mișcă!

Se săltă apoi pe paravanul care despărțea primele două rînduri, spre marea spaimă a spectatorilor respectivi care nu știau cum ar face să dispară sub pămînt. Încă un pas, și Hammer se afla în picioare, în dreptul locurilor din rangul întîi, atît de aproape de jaguar, încît l-ar fi putut atinge cu mîna.

Fiara urmărise cu ochii aprinși mișcările omului acela uriaș și renunță la saltul următor așteptat cu groază de public. Simțea primejdia unui atac, dar nu îndrăznea să sară asupra vrăjmașului.

Se ținea de gard în trei labe, cu o labă din față ridicată sus, cu botul căscat, cu ghearele pregătite de luptă.

Astfel, om și fiară stătură ochi în ochi timp de cîteva secunde. Deodată Hammer vîrî cuțitul între dinți ca să aibă mîna liberă și îi repezi jaguarului un pumn atît de puternic, încît acesta își pierdu echilibrul și labele dindărăt îi alunecară de pe gard. Animalul încercă să-și mențină poziția cu ajutorul labelor din față, cramponîndu-se din răsputeri și scuipîndu-l cu furie pe adversar. Se po-

meni însă cu încă un pumn năprasnic în bot și căzu înapoi în arenă.

Hammer nu se mulțumi cu atît. Urcîndu-se pe gard, sări — spre groaza spectatorilor — după jaguar. Un strigăt unanim umplu văzduhul cînd bărbatul acesta neînfricat ateriză drept în fața jaguarului, care, urlînd fioros, își încorda trupul în vederea unui salt nimicitor.

Și atunci se petrecu un lucru pe care nimeni nu l-ar fi crezut cu putință. Hammer scoase cuțitul dintre dinți, își propti în față piciorul stîng și întinse spre animal brațul apărat de poncho. Să fi hotărît totul atitudinea dîrză a bărbatului sau poate forța magică a ochilor săi cenușii, larg deschiși, pe care jaguarul îi simți ațintiți asupră-și? Destul că fiara nu numai că nu sări la el, dar se și trase îndărăt, umilă și supusă. Și pe măsură ce se retrăgea, Hammer o urmărea pas cu pas fără s-o slăbească din ochi. Asemenea unui cîine bătut, jaguarul își trase coada între picioare și se tîrî tot mai iute înapoi, sfredelit de privirea vajnicului bărbat.

Ca la un semn, se porni din toate colțurile arenei același strigăt entuziast:

— *Que maravilla! Este caballero es el padre jaguar!* Ce minune! Acest domn e Tata Jaguar!

Faimoasa poreclă stîrni o furtună de aplauze și ovații cum rareori se pot auzi. „*El padre jaguar, el padre jaguar!*" repetau spectatorii.

Era un uriaș amestec de glasuri, de exclamații în toate registrele vocale. Acest vacarm îl intimidă și mai tare pe jaguar. Dacă pînă atunci se trăsese îndărăt, acum se întoarse și o luă la goană spre poarta prin care intrase la începutul spectacolului. Dar o găsi închisă. Hammer veni cu pași mari din urmă și, acoperind cu vocea lui sonoră larma din jur, porunci:

— *Abrid la puerta, presto, presto!* Deschideți poarta, repede, repede!

Peonul, care avea această sarcină și stătea ferit în adăpostul lui, ridică repede trapa și, după ce jaguarul trecu, o coborî la loc. Orice pericol fusese înlăturat.

Un nou raport de aplauze se dezlănțui. Tata Jaguar veni pînă la mijlocul arenei, se înclină spre dreapta, spre stînga, se îndreptă apoi spre gardul ocrotitor unde îl în-

fruntase prima oară pe jaguar, sări de partea cealaltă și, călcînd din spetează în spetează, ajunse iarăși la locul lui. Restitui savantului poncho-ul și cuțitul, spunînd:

— Mulțumesc, señor! Și scuzați că n-am avut vreme să vă cer mai întîi permisiunea.

— Nu face nimic... Deși, o dată cu poncho-ul, mi-ați smuls și pălăria cu basma cu tot, răspunse mărunțelul. În ce privește cuțitul, știu la ce v-ar fi putut folosi, dar explicați-mi, vă rog, de ce v-a trebuit și pătura asta.

— Ca să-mi apăr brațul de colții și ghearele jaguarului. Un fel de scut.

— Señor, sînteți un erou, ceea ce în latinește, împrumutat din greacă, se cheamă *heros*. Vitejia dumneavoastră sau, în termeni curat latinești, fără nici un amestec elin, *fortitudo*, *virtus bellica* și chiar *strenuitas*, o admir din toată inima. Ați supus dihania ca pe o pisicuță. Dar ce-o să se întîmple acum cu bivolul, cu acest *bison americanus?*

— Nu trebuie decît să vă întoarceți ochii spre arenă și veți vedea.

Bizonul se lungise pe nisip și stătuse așa, liniștit, calm, chiar și în timpul cînd Hammer se aflase în arenă. De o luptă dintre bivol și jaguar nu mai putea fi vorba. De aceea publicul striga insistent să vină toreadorii care aveau să-l înfrunte pe bizon. Această dorință a mulțimii se manifesta atît de furtunos, încît trebuia urgent satisfăcută.

La început nu se prezentă decît un singur luptător și anume Crusada din Madrid. Abia după cîteva minute apăru și Antonio Perillo. Șchiopăta din cauza rănii — de altfel foarte ușoară — dar socotea o chestiune de onoare ca, în ciuda accidentului suferit, să ia parte la competiție.

Bizonul fu mai întîi împresurat de picadori. Rămase totuși culcat pe nisip ca și cum nimic nu s-ar întîmpla. Unul din călăreți aruncă sulița, care pătrunse cîțiva centimetri în ceafa bizonului. Față de aparenta lui nepăsare, picadorii găsiră că nu e nevoie să se retragă imediat după acest prim atac. Dar se înșelau. Cum simți împunsătura, bivolul sări în sus cu o ușurință de care, dată fiind masivitatea lui, nimeni nu l-ar fi crezut capabil, și se repezi la unul din agresori. Fără a-i da timp să se ferească,

își înfipse coarnele în burta calului, îl ridică și îl azvîrli cît colo. Picadorul fu prins dedesubt. Cu aceeași repeziciune bivolul făcu o mișcare laterală, gata să se arunce asupra altui călăreț. Acesta porni în galop, dar calul se dovedi mai puțin sprinten decît bizonul, care se avîntă după el fără a ține seama de sulițele și vergelele celorlalți picadori menite să-i întoarcă atenția spre alt obiectiv. Ajunse din urmă calul și îi repezi un corn în coastă. Bietul animal se prăbuși. Călărețul căzu din șa. Bivolul însă nu se mulțumi cu atît. Se vede că avea ce avea cu omul, mai mult decît cu calul. Pînă a se ridica de jos, picadorul se pomeni luat în coarne, proiectat în aer, prins din nou în coarne, tăvălit și călcat în copite. Victima urla după ajutor. Colegii încercară să-l salveze, dar bivolul nici nu se sinchisea de intervenția lor, de sulițele ce-i găureau pielea groasă. Nu-l slăbi pe picador pînă nu-l transformă într-un cadavru inform. După care se dădu cîțiva pași înapoi și scoase un muget înfiorător pe lîngă care urletul jaguarului ar fi părut un scîncet de copil.

Răsunară aplauze din toate părțile. Spectatorii care mai rămăseseră cu vreo floare în mînă i-o aruncară bizonului victorios. Larma, entuziasmul general, făceau o impresie năucitoare asupra puținilor inși care simțeau oroare și dezgust în fața unei scene atît de sîngeroase.

Bizonul se scutură de sulițele ce-l pișcau. Se uită apoi în jur căutînd o nouă victimă. Și o găsi numaidecît. Primul picador fusese scos de sub cal de cîțiva banderilleri. Ar fi vrut să fugă, dar nu putea, căci își scrîntise un picior. Pentru a fi salvat trebuia dus din arenă. Trei banderilleri îl ridicară de jos și porniră fuga spre ieșire. Însă bivolul fu și de astă dată mai ager. Ceea ce urmă se petrecu mult mai repede decît se poate povesti. Spectatorii văzură cum bivolul dă iama în acești oameni și îi zvîrle care încotro. Împărți lovituri în dreapta și-n stînga, tropăind din picioare sălbatic, dezlănțuit. Unul din banderilleri reuși să scape, doi rămaseră morți pe teren. Picadorul fu și el ucis. Un tînăr și curajos banderiller smulse lancea din mîna unui picador și sări din spate asupra bizonului cu intenția de a-l lovi apoi în piept. Dar animalul îl observă la timp, se întoarse cu iuțeala fulgerului și își plecă fruntea, gata să izbească. Vîrful suliței ricoșă pe spe-

ţiul dintre coarne, dur ca fierul şi, cît ai clipi, temerarul luptător se pomeni în aer, ca să cadă apoi la pămînt sub copita învingătorului.

Pe urmă bizonul o porni în galop prin arenă. Mugea în căutare de noi victime. Toreadorii fugeau înspăimîntaţi. Se salva care cum putea, fie prin poarta deschisă în grabă, fie sărind gardul despărţitor. Picadorii descălecau din goană, părăsindu-şi caii, numai ca să-şi găsească un adăpost. Cîţiva cai scăpară prin poartă. Ceilalţi căzură spintecaţi. Şi toate acestea se petreceau în urletele de entuziasm ale mulţimii. Un astfel de *toro* nu se mai văzuse la nici o corrida. Că furia şi forţa lui gigantică vărsaseră atîta sînge, nimeni nu regreta. Toţi erau cuprinşi de o delirantă satisfacţie.

Mai mult, publicul nici nu se mulţumea cu cele întîmplate şi zbiera din răsputeri : *„Los espadas, los espadas! Fuera adelante los espadas!“* adică „Espadas, espadas ! Să vină pe teren, să iasă !“

Cum spuneam, pînă atunci nu apăruseră în arenă decît doi espadas : Antonio Perillo şi faimosul Crusada din Madrid. Ceilalţi refuzaseră din capul locului să se măsoare cu acest bivol. Între timp Crusada se refugiase prin poartă, iar Perillo, rănit la un picior şi neputînd să fugă destul de repede, se căţărase sus, pe gard. Acum şedea acolo mîhnit, abătut. Auzind strigătele spectatorilor, izbucni :

— *Este bufalo es un demonio, el diablo debe combatir contra esta bestia, mas yo eso no!* Bivolul ăsta e un diavol, să lupte dracul cu aşa o bestie, nu eu !

Îi răspunse un rîs unanim, dispreţuitor. Şi mulţimea îl chemă pe Crusada. Spaniolul era teafăr, nevătămat şi îşi dădea seama fireşte că-şi va pierde bunul renume dacă se va purta ca un laş. Totuşi nu îndrăznea să se angajeze singur în lupta cu bizonul. Îi trebuia o echipă de ajutor pentru ca, în caz de primejdie, să abată atenţia bivolului către alţi adversari. Dar nimeni nu se oferi pînă nu se promise o recompensă importantă. Abia atunci se anunţară trei banderilleri gata să împartă cu Crusada riscul acelei acţiuni. Păşiră truspatru în arenă, salutaţi cu nesfîrşite urale.

Bizonul nu se calmase de loc. Umbla printre caii sfîrtecaţi, printre oamenii zdrobiţi, răsturnîndu-i cu coarnele, mirosindu-i ca şi cum ar fi vrut să vadă dacă mai dau vreun semn de viaţă. Sîngera din mai multe răni, dar acestea nu erau nici adînci, nici primejdioase.

Zărindu-i pe noii vrăjmaşi, îşi îndreptă spre ei capul miţos, bătători pămîntul cu copitele şi scoase un muget ameninţător.

— Ce crezi, Carlos ? Ce-o să se întîmple ? îl întrebă vecinul de scaun pe Tata Jaguar.

— Cine n-o va lua la sănătoasa va pieri. E o adevărată crimă să-i trimiţi pe aceşti oameni în coarnele bizonului.

— Ţi se pare de neînvins ?

— Nu, dar aici se află doar un singur om în stare să-l înfrunte.

— La cine te gîndeşti ? Nu cumva la tine ?

— Poate...

Crusada se apropia de bivol cu paşi înceţi, cam şovăielnici. Ţinea muleta în mîna stîngă şi spada în cea dreaptă. Statura lui frumoasă, puternică, scoasă şi mai mult în relief de costumul bogat împodobit, îndreptăţea nădejdea mulţimii că va ieşi învingător şi din această nouă bătălie.

În timp ce banderillerii se furişau de partea cealaltă, bizonul — fără să-i ia în seamă — privea ţintă la Crusada, în care presimţea inamicul principal.

Animalul nu era numai grozav de tare şi curajos, dar şi foarte viclean. Părea să studieze intenţiile adversarului şi nu se clintea din loc. Sătea dîrz, atent, cu capul încă neplecat, aşteptînd să vadă de unde va porni atacul. Crusada reuşi să se apropie de bizon pînă la cinci paşi, ceea ce născu în el speranţa într-o victorie rapidă. Avea drept în faţă pieptul lat al bivolului — ţintă ce nu putea fi ratată. Flutură deci cu stînga muleta viu colorată, ca să devieze astfel atenţia animalului şi, în aceeaşi clipă, făcu saltul hotărîtor.

Era un salt în hăurile morţii. Bivolul nu se interesa de muletă, ci de om. Cînd spada porni către pieptul lui, bizonul îşi aplecă fulgerător capul şi lovitura nimeri între coarne. Apoi o mişcare scurtă, abia perceptibilă a capu-

lui — și unul din coarne se înfipse adînc în trupul lui Crusada. Spaniolul fu aruncat în sus și căzu în spatele bivolului. Cei trei banderilleri se năpustiră într-acolo, dar animalul, întorcîndu-se ca să-l mai înșface o dată pe inamicul doborît, îi zări și luă din nou poziție de atac. Atunci banderillerii o luară la picior, țipînd ca din gură de șarpe. Bizonul îl ridică iarăși pe Crusada, îl purtă în coarne și îl zvîrli în sus. Apoi îl pisă cu copitele.

— *Vaya, quita, soga! Que cobardia, que bajeza, que infamia!* Huo, ce rușine, ce lașitate, ce mișelie! îi apostrofa mulțimea pe banderillerii care îl părăsiseră pe Crusada într-un chip prea puțin eroic. Drept care cei trei viteji se întoarseră în arenă, prea tîrziu însă pentru Crusada, care murise între timp.

În noua situație bivolul le acordă mai multă atenție ca pînă atunci, arătîndu-se hotărît să-i ia în coarne. Banderillerii o zbughiră pentru a doua oară. Dar animalul parcă știa dinainte ce are de făcut: le taie drumul, postîndu-se în fața porții. Singura lor scăpare ar fi fost să sară gardul despărțitor. De aceea o luară la goană către gard. Bizonul însă, observînd manevra, se îndreptă în aceeași direcție. Primul dintre banderilleri reuși să se cațăre sus, al doilea de asemenea. Scăpaseră nevătămați. Ultimul însă, mai puțin sprinten, o păți. Se agăță, ce-i drept, de marginea gardului, dar, pînă să-și facă vînt dincolo, bizonul îl ajunse și îl izbi cu cornul în coapsă. Noroc că animalul se retrase nițel pentru o nouă lovitură, timp în care omul, mînat de groaza morții, își adună puterile într-un efort suprem și — deși rănit, însîngerat — reuși totuși să treacă gardul. Bizonul lovi cumplit. O scîndură crăpă ca tăiată de secure. Animalul știa unde-i sînt vrăjmașii. Se repezi din nou în gard, dar într-un loc întărit de un stîlp rezistent. Stîlpul se cutremura sub loviturile repetate ale bivolului. Gardul trosnea din încheieturi. Dacă bizonul nu se lăsa păgubaș, avea să-l dărîme de-a binelea, ceea ce ar fi însemnat ca oamenii dindărătul gardului să fie pur și simplu sfîrtecați.

E ușor de înțeles panica teribilă care cuprinse acea parte a tribunei și care se răspîndi din om în om cu iuțeala fulgerului. Totul era țipăt, răcnet înfricoșat. Care cum putea, încerca să se salveze. Oamenii săreau peste

scaune și paravane, căutîndu-și un refugiu mai în spate, într-o înghesuială de nedescris. Călcau unii peste alții, urlînd, înjurînd. O catastrofă părea iminentă.

Deodată un glas uriaș acoperi zgomotul mulțimii:

— *Quedad sentado!* Stați pe loc! Nu e nici o primejdie! Mă ocup eu de bizon!

Cel ce rostise acest îndemn nu era altul decît Tata Jaguar. Își scoase haina, ca să nu-l stingherească la mișcări, mai smulse o dată cuțitul de la brîul doctorului Morgenstern și, pentru a doua oară în acea zi, își tăie drum pînă la gard și sări în arenă.

De fapt nu acolo era locul primejduit. Bivolul ataca în partea opusă. Hammer alergă de-a lungul arenei, strigînd ascuțit ca indienii cînd se află la vînătoare sau în luptă. E un fel de „hiiii", prelung, scos din gîtlej și vibrînd ca o coardă metalică datorită unui anume joc al degetelor pe buze, din ce în ce mai rapid. Se produce astfel un țipăt ondulat, insistent, pătrunzător, imposibil de redat fonetic.

Bizonul, originar din preriile nordice, cunoștea acest semnal vînătoresc. Îl auzise desigur nu o dată din gura indienilor. De aceea se întoarse brusc. Îl zări pe Tata Jaguar și, depărtîndu-se de gardul în suferință, se pregăti să-l întîmpine pe noul adversar.

Dar Hammer nu se arăta de loc grăbit să atace. Ținînd cuțitul în mîna dreaptă, se opri în mijlocul arenei. Jur împrejur, unde cu puține clipe în urmă domnise cel mai haotic vacarm, se lăsă acum o tăcere adîncă. Nu se auzea decît un nume — șoptit, reluat, repetat mereu: Tata Jaguar. Să se încumete acest om, înarmat numai cu un cuțit, în lupta cu bizonul? Doi uriași față-n față! Dar ce înseamnă forța unui bărbat, fie chiar atlet, comparată cu a bizonului și încă a unui gigant din neamul său! Închipuiți-vă, așadar, cît de încordați erau nervii spectatorilor.

Bivolul îl țintuia pe Tata Jaguar cu o privire cruntă, piezișă. Dar și acesta îl sfredelea cu ochii săi mari, cenușii, exact cum făcuse cu jaguarul. Încet, cu pași mari, rari, bivolul se puse în mișcare, stăpînit de o extremă prudență, ca și cînd ar fi știut că de astă dată are de-a face cu un adversar neobișnuit de periculos. Hammer îna-

înta la fel de încet. Se apropiară cîte puțin pînă la o distanță de vreo doi-trei coți.

Aici bivolul își pierdu răbdarea. Înălță capul, mugind grav, și-l aplecă apoi iar, gata de atac.

Toată lumea credea că Tata Jaguar va sări în lături, ceea ce însă, spre mirarea mulțimii, nu se întîmplă. Omul rămase pe loc. Bivolul aproape că-l ajunse. Nu mai avea decît să lovească în plin. Părea că Hammer paralizase de frică. Fu luat în coarne și aruncat în sus. Mii de voci izbucniră într-un singur strigăt disperat. Dar ce-a fost asta? Hammer, după ce zbură prin aer drept ca o lumînare, reveni pe pămînt la fel de drept. Stătea acum în picioare, la spatele bizonului, calm, imperturbabil, ca și cînd nimic nu s-ar fi întîmplat. Animalul se întoarse nedumerit și îl luă iarăși în coarne. Dar se pomeni și de astă dată cu inamicul în spatele lui. Se răsuci furios și scena se repetă aidoma.

Acum era limpede că Tata Jaguar provocase intenționat, cu o uluitoare îndrăzneală și îndemînare, acest joc teribil. De cîte ori bizonul, cu capul aplecat, se repezea împotrivă-i, de atîtea ori Hammer — nici cu o clipă mai devreme sau mai tîrziu — îi proptea piciorul între coarne și se lăsa zvîrlit în sus. Descriind un arc, revenea pe pămînt, în picioare, la spatele bivolului.

Uimirea spectatorilor nu mai avu margini. Cîtă dibăcie, cîtă forță și siguranță în mișcări! Era un joc de-a viața și moartea. Și totuși omul zîmbea. Fiecare gest vădea o ușurință și o precizie formidabilă. Și apoi calmul său absolut! Parcă ar fi fost vorba de o distracție inofensivă.

Cu cît Hammer se mișca mai detașat, cu atît mai tare se agita bizonul. Îl înfuria eșecul, faptul că se trezea mereu cu vrăjmașul în spate, același și neatins. Mugea de ciudă. Salturile, întoarcerile deveneau tot mai grăbite, mai nesigure. Sîngele îi năvlise în ochi, încețoșîndu-i vederea. Se întîmpla chiar, ca din această pricină, să se repeadă cu coarnele în gol.

Era tocmai lucrul pe care miza Tata Jaguar. Se lăsă din nou aruncat în sus și reveni iarăși la spatele bivolului. Dar de astă dată nu mai stătu pe loc. Se feri repede în lături și sări înainte. Animalul, dînd să se întoarcă,

se expuse o clipă din profil. Un salt îndrăzneț, elastic, și Hammer ședea pe spinarea bivolului. Cuțitul fulgeră, lama pătrunse exact la rădăcina grumazului între vertebre. Bizonul rămase încremenit cîteva secunde, poate chiar un minut. Apoi se cutremură din toată ființa sa uriașă. Fără un geamăt măcar, căzu la pămînt ca trăsnit. Își dăduse suflarea. Și în aceeași clipă, Tata Jaguar lunecă de pe spinarea bivolului, scoțîndu-i cuțitul din grumaz. De atîta încordare, spectatorii păreau pur și simplu împietriți. Nici o șoaptă nu se auzea. Toată lumea se aștepta ca bivolul să-și salte iarăși trupul masiv și să se avînte în luptă.

Tata Jaguar făcu un semn în sus către locurile unde ședeau însoțitorii săi. Sărind din sptează în spetează, cum făcuse și Hammer mai înainte, cei trei fîrtați își tăiară drum pînă în arenă și îi aduseră haina. Se arătară și ei atît de sprinteni și abili în mișcări, încît ai fi zis că sînt acrobați la circ, nu ditamai domni eleganți îmbrăcați după ultima modă. Hammer își puse haina și tuspatru ieșiră din arenă prin poarta destinată publicului.

Acum abia îndrăzniră cîțiva campeadori să pătrundă pe teren. Vedeau bizonul răpus, întins la pămînt, dar se apropiau cu mare prudență, căutînd să se asigure că e mort cu adevărat. Toreadorii refugiați în dosul gardului le urmară exemplul.

Spectatorii încă nu se încumetau la vreo mișcare, atît de impresionați erau de felul cum se petrecuseră lucrurile. În cele din urmă președintele întrebă din loja lui:

— *Esta el bufalo muerto?* E mort bivolul?

— *Si, vuesta Merced, esta muerto.* Da, Excelență, e mort.

— *Esta en verbad muerto, todo muerto?* Mort de tot, mort de-a binelea?

— *Completamente difunto, indudablemente finado.* Mort cu desăvîrșire, fără nici o îndoială. *For medio de un golpe de cuchillo en la nuca.* Datorită unei lovituri de cuțit în grumaz.

Acest schimb de cuvinte risipi vraja sub care se aflase publicul. În locul tăcerii se iscă o hărmălaie de nedescris,

urlete, aplauze, tropăieli, încît ai fi zis că se dărîmă tribunele.

— *Donde esta el padre Jaguar? Aca, venid aca, entre el padre Jaguar!* Unde-i Tata Jaguar? Să vină Tata Jaguar! strigau sutele și miile de voci laolaltă.

Dar cel căutat dispăruse.

CAPITOLUL TREI

„TATA JAGUAR"

Tata Jaguar deveni eroul zilei. Numele lui trecea din gură-n gură. Chiar și tîrziu, după ce arena devenise pustie, nu se putea ca doi oameni, întîlnindu-se pe stradă sau la vreo masă de cafenea, să nu vorbească de Tata Jaguar și să nu-și exprime admirația pentru vitejia lui. Dar ca să-l revadă, nu era chip. Nimeni nu știa unde se află.

Firește că și în casa Salido se dezbătea cu aprindere același subiect. Doar Tata Jaguar salvase de la moarte sau, cel puțin, de la grave răniri și mutilări pe membrii familiei bancherului.

— Am comis o mare greșeală, o eroare de neiertat, rosti doctorul Morgenstern. Dumnealui mi-a mulțumit pentru pătură și cuțit, iar eu nu i-am exprimat de loc mulțumirile mele, *gratiae* pe latinește, deși dihania de jaguar își ațintise ochii tocmai asupra mea. Bună părere și-o fi făcut despre mine! Aproape că nu există animal care să nu fie înzestrat cu simțul recunoștinței, abstracție făcînd de unii indivizi și chiar unele specii care, așa cum a dovedit zoologia și în special studiul insectelor, moluștelor, viermilor și bacililor, par să fie lipsite, cel puțin în parte, de această frumoasă însușire. Dar omul, *anthropos*, pe grecește, și *homo*, la romani, nu poate fi mai prejos decît ființele care, în ierarhia organismelor vii, se află pe o scară inferioară de dezvoltare. Tata Jaguar mi-a salvat viața. Prin urmare, la prima ocazie, îi voi mărturisi deschis recunoștința mea. Căci simplul fapt că mi-a restituit cuțitul încă nu mă scutește de...

În acel moment se înfățișă un servitor cu o carte de vizită pe care nu era scris decît un nume: Karl Hammer. Bancherul trecu în cabinetul său și nu mică îi fu mirarea ca și bucuria de a recunoaște în persoana vizitatorului pe... Tata Jaguar. Se repezi la el, îi întinse amîndouă mîinile și exclamă:

— Dumneavoastră, señor, dumneavoastră! Omul atît de căutat și de negăsit în tot orașul! Dați-mi voie să vă strîng mîna și să vă urez bun venit în casa mea. Ce drăguț și amabil din partea dumneavoastră că ne dați prilejul de a vă arăta măcar în cuvinte cît de adînc și sincer vă sîntem îndatorați.

Un zîmbet ușor însenină chipul grav al lui Hammer cînd răspunse:

— Vă rog, señor, să nu credeți că acesta e motivul pentru care am venit. E vorba într-un fel de o chestiune de afaceri care mă obligă să vă răpesc un minut.

Drept care Hammer scoase un portvizit și din el o hîrtie pe care o dădu bancherului. Acesta o despături și o citi dintr-o ochire:

— Un ordin de plată din partea asociatului meu de la Cordova. Suma vă stă de pe-acum la dispoziție, deși — din pricina luptei cu taurii — biroul meu e astăzi închis.

— Nu e nici o grabă. Am crezut indicat să mă prezint pentru a obține aprobarea dumneavoastră ca să ridic banii în zilele următoare.

Se înclină și voi să se retragă, dar bancherul îl prinse de braț:

— Mai stați, señor. Nu se poate să plecați așa. Doar ne-ați salvat viața. Îngăduiți-mi să vă prezint soției mele.

— Nu, nu. Vă rog să mă scuzați, señor. Tocmai recunoștința de care vorbiți îmi închide ușa casei dumneavoastră. Nu vreau să-mi fac un merit din ceea ce a fost o simplă întîmplare.

I se ghicea pe față și din felul de a vorbi că era stăpînit de o modestie sinceră, nu de circumstanță.

— Señor, se pare că vă prețuiți propria faptă cu totul altfel de cum o prețuiesc eu, observă Salido. Vă promit însă că nu veți auzi din gura mea și nici din partea familiei mele cuvîntul „mulțumesc". Sper ca, în aceste condiții, să vă schimbați hotărîrea.

— Da, în aceste condiţii sînt gata să accept amabila dumneavoastră invitaţie.

Fericit peste măsură, bancherul îl conduse în salon, unde apariţia lui stîrni surpriză şi entuziasm. Cel mai emoţionat era micul savant. La început păru că n-o să-şi mai revină din stupoare, dar mai apoi se grăbi să-i întindă mîna zicînd :

— Señor, mă copleşeşte bucuria, pe latineşte *gaudium* sau *laetitia*. Mă felicit să vă pot saluta între noi şi mai ales să-mi pot face datoria de a vă mulţumi...

— Staţi ! îi tăie bancherul vorba. Señor Hammer a acceptat să rămînă la noi numai cu condiţia de a nu i se adresa nici un fel de mulţumiri. Rog, aşadar, ca acest cuvînt să nu mai fie pronunţat în prezenţa domniei sale.

— Îmi interziceţi să-mi arăt recunoştinţa ? Atunci despre ce alta să vorbesc ?

— Despre orice. V-aţi putea referi de pildă la fauna antediluviană.

Salido glumise, dar micul doctor Morgenstern profită imediat de ocazie ca să atace tema lui de predilecţie şi rosti grăbit pentru ca nimeni să nu i-o ia înainte cu vreo altă chestiune :

— Just, foarte just. Spuneţi, señor Hammer, aţi văzut vreodată un megatherium sau un mastodont ?

— Nu o singură dată, răspunse acesta.

— Unde ? Cum ? Vorbiţi, vă rog !

— În pampa. Cine are ochiul format, descoperă uşor asemenea relicve, nu trebuie să caute multă vreme.

— Zău ! ? Şi Dumneavoastră aveţi ochiul format ?

— N-aş susţine în mod categoric... Dar mi s-a ivit uneori prilejul să servesc de călăuză unor savanţi.

— Aşa ! Păi asta înseamnă să posezi o anumită pricepere pentru investigaţia paleontologică, să depistezi locurile unde se află urme de plante sau de animale preistorice. Fosilele antediluviene, fie faună, fie floră, se păstrează în cele mai variate stări.

— Bineînţeles, aprobă Hammer zîmbind. Doar s-au petrecut procese de carbonizare, încrustare, pietrificare, chiar şi de mulaj.

Mărunţelul se dădu puţin înapoi şi îl măsură surprins pe uriaşul cu barbă albă :

— Ah, señor, vorbiţi ca un profesor de paleontologie, ştiinţa mea preferată. Intenţionez să scriu o lucrare mai vastă despre animalele care ar trebui retrodatate pînă în perioada siluriană.

— Au existat şi înainte o mulţime de animale, căci numai din perioada de care vorbiţi ne sînt cunoscute circa zece mii de specii.

— Zece mii...

De mirare, omuleţului i se opri vorba în gît. Abia reuşi să continue :

— ... de specii. Şi pe asta o ştiţi ? Ce fel de specii ?

— Zoofite, echinoderme, viermi, antropode, moluşte şi, în straturile de sus, chiar vertebrate, de pildă rechini. Găsim insecte şi reptile în perioada carboniferă, în triasic, jurasic şi cretacic.

— Dar mamiferele ? întrebă savantul, plin de nerăbdare.

— În triasul superior există deja marsupiale, în jurasic apare prima pasăre. În terţiar păsările joacă rolul dominant, care revenea pînă atunci reptilelor.

— Dar omul ? Cînd se iveşte omul ?

— Cel mai devreme în preterţiar.

Mititelul sări în sus şi exclamă cu entuziasm :

— Extraordinar ! Şi încă aici, în Buenos Aires ! Sînteţi un adevărat Gibel, profesorul care a elaborat studiul despre fauna preistorică. Luaţi loc, vă rog, staţi niţel. Trebuie să vă pun cîteva întrebări extrem de importante cu caracter zoopaleontologic...

— *Valgame Dios* ! Ajută-mă, Doamne ! exclamă bancherul, astupîndu-şi urechile cu ambele mîini. Vă rog, señores, luaţi în considerare că nu ne aflăm în era dinaintea potopului, ci în casă la mine şi că, din păcate, nu pricep nimic din toate lucrurile astea. Fie-vă milă şi păstraţi această temă, interesantă desigur, pentru mai tîrziu. V-aş fi foarte recunoscător.

Tata Jaguar rîse şi se declară de acord. În schimb, micului savant nu-i plăcu de loc intervenţia gazdei.

Se aduse vorba despre lupta cu taurii consumată în acea zi, drept care doctorul Morgenstern găsi nimerit să plaseze cîteva observaţii despre istoria culturii. Pomeni

de gladiatorii romani și, în legătură cu ei, nu pierdu ocazia de a-i adresa lui Hammer un compliment :

— Ați fi fost un excelent luptător în forum, señor. Ați fi realizat mari performanțe atît sub retiari, veliți și secutori, cît și sub gali, traci și hoplomahi. Mare păcat că n-ați trăit în acea vreme.

— De ce ? întrebă Hammer, amuzat.

— Fiindcă ați fi fost fără îndoială menționat cu elogii în „Tablouri din istoria moravurilor Romei“ de Friedländer și în „Administrația romană de stat“ a lui Marquardt.

— Vă mulțumesc, señor. Dacă trăiam pe-atunci, acuma eram mort de mai bine de o mie de ani. Prefer să trăiesc și să nu fiu citat în cărțile acestor domni.

— Se poate. Dar de citare nu veți scăpa în nici un caz. Numele dumneavoastră va figura în lucrările despre corrida, drept al unuia din cei mai mari toreadori. Ia spuneți, cum de-ați reușit să doborîți acest uriaș *bison americanus* cu o singură lovitură de cuțit ?

— Totul nu se datorează decît experienței. Am ucis pînă acum mulți bivoli în același fel.

— Mi se pare însă că aici, în Argentina, nu există bizoni. Sau poate că știința, de altminteri infailibilă, să se fi înșelat în acest caz ?

— Nu s-a înșelat. Bivolii de care vorbesc i-am doborît în Statele Unite.

— În Statele Unite ? Ah, atunci îngăduiți-mi să vă întreb dacă știți de faimoasa peșteră a mamutului de la Kentucky. Poate ați văzut chiar un mastodont ?

— Să lăsăm asta pe altă dată, scumpul meu señor. Aici nu se cade să mai vorbim despre chestii antediluviene.

— Așadar, să nu pomenim nici de recunoștința ce v-o purtăm, nici de fauna veche. Atunci dați-mi voie : despre ce să vorbim ? Eu, ca german, sînt obișnuit să dau din gură...

— Sînteți german ? întrebă Tata Jaguar.

— Bineînțeles. V-o spune și numele meu, Morgenstern, ceea ce probabil că ați sesizat. Sînt savant amator și studiez epoca preistorică.

— Iar eu sînt un profan și studiez lumea contemporană. Mă numesc Hammer și acest nume vă poate lămuri că sîntem compatrioți.

— Cum, tot german ? Eu sînt din Jüterbogk. Dar dumneavoastră, dacă mi-e îngăduit să întreb ?

— M-am născut la Mainz, orașul de aur.

— Aha, Mainz, acel *moguntiacum* construit de Drusus ! Cetatea se află de cealaltă parte.... Și ce v-a făcut să veniți în America de Nord ?

— Dorul de aventură, de acțiune.

— Și aici, în Sud ?

— În această privință prefer să fiu discret.

La aceste cuvinte, chipul lui Hammer, foarte prietenos altminteri, se întunecă brusc. Bancherul, spirit pătrunzător, intui de îndată că vestitul bărbat fusese atins într-un punct vulnerabil și încercă să dea conversației o altă turnură.

— Ați fost căutat pretutindeni, señor, vorbi el pe un ton politicos. S-ar părea că nu stați la un hotel unde să puteți fi găsit.

— Avem prieteni în Buenos Aires, la care locuim netulburați, răspunse Hammer, zîmbind.

— Și rămîneți mai multă vreme aici ?

— Nu. Voi pleca în curînd în Anzi.

— Pe ce rută ?

— Cred că peste Tucuman, spre Peru.

Bancherul deveni foarte atent :

— Vă duceți și la Lima ?

— Probabil.

— Aflați, señor, că această călătorie a dumneavoastră mă interesează în chip deosebit. Se află la mine un nepot care nu așteaptă decît o bună ocazie pentru a pleca la Lima, peste Anzi.

— Vîrsta ?

— Șaisprezece ani.

— Atunci e preferabil să stea pe loc.

— Totuși trebuie să plece. Ar fi făcut-o mai de mult dacă i-aș fi găsit un *sendador*, o călăuză capabilă și de nădejde. De altfel, pentru anii lui, e foarte bine dezvoltat atît fizic cît și spiritual.

— Dar gîndiţi-vă, señor, la primejdiile ce-l pîndesc pe călătorul care străbate acest drum.

— M-am gîndit. Pericolul e cu atît mai mic, cu cît călătorul e mai sigur de sine şi mai încercat. Aşadar, o să treceţi Anzii... Mai că-mi vine să vă adresez o întrebare şi apoi o rugăminte.

Glasul lui vădea stăruinţă şi nerăbdare. Dar cum Hammer privea tăcut în gol, bancherul adăugă :

— Bineînţeles că, pe măsura mijloacelor de care dispun, voi şti să răsplătesc un asemenea serviciu.

Tata Jaguar clătină uşor din cap :

— Aşa ceva nu se plăteşte. Eu, unul, am fost *yerbatero*, căutător de ceai în Gran Chaco, *gambusino*, căutător de aur în Peru, am fost şi *chinchilero*, vînător de piei de cincila în Anzi şi *cascarilero*, culegător de chinchina în Brazilia. Tovarăşii mei m-au însoţit peste tot. Şi nu mi-e teamă de primejdii căci le putem depăşi atîta vreme cît sîntem numai noi împreună. Dar prezenţa unui străin, care trebuie ocrotit, mai ales a unui tînăr lipsit de experienţă, ne-ar răpi liniştea sufletească şi siguranţa în faţa duşmanului. Încît ne-ar fi greu să justificăm nădejdea ce s-ar pune în noi.

— Vorbiţi ca un om prevăzător şi cu simţul răspunderii. Dar să ştiţi că nepotul meu Antonio nu e chiar atît de novice în materie. Călăreşte, trage de minune cu puşca şi a trecut pînă acum de două ori peste Anzi, în Bolivia. Ca să nu mai vorbim de călătoria cu vaporul din Peru pînă aici. E voinic, rezistent, harnic, fără pretenţii şi nu-l sperie oboseala sau privaţiunile. Uitaţi-vă la el. Staţi de vorbă. Părinţii lui sînt de asemenea germani. Cred că acest lucru va cîntări în favoarea propunerii mele. Antonio, vino mai aproape ! Acest señor urmează să treacă dincolo, în Peru. Ai vrea să pleci cu dumnealui ?

— Mai bucuros decît cu oricare altul ! exclamă Antonio, fericit.

Era într-adevăr un tînăr neobişnuit de viguros şi de plăcut la înfăţişare. Chipul lui bronzat sugera voinţă şi bărbăţie. Avea părul brun, dar ochii de un albastru deschis anunţau de departe originea lui germană. Atît înfăţişarea cît şi răspunsul lui entuziast îi plăcură Tatii

Jaguar. Acesta îi întinse mîna, îl trase mai aproape şi îl mîngîie pe cap.

— Te-ar bucura într-adevăr să mergi cu mine ? Dar oboseala, greutăţile, drumul lung, mereu călare şi iar călare ?

— O, asta nu-i nimic, îmi place grozav.

— Totuşi gîndeşte-te la Gran Chaco, la indienii şi jaguarii de acolo.

— Nu mi-e frică. Ştiu să mînuiesc puşca şi cuţitul, făcu băiatul cu ochii aprinşi, cu obrajii îmbujoraţi.

— Aşa ! Vasăzică sîntem curajoşi. Şi ce mai ştim, ce-am mai învăţat, viteazul meu señor ?

Întrebarea îl cam puse în încurcătură pe băiat, dar îşi reveni fără întîrziere :

— Ştiu, señor, că tinerii din Germania progresează mai repede la vîrsta mea şi că-şi ating ţelurile mai uşor decît aici, deoarece au şcoli şi profesori mai buni. Totuşi sînt şi eu elev la Institutul de arte şi meserii. Şi pentru că voi fi cîndva succesorul unchiului, tata s-a îngrijit de un meditator german care se ocupă de mine şi de fratele meu. Pe urmă sper să ajung student la o universitate germană. Dacă doriţi, examinaţi-mă ! Sînt gata să răspund.

— Bravo, îmi placi. Şcolarii care şed în ultima bancă nu vorbesc aşa. Din păcate nu am vocaţie de pedagog, dar în ce priveşte drumul prin pampa peste Anzi, vei găsi cu siguranţă dascăli buni printre noi. Şi zici că eşti german ? Probabil numai la obîrşie.

— Ba nu, señor, sînt german şi cu sufletul. Deşi m-am născut în altă parte, consider Germania drept patria mea. Doar nu e neapărat nevoie să locuieşti acolo. Ajunge să-i auzi graiul şi mai cu seamă liedul cel nespus de frumos.

Rostise acestea din adîncul fiinţei sale. Drept care savantul cel pirpiriu şi roşcovan desfăcu braţele declamînd :

— „Unde graiul nostru sună. Dumnezeu un lied înstrună.“ Da, da. Sînt versurile lui Ernst Moritz Arndt, născut în 26 decembrie 1769 la Schoritz pe insula Rügen, şi mort în 9 ianuarie 1870 la Bonn. Au fost puse pe muzică de numeroşi compozitori. Melodia mea preferată

aparţine lui Heinrich Marschner. Do major, cor bărbătesc, patru voci. Aflaţi, señores, că sînt membru al societăţii corale „Lira Germană“ din Jüterbogk. Bas-prim! Urc de la si bemol de jos pînă la mi de sus! La concerte distribui partiturile în calitate de bibliotecar al societăţii. He-hei!... „Unde graiul nostru sună“...

Măruntelul vorbea cu patimă, mîndru, înfocat, producînd o impresie cît se poate de hazlie. Tata Jaguar făcu semn băiatului şi îi spuse amical:

— Uite cum li se topeşte inima oamenilor mai vîrstnici cînd aud vorbindu-se de patria lor. Dumneata, dragul meu señorito, pari un băiat de treabă. Voi chibzui asupra propunerii unchiului dumitale. Să vedem dacă o pot accepta.

— Vă rog, señor, vă rog să acceptaţi, insistă Antonio. Am să vă ascult din toată inima şi în orice condiţii.

— Da, faceţi-mi acest serviciu, interveni şi bancherul. Mi-aţi da un ajutor foarte important.

— Nu depinde numai de mine. Mai sînt şi tovarăşii mei, răspunse Tata Jaguar. O să ne sfătuim. În orice caz, nu trebuie să vă temeţi pentru nepotul dumneavoastră. De la Santa Fé, unde începe drumul călare, vom fi douăzeci şi patru de inşi, tot oameni de nădejde unul şi unul. Călătoria va decurge fireşte altfel decît vă imaginaţi, mai ales în privinţa duratei. De n-ar fi decît să-l trecem pe nepotul dumneavoastră peste Anzi, n-ar însemna mare lucru. Dar mai avem de rezolvat în Gran Chaco nişte treburi care nu suferă amînare.

— În Gran Chaco? sări de la locul său micul savant. Există acolo fosile?

— Ba bine că nu! Mai multe ca în oricare alt ţinut. Prin pampa s-au făcut cercetări cam peste tot, dar în Chaco nu se încumetă nimeni. Specialiştii îşi păzesc pielea. Se tem de indieni. Eu, unul, cunosc locuri unde nu ai decît să sapi niţel ca să descoperi relicve din cele mai preţioase.

— Ura! Atunci las naibii pampa şi merg cu dumneavoastră în Gran Chaco! Doar n-am să scap un asemenea prilej. E un avantaj serios, un beneficiu, un *fructus* sau *commodum* pe latineşte.

— Nu vă grăbiţi, señor. De la Buenos Aires pînă în sălbaticul Chaco nu se merge ca de la Jüterbogk la Berlin. Şi nici nu te întîmpină în drum niscai asociaţii corale. Ba s-ar putea să fiţi pus în situaţia de a vă cînta singur prohodul cu frumoasa dumneavoastră voce de bas.

— Ei, şi? Dacă indienii îmi dau partitura, solfegiez la prima vedere. Sper că mă luaţi cu voi.

— Speraţi? mormăi Tata Jaguar. Şi eu vă sfătuiesc, dragă señor Morgenstern, să mai chibzuiţi dacă e într-adevăr cazul să riscaţi o astfel de aventură!

— Cînd e vorba de un mastodont sau un glyptodont, atunci nu-mi mai pasă de nimic. Îmi risc şi viaţa. Doar n-o să-l refuzaţi pe un compatriot al dumneavoastră din Jüterbogk.

— De ce nu? Trebuie neapărat să renunţaţi la această idee!

Nu i se putea reproşa lui Hammer că, ţinînd seama de primejdiile călătoriei, căuta să pornească la drum doar cu oameni puternici şi temerari. Era vădit că propunerea îi displăcea. Drept care bancherul, prevenitor, interveni şi schimbă tema discuţiei.

Musafirii întîrziară pînă după cină. La despărţire bancherul avu tactul cuvenit ca să nu mai amintească de dorinţa sa. Ştia că Hammer va reveni să-şi încaseze banii promişi. Atunci vor putea să mai discute în legătură cu Antonio. În schimb doctorul Morgenstern era mai puţin diplomat. Îl apucă pe Hammer de braţ şi îl întrebă pe un ton care nu admitea replică:

— Aşadar, señor, cîţi cai să-mi cumpăr?

— Cai? Pentru ce?

— Păi pentru călătoria noastră. Doar îmi trebuie cai, sape, cazmale...

— Şi altceva nimic? întrebă Tata Jaguar, cam enervat.

— Ce anume?

— Un mărfar, domnule, un tren de marfă. Sau crezi cumva că, după ce-l scoţi la suprafaţă, mastodontul îşi ia picioarele la spinare şi dă fuga pînă la Jüterbogk ca să se înscrie în asociaţia „Lira Germană?“

Cu acestea, Hammer se îndreptă spre uşă, lăsîndu-l pe micul savant cu gura căscată. Bancherul îl însoţi pînă la ieşire. Cînd să-şi ia rămas bun, sosi poliţistul care an-

chetase tentativa de omor asupra doctorului Morgenstern. Concluzia era că Antonio Perillo trebuie scos din cauză fiind în măsură să-și dovedească nevinovăția printr-un alibi foarte solid.

Domnii mai discutară un timp cazul. Un peon lumina cu o făclie puternică. Nici nu bănuiau că sînt spionați.

Cînd polițistul cotise în strada unde locuia bancherul, doi bărbați îl urmăriseră atît de hoțește, încît omul legii nu-i simțise de loc. Acum pîndeau de peste drum. Seara se așternuse întunecoasă. Dar și pe lumină cu greu ar fi putut să fie zăriți, căci se tupilaseră sub un gard de leandri. Erau cei doi indivizi care încercaseră să-l omoare pe bietul doctor Morgenstern.

— Bănuiam eu că *vigilantul* ăsta se duce la bancher, șopti Antonio Perillo către însoțitorul său. Deci nu l-am urmărit degeaba. Sînt curios ce i-o fi spunînd.

— Asta o știu cu precizie, veni răspunsul la fel de încet. Îl asigură că tu nu vii în considerație ca făptaș, pentru că... *Tempestad* — mii de tunete! Dar cine-i omul de colo ?

— Care ?

— Uriașul ăla de lîngă bancher.

Lumina făcliei tocmai cădea pe obrazul lui Hammer.

— Nu-l recunoști ? se miră Antonio Perillo. Aha, uitasem că n-ai fost astăzi la *corrida*. E Tata Jaguar, nemernicul care ne-a făcut pe toți de rîs, *el diabolo se le lleve*, lua-l-ar dracu !

— Ta-ta Ja-gu-ar, repetă celălalt, care era mai în vîrstă decît Perillo.

— Înseamnă că ai auzit de el ?

— Mai e vorbă ! Ani de-a rîndul mi-am dorit să-l văd la față și soarta sau mai bine zis norocul meu idiot n-a vrut să-mi împlinească dorința. Și iată-l aici ! Din fericire dînsul nu mă poate vedea. Auzi dom'le, ce mi-a fost dat să aflu !... Acesta e... Tata Jaguar ! Formidabil !... Colosal !...

Vorbea încet, lungind silabele, de parcă s-ar fi aflat în transă. Perillo, neputîndu-și explica purtarea complicelui său, întrebă :

— Ce-i cu tine ? Ce tot bați cîmpii ? Cine-i acest Tata Jaguar ?

— Lasă că-ți spun eu. Doar cunoști și tu povestea. Omul ăsta era poreclit de indienii nordamericani „Metana Mu".

— Nu înțeleg.

— Vînătorii care vorbesc engleza îi zic *Lightning-hand*.

— Nu știu nici engleza.

— Atunci fii atent : mexicanii de limbă spaniolă l-au botezat *El mano relampagueando*, mînă-fulger.

— Cum ? Să fie cu putință ? făcu mirat Perillo. Adică e fratele ăluia... pe care l-ai...

— Da, da... pe care l-am... Acest *Lightning-hand* se află de multă vreme aici sub numele de Tata Jaguar. A venit în Argentina imediat după... Se vede că mi-a mirosit urma și s-a luat după mine ca să răzbune moartea fratelui său... Dar nu m-a găsit pînă acum. Chestie de întîmplare... Nici eu nu l-am văzut...

— E clar. Dînsul trebuie să fie. Păzește-te !

— Asta și fac. Bine că știu de unde mă paște primejdia. Pînă acum nici n-o bănuiam. Las' că-l agăț eu în felul meu. Dumnealui m-a căutat și nu m-a găsit, iar eu l-am găsit fără să-l caut. Nu-mi scapă el, n-avea grijă.

— Vrei să-l...

— Păi !

— Ca pe frate-său ?

— Exact. Doar n-o să-l cruț pentru ca pe urmă să cad în labele lui. Întrebarea e ce-o fi căutînd la Salido, unde șade și caraghiosul ăla roșcovan travestit în costum de guacho ?

— Curios. Îmi dă și mie de gîndit.

— Să fie oare prieteni ? Piticul și uriașul ? Trebuie să dispară amîndoi. Mă ajuți ?

— Cum altfel ?! Se înțelege că-ți stau la dispoziție cu brațul, cu pistolul și cuțitul. Sîntem fîrtați, avem aceleași interese.

— Atunci trebuie să aflăm mai întîi unde locuiește Tata Jaguar. Ascultă !

Polițistul își luă rămas bun repetînd cu glas tare, spre bucuria lui Perillo, cum că espada nu e vinovat. Apoi,

după ce schimbă cu bancherul cîteva formule de politețe, plecă și Tata Jaguar.

— Hai după el ! șopti complicele lui Perillo. Trebuie să vedem unde stă. Să nu-l scăpăm din ochi.

CAPITOLUL PATRU

O NOUĂ CUNOȘTINȚĂ

După vreo paisprezece zile un vapor venind din Rozario acostă la debarcaderul din Santa Fé. Pasarelele fură întinse și călătorii se grăbiră să coboare pe uscat. Pe chei se plimbau mai mulți ofițeri. În monotonia vieții acestui oraș debarcarea străinilor oferea un spectacol binevenit.

Ultimii doi pasageri care părăsiră vaporul erau ambii de statură mică, purtau costume roșii de guachos și se asemuiau atît de mult, încît puteau fi ușor confundați. Aveau fiecare cîte două pistoale cu mînerele ieșite din cingători, cîte un cuțit și cîte o pușcă.

Ofițerii, zărind această pereche, părură foarte surprinși. Unul din ei, un căpitan, se adresă celorlalți :

— Ce-i asta ? Iată-l pe colonelul Glotino și, pe deasupra, deghizat ! Oare vrea să nu fie recunoscut sau îi dăm onorul ?

— Să așteptăm. Vom vedea dacă ne acordă vreo atenție, fu de părere un locotenent.

Cei doi călători îmbrăcați în veșminte roșii se apropiară agale de grupul ofițerilor. Aceștia își pocniră călcîile cu pinteni zornăitori și salutară milităreste.

— *Buenos mananas !* Bună dimineața ! răspunse micul savant, căci dînsul venea în frunte. Își duse apoi dreapta la borul pălăriei și salută cu două degete. Slujitorul său, Fritze Kiesewetter din Stralau, procedă la fel.

— Frumoasă vreme, señores, nu-i așa ?

— Hotărît lucru, răspunse căpitanul. Sper că ați voiajat agreabil. Rămîneți astăzi aici, domnule colonel ?

— Poate. Caut un adăpost.

— Îmi permiteți să vă însoțesc, domnule colonel ?

— Cu plăcere, dar nu sînt colonel.

— Să trăiți, am înțeles ! Misiune diplomatică sau inspecție inopinată. Cu ce titlu îngăduiți să ne adresăm Excelenței Voastre ?

— Vreți să spuneți cu ce nume ? Doctor Morgenstern din Jüterbogk. Sînt zoolog.

— Prea bine ! Un nume străin, greu de pronunțat. Cu atît mai mare e misterul care învăluie persoana ce călătorește incognito. Și señorul de lîngă dumneavoastră ?

— Fritze Kiesewetter, servitorul meu, din Stralau, de lîngă lacul Rummelsburg.

— Și mai greu de pronunțat, deci și mai misterios Permiteți să vă conduc spre Cuartel.

Grupul se puse în mișcare : în față savantul, la stînga și puțin în urmă căpitanul, apoi Fritze Kiesewetter flancat de ceilalți ofițeri.

Cuartelul din Santa Fé era o clădire cu cîteva etaje și cu un turn, datînd încă din vremea spaniolilor. Ferestrele și chiar balcoanele erau prevăzute cu gratii groase de fier. În față străjuiau cîteva tunuri. Soldații ședeau ori stăteau în picioare pe lîngă uși. Numeroși arestați se zgîiau din dosul ferestrelor zăbrelite.

— Ia te uită ! exclamă în nemțește savantul, adresîndu-se servitorului său, asta-i închisoare. Te pomenești că ne iau drept tîlhari sau hoți, în latină *expilator* sau *vulturius.*

— Aș ! răspunse Fritze. După ce ne-au primit cu ploconeli și politețuri doar n-o să ne bage la zdup. Ba mi se pare că o să se poarte chiar fain de tot. Hai să intrăm, dom' doctor, că de ieșit ieșim noi, n-aveți grijă. O ștergem într-un fel dacă vedem că nu e chip.

Soldații salutară după regulament și domnii pășiră în clădire. Cei doi civili fură conduși printr-o curte interioară, apoi, urcînd o scară cu cîteva trepte, ajunseră la niște încăperi destul de frumos mobilate, în dreptul cărora ofițerii își luară rămas bun. Pînă a se retrage, căpitanul raportă :

— Gustarea va sosi numaidecît. Vă trimit și un subofițer care să stea la dispoziția dumneavoastră. Astăzi

îi țin locul domnului maior comandant, plecat la Parana. Mai aveți vreun ordin de dat, domnule colonel ? Scuzați, vreau să spun zoolog...

— N-am nici un ordin, dar aș avea o rugăminte. Puneți pe cineva să se informeze dacă alaltăieri sau ieri a sosit la Santa Fé un *yerbatero* care face și treabă de *sendador*. I se spune Tata Jaguar. Trebuie să știu unde s-a instalat.

— Trebuie să vină cu vaporul, Excelența Voastră ?

— Da, din Buenos Aires.

— Atunci sper să vă pot raporta pînă-ntr-o jumătate de ceas.

Plecă și, peste puțin, se prezentă un subofițer detașat în serviciul personal al oaspeților. Aduse friptură, pîine, fructe și o sticlă de Bordeaux, vin foarte căutat în La Plata.

— Așa mai zic și eu, observă Fritze. În armată traiul e trai. Nici acum nu mi-a trecut necazul că m-au respins la vizita medicală. Cu firea și cu glagoria mea aș fi avansat, he-hei ! Purtam azi ditamai sabie și fireturi... Luați, dom' doctor ! Să vă torn un păhărel.

Fritze umplu paharele. Mîncară și băură, șezînd comod unul lîngă altul, fapt din care subofițerul trase concluzia că Fritze Kiesewetter nu poate fi servitor, ci vreun militar de rang înalt. Fritze degusta bucatele senin și fără grijă. În schimb doctorului i se părea că nu e lucru curat la mijloc.

— M-a făcut colonel, vorbi el, nedumerit. Pe mine, care nu sînt decît un pasionat al științelor pașnice și nu am nimic comun cu armata argentiniană... Ciudat. Cum de i-a venit ideea ?

— S-a repezit și dumnealui ca un pudel care ia castravetele acru drept cîrnat. Dar fiți pe pace, dom' doctor. Dinspre partea mea, facă-vă și ghinărar, că eu rămîn ce-am fost și îmi pun la cale burta. Încolo...

— Totuși, Fritze dragă, nu crezi că am fost confundat cu un ofițer ? Greșeala asta, *error* în latinește, poate să ne producă multe neplăceri.

— Deocamdată ne-a produs o gustărică și n-aș spune că-i neplăcut, dom' doctor.

— Dar la urmări nu te gîndești ? Fritze, Fritze, se pare că ești înzestrat cu ceea ce latinul numește *levitas*, nechibzuință.

— Asta nu se potrivește, dom' doctor. Adică romanii, cînd erau flămînzi și îi poftea cineva să mănînce, nu se atingeau de mîncare ?

— N-aș crede.

— Atunci nici un roman n-are dreptul să mă facă de *levitas* dacă mă așez și eu la masă, ca omul.

În clipa aceea se ivi căpitanul și, luînd poziție de drepți, raportă :

— Tata Jaguar a sosit ieri după-amiază și a pornit azi dimineața spre laguna Porogos împreună cu douăzeci și trei de bărbați și un băiețandru.

— Călare ?

— Da. Douăzeci din însoțitorii săi l-au așteptat aici cîteva zile.

— Trebuie să-l ajung din urmă. Puteți să-mi procurați niște cai ?

— La ordin ! Cîți, domnule colonel ?

— Doi, plus doi de rezervă, deci patru.

— Îi rechiziționăm sau luăm din caii regimentului ?

— Să nu-mi dați de la regiment. Nu știu să călăresc caii cazoni.

— Am înțeles, de rechiziție, făcu ofițerul, zîmbind cu tîlc. Cînd ordonați să-i pregătim ?

— Pînă într-un ceas.

Căpitanul se depărtă salutînd. După puțin, subofițerul aduse țigări și se apucă să strîngă resturile de mîncare. Morgenstern îl întrebă :

— N-am putea, dragă, să ajungem în posesia lucrurilor noastre ? Știind că vaporul pleacă de aici abia după prînz și necunoscînd locul unde vom trage, ne-am lăsat pînă una alta bagajul pe bord. E o simplă legăturică, *sarcina* pe latinește, în care se află niște unelte, apoi un pachet învelit în piele, o așa numită *fascis*. Conține cărți.

— Le aduc imediat, señor colonel !

Subofițerul făcu stînga-mprejur și părăsi odaia.

După un sfert de oră reapăru căpitanul și anunță că toți patru caii sînt gata de drum.

— Cît costă ? întrebă Morgenstern.

— Firește, nimic, Excelența Voastră, zîmbi ofițerul.
— Dar eu vreau să-i plătesc.
— Un zoolog nu trebuie să plătească.
— De ce ?
— Așa-i obiceiul în această țară, señor.
— Ciudat. O țară civilizată de spanioli, care, la rîndul lor, au moștenit limba și obiceiurile de la romani ; n-am citit nicăieri ca învățații romani să fi primit cai pe degeaba. Voi consulta mai tîrziu cărțile de specialitate. Doar e vorba aici de un aspect cultural-istoric de cea mai mare importanță. Probabil că Argentina e singura țară unde s-a mai păstrat acest frumos obicei. De altfel, capacitatea ei de a conserva se vădește și în altă privință. Numai în pampa de aici se mai găsesc mărturii antediluviene. Fac abstracție de mastodont și de megatherium, dar mă interesează, señor, dacă n-ați avut cumva prilejul și norocul de a vedea un om din epoca terțiară...
— Terțiară ? bîigui încurcat căpitanul. N-ar vrea Excelența Voastră să-mi ordone după ce semnalmente să identific, ca să zic așa, un om din epoca terțiară ?
— Eu nu ordon, eu rog. Fapt e că s-au descoperit în straturile pliocene mai vechi urme de foc și unelte de piatră. Mai tîrziu au fost scoase la iveală trei schelete omenești. Așadar, pampa era populată de oameni încă în epoca terțiară mijlocie. Și, curios lucru, aceștia aveau sternul perforat și treisprezece vertebre în loc de douăsprezece. Posibil ca după cîteva mii de ani să rămînem numai cu unsprezece, zece sau chiar mai puține vertebre. Nu m-ar mira de loc.
— Și dacă mai judecăm nițel, interveni foarte serios Fritze în limba spaniolă, s-ar putea ca oamenii de mai tîrziu să fie numai din carne, fără os.
— Nu-i exclus, încuviință doctorul. Metamorfoza materiei vii își urmează drumul neîntrerupt, chiar dacă nu izbutim încă să ne imaginăm formele viitoare. Să luăm un exemplu interesant : dinții ursului de peșteră. Ați văzut vreodată un asemenea dinte, señor căpitan ?
— Nu, Excelența Voastră, clătină din cap ofițerul, care nu mai știa ce să creadă despre acest „colonel".
— Dintele, mai exact măseaua, prezintă...

Fu întrerupt. În odaie intrară niște soldați cu bagajele celor doi musafiri. Le așezară pe podea și ieșiră imediat. Una din legături conținea, lăsate la vedere, două tîrnăcoape, două sape și două săpăligi. Din cealaltă, care se desfăcuse pe drum, curseră afară o mulțime de cărți. Căpitanul se aplecă serviabil, le ridică și le așeză pe masă. Cu acest prilej privirea îi căzu pe un tom avînd titlul cules cu litere grase de tipar „*Nuestros predecesores de los Pampas*" — Predecesorii noștri în pampa. Pe una din copertele interioare scria : Doctor Morgenstern, Jüterbogk. Ofițerul deschise repede încă trei cărți la rînd. Toate purtau aceeași semnătură. Atunci căpitanul întrebă intrigat :
— Cum ziceți că vă cheamă, señor... zoolog ?
— Sînt doctorul Morgenstern din Jüterbogk.
— Acesta e numele dumneavoastră adevărat ?
— Firește.
— Mi-o puteți dovedi ?
— Foarte ușor.
— Cu ce ?
— Cu pașaportul meu.
— Ia să-l văd !
Glasul lui deveni aspru, poruncitor. Micul savant scoase portvizitul și din el pașaportul pe care-l înmînă ofițerului. Acesta, de îndată ce văzu ce scrie în document, exclamă :
— *Que yerro y que desvergüenza ! Mas aun que semejanza ! Sois bribones, sois embusteros !* Ce confuzie și ce obrăznicie ! Dar și ce asemănare ! Sînteți niște nemernici, niște impostori !
— Nemernici ? Impostori ? Noi ? se indignă Morgenstern. Señor, sînteți bun să ne lămuriți cum ați ajuns la un asemenea calificativ cu totul neîntemeiat, *inaniter*, cum ar spune latinul.
— Ia mai slăbiți-mă cu latineasca ! Vă întreb cum de-ați cutezat să mințiți în așa hal și să vă dați drept colonelul Glotino, cumnat cu generalul nostru Mitre ?
— V-am mințit eu ? se răsti la rîndul său Morgenstern. Îndrăzniți să mă faceți mincinos pe mine, cetățean german ?
— Gura ! Știți că vă pot aresta imediat ?

— Ei, da, puteţi, dar nu aveţi nici o justificare. Iar eu, unul, nu mă las închis fără ca pe urmă să-l trag la răspundere pe vinovat !

— V-am tratat cu toate onorurile, ca pe un colonel. V-am oferit de mîncare şi de băut. Soldaţii mei au dat iama printre gauchos ca să vă procure cai. Şi acum vă dovediţi un *gringo*, un vîntură-lume, un neamţ, şoarece de bibliotecă !

Morgenstern se arătase mai energic decît ar fi fost de aşteptat din partea lui. Fritze tăcuse mîlc toată vremea. Dar acum se repezi şi el :

— Staţi uşurel, señor, altminteri veţi fi nevoit să aflaţi că un mare învăţat, pe care-l faceţi *gringo* şi şoarece de bibliotecă, nu e chiar de ici de colea. Ş-apoi lasă că sînt printre dumneavoastră nişte capete cu care n-am face schimb nici în ruptul capului !

— Nu cumva vă referiţi la mine ? întrebă tăios căpitanul.

— Asta-i treaba mea. N-am de gînd să vă dau raportul. Dacă aţi înghiţit găluşca, mă rog ! Dar mă miră de ce vă răstiţi aşa. Ne-aţi luat drept alţii şi ne-aţi poftit încoace. Nouă nici prin vis nu ne-a trecut să umblăm cu păcăleli. Mîncarea, ce mai, v-o plătim dacă vreţi. Cît despre onoruri, sîntem chit : doar v-am întors şi noi salutul ! Iar caii puteţi să-i daţi înapoi proprietarilor. Ne cumpărăm noi alţii. Vasăzică scurt : cît costă mîncarea şi vinul ? De altfel, nici nu e Bordeaux adevărat. Se simte de la o poştă.

Scoase portofelul ca să plătească. Dar căpitanul izbucni :

— Ceee !? Să primesc bani de la un servitor ? Te-ai scrîntit la cap, ţopîrlane ?

Aci Fritze făcu un pas înainte, ameninţător :

— Ţopîrlan ? Eu ? Pe mine mă cheamă Friedrich Kiesewetter ! Înţeles ? Iar cine vrea să mă tutuiască n-are decît să bea cu mine brudărşaft, ş-apoi ne spunem tu !

— Obrăznicătură ! Să ştii că te dau pe mîna soldaţilor mei şi o să am grijă să-ţi învineţească dosul pe un an întreg !

— Ei, hai ! Îndrăzneşte ! Crezi că regele Prusiei, al cărui supus mă aflu, n-o să-ţi vină de hac ?

Aceste cuvinte aprinseră şi mai mult mînia ofiţerului. Se repezi la uşă, unde ar fi trebuit să stea ordonanţa, o dădu în lături şi strigă :

— Veniţi încoace ! Luaţi-l pe sus şi aruncaţi-l pe scări pînă la poartă ! Dar să nu-mi umblaţi cu mănuşi, înţeles !

Erau aceiaşi soldaţi care aduseseră bagajele de pe vapor. Auzind scandalul dinăuntru, aşteptaseră după uşă, curioşi. Acum năvăliră în odaie ca să execute ordinul. Era o desfătare pentru ei să arunce în stradă un străin, chiar dacă — numai cu cîteva minute în urmă — îl crezuseră ofiţer.

Fritze apucă puşca, dar fu destul de rezonabil ca să renunţe la un asemenea mijloc de apărare. Şi-o săltă deci pe umăr şi rosti :

— Să nu vă atingeţi de mine ! Merg de bună voie. Hai, señor doctor !

Acestea zise, ridică de jos legătura cu unelte, şi-o zvîrli în spinare şi porni. Sfrijit cum era, nimeni nu l-ar fi crezut în stare să ridice ca pe un fulg coşcogea greutate. Dîrzenia şi vigoarea lui făcură impresie asupra ostaşilor. Se dădură în lături şi îi lăsară trecere liberă spre uşă. Dar căpitanul se răţoi la ei :

— Asta înseamnă să-l aruncaţi afară, măgarilor ? Umflaţi-l imediat, că de nu, carcera vă mănîncă !

Ostaşii executară ordinul, în timp ce căpitanul se întoarse către savant :

— Aţi văzut, señor, ce păţeşti cînd îi refuzi unui ofiţer consideraţia şi respectul cuvenit. Ce-aţi face dacă v-aş pune sub stare de arest ?

— Aş sesiza, prin intermediul reprezentantului nostru diplomatic, pe însuşi preşedintele Argentinei, răspunse calm Morgenstern. Atunci aţi fi dumneavoastră arestat şi aţi afla ce păţeşti cînd îi refuzi unui supus străin consideraţia şi respectul cuvenit.

— Cred că vorbiţi cu prea multă trufie. Situaţia în care vă găsiţi nu e de loc plăcută.

— A dumneavoastră şi mai puţin. Aţi acostat pe un necunoscut spunîndu-i colonel şi Excelenţă, pentru ca pe urmă să-l arestaţi. Asta înseamnă că v-aţi compromis

grav. Sper că discuția noastră s-a terminat. Cărțile rămîn aici. Voi trimite după ele ulterior. Salut, stimabile!

Se îndreptă spre ușă și ieși fără ca ofițerul să facă vreun gest de împotrivire. Coborînd scările, auzi de jos din curte o larmă de nedescris. Apoi zări un grup compact de soldați ținîndu-se pe urma lui Fritze. Ridicaseră pumnii să-l lovească, dar nu cutezau, căci Fritze, scoțînd pistolul, amenința că-i culcă la pămînt dacă se ating de el. Se mulțumiră deci să-l înjure și să-l mîie din spate. Ajunseră astfel pînă la poartă, unde Fritze se împiedică și căzu cu povară cu tot. Atunci soldații îl înșfăcară, îi smulseră pistolul din mînă și îl luară la pumni. Sărmanul se apăra cum putea, cu mîinile, cu picioarele, lovind curajos în dreapta și-n stînga, pînă ce Morgenstern, apropiindu-se, îmbrînci pe cîțiva dintre agresori cu patul puștii.

— Înapoi, ticăloșilor! răcni el. Ați uitat că sînt colonel? Căpitanul vostru se vede că și-a ieșit din minți dacă îndrăznește să vă asmută împotriva însoțitorului meu. Hai, fuga la *medico militar!* Îi ordon să-l caute pe căpitan și să-l supună unui tratament sever!

Vicleșugul avu efect imediat. Soldații se retraseră speriați, iar unii dintre ei o luară chiar la goană ca să-l anunțe pe medic. Fritze sări în picioare, mai împărți cîțiva ghionți zdraveni, își săltă din nou bagajul pe umăr și îl urmă pe micul savant, care se depărta cu pași mari spre oraș. Cînd ajunse în dreptul lui, începu să suduie:

— Ptiu, haită de lași! Haidamaci netrebnici! Asta se cheamă să fii soldat? Halal vitejie! Treizeci contra unu! Și unde mai pui că aveam bagajul în spate! S-au apucat să mă cotonogească!

— Te-au lovit tare? întrebă îngrijorat savantul.

— Nici nu știu. Trebuie să mă pipăi, dom' doctor. Deocamdată nu simt nimic. Numai de nu m-ar durea mai pe urmă.

— Slavă Domnului că n-a ieșit mai rău! Am fost într-adevăr ușuratici de-am riscat o asemenea primejdie, *periculum* adică. Hai să căutăm un hotel.

Străbătură cîteva străzi și se opriră în dreptul unei clădiri purtînd firma: *Posada por pasageros.* Bineînțeles că hanul nu era de loc îmbietor. Construit dintr-un soi

de chirpici, nu avea decît un singur nivel, cu o ușă largă, joasă, și cu două deschizături fără geam în loc de ferestre. Curtea era împrejmuită de un zid în spatele căruia se auzeau tropăituri și nechezat de cai. Fritze dădu să intre.

— Vrei să tragem aici? întrebă doctorul, făcînd o mutră acră.

— Păi da! confirmă Fritze scurt.

— Dar arată ca o speluncă.

— Asta-i floare la ureche. Las' să fie speluncă, numai să nu ne arunce în stradă și să mai pățim nu-ș' ce.

Abia înăuntru constatară că „hotelul" se compunea de fapt dintr-o singură încăpere. Mese și scaune nu existau, în schimb numeroase paturi suspendate și scăunele joase. Pe unul din ele ședea hangiul, un om uscățiv, murdar, care, după multe plecăciuni, se interesă de dorința celor doi señores. Fritze lepădă bagajul pe podeaua de lut bătătorit și se grăbi să răspundă în locul stăpînului:

— Poți să ne faci rost de patru cai, doi de călărie și doi de povară?

— Îi doriți cu chirie?

— Ba nu. Îi cumpărăm.

— Dar încotro vi-e drumul, dacă-mi permiteți?

— Spre Gran Chaco, la Tucuman, poate și mai departe.

— Am de vînzare niște cai foarte buni. Binevoiți, Excelențele Voastre, să veniți cu mine pînă afară.

Deschise o ușă laterală care dădea în curte. Cei doi îl urmară. Pe unul din paturile suspendate sta lungit un bărbat. Noii veniți nici nu-l observaseră. Cînd auzi de vînzarea cailor, acesta sări jos și se luă după ei. Afară moțăiau douăsprezece gloabe costelive, aproape leșinate de foame. Arătau atît de jalnic, încît doctorul, care habar n-avea de cai, dădu din cap contrariat:

— Ăștia-s cai? Parcă ar fi niște *caper* sau *hircus*, cum ar zice latinul.

— Ce-i aia? întrebă hangiul, nedumerit.

— Capră, țap.

— Atunci nu mai avem ce vorbi. Caii mei nu sînt țapi.

Le întoarse jignit spatele și dădu să intre din nou în casă. Atunci apăru și străinul care stătuse lungit pe pat. Îi măsură pe străinii cei mărunți cu o privire curioasă. Purta și el veșminte roșii, asociate însă cu niște cizme înalte care îi treceau de genunchi. Barba deasă nu lăsa să i se vadă decît nasul și ochii. Părul îi atîrna de sub pălăria îndesată peste basma, căzîndu-i pînă pe umeri. Făcea totuși impresia unui om de care nu trebuie să te ferești. Se înclină și vorbi :

— Señores, aud că vă duceți în Gran Chaco. Poate că v-ar fi de folos vreun sfat al meu. De unde veniți ?

— Din Buenos Aires, răspunse doctorul.

— Locuiți acolo ?

— Nu. Sînt străin.

— Străin. Din ce țară ?

— Germania.

— Vasăzică german. Și profesia ? Vă rog să nu-mi luați întrebările în nume de rău. Nu am decît intenții bune.

— Sînt om de știință, adică savant amator, zoolog. În Gran Chaco mă interesează fauna antediluviană. Vreau să fac săpături, să dezgrop...

— Aha, vreun mastodont ?

— Să sperăm.

— Sau un megatherium ?

— Cunoașteți denumirile acestor strămoși ?...

— Firește ! Ați dat peste un coleg de-al dumneavoastră.

— Cum ? Cercetător, om de știință ? se miră Morgenstern, deoarece străinul arăta ca un gaucho autentic, nicidecum ca un savant.

— Exact, exact ! se bătu celălalt în piept cu mîndrie.

— Nu cumva chiar zoolog ?

— Și asta, căci am studiat de toate. De fapt sînt un *cirujano*, chirurg, dacă n-aveți nimic împotrivă. Medic, nu-i așa. Dați-mi voie să mă prezint — de altfel sînt cunoscut pretutindeni, dar, ca străini, probabil că n-ați auzit încă de mine și de faima numelui meu — mă numesc doctor Parmesan Rui el Iberio de Sargunna y Castelguardiante.

— Mulțumesc. Sînt doctorul Morgenstern, iar aci de față e servitorul meu Kiesewetter.

— Două nume foarte frumoase, dar îmi îngădui să afirm că al meu e mai armonios și mai lesne de pronunțat. Mă trag dintr-o nobilă și veche familie castiliană. Ce-ați zice dumneavoastră de amputarea unui picior, făcîndu-se mai întîi o incizie și dislocîndu-se apoi femurul din cavitatea bazinului ? Simplu de tot.

— Femurul, *os femoris*... Bazinul, *pelvis*... Nu înțeleg, señor. E vorba de un accident, de un rănit la picior ? A suferit poate o arsură ?

— Nicidecum. Piciorul e perfect sănătos.

— Atunci de ce să-l amputați ?

— *Cielo*, cerule ! Omul e întreg și sprinten, n-are nimic. Doar nu m-am referit la un caz concret. Pun doar chestiunea : dacă ar trebui să-i tai cuiva un picior. Înțelegeți ? Ați fi de acord să susțineți metoda mea ?

— Cu plăcere, señor, cu plăcere. Totuși sînt foarte bucuros că puneți chestiunea în general. Credeam că vreți să vă asist, să țin piciorul nenorocitului.

— Nici n-ar fi nevoie. Lucrez fără ajutor și atît de rapid, de abil, încît pacientul habar n-are de nimic. Abia cînd se scoală din pat observă că a rămas cu un singur picior. Și asta o aplic nu numai la picioare, ci și la celelalte membre. Retez totul, señor, absolut totul !

Și, ridicînd brațul, tăie văzduhul cu atîta energie încît Morgenstern exclamă speriat :

— Doamne ! Sînt perfect sănătos. N-aveți grijă de mine. Nici o amputare, vă rog !

— Păcat, mare păcat că nu suferiți de ceva. Barem de-ați avea o drăguță de carie osoasă ! Ați fi regește ocrotit de arta mea. În doi timpi și trei mișcări v-aș reteza osul în cauză. Port cu mine întotdeauna instrumentele necesare. Ce părere ați avea bunăoară de o intervenție la cot cu ajutorul ferăstrăului ? Ați mai văzut o asemenea operație admirabilă ?

— Nu, și vă asigur că ambele mele coate sînt cu desăvîrșire intacte.

— O, señor, n-ar fi nici o tragedie dacă le-ar găuri niscai gloanțe sau dacă vreo luxație veche le-ar anchiloza.

V-aş opera cu ferăstrăul şi aţi fi pur şi simplu încîntat. Pe urmă v-aţi mişca braţele ca mai înainte.

— Nu mă îndoiesc, señor, dar prefer să n-am nevoie de ferăstrău.

— Sînteţi un om cult, se-nţelege, totuşi nu aveţi destul curaj ca să vă dăruiţi ştiinţei. Şi e regretabil, fiindcă eu tai totul, absolut totul.

— Admiraţia mea, señor! Din nefericire nu am timp să stărui asupra unei teme atît de interesante. Ştiţi, eu caut nişte cai pentru călătoria mea şi, cum n-am găsit aici ceea ce trebuie, mă grăbesc, nu-i aşa...

— Nici o grijă, îl întrerupse chirurgul. Sînt cu totul la dispoziţia dumneavoastră.

— Da? Ştiţi cumva unde aş putea să cumpăr patru cai sănătoşi, rezistenţi?

— Nu numai că ştiu, dar sînt şi eu pe punctul de a-mi cumpăra unul.

— De unde?

— De la o mică *estancia*, la jumătate de ceas depărtare de oraş. Dar nu chiar acum. Putem încheia tîrgul abia mîine dimineaţă. Am aflat că proprietarul e plecat şi că soseşte diseară.

— Atunci trebuie să mă interesez în altă parte. N-am timp de pierdut.

— De ce? Doar n-o să fugă scheletele antediluviene.

— Trebuie să ajung un grup de bărbaţi care au luat-o spre Laguna Porongos.

— Cine anume? ciuli chirurgul urechile. Nu cumva vorbiţi de Tata Jaguar şi ai lui?

— Aţi ghicit. Îl cunoaşteţi?

— Ca pe mine însumi. Fac şi eu parte din anturajul lui. Trebuia să ne întîlnim cu toţii aici. Eu însă, fiind reţinut la Puerto Antonio, am sosit prea tîrziu. Plecaseră. Dacă aveam un cal bun îi ajungeam fireşte din urmă, dar în oraşul ăsta nu găseşti decît gloabe. De aceea prefer să aştept pînă mîine dimineaţa ca să-mi fac rost de un fugar zdravăn care să nu se năruie sub mine.

La început doctorul Morgenstern se cam speriase de acest om care „taie totul, absolut totul"; acum însă era bucuros că-i ieşise în drum. Întrebă:

— Credeţi că aţi putea să-l ajungeţi din urmă pe Tata Jaguar?

— Bineînţeles. Cunosc la perfecţie ruta pe care a pornit.

— Bravo, asta-i bine. Oare ne-aţi da permisiunea, *concessio*, pe latineşte, să ne alăturăm domniei voastre?

— Din toată inima, señor, doar sîntem slujitori ai ştiinţei, prin urmare colegi, fapt care mă bucură nespus. Ş-apoi, s-ar putea să am prilejul de a vă demonstra cu cîtă siguranţă ştiu să amputez, oricît de dificil ar fi cazul. Sper să dăm de nişte indieni belicoşi, ceea ce ar însemna că măcar unii dintre noi se vor alege cu oasele zdrobite. Ei, atunci să vedeţi chirurgie! Îi trag cu ferăstrăul de zboară scîntei. Căci, după cum spuneam, señor, eu retez totul, absolut totul!

Vorbind astfel, tăia văzduhul cu braţele şi arăta cum „zboară scînteile", adică frînturi de os şi bucăţi de carne. Bărbatul acesta părea să aibă o extraordinară pasiune pentru aspectul sîngeros al chirurgiei. Totuşi pe Morgenstern nu-l mai încerca repulsia şi teama de adineauri. Nici nu se mai simţea intimidat. Îşi dădea seama că are de-a face cu o idee fixă, cu un caz patologic, însă de loc primejdios. Aşadar, îi răspunse zîmbind:

— S-a făcut, señor. Rămîn cu dumneavoastră pînă mîine. Ce facem între timp? Unde ne adăpostim?

— Îl rugăm pe hangiu să ne împrumute nişte mîrţoage şi mergem la estancia, de unde i le trimitem înapoi cu un peon. Acolo mîncăm, bem, fumăm şi ne odihnim.

— De acord. Însă cu fumatul nu mă împac.

— Mare minune! Aici toată lumea trage din ţigară — bărbat, femeie, căţel şi purcel. Dumneavoastră de ce nu fumaţi?

— Mă tem de o intoxicaţie cu nicotină. Cercetările au dovedit că inhalarea intensă a fumului poate produce *amauroza*, altfel spus *gutta serena*.

— Păi atunci ar trebui să înghiţim ţigările, să ni le vîrîm pe gît cu lopata. De altminteri, o parte din fum ajunge oricum în stomac. Dar, mă rog, nu ne-ar lăcrima ochii. Eu, unul, n-aş putea trăi fără să fumez. Ţigara stimulează nervii, măreşte vioiciunea, îndeamnă la acţiuni bune şi frumoase, dă mîinii siguranţă deplină, încît eşti

în stare să executați cele mai grele amputări fără cel mai mic risc. Mai aveți vreo treabă aici, în Santa Fé? Sau pornim îndată?

Morgenstern îi relată pe scurt pățania cu ofițerul și îi spuse că n-ar avea decît să-și ia cărțile ca să fie gata de drum.

— Vi le aduc numaidecît, señor, îl asigură chirurgul Parmesan.

— Dumneavoastră? Mi-e penibil, señor, să accept un asemenea serviciu.

— O, nu face nimic. Îmi plătiți doi taleri și rezolv imediat problema. Soldații și ofițerii mă cunosc. Altuia firește că nu i-ar da cărțile.

Așadar, bărbatul acesta, care își zicea „doctor" și purta un nume castilian lung și armonios, era gata — pentru doi taleri de hîrtie, adică treizeci și doi de feningi — să facă pe hamalul.

Primind de la Morgenstern suma respectivă, Parmesan plecă și se întoarse în scurt timp cu cărțile. Apoi ieși din nou în oraș ca să cumpere foiță și tutun, pentru care scop se înarmă cu o pungă de piele. Reveni curînd cu punga plină vîrf. Nu exagerase de loc afirmînd că aici toată lumea fumează, căci rareori vei întîlni în pampa un om care să nu țină între dinți o țigară răsucită cu mîna lui.

Hangiul era bucuros să le împrumute, contra unei sume modeste, caii necesari. Le dădu și un peon ca însoțitor. Unul din cai fu încărcat cu calabalîcul lui Morgenstern, apoi bărbații încălecară și porniră spre estancia. Mergeau la pas. Cotind în prima uliță, dădură de un cîrd de copii care, recunoscîndu-l pe chirurg, se refugiară repede într-o casă alăturată. Strigau care mai de care: *„El carnicero, el carnicero! Huid, huid, de la contrario os amputa!* Măcelarul, măcelarul! Fugiți, fugiți, că vă taie!"

Părea că stimabilul chirurg ajunsese o sperietoare pentru copii. Faptul însă nu-l supăra de fel. Ba dimpotrivă.

— Îi auziți, señor? se adresă el lui Morgenstern. Sînt cunoscut pretutindeni pentru meșteșugul meu. Peste tot în La Plata. Ca un cal breaz.

Drumul îi duse pe lîngă Cuartel, unde Morgenstern jucase scurtul său rol de colonel argentinian, apoi prin

curtea bisericii și prin cîteva ranchos. În sfîrșit, călăreții ieșiră din oraș. La stînga se zărea Rio Salado, semănînd cu un lac întins; în față, cîmp larg, sterp, punctat de dealuri. La dreapta micului rîu Saladillo se afla estancia de care vorbise „măcelarul". Nu era prea mare, dar peste tot păşteau cirezi de vite și turme de oi, sute și mii de capete, păzite de cîțiva gauchos. Iar grajdurile erau pline de cai, suficienți pentru un întreg escadron de cavalerie.

Călărețul care străbate pampa sau *campo*, cîmpul, deosebește trei feluri de așezări. Mai întîi acele *ranchos* (pronunță „rancios"), mici colibe construite din lut bătătorit și acoperite cu paie sau stuf. Adeseori sînt chiar bordeie săpate în pămînt, adînci de mai multe picioare. Mobilă, în înțelesul modern al cuvîntului, nu există. Pînă și hamacul e un obiect rar. Mîncarea se pregătește pe o vatră de lut. Piatra lipsește. Coliba sau bordeiul nu are hogeag. Fumul iese prin niște deschizături care țin loc de ușă și fereastră. Acestea nu se pot închide, nu au geam nici pervaz. Cel mult dacă sînt astupate cu o foaie de hîrtie muiată în ulei.

În aceste ranchos locuiesc oamenii mărunți, servitorii, argații haciendelor și estanciilor, așa numiții gauchos.

Cuvîntul e împrumutat de la indieni. Cele două vocale alăturate, a și u, nu formează un diftong și se pronunță separat, așadar „ga-ucio". Gauchos se recrutează mai ales din rîndul metișilor. Aceștia, ce-i drept, se consideră albi sută-n sută și sînt foarte mîndri de numele lor, dar adevărul e că se trag din indiene și din spanioli imigrați mai de mult. Sînt semeți ca și spaniolii și viața ce o duc vădește o mare dragoste de libertate. Orice ins se crede un caballero, extrem de politicos și tot pe-atît de pretențios față de oamenii cu care vine în contact. Celui mai prăpădit dintre ei, chiar și cerșetorului, i se spune „Înălțimea Voastră". Străinul care, bizuindu-se pe averea și pe cultura sa, crede că se poate uita de sus la un gaucho, e repede pus la punct și vindecat de propria-i trufie. Aroganța e plătită cu cel mai grosolan răspuns, iar dacă acesta nu ajunge, se apelează și la cuțit. În schimb, dacă îl iei pe un gaucho cu frumosul și îl tratezi ca pe un om egal în drepturi cu tine, atunci afli în el un prieten credincios, plin de abnegație. Demnă de laudă e îndeosebi

cinstea lui. Așa cum nu părăsește niciciînd estancia stăpînului, tot așa nu se coboară la furtișag. Dacă găsește un obiect pierdut, nu se lasă pînă nu-l restituie păgubașului. De pildă, un gaucho sărac lipit pămîntului, care nu avea nici măcar un scăunel pe care să șadă și se folosea în acest scop de o tidvă de cal, a găsit în pampa un ceas care căzuse din buzunarul unui călător străin. S-a interesat din om în om cine ar fi putut să piardă ceasul și, auzind de călătorul cu pricina, s-a dus călare pe urmele lui. L-a găsit abia după două zile de drum. Dar cînd păgubașul i-a întins niște bani drept recompensă, inimosul gaucho i i-a zvîrlit la picioare, întorcîndu-i spatele cu dispreț.

Deprinși din copilărie cu caii, oamenii aceștia sînt călăreți cum nu se poate mai iscusiți și tenaci. În această privință nu-i întrece nimeni, nici vestmanii sau indienii Americii de Nord. E de neînchipuit ca un gaucho să facă barem o sută de pași pe jos. Cum iese din colibă, se și urcă în șa. Copii de doi ani gonesc chiuind prin pampa, cocoțați pe cai încă nu complet domesticiți. Chiar și femeile merg călare, nu cu picioarele atîrnînd pe o coastă a calului, ci la fel ca bărbații. Nu o dată bărbat și femeie se urcă pe un singur cal. Femeia șade cu fața spre coadă, fără alt reazim decît spinarea bărbatului. Și totuși nu cade, fie galopul cît de nebunesc.

Acești gauchos au însă un defect și încă mare. Sînt cu totul nesimțitori față de cai. Își înfig pintenii uriași, tăioși în carnea bietelor animale, provocîndu-le răni adînci, fără a se gîndi o clipă la suferința lor. De aceea cailor li-e teamă de ei și se zbat grozav cînd, fugăriți cu lasso-ul din herghelie, urmează a fi încălecați. Dacă se prăbușește vreunul, deși încă viu, e lăsat pradă vulturilor și stăpînul își alege altul în loc. Avînd în vedere numărul mare de herghelii, calul e atît de ieftin la preț, încît moartea lui nu face nici o impresie. De aici și puzderia de schelete pe care le întîlnești peste tot. Se poate spune fără exagerare că pampa e semănată cu ciolane de cai.

Viața neobișnuită pe care o duce un gaucho, lipsa totală de școli și de alte mijloace de instruire, ca și contactul permanent cu animale aproape sălbatice — iată cauzele care îl fac în multe privințe insensibil și dur.

La aceasta se adaugă proastele stări politice din țară. Un istoriograf spunea că în La Plata nu trece anul fără să se producă măcar o mică rebeliune. Și într-adevăr, de cînd se știe, rebeliunile și revoluțiile se țin lanț. Aceasta îi înăsprește pe oameni. Un gaucho, vrăjmaș al vieții tihnite și călit prin îndeletnicirile lui, este oricînd gata să se alăture unui *pronunciamento* — termenul obișnuit pentru răzvrătire. Cu cît aceasta se repetă mai des, cu atît mai anarhic devine omul. Drept urmare, locuitorii acelor districte care se ridică mereu împotriva ordinii publice, capătă însușiri deosebite față de semenii lor din alte părți. De aici și diversitatea de păreri în legătură cu specificul populației din pampa.

Al doilea fel de așezare se numește hacienda. Un *haciendero* practică și agricultura, și creșterea vitelor. De aceea nu are îndeobște cirezi mari.

În al treilea rînd vine estancia. Un *estanciero* nu se ocupă cu agricultura. E specializat exclusiv în creșterea vitelor, pe care le vinde la abator. Există *estancieros* care posedă mai multe sute de mii de capete.

Animalele trăiesc, atît vara cît și iarna, sub cerul liber. Deși supravegheate de gauchos călări, se întîmplă adeseori să evadeze din țarc și să ajungă în cireada primului vecin, dacă nu chiar și mai departe. Pentru a evita pierderile, fiecare proprietar își are semnul lui cu care înfierează animalele ce-i aparțin. Semnul e înregistrat de autorități. În felul acesta fiecare își cunoaște vitele proprii și restituie celui în drept exemplarele ce s-au rătăcit pe terenul său. La vînzarea unui cal sau a unei vaci semnul se anulează prin aplicarea în același loc a unui semn identic, dar inversat, operație dureroasă căreia vitele i se împotrivesc din răsputeri.

O asemenea stampilare a unor junci era tocmai în curs cînd drumeții noștri apărură la estancia. Un număr de gauchos călări mînau juncile în cîmp și, apoi, în *corralul* pregătit pentru acest scop. Prin „corral“ se înțelege aici un țarc înconjurat cu tufe ghimpoase de cactus.

Vitele presimt că le așteaptă ceva neplăcut cînd sînt mînate spre corral, de aceea refuză să intre. Astfel și acum : fugeau, încercau să scape, dar călăreții, extrem de

abili, știau cum să le vină de hac, folosind cu măiestrie lasso-ul sau *bola*.

Bola e un fel de praștie constînd din trei bile de plumb sau de fier prinse fiecare în parte de cîte o curea groasă și rezistentă. Capetele curelelor sînt înnodate într-un mănunchi. Gaucho-ul reține una din bile, iar celorlalte două le face vînt de cîteva ori în jurul capului. Apoi lansează bola spre animalul pe care vrea să-l prindă. O face cu atîta îndemînare, încît cureaua se încolăcește în jurul picioarelor dinapoi ale calului sau boului și îl trîntește jos.

Animalele cunosc aceste praștii și se tem de ele ca și de lasso. De cîte ori încearcă să evadeze, uneltele cu pricina le pun la respect. Acum veneau supuse, de ambele părți, mînate de călăreții ce răcneau din răsputeri. Cîmpul răsuna de tropot. La intrarea în corral vitele se opriră brusc. Dar cînd un buhai bătrîn, care știa că pentru el nu mai e nici o primejdie, păși tacticos în țarc, celelalte vite îl urmară și corralul fu închis.

Deodată cei cîțiva gauchos îi zăriră pe drumeții care, strunindu-și caii, se apropiau la pas. Majordomul — titlu purtat de administratorul estanciei — îl recunoscu pe „doctorul" Parmesan și exclamă rîzînd :

— *Cielo*, cerule, ăsta-i *el carnicero*, măcelarul ! Bun venit, señor ! Nu cumva cauți să ne retezi cîte ceva ? Din păcate sîntem sănătoși cu toții. Așa că pune-ți instrumentele la păstrare.

Această primire păru să-l supere pe faimosul chirurg.

— Lasă glumele cînd te adresezi unui caballero ! se oțărî el. Și-apoi cum de îndrăznești să-mi spui măcelar ? Îți interzic ! Strămoșii mei, castilieni get-beget, trăiau în palate și castele și luptau victorioși împotriva maurilor, pe cînd ai dumitale... nici nu se știa de ei. Mă numesc Don Parmesan Rui el Iberio de Sargunna y Castelguardiante. Bagă la cap !

— În regulă, don Parmesan, am băgat la cap. De altfel nici prin gînd nu mi-ar trece să te jignesc. Doar știi și dumneata de cîtă prețuire te bucuri aici. Încît scuză-mă dacă, din bucuria de a te revedea printre noi, n-am găsit cuvintele potrivite.

— Așa mai vii de-acasă. Căința găsește în mine totdeauna un suflet generos. Te iert, căci știu că-mi admiri iscusința chirurgicală. De aceea îngăduie-mi să te informez că la trepanații nu se mai folosește acum vechiul trepanum circular, ci un soi de daltă ca să spun așa. Vasăzică...

— Despre asta mai tîrziu, te rog, îl întrerupse administratorul. Știi desigur cu cîtă plăcere ascultăm lecțiile dumitale, dar văd aci de față și alți señores și nu se face să fim nepoliticoși discutînd așa, în doi, despre chestiunea trepanațiilor. Permiteți, Înălțimile Voastre, să vă întreb cum vă cheamă ?

— Acești señores, interveni Parmesan, sînt proaspete cunoștințe ale mele și doresc să plece în Gran Chaco. Savanți, oameni de mare cultură, drept care numele lor sînt cam încîlcite și mi-e imposibil să le pronunț.

— Mă numesc Morgenstern, iar însoțitorul meu se cheamă Kiesewetter, lămuri micul savant. Am venit să cumpărăm niște cai. Sper să aveți cîteva exemplare de prisos, ceea ce latinul ar numi *supersum* sau, după împrejurări, *reliquus*.

— Ei, relicve nu prea sînt caii noștri. Dar patronul vă va vinde desigur cîțiva. Din păcate tîrgul s-ar putea face abia diseară căci stăpînul e plecat. Pînă una alta binevoiți a fi oaspeții noștri. Dacă vă amuză, asistați la însemnarea vitelor.

— Cu cea mai mare plăcere. N-am mai văzut așa ceva.

— Atunci poftiți. Să vă arăt mai întîi camera.

O luă călare către clădirea cu locuințe și îi conduse într-una din odăi. Peonul care îi însoțise de la Santa Fé își primi plata și se înapoie cu caii în oraș.

Proprietarul estanciei era fără îndoială un om bogat. Totuși locuința lui nu se putea compara nici cu cea a unui simplu muncitor german. Patru pereți goi, din lut, netencuiți și, ca mobilier, o masă veche, două scaune și mai vechi, cîteva scăunele. O ghitară atîrna într-un colț. Asta era tot.

Majordomul îi pofti să ia loc și se duse la bucătărie să prepare ceaiul de maté, băutură care se servește în mod obișnuit musafirilor.

Maté, ceaiul de Paraguay, se produce din frunzele și tulpina unei plante numită de botaniști *Ilex paraguyensis*. Planta e zdrobită pînă se preface într-un praf gros. O priză din acest praf se pune într-o tidvă mică, fără alt conținut, și se opărește cu apă clocotită. Ceaiul nu se bea propriu-zis, ci se suge din tidvă printr-un tub subțire de metal numit *bombilla*. Deoarece bombilla se înfierbîntă foarte tare, străinii neavertizați își frig buzele și limba pînă se deprind cu acest fel de a bea.

Un astfel de maté fu servit celor trei musafiri. Chirurgul sugea cu prudență băutura ; și Fritze, trăind de cîțiva ani în acele locuri, învățase că trebuie să fie atent ; numai doctorul Morgenstern aduse ceaiului maté tributul pe care de regulă îl aduc străinii. Bombilla era fierbinte foc, iar el supse cu toată nădejdea, frigîndu-se într-un chip disperant. Totuși nu scuipă lichidul, ca să nu se arate necuviincios. Drept care își fripse și gîtlejul și, strîmbîndu-se de durere, izbucni :

— Vai de capul meu ! Buzele, cerul gurii, gîtlejul, cum s-ar zice ***labia, palatum, gluttus*** ! Asta-i băutura dracului pentru osîndiții din iad. Le-o fi turnînd-o pe gît ca să le ardă măruntaiele. Apă de Ilex... Mulțumesc frumos !

— Așa mi-am spus și eu la prima încercare, îl consolă Fritze. Cum sugi mai zdravăn, parcă iei foc pe dinlăuntru. Însă nu ține mult. Doar pînă te deprinzi cu arșița naibii. Mai beți, dom' doctor !

— Nici gînd ! Cred că gîtlejul meu e numai bășici.

Nu era de convins în nici un fel să mai ia o înghițitură. Ceilalți doi aproape că-și goliră calabaz-urile, adică tidvele. Apoi tustrei fură invitați în corral să asiste la prea interesantul spectacol al stampilării vitelor. Don Parmesan își lepădă poncho-ul, basmaua de cap și ciripa, toate roșii. Întrebat de ce, chirurgul se miră :

— Oare n-ați aflat încă, señor, că vitele semisălbatice reacționează violent cînd văd roșu ? Cu haine roșii pas de te apropie de un taur.

— Credeți ? se îndoi Morgenstern. După cîte știu, numai curcanul suferă de idiosincrasie în această privință. E stabilit științific. Ce-i drept, se afirmă ici și colo că și boul, *bos* pe latinește, posedă aceeași aversiune, dar nimeni n-a dovedit faptul cu exemple iredutabile. Ca

zoolog, găsesc aici un prilej minunat să observ cum stau lucrurile și să culeg material pentru un studiu aupra temei în discuție. Aș păcătui net împotriva științei dacă mi-aș lepăda hainele mele roșii.

— Dar vă expuneți unei mari primejdii, señor.

— Un adevărat slujitor al științei nu trebuie să șovăie cînd e vorba să dezlege o problemă de prim rang ca aceasta. Prin urmare, nu scot nimic. Rămîn cum sînt.

— Și eu ! se asocie Fritze. Mă aflu în slujba unui zoolog, deci boul nu poate fi pentru mine decît ceva științific, dom' doctor.

Pășiră în curte. Intrarea în corral era închisă, dar se puteau strecura unul cîte unul printr-o deschizătură laterală. Cei trei oaspeți pătrunseră astfel înăuntru. Majordomul rămase afară.

Rodeo, cum se numește împresurarea unei cirezi în corral, era în toi. Vitele stăteau înfricoșate în fundul țarcului. Însă cele ce veneau la rînd pentru a fi marcate cu fierul roșu goneau cu disperare prin corral, urmărite de gauchos. Vita trebuie mai întîi prinsă și legată strîns ca să nu se poată opune în nici un fel. Treaba asta o făceau aici cinci oameni. Alții întrețineau focul în care „pecetea" se înfierbînta pînă la incandescență.

Lucrurile se desfășurau în felul următor : vita cu pricina era mai întîi separată de celelalte. Fugărind-o prin țarc, un gaucho arunca lasso-ul în urma ei. Lațul i se încolăcea fără greș în jurul gîtului, îi tăia respirația și o culca la pămînt. Cît ai clipi ceilalți patru călăreți, înarmați cu zbilțuri, îi imobilizau picioarele.

Caii, avînd prinse de șei capetele zbilțurilor, știau foarte bine ce au de făcut : fiecare trăgea în direcția lui, astfel încît vita rămînea cu picioarele desfăcute și țepene. Atunci un al șaselea gaucho se repezea cu pecetea înroșită în foc și i-o aplica pe coapsa stîngă. Apoi vita era eliberată. Bietul animal sărea, se învîrtea în loc, alerga, gemea de durere și spaimă pînă ce, găsind ieșirea, se întorcea la cireada lui.

Dar lucrurile nu mergeau totdeauna perfect. Uneori lasso-ul nu se strîngea destul de bine și vita opunea rezistență, se apăra. Era nevoie de un dublu efort sau de ajutor din afară. Atunci se petreceau scene tari însoțite de

strigăte și exclamații care l-ar băga în sperieți pe un european. Animalul chinuit se zbătea mugind ; celelalte îi țineau isonul și, agitîndu-se, o luau la goană, se împrăștiau pînă erau din nou adunate de gauchos cu ajutorul lasso-urilor și al bolas-urilor. Se întîmpla chiar ca vreun bou îndîrjit să treacă la atac, iar călărețul amenințat să se salveze doar datorită dibăciei sale.

— Asta, ce să mai zic, e grozav ! rosti Fritze cu entuziasm, adresîndu-se, după o asemenea scenă, stăpînului său. Doar am șezut și eu în șa, însă atîta sprinteneală, măi, măi ! N-aș fi în stare. Cred că primul bou mai acătării m-ar da peste cap. Pe dumneavoastră nu, dom' doctor ?

— N-aș putea răspunde cu precizie matematică, făcu doctorul, gînditor. Îmi lipsește experiența necesară și, precum ne învață știința, orice opinie trebuie susținută cu dovezi. De altfel, mă interesează mai puțin această problemă decît afirmația de adineauri cum că un rumegător ca boul ar avea o atît de mare aversiune față de culoarea roșie. Sper că ai să mă ajuți ; vreau să facem o încercare în această privință.

— Bucuros, numai să nu ne alegem cu niscai oase rupte.

— Nici o grijă.

— Zău ? Amintiți-vă de taurul de la corrida.

— Acela era un *bison americanus*, pe cîtă vreme aici avem de-a face cu niște simple cornute argentiniene. Intenționez să fac o încercare și anume sub două aspecte. Sîntem amîndoi îmbrăcați în roșu ; eu mă apropiu de un bou, tu de o vacă. Astfel vom afla nu numai dacă vitele în general au această repulsie, ci vom găsi și răspunsul la întrebarea : care anume genus e mai sensibil — *masculinum* sau *femininum ?*

— Bine, bine, dar dacă-mi pică mie un genus mai al dracului decît toate ?

— Asta nu cred, pentru că de bou — genus bărbătesc — mă ocup eu. Or, după cît se știe, diversele caracteristici ale speciei, așadar probabil și aversiunea față de culoarea roșie, sînt mai pregnante la sexul bărbătesc decît la cel femeiesc, adică la sexul slab, cum i se mai spune. Vasăzică ești dispus ?

— Da, de dragul dumneavoastră o să mă ocup și eu cu această problemă de zoologie.

— De fapt nu e vorba de zoologie în general, ci de o ramură specială : zoopsihologia.

— Tot un drac. Parcă nu-i totuna dacă te ia în coarne zoologic sau zoopsihologic. Dar pentru dumneavoastră, hai să-ncerc.

— Atunci vezi de vaca aia pe care o stampilează acum.

Și micul savant arătă spre animalul care tocmai zăcea la pămînt, strîns legat, în așteptarea torturii. Cei doi musafiri stăteau lîngă îngrăditura țarcului, în spatele cîtorva inși care întrețineau focul. De aceea animalele încă nu descoperiseră culoarea roșie a îmbrăcămintei lor.

Supus, Fritze porni în direcția vacii care, chiar în acel moment, fu slobozită din legături. Văzîndu-l, oamenii începură să strige din toate părțile :

— *Arredro, arredro ! Que demencia, que locura !* Înapoi, înapoi ! Ce nebunie, ce aiureală !

Fritze nu se dădu bătut. Își continuă mersul. Ultimul lasso desfăcut, vaca sări în picioare pregătindu-se de fugă. Deodată, zărindu-l pe Fritze cel imprudent și, stîrnită de culoarea roșie a costumului său, își plecă fruntea gata de atac. Dar durerea din coapsă o făcea să șovăie. Stătu cîteva clipe în loc, cu coarnele amenințătoare, apoi își dădu capul pe spate și își văzu de drum.

— Mare noroc ! se mirară cei de față. Înapoi, señor, repede ! Treceți dincolo de gard ! Nu știți că vitele astea se înfurie cînd văd roșu ?

— Nu eram sigur, voiam să mă conving, răspunse Fritze, depărtîndu-se agale.

— Să nu mai repetați figura, señor. S-ar putea să nu vă priască.

Nu vorbeau numai din grijă pentru el. Erau și supărați că neamțul, fără aprobarea lor, îndrăznise să se apropie de vacă și s-o ațîțe.

Mîndru de izbîndă, Fritze se întoarse lîngă Morgenstern și rosti :

— Ei, sînteți mulțumit ? Cred că proba a ieșit destul de fain.

— Absolut, confirmă doctorul, dînd din cap. Vaca voia să se repeadă la tine, dar s-a răzgîndit. De aici conclu-

zia că i-a displăcut culoarea roșie, dar nu în asemenea grad, încît să o determine la agresiune, pe latinește *aggressio*. Așadar, *genus femininum* posedă o repulsie de grad redus. Iar eu voi căuta un *masculinum* pentru a produce dovada comparativă.

În timpul acestei scurte convorbiri cîțiva gauchos aleseseră din cireadă o altă vită ca s-o prindă cu lasso-urile. Junca respectivă se tot ținea în preajma bătrînului buhai care intrase primul în corral. Pînă atunci buhaiul stătuse liniștit. Dar cum auzi un lasso vîjîind pe lîngă el, se crezu amenințat și încercă să evadeze din *rebano*, din cireadă, galopînd și mugind prelung. Apucă exact în direcția focului. Cei cîțiva gauchos aflați acolo ridicară brațele în sus și se porniră pe niște strigăte grozave ca să-l întoarcă din drum. Dar buhaiul nu se opri decît la un pas de ei, privindu-i cu ochi holbați, rătăciți. Unul dintre gauchos apucă un tăciune aprins și-l zvîrli în capul animalului. Acesta se depărtă nițel dînd impresia că vrea să plece. Dar se opri iarăși scoțînd un muget mînios. Motivul era doctorul Morgenstern care îi tăiase drumul. Acum stăteau la vreo patru pași unul de altul.

— *Lugar, lugar!* La o parte, la o parte! strigau văcarii.

Buhaiul se și repezise asupra micului savant. Noroc că acesta, dînd ascultare avertismentelor, sări iute la dreapta. Numai așa reuși să evite coarnele animalului care trecu în goană prin stînga lui. Dar se întoarse imediat ca să-l ia din nou în primire.

— *Lugar! lugar!* strigară iarăși văcarii într-un glas.

În același timp apărură și călăreții în dreptul buhaiului. Căutau să-i atragă atenția asupra lor și să-l îndepărteze de micul savant.

Morgenstern scăpă și de astă dată, deși vîrful amenințător al coarnelor trecuse numai la vreo trei țoli de trupul lui. Acum abia îl fulgeră gîndul că se vîrîse într-o mare primejdie și teama de moarte îl făcu să acționeze pe cît de subit pe atît de ciudat. Pericolul îl reprezentau coarnele. Or, ca să te ferești de ele, trebuia să fii mereu în spatele atacantului. Omulețul puse repede în aplicare ideea lui. Sări la coada buhaiului întărîtat. Acesta stătu o clipă locului. Nu-l mai vedea pe adversar. Se întoarse

și îl zări. Încercă să-l ajungă. Dar savantul, iute ca o sfîrlează, schimbă și el direcția. Era din nou în spatele inamicului. Manevra se repeta cu o asemenea viteză, încît călăreții tot amînau să arunce bolas-urile și lasso-urile pentru a nu-l prinde în laț chiar pe năstrușnicul lor musafir. Totuși Morgenstern simțea că nu va rezista multă vreme acestui joc și că va obosi curînd. Oare nu exista o scăpare, un sprijin, un ajutor? Firește că exista și chiar în imediata lui apropiere. Apucînd cu ambele mîini coada buhaiului, se ținu strîns de ea. Cît timp va reuși să se mențină, buhaiul nu va putea să-l ia în coarne.

Cînd animalul simți că e tras de coadă — lucru la care nimeni nu se încumetase pînă atunci — rămase cîtva timp uluit, dezorientat. Zvîrli apoi cu picioarele dindărăt ca să scape de vrăjmașul ce i se agățase de coadă, dar nu reuși. Morgenstern se cramponase acolo pe viață și pe moarte. Zdruncinat astfel în convingerile și experiența sa, buhaiul găsi că e mai cuminte să abandoneze partida, chiar de ar fi să-și piardă coada cu acest prilej. Scoase un muget jalnic și porni în fuga mare spre cireadă.

Dacă pînă atunci văcarii urlaseră din fundul rărunchilor ca să abată buhaiul de la victima lui, acum se porniră pe un rîs la fel de zgomotos, căci priveliștea era într-adevăr dintre cele mai amuzante. Buhaiul părea să-și fi ieșit cu totul din fire; în disperarea lui făcea niște mișcări extraordinar de comice, săltîndu-și dosul în fel și chip. Mugetele cumplite vădeau spaima de care fusese cuprins. Nici un gaucho nu mai auzise pînă atunci asemenea timbru bovin. Morgenstern alerga cu încrîncenare. Dar la un moment dat nu mai putu, pămîntul începu să-i fugă sub picioare și se lăsă tîrît pînă-l părăsiră puterile și scăpă coada din mîini. Drept care făcu o tumbă spectaculoasă cum nu mai făcuse niciodată în viața lui.

Rîsul argaților izbucni și mai intens, ceea ce spori și mai mult panica buhaiului. Bietul animal dădu năvală printre semenii săi și se opri gîfîind tocmai în fundul țarcului. În sinea lui probabil că jura solemn să nu se mai înfrunte vreodată cu un zoolog din Jüterbogk.

Morgenstern scăpase nevătămat. Se ridică de jos, își pipăi mădularele și se întoarse la locul lui. Văcarii, stri-

cîndu-se de rîs, veniră să-l felicite. Numai şeful lor vorbi cu gravitate :

— Aţi fost foarte imprudenţi, señores. Şi se pare că nici acum nu vă daţi seama ce primejdie vă păştea. Ce v-a venit să intraţi acolo, să vă băgaţi în coarnele vitelor ?

— E o chestiune de zoopsihologie, răspunse micul savant.

— Nu înţeleg.

— Voiam să aflu dacă într-adevăr culoarea roşie provoacă furie în familia dumneavoastră de rumegători.

— Aha ! Şi pentru asta v-aţi riscat viaţa ? Păi nu puteaţi să aflaţi mai uşor ? Să ne fi întrebat pe noi, că vă dădeam cu plăcere orice informaţie.

— Sînteţi zoolog ?

— Nu, sînt gaucho.

— Înseamnă deci că mărturia dumneavoastră n-ar fi fost concludentă. Aici contează numai dovada unui specialist.

— Señor, chiar dacă nu mă număr printre specialişti, sînt totuşi un caballero ! răspunse omul, jignit. Credeţi că v-aş fi spus baliverne ?

— Fireşte că nu. Mi-aţi fi comunicat ceea ce ştiţi dumneavoastră. Dar adevărul adevărat nu poate fi stabilit decît de autorităţi în materie.

— Nu sînt savant şi nici nu vreau să-mi închipui — de vreme ce vă găsiţi aici ca musafir — că aţi avea intenţia să mă ofensaţi. Dumneavoastră, ce-i drept, sînteţi specialist şi mă bucură că astăzi, pe baza unei verificări proprii, aţi descoperit adevărul pe care noi îl ştiam de mult. Dar imprudenţa dumneavoastră ne-a pus şi pe noi în pericol. Probabil că nu ştiţi ce înseamnă *estampeda.*

— Nu.

— *Estampeda* e o cireadă de vite sau o herghelie de cai stîrnită, dezlănţuită, care o ia nebuneşte la goană. Din pricina dumneavoastră s-ar fi putut să fim cu toţii striviţi, sfîrtecaţi. Sper ca măcar în această problemă să nu vă îndoiţi de afirmaţia mea şi vă rog să aveţi bunătatea ca de aici încolo nici dumneavoastră personal, nici hainele dumneavoastră roşii să nu ne mai încurce treburile.

Îi întoarse spatele. Ceilalţi gauchos urmară exemplul. Se simţeau jigniţi pentru faptul că şeful lor nu fusese

recunoscut ca o „autoritate". Cei doi germani înţeleseră situaţia şi se depărtară ieşind prin deschizătura laterală din corral.

Dincolo de îngrăditură, Fritze comentă :

— Ce să zic, am pornit într-un ceas bun. Nici nu ne-am făcut rost de cai, şi gata, într-o singură zi ne-au dat afară de două ori. În schimb avem şi noi o mîngîiere, că doar am stabilit ceva ştiinţific : nu numai curcanul se supără cînd vede roşu.

— Exact, confirmă doctorul. Voi trimite Academiei de ştiinţe o comunicare în acest sens. De azi înainte lucrul e întru totul dovedit : vitele nu suferă culoarea roşie.

— Şi asta fără deosebire de sex.

— Întocmai, numai gradul diferă. *Masculinum* e mai iritabil decît *femininum.*

— Dar de ce le-o fi zgîndărind aşa culoarea roşie, dom' doctor ? Mie, unul, mi se pare faină de tot.

— Asta n-o putem descifra acum. Faptul e stabilit, cauza mai trebuie cercetată. Poate fiindcă roşul din spectrul solar, în atingere cu o prismă, se reflectă cel mai slab. Razele lui vibrează numai de cinci sute de bilioane de ori pe secundă.

— Să fi dibuit buhaiul treaba asta ?

— Violetul, de pildă, vibrează în acelaşi interval de opt sute de bilioane de ori, ceea ce înseamnă o diferenţă de trei sute bilioane vibraţii, suficient ca să izbească şi ochiul unui rumegător. Dar şi aici e nevoie de aprofundări. Deocamdată mi-am atins scopul propus şi am descoperit încă un lucru care, dacă l-aş face cunoscut prin scris, ar entuziasma pe orice proprietar de menajerie.

— Zău ? Ce-aţi mai descoperit ?

— O metodă infailibilă pentru îmblînzirea chiar şi a celui mai sălbatic animal. Te agăţi pur şi simplu de coada lui. Ce-i drept, poziţia nu excelează prin confort, dar asta nu-i va împiedica pe dresori să-mi urmeze sfatul.

— Hm ! Chestie de gust ! Eu, dom' doctor, nu mi-aş dori să atîrn de coada unui leu sau a unui şarpe din aceia uriaşi...

În timpul savantei lor discuţii cei doi musafiri înaintaseră o bucată bună, fără să-şi dea seama că chirurgul se ţinea după ei. Acum îi ajunse din urmă şi rosti :

— Señores, alde gauchos sînt foc şi pară împotriva dumneavoastră. V-am prevenit, însă n-aţi ţinut cont de sfatul meu şi v-aţi expus primejdiei. Din păcate buhaiul s-a speriat.

— De ce din păcate ? se miră Morgenstern.

— Da, din păcate. Altminteri aş fi avut ocazia să vă demonstrez măiestria mea.

— Cum adică ?

— V-ar fi găurit cu coarnele sau v-ar fi frînt cîteva oase, iar eu aş fi fost de-a dreptul fericit să vă pot arăta că sînt într-adevăr un as în tratarea oricărui fel de răni sau de fracturi. Extrag aşchia cea mai îndărătnică fără a spori hemoragia ; nu mă dau în lături nici de la cea mai dificilă operaţie.

Ca să vadă caii pe care urmau să-i primească, musafirii trebuiau să se deplaseze pînă la imaş. Estancia nu aparţinea, precum s-a mai spus, unui mare bogătaş, totuşi era de mirare ce număr imens de vite păşteau aici.

Bogăţia de căpetenie a statelor din La Plata sînt animalele. Fermele cresc cai, bovine şi oi. Calul european a fost introdus aici în 1536 de către Mendoza, oaia a fost adusă la 1550 din Peru şi vaca la 1553 din Prazilia. Se întîmplă rareori să călăreşti pe-aici un ceas fără să dai peste nişte *majados*, adică turme, cirezi, herghelii. Se calculează că un imaş pătrat avînd laturile de cîte o leghe poate hrăni 20 000 de oi sau 300 de cornute mari care, în anii buni, se pot înmulţi pînă la 800 de capete.

Oilor, în vederea obţinerii unei cît mai mari producţii de lînă, li se afectează imaşul cel mai bun şi li se acordă multă atenţie. De vite şi de cai oamenii se ocupă mai puţin. Sînt lăsaţi în paza argaţilor şi a cîinilor, iar proprietarul îşi aminteşte de ei numai cînd urmează a fi însemnaţi sau vînduţi. O iapă obişnuită costă cel mult 16 mărci, iar un cal de călărie rareori peste 60. Pentru un bou vîndut la *saladero* se obţine de obicei sub 50 de mărci. *Saladeros* sînt marile abatoare unde se taie vitele în masă. Cuvîntul se trage din spaniolă — *salar*, a săra. Acolo se argăsesc pieile şi se produc cantităţi imense de seu. Unul din cele mai mari *saladeros* este cel de la Fray Bentos, vestit pentru extractul de carne de Liebig. Aici

se taie zilnic pînă la 900 de vite. Muşchii sînt secţionaţi şi aleşi cu ajutorul unor maşini. Capacitatea de lucru a fiecărei maşini este de 200 de vite pe oră. Un cogeamite bou nu dă decît trei kilograme de extract.

După ce constatară că aici se găsesc cu totul alţi cai decît la hanul de la Santa Fé, cei trei bărbaţi se înapoiară la estancia. Stampilarea vitelor se terminase între timp. Corralul fu deschis şi animalele, fericite că au scăpat, năvăliră afară, în cîmp liber. Două vaci fuseseră reţinute pentru sacrificare. Călătorii se apropiară de corral ca să observe procedeul. Priveliştea ce li se oferi era de-a dreptul oribilă. Presimţindu-şi sfîrşitul, vacile mugeau înspăimîntător. Ca să li se „înfierbînte" sîngele — fiindcă orice gaucho susţine că astfel carnea capătă un gust mai bun — animalele fură hăituite un timp în corral şi apoi, exact ca la operaţia stampilării, prinse şi doborîte cu ajutorul lasso-urilor După ce le străpunseră beregata, oamenii se năpustiră asupra lor — deşi erau încă vii şi se zbăteau cu disperare — tăind fîşii lungi de carne aburindă, zvîcnitoare, cu piele cu tot. Horcăitul vacilor, ca şi strigătele voioase, lacome ale oamenilor aceştia cruzi, erau imposibil de suportat pentru o ureche civilizată. Morgenstern şi Fritze se depărtară numaidecît. În schimb chirurgul rămase pe loc. Scoase un cuţit ca să-şi taie şi el o porţie. Sîngerosul spectacol îi era familiar.

Alde gauchos înfig carnea în frigărui de lemn sau în vîrful cuţitului şi o ţin deasupra flăcării. Pe măsură ce se frige, o duc la gură şi muşcă din partea bună de mîncat ; restul îl pun din nou la foc. *Asado*, aşa numesc ei această friptură în sînge. Dacă şi pielea, în spaniolă *cuero*, rămîne lipită de carne, atunci se obţine cea mai mare delicatesă a lor şi anume *asado con cuero*, asado cu piele.

Focurile odată încinse, toţi gauchos şi ceilalţi argaţi se aşezară în jurul lor ca să se înfrupte cu mîncarea favorită. Nu acordau nici o atenţie celor doi germani. Precum spusese chirurgul, erau supăraţi. În schimb dumnealui îşi găsi loc printre ei. Mînca şi trăncănea de zor, deşi nu prea luat în seamă. Grandomania lui de chirurg

fără egal îl făcea să nu sesizeze faptul că era tratat mai mult cu ironie decît cu respect.

Doctorul Morgenstern s-ar fi simțit cu totul stingher dacă administratorul n-ar fi crezut de datoria lui să se ocupe de musafiri. Le dărui deci cîteva sferturi de oră din cele libere, avînd totodată grijă să nu se facă risipă de mîncare și băutură.

Seara, sosi și *estanciero*, proprietarul fermei, care conveni pe loc să vîndă străinilor cinci cai la prețul curent. Era bucuros să vadă europeni, mai ales că unul din ei, sosit abia de curînd, putea să-i relateze cele mai noi evenimente petrecute dincolo de ocean. Toți gauchos ședeau afară, la focurile lor, și înfulecau într-una. Căci un astfel de ins poate consuma hartane întregi de carne, condimentîndu-le cu glume tari, cu povestiri pasionante și cîntece vitejești acompaniate la ghitară. Rar se găsește un gaucho care să n-aibă o ghitară a lui.

Estanciero aflase încă la sosire despre cele petrecute în corral și clătinase din cap foarte uimit de faptul că cineva poate să ațîțe anume un buhai pentru a se convinge dacă este sau nu sensibil la culoarea roșie. Acum, discutînd cu Morgenstern, își dădea din ce mai mult seama că avea de-a face cu un tip original, cam trăsnit ce-i drept, însă foarte cumsecade, care nu se gîndește decît la specialitatea lui, neștiind mai nimic despre viața de toate zilele și despre aspra ei realitate. Un asemenea om s-ar potrivi oriunde, numai în pampa nu. Și, mai ales, în Gran Chaco, unde călătorul este pîndit zi și noapte de tot soiul de primejdii. Așadar, după ce primi răspuns la toate întrebările, gazda găsi nimerit să-l avertizeze într-un fel.

— Scumpul meu señor, vorbi estanciero, credeți într-adevăr că vă veți realiza planul scăpînd viu și întreg din sălbăticia de acolo ? Nici nu bănuiți ce vă așteaptă în Gran Chaco și în Cordilleras !

— În privința asta sînt pe deplin lămurit, răspunse micul savant. Am citit volumul „Excursion au Rio Salado et dans Chaco“ de Amédée Jacques.

— Nu cunosc cartea, știu însă că lectura unui volum nu poate nici pe departe să-l călească pe cititor, fie el și

savant, pentru a face față atîtor pericole și privațiuni. Sau poate vă puneți nădejdea în acest don Parmesan ?

— De ce nu ? E un om cultivat.

— E nebun și nimic altceva.

— Păi nu e chirurg cu mare faimă ?

— Nici gînd ! Chirurgia e ideea lui fixă. Acest señor încă n-a tăiat nici un fir de păr din capul vreunui pacient, nici o unghie, deși sacul lui e plin de instrumente pe care le cară cu el prin toată țara.

— Adică nimic decît o idee fixă ? Parcă nu-mi vine să cred.

— Vă rog să n-aveți nici o îndoială. Am întîlnit mulți oameni care suferă de monomanie. Cunosc, de pildă, unul care caută oase aparținînd unor animale de dinaintea potopului. Dacă Noe ar fi știut că astfel de relicve vor căpăta oarecare valoare după atîția ani, desigur că le-ar fi luat cu dînsul în arcă.

— Îmi dați voie, señor, aceasta nu înseamnă idee fixă. Dimpotrivă, omul de care vorbiți trebuie să fie un savant, un zoopaleontolog, cum sînt și eu ! exclamă Morgenstern. Mai trăiește ?

— Deocamdată...

— Unde îl pot găsi ? Aș vrea să-l cunosc.

— Să-l cunoașteți ? Nu e nevoie de nici un efort. Îl știți de mult, căci e vorba chiar de dumneavoastră.

— De mine ? Ooo ! făcu micul savant, căscînd gura. De mine vorbeați ? Deci, după opinia dumneavoastră, sufăr de o idee fixă, maladivă ?

— Absolut. Nu mi-o luați în nume de rău, señor, dar așa este, pe onoarea mea. La ce vă pot folosi șopîrlele preistorice ?

— La ce-mi pot folosi ? Păi una singură din aceste șopîrle, pe latinește *lacerta*, mă poate face renumit.

— Nu înțeleg, însă vreau să vă dau crezare. Totuși, ce folos de renume dacă veți pieri în drum ? De altfel, din cît observ, nu sînteți de loc echipat pentru o călătorie spre Gran Chaco.

— Ba da. Sînt înarmat, am cărți, sape, lopeți. Iar caii necesari mi-i vindeți dumneavoastră. În plus, contez pe señor Parmesan, care cunoaște bine locurile.

— Şi eu vă spun că nu cunoaşte nimic. Cel mult dacă s-a deplasat o dată pînă la frontieră.

— Dar face parte din anturajul Tatii Jaguar!

— S-o creadă alţii. Tata Jaguar nu se înconjoară cu nebuni.

— Atunci ce motiv ar avea să mintă?

— Vă explic şi asta, señor. Omul acesta umblă ziua năuc şi noaptea visează la chirurgia lui. Aleargă dintr-un loc într-altul după fracturi sau leziuni. Dumneavoastră i-aţi spus că mergeţi în Gran Chaco, iar lui i s-a năzărit numaidecît că acolo va găsi sumedenie de oase fracturate, oameni înjunghiaţi, împuşcaţi şi aşa mai departe. De aceea s-a oferit să vă însoţească. Dar la vreo primejdie nu cumva să contaţi pe el.

Estanciero era de bună credinţă. Morgenstern rămase pe gînduri, tăcut, cu ochii în pămînt. Atunci interveni Fritze, care şedea alături:

— Señor, nu ne mai speriaţi degeaba. Doar nu sîntem nişte pui de găină. Eu, unul, am mai fost prin Tucuman şi cred că vom ajunge cu bine şi mai sus.

— Mă rog, cum vreţi, răspunse gazda. E vorba de pielea voastră, nu de a mea. Parcă o să mă doară pe mine cînd veţi fi jupuiţi? Din parte-mi n-am decît să vă urez succes.

Se ridică de pe scaun şi îi întrebă dacă vor să-şi vadă paturile. În acele locuri lumea se culcă de timpuriu ca să se scoale în zori. Oaspeţii se lungiră pe nişte piei moi şi adormiră în zvonul cîntecelor ce răsunau afară.

Cînd se deşteptară, soarele tocmai mijea la răsărit. Toţi gauchos erau în picioare, sprinteni, voioşi, deşi se culcaseră cu mult mai tîrziu.

Chirurgul dormise într-unul din micile ranchos. Estanciero era şi el treaz. Pe vatră, într-un cazan, fierbea *punchero*, un amestec de carne, ştiuleţi de porumb, manioca, slănină, varză şi morcovi. Ca băutură fură serviţi cu ceai de maté din care însă doctorul Morgenstern, ca să nu se mai frigă, nu gustă de loc.

După dejun lumea porni la cîmp, unde se aflau caii. Deşi Fritze îl cam pusese la punct, estanciero se arătă

destul de generos şi îi oferi lui Morgenstern patru din cei mai buni cai pe un preţ total de două sute de mărci — dacă socotim în valută germană. Faţă de chirurg nu se purtă la fel de amabil. Nu părea să-l simpatizeze. Acesta trebui să-şi caute singur un cal, iar alegerea lui numai fericită nu se putea numi. A încerca să plăteşti pentru găzduire şi frupt ar fi însemnat o jignire. Don Parmesan cumpără de la unul din gauchos o şa veche. Celor doi germani gazda le dărui două samare şi două şei dintre cele numite aici *recado*. E vorba de o combinaţie specială, cu multe elemente demontabile care, la nevoie, pot fi folosite la un popas nocturn.

Pregătirile terminate, cei trei călători porniră la drum.

— *La enhora buena de la vuelta!* Drum bun, cale bătută! le strigă estancierul din urmă. Fiţi atenţi la indienii din Gran Chaco, señores! Aceştia trag cu săgeţi otrăvite, mult mai primejdioase decît glonţul.

Sfatul lui era şi sincer, şi bine întemeiat. Într-adevăr, indienii Americii de Sud mai folosesc şi astăzi săgeţi scurte, ascuţite, pe care le lansează suflînd în nişte tuburi lungi. Otrava o prepară din sucul arborelui strychnos şi al unui soi de liane numite de ei *maracuri*. Acestui suc i se adaugă piper, ceapă, boabe de cocculus şi alte plante necunoscute nouă. Se fierbe totul pînă la îngroşare şi efectul ucigător se păstrează ani de-a rîndul; deşi în stare proaspătă otrava e mai violentă. Cea mai mică zgîrietură provocată de o astfel de săgeată otrăvită determină invariabil şi sigur moartea omului sau a animalului. Totuşi otrava, ca şi în cazul şarpelui, nu afectează organismul decît dacă pătrunde nemijlocit în sînge. De aceea indienii, după ce răpun vînatul, îl mănîncă fără nici un pericol pentru ei. De fapt substanţa cea mai virulentă din această mixtură e curaninul, un alcaloid obţinut din scoarţa numitelor plante, care ucide paralizînd muşchii pieptului şi blocînd circulaţia sîngelui. Acţiunea lui e atît de puternică, încît un jaguar, abia atins de o asemenea săgeată minusculă — pe care nici nu o simte măcar — se prăbuşeşte după două minute.

CAPITOLUL CINCI

CĂLARE PRIN PAMPA

Calea urmată de doctorul Morgenstern și însoțitorii săi ducea drept spre nord, printre Rio Salado și Rio Saladillo, îndărătul cărora se întind codri deși. La mai puțin de o oră trecură primul din cele două rîuri peste o punte de lemn și dădură de colonia Esperanza, locuită în majoritate de germani. Voind să-l ajungă din urmă pe Tata Jaguar, nu făcură nici un popas, ci mînară pe șosea spre Cordova.

Goneau — căci pentru Morgenstern și Fritze era o adevărată goană — deși chirurgului viteza i se părea destul de obișnuită în acele locuri și nu-i cerea prea mult efort. O luase înainte și cei doi germani abia se țineau după el. În Argentina străbați cu diligența în medie douăzeci de kilometri pe oră ; dar un călăreț face pe puțin cinci kilometri în plus. De cal nu-i pasă ; nu se întreabă cît va rezista. Nici chirurgul nu-și punea o asemenea problemă. Nu se gîndea că trec printr-un ținut care nu-ți scoate în cale nicio estancia unde, contra plată, să poți schimba calul istovit pe unul odihnit. Pintenii săi mușcau pur și simplu din burta bietului animal și, de cîte ori ceilalți căutau să-l îmblînzească, izbucnea în rîs și își maltrata iapa cu și mai multă sălbăticie. De altminteri părea un călăreț bun și tenace.

Fritze Kiesewetter se ținea și el destul de bine în șa. De cînd trăia aici se obișnuise întrucîtva cu călăria. Ceea ce din păcate nu era și cazul micului zoolog. Urcase în șa, ce-i drept, cu destulă dezinvoltură ; acum însă făcea o mutră de parcă s-ar fi înălțat călare în nori. Își dădea osteneala să-și păstreze echilibrul, ceea ce de bine de rău izbutea, totuși fața lui crispată arăta că nu prea se simte în apele lui. De altminteri calul său avea pasul lin, regulat și, cum mergeau mai ales în galop de cursă, animalul dovedea certe calități. Cu toate astea, după o oră de călărie de la Esperanza, bravul doctor Morgenstern era atît de sfîrșit, încît își struni calul și strigă :

— Stop ! Calul meu nu mai poate. Îl lasă picioarele. Îi trebuie, cum s-ar zice, puțin repaos, adică *tranquillitas.*

— Fie ! aprobă Fritze și se opri la rîndul lui. Mi-ar prii și mie un bob de odihnă.

Dar chirurgul se împotrivi :

— Trebuie să ajungem încă azi la Fort Tio și mai avem o sută de kilometri pînă acolo. Numai așa putem atinge mîine seara Laguna Parongos. Eu merg înainte.

— Pentru numele lui Dumnezeu ! protestă Morgenstern, coborînd anevoie din șa pentru a se lungi în iarba moale a cîmpiei. Dacă vreți să scoateți sufletul din calul dumneavoastră, n-aveți decît. Dar pe urmă cum vă descurcați ? De unde luați altul ? Uitați-vă în ce hal l-ați adus în aceste două ore ! I-ați rupt burta cu pintenii. Sîngerează. Zău că sînteți de o cruzime înspăimîntătoare, *atravitas* sau *crudelitas* și chiar *immanitas* pe latinește, dacă nu *duritas* sau *saevitas.*

— Ce fac eu cu calul mă privește. L-am plătit cu banii mei, señor.

— În chestia asta nu zicem ba, interveni Fritze, deși am putea întoarce vorba și altfel : banii dumneavoastră nu vă dau și dreptul să-l chinuiți.

Și Fritze se lungi lîngă stăpînul său. Chirurgul mai bombăni în barbă supărat, socoti totuși că-i mai convenabil să rămînă cu ei decît s-o pornească singur mai departe. Dar după numai o jumătate de oră stărui din nou să continue drumul și ceilalți se lăsară convinși.

Următorul *campo* ce-l aveau de străbătut era neted, întins, acoperit numai cu iarbă. Nici un desiș, nici barem un copac ; păduri și tufișuri nu se găsesc decît în preajma cursurilor de apă.

Merseră un răstimp și deodată auziră un zgomot confuz în spatele lor. Întoarseră capetele nedumeriți. Era diligența pentru poștă și pasageri, care făcea cursa între Santa Fé și Cordova.

O deplasare cu diligența în acele locuri e cu totul altceva decît voiajul comod într-un onorabil poștalion german. E o diferență ca între dulcea boare de mai și vijelia sălbatică numită aici *pampero.*

Se vorbește sau se vorbea și în statele din La Plata de șosele. Dar să nu vă imaginați că aceasta înseamnă drumuri

ca în palmă, cu șiruri de copaci pe ambele părți. Șosele naționale sau drumuri pietruite nu există, căci lipsește materialul de construcție. Lemnul e o raritate și piatră nu e de loc. În diligență sau călare, oamenii călătoresc către țintă peste cîmpul vast, chiar dacă se abat cu cîțiva kilometri la dreapta sau la stînga.

Ceea ce numesc ei șosele înseamnă de fapt unul sau mai multe rînduri de urme, alcătuind niște drumeaguri, cînd mai înguste cînd mai largi, care taie în fel și chip pampa. Uneori trebuie să treci prin coclauri, prin mocirle sau peste pîraie mici, cu maluri abrupte; alteori rătăcești mult și bine fără să dai măcar de o baltă sau de un curs de apă mai mărișor.

La fel de prost arată și stațiile pentru schimbul cailor, cel mai adesea niște ranchos sărăcăcioase unde călătorul nu găsește nici cel mai elementar confort.

Ce să mai vorbim de vehiculul însuși, de poștalion! Acesta pare a fi fost construit într-o vreme cînd omul se bătea pe burtă cu urșii din bîrlog. E atît de primitiv și de o formă atît de greoaie, încît aspectul lui inspiră groază călătorilor civilizați, nevoiți să-l folosească. Înlăuntru se înghesuie opt pasageri, dar locuri — după optica noastră — nu sînt decît patru. Unde mai pui că fiecare călător trebuie să-și țină și bagajul lîngă el! Pe capră, lîngă vizitiu sau *mayoral*, cum i se spune, mai sînt două locuri.

Sus, pe acoperișul trăsurii, se încarcă atîtea colete poștale și alte calabalîcuri încît s-ar părea că hardughia nu-și va menține echilibrul cu nici un preț și că se va răsturna încă la pornire. Și totuși se întîmplă ca o seamă de pasageri supranumerari să-și găsească loc tocmai în vîrful acestui turn.

Trăsurile sînt deservite de cîte opt cai — patru rotași, doi mijlocași, un înaintaș pe care călărește surugiul și un al optulea „căluț" neînhămat, purtînd în spinare un peon care mînă pe de lături și are sarcina de a îndemna caii ceilalți și de a culege de jos obiectele căzute în drum.

Hamurile arată cît se poate de meschin. Caii de ham sînt legați peste burtă cu o chingă de piele prinsă la rîndul ei de trăsură prin intermediul unui lasso.

Mayoralul posedă o țepușă cu care împunge caii rotași. Pentru cei din față se folosește de un bici lung. Surugiul

din frunte și peonul de pe margine au și ei cîte un bici. Deci nu se poate spune că ar lipsi mijloacele cuvenite pentru duioasa mîngîiere a cailor. Adeseori pe unul din mijlocași călărește un gaucho înarmat și el firește cu un bici.

Acești patru inși aflați în serviciul diligenței arată, prin comparație cu poștașii de la noi, ca niște tîlhari cărora nici pentru o clipă nu le-ai încredința averea și viața. Totuși sînt oameni de treabă, cinstiți, știu ce au de făcut și își îndeplinesc sarcina într-un fel de-a dreptul năucitor.

Să presupunem de pildă că diligența e încărcată. Pasagerii și-au ocupat locurile. S-au instalat cum au putut și așteaptă plecarea știind bine că nu vor avea mult de așteptat. De altfel mayoralul a și scos un răget ca de tigru și împunge rotașii cu țăpușa lui, drept în rănile rămase de la ultima cursă. Biciul șuieră în văzduh de parcă ar vrea să-i croiască pe cei de față. Călărețul din mijloc, surugiul înaintaș ca și peonul urlă din răsputeri și dau bici cailor. Aceștia se pun în mișcare. Hardughia se smucește din loc într-un salt nesigur, se înclină pe dreapta, pe stînga, trasă din răsputeri de caii înțepați și biciuiți. Pornirea bruscă face ca pasagerii, lovindu-se cap în cap, să-și piardă pălăriile. Bagajul le cade în poală sau pe picioare. Întind brațele ca să se sprijine reciproc, ba cîte unul îl apucă de barbă pe vecinul său care, la rîndul lui, îl trage de lanțul ceasornicului.

— Ce aveți cu barba mea, señor?

— Dar dumneavoastră de ce mă trageți de lanț?

— Scuzați, venerabile, am făcut-o fără intenție.

— Atunci vă cer și eu scuze, señor. Departe de mine gîndul să mă leg de barba dumneavoastră.

Și astfel diligența a luat-o din loc. Deodată se aude în spate o bufnitură.

— Stai, mayoral! Oprește! strigă peonul. Pe sfîntul Jago, trebuie să oprim.

Mayoralul strunește caii și urlă:

— Ce mă privește pe mine sfîntul Jago! Eu conduc diligența, nu-mi arde de rugăciuni. Vezi să nu-mi mai încurci treburile.

— A căzut o ladă. Uite-o jos.

— Ridic-o și fă-i vînt pe acoperiș.

— Mi se pare că a crăpat.

— Şi ce vină am eu ? De ce nu ne dă lăzi mai acătării, din lemn tare ! Ce-i înăuntru ?

— Stai să văd.

Peonul descalecă şi aduce lada. I-a sărit capacul, pe care scrie adresa unui profesor de la universitatea din Cordoya. Lada conţine sticle. Cîteva s-au spart. Un lichid roşu se scurge din ele, gîdilînd plăcut nasul peonului.

— Vin roşu, pe legea mea ! exclamă acesta. S-au spart patru sticle. Noroc că numai la gît.

— Scoate-le bre ! Cîte una de fiecare ! Doar n-om lăsa bunătate de băutură să se scurgă în pămînt.

După ce sticlele în cauză sînt golite, peonul leagă lada cu o curea şi o prinde cu sfoară sus, pe coviltir. Şi călătoria noastră continuă, şi pasagerii se ciocnesc iarăşi între ei.

— Scuzaţi, venerabile, acesta e piciorul meu ! exclamă unul.

— O, iertaţi-mă, señor. Credeam că-i al meu şi voiam să-l trag de sub pachetele astea. Dar unde vă e pălăria ?

— Pe capul dumneavoastră. V-aţi pus-o chiar acum. A dumneavoastră a zburat...

— Dumnezeule, a zburat pe fereastră ? Atunci s-a dus. De unde să iau alta ? Ce mai tevatură cu diligenţa !

Din fericire pălăria nu „s-a dus". Peonul a zărit-o zburînd, s-a întors şi, fără să coboare de pe cal, i-o aduce înapoi păgubaşului. Aruncînd-o înăuntru prin fereastră, ţine să atragă atenţia domnilor călători :

— Ţineţi-vă bine pălăriile, señores, sau legaţi-le ! N-avem vreme să ne ocupăm cu de-alde astea.

Apoi îşi vede de celelalte treburi, chiuie şi îndeamnă caii cu biciul. Dacă răsare în drum vreo albie secată sau un pîrîiaş, atunci se coboară în galop şi se urcă iar cu toată viteza. Numai peonul sare de pe cal şi îşi umple buzunarele cu prundiş (altă piatră nu se găseşte nicăieri în pampa). Apoi încalecă din nou şi ajunge din urmă diligenţa. Dacă, la nevoie, biciul se va dovedi insuficient, atunci dumnealui va deschide un bombardament cu pietre asupra cailor.

Acest peon e un maestru al călăriei, dar surugiul din faţă îl întrece uneori. Sarcina lui e să ţină direcţia. Cu

ochi ageri el scrutează terenul ca să descopere din timp locurile ce trebuiesc ocolite. Deoarece se merge mereu în galop, treaba asta cere o mare experienţă. Adeseori, ca să evite un loc primejdios, trebuie să cotească brusc. Atunci omul zbiară ca turbat, mayoralul răcneşte la rîndul lui, dă cu biciul şi împunge caii, iar călăreţul din mijloc şi peonul de pe margine chiuie de mama focului. Pasagerii, cuprinşi de panică, strigă şi ei. Vehiculul, cîrmit cu violenţă, se înclină pe o parte, lucru cu atît mai periculos cu cît înaintaşul trebuie să forţeze menţinerea pe direcţie. Dacă vrea ca trăsura să se abată cu zece grade, el descrie un unghi de treizeci de grade în sensul dorit. Şi dacă trebuie să mai cîrmească o dată la fel de brusc în partea opusă, mînînd în zig zag pe o porţiune de numai cîţiva metri şi cu o înclinare de şaizeci de grade, atunci bietului călător i se face părul măciucă şi îi sare inima din piept.

Se realizează astfel pînă la douăzeci şi cinci de kilometri pe oră, dar numai cu cai odihniţi care şi ei, după o goană atît de înverşunată, obosesc curînd şi viteza scade treptat.

Cînd diligenţa se apropie de o staţie unde urmează să-şi schimbe caii, peonul o ia înainte ca să-i înştiinţeze pe oamenii de acolo. Societăţile de transport au contracte cu acei estancieros, hacienderos şi rancheros ale căror posesiuni se află în preajma drumului respectiv. De îndată ce soseşte peonul, caii din staţie sînt mînaţi în corral ca să poată fi prinşi. Sînt apucaţi de dîrlogi şi li se pun chingile. Ştiind ce eforturi şi bătăi îi aşteaptă, caii se opun din răsputeri. Se produc astfel din nou scene de la care un european îşi întoarce cu oroare capul. Animalele care şi-au încheiat cursa sînt lăsate libere şi, nechezînd de bucurie, o iau din loc. În schimb, caii pentru care calvarul abia începe, se cabrează, fornăie, zvîrle, pînă ce sînt înhămaţi cu chiu cu vai, şi goana continuă.

În anotimpurile cu iarbă grasă caii se hrănesc mai bine şi suportă mai uşor eforturile. Dar cînd iarba e puţină, cînd pampa e uscată peste tot, atunci bietele animale suferă de foame şi trag anevoie carele supraîncărcate. Şi dacă mai sînt forţate la un galop nebunesc, atunci îşi pierd ultimul strop de vlagă şi se prăbuşesc în toiul

cursei. Dar nu face nimic. Există cai de schimb. Celui căzut i se scoate hamul, apoi e lăsat în voia sorţii. Mai trăieşte, dar e atît de stors, de istovit, încît nu se mai poate ridica. Zace şi răsuflă spasmodic. Picioarele îi zvîcnesc. Sîngele îi năvăleşte în ochi şi limba îi atîrnă, lungă, din botul întredeschis. Vulturii care rotesc ca nişte cohorte negre şi de care nimeni nu se atinge — fiindcă ei alcătuiesc poliţia sanitară — coboară şi-i smulg bietului animal fîşii de carne din trup. După puţine ore nu mai rămîne decît un schelet cu totul despuiat. Iată de ce aproape la fiecare pas întîlneşti oase înălbite. Pentru gauchos viaţa unui cal nu preţuieşte nimic. Şi dacă încerci să le atragi atenţia asupra laturii morale a comportamentului lor faţă de o creatură a Domnului, se miră şi rîd zgomotos. Aşa ceva nu intră în calculele lor.

O astfel de diligenţă venea deci pe urma celor trei călăreţi. Înainta cu mai mare viteză decît ei, aşa că îi ajunse curînd. În trecere peonul le strigă :

— Încotro, señores ?

— Spre Fort Tio, venerabile, răspunse chirurgul.

— Şi noi la fel. Să vă reţin nişte locuri pentru odihnă ?

— Da, vă rog chiar, señor !

Şi diligenţa, în goana ei sălbatică, dispăru peste puţin dincolo de linia orizontului.

— N-am mai pomenit una ca asta ! clătină Fritze din cap. La noi, dacă s-ar găsi asemenea oameni, ar fi scoşi din meserie, pe cînd aici li se mai spune şi „venerabile" ! Ce ziceţi, dom' doctor, cum îşi cotonogesc animalele ?

— Ce să zic ? Doar că aceşti oameni ar trebui trataţi după felul cum îşi tratează ei caii. Poate că atunci ar ajunge şi ei la ceea ce latinul numeşte *intelligentia* sau *perspicientia*.

Morgenstern dorea de fapt un popas, nu atît de dragul calului cît pentru el însuşi. Animalul, care nu era ostenit, îşi continua drumul în galop voios. În schimb savantul nu arăta la fel de bine dispus. Călăria îl supunea la eforturi mari. Îşi dădea toată silinţa să nu se observe acest lucru, totuşi, după-amiază fu nevoit să facă un popas mai lung. De aceea călăreţii ajunseră la fort abia

pe înserate. Nu le-a fost greu să se orienteze, căci urmele diligenţei constituiau o călăuză fără greş.

Despre un fort la graniţa indiană a Argentinei nu trebuie să ne facem o imagine ca despre ceea ce se înţelege la noi sub acest cuvînt. Fort Tio consta dintr-un teren înconjurat de un şanţ şi năpădit de cactuşi ghimpaţi. Pe toată întinderea fortului se aflau doar cîteva ranchos adăpostind vreo douăzeci de soldaţi sub comanda unui sublocotenent. Intrarea era larg deschisă.

Cei trei drumeţi pătrunseră călare în fort, întîmpinaţi de ofiţerul cu pricina.

— Bun venit ! îi salută el. Ne bucurăm, señores, să vă...

Se opri la mijlocul frazei. Îl recunoscuse pe chirurg. Rîse.

— *El carnicero !* Bine că ne mai revedem uneori ! Ce operaţii aţi mai efectuat de cînd ne-am văzut ultima dată la Rosario ?

Vorbise oarecum ironic. Don Parmesan se simţi lezat şi răspunse pe un ton sever :

— Îmi place ca de activitatea mea chirurgicală să se informeze numai cei operaţi de mine sau cei pe care urmează să-i operez. Doriţi cumva să vă tai un braţ, un picior ? Sau poate ostaşii dumneavoastră ?...

— Nu, señor, din fericire sîntem cu toţii zdraveni.

— Atunci să nu mai discutăm pe această temă, deşi m-ar interesa de pildă cam ce părere aveţi despre amputarea maxilarului inferior. Ar putea oare pacientul să trăiască fără el ?

— N-am căderea să mă pronunţ. Ştiu doar că, în ce mă priveşte, nu mi-aş dori să trăiesc fără maxilar. Dar, vă rog, permiteţi să întreb cu cine am onoarea în afară de dumneavoastră ?

— Doi savanţi germani, dintre care unul e servitorul celuilalt. Numele să şi le spună singuri. Limba mea nu-i în stare să le pronunţe.

Morgenstern îşi rosti numele, prezentîndu-l şi pe Fritze. Drept care amîndoi fură conduşi la rancho-ul ofiţerului în timp ce Parmesan se amestecă printre soldaţi. De altfel comandantul îi şi aşteptase, anunţat fiind de

către peonul care trecuse cu diligența și se ținuse de cuvînt.

Soldații aveau la dispoziție cai și vite. De-a lungul zilei animalele pășteau în libertate, seara erau mînate în fort. Ele serveau și la aprovizionarea regiunii. Așadar, carne din belșug. Oaspeții fură serviți cu niște porții de friptură imposibil de dovedit.

În cursul discuției ofițerul se lămuri repede cu ce aiuriți avea de-a face. Un om care se aventurează în pampa, și încă în Gran Chaco, în căutare de oase antediluviene, trebuia — după părerea lui — să fie barem pe jumătate nebun. Dîndu-și seama că n-are nici o șansă de a le scoate din cap această idee, renunță să mai stăruie și rosti :

— În tot cazul, cred că veți rămîne cîtva timp la noi în așteptarea unor tovarăși sau slujitori care să vă însoțească, nu-i așa ?

— Nu. N-am decît un singur tovarăș, pe señor Parmesan, și un singur slujitor, Fritze Kiesewetter, răspunse micul savant.

— Cum ? se miră ofițerul. Adică n-o să vină nimeni să vă aducă cele necesare în Gran Chaco ?

— Absolut nimeni. Am luat cu noi tot ce ne trebuie.

— Greșiți, señor. Ce-o să mîncați ? V-ați luat făină ?

— Nu.

— Pastramă, slănină, untură ?

— Nu.

— Cafea, ceai, cacao, tutun ?

— Nici.

— Pulbere, chibrituri și toate măruntișurile de care un om civilizat nu se poate lipsi ? Haine, încălțăminte, foarfeci, scule de tot felul ?

— Nimic. Doar hainele de pe mine și pulbere — o pungă plină.

— Nu-i suficient. Și apoi cîte altele... Ce-o să beți ? Ați luat vase pentru gătit ?

— Ce nevoie am de vase ! Nu gătesc nimic. Beau apă și mănînc carne.

— Dar astea nu se află peste tot.

— Ba dimpotrivă. Apă există pretutindeni. Carne îmi procur din vînat.

— Sînteți vînător cu experiență ?

— Fritze trage grozav.

— Atunci ascultați-mă pe mine : apă nu există peste tot. După ce treceți Rio Salado, intrați în *Montes impenetrabiles sin agua*, în codrii virgini și lipsiți de apă. Cît privește carnea, dacă nu sînteți un bun vînător, va trebui să flămînziți.

— N-aș crede. Am citit undeva că sute de vînători și puitori de capcane din America de Nord trăiesc din vînat. De foame, pe latinește *fames*, nu vom suferi.

— America de Sud nu e America de Nord. Și apoi indienii !

— Cu ăștia n-am grijă : nu mă dau la ei, nu se dau nici ei la mine.

— Vă înșelați. Noi sîntem nevoiți să le plătim, la date fixe, un anume tribut — firește că-i spunem „cadou" — în cai, vite și oi. Asta ca să nu ne rărească ei turmele și cirezile. Și totuși trec adeseori încoace, fură sute de vite și le mînă peste graniță. În plus iau și ostatici, pe care îi duc în Chaco și nu-i eliberează decît în schimbul unor sume de bani. Și asta o fac pe față : intră în oraș, se prezintă la autorități și reclamă fără jenă prețul răscumpărării.

— Ar trebui să nu le dați nici un ban și să-i pedepsiți.

— Asta nu se poate. Dacă am pedepsi pe vreunul din ei, atunci ostaticii albi de care vă spuneam ar fi pierduți. Ce ne-am face dacă și dumneavoastră ați cădea în mîinile lor ?

— Nu mă prind ei pe mine ! Sînt mult prea abil și prevăzător, ceea ce latinul ar numi *astutus* și *catus* ori *prudens*.

— Mă rog, nu vreau să insist. Dar hainele astea ? Cît credeți că o să țină ? Prin sălbăticia de-acolo vă pomeniți în zdrențe cît de curînd.

— O să le menajez.

— Și încălțămintea ? Văd că purtați botfori de gaucho, fără tălpi. Credeți că așa veți înfrunta mărăcinii, scaieții și toată vegetația ghimpoasă din Gran Chaco ?

— Păi merg călare !

— Calul poate pieri.

— Avem și cai de rezervă. Da, da, m-am gîndit eu la toate. De altfel nu ne bizuim numai pe noi. Vom fi împreună cu niște prieteni.

— Ce fel ?

— Tata Jaguar cu echipa lui.

— Ah ! Îl cunoașteți ?

— Da. Ne-am întîlnit la Buenos Aires. A plecat mai din timp. O să-l ajungem din urmă.

— A trecut și pe-aici. Spunea că merge la Laguna Porongos, unde va sta două zile.

— Atunci îl găsim cu siguranță. Dacă pornim mîine în zori, sîntem către seară la Laguna.

— Dînsul știe că umblați după oasele alea ?

— Desigur. Mi-a și spus că se găsesc unele în Gran Chaco.

— Și va invitat să-l urmați pînă acolo ? întrebă ofițerul, neîncrezător.

— Asta nu. Am vrut să-l însoțesc, însă n-a fost de acord.

— Mi-am închipuit, señor. Dumnealui are altele de făcut decît să caute ciolane de dinaintea potopului. V-ați luat deci după el fără să știe ?

— Da, în taină, mai bine spus *clandestinus* sau *furtinus* sau *latito*, pe latinește.

— Mă tem că sînteți mai sigur de latina dumneavoastră decît de buna primire ce vă așteaptă din partea faimosului bărbat. Întoarceți-vă, señor ! Faceți săpături în pampa, dacă vreți musai oase străvechi. Asta e mai puțin primejdios decît drumul prin Chaco, unde în dosul fiecărui copac pîndește un jaguar sau un indian.

— V-am mai spus că nu mă tem de indieni. Și în plus am descoperit un mijloc minunat să pun pe fugă orice sălbăticiune, deci și un jaguar.

— Mi-ar plăcea să cunosc și eu acest mijloc.

— Deocamdată e secret, ca să zic așa. Dar fiindcă ne-ați primit atît de amabil, o să vi-l împărtășesc. Cînd vă atacă o sălbăticiune, agățați-vă de coada ei, *cauda* pe latinește. Pînă și cel mai sîngeros animal o ia imediat la goană.

Ofițerul căscă gura, dar nu scoase nici un cuvînt, mărginindu-se să-l privească pe Morgenstern drept în ochi.

— V-am uluit ? zîmbi doctorul. Așa-i că nu v-ați așteptat la asta ?

— Într-adevăr, nu m-am așteptat, răspunse ofițerul izbucnind într-un hohot de rîs.

— Nu rîdeți. Vorbesc cu toată seriozitatea.

— Să apuci un jaguar de coadă ! Ce idee, señor !

— O idee foarte ingenioasă. Și totuși atît de simplă, încît îți amintește de oul lui Columb. Dacă mă aflu în spatele ei, atunci bestia nu mă poate mușca din față. E clar.

— Dar jaguarul se întoarce cît ai clipi și vă sfîșie.

— Nici gînd ! Va urla speriat și o va rupe la fugă. Sînt sigur de ceea ce spun. Astfel fiara devine cu mult mai inofensivă chiar și decît unii oameni, cum ar fi de pildă căpitanul de la Santa Fé, care nici una nici două a dat să ne închidă, să ne aresteze.

Sublocotenentul își ascuți urechile și întrebă :

— Un căpitan de la Santa Fé ? Cînd s-a întîmplat ?

— Ieri.

— Ieri nu se găsea acolo decît căpitanul Pellejo. Și a vrut să vă aresteze ?

— Întocmai.

— De ce ?

— Din cauza unei confuzii de care nu mă știu cu nimic vinovat. Să vă povestesc cele petrecute ?

— Vă rog chiar, răspunse ofițerul, care devenise brusc foarte interesat și atent.

Fără nici o prudență, micul savant relată neplăcuta lui aventură. În timp ce vorbea, ochii ofițerului se încărcau treptat cu răceală și gravitate, iar la sfîrșit omul rosti pe un ton schimbat, mai aspru ca pînă atunci :

— Regret, señor, căpitanul Pellejo e șeful meu direct. Totodată țin să vă informez că astăzi domnia sa se află la Fort Uchales, iar mîine va fi aici. Din fericire, la sosirea lui dumneavoastră ne veți fi părăsit. Evitați să mai dați ochii cu el !

— Fiți pe pace în ce mă privește. Nu mă tem de loc.

— În fond mie îmi e totuna dacă aveți sau nu motive să-l ocoliți. Dar ca subaltern răspund în fața lui pentru toate acțiunile mele și, dacă află că v-am primit aici, va

fi desigur supărat. Ziceam să dormiți la mine, dar acum mă văd obligat să vă trimit la un alt rancho.

Se ridică și ieși din odaie. După puțin apăru în schimb chirurgul, care îi chemă să le arate unde își vor petrece noaptea.

— Sublocotenentul nu mai dă pe-aici ? întrebă Morgenstern.

— Nu se întoarce pînă nu plecați, señores. S-a schimbat brusc și pare să fie pornit împotriva dumneavoastră. V-ați certat cumva ?

— Nu, dar evocarea mea, *comemoratio* sau *oratio* pe latinește, pare să nu-i fi plăcut. Hai la culcare, ca să putem pleca în zori !

Chirurgul îi conduse la un alt rancho, eliberat anume pentru el. Nimeni nu le mai dădu vreo atenție. O lumînare de seu înfiptă într-un dovleac micuț răspîndea razele-i palide prin coliba de chirpici. Așternutul era din iarbă uscată. Toți călătorii noștri dormiră mult și bine, ca pe puf. La ivirea zorilor, pe cînd ostașii mai dormeau, săriră tustrei în picioare. Prinseră caii, îi înșeuară, deschiseră poarta care stătuse închisă peste noapte și ieșiră călare fără să-și mai ia rămas-bun.

Fritze cunoștea precis direcția în care se află Laguna Porongos dacă pornești de la Fort Tio. De altfel și chirurgul mai fusese pe acolo. Așadar, nu era de temut să se rătăcească.

De astă dată drumul călare i se păru lui Morgenstern cu mult mai ușor. Rezistă pînă la prînz. Apoi făcură o pauză, nu numai în interesul lor, ci și al cailor care fură lăsați să pască. Apă nu era. În schimb iarba proaspătă și zemoasă le ținea animalelor și de sete.

Între timp li se făcu foame și domnilor călători, cu care prilej constatară că afirmațiile din ajun ale sublocotenentului nu erau lipsite de temei. În tot cursul dimineții, în afară de vulturi, nu zăriră nici o altă vietate și cu atît mai puțin una comestibilă. Noroc de spiritul gospodăresc al chirurgului, care se aprovizionase cu o halcă de carne cumpărată de la un soldat. „Don" Parmesan se arătă destul de generos : tăie carnea în trei porții egale și oferi două din ele tovarășilor săi de drum.

Totuși nu uită să le ceară plata în bani. Drept care ceilalți înțeleseră cu ce fel de camarad vor avea de-a face.

Încinseră un foc din ierburi uscate și puseră carnea la fript. Porțiile se dovediră exact pe măsura cuvenită. Se săturară și porniră din nou la drum. Mergeau și scrutau într-una împrejurimile, doar-doar vor zări niscai vînat. Fritze și chirurgul își țineau armele pregătite. Grija pentru stomac începuse să-i frămînte pe tustrei. Se temeau ca nu cumva să se culce seara flămînzi.

După-amiaza trecu și amurgul se lăsa fără ca ei să fi zărit vreo sălbăticiune bună de mîncat. Foamea porni să-i roadă din nou. Deodată chirurgul exclamă bucuros :

— L-am dibuit, l-am văzut ! Să știți că o să avem ce mînca.

— Ce anume ? Ce-ați văzut ? întrebă savantul.

— Un *bizcacha*, un iepuraș de pampa. Îl scoatem noi !

— De unde ?

— De-acolo, din stînga. Era afară, dar cum ne-a zărit, s-a vîrît iar în adăpost.

Un bizcacha e mai mare decît iepurele sălbatic de la noi, cu care seamănă ce-i drept — de aici și denumirea iepuraș de pampa — dar nu ține de iepuri, ci de rozătoarele *cincila*. Se mănîncă numai cînd n-ai altceva de îmbucat. Adăpostul, ușor boltit, și-l amenajează chiar la gura unei movile scobite, specifică regiunilor cu pămînt argilos. Într-o asemenea vizuină trăiesc de obicei mai multe familii. De aceea, pe lîngă intrarea principală, vizuina e prevăzută și cu alte căi de acces.

Așa și aici. Erau patru găuri bine camuflate. În timp ce caii pășteau cu nesaț, Morgenstern și chirurgul răscoleau movila, iar Fritze stătea cu pușca la ochi pîndind clipa cînd vreun bizcacha ar fi încercat să fugă afară. Ceea ce era complet greșit. Un vînător cu experiență ar fi procedat cu totul altfel. Totuși izbutiră. Nu trecură nici cinci minute — între timp sapele pătrunseră la cîteva picioare adîncime — cînd Fritze, strigînd de bucurie, trase două focuri la rînd. Ceilalți își ridicară repede nasurile din movilă și văzură doi bizcacha împușcați mortal. Era suficient. Agățară din nou sapele de șei, suiră pe cai cei doi iepuri mari și grași, apoi își continuară drumul.

Iarba deveni curînd şi mai suculentă, pămîntul mai moale, mai afînat. La nord se zăreau pomi izolaţi, semn sigur că intraseră în ţinutul Lagunei Porongos — nume ce înseamnă lacul sau mlaştina lămîilor sălbatici. Soarele cobora dincolo de orizont şi cei trei călăreţi zăriră lucind în faţa lor apa lagunei.

Merseră în asfinţit pe urmele lăsate de numeroşi călăreţi, ceea ce îi făcu să presupună că aveau în faţă echipa Tatii Jaguar. Ar mai fi înaintat cu plăcere, însă umbrele serii, coborînd grăbite, îi deciseră să se oprească pentru popas.

Descălecară şi scoaseră şeile de pe cai. Îi priponiră apoi, legîndu-le picioarele din faţă cu lasso-urile, ca să poată paşte fără a se depărta prea mult. Caii din pampa trăiesc în herghelii şi se ţin mereu împreună. Prin urmare, nu era de temut că a doua zi vor trebui căutaţi în locuri diferite.

Pe urmă strînseră vreascuri pentru foc. Lămîii sălbatici le ofereau din belşug. Flacăra se înălţă vioaie şi cei doi bizcacha fură jupuiţi, secţionaţi. Carnea le ajungea pentru cină şi pentru dejunul de a doua zi. Cu setea însă călătorii o duseră mai prost : apa din lagună, fiind sărată, nu era bună de băut.

După cină drumeţii se înfăşurară în ponchos-urile lor şi se culcară lîngă foc. Făcuseră în acea zi peste o sută de kilometri şi drumul îi obosise destul de mult ; încît nici răcoarea ce se lăsă în cursul nopţii nu-i putu trezi.

Dimineaţa găsiră caii chiar în preajmă. Carnea rămasă, după ce o fripseră, fu consumată la dejun. Apoi porniră mai departe.

Călăreţii înaintau pe partea de est a Lagunei, unde — venind din nord-est — curge Rio Dulce. Numele i se trage din faptul că la izvoarele sale conţine apă dulceagă, plăcută la gust. Dar străbătînd deşerturi, absoarbe sare, încît pe cursul inferior al rîului apa nu mai poate fi băută.

Urmele descoperite în ajun continuau însă o bucată dincolo de lagună. Apoi echipa Tatii Jaguar probabil că făcuse un popas, căci pămîntul era bătătorit, iarba călcată şi mîncată de cai pe un perimetru larg. În plus, se vedeau rămăşiţele cîtorva focuri. Dar cînd anume se întîmplase aceasta ? Pentru călătorii noştri, cu lipsa lor de experienţă, lucrul era greu dacă nu imposibil de stabilit. Nici unul din ei nu avea simţul de orientare al vînătorilor de pădure sau de prerie.

De aici urmele duceau spre nord-est. Chirurgul se opri şi întrebă cu o nuanţă de îngrijorare în glas :

— Señores, credeţi într-adevăr că acestea sînt urmele călăreţilor conduşi de Tata Jaguar ?

— Da, răspunse Fritze Kiesewetter. Echipa lui numără douăzeci şi patru de oameni şi urmele arată cam tot pe-atîţia.

— Just, însă Tata Jaguar zică merge spre Gran Chaco, situat la nord şi nord-vest, pe cîtă vreme urmele se îndreaptă spre nord-est.

— Atunci pesemne că s-a mai abătut... O fi avînd şi el nişte socoteli.

— Hm ! Aşadar, venerabile señor, dumneavoastră propuneţi să ne luăm după aceste urme ?

— Păi cum ?! Doar nu cred să mă-nşel. Tata Jaguar a trecut fără îndoială pe-aici. Avem în faţă un singur şoi de urme, aşa că nici vorbă că sînt ale lor. Lăsaţi că mă pricep eu. Am citit cîndva o poveste cu indieni plină de urme, dîre, semne şi întipărituri.

O apucară deci spre nord-est. Drumul ducea peste un şes întins, numai cer deasupra şi iarbă dedesubt. Urmele se vedeau foarte desluşit. Către prînz dădură de un izvor limpede. Totul arăta că aici se oprise presupusa trupă a Tatii Jaguar ca să-şi astîmpere în sfîrşit setea, să adape caii şi să-i lase odihnei. După un ceas şi mai bine porniră din nou.

Doctorul Morgenstern purta legată de lanţul ceasornicului o mică busolă. Consultînd-o, văzu că urmele iau tot mai mult direcţia est. Nu mai duceau spre nord-est ci spre est-nord-est. Chirurgul intră şi mai tare la bănuială. Clătină din cap :

— Dacă mai mergem aşa, nu ajungem în Chaco nici pînă la capătul zilelor. Cred că nu greşesc, señores, afirmînd că, după opinia mea, ne îndreptăm spre acea porţiune a lui Rio Salado unde se află Paso de las Canas sau chiar Paso Quebracho. Şi mă-ntreb dacă cei din faţa

noastră sînt într-adevăr oamenii Tatii Jaguar... Aş prefera să ne întoarcem sau să o luăm spre stînga.

— Eu, unul, prefer să mă ţin exact după aceste urme, replică Morgenstern. Unde sînt urme sînt şi oameni; şi unde sînt oameni e şi de mîncare.

Raţionamentul făcu o bună impresie asupra lui „don" Parmesan. În consecinţă acesta se învoi:

— Aveţi dreptate, fireşte. Probabil că astăzi vom răbda încă de foame, fiindcă nu am zărit nici un vînat în afară de vulturii ăştia care se găsesc peste tot şi care, din păcate, nu sînt comestibili. Să ne ţinem după urme!

Porniră iar. Era pe la mijlocul după-amiezii cînd chirurgul, arătînd cu degetul înainte, spuse pe un ton coborît, ca şi cum s-ar fi temut să nu fie auzit şi de alţii:

— *Un avestruz, un avestruz!* Un struţ, un struţ!

Ceilalţi doi se uitară în direcţia respectivă şi, în pofida depărtării, văzură într-adevăr un struţ care tot izbea cu ciocul în pămînt şi scormonea. Întors cu spatele la ei, struţul nu-i observase.

— Asta înseamnă carne, nu glumă! adăugă Parmesan. Ne săturăm cu toţii.

— Dar numai după ce-l găbjim, obiectă Fritze. Am auzit că struţul e greu de vînat.

— Aici nu greşeşti de loc, venerabile. Cred că ne scapă.

Deodată Morgenstern duse degetul la frunte şi rosti pe un ton important:

— Señor, am găsit! Asta-i! Ştiinţa te scoate din orice impas. E fapt dovedit că struţul îşi vîră capul în pămînt. Să facem deci ca să şi-l vîre. Atunci, neputînd să ne mai vadă, îl răpunem ca David pe filisteni.

— Ia spuneţi, señor, se zbîrli chirurgul, aveţi de gînd să vă bateţi joc de mine?

— Nici prin vis nu mi-a trecut. Vorbesc foarte serios.

— Da? Păi duceţi-vă la struţ şi rugaţi-l să-şi vîre capul în pămînt!

— Mă tem că ar avea efectul contrar.

— Cred şi eu. Atunci cum să procedăm?

— Treaba dumneavoastră, señor. Eu am făcut o propunere. Dacă nu ştiţi cum s-o aplicaţi, vă priveşte — deşi regret profund faptul că va trebui să mai răbdăm de foame.

Parmesan era gata să-i dea o replică usturătoare, dar Fritze interveni prompt:

— Nu vă mai ciondăniţi. Am găsit eu un clenci mai bun. Credeţi, señor Parmesan, că...

— Don Parmesan, nu señor! îl întrerupse chirurgul cu semeţie.

— Fie! Credeţi, don Parmesan, că struţul fuge din faţa calului?

— Ba dimpotrivă. Se întîmplă de multe ori să vezi un struţ păscînd laolaltă cu caii sau cu vitele.

— Bun. Eu cobor şi mă întind în iarbă cu puşca alături. Dumneavoastră amîndoi o luaţi călare, unul la dreapta, celălalt la stînga, într-un ocol larg, depăşiţi struţul şi încercaţi să-l goniţi spre mine. Cu niţel noroc s-ar putea să-l pocnesc.

Ideea găsi ecou şi fu pusă imediat în aplicare. Morgenstern o luă la dreapta, Parmesan la stînga, descriind un arc în aşa fel încît să poată goni pasărea către Fritze.

Struţul american sau *nandu* se prinde cu *bola*, care i se înfăşoară în jurul picioarelor. De împuşcat e greu, fiindcă vînătorul, ca să poată ochi, e nevoit să-şi oprească din mers calul, timp în care struţul, foarte rapid în mişcări, fuge şi iese de obicei din bătaia puştii.

Ca să nu piardă timp şi să-i taie retragerea, cei doi călăreţi executară manevra în cea mai mare viteză. Struţul părea că nu-şi vede decît de ocupaţia lui. Izbea cu ciocul, scormonea cu picioarele-i lungi, vînjoase, înzestrate cu cîte trei gheare, se învîrtea mereu în jurul propriei sale axe, fără să dea nici o atenţie celor doi călăreţi sau calului liber ce păştea mai de o parte.

„Mi se pare că-şi pregăteşte cuibul pentru ou. Vrea să se ouă", murmură pentru sine Fritze, lungit în iarbă.

Călăreţii ajunseră în spatele struţului şi întoarseră caii spre el. Acesta, adîncit în munca lui, îi observă abia după ce se apropiară la cel mult două sute de coţi. Făcu deodată un salt mare şi o luă la goană chiar prin faţa lor, în direcţia unde pîndea Fritze. La un moment dat zări calul liber şi stătu puţin în loc. Apoi îşi continuă fuga. Calul nu i se părea primejdios.

Fritze îşi simţi inima zvîcnind de bucurie. Se sprijini în cotul stîng. Ca să nu-i tremure arma, o fixă bine în

umăr. Pasărea nu mai avea de făcut decît vreo șaizeci de salturi pînă să-l ajungă. Atunci Fritze apăsă pe trăgaci. Pușca detună. Struțul sări drept în sus, se bălăbăni de cîteva ori prin aer și căzu la pămînt.

Chiuind, Fritze se ridică din iarbă, apucă repede calul de frîu și fugi către locul cu pricina. Călăreții se apropiară și ei.

— L-a dat gata. Minunat ! exclamă don Parmesan și, sărind din șa, dădu să se aplece asupra struțului. Dar nandu încă nu murise. Încordîndu-și ultimele puteri, îi repezi chirurgului o lovitură cu ciocul, atît de cruntă și violentă încît îi sfîșie poncho-ul și îl răni la braț.

— Ah, cerule, grijania ! făcu Parmesan, sărind un pas înapoi. Diavolul mai trăiește ! Din rana asta s-ar putea să și mor.

— E vina dumneavoastră, señor, îl dojeni Fritze. Nu te zgîiești la un animal atît de puternic înainte de a ști că a crăpat de-a binelea.

Apropie a doua țeavă, încă nedescărcată, de capul struțului și apăsă iar pe trăgaci. Se întoarse apoi spre chirurg, să vadă cît de serioasă e rana. Nu era nimic primejdios. Brațul, ce-i drept, sîngera din belșug. Totuși struțul nu făcuse decît să-i smulgă un cocoloș de carne, cît o alună, care se mai afla și acum în ciocul păsării. Fritze îl scoase și îl restitui păgubașului, zicînd :

— Iată ce ați pierdut, señor. În calitatea dumneavoastră de chirurg fără pereche n-o să vă fie greu să lipiți la loc un flecuștеț de carne de vită.

— De vită ? ! sări don Parmesan în timp ce încerca să-și oprească hemoragia. Sper, onorabile, că vă veți retrage cuvîntul, altminteri va trebui să ne batem pe viață și pe moarte !

— Bine, îl iau înapoi și-l înghit. Scuzele mele ! Credeți că o să crească la loc ?

— Ar fi o jucărie pentru mine să-mi fixez carnea exact unde trebuie, dar în acest scop am nevoie de ambele mîini. Vreți să mă ajutați ?

— Bucuros.

— Atunci băgați „flecușteţul" adînc în cavitatea rănii, așa cum a fost înainte. Pe urmă strîngeți-mi eșarfa cît mai tare în jurul brațului.

Morgenstern dădu și el o mînă de ajutor. Astfel mica rană fu repede pansată. În sfîrșit putură să examineze pasărea. Era o femelă de aproximativ un metru și jumătate lungime. Greutatea probabilă șaizeci de funți. O încărcară pe unul din caii de samar și, urcînd iarăși în șei, norocoșii vînători își continuară drumul întrerupt. Trecînd pe lîngă locul unde o dibuiseră la început, constatară că pasărea lucrase într-adevăr la un cuib ca să se ouă în el. Scobise în pămînt un lăcaș cît o oală, nu departe de urmele vizibile ale unui trecător. Ceea ce nu constituia un certificat de prea mare inteligență pentru ea.

După puțin, urma pe care călăreau drumeții coti ușor spre nord-est, apoi spre nord.

— Ei, venerabile, sînteți mulțumit ? făcu Fritze către chirurg. Ne aflăm exact pe direcția Chaco.

— Cu atît mai rău, se strîmbă Parmesan, căci îl durea brațul. Asta înseamnă că dăm de *Monte de los Palos Negros*, pădure despre care am auzit că ar fi aproape de nepătruns. Dacă o luam adineauri mai spre stînga, n-am fi avut decît cîmp deschis.

— Ați trecut vreodată Rio Salado ?

— Vă mai îndoiți ?

Răspunsul voia să pară indignat, superior, dar avea o nuanță de incertitudine care dădea de bănuit că un „nu" curajos ar fi fost mai sincer.

După cîtva timp călăreții, care își simțeau burțile ghiorăind, zăriră un tablou menit să-i electrizeze. Înaintea lor, puțin mai la dreapta, pășteau niște căprioare de pampa. Printre ele și un cerb. Fără a se mai sfătui, tustrei dădură năvală spre locul cu pricina, uitînd că e absolut imposibil să răpui astfel vreunul din aceste animale atît de iuți de picior.

Cerbul, observînd primejdia, o luă la fugă urmat de întregul cîrd. Dar nu fugea prea repede ; știa bine că nici un cal nu-l poate ajunge. Păstră la început aceeași distanță între el și vînători, pînă cînd aceștia își zoriră și mai mult caii. Atunci își lungi și el pasul, iar familia i se alătură sprintenă, grațioasă, depărtîndu-se din ce în ce mai mult.

Totuși cei trei continuară urmărirea pînă se ivi la orizont liziera întunecată a pădurii către care goneau săl-

băticiunile. Cît ai clipi acestea dispărură printre copaci. Călăreții se opriră la oarecare distanță de pădure. Un ochi de apă lucea la marginea ei.

— Ne-a scăpat friptura, oftă Parmesan. Un mușchiuleț de căprioară e în orice caz mai bun decît carnea de struț. Ați mîncat vreodată struț, señores ?

— Eu nu, răspunse micul savant. Ce gust are ?

— Ca talpa de cizmă. Nici nu poți să muști din ea. Trebuie s-o înghiți nemestecată. Numai foamea ți-o împinge pe gît.

— Cum, nu se moaie nici dacă o prăjești în unt, *butyrum* pe latinește ? Ar trebui s-o frigem înăbușit în propria ei grăsime.

—Grăsime de struț ? Credeți că struțul are vreo urmă de grăsime ?

— Cred, firește. Doar e lucru dovedit că orice corp animal conține grăsime, adică *adeps*. Ori struțul e un asemenea corp și nu mă îndoiesc că, prin oarecare stăruință, vom descoperi cel puțin un pic din ceea ce am numit chiar acum *adeps*.

— Ei, și dacă veți frige matahala asta de struț într-un „pic" de adeps, veți obține o uscătură ca speteaza unui scaun de paie. Să lăsăm deci ! Avem altele de făcut. Vorba e : încotro mergem ? Ne-am depărtat de urmele acelea. Să le căutăm din nou ?

— E prea tîrziu acum, fu de părere Fritze. Iaca, nu mai e mult pînă diseară. Aici încalte avem iarbă pentru cai ; mai încolo, la pădure, găsim apă. Așa că mai bine stăm aici. Cît privește urmele, vedem mîine.

Naivul Fritze nu se gîndea că iarba călcată își va reveni peste noapte și că, pînă a doua zi, urmele vor dispărea complet.

O luară deci spre pădure. Acolo descălecară și scoaseră harnașamentul de pe cai. Pădurea era deasă de tot. Creșteau aici arbori de quebracho, cactuși înalți, precum și mistol, chanars, binals și alte *leguminosa*. Chiar la marginea ei țîșnea un firicel de apă. Se prelingea ușor, alcătuind — numai la vreo zece coți depărtare — un iaz limpede, miniatural. Drumeții deciseră să înnopteze aici. Lemn de foc aveau cu prisosință. Flacăra se înălță curînd și fîrtații noștri se apucară de gătit. Să încerci a

jumuli struțul ca pe o găină ar fi fost lucru în zadar. Îl jupuiră deci ca pe un animal îmblănit. Apoi îl despicară. Stomacul conținea resturi de plante, nisip, pietre, un mîner de cuțit din corn și un pinten de călărie cu roata cît un taler — căci struțul înghite tot ce-i cade sub ochi. Carnea nu arăta de loc rău și se lăsă destul de ușor tăiată. Într-adevăr, pasărea avea nevoie urgentă să-și facă un cuib. Purta într-însa ouă, de la mărimea unui bob de mazăre pînă la aceea a unui pumn bărbătesc. Ouăle mari fură coapte în cenușă fierbinte. Gustul lor se dovedi destul de plăcut. Drumeții încercară apoi carnea de la piept, friptă asemenea mușchiului de vacă. Fritze mușcă cel dintîi, o strînse între dinți, dar scuipă cît colo, adresîndu-se stăpînului său :

— Ptiu ! Chiar că-i talpă ! N-are pic de zeamă, nici gust. Nu poți s-o mesteci. Luați și dumneavoastră, dom' doctor !

Savantul păți la fel. Carnea era atît de tare, încît, lihnit de foame de-ai fi fost, tot n-ai fi putut s-o mînînci.

— S-o batem ! propuse Fritze.

Puse o bucată jos și o bătu cu patul puștii, ca s-o moaie. Părea că se mai frăgezise, însă la foc se întări din nou.

— Ca să vezi cum o brodește natura ! bombăni el. Potîrnichile și sturzii, păsări atît de gustoase, înțelegi, cresc cît o nimica toată, pe cînd cele care cresc mari de-a mai mare dragul, nu-s bune de mîncat. Zău dacă nu-mi pare rău de pulberea cheltuită. Să fi știut ce încăpățînată-i dihania, nici nu-mi mai făceam păcatul cu ea. Vorba-i însă ce mîncăm ?

Deodată auzi un foșnet în spatele lui. Fritze se răsuci și văzu în copac o ființă lunguiață, asemănătoare șopîrlei.

— Pst ! făcu el. Nici o mișcare. Dacă izbutim, gata friptura.

Pușca și-o încărcase din timp : o țeavă cu alice, alta cu glonț. Apucă atent arma. Focul părea să fie un fenomen neobișnuit pentru creatura din copac. Stătea pe o cracă, lungită ca șarpele, sprijinită în labe și cu ochii ațintiți asupra flăcării. Fritze duse pușca la ochi. Ținti

o clipă și trase. Împușcătura trosni. Animalul dispăru de pe cracă.

— Ce-i ? Ce s-a întîmplat ? tresări Morgenstern, care, ca și chirurgul, ședea întors cu spatele la copac.

— Un iguan, răspunse Fritze.

— Un iguan ? se miră Parmesan sărind în sus. Un iguan ! Păi asta-i cea mai mare delicatesă de pe fața pămîntului ! L-ați nimerit, señor ? Sper că da.

— Nu știu. Să vedem.

Se ridică să dea ocol copacului.

— Fiți atent ! îl preveni chirurgul. Iguanii mușcă al dracului. Dacă n-a pierit, nu cumva să puneți mîna pe el !

Între timp Fritze ajunse la copac și scoase un chiot de bucurie. Nu greșise ținta. Iguanul zăcea nemișcat. Prudent, Fritze nu se apleacă asupra lui pînă nu-l izbi de cîteva ori cu patul puștii. Chirurgul îi veni în ajutor și cărară vînatul pînă la foc.

Iguanul, numit și leguan, e o șopîrlă mare din America de Sud. Are capul lătăreț, colții înșirați ca un tiv la marginea botului, coamă ghimpoasă pe spate și coada foarte lungă. Degetele picioarelor — acestea extrem de puternice — sînt de asemenea lungi. La gît îi atîrnă o gușă groasă. Iguanii sînt excelenți înotători și se cațără cu multă ușurință în copaci. Mănîncă ouă de pasăre, insecte, muguri, frunze și flori fragede. În apărare sînt curajoși și au o mușcătură formidabilă. Iguanul obișnuit atinge o lungime de un metru și jumătate, din care coada constituie două treimi. I se întind capcane numeroase, carnea lui fiind deosebit de bună la gust, moale și ușor de mistuit.

Animalul arată cît se poate de urît, ceea ce îl făcu pe Morgenstern să se strîmbe :

— Mda, sînt convins, e un iguan. Dar vreți dumneavoastră să mîncați într-adevăr o asemenea scîrboșenie ?

— Bineînțeles ! răspunse chirurgul. Nimic mai delicios decît carnea de iguan, friptă cu tot cu piele și cu solzi. Nu știați ?

— Ce întrebare ! Doar știința ne învață că iguanul posedă carne, iar practica spune că se și consumă... Dar pe mine vă rog să mă scutiți. Prefer să mănînc, precum

chinezii, rîme prăjite în zeama lor, trepanguri, holothurii, decît să mușc dintr-o astfel de șopîrlă.

— Pînă la urmă, venerabile, sînt sigur că n-o să rezistați. Eu, unul, îmi și tai o porțioară.

Și Parmesan scoase repede cuțitul ca să treacă la fapte. Fritze însă interveni :

— Ia stați, señor ! Cine a împușcat iguanul ?

— Dumneavoastră, firește.

— Păi ! Prin urmare, eu mi-s stăpînul. Cine vrea o ciosvîrtă, plătește pe loc. Scoateți banii !

— Bani ? Cum de v-a venit o asemenea idee ciudată, señor ?

— Doar mi-ați cerut parale pentru carnea de vită, nu ? ! Unde mai pui că iguanul e mult mai gustos ! Așa că, uite, în seara asta funtul de iguan vă costă cincizeci de taleri de hîrtie.

— Glumiți, señor...

— Ba să mă iertați ! Cînd pretinzi bani de la camarazii tăi, atunci să nu te aștepți la dărnicie.

Tăie o bucată bună de carne, o înfipse într-o țepușă de lemn, pregătită din timp, și o ținu deasupra focului.

— Hm ! făcu Morgenstern. Nu miroase rău. Chiar îți face poftă, ca să zic așa. Dacă i-o fi și gustul pe măsura mirosului...

Fritze nu răspunse. Continua să se ocupe de friptura lui. Mai mîncase carne de iguan și îi cunoștea calitățile. Cînd o scoase din frigare, parcă întreg văzduhul se umplu de un miros îmbietor. Fritze își tăie o bucată și începu să mestece cu evlavie, puțin răutăcios, insinuant. Se pricepea nemțișorul la de-alde astea. Don Parmesan nu se mai putea stăpîni. Întrebă rugător :

— Permiteți, venerabile, oare n-ați vrea să-mi dăruiți măcar o felioară ?

— Nu.

— Doar atîtica.

— Nu.

— Subțire și numai cît palma de lată....

— Nimic.

— Și cît costă, mă rog, o porție pe săturatele ?

— Sînteți un mîncău lacom. Așa că scoateți o sută de taleri.

— *Que ca-restia!* Și cît ar costa să zicem vreo zece îmbucături?

— Zece? Las' că știu eu cum îmbucați! Asta ar fi un funt, adică cincizeci de taleri.

— *Cuanto costa eso!* Grozav de scump! Luați în considerare că sînt un biet rănit...

— Păi iau, cum să nu iau! Un rănit trebuie să țină regim, venerabile, să nu mănînce cîteva zile.

— Asta-i cu neputință cînd simți aromă de iguan fript, señor. Amintiți-vă de pilda atîtor bărbați cuvioși. Sînt gata să vă restitui banii ce mi-ați dat.

Și scoase punga din buzunar.

— Lăsați! refuză Fritze. Nu-mi trebuie nimic. Dar acum vedeți și dumneavoastră ce urîtă treabă e să ceri bani pentru o bucățică de carne unor fîrtați cu care ai de împărțit griji, necazuri, poate chiar primejdii de moarte. Se înțelege că eu n-am să fac așa. Ce-i al unuia e și al celorlalți. Uite iguanul: tăiați după pofta inimii și mîncați.

Don Parmesan nu așteaptă să i se spună de două ori. Bagă punga la loc în buzunar și își taie repede un bucățoi de carne. Fritze își taie și el încă o porție. Morgenstern îi măsură un răstimp, apoi întrebă:

— Ia spune adevărat, Fritze, e chiar atît de bun?

— Grozav, pe cinstea mea.

— Atunci ce-ar fi să încerc nițeluș? Nu de alta, dar ca să pot zice și eu că am mîncat iguan.

— Asta va trebui s-o spuneți oricum. Ce-ar gîndi ăia din Jüterbogk despre dumneavoastră dacă ar afla că, fiind în America de Sud, n-ați mîncat șopîrlă? Să vă frig de poftă?

— Da, te rog.

Fritze vîrî o bucățică în țepușă, o ținu pe foc, apoi o întinse stăpînului său. Acesta mușcă mai întîi cu oarecare teamă, dar numaidecît porni să mestece savurînd și arcuindu-și sprîncenele a surpriză. Înghiți, se apropie de foc, scoase cuțitul, își taie o halcă zdravănă și vorbi:

— Cine ar fi crezut! Șopîrla asta merită, ca să zic așa, să fie trecută într-o clasă de animale mult superioare. Nu

există pește, nici pasăre, nici mamifer care să aibă carne atît de fragedă. Voi cita faptul și voi insista chiar asupra lui în lucrarea mea viitoare. Voi pune să se culeagă cu litere grase, precum că iguanul e excepțional de gustos, ***sapidus*** pe latinește.

Astfel drumeții se ospătară îndelung. Fusese o zi cu două feluri de carne: struț și iguan. Cînd isprăviră de mîncat, struțul era întreg; din iguan nu mai rămăsese în schimb decît coada, pe care o păstrară pentru dejun. Priponiră apoi caii după metoda cunoscută și se culcară înveliți în pături.

Trezindu-se în zori, Fritze și Morgenstern îl surprinseră pe chirurg în timp ce ințețea focul și se ocupa de coada iguanului.

— Stați, señor! îi strigă Fritze. Lăsați-mă să împart. Doar avem dreptul la porții egale.

Abia acum, la lumina zilei, observară că iazul era plin de pești. Și ce mai pești! Și mari și mulți. Problema era însă cum să-i prinzi. Nu aveau nici plasă, nici undiță.

— Știu eu cum le venim de hac! exclamă Fritze. Îi alungăm din apă cu un poncho și punem mîna pe ei. Vreți să mă ajutați, don Parmesan?

Chirurgul se declară de acord. Intrară în apă cu un poncho pe care îl țineau fiecare de cîte un capăt. Iazul nu era adînc. Scufundară pătura pînă jos, pe fund și, înaintînd astfel, goniră peștii către mal. Chiar din prima încercare izbutiră să mîie cîțiva pești pînă pe uscat. Repetară manevra și strînseră provizii cît să le ajungă pe două zile.

Pe cînd cei doi prindeau peștii și îi înfășurau în frunze verzi, Morgenstern își aținti privirea către un loc din preajma iazului, unde iarba arăta foarte sfrijită, rară, gălbuie. Dar ceea ce atrăgea mai mult atenția era forma perfect circulară a acelui loc. Și încă un fapt curios: pe o margine a cercului era un petic de nisip pe care nu creștea nici un fir de iarbă. Chiar și numai peticul ăsta de nisip pe un teren argilos putea să ridice semne de întrebare.

Morgenstern se sculă și porni către locul cu pricina. Voia să-l examineze mai îndeaproape. Observă mai întîi că arată ca o ceașcă răsturnată cu fundul în sus.

„Circular și convex, chibzui el. Foarte ciudat. Și de ce n-ar crește aici iarbă? Terenul e același, tot argilă. Să fie oare piatră dedesubt sau poate un strat steril care nu îngăduie rădăcinii să absoarbă hrana necesară?"

Ca să-și verifice presupunerile scoase cuțitul și îl înfipse în pămînt. Lama pătrunse pînă la cel mult cinci țoli și se izbi de ceva tare. Probă și în alte locuri obținînd exact același rezultat. Cercul acesta straniu avea, cum s-ar zice, un fundament foarte dur, acoperit cu o pătură de pămînt, groasă de vreo cinci țoli. De aceea iarba se alimenta cu greu. Creștea puțină, pipernicită, galbenă, bolnavă. Dar cum se făcea oare că stratul de deasupra era la fel de gros pe întreg cuprinsul cercului? Cauza trebuia să fi fost cu totul neobișnuită.

Și de unde peticul acela de nisip tocmai aici, într-un peisaj lipsit cu desăvîrșire de așa ceva? Morgenstern se aplecă, vîrî cuțitul în nisip și începu să sape.

Ceilalți doi îl priviră de departe, mirați. Apoi Fritze se apropie și întrebă:

— Ce se-ntîmplă, dom' doctor? Ce tot vîrîți cuțitul? Vreți să ne spintecați pămîntul nostru cel darnic și bun?

— Ia lasă-te de glume! îl repezi micul savant. E vorba de o chestiune foarte serioasă. Ai auzit vreodată de inelul ielelor?

— Ba bine că nu. Astea-s niște tăpșane rotunde pe care cică vrăjitoarele țopăie de zor în noaptea valpurgiei.

— Prostii! Inelele astea se datorează unor anume soiuri de ciuperci al căror mycelium se înmulțește centrifugal. Dacă se stîrpesc ciupercile, atunci dispar și cercurile.

— Înțeleg. Și ați găsit pesemne și aici vreun inel al ielelor.

— Da, însă foarte ciudat. În timp ce inelele cunoscute au pe margine verdeață din belșug, aici situația e cu totul alta. În schimb crește iarbă în interiorul cercului, ceea ce nu e de fel cazul în alte părți. Și apoi de unde nisipul? Doar nu mai e nicăieri de jur împrejur!

— Hm! Și mie locul ăsta îmi dă de gîndit. Nu cumva se află dedesubt o comoară? Zău dacă nu mi-ar plăcea mai mult decît dacă am găsi vreo namilă de dinaintea potopului.

— O namilă de dinaintea potopului, repetă Morgenstern, plăcut surprins. Fritze, poate că ai nimerit-o de astă dată.

— Cu namila sau cu comoara?

— Cu amîndouă, omule! Dacă dăm să zicem de un mastodont, asta înseamnă pentru mine o adevărată comoară și nici tu nu rămîi păgubaș.

— „Uite că aud!" se bucură surdul cînd primi o palmă de-i țiuiră urechile, răspunse Fritze, glumind. Dar să vorbim serios, dom' doctor. Un inel ca ăsta, în plină sălbăticiune, nu-i lucru întîmplător. De aceea să nu ne grăbim. Scoatem frumușel nisipul deoparte și îi dăm de rost.

— Perfect. Adă sapele, tîrnăcoapele și lopețile! Ne apucăm de treabă!

Fritze execută. Pe cînd dislocau nisipul, don Parmesan se apropie grăbit, intrigat, îndemnînd la plecare pentru a-l putea ajunge încă în acea zi pe Tata Jaguar. Dar se lumină imediat la față, dat fiind argumentul lui Morgenstern:

— Dacă dăm aici peste un megatherium sau peste un alt uriaș de același soi, atunci vă remit o mie de taleri. Cadou!

— Așa? Păi sînt gata să vă ajut, señores. Poate să dureze și o săptămînă.

Și apucînd repede o sapă, chirurgul se alătură celorlalți. O mie de taleri de hîrtie, ceea ce însemna o sută șaizeci de mărci germane, ar fi atîrnat greu în punga lui.

În timp ce Parmesan și Fritze săpau în stratul de nisip, Morgenstern, cu lopata, curăța de pămînt și iarbă o anume porțiune de pe suprafața cercului. Deodată zări dedesubt un soi de carapace, netedă, opacă. Morgenstern ciocăni. Nu se produse decît un sunet sec, fără rezonanță. De bucurie, micul savant sări în sus și exclamă:

— Evrika, evrika! Am găsit! O masă netedă ca sticla și dură ca un blindaj! Am găsit!

— Ce-ați găsit ? întrebă Fritze, ridicîndu-și privirea de la lucrul său.

— Namila, dragă ! Un glyptodont, un uriaș ! Nici nu încape îndoială.

— Cine vreți să vă înțelagă ? ! Spuneți-i pe nume ca la noi, la Stralau sau Jüterbogk.

— Un armadil gigantic sau, în germană, „Riesenpanzertier“, un țestos din cei mari, antediluvian.

— Adică, să se fi înecat în timpul potopului ? Ce mai soartă, dom' doctor ! Zău dacă nu mi-e milă ! Și e mare ?

— Cît un tapir sau un hipopotam. Lungimea : un metru și jumătate.

— Vasăzică nici să-l iei în brațe, nici să-l duci în palmă. Dar nu face nimic. Îl scoatem noi.

— De scos trebuie scos, firește. Însă cu multă atenție, ca nu cumva să crape. Cea mai mică zgîrietură sau fisură, *laesia* pe latinește, scade valoarea epocalei descoperiri.

Fritze și Parmesan continuară să sape. Morgenstern puse și el mîna, răzuind cu mare zel crusta de pămînt ce acoperea monstrul preistoric. Ochii îi străluceau, fața îi ardea, mîinile îi tremurau. Parcă ar fi fost cuprins de friguri. Totodată se apucă să țină înaintea celorlalți un adevărat curs în legătură cu erele străvechi și fauna lor. Fritze și Parmesan aruncau nisipul la dreapta și la stînga. Sapele pătrundeau din ce în ce mai adînc. Pe neașteptate însă nisipul cedă. Fritze scoase un țipăt și dispăru. Chirurgul sări repede în lături ca să nu se scufunde și el.

— Dumnezeule ! se sperie Morgenstern. Ce s-a întîmplat ? Să nu iasă vreo nenorocire, *infortunium* pe latinește !

— A dispărut, s-a dus la fund, răspunse Parmesan. I-a fugit pămîntul de sub picioare.

Doctorul se apropie prudent de craterul ce se deschisese și strigă :

— Fritze, Fritze dragă, ești viu ?

— Viu și cu sufletul voios, se auzi din adînc răspunsul lui Fritze.

— Cum s-a întîmplat ? Unde te afli ?

— Mi-am pierdut direcția în secolul nouăsprezece și am lunecat înapoi la potop.

— Ești rănit ?

— Ba. Dihania blindată se poartă cuviincios. Stă nemișcată. Nu se dă de loc la mine.

— Atunci ieși repede afară ! S-ar putea să fie gaze otrăvitoare la fund.

— Dimpotrivă. E plăcut de tot. Coborîți și dumneavoastră. Mai am două locuri de vînzare în preistorie. Pofțiți, domnilorrr !

Cu buna lui dispoziție, micul servitor risipi toate temerile doctorului. Și cum Morgenstern fierbea de curiozitate, dorind să afle și să vadă totul cu ochii săi, dădu curs invitației lui Fritze și coborî cu mare băgare de seamă în crater. Acesta număra inițial vreo patru picioare adîncime, după care o cotea într-un unghi ascuțit. Așadar, Fritze nu căzuse drept pe verticală, ci alunecase în pantă. Acum i se auzi glasul ce venea mai din adînc :

— Așa, uite că v-am și zărit pingelele ! Sînteți chiar lîngă burta dihaniei. Stați nițel să vă trag în jos.

În aceeași clipă Morgenstern se simți apucat de picioare. Lunecă ușor și, spre mirarea lui, se pomeni șezînd lîngă Fritze într-o hrubă scundă, luminată destul de clar prin deschizătura de sus. De formă ovală, hruba nu era mai înaltă de aproximativ doi coți. Ar fi încăput aici trei persoane stînd comod una lîngă alta. Bolta scobită, însă nu prea mult — cam cît o farfurie — era de culoare tulbure, închisă, mată. Fundul, neted, era, în parte, acoperit de nisipul căzut în timpul săpatului. Pe alocuri se putea observa că e din lut tare, uscat.

Cînd Fritze îl văzu pe stăpînul său alături, i se adresă rîzînd :

— Uite-așa cobori din tărîmul de sus în cel de jos și din prezent în vechime. Cum vi se pare această frumoasă casă de mamut ?

— Mamut ? Exclus ! Foarte probabil că ne aflăm în trupul unui glyptodont, deci al uriașului care se mai numește și armadil, după cum îți spuneam adineauri.

— Să fi fost animalele astea nu din carne, ci din lut ?

— Firește că nu. Dar judecă o clipă : trupul s-a descompus treptat, n-a rămas decît blindajul în care ne aflăm acum. Acesta e indestructibil.

— Vasăzică ședem în blindaj ?

— Exact. Înainte vreme s-a crezut în mod eronat că asemenea blindaje ar fi ale megatheriumului, fiindcă s-au găsit în apropierea lor niște oase aparținînd acelui animal. Dar, ca specialist, dă-mi voie să nu confund, pe latinește *permuto*, un glyptodont cu un megatherium, deși avea și el capul rotund și teșit, iar molarul prezenta o apofiză descendentă. Blindajul ce-l îmbrăca de la gît la coadă, neavînd decît o deschizătură la burtă, nu era format dintr-un singur tot, ci din plăci separate, hexagonale, ce se îmbucau ca niște zale de nepătruns. Coada se adăpostea într-un soi de tub, blindat și el, pe care îl vom găsi cu siguranță. Trebuie mai întîi să scoatem carapacea. Dacă stabilim care-i partea dinainte și care-i dosul, atunci dăm ușor și de tubul respectiv.

Fritze clătină neîncrezător din cap :

— Dacă dihania era dezgolită la burtă, s-ar cuveni ca blindajul să fie desfăcut dedesubt. Ș-apoi coastele or fi fost și ele apărate, nu ? Ori aici nu vedem decît capacul de deasupra, încolo numai pămînt.

— Păi s-a mai scufundat din cauza greutății. Dăm pămîntul la o parte și o să vezi cum apar și flancurile. Hai să ți-l trimit pe chirurg ! Voi curățați aici marginile, iar eu am să curăț sus, ca să scot la vedere glyptodontul. În felul acesta lucrăm coordonat și, pînă la asfințitul soarelui, *crepusculum* pe latinește, sîntem gata.

Se cățără afară și îl trimise în schimb pe don Parmesan, înarmat cu sapă și hîrleț. Pe cînd fîrtații lucrau jos, micul savant mînuia de zor tîrnăcopul, scurma pămîntul și îl răscolea ca să scoată la iveală carcasa.

De atîta efort obrajii îi erau scăldați în sudoare. Muncea cu încordare, gîndind la faima ce-l așteaptă dacă va izbuti să reconstituie acasă la el un armadil uriaș. Că dăduse de un glyptodont, aceasta îi părea indiscutabil. Dar către prînz constată că blindajul nu era cilindric. Semăna mai degrabă cu un înveliș boltit deasupra peșterii și sprijinit pe pereții ei de lut. Săpînd într-una, Fritze și don Parmesan înaintau prin acești pereți în vreme ce micul savant, tăindu-și drum cu tîrnăcopul, venea, de afară, în întîmpinarea lor. Astfel nu dură mult și o porțiune a învelișului care avea forma unei cești răsturnate se arătă vederii. Fritze și chirurgul ieșiră din adînc.

— Ei ,vedeți că ați încurcat-o, dom' doctor, vorbi Fritze. Nu-i blindat pe laturi, înseamnă că nu-i armodial. În schimb are o carapace pe spate.

Decepționat, Morgenstern stătu cîtva timp cu ochii în pămînt, dus pe gînduri. Dar deodată chipul i se lumină triumfal. Răspunse :

— Fritze dragă, iar mi-ai luat o piatră de pe inimă. Eram gata să cred că totul a fost în zadar. Însă cuvintele tale mă conving de contrariul. Ai exprimat purul adevăr. E vorba de o carapace, da, o carapace rotundă ce o purta în spinare. Carapace, pe latinește *clypeus*. Poți să-mi citezi un animal cunoscut de toată lumea, care poartă ceea ce se cheamă un scut ?

— Da.

— Ei ?

— Scutierul.

— Nu vorbi prostii ! Mă refer bineînțeles la broasca țestoasă, *testudo* pe latinește. Așadar, animalul de-aici nu e un armodial, ci o broască țestoasă, de dimensiuni uriașe. Ce noroc, dragul meu, ce noroc ! Ce glorie mă așteaptă cînd savanții de pretutindeni vor afla că am descoperit fosila unei asemenea broaște-colos.

— Numai de-ar fi.

— Ei, da. Voi examina îndată.

Aduse apă în pălărie și, cu un șomoiog de iarbă, spălă o porțiune de blindaj.

— Vezi că tot am dreptate ? ! făcu el, bucuros. E din corn. O placă de corn, groasă, convexă. Deci nu poate fi blindajul unui armodial, ci carapacea unei broaște uriașe, *Chelonia Midas*.

— M-aș bucura din tot sufletul, dom' doctor, dacă n-ați greși iar. Nu care cumva armodialul de adineauri și chelonia de față să se schimbe într-un brotac preistoric... așa, ca să nu ne apuce plictiseala ! Pare-mi-se că broasca are două carapace, nu ?

— Firește, una pe spate și alta sub pîntec, jos.

— Păi asta de-aici n-are decît una. Să se fi rătăcit ailaltă, ori s-o fi pierdut broasca la vreun joc de noroc ?

— Te-am mai rugat, Fritze, lasă bancurile! Carapacea inferioară trebuie să existe și ea. Masa de carne ce se afla între ele a putrezit. De aci și hruba care se cască sub ochii noștri. Fundul ei trebuie să fie de fapt cea de a doua carapace. Las' că vedem imediat. Numai s-o curățim.

— Asta parcă s-ar mai potrivi, dom' doctor. Cînd ședeam înlăuntru, auzeam fundul hrubei sunînd a gol.

— Adevărat? Păi vezi, Fritze, că am raționat cît se poate de just?! Ședeai pe carapacea inferioară, de sub burtă, și era normal să sune a gol, *cavus* pe latinește. Hai să dezgropăm!

— Stați nițel, că s-a făcut amiază și mi-e foame. Să mîncăm olecuță. Doar avem pește berechet. Îl putem frige sau prăji.

Morgenstern, euforizat de marea lui descoperire, nici că mai simțea nevoia să mănînce și ar fi renunțat bucuros la această pauză. Nu-i ardea de loc să contribuie în vreun fel la pregătirea mesei. Scormonea mereu și răzuia lutul de pe carcasă, ciocănea să-i verifice tonul, să se convingă pe deplin că sună a gol, ceea ce era și cazul de fapt. Nu se alătură celorlalți decît în clipa cînd peștii îl așteptau gata fripți. Don Parmesan și Fritze se apucară de mîncat, sănătos, pe îndelete. Morgenstern ciuguli o nimica toată și se ridică din nou:

— Nu-mi vine să mănînc. Nu pot avea liniște cîtă vreme n-am verificat carapacea inferioară. Stomacul, adică *ventriculus* sau *stomachus*, mi s-a strîns ca o pungă. Refuză, nu primește nimic.

— Asta nu-i bine, observă Fritze. Omul trebuie să mănînce. Eu, dom' doctor, cînd am vreo bucurie, înfulec cît doi. De aceea mă mir că...

— Ce-i de mirare? Descoperirea asta e ceva grandios, epocal, fără pereche. Te și poți îmbolnăvi de bucurie. Și pe urmă grijile, înțelegi — pe latinește *cura*.

— Asta chiar că n-o mai înțeleg. Eu, ca să fiu drept, nu mi-am făcut niciodată griji din cauza broaștelor. Dar pe dumneavoastră, dom' doctor, ce gînduri vă rod?

— Multe. Înainte de toate mă gîndesc ce nume o să-i dau...

— Păi n-are nume? Îi zice broască țestoasă. Ori nu-i înscrisă așa la primărie?

— Acesta e numele ei vulgar. Trebuie să-i găsesc unul științific, latinesc.

— Și din asta vă doare capul? Las' că găsim noi unul științific, în doi timpi și trei mișcări. Cum ziceți că se cheamă broasca țestoasă pe latinește?

— *Testudo*. Dar există specii numite *cistudo, emys, chelydra, trionhida, sphargis* și *helonia*. *Helonia Midas*, de pildă, e țestoasa-colos.

— Atunci i-am și găsit numele. Doar broasca noastră e un colos, nu?

— Exact. Dar nu putem să-i zicem așa, fiindcă *Helonia Midas* se cheamă de fapt cele care mai trăiesc și azi; ori a noastră e antediluviană și mult mai mare decît exemplarele de-acum.

— Ce-i drept e drept. E un adevărat Goliat, un gigant, un...

— Stai, stai! îl întrerupse Morgenstern. Am găsit. L-ai și botezat în acest moment. Ești dat dracului, Fritze. Gigant și helonia. O combinație fericită. Iată deci numele uriașului: *giganto-helonia*. Poate mai tîrziu, cînd voi fi sărbătorit, să i se adauge și numele meu, ceea ce, din modestie, nu vreau să fac de pe-acum. Da, fosila asta se va chema *gigantohelonia*. Îmi notez imediat numele și ziua istorică în care am realizat această performanță fără egal.

Își scoase carnetul și notă pe o pagină numele și data. Fritze însă dădu din cap, nemulțumit:

— Domnii ăștia învățați sînt cam într-o ureche, zău așa. Să ai la îndemînă un nume frumos, german, și să născocești musai unul latinesc! Doar dihania a trăit pe vremea lui Noe pînă a dat potopul. Atunci de ce n-am boteza-o simplu: Broasca lui Noe? Ar fi pe înțelesul tuturor. Dar ce să mai vorbim... Păcat că nu are pic de carne pe ea. Ce mai supă ar ieși!

— Desigur, dacă observi la ce distanță se află carapacele una de alta, îți poți face o idee cît de mare și de gros trebuie să fi fost trupul animalului. O masă enormă de carne, *caro* pe latinește. Ei, dar acuma cred

că v-ați săturat. Haideți! Trebuie să dezgropăm carapacea inferioară. Dumneavoastră o despresurați jos, iar eu continui să curăț partea de sus.

Fritze și Parmesan coborîră din nou în hrubă ca să execute dispozițiile primite. Morgenstern își reluă și el lucrul întrerupt. Muncea cu atîta zel, încît nimic altceva nu-l interesa în afara descoperirii sale. De aceea nici nu observă că era obiectul unei supravegheri care putea să aibă consecințe foarte supărătoare pentru dînsul personal ca și pentru însoțitorii săi.

La răsărit de „șantierul" lor apăruse un eșalon de vreo cincizeci de călăreți care, după toate aparențele, aveau ca țintă iazul din vecinătatea faimoasei gigantohelonia. Totodată, dinspre sud, veneau alți cinci călăreți. Datorită distanței, aceștia abia de se zăreau ca niște puncte mișcătoare.

Primul grup se afla mai aproape: toți indieni, în afară de doi albi. Indienii purtau arcuri, săgeți, sulițe lungi și tuburi pentru lansarea săgeților. Unul singur, probabil conducătorul lor, avea pușcă. Cei doi albi, purtînd veșminte de gauchos și înfășurați în poncho-uri vărgate, roșu și albastru, erau înarmați cu pistoale, cuțite și puști cu două țevi. Unul dintre aceștia răspundea la un nume binecunoscut cititorilor: Antonio Perillo, toreadorul din Buenos Aires. Celălalt era bărbatul mai vîrstnic care, împreună cu Antonio, pîndise pe Tata Jaguar în fața vilei bancherului, seara, după acea memorabilă corrida.

Veneau la trap pe lîngă liziera pădurii. Apropiindu-se, îl zăriră pe doctorul Morgenstern, care, întors cu spatele la ei, lucra scufundat în ipotezele sale. Cei doi călăreau în frunte alături de căpetenia eșalonului. Deodată cel mai vîrstnic făcu semne de oprire, își struni calul și, adresîndu-se căpeteniei, rosti:

— Ce-i asta? Nu sîntem singuri. Îl vezi pe omul acela de lîngă iaz? Parcă sapă.

Indianul privi în direcția respectivă și răspunse într-o spaniolă cam stricată, dar curgătoare:

— *Holà*, un alb la izvorul nostru! Ne-a descoperit ascunzătoarea! Da, da, sapă la *escondite... Vaya*! Pe el!

Dădu să-și îndemne calul, dar albul îl prinse de braț.

— Stai, nu te grăbi! Lasă-l să ne vadă mai întîi, că de scăpat tot nu ne scapă. Doar e singur, fără ajutor.

— Că-i singur sau are vreo haită cu el, puțin îmi pasă! făcu el, *brazo valiente*, adică Braț-viteaz. Sînt căpetenie din neamul abiponilor și nu cunosc ce-i teama de dușman.

— Știu. Dar mai întîi să-l pîndim. Sînt curios cine poate fi și prin ce trădare a descoperit acest *almacen de polvora*, depozitul de pulbere. De altfel să știi că nu e singur: am numărat cinci cai care pasc lîngă apă.

— *Quedo!* liniște! interveni Antonio Perillo. E mărunțel și îmbrăcat în roșu. El să fie oare? Dacă ochii nu mă-nșală, atunci vă anunț că facem o captură grasă de tot. Cred că e colonelul de la Buenos Aires, care s-a dat drept savant german.

— *Demonio!* Vorbești serios? întrebă cel mai vîrstnic.

— Gata, m-am convins. Aș putea să și jur. Gîndește-te numai: de unde pînă unde un biet șoarece de bibliotecă din Germania să dea tocmai peste depozitul ce l-am pregătit în secret pentru aliații noștri indieni, ca să aibă cu ce trage la momentul oportun? Limpede ca lumina zilei! Acesta e colonelul Glotino, bestia care se pune de-a curmezișul planurilor noastre. La Buenos Aires am greșit ținta, însă aici îl lichidăm pe loc.

Și, hotărît, scoase pistolul de la brîu.

— Calmează-te! îl sfătui celălalt. Nu trebuie să ne pripim și să-l omorîm. Să aflăm mai întîi ce caută aici și cum ne-a dibuit ascunzătoarea. Dacă-l împuști, mă rog, scăpăm de un ticălos. Însă dacă-l prindem de viu și îl facem prizonier, atunci folosul poate fi cu mult mai mare. Dar cine-s ăia de colo? Nu cumva niște călăreți?

Arătă spre sud, unde cele cinci puncte crescuseră între timp și deveniseră mai vizibile. Indienii scrutară la rîndul lor depărtarea.

— Nu poate fi decît căpitanul Pellejo, cu care speram să ne întîlnim aici, răspunse Antonio Perillo. Înseamnă că vicleșugul a reușit. L-au trimis să inspecteze granița. Cum s-ar zice, au lăsat oile în paza lupului! De-acuma vom fi stăpîni pe frontieră și pe așezările din jur. Iar la momentul potrivit deschidem indienilor noștri toate

porţile pentru contrabandă. Da, da, trebuie să fie Pellejo. Fără îndoială că-i el. Cît priveşte individul de colo, n-ar fi cazul să-l lăsăm pe mîna căpitanului. Mai bine o luăm înainte şi îl prindem noi. Ia uitaţi-vă, mizerabilul! Coboară în depozit! Hai să împresurăm locul! Cîţiva de-ai noştri să pună repede mîna pe cai. Pe urmă nu ne mai scapă canalia.

Trupa se îndreptă imediat către depozitul de pulbere pe care micul savant îl luase drept lăcaşul de veci al unui animal preistoric.

Fritze şi chirurgul deblocaseră între timp fundul hrubei. Loviturile de sapă şi tîrnăcop stîrneau un ecou surd, înfundat, dovadă că dedesubt mai era încă o adîncitură. Mai coborîră puţin şi, spre surpriza lor, dădură peste un eşafodaj de lemn, grinzi groase fixate una lîngă alta şi susţinînd fundul de lut al hrubei. Dislocară cîteva din aceste proptele şi, prin deschizătura ce se căscă, priviră miraţi înăuntru. Era o cavernă mult mai spaţioasă decît cea de sus, care adăpostea o mulţime de butoiaşe, fie culcate, fie în picioare, precum şi nişte pachete lungi — toate acoperite cu piei muiate în răşină, pentru a împiedica pătrunderea umezelii. Fritze îngenunche şi dădu să ridice un astfel de pachet. Însă acesta se dovedi cam greu, încît fu nevoie de ajutorul chirurgului. Cînd îl traseră sus şi Fritze îi tăie legăturile de piele, ieşiră la iveală cîteva puşti perfect întreţinute.

— Ia te uită! se minună Fritze. Arme! Păi atunci înseamnă că butoaiele sînt pline cu pulbere şi plumbi! Apoi îi strigă în nemţeşte compatriotului său care lucra afară: Dom' doctor, ia veniţi jos! Am dat aici peste o dandana.

— Dandana? Carapacea unei *gigantohelonia* poate fi ceva foarte important, foarte interesant, dar nicidecum o dandana, îl corectă Morgenstern. Aţi dezgropat-o?

— Păi să vedeţi, în loc de carapace am găsit un alt soi de blindaj. Zău, dom' doctor, fiţi drăguţ şi faceţi-ne o vizită.

Savantul puse sapa deoparte şi dădu curs amabilei invitaţii. Acesta fu momentul cînd Antonio Perillo exclamă: „Ia uitaţi-vă, mizerabilul! Coboară în depozit!"

— Poftiţi! îl îndemnă Fritze pe micul savant. S-ar zice că înainte de potop existau puşti şi butoaie cu pulbere. Asta-i găselniţă mai grozavă decît *gigantohelonia.*

Morgenstern privi stupefiat, cu ochii holbaţi, cu gura căscată. Sprîncenele i se înălţară a supremă uimire.

— Pu-u-şti? Pu-u-şti? bîlbîi el. Puşti în toată regula. Or e lucru stabilit că nici în siluriu, nici după şi cu atît mai puţin înainte, n-au existat arme de foc. Prezenţa lor aici, sub ţestul gigantoheloniei, nu se poate datora decît unor indivizi care foarte probabil că aparţin epocii noastre şi care habar nu aveau de zoopaleontologie. Altminteri şi-ar fi dat seama că, introducînd arme postdiluviene într-un spaţiu cu relicve antediluviene a căror semnificaţie pentru studiul preistoriei...

Restul frazei îi rămase în gît. Un tropot puternic de cai îl readuse din preistorie în actualitate. Se auziră voci stridente şi, cînd Morgenstern îşi scoase afară capul roşcovan ca să vadă ce se petrece în preajmă, zări mai mulţi indieni, unii ocupaţi cu dezlegarea cailor, alţii însuşindu-şi armele lăsate lîngă hrubă. Doi aţintiră pistoalele asupra lui şi unul din ei strigă pe un ton poruncitor:

— Ieşiţi imediat împreună cu oamenii dumneavoastră, señor! Avem de schimbat o vorbuliţă.

— Antonio Perillo! exclamă savantul, recunoscînd pe insul care vorbea.

— Da, chiar eu. Executaţi ordinul şi veniţi mai aproape, că de nu, vom fi obligaţi să folosim forţa.

— Nu e nevoie de nici o forţă. Am conştiinţa curată şi mă pot înfăţişa înaintea oricui.

Se căţără afară şi cei doi fîrtaţi se iviră la rîndul lor. Zărindu-l pe chirurg, Antonio Perillo zise mirat:

— *El carnicero*! Ce căutaţi aici şi în societatea asta, señor?

— Îi conduc pe dumnealor spre Gran Chaco, răspunse Parmesan.

— Cu ce scop?

— Ca să dezgropăm nişte animale.

— Să dezgropaţi animale? Ce fel?

— Antediluviene, primitive...

— Şi vreţi s-o cred, señor Parmesan ? Ştiam eu, nu-i vorbă, că sînteţi un tip cu gărgăuni, dar nu şi un subversiv care se ocupă de politică. Acum trebuie să-mi schimb părerea.

— Politică ? Ce mă priveşte pe mine politica ? Sînt chirurg şi îmi ajunge ştiinţa mea. Ştiţi doar că operez cu cea mai mare dexteritate. Tai orice, retez !

— Se pare însă că de astă dată nu mînuiţi nici scalpelul, nici bisturiul, ci un veritabil pumnal. Cunoaşteţi ori nu că domnii aceştia sînt nişte suspecţi politici şi încă foarte primejdioşi ?

— Primejdioşi ? Nu se poate. Sînt savanţi germani. Caută relicve străvechi şi n-au nimic cu politica.

— Dacă sînteţi convins de aceasta, înseamnă că v-au dus de nas. Noi însă ştim mai bine cum stau lucrurile. Din fericire jocul acestor onorabili señores s-a terminat : i-am prins asupra furtului.

— Furt ? protestă Fritze. Noi, domnule, nu sîntem hoţi ! În schimb am putea să vă acuzăm pe dumneavoastră de o faptă mult mai gravă decît furtul.

— Nu zău, rîse Perillo, batjocoritor. Ce faptă ?

— Aţi vrut să-l împuşcaţi pe stăpînul meu, la Buenos Aires.

— Aşa ? O să vă cadă cam greu să dovediţi. Noi însă avem dovada că v-aţi băgat în nişte chestii care vă vor scurta zilele. Prin urmare, vă declar arestaţi !

— N-aveţi nici un drept. Sînteţi de la poliţie ?

— Asta nu vă priveşte. De altfel, cazul vostru nu e de competenţa instanţelor civile, ci a Tribunalului Militar. Veţi fi împuşcaţi conform legii marţiale. Iată şi ofiţerul care va face ancheta !

Cei cinci călăreţi, venind dinspre sud, tocmai îşi struniră caii în faţa lor ; patru cavalerişti conduşi de căpitanul de la Sata Fé, care, după ce îi primise pe Morgenstern şi pe Fritze, dăduse ordin să-i scoată afară. Căpitanul sări din şa, făcu un anume semn indienilor, strînse mîna toreadorului ca unui vechi prieten, îl salută şi pe însoţitorul său, apoi, înclinîndu-se solemn, vorbi pe un ton de condescendenţă :

— Sînt foarte onorat că mă aflu din nou faţă-n faţă cu *el gambusino maestro*, cel mai renumit căutător de aur al ţării. Observaţi că m-am ţinut de cuvînt şi m-am prezentat la timpul convenit. Dar ce fel de oameni văd aici ? Păi acesta e neamţul meu faimos care, semănînd leit cu colonelul Glotino, m-a făcut să-l întîmpin cu onoruri, pentru ca pe urmă...

— Asemănare aţi spus ? Numai asemănare ? îl întrerupse *gambusino*, care pînă atunci stătuse tăcut. Nu vă lăsaţi înşelat de îmbrăcămintea ce-o poartă ! E chiar Glotino. Unde l-aţi mai întîlnit ?

Căpitanul Pellejo povesti pe scurt întîmplarea de la Santa Fé, la care celălalt spuse apăsat :

— Iată o dovadă în plus că avem de-a face cu colonelul Glotino. La Buenos Aires a stat în quinta bancherului Salido, cunoscut ca un adept al generalului Mitre ; venind la Santa Fé, s-a dus direct la cuartel ca să inspecteze garnizoana ; pe urmă a întins-o călare pînă aici ca să ne golească depozitul. Trebuie să scoatem de la el cum a aflat de acest loc, cine ne-a trădat.

— Nu a trădat nimeni nimic, ripostă micul savant. Mă numesc Morgenstern şi sînt din Germania. În drum spre Gran Chaco, unde urmează să dezgropăm animale preistorice, am poposit aici şi am descoperit întîmplător, *fortuito* pe latineşte, carapacea superioară a unei uriaşe broaşte ţestoase pe care am denumit-o *gigantohelonia*.

— Carapacea unei broaşte ? Şi unde-i, mă rog ?

— Chiar aici, răspunse mărunţelul, arătînd în direcţia presupusei lui descoperiri. Veţi recunoaşte şi dumneavoastră că nu poate fi vorba decît de carapacea unei broaşte-gigant.

— Ia ascultă, señor, dumneata ne crezi nebuni ? sări furios gambusino. Doar ştii foarte bine cum se construiesc asemenea depozite secrete şi cum se apără de umezeală printr-un acoperiş de lut impregnat cu răşină. Îţi închipui că sîntem atît de proşti, încît să acceptăm ideea că ai luat acest acoperiş drept carapacea unei broaşte ţestoase ?

—Dar, señor, acesta e adevărul adevărat. Ipoteza că avem de-a face cu un acoperiş de lut îmbibat cu răşină

e complet eronată. Ca specialist pot să vă asigur că în fața noastră se află relicvele unei exsistențe străvechi. Vă rog să aveți deplină încredere, pe latinește *fidus*, în afirmația mea.

— Hai, nu te mai preface ca un caraghios ! Te învățăm noi o latină care o să-ți cadă greu la pronunție... Señor căpitan, luați-i în primire pe acești pretinși germani ! Cu măcelarul n-avem ce face ; n-ar fi decît să ne încurce pe drum. Dați-i calul și armele, să plece unde vrea.

Nimic n-ar fi putut să-l bucure mai mult pe don Parmesan decît această hotărîre. Potrivi repede șaua pe cal, își luă pușca și încălecă. Dar nu știa încotro să apuce.

„Ciudată poveste, își șopti el în barbă. Adică neamțul care umblă după oase să fie colonelul Glotino ? ! Nici gînd de așa ceva ! N-a făcut decît să confunde depozitul cu mormîntul unui animal străvechi. Iar indivizii ăștia care ne-au surprins cred că vor să-i atragă pe indieni într-o rebeliune împotriva guvernului. Niște mizerabili ! Auzi, cică să-l împuște ! Și ce om cumsecade, micuțul ! Trebuie salvat. Mă duc, poate îl găsesc undeva pe Tata Jaguar."

CAPITOLUL ȘASE

UNUL DINTRE INCAȘI

Dacă treci Rio Salado, cam la vreo douăzeci de kilometri spre nord de locul unde s-au petrecut întîmplările de mai sus, dai peste laguna Tostado. Acel *Monte impenetrabile* despre care am mai vorbit — de fapt niște codri deși de nepătruns — își trimise ramificațiile pînă la țărmul lagunei. Codrii coboară de-a lungul lui Rio Salado în direcția nord-vest și nu pot fi călcați de om decît în anume luminișuri apărute în urma unor dezastre sau convulsiuni ale naturii. Aceste breșe servesc indienilor din Chaco drept puncte de adunare și de pornire în campaniile lor de jaf îndreptate asupra părților locuite din ținutul respectiv.

În după-amiaza acelei zile doi oameni mergeau încet pe la marginea pădurii, de parcă ar fi căutat ceva. Primul, cel din față, era un bărbat foarte în vîrstă, cu chipul mai mult decît zbîrcit. Părea numai os și piele. Totuși mișcările lui repezi, sigure, precise aminteau de un om încă tînăr și viguros. Purta pantaloni lungi de piele fină și un fel de scurtă din același material, încinsă mai jos de mijloc cu o centură îngustă din care se ițea mînerul unui cuțit. Încălțările, de forma unor papuci sau sandale, se vedea cît de colo că fuseseră confecționate chiar de mîna lui. De cureaua petrecută peste umeri atîrnau un corn mare pentru pulbere, o pungă pentru plumbi și o bilă de fier. Umbla cu capul gol sau, mai bine spus, acoperit cu o coamă de argint — păr des, lung, strălucitor, care-i cădea pînă jos, la centură. Nu avea barbă. Pe spate ducea un soi de tașcă de vînătoare, din piele de puma ; în mînă o pușcă grea cu o singură țeavă.

Celălalt purta exact aceeași îmbrăcăminte, aceleași arme, aceeași tașcă ; părul îi cădea la fel de lung pînă la centură ; dar altminteri cu greu i-ai fi găsit vreo asemănare cu cel dintîi.

Era un flăcău sub optsprezece ani, nu prea înalt, însă puternic, bine legat și uimitor de sprinten în mișcări, cu părul negru ca pana corbului, cu obrajii proaspeți și ușor îmbujorați de drum. Ca și bătrînul, părea să fie indian ; totuși cîte un amănunt zdruncina această primă impresie. Ochii întunecați nu erau oblici, pomeții nu ieșeau în afară ; avea buzele subțiri și nasul mic, de loc răsfrînt ca la indienii Americii de Sud, ci ușor acvilin, nobil, distins. Pielea feței, deși arsă de soare, părea să fi fost cîndva, în copilărie, mai albă, mai deschisă la culoare decît a indienilor.

Pășeau amîndoi între apa lagunei și liziera imensei păduri scrutîndu-i atent adîncimea. Deodată tînărul ridică dreapta și, arătînd înaintea lui, rosti în dialectul calciaki al limbii checiua :

— Vezi, Anciano, acesta pare să fie copacul. Știu precis că era un ombu la fel de înalt.

Faptul că vorbea în această limbă constituia o dovadă certă că tînărul nu se născuse aici. Ombu-ul, numit de

botaniști *phytolacca dioeca*, e un arbore masiv ale cărui frunze seamănă mult cu cele de dud. Ceea ce îl caracterizează e mai ales trunchiul, de proporțiile unui stejar solid, care se desface jos într-un evantai de rădăcini puternice, întortocheate, întinse o bună bucată peste pămîntul din jur pînă ce, în cele din urmă, se înfig în adînc. Pe aceste rădăcini poți să te așezi la umbra vastă a copacului. Dar trunchiul, deși maiestuos, e atît de moale, încît lemnul lui cedează și se frînge la cea mai slabă lovitură. De aceea ambu-ul nu e folosit la nimic, nici măcar ca lemn de foc. Nu se plantează decît pentru umbra lui generoasă.

— S-ar putea să ai dreptate, stăpîne, răspunse bătrînul în același dialect. Seamănă aidoma cu ombu-ul sub care ne-am îngropat lucrurile înainte de a trece pe pămîntul spaniolilor. Să vedem !

Bătrînul i se adresa tînărului cu „stăpîne", uzanță cu totul străină indienilor. Aceşti doi oameni păreau să se afle în raporturi cel puțin neobișnuite.

Se îndreptară spre arborele cu pricina, se opriră la umbra lui, își lepădară genţile și armele. Apoi bătrînul cercetă terenul de jur împrejur. Arătînd un anume loc unde iarba era mai mică, rosti :

— Ai vorbit cu temei, stăpîne. Acesta e locul. Pentru că am săpat și am întors brazdele, iarba n-a mai crescut înaltă. Îngăduie-mi să caut. Să sperăm că nimeni n-a descoperit ascunzătoarea.

Îngenunchie, scoase cuțitul și se apucă să scormonească pămîntul de sub el. Tînărul voi să-l ajute, însă celălalt îl opri :

— Lasă stăpîne ! Ești făcut să domnești, nu să lucrezi laolaltă cu supușii tăi.

— Totuși vreau să te ajut, dragă Anciano. Știi că o fac cu plăcere. Doar sînt tînăr pe cînd tu ești bătrîn.

Drept care Anciano îl împinse ușurel deoparte :

— Bătrîn ? Mai e pînă atunci. Să treacă mai întîi anul peste o sută, deși străbunii mei au atins vîrste cu mult mai înaintate. Și, săpînd repede, adăugă : Da, cu mult mai înaintate ! Tatăl meu a trăit o sută zece ani, bunicul o sută unsprezece, iar străbunicul după tată a ajuns chiar la

o sută douăzeci. Părintele lui și-a scăpat strămoșii din mîinile spaniolilor care, după ce îl omorîseră pe marele incas Atahualpa, gîndiră să-i stîrpească neamul întreg. Haucaropora se chema străbunul tău cel sfînt și acest nume a trecut asupra ta. Era fiul mezin al lui Atahualpa și se născuse hăt departe, încît Pizarro, ucigașul, nu știa de el. Întinsa noastră țară a fost trecută prin foc și sabie, datorită vicleniei, înșelăciunii și trădării. Azi lumea crede că incașii s-au stins toți, pînă la unul, dar tu trăiești, tu, cel din urmă dintre fiii soarelui ! Și va veni o vreme cînd îi vei pedepsi pe spanioli. Și îți vei redobîndi țara.

Haucaropora se lungise jos, în iarbă. Cu capul sprijinit în palme, ascultă vorbele bătrînului. Chipul său devenise melancolic, trist. Așteptă să termine Anciano, apoi răspunse oftînd :

— Asta mi-ai spus-o de multe ori, însă eu nu cred. Îți dau crezare în toate, numai în asta nu.

— Cum ? Nu crezi că te tragi din neamul incașilor, că ești un fiu al soarelui ? făcu bătrînul, mirat.

— Ba da, căci mi-ai dovedit-o. Și chiar eu însumi simt în mine un glas care-mi șoptește că nu sînt asemenea celorlalți. Dar că patria strămoșilor va reînvia într-o zi, asta nu pot crede.

Atunci bătrînul își dezdoi genunchii, se ridică și vorbi solemn :

— Trebuie să crezi, căci este o dreptate mai presus de om, care pedepsește păcatul și nelegiuirea întorcînd celui năpăstuit ceea ce i-a fost furat. Vei întemeia din nou țara străbunilor. Ți-o spun eu și cuvîntul meu e totdeauna jurămînt. Nimeni nu știe cine ești. Am păstrat cea mai adîncă taină. Doar cînd sîntem singuri, între noi, vorbim graiul părinților noștri și îți zic „stăpîne". În fața altora eu nu sînt decît un biet indian, iar tu nepotul meu. Dar o să sune odată ceasul cînd taina se va dezvălui.

— N-ar avea nici un rost, taică. Mi-am dorit să văd țările și orașele spaniolilor, iar tu, scoțîndu-mă din singurătate, m-ai făcut să le văd colo în răsărit. Am cercetat orașele, cîmpiile, oamenii de-acolo și acum, după ce ne-am întors, știu bine că nădejdea noastră nu se va împlini nicicînd.

— Cum așa ? De ce ?
— Fiindcă ei sînt prea isteți și puternici, iar noi nu avem cu ce lupta ca să-i biruim.
— Isteți și puternici ? repetă bătrînul în bătaie de joc. Își arată puterea mîncîndu-se între ei. Iar istețimea lor nu e decît viclenie care nimicește pe propriul ei stăpîn. Oare nu e plină țara de oropsiți ? Așteaptă numai și o să vezi cum vor tînji după un mîntuitor. Și acesta vei fi tu, stăpîne !
— De unde să iau oștirea cu care să izbîndesc ?
— Toți bărbații roșii te vor urma.
— Și banii pentru ducerea războiului ? Oamenii roșii sînt săraci.
— În schimb ești tu bogat ca nimeni altul.
— Eu ? întrebă tînărul, contrariat.
— Da, ești bogat, nesfîrșit de bogat, sublinie bătrînul. Și lovind cu palma tașca de piele, adăugă : Am aici testamentul incasului și tu ești singurul moștenitor de drept. Îl port cu mine încă de la moartea tatălui tău și, la timpul potrivit, îl voi deschide... Dar să vedem ce-i în groapă, stăpîne. Uite armele pe care le-am ascuns !

Dădu pămîntul la o parte și scoase din groapă două tolbe cu săgeți, două sulițe lungi și două arcuri dintre care unul din corn transparent și lucrat după un meșteșug străin de acele locuri. La urmă de tot scoase și un buzdugan negru ca din fier lăcuit. Își luă fiecare cîte o suliță, cîte o tolbă și cîte un arc, cel din corn lung de aproape trei coți revenind tînărului incas. Acesta primi și buzduganul pe care și-l atîrnă de brîu, în partea stîngă, acolo unde ofițerii noștri poartă sabia. După felul cum îl ridicase, buzduganul părea de o greutate apreciabilă.

Stînd în picioare și privindu-l solemn în ochi, bătrînul se adresă tînărului :
— Acest arc și humanciuay-ul sînt singurele lucruri care au trecut de la fiii soarelui asupra ta. Să le iubești și să le cinstești, stăpîne ! Ziceai adineauri că ești sărac, de aceea vreau să-ți mărturisesc ceva despre care nu ți-am pomenit pînă acum. Toți fiii soarelui care aveau rang de căpetenie în oștire — chiar și incasul — purtau pe lîngă celelalte arme și un asemenea buzdugan greu

și crestat, numit humanciuay. Războinicii de rînd aveau baltaguri de bronz, căpeteniile de argint, pe cînd al incasului era de aur curat. Acest humanciuay care atîrnă la șoldul tău a fost cîndva al unui incas și e din aur.
— Din aur ? se miră tînărul, desprinzînd buzduganul de la brîu și examinîndu-l cu atenție. Dar e negru, parcă ar fi de fier !
— Asta fiindcă e acoperit cu un strat subțire de vopsea. O armă de aur, care ispitește prin strălucirea ei, nu e bine s-o arăți. Mai tîrziu însă va scînteia în mîna ta puternică, luminînd drumul luptătorilor. Acest buzdugan a fost salvat pe cînd strămoșii tăi luaseră calea pribegiei.
— Poate să fie și de aur, că tot nu mai e primejdios pentru dușman, vorbi tînărul, clătinînd sceptic din cap. Acum se folosesc cu totul alte arme. Ce putere pot avea fie și o mie de buzdugane față de cincizeci de puști ori un singur tun ? De cînd ai cumpărat la Montevideo aceste două flinte, îmi dau seama cît de slabe sînt armele noastre strămoșești.
— Să nu crezi asta. Pușca detună și te trădează dușmanului ; în schimb săgeata e tăcută. Pînă să descopere vrăjmașii locul de unde tragi, poți să dobori o mulțime din ei... Dar acum să mergem, stăpîne ! Trebuie să poposim diseară lîngă o apă, să ne stingem setea.

Părăsind cu luni în urmă acele locuri sălbatice, își ascunseseră acolo toate armele în afară de cuțite. Acum le scoaseră din ascunziș. Groapa n-o mai astupară, o lăsară deschisă și își continuară drumul. Cai nu aveau. Se întorceau pe jos în depărtata lor patrie.

Se distanțau de lagună ținînd mereu marginea pădurii. Deși destul de împovărați, înaintau repede, cu pas ușor. Bătrînul, care împlinise suta de ani, mergea ca un bărbat în floarea vîrstei, alături de tînărul său stăpîn. Acesta îi spunea „Anciano“, cuvînt spaniol care înseamnă om încărcat de ani, adică moș. E fapt cunoscut că printre indienii din Cordilieri se găsesc adesea persoane care au în urma lor peste un secol de viață.

Pe unde treceau acum pădurea se depărta de Rio Salado și valea se lărgea treptat, căptușită cu iarbă fină,

prielnică mersului pe jos. Căutau de fapt unul din acele luminişuri de care am mai vorbit, ca să poată coti în altă direcţie. După vreun ceas găsiră un asemenea luminiş care părea că-i va conduce spre nord. Era destul de îngust, numărînd cel mult patruzeci de paşi în lăţime. Apucară pe acest drum.

Dar încă nu pătrunseră adînc în pădure, că incasul — care avea ochi mai ageri — îl prinse repede de braţ pe Anciano şi îl trase în lături pitindu-se sub copaci.

— Ce-i ? Ce s-a întîmplat ? întrebă bătrînul. Ai zărit ceva ? Poate vreun animal bun de vînat, să mîncăm şi noi carne proaspătă ?

— Nu numai unul, ci mai multe, răspunse celălalt. Am zărit chiar în faţa noastră nişte cai şi călăreţi.

— Cine să fie ? Ce-or fi căutînd aici ? Sînt mulţi ?

— Asta n-aş putea spune. Nu i-am văzut decît o clipă şi m-am ascuns.

— Foarte bine ai făcut, stăpîne. Aici e ţinutul abiponilor. Trebuie să fim cu ochii-n patru. Şi ce fac ? Merg înainte ori vin spre noi ?

— Nu merg în nici un fel. Stau pe loc.

— Atunci mă strecor pînă acolo, să mă lămuresc.

— Lasă-mă pe mine, Anciano ! E foarte primejdios. Or tu cu bătrîneţile tale...

— Nu sînt prea bătrîn, stăpîne, în schimb tu eşti prea tînăr pentru aşa ceva. Şi pe urmă cum aş putea să stau aici şi să te las pe tine în gura lupului ? Doar am o răspundere...

— Atunci să mergem amîndoi.

— Nu. Ajunge unul singur. Doi ar fi prea mult.

Se mai ciorovăiră un timp, fiecare voind să ia riscul asupra sa. În sfîrşit, bătrînul, grijuliu, îşi impuse punctul de vedere şi plecă.

După o jumătate de ceas veni înapoi furişîndu-se cu mare atenţie.

— Sînt într-adevăr abiponi. Am numărat cincizeci de cai şi tot pe-atîţia oameni.

— Şi caii de unde i-or fi avînd ?

— Furaţi, desigur.

— Cu ce sînt înarmaţi ?

— Cu suliţe, arcuri, săgeţi şi suflătoare.

— Va să zică săgeţi otrăvite. Trebuie să ne păzim. Ei, ce facem ? S-ar putea trece ?

— Nu. Luminişul e prea îngust.

— Atunci ocolim la adăpostul copacilor.

— Nici aşa nu-i bine. Pădurea e prea deasă şi lianele parcă-s un zid de nepătruns. Chiar şi mergînd pe-aici n-am reuşit să mă strecor pînă în preajma taberei ; cu mare greu ce i-am numărat.

— Adică nu-i chip de loc să trecem ?

— De loc. Trebuie să facem cale întoarsă şi să căutăm alt luminiş. Haidem, stăpîne !

Se întoarseră deci în vale şi ţinură iarăşi marginea pădurii care, la un moment dat, cotea spre nord. Apoi tăiară cotul printr-o prerie de forma unui semicerc. După-amiaza era în declin. Soarele cobora din ce în ce mai grăbit spre orizontul vestic.

În timp ce străbăteau preria, deodată, la stînga lor, aşadar la sud şi pe direcţia rîului, apăru un călăreţ ce se apropia în galop. Totodată drumeţii noştri observară jos, în iarba din faţa lor, o dîră neagră şi lată ce ducea spre nord-vest şi după care călăreţul părea să se orienteze. Se opriră nedumeriţi.

— Ce facem ? întrebă incasul. Să-l ocolim ?

— Asta nu-i cu putinţă, răspunse bătrînul. E călare şi ne-ar ajunge numaidecît. De altfel n-avem de ce ne teme, că doar e singur.

— Nici dacă-i abipon ?

— Nici atunci. Pînă să-i cheme pe ceilalţi, noi am fi departe. Dar uite, stăpîne ! După cîte văd, pare să fie un alb.

Bineînţeles că şi călăreţul îi zărise la rîndul lui. Grăbi calul, se opri în dreptul lor, salută şi spuse în limba spaniolă :

— Îmi daţi voie, señore, să vă întreb de unde veniţi ?

— Dinspre Parana, răspunse politicos Anciano în aceeaşi limbă.

— Şi încotro ?

— Vrem să ajungem în munţi prin Gran Chaco.

— Cine sînteţi ?

— Sîntem indieni care nu ţinem partea nici unui partid şi trăim în pace cu albii.

— Asta mă bucură. Eu sînt doctorul Parmesan Rui el Iberio de Sargunna y Castelguardianta.

— Un nume foarte lung. Şi foarte nobil, bănuiesc!

— Într-adevăr. Mă trag din vechea Castilie unde strămoşii mei trăiau în cetăţi şi castele. Dar cum dumneavoastră vreţi să urcaţi în munţi prin Gran Chaco, iată că mă bate un gînd... Nu cumva sînteţi oameni de-ai Tatii Jaguar?

— Tata Jaguar? Bărbatul acela vestit? Oare se află pe-aici?

— Desigur. De aceea îl şi caut. Urmele astea cred că sînt ale lui. Va să zică nu aveţi nimic comun?

— Nimic, însă ne-ar bucura să-l vedem. Cu siguranţă că ne-ar primi în rîndurile sale. Şi ziceţi că urmele astea or fi ale lui?

— Aşa cred. Le-am mai întîlnit noi, însă nu ne-am luat după ele. Am întîrziat lîngă un animal preistoric şi, apoi, cînd le-am căutat din nou, dispăruseră. Abia mai încolo am dat de un loc unde a poposit Tata Jaguar. Acum urmele se văd limpede.

— Dacă-i pe-aşa, ne-aţi îngădui oare să mergem împreună?

— Cu plăcere. Numai să nu vă mişcaţi prea încet, căci sînt grăbit.

— Mergem repede.

— Atunci hai!

Chirurgul porni destul de repede. Ceilalţi, obişnuiţi cu mersul pe jos, ţineau pasul cu el. În cursul drumului don Parmesan îi observă cu mai multă atenţie.

— Îmi cunoaşteţi numele şi nobila mea origine, señores, li se adresă el, în sfîrşit. Îngăduiţi-mi să întreb şi eu cum vă cheamă.

— Eu sînt Anciano, iar nepotul meu răspunde la numele Haucaropora. Cui i se pare prea lung, îl mai scurtează şi zice Hauca.

— Aşa voi face şi eu. Retez trei silabe, operaţie plăcută de altfel. Pentru că eu, señores, sînt chirurg! Ce aţi zice bunăoară de o extracţie a osului la genunchi? Credeţi că pacientul ar mai putea umbla?

— Cam greu, señor.

— Greu? Ba foarte uşor, stimate señor Anciano. Trebuie numai să te pricepi la o asemenea operaţie, să ştii cum procedezi. O incizie în momentul optim şi executată fără greş. Asta e! Mie mi-ar reuşi cu siguranţă. Se ştie doar că eu retez totul, absolut totul.

Bătrînul îşi dădu în lături părul de pe frunte şi se uită cu mirare la călăreţ.Nu ştia ce să creadă şi ce să răspundă. Chirurgul băgă de seamă şi întrebă:

— Poate nu mă credeţi? O, am efectuat operaţii magnifice! E o desfătare să auzi cum cîntă osul sub ferăstrău. Ce părere aveţi de un picior strîmb? Ar putea fi îndreptat printr-o intervenţie chirurgicală?

— Îmi pare rău, dar în treburi din astea nu ştiu ce să vă răspund, señor.

— Nu señor! În calitatea mea de nobil pretind să mi se spună „don". Adică scurt: don Parmesan. După cît se pare, venerabile, dumneavoastră îl ştiţi pe Tata Jaguar?

— Îl cunosc. Nu numai că l-am văzut, dar am şi vorbit cu el.

— Asta-mi face plăcere. Aşadar, sînteţi cunoscuţi. Credeţi că va binevoi să salveze doi señores germani?

— Germani? Ce-i aia?

— Adică nişte oameni din Germania.

— Nu ştiu unde vine acest ţinut.

— Atunci se pare că staţi prost cu geografia, señor Anciano. Germania e o ţară situată dincolo de ocean, la vest de Spania, la nord de Rusia, la est de Anglia şi la sud de Italia. Iată-i deci graniţele. Oamenii ei se dau în vînt după animalele preistorice şi le caută cu încăpăţînare. Ei, şi tocmai la o treabă din asta am fost surprinşi de abiponi.

— De abiponi? Unde s-au petrecut lucrurile?

— Între Rio Salado şi Laguna Porongos.

— Erau şi acolo abiponi? Ciudat. Cîţi la număr?

— Vreo cincizeci.

— Taman cîţi am văzut şi noi.

— Unde?

— Chiar aici în pădure, la spatele nostru.

— Asta nu miroase a bine. N-or fi urzind ceva? Numai de l-aş găsi pe Tata Jaguar ca să-i scape cît mai curînd pe germanul acela latin şi pe servitorul său.

Şi don Parmesan îi puse la curent în felul lui cu aventura prin care trecuseră. Între timp se apropiară iar de pădure şi, ţinînd urma ce ducea într-acolo, dădură de o răspîntie. Aici se opriră surprinşi: într-o mică pajişte păşteau vreo douăzeci de cai şi cam tot atîţia oameni stăteau lungiţi pe jos, răspîndiţi în diverse grupuri. Erau bine înarmaţi şi toţi, fără excepţie, îmbrăcaţi în haine de piele. Zărindu-i pe noii veniţi, săriră repede în picioare şi unul din ei, de statură gigantică şi purtînd barbă deasă, albă, ieşi în întîmpinarea lor.

— Iată-l pe Tata Jaguar, îi şopti bătrînul lui don Parmesan.

Acum bărbatul cu pricina se înfăţişa cu totul altfel decît la Buenos Aires, unde, în costumul lui fin de croială franţuzească, ce-i stătea ca turnat, atrăgea atenţia tuturor. Îmbrăcat în haine de piele şi încălţat cu cizme înalte, prestanţa şi masivitatea lui ieşeau şi mai mult în evidenţă. Ziceai că nici nu i s-ar potrivi alte veşminte.

La început nu-l luă în seamă pe chirurg, ci se adresă plăcut surprins celorlalţi doi, întinzîndu-le mîna:

— Anciano, Hauca! Ia te uită! Aici, în Chaco? Ce împrejurare v-a scos din munţii voştri? Ce vînt v-a adus?

Îşi strînseră mîinile, după care Anciano rosti:

— Cît despre asta, mai tîrziu, señor, căci vreau să vă fac cunoscut un lucru ce nu suferă amînare. Trebuie salvaţi doi oameni care au căzut prizonieri.

— Cum? Să salvăm doi prizonieri? Asta miroase a păruială. Despre cine-i vorba?

— Să vă spună don Parmesan.

Abia atunci Tata Jaguar îşi întoarse privirea spre chirurg. Îl măsură cam mirat cu coada ochiului:

— Don Parmesan? Parcă am auzit de numele acesta. Cred că v-am şi văzut undeva. Nu vi se spune şi *El Carnicero*?

— Exact, răspunse chirurgul, însă nu tolerez această poreclă. Eu sînt doctorul Parmesan Rui el Iberio de Sargunna y Cast...

— Bine, bine! îl întrerupse Tata Jaguar. Spuneţi-mi cine sînt oamenii care au nevoie de ajutorul meu.

— Doi señores germani.

— Germani? Cum aşa?

— Intenţionau să vă ajungă din urmă şi să facă săpături în Gran Chaco. Ştiţi, umblă după animale din alea vechi...

— Vreţi să spuneţi preistorice? întrebă Tata Jaguar, încruntînd nemulţumit din sprîncene.

— Da, preistorice. De fapt au şi găsit o *gigantohelonia*.

— Nu cunosc denumirea, dar latineasca mea îmi spune că trebuie să fie o ţestoasă uriaşă, o broască-gigant.

— Just, señor. Am fost surprinşi tocmai la carapace, cînd...

— Cum îi cheamă pe germanii aceia?

— Dracu să mai ţină minte asemenea nume! Unul e doctor, iar celălalt e servitorul lui.

— Doctorul Morgenstern?

— Da, da, cam aşa.

— Şi Fritze Kiesewetter?

— Întocmai. Kiese... precum aţi spus.

— Ce oameni! Cred că s-au luat după mine de la Buenos Aires.

— Nu chiar. Mai întîi au călătorit cu vaporul, pe urmă şi-au continuat drumul călare de la Santa Fé. Doctorul ăsta Mor... Mor... naiba să-l ia, pare un señor foarte cumsecade, însă are sticleţi. Nu-l interesează decît scheletele animalelor. Oase şi iar oase. Nu-l scoţi dintr-ale lui. De chirurgie nici să-i pomeneşti. Şi doar ăsta e domeniul cel mai interesant din cîte există. Ce aţi zice bunăoară de o intervenţie asupra cancerului limbii complicat cu polipi nazali? Ar fi un caz...

— Lăsaţi cancerul şi polipii, îi tăie vorba Tata Jaguar. Mai bine povestiţi-mi pe scurt ce s-a întîmplat.

Chirurgul se supuse numaidecît. În vreme ce povestea, oamenii Tatii Jaguar se apropiară să-l asculte. Erau bărbaţi viguroşi unul şi unul şi se vedea că trecuseră prin multe încercări fără să-i sperie vreo primejdie sau vreun efort. Cei trei însoţitori ai lui Hammer la Buenos Aires se aflau şi ei de faţă. Arătau de asemenea mult schimbaţi datorită ţinutei.

Cînd don Parmesan isprăvi de povestit, se lăsă o tăcere adîncă. Nimeni nu cuteza să ia cuvîntul înaintea șefului. Acesta stătu cîtva timp pe gînduri, apoi, adresîndu-se unuia dintre oamenii săi, întrebă :

— Tu ce părere ai, Geronimo ? Bănuiești ce se întîmplă ?

Acest Geronimo era un bărbat nu prea înalt dar spătos, cu barbă deasă, neagră și nas mare, vulturesc. Putea fi luat drept un cap de bandă, dar în realitate era om cinstit și mîna dreaptă a Tatii Jaguar. Ridică ușor din umeri și răspunse :

— Mai întîi depinde ce intenție ai : să-i lăsăm pe acei gură-cască în plata Domnului sau să-i salvăm ?

— Trebuie să-i scoatem din capcana în care au căzut. Sînt compatrioți de-ai mei. I-am spus doctorului Morgenstern și i-am repetat de cel puțin cincizeci de ori că nu accept să meargă cu mine. Nici nu-mi trecea prin minte că se va lua după noi. De aceea găsesc că o mică lecție n-are să-i strice. Totuși trebuie să-l eliberăm. Altminteri, asemănarea lui cu colonelul acela — pe care eu, unul, nu-l cunosc — îi poate fi fatală.

— Atunci se pune întrebarea dacă abiponii mai sînt acolo. Dacă da, înseamnă că putem porni călare împotriva lor.

— Nu mai sînt, interveni Anciano. Iertați, señores, că mă amestec și eu. Dar am temeiuri să cred în ceea ce spun.

Anciano relată cum îi descoperise pe abiponii din pădure, ce văzuse și pe unde se furișase.

— Erau și albi printre ei ? întrebă Tata Jaguar.

— Nu.

— Și totuși sînt convins că ambele grupuri de indieni merg mînă-n mînă. Foarte probabil că e vorba de o rebeliune. Abiponii au fost instigați. Au fost pregătite ascunzători pentru arme și muniții. Doctorul Morgenstern a confundat acoperișul unui asemenea depozit cu carapacea unei grozave *gigantohelonia*. Chiar dacă se vor fi convins că nu e dînsul colonelul, totuși — după ce a văzut depozitul lor secret — nu vor pregeta să-l reducă la tăcere. Aici viața unui om nu prețuiește nimic. Și cu atît mai puțin viața unui străin. Așadar, era de față și Antonio Perillo ? Înseamnă că acest toreador și ticălos notoriu face parte din bandă. Va trebui să-i spun un cuvințel ! Da, și căpitanul Pellejo — un trădător ! Și al treilea ? Cine era ?

— Nu știu cum îl cheamă, răspunse chirurgul. Nu i s-a pronunțat numele.

— Dar cum arată ?

— Înalt, vînjos, chiar dacă nu ca dumneavoastră, señor Jaguar.

— Tînăr ori bătrîn ?

— Mai în vîrstă decît ceilalți.

— Ce rol părea să joace ? Subordonat ?

— Nu, nicidecum, părea chiar mai mare peste ceilalți. Vorbea pe un ton cam poruncitor.

— Și ce-o fi de meserie : ofițer, estanciero, gauchio ? N-ați ghicit ?

— Deh, arăta într-un fel ca un om care se mișcă tot timpul sub cerul liber, poate un *yerbatero*, un *cascarillero* sau un gambu...

Se întrerupse. Parcă își amintise deodată un lucru important.

— Ei, ce este ? Vorbiți ! Ați vrut să spuneți gambusino ?

— Da, da, *gambusino*. Țin minte că, salutîndu-l, căpitanul i-a spus „cel mai renumit căutător de aur".

— Nu cumva e Benito Pajaro, căruia i se spune *el gambusino maestro* ? interveni Geronimo.

— Posibil, acceptă Tata Jaguar. Nu l-am întîlnit încă, dar știu din auzite că ar fi înalt și voinic. În sfîrșit, vom afla cu cine avem de-a face. Sînt ferm hotărît să-i pun la punct pe acești señores care pregătesc o rebeliune împotriva generalului Mitre, un om căruia îi acord stima și prețuirea mea. Fie și numai din acest motiv, și încă ar merita o lecție. Dar se mai adaugă și faptul că au ridicat mîna asupra compatrioților mei. Sper că sînteți de acord cu mine și că n-o să mă părăsiți.

— Sigur ! Se-nțelege ! strigară toți făcînd cerc în jurul lui.

— Atunci ascultați cum îmi închipui eu lucrurile. Ambele grupe fac parte din același detașament. Indienii care i-au capturat pe germanii noștri se vor alătura celorlalți foarte probabil chiar în cursul zilei de azi. Vor poposi deci

și ei în pădure, acolo pe unde a trecut señor Anciano. Firește că-i vor aduce și pe prizonieri. Noi vom lua-o călare în direcția respectivă și vom ajunge o dată cu căderea serii. Luminișul îl găsim și pe întuneric. Apoi ne orientăm după focurile de tabără. Cum vom proceda la fața locului ca să-i eliberăm pe prizonieri, n-aș putea spune încă ; dar, după ce mă voi furișa pînă în preajma lor ca să studiez situația, vom ști ce avem de făcut. Așadar, sus, pe cai !

CAPITOLUL ȘAPTE

O ELIBERARE NOCTURNĂ

Soarele cobora la orizont cînd oamenii Tatii Jaguar se pregătiră de drum. Anciano și Hauca incasul, care veniseră pe jos, trebuiră să încalece la spatele altor doi călăreți.

Antonio, nepotul bancherului Salido, se simțise din prima clipă atras de tînărul și frumosul indian. Acum se apropie și îi spuse cu o politețe specific spaniolă.

— Señor, sînteți nevoit să parcurgeți drumul în doi pe același cal. N-ați vrea să-mi faceți plăcerea de a vă urca pe calul meu ?

Pe chipul incasului, învăluit de obicei într-o gravă melancolie, proprie indienilor din sud, se ivi un zîmbet cald, prietenos. Răspunse :

— Am să vă fiu o povară, señor. Totuși primesc bucuros invitația dumneavoastră. Poate că voi avea prilejul să vă întorc într-un fel acest serviciu. Mă cheamă Hauca. Îngăduiți să vă întreb și eu de nume ?

— Numele meu e Antonio. Și nu e vorba de nici o povară ; dimpotrivă, mă bucur că vom merge împreună. Fără îndoială că sînteți mai dibaci și mai sprinten, de aceea vă rog să mă lăsați pe mine în șa.

Încălecă, iar Hauca sări la spatele lui. Anciano se întovărăși cu alt călăreț. Astfel porniră, ținînd marginea pădurii. Mergeau exact pe drumul străbătut în sens in-

vers de cei doi călători pedeștri. Soarele asfințea și, curînd, seara luă locul amurgului efemer.

Bătrînul Anciano și tovarășul său de călărie se aflau în frunte, alături de Tata Jaguar. Urmau Antonio Engelhardt și tînărul incas, însoțiți de Geronimo. Se străduiau să evite orice zgomot, favorizați fiind de terenul moale, acoperit cu iarbă. Pașii cailor sunau stins, fără ecou. Nu puteau fi auziți de departe. Doar în răstimpuri se deslușea cîte un fornăit.

Merseră așa lungă vreme pînă ce Anciano se opri și, cu voce joasă, se adresă tînărului incas în limba spaniolă spre a fi înțeles și de ceilalți :

— Cred că ne-am apropiat de răspîntie. Ce părere ai, nepoate ?

— Tocmai voiam și eu să-ți atrag atenția, bunicule, răspunse cel întrebat. Deși e întuneric, totuși zăresc aici, la stînga noastră, un dafin înalt care mi-a sărit în ochi pe cînd ieșeam din luminiș. Înseamnă deci că nu-i departe.

— Atunci ar trebui să descălecăm și să lăsăm caii ceva mai în urmă. Altminteri, ne-ar putea trăda cu nechezatul lor, mai ales că nici nu știam dacă grupul cu prizonierii a și sosit ori se află abia pe drum.

Bătrînul indian dovedea astfel nu numai perspicacitate, dar și un dezvoltat simț de prevedere. Tata Jaguar nu avu nici o obiecție, încît oamenii se întoarseră o bucată înapoi și, descălecînd, se apucară să-și lege caii de copacii mărginași. În timpul acestei operațiuni se auzi vocea reținută a lui Hauca :

— Liniște, señores, aud ceva !

Nimeni nu mișcă. Tînărul se culcă pe burtă și își lipi urechea de pămînt.

— Se apropie niște călăreți, constată el. Aveți grijă să nu fornăie caii !

Alergară toți la caii lor ca să le acopere nările cu palma. Da, se apropiau într-adevăr niște călăreți. Veneau din dreapta, dinspre rîu, și se îndreptau spre pădure. Mai întîi se auzi un tropot surd, înăbușit, apoi o voce :

— Oare ne scoți exact la țintă, Brazo Valiente ? Nu e de loc ușor să găsești noaptea un luminiș prizărit

(„E Antonio Perillo, îi recunosc după glas", șopti Tata Jaguar lui Geronimo).

— Cunosc ținutul ăsta ca pe mine însumi, se auzi vocea unui alt călăreț, care vorbea într-o spaniolă stricată dar inteligibilă. Sîntem pe drumul cel bun. La răspîntie se află un dafin înalt. O să-l vedem acuși.

Se apropiară atît de mult, încît, în ciuda întunericului, puteau răzbate cu privirea pînă la locul căutat.

— Iată că am atins pădurea, uite și dafinul! observă cel de-al doilea călăreț. Am mers drept ca pe o sfoară întinsă. Cîțiva pași la dreapta și dăm în luminiș.

Cotiră și dispărură imediat. Nu mai puteau fi văzuți nici auziți.

— Bine că nu ne-am oprit la dafin, remarcă Geronimo. Ne-ar fi prins. Ce facem acum?

— Așteptăm, răspunse Tata Jaguar. Nu putem acționa pînă nu se întîlnesc cu grupul celălalt și își organizează popasul de noapte. Ai recunoscut cel de-al doilea glas?

— Mi se pare că l-am mai auzit undeva, însă nu știu al cui o fi.

— Atunci să-ți spun eu. Cel care vorbea cu Antonio Perillo și cunoaște atît de bine drumul e căpetenia abiponilor supranumit *El brazo valiente*, Braț-viteaz.

— *Caramba!* Acum îmi amintesc. E Braț-viteaz. Doar a vorbit de cîteva ori cu mine. Va să zică dînsul i-a prins pe cei doi germani! Nu-i eliberează el de bună voie.

— Clar. Pe vremuri eram prieteni. Atunci i-ar fi eliberat de dragul meu. Acum însă nici vorbă de așa ceva.

— Prin urmare, trebuie să-l silim.

— Deocamdată nu. Să nu folosim încă forța. De ce vărsare de sînge dacă putem acționa mult mai ușor, mai sigur și fără pierderi?...

— Adică să-i eliberăm pe ascuns?

— Vom încerca. Totul depinde de poziția taberei și de felul cum și-o organizează.

— Și dacă reușim, ce facem pe urmă?

— Ne vedem liniștiți de drum.

— Așa? Nu te gîndești la *pronunciamento*, la rebeliunea ce o plănuiesc?

— Asta, de fapt, nu ne privește.

— Ba da! Doar sîntem credincioși președintelui nostru. Să privim nepăsători cum rebelii îl răstoarnă sau chiar îl ucid?

— N-ajung ei pînă acolo. Încă nu știu cine o fi în fruntea lor, dacă în nici un caz nu cred să se poată măsura cu Mitre.

— Adevărat. Foarte probabil că așa este. Însă și în cazul că rebeliunea va suferi un eșec, ea va costa viața și averea multora. De aceea nu mi-e îngăduit să stăm deoparte. Trebuie să dăm derbedeilor o lecție aspră, să le treacă pofta de aventuri.

— Înseamnă să folosim armele...

— Ei, da, vom doborî cîțiva inși.

— Nu. Asta n-o fac. Eu nu trag în nimeni dacă nu e strict necesar.

— Iarăși una din acele idei și credințe pe care ni le-ai adus din nord. Îți pare rău de soarta Pieilor roșii, de dispariția lor jalnică. Mă rog, în ce privește indienii din nord, s-ar putea să ai dreptate. Ar fi într-adevăr păcat de atîția bărbați viteji și mîndri, după cum ni i-ai descris. Dar indienii noștri din sud nu posedă astfel de calități. Dimpotrivă, sînt lași, fricoși, mîrșavi. Năvălesc noaptea, ocrotiți de întunecimea codrilor, ca să prade și să ucidă oamenii în somn. Cînd se izbesc însă de o apărare serioasă, ori sînt atacați la rîndul lor, atunci o rup la fugă ca niște potăi. Cum să-i stimezi, cum să-ți fie milă de niște indivizi care folosesc săgeți otrăvite? Zău că mă mănîncă-n palmă să le arăt ce se întîmplă cînd îi scoți din sărite pe Tata Jaguar și pe oamenii lui!

— Lasă să te mănînce. Acuma să fim mulțumiți dacă reușim să salvăm doi oameni nevinovați. Pe urmă mai vedem.

— De cîți oameni ai nevoie?

— Deocamdată numai de tine. Ceilalți să stea pe loc. Cu cît sîntem mai puțini, cu atît mai greu ne vor simți.

Deși discuția, purtată cu glas destul de tare, fu auzită și de ceilalți, totuși nimănui nu-i trecu prin gînd să se opună acestei hotărîri. Grupul nu avea de fapt un conducător oficial, toți avînd drepturi egale, dar Tata Jaguar — care-i domina nu numai prin statura lui uriașă, ci și

prin spirit — părea să se bucure în mod tacit de recunoaşterea tuturor drept şef căruia îi datorează ascultare.

Astfel tăcerea lor însemna o aprobare şi un acord. Doar bătrînul Anciano avu ceva de obiectat.

— Señor, interveni el, de ce să mergeţi numai doi? Luaţi-mă şi pe mine împreună cu Hauca. Ne cunoaşteţi. N-o să vă facem greutăţi.

Tata Jaguar reflectă un moment, apoi răspunse:

— Da, vă cunosc. Dumneavoastră ştiţi ademeni lama sălbatică, ştiţi să scoateţi condorul chiar din cuibul lui, ca să spun aşa. Ce-i drept, n-am văzut încă felul cum vă furişaţi printre oameni ca să nu vă simtă, dar e noapte şi abiponii sînt mai puţin ageri ca siucşii, apaşii sau comauşii Americii de Nord. Şi în plus cunoaşteţi locul taberei. Deci pregătiţi-vă, mergeţi cu noi!

— Luăm puştile ori suliţe şi săgeţi?

— Cuţite şi nimic mai mult. Nu tragem nici un foc. Iar pentru apărare, în cazul că sîntem atacaţi, ne ajung cuţitele.

Cei doi indieni îşi lepădară celelalte arme, chiar şi genţile, ca să se poată mişca mai uşor.

— Dar cu pletele voastre cum rămîne? făcu Tata Jaguar. O să ne tîrîm printre tufişuri, smîrcuri şi liane. Să nu rămîneţi agăţaţi...

Drept răspuns Anciano îşi apucă părul jumătate din dreapta şi jumătate din stînga, îl aduse în faţă şi îl înnodă sub bărbie. Incasul făcu la fel. Apoi plecară.

Anciano mergea în frunte. Ajunseră în dreptul dafinului şi apucară la stînga spre luminiş. În timp ce păşeau tiptil prin întuneric, Hauca îi şopti Tatii Jaguar:

— Credeţi, señor, că vom izbuti să-i eliberăm pe oamenii aceia?

— Sper. Dacă nu acum, pe ascuns, atunci, mai tîrziu, cu forţa.

— Înseamnă că ne-ar mai trebui ceva.

— Ce?

— Nişte cai.

— Mă aşteptam să te gîndeşti la asta, tinere viteaz. Într-adevăr, ne trebuie patru cai.

— Da, patru. Adică doi pentru prizonieri şi alţi doi pentru Anciano şi pentru mine. Ocupaţi-vă dumneavoastră

şi Geronimo de eliberarea oamenilor, iar eu şi Anciano punem mîna pe cai.

— Să nu ne grăbim cu împărţirea sarcinilor. Deocamdată mergem împreună. Abia pe urmă vom vedea ce şi cum.

Merseră neauziţi mai departe. După un răstimp sclipi în faţa lor o dîră de lumină, ceea ce le impuse fireşte şi mai multă prudenţă. Se ţinură deci cît mai strîns de marginea luminişului, unde copacii aruncau umbre adînci.

Am mai spus că aceste intrînduri seamănă cu un fel de breşe înguste. Dîra de lumină venea însă din dreapta, dintr-o mică poiană împresurată de arbori şi tufăriş. Chiar la intrarea în poieniţă, mai spre dreapta, în fund, păşteau caii. La stînga poposeau oamenii, în jurul cîtorva focuri, căci se făcuse răcoare. Diferenţa de temperatură dintre zi şi noapte se ridică în acele regiuni pînă la zece grade, uneori chiar pînă la douăzeci.

Tata Jaguar şi însoţitorii săi se culcară cu burţile la pămînt continuîndu-şi drumul tîrîş, pe mîini şi pe vîrful picioarelor. Acum nu mai mergea în faţă Anciano, ci Tata Jaguar. Îmbrăcămintea lor vînzolită în arşiţi, în ploaie şi vînt nu contrasta cu întunericul din jur. Doar părul alb al bătrînului, dacă ar fi fost vorba de o expediţie împotriva indienilor sau a braconierilor albi în America de Nord, ar fi putut să-i trădeze. Aici însă nu era vorba de adversari înzestraţi cu asemenea ochi pătrunzători.

În fine ajunseră la cotitură. Cel mai apropiat dintre cai păştea la nici şase paşi depărtare de Tata Jaguar. Deşi probabil că-i văzuse ori îi simţise pe străini nu dădea nici un semnal de alarmă. Nu făcea decît să mişte din coadă şi din urechi.

— Proaste făpturi! îi şopti Tata Jaguar lui Geronimo. Un căluţ de-al comanşilor s-ar apuca să necheze şi s-ar zbate atît de tare, încît ar scula toată tabăra împotriva noastră. Pe de altă pare indivizii ăşia nici nu văd barem că animalul îşi mişcă urechile şi coada într-un fel neobişnuit. Va fi o treabă uşoară.

— Aşa cred şi eu, aprobă celălalt. Observi cum se prezintă situaţia?

— Cum să nu observ! Focurile ard vălvătaie. Poţi să frigi cîte un bou la fiecare foc.

Era într-adevăr atîta lumină, încît puteai distinge ca în plină zi tot ce se petrecea în mica poiană.

Abiponii erau cam o sută la număr, înarmați cu tuburi de suflat, cu sulițe, arcuri și săgeți. Unii aveau și puști provenind desigur din depozitul secret unde doctorul Morgenstern „descoperise“ faimoasa lui *gigantohelonia*. Ardeau șase focuri. În jurul unuia ședeau albii și un indian ; lîngă celelalte cinci, restul indienilor. Printre cei dintîi se vedeau clar chipurile indianului, al lui Antonio Perillo, al căpitanului Pellejo și ale încă doi militari. Alți soldați ședeau întorși cu spatele, iar Gambusino stătea lungit, cu pălăria trasă peste ochi ca să nu-l supere lumina. Oamenii din primul grup sosit acolo părea să fi cinat mai demult ; în schimb, noii veniți mestecau anevoie pastrama adusă cu ei. Mîncau și discutau fără nici o reținere încît — atunci cînd nu li se învălmășeau vocile — puteai să înțelegi totul, cuvînt cu cuvînt.

Focul lîngă care se aflau albii era cel mai apropiat de marginea luminișului, și aceasta nu întîmplător, căci acolo se înălțau doi arbori învecinați, nu prea groși, de care fuseseră legați cu lassourile micul doctor Morgenstern și Fritze, servitorul său. Stăteau înțepeniți, fără să-și poată mișca membrele.

După ce se lămuri asupra situației Tata Jaguar făcu semn celorlalți trei să se ascundă și mai bine sub rămuriș. Apoi, întorcîndu-se cu fața la ei, ca să fie mai ușor auzit, șopti :

— Avem toate șansele. Oamenii ăștia nici nu bănuiesc că s-ar găsi cineva pe-aproape. Chiar și în doi am fi putut să-i eliberăm pe captivi. Totuși nu e rău că Anciano și Hauca se află și ei de față. Aveți o aprinzătoare ?

— Avem amnar de-al nostru.

—Bun. Acuma stai și ascultă ! Vreau să-i sperii pe domnii ăștia și să-i zăpăcesc. Ai lepădat multe, Anciano, dar văd și îmi pare bine că ți-ai păstrat totuși cornul pentru pulbere. Nu cumva e gol ?

— Ba e plin de tot.

— Atunci întoarceți-vă și, după ce ieși din lumina focurilor, faceți un ocol și vă furișați în partea cealaltă. Odată ajunși acolo, tu, Anciano, te strecori încet pînă la marginea luminișului. Vezi iarba aceea înaltă, uscată, rămasă de anul trecut ? Dacă-i dai foc, arde ca hîrtia. Va să zică te apropii cît mai mult de tabără, apoi te retragi ușurel presărînd iarba cu un strat subțire de pulbere. Adică semeni o dîră, mă-nțelegi ? După ce ai golit cornul, dai foc ierbii și fugi repede la Hauca. Între timp el o să pună mîna pe patru șei, ceea ce nu-i prea greu de făcut. Uite-le cum zac toate fără nici o pază ! Pe urmă o iei la sănătoasa și...

— Lăsați pe mine, señor, îl întrerupse bătrînul. Am să mă descurc fără greș. Pînă ce flacăra va atinge dîra de pulbere, eu, unul, voi fi departe, nevăzut și neauzit. Nici n-o să se știe de unde a pornit focul, căci va zbucni dintr-o dată în sus. Și o să sară toți ca să-l stingă... Pricep eu planul, señor !

— Văd că pricepi. În timp ce tu presari pulberea și Hauca pune mîna pe șei, Geronimo se ocupă de cei patru cai. Eu stau ascuns printre copaci. Cînd se aprinde iarba cu flăcări mari, atunci, cum bine spuneai, toată lumea sare să stingă focul, iar eu mă folosesc de zăpăceala din tabără și tai repede legăturile celor doi prizonieri. Apoi ne întoarcem fuga pînă aici, punem fiecare șaua pe cal și...

— Însă doi dintre ai noștri ar trebui să ia pachetele alea, observă tînărul incas.

— Ce fel de pachete ? întrebă Tata Jaguar.

— Cînd señor Carnicero ne istorisea pățania tovarășilor săi, țin minte că a pomenit și de două pachete de-ale doctorului, cu cărți și cu alte lucruri. Uitați-le colo ! Trebuie să fie ale lui, căci altele nu se văd. De aceea zic să avem grijă și să i le dăm înapoi cînd va fi liber.

— Dacă timpul ne îngăduie, mă rog, s-o facem și pe asta — deși nu e prea plăcut să te cari cu cărți și cu alte cele tocmai în Gran Chaco. Ei, gata, la lucru ! Știți fiecare ce aveți de făcut.

Se întoarse și porni tîrîș. Nu era o treabă ușoară, căci intra tot mai mult în lumina focului amintit și, ca să nu fie văzut, trebuia să umble numai prin tufărișul de pe margine, încîlcit și des.

În sfîrșit ajunse la țel. Culcat pe burtă sub cei doi arbori de care stăteau legați Morgenstern și Fritze, auzea fără greutate discuția celor așezați în jurul focului. Vorbeau despre întîmplarea din acea zi.

— De fapt ați greșit lăsîndu-l pe Carnicero în voia lui, rosti căpitanul Pellejo. O să spună peste tot ce a văzut.

— Și ce strică? făcu Antonio Perillo. Parcă o să-l creadă cineva?! Și chiar dacă l-ar crede! Nu ar fi decît spre fala mea să știe lumea că am reușit să-l prind pe colonelul Glotino.

— Dacă planul nostru se realizează, da. Altminteri însă, numai falã nu va fi, ci mai mare rușinea.

— Trebuie să se realizeze. Nu uitați că prietenul nostru indian, care și-a cucerit faimoasa poreclă de Braț-Viteaz, ne-a promis cîteva mii de abiponi.

— Ce-am făgăduit rămîne bun făgăduit, confirmă căpetenia. Numai să vă țineți și dumneavoastră de cuvînt.

— Ne ținem, cum să nu.

— Adică o să ne arătați toate ascunzătorile voastre de arme și o să ne dați tot ce se află într-însele?

— Da.

— Și o să mă ajutați de îndată împotriva cambașilor, dușmanii noștri de moarte, chemînd ostașii de pe graniță ca să se întîlnească lîngă *lago* cu ai mei?

— Bineînțeles, îi îndreptăm spre lac. Am și trimis cîțiva curieri sus, la El Bracho, ca să adune cît mai mulți ostași cu putință.

— Atunci îi vom lovi sănătos. Cambașii îl sprijină pe regentul alb și, știind că noi îl dușmănim, ne căşunează pagube peste pagube. Dacă-i izbim și le luăm avutul, atunci ajungem bogați și toate triburile vor merge cu noi. O să am la războinici de-o să tremure regentul alb în fața mea.

Discuția lîncezi un răstimp.

Cele auzite erau pentru Tata Jaguar — vrednic și încercat cunoscător al țării — de cea mai mare însemnătate. Ar fi vrut să asculte și mai mult, însă nu avea răgazul, mai ales că nu putea ști cît va mai dura pauza intervenită. Ar fi vrut de asemenea să-l vadă la față pe bărbatul lungit lîngă foc și care, mai mult ca sigur era vestitul căutător de aur supranumit *El gambusino maestro*. Toată lumea îl cunoștea, toată lumea îl văzuse. Numai Tata Jaguar nu-l întîlnise nicăieri. Dar acum nu mai putea să aștepte pînă ce omul se va scula de jos ori își va

sălta măcar pălăria de pe ochi. Din moment în moment focul pus pe Anciano avea să izbucnească și nu era exclus ca prizonierii să facă vreo prostie, să reacționeze greșit. Trebuiau deci instruiți în prealabil ca să știe ce au de făcut. Tata Jaguar se tîrî pînă aproape de cei doi arbori alăturați, se ridică din tufișul care-l masca și, stînd în spatele captivilor, șopti în limba germană:

— Domnule doctor, nu mișcați. Am venit să vă salvez.

Morgenstern nu avea calmul omului experimentat pentru ca, într-o asemenea situație, să nu facă nici o mișcare. Tresări și își răsuci capul cît putu mai mult. Fritze tresări și el, însă mai puțin vizibil. Știa să se stăpînească mai bine decît stăpînul său.

— Liniște, nici o vorbă! Stați așa, nemișcați, nu întoarceți capul! porunci Tata Jaguar. Să nu-mi răspundeți decît prin „da" sau „nu". Pentru „da" ridicați ușor umărul drept, iar pentru „nu" umărul stîng. Eu sînt Karl Hammer, adică Tata Jaguar, pe care l-ați cunoscut în casa bancherului Salido din Buenos Aires. Ați înțeles ce-am spus?

Cei doi ridicară umărul drept.

— Nu cumva curelele vă strîng prea tare și vă provoacă dureri?

Mișcare din umărul stîng, deci „nu".

— Va să zică sîngele circulă normal și o să vă puteți mișca repede în cazul că vă tai legăturile?

Captivii confirmară înălțînd umărul drept.

— Atunci e în regulă. Eu stau cu cuțitul pregătit. Un tovarăș de-al meu va da foc dincolo la marginea luminișului. Va aprinde niște pulbere. Iarba înaltă și uscată va arde cu flăcări mari. Ăștia de-aici vor da cu toții buzna să stingă focul și preț de cîteva clipe nimeni nu vă va supraveghea. Înțelegeți ce spun? întrebă iarăși Tata Jaguar deoarece vocile din jurul focului se întețiseră.

Mișcare din umărul drept, semn că au înțeles.

— În aceste clipe de zăpăceală eu vă tai legăturile, vă iau de mîini și o zbughim tustrei la dreapta spre caii ăia patru care, după cît observ, au și fost aduși de un alt tovarăș al meu. În vecinătatea cailor, uitați-vă, sînt patru șei! Apucăm fiecare cîte o șa, pe urmă...

Nu mai continuă, căci în locul unde-l trimisese pe bătrînul Antonio scăpără deodată o luminiță. Se auzi un fîsîit

și în aceeași clipă țîșni drept în sus ca o perdea de flăcări lungă de vreo zece coți.

În primul moment tabăra încremeni într-o spaimă mută. Apoi indienii și albii săriră toți de la locurile lor strigînd care cum putea mai tare. Doar căpetenia își păstră calmul cuvenit.

— Înăbușiți focul cu poncho-urile ! porunci el cu glas ferm.

Toți se grăbiră să execute ordinul, dar lucrul nu era chiar atît de ușor, căci iarba uscată și înaltă ardea într-adevăr ca hîrtia. Abia stingeai flacăra într-un loc și iar țîșnea încă și mai puternică în alt loc. Înfricoșați, caii prinseră a necheza, însă nimeni nu-i lua în seamă. Nimeni nu se mai gîndea la prizonieri.

La primul strigăt de spaimă al abiponilor Tata Jaguar se și apucă să taie legăturile celor doi captivi. Îi luă apoi de mînă, pe unul de-a dreapta, pe celălalt de-a stînga sa, și îi conduse cît putu mai repede în direcția celor patru cai. Geronimo se ivi dindărătul cailor și rosti scurt :

— I-am legat. Luați șeile și hai după mine !

Sări în spinarea unuia din cai și porni cu tuspatru deodată. Tata Jaguar, cu forța lui atletică, umflă două șei cu accesorii cu tot.

— Cărțile, cărțile mele ! se bucură doctorul apucînd un pachet din mîna incasului.

— Uite și tîrnăcoapele, sapele ! exclamă la rîndul lui Fritze, săltîndu-le pe umeri.

Anciano și Hauca își luară cîte o șa. Privindu-i, Tata Jaguar spuse mulțumit :

— Bun, va să zică avem patru șei. Mai multe nici nu ne trebuie. Și acum haideți ! Țineți-vă strîns după mine !

Aruncă o privire înapoi asupra taberei. Acolo oamenii mai luptau cu focul ; nimeni nu observase cele petrecute în partea cealaltă. Fugarii se depărtară grăbiți. Dar nu ajunseră prea departe că o voce de bas răsună ca un tunet în tabără :

— *Tormenta !* Unde-s prizonierii ? Au dispărut !

La auzul acestei voci, Tata Jaguar se opri numaidecît. Trase cu urechea. Ceilalți făcură la fel.

— Au evadat ! se auzi după cîteva secunde aceeași voce. I-a eliberat cineva, le-a tăiat legăturile. Se vede după lasso-uri.

— Cine-o fi ? se întrebă Tata Jaguar, îngîndurat. Glasul ăsta mi-e cunoscut de undeva. N-o fi oare...

Dar nu termină vorba. Dinspre tabără se auzi din nou :

— Focul e stins. Luați-vă armele, repede ! Aici, în stînga, nu poate să fie nimeni. Mai degrabă dincolo, unde a ars. În pădure nu e chip să pătrundă, e prea deasă. Trebuie s-o fi luat spre dreapta. Fuga după ei ! Douăzeci rămîn la cai, ceilalți merg cu mine !

De departe nu se vedea decît o învălmășeală. Nu puteai deosebi om de om.

— Hai s-o ștergem ! făcu Geronimo. De ce mai stai, Carlos ?

Geronimo se oprise și el din pricina unuia din cai ce se cabra nărăvaș.

— Glasul ăsta, omule, dădu să explice Tata Jaguar. Parcă-mi sună nu știu cum...

— Eh, lasă-i să strige cît poftesc ! Să fugim, altminteri ne ajung din urmă.

— Dar trebuie să-l văd, trebuie...

Bărbatul acesta, îndeobște atît de socotit, era gata să lepede șeile, dar Geronimo îl luă la rost, desigur pentru prima oară de cînd se cunoșteau :

— Ce-ți veni ? Ți-ai pierdut mințile ? Dacă vrei să-ți riști viața, n-ai decît. Dar nu ne vîrî și pe noi în bocluc ! Eu, unul, te las și plec.

Și porni hotărît împreună cu tuspatru caii. Ceea ce îl făcu pe Tata Jaguar să se trezească din gînduri.

„Are dreptate, murmură el ca pentru sine. Probabil că mă-nșel, totuși n-am să las lucrul necercetat. Acuma însă trebuie să-i dăm zor".

O întinse, așadar, cu pașii lui uriași, încît ceilalți abia de reușiră să nu-l piardă din ochi, mai ales că trecuseră brusc din lumină la întuneric.

Micul savant căra pachetul cel mai greu : cărțile. Gîfîia sub povara lui. Puterile îl părăseau. Pînă la urmă îl lăsă jos și se adresă lui Fritze :

— Dragă, nu mai pot. Parcă ar crește mereu în greutate. Hai să schimbăm. Dă-mi mie uneltele.

— Mă rog, răspunse acesta. Luaţi dumneavoastră cheile de la preistorie, iar eu o să duc ştiinţa tipărită. Dar grăbiţi-vă, că vin ăia valvîrtej !

Zoriră pe cît le permiteau bagajele. Totuşi era prea încet. La ieşirea din pădure primii dintre urmăritori se şi apropiaseră considerabil. Trosni un foc de armă, apoi încă unul. Noroc că gloanţele nu-i atinseră.

Dîndu-şi seama în ultimul moment că Anciano şi incasul o cotiseră spre dreapta, cei doi apucară aceeaşi direcţie. Dar se pomeniră cu o voce de bas care îi somă din beznă :

— Staţi că trag, ticăloşilor !

— Gambusino, şopti doctorul gîfîind. Ne-am ars.

— Ba nu ! Fugiţi cît mai iute ! îl îndemnă Fritze. Vă scap eu, că doar trebuie să vină pe-aici şi o să-i arunc ceva în cale.

Fritze rămase pe loc şi îl lăsă pe Morgenstern să treacă înainte. Cînd statura înaltă a lui Gambusino se ivi din întuneric, micul slujitor îi aruncă în drum pachetul cu cărţi şi o luă la fugă. Omul se împiedică şi căzu, dar se ridică imediat voind să-şi continue urmărirea. Deodată îl întîmpină un glas sever :

— Stai ! Aici Tata Jaguar cu oamenii lui ! Cine se apropie îl împuşc !

Gambusino se opri nedumerit. Nu cumva vor să-l sperie folosindu-se de numele faimosului bărbat ? Ghemuit la pămînt, se mai tîrî cîţiva paşi. Surpriză ! Înaintea lui desluşi într-adevăr un grup de bărbaţi. Privită de jos şi profilată pe cer, orice formă devine vizibilă chiar şi în întunericul cel mai dens. Astfel Gambusino constată că se găseşte în faţa unor oameni îmbrăcaţi în haine de piele şi purtînd pălării cu boruri largi, ceea ce în pampas şi în regiunile din preajmă constituie o raritate. Recunoscu deci peste cine a dat.

„Mii de trăsnete ! blestemă el în sinea lui. E chiar Tata Jaguar. Dacă merg înainte, mă împuşcă. Deci trebuie să mă-ntorc... Lasă că-i plătesc eu păcăleala de azi ! E pentru prima şi ultima oară".

Se tîrî o bucată de-a-ndoaselea, se ridică apoi în picioare şi, alergînd în ocol, dădu iar de oamenii lui cărora

le-o luase înainte mînat de dorinţa de a-i prinde pe fugari.

— Înapoi ! ordonă el. Nu mai e nimic de făcut.

— Cum nimic ? întrebă Pellejo care se afla în acest grup. De ce ?

— S-au dus, i-am pierdut, cel puţin pentru ziua de azi.

— Adică ?

— Ştiţi voi cine-i bestia care i-a eliberat ? Tata Jaguar !

— Imposibil. Te-oi fi înşelat.

— Ba de loc. Erau oamenii lui. I-am auzit şi glasul. Hai repede, să ne sfătuim. Trebuie luate şi măsuri ca să nu-i cădem în labe. Nemernicul ăsta e în stare să ne atace încă acum, în cursul nopţii.

— Cam greu de crezut.

— Şi de ce n-ar face-o ?

— Pentru că n-a vrut decît să-i scape pe indivizii aceia. Dacă plănuia un atac, ne lua prin surprindere de la bun început.

— Se poate, însă n-am încredere. Eu îl cunosc mai bine decît voi. Şi dumnealui mă cunoaşte ca să zic aşa... mai de mult. Îmi ştie şi glasul. Dacă mi l-a recunoscut, atunci pot să pun rămăşag o sută contra unul că se va ţine scai de mine.

— Aveţi vreo răfuială veche ?

— Da, şi încă una serioasă. Gata ! Nu avem timp de pierdut.

Se întoarseră repede în tabără. Gambusino porunci să se pună şeile pe cai şi să se stingă toate focurile, căci aveau să pornească imediat.

— Plecăm ? se miră Antonio Perillo. Trebuie ?

— Da, trebuie s-o luăm din loc, să ne depărtăm măcar o bucată, pentru ca să nu ne mai găsească aici în timpul nopţii.

— N-are el curajul să se apropie.

— Ei, aş ! Eu vă spun că are. Şi nu numai să se apropie — asta nici n-ar însemna curaj pentru el — ci să şi atace.

Aici interveni căpetenia abiponilor şi îi dădu dreptate lui Gambusino :

— Dacă prizonierii au fost sloboziţi într-adevăr de Tata Jaguar, atunci s-o ştergem. Doar îl cunosc şi eu! Ş-apoi nu văd pe nimeni altul care să-i fi putut răpi. O fi venit cu mai mulţi de-ai lui şi i-o fi pus să aprindă nişte pulbere. Noi ne-am repezit să stingem focul şi n-am mai luat seama la prizonieri, timp în care dînsul i-a eliberat. Cu Jaguar ăsta noi ne duşmănim pe viaţă şi pe moarte, aşa că nu-i de glumit, trebuie să plecăm. Aici nu-i chip să ne apărăm ca lumea. Trebuie să ne mutăm într-un loc potrivit şi să vedem ce se mai poate face.

Faţă de această explicaţie nimeni nu mai obiectă nimic. Înşeuară caii şi observară abia acum că lipsesc patru din ei, cu harnaşamente cu tot, precum şi cele două pachete ale prizonierilor. Noroc că aveau cai de rezervă.

După ce stinseră focurile călăreţii porniră în şir indian, adică pe un singur rînd, unul în spatele celuilalt.

Drumul ducea tot mai adînc în luminiş, lărgindu-se din ce în ce mai mult. Dacă nimereau într-o fundătură, atunci nu mai scăpau de Tata Jaguar. Dar Braţ-Viteaz, căpetenia abiponilor, cunoştea prea bine locurile ca să se poată rătăci.

— După vreo două ore de drum pădurea se deschise de ambele părţi şi călăreţii dădură într-un cîmp larg. Aici mai galopară preţ de un sfert de ceas, apoi descălecară pentru o scurtă consfătuire, făcură cerc în jurul abiponilor şi a lui Braţ-Viteaz. Aceştia luară loc în mijlocul cercului.

— Chiar dacă Tata Jaguar ne-a urmărit cît am mers prin pădure, vorbi căpetenia abiponilor, aici nu se va găsi. E întuneric şi nu poate vedea pe unde am apucat. Binevoiască deci señores a chibzui asupra celor de trebuinţă.

— Sfat lung şi dezlînat — după obiceiul vostru — n-o să ţinem, răspunse Gambusino. Vom fi scurţi. Pe urmă vom pleca. Trebuie să ne depărtăm cît mai mult de Tata Jaguar.

— Adică vă aşteptaţi să vină într-adevăr şi să ne caute?

— Dacă mi-a recunoscut glasul, atunci e sigur că va veni.

— Eu zic că v-a recunoscut.

— Demonio! De unde poţi să ştii una ca asta?

— Păi nici n-avea nevoie să vă audă glasul, că doar v-a văzut cu ochii lui în timp ce-i dezlega pe prizonieri.

— Nu se poate. Stăteam lungit şi-mi acoperisem faţa cu pălăria.

— Dar nu vă ştie după statură, señor?

— Mă ştie, totuşi oameni cu asemenea statură sînt mulţi. Şi apoi, a trecut vreme de atunci, eram şi altfel îmbrăcat. Ca să mă recunoască, trebuie ori să-mi fi zărit faţa, ori să-mi fi auzit glasul.

— Şi credeţi că v-a auzit?

— Da. Din păcate am strigat prea tare. Dacă aş fi bănuit că-i vorba de dînsul şi că se află pe-aproape, fireşte că aş fi tăcut mîlc. Sînt convins că o să mă urmărească nemernicul.

— Şi dacă nu pe dumneavoastră, atunci pe noi.

— Voi din ce v-aţi luat la harţă?

— Am năvălit asupra cambaşilor în vreme ce Jaguar se afla acolo. Dînsul a venit să ne îndemne la pace, noi însă n-am vrut cu nici un chip să înapoiem prăzile. Ba i-am cerut încă şi mai mult. Aşa că, văzînd el cum stau lucrurile, a plecat mînios. Atunci unul de-ai noştri i-a suflat o săgeată otrăvită în spinare. Numai că săgeata s-a oprit în haina lui de piele, că-i groasă de nu poţi s-o găureşti. Pe urmă am omorît două căpetenii de-ale cambaşilor şi o mulţime de războinici, başca bătrîni şi copii, iar femeile şi fetele le-am luat cu noi. Drept răspuns, Jaguar s-a pus în fruntea celorlalte triburi de cambaşi şi a tăbărît asupra noastră.

— Şi cine a învins?

— El a învins. Cînd pune mîna pe armă, nu e chip să-l dobori. O grămadă de abiponi au pierit atunci de mîna lui, iar cambaşii nu numai că şi-au luat înapoi toate prăzile ce le făcusem, dar ne-au jefuit şi de avutul nostru. Şi uite-aşa s-a făcut că-i duşmănim de moarte şi aşteptăm de la dumneavoastră puşti şi pulbere ca să le-o plătim cu vîrf şi îndesat. Războinicii mei ard de nerăbdare să-i pedepsească. Dacă ne ajutaţi, veţi găsi în noi sprijin credincios.

— O să primiţi totul după făgăduială. Doar depozitele se află chiar în drumul nostru. Dacă lucrurile stau aşa

cum spui, atunci sînt convins că ne va călca pe urme în curînd.

— Şi chiar de n-ar fi aşa, încă s-ar ţine de capul meu, interveni Antonio Perillo. Ştiţi ce a făcut la Buenos Aires ! Ne-a compromis şi pe mine, şi pe ceilalţi espadas. Ai, de mi-ar cădea în mînă ! Zău că nu l-aş menaja, mai ales că e omul lui Mitre.

— Mi-au ajuns şi mie la ureche multe isprăvi de-ale individului acesta, însă niciodată n-am avut de-a face cu el, se amestecă în vorbă căpitanul Pelejo. Prin urmare, persoana mea nu-l interesează. Totuşi, după cele ce am auzit aici, sînt şi eu de părere că se va ţine pe urmele noastre. Numai că n-o să-i fie prea uşor, señores.

— De ce ? întrebă Gambusino.

— Urmele se mai încurcă, se mai pierd.

— Hm ! Se pare că nu aveţi o idee prea exactă despre arta citirii urmelor. Aflaţi señor, că un Tata Jaguar descoperă orice urmă care îl interesează şi n-o poate pierde decît atunci cînd adversarul său e la fel de iscusit — cum ar fi de pildă cel care vă vorbeşte în clipa de faţă. Căci sînt convins că nimeni dintre dumneavoastră nu ar fi în stare, ca mine, să-i strice socotelile sau cel puţin să-l ducă de nas.

— Totuşi drumul nostru trece prin deşert, prin păduri, peste mlaştini şi rîuri. Ar fi peste putinţă cuiva să se ţină de noi pe tot parcursul drumului, fără să ne piardă urma barem o singură dată.

— Nu-i trebuie decît să fie isteţ şi experimentat, señor — două calităţi pe care Tata Jaguar le posedă din plin. În sfîrşit, n-are rost să ne certăm aici dacă poate sau nu poate să ne urmărească. De fapt nici nu e obligat să se ţină după noi căci ştie dinainte încotro mergem.

— Imposibil ! Cine să-i fi spus ? Printre capii mişcării noastre nu sînt trădători, iar gloata nu ştie nimic.

— M-am gîndit la toate astea şi mi-am amintit de discuţia ce-aţi purtat-o pînă a nu izbucni focul. Eu personal am tăcut, după cîte ştiţi. Or, acea discuţie trebuie să ne fi trădat. Cu siguranţă că a ascultat-o şi el pe cînd ne pîndea din întunerie.

— Ei, şi ? Parcă am vorbit mare lucru ?! Nu-mi amintesc de nici un cuvînt din care să reiasă că...

— Ba da. V-aţi referit la depozitele secrete. Aţi pomenit şi de curierii trimişi la graniţă ca să-i îndrepte pe ostaşi către *lago*.

— Bine, bine, dar numele lacului ? L-am pronunţat cumva ?

— Nu.

— Ei, lacuri sînt multe. N-are decît să-l caute pe cel cu pricina.

— Uitaţi că prizonierii se află acum la Tata Jaguar. Din păcate am fost prea siguri de noi şi am vorbit în prezenţa lor mai mult decît s-ar fi cuvenit. S-au spus lucruri ce nu trebuie cunoscute de alţii şi cu atît mai puţin de un asemenea om periculos.

— Adică să fi înţeles ei cum se cheamă lacul ?

— Cît se poate de clar. Doar i-aţi ameninţat că-i veţi duce acolo şi îi veţi îneca.

— Fir-ar al naibii să fie ! Neplăcut, într-adevăr. Dar cine putea şti că o să scape aşa tam-nisam ? Înseamnă că o să plece direct spre Lago de *Los Carandayes*.

— Fireşte că ar face-o dacă nu m-aş băga eu pe fir... Am să-i trag o păcăleală. Ascultaţi : noi am venit încoace trecînd rîul dinspre sud, ca să apucăm spre nord sau nord vest. Hai să ne întoarcem şi să trecem rîul înapoi.

— Ce idee ! Ar fi să ocolim nu ştiu cît pînă să...

— Nu-i vorba de nici un ocol. Plecăm imediat, căutăm alt drum prin pădure, ieşim iarăşi în cîmp deschis, iar mîine în zori tăiem rîul şi tunde-o la galop !

— Deci încă o zi pierdută, la un loc două.

— Ce contează două zile pierdute dacă astfel ne descotorosim de Tata Jaguar !

— Şi o să izbutim ?

— Nici vorbă. Dînsul nu poate începe urmărirea decît mîine. Ori atunci noi vom fi atins rîul, pe cînd el, obligat să călărească încet ca să nu piardă urma, îl va atinge abia către seară. A doua zi seara s-ar putea să ajungă la punctul unde noi vom face întoarcerea proiectată, dar nu-l va descoperi fiindcă urmele se vor fi şters între timp.

— Credeţi ? Asta n-ar fi de loc rău. Dacă aş şti că planul reuşeşte, l-aş susţine bucuros.

— Reuşim cu siguranţă.

— Atunci am putea merge la Fort Tio să ne împrospătăm proviziile.

— Desigur. Sînt de acord.

Antonio Perillo nu avu nici el nimic de obiectat, iar căpetenia abiponilor declară :

— Gambusino a chibzuit foarte bine planul. Îl păcălim pe Jaguar și scăpăm de umbra lui. Cîți oameni o fi avînd ?

— Asta n-o știu precis. Era întuneric. Pe cît mi-am dat eu seama, să tot fie între douăzeci și treizeci.

— Pentru el ajung și atîția. E drept că ai noștri sînt de zece ori zece la număr, însă oamenii lui mînuiesc mai bine armele. De aceea trebuie să nu dăm piept cu el pînă nu ni se alătură și alte pîlcuri de abiponi. Haidem, dar, să-l păcălim cît mai curînd. Cunosc eu, nițel mai sus, încă o trecere prin pădure, care ne scoate la rîu.

Urcară în șei și cotiră pieziș spre pădure. Sărmanii lor cai aveau să treacă prin eforturi uriașe.

CAPITOLUL OPT

LIPITORILE LUI PARMESAN

Bărbatul la care Gambusino și ai lui se gîndeau cu atîta stăruință — Tata Jaguar — nu-și prea bătea capul atunci cu existența acelor oameni, căci, în ciuda temerii lor, dînsul dormea comod și pașnic de parcă s-ar fi aflat într-un pat moale la Buenos Aires sau la Montevideo.

După ce Gambusino fugise înapoi în tabără, Tata Jaguar se strecurase în luminiș ca să mai tragă cu urechea. Îl auzise vorbind cu ceilalți, dar, fiind prea departe, nu înțelesese nimic. Cu auzul său fin înregistrase și plecarea lor din tabără. Chemase pe urmă doi dintre oamenii lui de nădejde și le dăduse sarcina să stea de veghe cam la o sută de pași mai încolo, unul pe dreapta, celălalt pe stînga luminișului. Trebuiau să fie foarte atenți și, la cel mai mic gest al dușmanilor îndreptat împotriva lor, să tragă în plin.

Era convins că făcuse astfel tot ceea ce rațiunea și prudența îi cereau. Nici prin gînd nu-i trecea să organizeze un atac ; în orice caz nu în acea noapte. Și apoi n-ar fi vrut cu nici un chip să le strice odihna camarazilor săi atît de trudiți. Aceștia trebuiau să doarmă, să prindă puteri pentru a doua zi, care putea să le ceară eforturi mari.

Se întoarse pe urmă la trupa sa. Și prima lui grijă se îndreptase asupra lui Morgenstern și Fritze. Vorbise cu ei în limba spaniolă ca să priceapă și ceilalți.

— Señor, nu știu ce să cred despre dumneavoastră, i se adresase el doctorului. În ce mă privește, am obiceiul să fiu politicos, mai ales față de un om atît de instruit și plin de cunoștințe. Însă dați-mi voie să vă spun cinstit : mai bine rămîneați la Buenos Aires.

— Ce să fi făcut acolo ? întrebă micul savant. Îmi trebuia un glyptodont, un megatherium, un mastodont. Oare găsești așa ceva în Buenos Aires, señor ?

— Puteați să vă duceți în pampas.

— Păi asta am și făcut.

— Credeți că ne aflăm aici în pampas, omule ?

— Desigur, șesul e mărginit de un rîu și o pădure, *fluvius* și *silva*.

— Și de ce ați luat-o tocmai pe urmele mele ?

— Ca să vă întîlnesc, señor.

— Dar nu v-am spus eu că n-am nevoie de prezența dumneavoastră ? Mi-ați și încurcat socotelile. V-ați băgat într-un mare bucluc. Primejdie de moarte !

— Sînteți sigur ? Domnii aceia ne-au tratat neamical numai datorită unei erori de care și-ar fi dat seama în curînd.

— Asta să v-o scoateți din cap. Viața dumneavoastră atîrna de un fir de păr.

— Viața mea, *vita* pe latinește ? Nu-mi vine să cred.

— Fiindcă sînteți un crăpcean cumsecade, blînd, inofensiv, care habar nu are cîte știuci îl pîndesc în apă. Locul dumneavoastră e oriunde, numai în Gran Chaco nu.

— Iar eu sînt convins că dimpotrivă. Chiar dumneavoastră mi-ați dat a înțelege că se găsesc aici relicve din fauna preistorică.

— Dacă veți căuta însă aceste creaturi de mult răposate tocmai în depozitele de muniții ale diverșilor șefi de

partide, atunci se poate întîmpla să săriți nițeluș în aer. Am aflat de la bravul don Parmesan, căruia îi datorați salvarea voastră, felul în care ați fost prinși. Relatați-mi, vă rog, cele petrecute ulterior.

— Ulterior ? N-ar fi de spus mare lucru, señor Hammer. Au astupat iarăși locul unde descoperisem *gigantohelonia* mea — asta după ce au scos conținutul ca să-l împartă între ei — apoi ne-au urcat pe cai, bineînțeles legați, și ne-au dus în luminișul acela. Le-am vorbit ca de la inimă, cerînd permisiunea să iau cel puțin carapacea superioară a *gigantoheloniei*, dar m-au refuzat net.

— Prin urmare, mai credeți și acum că era o broască țestoasă ?

— O, sînt convins, señor. Și încă una de dimensiuni colosale ! Dar să vă spun mai departe : am mers prin pădure, am trecut un rîu nu prea adînc, am mai călărit o bucată și, traversînd din nou rîul, am pătruns în luminișul unde se aflau ceilalți indieni. Aici ne-au dat, mie și lui Fritze, cîte o porție de friptură și am mîncat. Pe urmă ne-au legat de copacii aceia și am stat așa pînă ați venit dumneavoastră. Asta-i tot. O poveste cît se poate de simplă și prozaică.

— Asta numiți dumneavoastră simplu și prozaic ? rîse forțat Tata Jaguar.

— Natural. N-am sesizat nici urmă de poezie. În repetate rînduri am încercat să creez o atmosferă mai intimă între noi, abordînd problema diluviului, a urșilor din peșteri, a mamuților. Am atins și alte subiecte simpatice, însă degeaba : nu-i interesa de loc.

— Cred. Și v-au rugat să vă țineți gura ?

— Nu m-au rugat propriu zis. Mi-au poruncit să tac, nu-i așa, într-un fel cam tăios și categoric.

— E limpede, señor. Să ne oprim deocamdată aici. Ce discutau oamenii aceia între ei ?

— Nimic important. De aceea nici nu le-am acordat prea multă atenție. Vorbeau de rebeliune, de cavalerie, de tunuri, de niște atacuri ale indienilor, tot lucruri care pe unul ca mine nu-l pot pasiona.

— Rebeliune, cavalerie, tunuri, atacuri ? Și dumneavoastră găsiți că acestea sînt lucruri minore ? Aflați, señor, că sînt de cea mai mare importanță.

— Poate pentru dumneavoastră. Pentru mine nu. De altfel n-am reținut nimic din vorbele lor. Mă gîndeam mereu la carapacea *gigantoheloniei*. Dacă vă interesează amănunte, întrebați-l pe Fritze al meu. Ca profan în materie de paleontologie, dînsul trebuie să fi ascultat cu mai multă atenție flecăreala din tabără.

Pînă atunci Fritze nu scosese nici un cuvînt, dar, auzindu-se citat nominal, își dezlegă imediat limba și vorbi în germană :

— Asta cam așa e, dom' Hammer. Am ascultat totul cu urechile mele și vă pot servi ca pe tavă orice amănunt. Dar îngăduiți, vă rog, să istorisesc în limba mea maternă. Cînd stau de vorbă cu un german pe spaniolește, parcă mă doare uite-aici în inimă.

— De acord, cu plăcere, zîmbi Tata Jaguar. Putem traduce apoi în spaniolă pentru ceilalți. Așadar, spune-mi mai întîi dacă ai aflat ce caută albii aceia printre indieni.

— Da, vă servesc pe loc. Dumnealor, crezînd că nu mai putem să le jucăm nici un renghi, trăncăneau despre toate secretele lor, fără nici o fereală, știți, ca să ne facă în necaz. Planul lor e ăsta : se duc în Chaco, îi stîrnesc pe abiponi împotriva guvernului și îi mînă la luptă. Dar căpetenia abiponilor Brazo Valiente e un vulpoi bătrîn. Le-a pus anume condiții. Dînsul vrea să năvălească mai întîi asupra cambașilor, pe care cică i-ați condus dumneavoastră în luptă. Și pentru asta cere să fie ajutat cu arme și soldați.

— Aha ! Și albii au promis să-l ajute ?

— Mai încape vorbă ! De soldați face rost căpitanul Pellejo. Îi duce de nas pe superiorii săi, care l-au trimis să controleze posturile de-a lungul graniței. De fapt, dumnealui nici nu se duce acolo, ba din contra, a trimis în taină niște curieri poruncindu-le să-i îndrepte pe ostași spre Chaco. De altfel a și hotărît data și locul întîlnirii cu abiponii. Urmează ca împreună să-i atace pe cambași.

— Ce mai plan ! Adică soldații vor fi puși la dispoziția căpeteniei abiponilor. Și cu armele cum stau ?

— Totul e pregătit mai de mult. Au depozite secrete cu arme și muniții. Hruba aceea cu broasca e un depozit de acest fel. Acuma dezgroapă armele și le împart abiponilor pentru lupta cu cambașii. După ce se răzbună,

cum ziceau, vor să treacă granița — mai multe mii de oameni — și să sprijine din răsputeri acel pronunciamento.

— Da, da, prin urmare avem de-a face cu un plan odios. Ce ticăloșie să angajezi mii de indieni îndemnîndu-i să omoare, să devasteze, să dea foc, numai pentru ca o mînă de oameni să-și asigure ranguri înalte și averi stoarse din sîngele compatrioților! Cine stă în capul acestei acțiuni?

— Asta n-o mai știu. Însă, după cîte am înțeles, cel mai mare peste toți ar fi Gambusino. Îl ascultă ca pe un amiral-comandant de escadră.

— Nu i-ai aflat cumva numele? Din ce țară e? Ce hram poartă? Ceva despre viața lui?

— Prea multe întrebări în aceeași oală. Să vedem dacă voi putea să le scot afară una cîte una. Va să zică numele: îl cheamă Benito Pajaro. Cum s-ar zice Pasăre, adică Benedict Vogel pe limba noastră. De unde se trage, nu știu și nici ce hram poartă.

— De mine au pomenit cumva?

— Ehei! La fiecare al doilea cuvînt. Tata Jaguar în sus, Tata Jaguar în jos. De altfel, au pus ochii pe dumneavoastră. Dacă le cădeți în mîini, e de rău.

Hammer tăcu o clipă îngîndurat. Apoi continuă cu întrebările:

— Ai înțeles, poate, în ce loc urmează să se adune soldații?

— Da. E vorba de un lac, Lago de *Los Carandayes*, adică Lacul palmierilor.

— Unde se află?

— N-am auzit.

— Nici eu. Să mă interesez.

Îi întrebă pe tovarășii lui, îl descusu și pe moș Anciano, pe tînărul incas, pînă și pe chirurg. Însă nimeni nu auzise de lacul respectiv și cu atît mai puțin unde se află.

— Să fie oare undeva în deșert? spuse Hammer, nedumerit.

— S-ar putea, interveni Fritze, că și dumnealor vorbeau de depozite ca și cum ar fi presărate în pustiu. Abia după ce treci de ultimul depozit, ajungi la Lacul palmierilor. Le știu pe toate la rînd.

— Așa? Cum le zice?

— Stați nițel. Sînt numai izvoare, patru la număr, trei cu cîte un animal în coadă, iar ultimul cu... gemeni. Ia să vedem. Aha, le-am găsit: *Fuente de los pescados*, adică Izvorul peștilor, *Fuente de los sanguijuelas*, cum s-ar zice Izvorul lipitorilor, *Fuente de los crocodilos*, iar ultimul *Fuente gemela*, Izvorul gemenilor.

— Bravo, excelent! se bucură Tata Jaguar. Cunosc și eu toate numele astea. Am și fost în locurile cu pricina. Dar și dumneata cunoști unul din ele, *Fuente de los pescados*. Doar ați pescuit acolo cînd cu broasca voastră de pomină! Al doilea izvor e de partea cealaltă a pădurii, lîngă *Lago honda*. Se scurge printr-o albie plină cu lipitori, de unde și numele. Al treilea se află tocmai la capătul unei păduri virgine, într-o lagună mîloasă, populată de crocodili. Iar al patrulea constă de fapt din două firicele de apă ce se unesc aproape de obîrșie. De aceea i se spune izvorul gemenilor. Toate izvoarele se înșiră în linie dreaptă la o distanță de o zi și jumătate unul de celălalt — mergînd călare firește. Pe această linie ce duce spre nord vest trebuie neapărat să ajungem la Lacul palmierilor, pe care noi nu-l cunoaștem și unde urmează să se adune ostașii. Au procedat cu cap indivizii plasînd depozitele lîngă aceste izvoare, pentru că se poate circula între ele prin pustiu fără ca animalele să sufere prea mult de sete. Mulțumesc, Fritze! Acum planul meu s-a conturat precis. Trebuie să ajungem la izvoare înaintea indienilor și să le golim depozitele. Apoi o luăm direct spre Lacul palmierilor și îi împresurăm pe soldați. Locul pare foarte bine ales, deoarece acolo se află cele mai multe și mai bogate așezări ale triburilor de cambași. Deci Gambusino și abiponii lui, ca și soldații albi, ar putea să se aleagă cu prăzi serioase. Numai că noi le vom strica socotelile.

— Da, le vom strica, întări bucuros Fritze. Recunoașteți, dom' Hammer, că și o *gigantohelonia* e bună la ceva. Fără broasca asta uriașă n-ați fi găsit cheia secretului. La început nu voiați să mergem împreună, dar acum, știindu-vă delicat și simțitor, mai că m-aștept să ne dați și nouă cîte un locșor în inima dumneavoastră.

— Bine. Veniți cu noi. Însă dacă nu veți găsi nimic din vremea potopului, să nu dați vina pe mine. O să vă procur

în schimb cea mai mare broască din cîte au existat pe pămînt, de la Noe încoace.

— Iar eu, sări entuziast Morgenstern, voi înregistra de-acum înainte orice cuvînt privitor la rebeliune, la crimă și jaf. Recunosc că astfel se poate ajunge la mari descoperiri paleontologice.

— Perfect, scumpul meu compatriot. Dar pînă una alta e bine să vă culcați. Aveți nevoie de odihnă. Mîine ne sculăm în zori. Apoi ne așteaptă o călătorie foarte grea, mai ales pentru dumneavoastră. Ei, pînă a vă ura noapte bună, aflați că mă bucur de a vă fi salvat și uneltele. S-ar putea să ne fie de mare folos, căci vom avea de săpat la depozite.

Această subliniere îl umplu de mîndrie pe micul savant. Drept care îi șopti lui Fritze :

— Ai auzit ? Are nevoie și de mine personal, și de instrumentele mele. Clar, nu-i așa ? O să te convingi din ce în ce mai mult cît de indispensabilă e pentru orice om știința, *scientia* pe latinește.

Astfel doctorul Morgenstern adormi mai împăcat cu sine ca oricînd. Ceilalți se lăsară de asemenea în voia somnului și dormiră adînc. Numai că din două în două ore cîte unii din ei trebuiau să se scoale ca să facă de strajă.

Nu se crăpă bine de ziuă, că ultimele străji și dădură semnalul de deșteptare, căci se putea ca Gambusino și abiponii să se mai afle în luminiș așteptînd această oră prielnică unui atac. Fără să mai piardă timp cu dejunul, Tata Jaguar porunci oamenilor să încalece și să mîie în direcția luminișului. Deși aproape convins că dușmanii evacuaseră tabăra în cursul nopții, consideră totuși necesar, ca măsură de precauție, să trimită înainte cîțiva cercetași pedeștri.

Aceștia, folosind cu grijă orice acoperire în teren, se strecurară pînă la fosta tabără a indienilor. Găsind locul părăsit, făcură semn celorlalți să înainteze, apoi se deplasară cu toții, în galop, pînă la capătul pădurii.

Aici se înșirau urmele indienilor, ducînd afară, în cîmp. După vechimea lor se vădea că dușmanii părăsiseră pădurea încă din ajun. Dacă urmaseră constant aceeași direcție, nu se știa deocamdată ; putea să fie și un șiretlic. În orice caz trebuia luată în considerare perspectiva unui drum prin deșert. Deci era nevoie de apă. Din fericire Tata Jaguar cunoștea un izvor nu prea depărtat a cărui apă, după ce se prelingea puțin la suprafața pămîntului, cobora din nou în adînc. Cine trăiește în mijlocul unui peisaj sălbatic memorează ușor asemenea locuri și nu le mai uită nicicînd. Băură pe săturate, își adăpară caii și porniră la drum împăcați cu gîndul că nu vor mai găsi de băut timp de o zi și jumătate.

Merseră bineînțeles pe urmele, încă vizibile, ale abiponilor și, nu după mult, ajunseră într-un loc unde aceștia se opriseră pentru popas. Tata Jaguar opri la rîndul lui ca să cerceteze terenul. Geronimo examină și el iarba călcată. Apoi rosti :

— Au stat aici pînă la revărsatul zorilor. Deci n-au plecat de prea multă vreme. Însă, lucru curios, au luat-o înapoi, spre pădure. Mă întreb de ce ?

— Există două posibilități, răspunse Tata Jaguar. Ori întoarcerea lor e un vicleșug menit să ne inducă în eroare și să ne abată de la urmele lor, ori e o măsură tactică în vederea unei răzbunări pentru eșecul de-aseară.

— Ce fel de măsură tactică ?

— Poate că vor să treacă prin pădure într-un alt loc și să ne cadă în spate, să ne atace prin surprindere.

— S-ar putea și asta. Or fi căutînd să se revanșeze. Iar dacă mai cred și acum, ca proștii, că micul tău concetățean este colonelul Glotino, atunci vor face totul ca să-l prindă din nou. De aceea nu e de loc exclus să pregătească un atac. Mă rog, n-au decît ! M-ar bucura chiar. Am avea ce secera.

— Și totuși sînt convins că n-o să ne atace. Firește că trebuie să contăm și pe cealaltă eventualitate, însă eu, unul, cred că s-au întors din drum ca să le pierdem urma. Vor să ne bage în cap că au renunțat să mai meargă la Lacul palmierilor. Dar nu vor reuși.

— Vrei, așadar, să continuăm drumul în direcția pe care am pornit și să nu ținem seama de urmele lor ?

— Ba de loc. Vom ține seama, însă nu așa cum se așteaptă dumnealor. Trebuie să le ghicesc intențiile. De aceea voi merge înainte după aceste urme pînă mă lămuresc. Hai și tu ! Ceilalți să rămînă aici.

Orîndui străjile și porni, însoțit de Geronimo, în galop întins prin iarba călcată de caii abiponilor. Peste puțin descoperiră rariștea prin care inamicii trecuseră înaintea lor și, ținînd același drum, ieșiră din pădure pe partea cealaltă. Acolo cîmpul se deschidea larg. Urmele abiponilor, cît se poate de clare, tăiau cîmpul în curmeziș către rîu.

Tata Jaguar își struni calul.

— Exact cum am bănuit, constată el. Dacă ar fi avut de gînd să ne urmărească, atunci coteau aici la stînga pentru ca, ținînd marginea pădurii, să ajungă în locul unde credeau că ne aflăm noi. Faptul că n-au făcut așa, că s-au îndreptat spre rîu, arată că e vorba de un simplu joc menit să ne inducă în eroare.

— Păi cum să ne păcălească dacă avem atîtea urme sub ochii noștri?

— Nu-i chiar așa. Tocmai fiindcă trebuie să ne concentrăm mereu atenția asupra urmelor, nu putem înainta cu destulă viteză, iar seara sîntem nevoiți să oprim pentru a nu le pierde din ochi din cauza întunericului. În schimb ei, dacă nu poposesc noaptea, cîștigă un avans serios, încît a doua zi urmele vor fi mult mai greu de recunoscut. Firește că n-o să ne lăsăm păcăliți. Știm că se îndreaptă spre Lacul palmierilor, deci mergem și noi într-acolo.

Se întoarseră la oamenii lor și apoi, împreună, porniră în direcția *Lago de los Carandayes*. Primul țel, după cum s-a mai spus, era *Fuente de los sanguijuelas*, Izvorul lipitorilor, situat spre nord-vest, la o zi și jumătate de mers călare.

Terenul se întindea neted, lin, acoperit cu iarbă, ca toate șesurile Americii de Sud. Dar pe măsură ce se depărtau de albia rîului, iarba se rărea pînă dispăru de tot. Pămîntul, din ce în ce mai nisipos, începu să semene cu un deșert lipsit de viață. Din fericire, nisipul nu era adînc și nu influența cu nimic viteza cailor.

La început, Tata Jaguar avusese oarecari temeri în legătură cu doctorul Morgenstern, care, nefiind călăreț rutinat, ar fi putut să le dea de furcă și să-i țină în loc. Însă teama se dovedi nejustificată. Micul savant își adunase toate puterile ca să facă față acestui drum. Ce-i

drept, ședea cam strîmb în șa, totuși rezista destul de bine și abia către seară se plînse de oboseală. Cînd trupa opri în plin deșert pentru popasul de noapte, se vădi cît de îndîrjit fusese micul savant și cu cît stoicism suportase greutățile călătoriei. Căci bietul om înțepenise atît de rău, încît au trebuit să-l coboare din șa și să-l culce pe nisip. Aproape că nu se mai putea ține pe picioare.

Tata Jaguar se bucură de ambiția lui Morgenstern și îl mustră pe un ton amical:

— De ce nu mi-ați spus că vă istovește drumul? Am fi putut călări ceva mai încet.

— Mulțumesc, señor Hammer! răspunse doctorul. Mi-am dat seama că, mergînd repede, suporți drumul mai ușor. De altfel sînt hotărît să nu vă fiu povară și n-am să mă plîng de nimic. Mi-ați promis ajutorul dumneavoastră ca să descopăr un exemplar antediluvian. Cu cît ajungem mai degrabă la locul respectiv, cu atît mai bine. Picioarele mi-au înțepenit, ce-i drept, parcă nu le mai simt. Însă cred că nu va dura mult, adică vine ceea ce se cheamă ameliorarea, pe latinește *emendatio*.

Această speranță se împlini curînd, astfel că micul savant putu să refuze net serviciile pe care chirurgul se grăbi să i le ofere.

Din păcate nu se găsea în acea parte a locului hrană pentru cai, iar oamenii fură nevoiți să rabde de sete. Mîncaseră doar cîte o felie de pastramă, apoi se dădură somnului ca să-și poată continua drumul în zori.

Porniră deci o dată cu răsăritul soarelui și merseră ca și în ajun, prin nisip, pînă către amiază, cînd apăru la orizont o dungă întunecată. Tata Jaguar îi lămuri.

— Acolo e Izvorul lipitorilor. E adevărat că numele nu prea sună frumos, dar vom găsi apă din belșug, bună, curată, precum și arbori și tufăriș. De altminteri, vedeți că iarba devine din ce în ce mai deasă.

Gran Chaco avea înainte vreme reputația unei regiuni sterpe, lipsită de vegetație. Și într-adevăr există porțiuni destul de mari care seamănă cu deșerturile nisipoase ale Africii. Dar în preajma lor se dezvoltă o floră bogată, ba chiar luxuriantă. Rîurile se umflă în noiembrie și acoperă cu apă suprafețe mari. Apoi se retrag, lăsînd în urmă destulă umezeală pentru ca plantele să poată

crește din abundență, și să reziste multă vreme în anotimpul secetos. Păduri întinse însoțesc rîurile, semănînd cu codrii seculari ai Braziliei. Pînă și în plin deșert întîlnești numeroase ape stătătoare ce alimentează vegetația și atrag totodată regnul animal.

O asemenea apă era și *Fuente de los sanguijuelas*. Acolo, în deșert, în mijlocul unei oaze avînd un diametru de cîteva mii de pași, dormita un lac mititel cu apă dulce, întreținut de un izvor destul de bogat. Cum izvorul țîșnea din pămînt la marginea oazei, apa avea de parcurs pînă la lac o distanță apreciabilă, croindu-și drum pe un teren cu foarte puține pante. Acest vad era pe jumătate umplut cu resturi de plante putrede. Iar pe fundul mîlos nenumărate lipitori își găsiseră o matcă propice dezvoltării lor. Da aici și numele izvorului. Viețățile se aflau mai mult în vad decît la izvorul propriu zis, așa că apa putea fi băută fără grijă. De altfel nici lacul, destul de puțin adînc, nu conținea lipitori, în schimb avea pește mult, oferind călătorilor, indieni sau albi, o hrană binevenită.

În jurul lacului și de-a lungul ambelor maluri ale pârîului se întindeau porțiuni largi acoperite cu arbori și arbuști, mai cu seamă arbori cu mult frunziș în care zburda un păsăret neastîmpărat. Și chiar mai încolo, în nisip, pînă unde ajungea umezeala, creșteau ierburi care se răreau din ce în ce. Iarbă grasă, bogată — adevărat ospăț pentru cai — se afla numai în preajma copacilor.

Aici poposiră călăreții noștri. Mai întîi băură pe săturate, apoi își duseră caii la izvor, lăsîndu-i să se adape în sfîrșit după ce răbdaseră o zi întreagă de arșiță și sete. Don Parmesan îndurase firește, ca și ceilalți, toate vicisitudinile drumului, totuși, mai mult decît apa, îl încîntau lipitorile.

— Ce minunăție ! se adresă el doctorului Morgenstern. Aici poți scoate într-o jumătate de ceas o mie de litri de sînge de la o mie de bolnavi de friguri. Nu vă pasionează și pe dumneavoastră aceste făpturi drăgălașe ?

— Dacă ar fi mamuți sau mastodonți m-ar pasiona, răspunse micul savant. Însă lipitoarea, *hirudo* pe latinește, nu mă interesează.

— Asta pentru că trăiți cu gîndurile mai mult înainte decît după diluviu, señor. Dar, să zicem că ați suferi de o contuzie. Păi e o fericire să ai la îndemînă niște lipitori ! Orice umflătură poate fi înlăturată cu ajutorul cîtorva duzini din aceste creaturi atît de utile. Să zicem că vi s-ar umfla limba sau gingiile. Atunci v-aș umple bucuros gura cu vreo douăzeci-treizeci de exemplare...

— Vă foarte mulțumesc, señor.

— Don, don Parmesan, nu señor ! îl corectă chirurgul cu asprime.

— Într-adevăr, scuzați don Parmesan ! Vă mulțumesc pentru plăcuta ofertă de a-mi introduce în gură lipitori... Și chiar douăzeci ! Nu, niciodată !

— Nu ? V-aș ura sincer să vi se umfle limba cît o broască-bou americană. Atunci să vedeți plăcere, cînd simți lipitoarea în cerul gurii.

— Trebuie să observ, don Parmesan, că urarea dumneavoastră nu e deosebit de umană. Doar nu-i dorești unui prieten să i se umfle limba cît o broască-bou ! De altfel ne și lipsesc dovezi certe că lipitorile de-aici sînt bune pentru a fi folosite în scopuri medicale.

— Sînt ! Vă dovedesc imediat.

Rupse o cracă din copac, răscoli apa și, după puțin, aduse în pălăria lui niște lipitori. Cînd prinse una între degete, aceasta se strînse ghem. Parcă semăna cu o bilă.

— Vedeți că e veritabilă ? triumfă chirurgul. Cînd se strînge așa, înseamnă că e bună de folosit în scopuri medicale. Și încă o dovadă : scoateți, vă rog, limba ! Voi depune pe ea lipitoarea și veți constata că mușcă.

— De ce să mi-o puneți tocmai pe limbă, don Parmesan ?

— Fiindcă e partea cea mai bogată în sînge de care dispuneți în momentul de față.

— Atunci vă rog cu respect să experimentați pe propria dumneavoastră limbă, adică *lingua*, nu-i așa.

Și Morgenstern îl părăsi brusc.

— Nu pricep, clătină din cap chirurgul, cum poate unui naturalist, unui zoolog, să-i fie scîrbă de asemenea ființe simpatice. Mă voi folosi de prilejul binecuvîntat și voi prinde cîteva lipitori ca să le păstrez. Întîmplător am văzut la unul din oamenii noștri niște sticle goale de

vin. Vrea să le umple cu apă. Dar îl voi convinge să mi le dea mie în vederea nobilului scop.

Drept care don Parmesan vorbi cu omul în cauză şi obţinu cele dorite. Îşi scoase apoi cizmele, se aşeză pe marginea apei şi îşi muie picioarele în ea. Imediat năvăliră o sumedenie de lipitori. Chirurgul le desprindea de pe picioare şi le vîra în sticle, tacticos, una cîte una.

Între timp, Tata Jaguar împreună cu cîţiva oameni cutreierau oaza şi cercetau cu grijă terenul. La o margine, lîngă tufăriş, descoperiră un loc unde iarba era mai săracă. Tata Jaguar lovi cu piciorul şi constată că pămîntul dedesubt sună a gol.

— Pun rămăşag că aici e depozitul căutat de noi ! făcu el către ceilalţi.

— Asta-i şi părerea mea, îl susţinu Fritze. Arată aidoma cu cel de dincolo, cu *gigantohelonia* noastră. Iarbă mică, fără vlagă, exact la fel.

— Bine, hai să săpăm. Du-te, Kiesewetter, şi adă uneltele !

Fritze aduse uneltele şi dădu să se apuce de lucru, însă Hammer îl opri :

— Stai, nu aşa cum aţi făcut voi la Izvorul peştilor !

— Păi cum altfel !

— Aţi răscolit pămîntul pînă jos de tot ?

— Fireşte. Doar voiam să scoatem la vedere dihania. Trebuia şi o groapă pe măsura ei.

— Asta n-o mai repetăm. E adevărat că aţi dat de un loc nisipos ?

— Păi acolo era, cum s-ar zice, intrarea la secret.

— Ei, acum vom debloca numai intrarea ca să putem coborî în depozit. Şi vom lucra cu băgare de seamă, încît nimeni să nu observe că am pătruns aici.

— Şi cînd or vrea să scoată armele, să le sară ochii din cap !

Tata Jaguar se aplecă şi, cercetînd totul, palmă cu palmă, găsi repede locul nisipos pe care iarba crescuse şi mai rară decît în jur. Se apucară de lucru, săpînd cu mare atenţie, mai întîi cu lopata, pe urmă cu cazmaua, din ce în ce mai adînc. Tata Jaguar porunci să fie întinse alături nişte ponchos pe care să răstoarne brazdele. Nu trebuia

să cadă pe iarbă nici un firicel de pămînt care să trădeze că mai umblase cineva la depozit.

Cînd ajunseră la cîteva picioare adîncime, fundul gropii se prăbuşi, iar nisipul, ca şi la Izvorul peştilor, căzu înăuntru. Lărgiră spărtura cît se cerea pentru ca Hammer să poată coborî. Jos, Tata Jaguar se pomeni într-o mică hrubă asemenea celei care îi speriase atît de rău pe Morgenstern, Fritze şi don Parmesan.

Acum trebuia dislocat fundul hrubei. Lucrul terminat, văzură cu toţii ce conţinea depozitul : butoaie cu pulbere înfăşurate în piei ca să le apere de umezeală, puşti, cuţite şi o mulţime de alte arme.

Le scoaseră pe rînd la lumină. Erau o sută de puşti şi un număr dublu de cuţite, apoi suliţe şi vîrfuri de săgeţi.

— Toate astea le-ar fi prins bine abiponilor, făcu bucuros Tata Jaguar, dar le vor prinde şi mai bine cambaşilor, prietenii noştri. Hai să astupăm la loc !

Răsturnară în groapă pămîntul de pe poncho-uri, în aşa fel ca nici o fărîmă să nu cadă alături. Apoi îl bătătoriră frumos, îndreptară iarba şi o stropiră cu apă ca să-şi revină.

În timp ce o parte din oameni duseră la bun sfîrşit aceste treburi, alţii, pescuind în lac, dobîndiră o pradă bogată. Pampasurile dispun de foarte puţin vînat în comparaţie cu preriile Americii de Nord ; în schimb au destul peşte în lagune şi în numeroasele lacuri mici cu apă dulce. De aceea vînătorii din pampas sînt totdeauna echipaţi cu undiţe şi plase de pescuit.

Pentru prepararea peştilor oamenii aprinseră cîteva focuri, dar nu în perimetrul oazei, ci afară, pe nisip. Acolo urmele focului puteau fi uşor înlăturate, pe cîtă vreme iarba, arzînd, le-ar fi păstrat cu îndărătnicie. Mirosul de peşte fript umplu repede întreaga oază. Toată lumea frigea de zor, căci trebuiau făcute şi provizii pentru a doua zi, cînd nu prea erau speranţe să le iasă în cale vreun vînat. Abia la Izvorul Crocodililor se aşteptau să mai prindă cîte ceva.

Toată după-amiaza caii păscură din belşug, iar stăpînii se ospătară aşijderea. Pînă la urmă se dovedi că prada fusese atît de bogată, încît mai rămînea pentru cinci prînzuri. Peştele îl frigeau cît se poate de simplu, în-

fășurîndu-l în stuf uscat și dîndu-i foc. Pînă ardea învelișul, peștele era gata fript, încît îi desprindeai foarte ușor carnea de pe oase.

După ce coborî seara, oamenii mai stătură o vreme la taifas în jurul focurilor. Germanii, adunați laolaltă, vorbeau în limba lor — ceea ce nu-i supăra de loc pe argentinieni. Printre aceștia din urmă se afla și un tînăr vesel, simpatic foc prin verva și glumele sale. Cum deschidea gura, cum răsunau hohote de rîs. Era cel mai mucalit dintre toți. De aceea nici nu i se spunea pe nume, ci *El Picaro*, șugubățul.

Într-un tîrziu hotărîră să se culce. Deși nu aveau a se teme de vreo surpriză, totuși rînduiră cîteva străji. Caii nu trebuiau nici păziți, nici priponiți, căci și așa n-ar fi trecut dincolo de oază schimbînd pășunea cu nisipul sterp.

Dimineața începu cu un scurt dejun. Rezerva de pește fu învelită cu grijă în pături, iar armamentul capturat fu distribuit în așa fel, încît să nu împovăreze peste măsură nici unul din cai. Aceasta, conform dispozițiilor lui Hammer. Șterseră apoi urmele și părăsiră oaza.

Drumul ducea tot spre nord-vest. Mînau într-una prin deșertul nisipos, ceea ce aveau să facă de altfel întreaga zi. În cîteva rînduri trecură pe lîngă niște lacuri mici cu apă sărată și cu plante pirpirii răspîndite ici, colo în jurul acestora.

La prînz se odihniră timp de un ceas, iar seara își instalară tabăra în mijlocul deșertului, bineînțeles fără să aprindă nici un foc, pentru că nu aveau la îndemînă materialul necesar. Pînă a se lumina de ziuă porniră iarăși la drum.

Era interesant de văzut cîtă atenție acorda chirurgul lipitorilor sale. În fond le luase cu el fără nici un scop precis. Dar erau cum s-ar spune ființe terapeutice, iar dînsul — care se considera un as în medicină — voia să facă impresie asupra tovarășilor săi. Sticlele nu le astupase ermetic, altminteri lipitorile s-ar fi sufocat. Rupsese cîteva fîșii din basmaua lui de cap și legase cu ele gîturile sticlelor. De asemenea, pentru ca micii lui protejați să fie feriți de zguduituri prea bruște, își vîrîse sticlele în cingătoare, de unde acestea lunecau mereu

obligîndu-l să le tot tragă la loc. Neavînd mîinile libere ca să țină bine frîul, iar calul nefiind dintre cei mai cumsecade, bietul chirurg îndură un chin și un zdruncin de pomină. Cînd ajunse în sfîrșit la Izvorul Crocodililor, se simțea cu totul istovit. Coborî din șa greoi, dărîmat, și se trînti în iarbă cu sticlele alături.

Acest izvor își merita pe drept cuvînt numele. În mijlocul deșertului se alcătuia o lagună mare, cu apă cît se poate de tulbure și plină de mîl, încinsă cu un brîu larg de stuf, înconjurat la rîndul lui de tamarini și de arbuști înalți din familia cactușilor. Brîul acesta era întrerupt în cîteva locuri de fîșii bogate în iarbă, care ofereau cailor nutrețul atît de rîvnit. Apa izvora dintr-o asemenea fîșie de pămînt și se scurgea nu prea departe în lagună. Acolo își pierdea imediat limpezimea, se tulbura. Și asta pentru că laguna era veșnic agitată de crocodilii care se vînau între ei sau goneau după alte prăzi, răscolind nămolul. Aproape că nu-ți venea să crezi ochilor cîte fiare de acest fel, urîte, scîrboase, mișunau aici. Cum le văzu, doctorul Morgenstern exclamă speriat :

— Extraordinar ! Să fie oare cu putință ? Ia te uită : treizeci, patruzeci, cincizeci ! Și cum se mai năpustesc unul asupra celuilalt ! Ce zici, Fritze ?

— Ce să zic ? Stau cu gura căscată și am s-o închid numai cînd mi-o intra un crocodil în ea. Tare aș vrea să știu cu ce își potolesc ăștia pofta de mîncare.

— Fiți atenți și o să vedeți curînd, observă Tata Jaguar. Ne-am apropiat iarăși de Rio Salado, care inundă în fiecare an această regiune. Atunci e timpul cel mai prielnic pentru crocodili, căci găsesc hrană pe săturate. După inundație însă dau de greu. Se mai hrănesc cu pești și alte viețuitoare ce pătrund cu apa rîului în lagună, iar cînd și acestea dispar, atunci foamea îi obligă să se mănînce unii pe alții. Cei mari îi înghit pe cei mici.

— Și cînd se isprăvesc cei mici ? Ce mai fac ăi mari ?

— Atunci n-au încotro și... Priviți ! exclamă Tata Jaguar. Veți vedea îndată. Atenție !

Nu departe, lîngă mal, se încăieraseră doi crocodili. Săreau unul asupra celuilalt și se zbăteau răscolind apa și mîlul, stropind în jurul lor. După o scurtă luptă își înfipseră reciproc dinții în maxilarele ghimpoase, așa de

tare încît părea că nu se mai pot despărţi. Deodată se ivi alt crocodil şi, smulgînd un picior unuia din adversarii încleştaţi, dispăru cu prada. Monstrul rănit scoase un soi de răcnet înfiorător, imposibil de descris. Drept care, alţi crocodili se repeziră la el, dar nu ca să-l ajute, ci ca să-l sfîşie la rîndul lor. Îl rupseră pur şi simplu în bucăţele fără ca spinarea blindată să-l fi putut apăra cît de cît.

— Ei, aţi văzut cum se hrănesc ? făcu Hammer. Dacă un crocodil, fie el oricît de mare şi puternic, este rănit, atunci s-a terminat cu el. Îl mînîncă ceilalţi. Şi apoi bestiile astea sînt de-o laşitate fără seamăn. Vă arăt imediat.

Îşi scoase puşca de pe umăr şi trase un foc. Auzind detunătura, toţi crocodilii dispărură ca la un semn. Apa se încreţi pentru cîteva clipe, apoi se linişti ca şi cînd totul ar fi fost lipsit de viaţă. Doar de pe mal, cîrîind, îşi luă zborul un stol de păsări cu picioroange care, în pofida crocodililor, căutaseră hrană prin nămol. Iar de pe crengi se înălţară, ţipînd, nişte papagali.

Fritze duse puşca la ochi ; vru să tragă în ei. Dar Hammer îl opri :

— Ce te-a apucat ? Vrei să-ţi iroseşti pulberea în vînt ?

— În vînt ? Ziceam că, pe lîngă peşte, n-ar strica şi o pasăre friptă.

— Lasă-te păgubaş ! Dacă n-ai dinţi de crocodil, degeaba. Papagalul poate atinge o vîrstă foarte înaintată şi, chiar tînăr fiind, are o carne ca de toval. Nu e bună de nimic.

— Cam cum ar fi şi frumosul ăla de struţ din care am încercat să mîncăm ? V-am istorisit eu.

— Cam aşa. Să ne mulţumim deci cu peştii noştri. Mai încolo, lîngă pădurile cambaşilor, vom trăi mai bine.

Caii fură deşeuaţi, adăpaţi şi lăsaţi să pască. Oamenii mîncară de prînz, apoi totul se repetă aidoma ca în ajun la Izvorul Lipitorilor : căutară depozitul de arme, îl găsiră, îl goliră şi astupară groapa la loc. Între timp se înseră. Aprinseră cîteva focuri. *El Picaro*, şugubăţul, îşi debita glumele, iar germanii şedeau laolaltă sporovăind.

Mai tîrziu fu organizat schimbul de străji care, de astă dată, primiră şi sarcina de a întreţine focurile, căci se cam răcorise şi lumea se pregătea de somn.

Înainte de a se înveli în poncho-ul său, don Parmesan îşi mai controlă o dată lipitorile, cărora le schimbase apa de două ori în cursul după-amiezii. Puse grijuliu sticlele între el şi Fritze, care îi era vecin, apoi se lungi pe o parte ca să doarmă.

Noaptea se consumă fără tulburări. Nimic neobişnuit nu se petrecu, afară numai dacă lucrul ce-l făcu dis-de-dimineaţă una din străji se poate numi neobişnuit. De schimb în acel ceas era *El Picaro*. Tocmai aţîţase din nou focul şi, în loc să-şi facă rondul regulamentar, se furişă tiptil pînă la don Parmesan, care sforăia fără grijă. Aşteptă o clipă atent şi, văzînd că nimeni nu mişcă, puse mîna pe cele trei sticle cu lipitori, le scoase pînza de la gură şi dădu uşurel la o parte pătura sub care sforăia chirurgul. Don Parmesan purta, cum s-a mai spus, cizme foarte înalte. Însă de data asta nu-şi întinse carîmbii pînă sus de tot. Îi ajungeau doar pînă la genunchi şi erau căscaţi ca o pîlnie. Aici *El Picaro* deşertă conţinutul a două sticle, apoi trase pătura la loc. A treia sticlă o păstră pentru Fritze Kiesewetter. Şi acesta dormea vîrît sub un poncho. *El Picaro* îl dezveli încet şi goli asupră-i sticla cu lipitori. Pe urmă legă gîturile sticlelor exact cum fuseseră la început şi le aşeză iarăşi lîngă chirurg. Lucrul terminat, şmecherul se strecură pînă la celălalt străjer.

— Ei, cum a mers ? întrebă acesta.

— Strună ! răspunse flăcăul, chicotind.

— Ha, ha, bravo ! Ce comedie o să mai iasă cînd lipitorile, în loc să plutească frumos în sticlele lor, se vor apuca să sugă sînge !

— O să fie nostim de tot, mai ales că am legat sticlele exact cum le-am găsit. N-o să priceapă de fel cum de au ieşit afară drăciile.

— Le-ai scos pe toate ?

— Nu chiar pe toate, deşi am golit sticlele pînă-n fund. E al naibii de greu să mai scoţi o lipitoare după ce verşi apa. Se ţine lipită de pereţii sticlei. I-am pus şi celuilalt cîteva.

— Care celălalt ?

— Federico ăla, neamţul cu nume încîlcit, servitorul savantului.

— Aha, înţeleg. Dar nu trebuia. E băiat cumsecade.

— De fapt nici nu aveam de gînd s-o fac pînă nu l-am văzut cum doarme ca un mieluşel lîngă chirurg. Atunci parcă m-a apucat un fel de gîdilici şi i-am turnat şi lui o porţie.

— Cît le-o fi trebuind oare lipitorilor pînă să-i înţepe ?

— Ştiu şi eu... Nu-s doctor şi nu le-am văzut încă la treabă. Pînă se tîrăsc, pînă una alta, poate că trece un ceas. Ar însemna ca tocmai cînd se crapă de ziuă să putem vedea spectacolul.

Cei doi mai şuşotiră şi mai rîseră un timp. Apoi se despărţiră. Erau în ultimul schimb. Se apropia clipa cînd trebuiau să-i scoale pe ceilalţi. Peste puţin se iviră primele semne ale dimineţii. Dar fîrtaţii noştri încă nu dădură semnalul, ci, ascunşi după doi arbori, aşteptau să vadă cum vor reacţiona victimele farsei lor.

Încet, încet lipitorile îşi făcuseră drum pe sub pături şi se apucaseră de supt. Chirurgul şi Fritze simţiseră oarecum atacul îndreptat împotriva integrităţii lor corporale, dar, cufundaţi în somn adînc, nu reuşeau să se trezească. Se răsuceau ba pe o parte, ba pe alta, se scărpinau de zor pe mîini, pe picioare, se frămîntau şi mormăiau aiurea.

Acum abia *El Picaro* şi tovarăşul său vestiră deşteptarea. Oamenii săriră din somn. Morgenstern se uită la Fritze şi întrebă mirat :

— Ce-ai păţit, dragul meu ? Ce ai pe faţă ? Credeam că ne aflăm aici la Izvorul crocodililor, nu al lipitorilor !

— Păi chiar aşa, răspunse Fritze. Avem plăcerea să ne aflăm la crocodili.

— Dar pe faţa ta nu văd crocodili, ci o lipitoare, *gena* pe latineşte. Iar pe nas încă una, strivită. Ia pipăie-ţi falca dreaptă ! Acolo mai atîrnă una. Şi ce mai exemplar ! Ţi-a supt tot sîngele.

Fritze, ascultător, ridică mîna, dar rămase cu ea în aer, exclamînd mirat :

— Ce naiba ! Văd că spînzură aici o făptură ciudată care nu face parte din mîna mea. Să fie un polip sau o pară friptă ?

Se uită lung la lipitoarea, care luase într-adevăr forma unei pere. Fritze scutură mîna, însă „para“ nu se clinti din loc.

— E o lipitoare, explică Morgenstern. Iar cea de pe faţă e şi mai mare, mai groasă.

Fritze îşi pipăi obrazul, dădu de lipitoare, o strînse între degete şi o azvîrli cît colo. Bineînţeles că locul înţepat începu să sîngereze.

— Lipitori ! Pe legea mea că sînt lipitori ! Ptiu, scîrba dracului ! strigă flăcăul. Astea-s de la izvorul celălalt.

Argentinienii rîdeau cu poftă, deşi nu înţelegeau nimic din ceea ce se vorbeşte. Fritze mai avea o lipitoare pe gît şi alta după ureche. Mai în spatele lui, don Parmesan se ridicase cu două lipitori în bărbie. Nu le simţea. Sesizînd însă despre ce-i vorba, se apropie grăbit de Fritze :

— Aveţi nişte *sanguijuelas* pe gît şi după ureche, señor. Vi le scot eu, n-aveţi grijă, că mă pricep. Staţi liniştit, n-o să vă doară.

Dădu să apuce lipitoarea de pe gîtul lui Fritze, dar acesta izbucni în rîs :

— Vedeţi mai întîi de dumneavoastră, don Parmesan ! Vă atîrnă două brelocuri de bărbie.

— Mie ? se miră chirurgul.

Duse mîna la locul indicat şi simţi „brelocurile“.

— Asta-i bună ! exclamă el, bucuros. Se vede că s-au urcat pe mine cînd stăteam cu picioarele în apă. Le-am adus încoace fără să ştiu. Am să le scot uşor, să nu se vatăme, şi am să le bag în sticlă alături de celelalte. Aşteptaţi puţin, señor. Pe urmă mă ocup de dumneavoastră.

Apucă atent lipitorile de pe bărbie şi, cum acestea erau pline şi sătule, nu-i fu greu să le desprindă. Apoi se aplecă, ridică una din sticle şi o privi năuc. Mai ridică una, controlă şi pe a treia.

— Goale ! Toate trei sticlele sînt goale ! observă el, consternat. Unde s-au dus lipitorile mele ?

Îi răspunse un hohot de rîs. *El Picaro* făcuse camarazilor săi un semn discret, avertizîndu-i asupra celor întîmplate. Erau deci lămuriţi. De aceea Geronimo îi răspunse chirurgului, care nu-şi revenea din stupoare :

— Unde s-au dus... deh, asta ar cam trebui să știți dumneavoastră, don Parmesan, că doar vi s-au înfipt în carne. De altfel, și scumpul señor Frederico ar trebui să controleze dacă nu cumva, pe lîngă cele vînate, mai sînt și altele ce rîvnesc la persoana lui.

Se apropie de Fritze, îi desfăcu cingătoarea, îi descheie cămașa la piept și adăugă, abia ținîndu-și rîsul :

— Nu spuneam eu ! ? O colonie de lipitori ! Ca să vedeți, señor, de ce simpatie vă bucurați.

— Mulțumesc de așa simpatie ! replică supărat Fritze în timp ce dădea să-și smulgă lipitorile de pe piept.

Însă don Parmesan îl apucă de amîndouă brațele și, ținîndu-l strîns, porunci îngrozit :

— Stați, señor ! Sticlele sînt goale. Prin urmare, aceste *sanguijelas* sînt ale mele și nu vă permit să le maltratați. Le voi scoate personal una cîte una și cu grija cuvenită.

— Ce-mi pasă mie ale cui sînt, scîrboșeniile dracului ! făcu supărat Kiesewetter. Doar n-o să mă las mîncat și răpus fără să mă apăr. Jos cu ele !

Voi să treacă la contraatac, însă chirurgul nu-i dădu drumul și îl rugă cu duioșie :

— Nu, nu, señor ! Vă rog din suflet să m-ascultați. Vi le scot eu, chiar dacă le-ați cules pe toate...

— Toate ? Asta ar mai lipsi ! Nu-mi ajunge cîte am ? Păi dacă...

Tăcu brusc și făcu o mutră de parcă ar fi descoperit un fapt surprinzător. Apoi, smulgîndu-se din strînsoare, începu să-și bată coapsele și alte părți ale trupului. Furios la culme, înjură :

— Maica mă-si ! Zău c-au năvălit toate asupra mea ! Le simt, ca să zic așa, pe propriul meu hoit.

— Și eu, și eu ! scînci don Parmesan.

Își trecu mîna sub surtuc pentru a se convinge de prezența lipitorilor, pe care acum le simțea și el.

— M-au năpădit peste tot, se lamentă la rîndul lui Fritze. Brațele, picioarele, spinarea, pieptul... Sînt plin de lipitori.

— Și eu, și eu !

— Bestii sîngeroase, vampiri ! Am să le omor pe toate, am să le strivesc, am să...

Don Parmesan îi apucă din nou brațele, strigînd :

— Opriți-vă ! Stați un pic ! Îmi ucideți lipitorile, le zdrobiți, le distrugeți. Aveți puțină răbdare ! Vi le scot cu atîta ușurință, încît o să vă facă plăcere, señor.

— Răbdare ? Nici nu mă gîndesc ! se răsti Fritze, luptîndu-se cu chirurgul. Să piară, să crape, să...

— Nu, nu, nu ! Fie-vă milă ! Vi le scot pe toate. Și dacă vreuna se opune, o lăsăm așa pînă se satură, că pe urmă cade de la sine.

— Adică să rabd pînă se satură ! Să rămîn fără sînge ! Ia te uită ce căpcăun ! Plecați de-aici ! Dați-mi drumul, că de nu...

— Señor, venerabile señor, nu uitați că orice știință cere sacrificii. Fiți drăguț și...

— La o parte, vă spun ! Și mai dați-le dracului de sacrificii ! Sînteți țicnit, nebun de legat. Nu mă jertfesc eu de dragul lipitorilor dumneavoastră.

Trăgînd unul de altul, se împiedicară de sticle și căzură. Fiecare încerca să se elibereze din strînsoarea celuilalt, însă nici unul nu ceda. Se rostogoleau, se tăvăleau, se ridicau în picioare și iar cădeau, timp în care Fritze îl înjura pe chirurg de mama focului, iar don Parmesan îi implora mila față de știință și lipitori. Argentinienii și chiar micul savant rîdeau în hohote. Bătrînul Anciano și incasul își păstrau, ce-i drept, aerul grav, însă ochii le cam rîdeau în cap și numai cu greu izbuteau să-și păstreze atitudinea demnă, specific indiană. Cît despre Tata Jaguar, acesta îi arunca lui *El Picaro* priviri mustrătoare, însă nici el nu se putea sustrage hazului general. Ca să-și salveze lipitorile, don Parmesan lupta eroic fără să-și dea seama că tocmai în felul acesta le strivește și le distruge.

În cele din urmă, cînd cei doi viteji încăierați erau pe punctul să se rostogolească în apa izvorului, Hammer interveni totuși, îi despărți și le spuse :

— Hai isprăviți odată ! E vorba de o glumă și nu e cazul s-o luați în serios.

— Cum ! Adică s-o iau drept glumă cînd acest señor, acest măcelar care retează totul, pune cinci sute de lipitori să-mi bea sîngele în timpul somnului ? !

— Cinci sute? protestă don Parmesan. Numai nouăzeci, nici una mai mult. Cîte treizeci în fiecare sticlă.

— Şi nu ajunge, mă rog? Cică „numai" ! Nouăzeci de lipitori înfipte în carnea mea, ca să-mi sugă viaţa, să-mi golească vinele, să se îngraşe cu sîngele meu german! Dacă socotesc doar cîte o jumătate de funt de fiecare, înseamnă că am pierdut în noaptea asta patruzeci şi cinci de funţi !

— Exagerezi, Fritze. Corpul uman nu conţine mai mult de zece funţi de sînge, pe latineşte *sanguis*, interveni cu competenţă Morgenstern.

— Da, zece funţi de *sanguis* latinesc, dar eu mă trag din Rummelsburg, şi acolo sîngele are altă greutate. Cine-mi întoarce paguba vă-ntreb ?

Din nou se amestecă Tata Jaguar, căutînd să-i împace :

— Veniţi cu mine în tufăriş să vedem ce pagube v-au produs aceste făpturi lipicioase.

— Bine, mergem, acceptă Fritze. Veţi vedea cum mi-au dat cep şi m-au golit ca pe un butoi de bere.

— De acord, să controlăm, aprobă şi chirurgul. Dar să evaluăm nu numai paguba pe care lipitorile mele i-au căşunat-o lui, ci şi răul pe care dînsul le-a făcut.

Cei trei se depărtară şi dispărură după un tufiş. Curînd se auziră strigăte şi răsteli grozave, după care Fritze apăru pe jumătate gol şi mînios la culme :

— Uitaţi-vă aici, señores ! Mai sînt eu om? Sau am ajuns o piele de reclamă pentru negustorii de lipitori?

Se ivi şi chirurgul, gol pînă la brîu. Strigă :

— S-au dus toate, absolut toate ! N-a rămas măcar una în viaţă. Priviţi cum arăt, señores ! Uitaţi-vă şi la ucigaşul ăsta ! Le-aş fi scos cu cea mai mare uşurinţă şi pe ale lui, şi pe ale mele. Nu trebuia decît să mai rabde un pic pînă s-ar fi săturat. Dar le-a zdrobit şi s-a tăvălit cu mine prin iarbă de le-a făcut terci. Ei, cine-mi întoarce acum paguba, frumuseţe de lipitori ?

— Dar mie sîngele ? ! se oţărî Fritze. Şi cine mă curăţă, cine mă spală de scîrboşenia asta? Cine mă face iarăşi om dintr-o piele găurită ?

— Don Parmesan, cine altul! îl consolă Tata Jaguar, care venea încet în urma lui.

— Aşa, da ! În sfîrşit, aud şi eu un cuvînt serios.

— Dar pe mine cine mă ajută ? reclamă la rîndul lui chirurgul.

— Eu, se anunţă *El picaro*. Am s-o fac din respect pentru drăguţele de lipitori care au trebuit să moară în cele mai frumoase clipe ale vieţii...

— Ia vezi să nu te pun eu la respect în cea mai frumoasă clipă a vieţii tale! îl repezi Tata Jaguar. S-ar zice că nu mai poţi de bucurie.

Se oferiră şi ceilalţi să dea o mînă de ajutor.

Donatorii de sînge fără voie fură băgaţi în apă, spălaţi şi frecaţi cu temei. Cîte au îndurat în timpul acestei operaţii a rămas taina lor, însă era lesne de ghicit după cum îşi strîmbau feţele, căzniţi, chinuiţi. După ce se termină totul, Fritze îi întinse mîna lui don Parmesan şi îi spuse rîzînd :

— Hai să dăm mîna şi să ne împăcăm, că doar am pătimit laolaltă. Dacă legaţi mai bine sticlele, nu păţeam ce-am păţit.

— Nu puteam să leg mai strîns, răspunse chirurgul în timp ce apuca mîna lui Fritze. Mă-ntreb totuşi cum de-au ieşit...

Tăcu brusc. Privirea i se opri întîmplător asupra sticlelor. În graba lui de mai înainte nu observase decît lipsa lipitorilor. Acum însă constată cu mirare că sticlele erau legate la gît aşa cum le lăsase el. Luă pe rînd cîte una, cercetă cu atenţie, apoi rosti adînc nedumerit :

— Ce-o mai fi şi asta? Sînt legate totuşi. Să aibă cumva nişte găuri ?...

Le suci, le răsuci şi clătină din cap. Nu se vedea nici o găurică.

— Să nu vă mire, señor, interveni *El Picaro*. Explicaţia e cît se poate de simplă : prima lipitoare, după ce a ieşit, a dezlegat frumuşel pînza, iar ultima a legat-o la loc.

Rîseră cu toţii copios. Chirurgul îl privi gînditor şi deodată parcă-i trecu pe faţă un fulger. Vorbi grav :

— Nu cumva dumneavoastră, señor, ați fost acea ultimă lipitoare ? Sper să mai aflu cîte ceva despre cele întîmplate și atunci va trebui să-mi dați socoteală !

— Cu multă plăcere, don Parmesan. Însă nu acum. Văd că Tata Jaguar înșeuează calul.

CAPITOLUL NOUĂ

PE DRUMUL RĂZBOIULUI

Deplasarea din acea zi decurse la fel ca în ziua precedentă. Petrecură noaptea într-un ținut nisipos, dezolant, iar în amiaza următoare ajunseră la *Fuente gemela*.

Cum s-a mai spus, locul acesta își trăgea numele din faptul că două șuvoaie, izvorînd foarte aproape unul de altul, se reuneau apoi într-o singură matcă. Era deci așa numitul „izvor geamăn" ale cărui ape, după ce străbăteau o distanță apreciabilă, formau pîrîul ce se vărsa într-un lac de o minunată limpezime. Lacul, aproape circular, avea un diametru de vreo mie de pași.

Eroii noștri constatară că, deplasîndu-se pe direcția nord-vest, se apropiaseră cu cîteva grade de ecuator, căci împrejurimile lacului se bucurau de o vegetație aproape tropicală. Malurile parcă erau tivite cu trestie de tacuaras atingînd pînă la zece metri înălțime. Apoi se întindea o pădure de dafini printre care, din loc în loc, răsăreau arbori de cribo. Existau și palmieri de Caranday, iar ceva mai încolo, unde pămîntul era mai puțin umed, se profilau siluete fantastice de aloe, înalte cît copacii din preajma lor. Iarba, extrem de deasă, ajungea pînă la burta calului. Rămurișul arborilor foia de păsări variate, în special colibri. Jos, în iarbă, se vedeau urme de patrupede și nu trebuia decît să te apropii de lac ca să-ți dai seama că e plin de pești.

— Aici n-o să mîncăm numai pește, spuse Geronimo, descoperind urmele unui cerb. Poate împușcăm și niscai vînat de soi.

— Urmele astea dovedesc că ne aflăm la limita deșertului, observă Tata Jaguar. Cerbul nu se avîntă prea adînc în pustiu. Ceea ce înseamnă, pe de altă parte, că trebuie să fim prudenți, pentru că acolo unde există asemenea vînat, e de presupus că există și animale de pradă. De care firește, noi, ăștia, nu ne prea temem, adăugă el zîmbind. De la Buenos Aires pînă aici nu mi-a mai ieșit în cale nici un jaguar... Cît privește jaguarul din arenă, acela era un băiețaș fricos.

Scoaseră șeile de pe cai și îi lăsară să pască. Se împărțiră apoi în două echipe, una mai numeroasă, căreia îi revenea sarcina pescuitului, și alta mai restrînsă, în frunte cu Tata Jaguar, care porni în căutarea depozitului secret al rebelilor. Vegetația luxuriantă le ușură cercetările, și aceasta prin contrast, fiindcă pe locul depozitului nu creștea nimic. Se orientară deci imediat, deși oaza era cu mult mai întinsă decît celelalte două unde poposiseră pînă atunci. Pătrunseră în depozit la fel ca în cele anterioare, îl goliră și astupară groapa la loc.

Astfel numărul depozitelor lichidate se ridicase la trei. Strînseseră atîtea arme și muniții, încît transportul lor implica serioase greutăți. Era într-adevăr mult pentru bieții cai, care purtau în spinare și pe călăreți. În cazul cel mai bun, ritmul deplasării trebuia încetinit.

Grupa de pescari obținu o recoltă bogată, dar nu opri decît peștii cei mai mari și mai gustoși. Ceilalți, contîndu-se și pe alt vînat, fură aruncați înapoi în apă.

— Pe aici trăiesc numeroși colibri obișnuiți să zboare din floare-n floare, se apucă să explice Tata Jaguar. Toamna și primăvara pleacă, ce-i drept, însă numai în ținuturi unde hrana e suficientă. Se găsesc aici și patrupede. Acestea însă nu pătrund decît rareori în pustiu și își duc veacul mai ales prin preajma codrilor. De aceea cred că zona pustiului propriu-zis trebuie să fi rămas în urma noastră. Chiar dacă nu vom da imediat de regiuni împădurite, putem să ne așteptăm totuși la cîmpii verzi, bogate în flori. Señor Morgenstern și Kiesewetter au înțeles din discuția purtată de bandiți că, pentru a ajunge la Lacul palmierilor, trebuie să treci de cele patru izvoare — al peștilor, al lipitorilor, al crocodililor și al gemenilor. Înseamnă că avem toate șansele să ne atin-

gem ținta cît de curînd. Numai că va trebui să fim de două ori mai atenți și mai precauți ca pînă acum.

— De ce ? întrebă Geronimo.

— Păi n-ai auzit că stimabilul căpitan Pallejo a chemat soldații de la frontieră ? Poate că au și ajuns la locul de întîlnire. Dacă nu-i descoperim la timp, s-ar putea să ne atace prin surprindere. Dar sînt aproape convins că încă n-au sosit.

— Ce te face să fii convins ?

— E distanța prea mare.

— Eu nu cred. Distanța nu e mai mare decît cea parcursă de noi. De cînd cu afacerea de la Izvorul peștilor au trecut cinci zile, timp suficient pentru ca ostașii să se deplaseze din Matara, Cachipampa sau chiar din Miravilla pînă în regiunea unde, după cîte știm, se află Lacul palmierilor.

— Foarte just. Însă nu uita că acestea nu sînt singurele locuri de unde pornesc. Mai sînt soldați și la Cruz Grande și, îndeosebi, la Candelaria. Or, pentru ei, drumul e mai lung.

— Ăștia poate că vin mai tîrziu. Ceilalți însă trebuie să fi sosit.

— Ba nu. Nici un ofițer nu dă o asemenea dispoziție. Doar n-o să aducă o parte din ei ca să stea și să-i aștepte pe ceilalți într-o regiune atît de izolată și, în plus, lîngă granița pîndită de inamici ! În orice caz presupun că a dat ordinul de marș în așa fel ca toate eșaloanele — de altminteri cu efective reduse — să ajungă la destinație în același timp. De la pichetele depărtate vor fi pornit mai devreme, din cele apropiate mai tîrziu.

— Hm ! Adică să fim fără grijă...

— N-am spus asta. Deocamdată am vorbit numai de soldați. Or, de ăștia mă tem cel mai puțin. Prin cuvîntul „pichet" înțeleg cu totul altceva decît ceea ce se înțelege lîngă Rio Salado. Sînt posturi ale căror efective nu se ridică decît la zece sau chiar la cinci persoane. Înseamnă că ne putem aștepta la vreo treizeci de inși, cu care terminăm repede. Dar mă gîndesc la indieni. Cine ne asigură că nu s-au adunat de pe-acum la Lacul palmierilor ? Sînt convins că-i și așteaptă pe albi ca să ia în primire armele promise. Poate că le ies chiar înainte, ca să preia

cu un ceas mai devreme pulberea, plumbii, cuțitele, securile și puștile destinate lor.

— Într-adevăr, Carlos, trebuie să fim pregătiți pentru a-i întîmpina încă azi, și chiar în locul acesta.

— Sau să contăm măcar pe această posibilitate. Iată de ce am hotărît să organizăm tabăra aici, în partea de nord a lacului, deși dincolo se pare că ar fi mult mai plăcut. Seara nu vom aprinde nici un foc ; ne-ar putea trăda. Peștii îi vom frige ziua și la foc mic, să nu scoată prea mult fum.

— Și totuși măsurile acestea s-ar putea să nu ne fie de folos. Mă gîndesc că izvoarele se află de partea asta și indienii, căutînd apă de băut, vor da peste noi.

— E drept, însă am uitat să spun că dincolo, pe celălalt mal, e un izvor și mai bogat. Deși locul își trage numele de la Izvorul gemenilor, totuși cel din partea opusă e mai căutat fiind și mai la îndemînă. Și pe urmă acolo se întinde o pajiște mare unde încap cu mult mai mulți oameni și cai decît aici.

— Bine, Carlos. Totuși trebuie să cumpănim fiecare lucru. Aici, în partea noastră, e depozitul unde au stat ascunse armele. Deci indienii vor veni neapărat încoace.

— Nu. Albii desigur că s-au ferit să le dea în vileag poziția depozitelor.

— Aici nu se poate să nu-ți dau dreptate. Dar ia stai ! Ce-a fost asta ? N-ați auzit nimic ?

Era un sunet scurt, ascuțit, parcă alcătuit din trei tonuri îngemănate, la care toți cei de față se simțiră cuprinși de un fior foarte ciudat. Totul nu dură mai mult de o secundă.

— Aria ! făcu Tata Jaguar în timp ce se pipăia să vadă dacă-și mai poate mișca gîtul și capul.

— Aria ! confirmară ceilalți, pipăindu-se și ei la ceafă.

Ce înseamnă aria ? Nimeni n-ar fi putut explica precis. E un fenomen care se produce de cele mai multe ori cam așa : stai la masă, la un pahar de vin sau la o ceașcă de ceai, și deodată, ca din senin, simți o înfiorare scurtă, stranie, dar nu și neplăcută. Concomitent sticla, paharul, ceainicul, ceașca scot un pocnet dureros. Te uiți la el și constați că au crăpat fără ca nimeni să le fi atins.

Animalele, dacă sînt transpirate, se pomenesc cu picioarele țepene pentru o bucată bună de timp. Chiar și oamenii se pot alege cu grumazul țeapăn și să umble așa zile în șir. Aceasta e aria, un fenomen electric, după cum susțin unii oameni de știință și călători experimentați. Cel atins de curent caută să se convingă imediat dacă își mai poate răsuci capul.

De unde venise însă sunetul acela scurt, ascuțit ? Începură să cerceteze. Don Parmesan păstrase în cobur sticlele destinate simpaticelor sale lipitori. Șaua se afla chiar alături. Deschise coburul și constată că toate sticlele crăpaseră la mijloc. Din fericire aceasta fu singura pagubă provocată de aria, căci grumazurile nu avură de suferit.

Doctorul Morgenstern nu auzise pînă atunci de acest fenomen și îl chestionă curios pe Tata Jaguar. Acesta îi răspunse ridicînd din umeri :

— Regret, însă nu vă pot da vreo lămurire. Nu înțeleg nici eu. Știu doar din experiență că, în acest anotimp, aria e urmată adeseori de o ploaie torențială.

Vorbind, își ridicară ochii spre cerul înalt și senin care nu anunța de loc ploaie. Nu adia nici un vînticel, iar apa lacului era calmă și limpede ca de cristal.

În sfîrșit, oamenii pregătiră totul pentru popasul de noapte. Nu aprinseră nici un foc. Mîncară zdravăn, apoi se lungiră pe iarbă și se dădură odihnei. Cîțiva mai întîrziară tăifăsuind și printre ei firește că *El Picaro* juca rolul principal.

Mai deoparte, izolați de toată lumea, ședeau Anton Engelhardt și tînărul incas. Făcuseră cunoștință abia de puține zile, dar se împrieteniseră repede și din tot sufletul. Explicația trebuia căutată, desigur, în temperamentele lor diferite, care se completau reciproc.

Anton avea sînge fierbinte, era ușor irascibil, sincer, impetuos. Pe chipul lui juca totdeauna veselia. În schimb, peruvianul era calm, grav, cumpănit, reținut, și o umbră de melancolie învăluia statornic trăsăturile-i frumoase, tinerești. Așadar, două firi opuse. Și e lucru știut că, de obicei, contrariile se atrag.

Din prima seară călăriseră alături, iar în tabără aveau culcușuri învecinate. Discutau bineînțeles foarte mult, însă conversația o întreținea mai ales Anton. Îi povesti

incasului despre averea sa, îi etală toate cunoștințele și îl făcu părtaș la plinul inimii sale. Haucaropora asculta mai mult în tăcere, îl întreba din timp în timp cîte ceva sau răspundea monosilabic. Dar studiindu-l, ai fi observat cum ochii lui adînci și umbroși se opreau, nu rareori, cu căldură și prietenie asupra tînărului său interlocutor.

Personajul principal, care revenea mereu în discuțiile lor, era Tata Jaguar. Anton vedea în el un erou fără seamăn și își dorea mult să ajungă odată la înălțimea lui. Și Hauca vorbea cu cea mai mare stimă ba chiar cu venerație despre Hammer ; din păcate însă nu putea satisface curiozitatea lui Anton, care ar fi vrut să afle cît mai multe din biografia teribilului bărbat.

— Tu l-ai întîlnit cu mult înaintea mea, stărui tînărul german, și trebuie să-i cunoști mai bine viața.

— Nu știu nimic, răspunse incasul. Cînd a fost oaspetele nostru, a vorbit cu tata, nu cu mine. Și cînd vorbesc bătrînii cei încercați, atunci băieții trebuie să stea deoparte. Așa e obiceiul la noi.

— Dar tu din care neam ești, din care trib ?

— Din nici unul.

— Păi trebuie totuși să fii într-un fel...

— Neamul meu s-a stins. Trăim, laolaltă cu cîteva familii sărmane, sus, în munți, unde țipă condorul.

— Acolo nu crește nici un pom, nici o tufă. Cum de puteți trăi așa ?

— Bem apă de izvor și mîncăm carnea sălbăticiunilor pe care le vînăm chiar și cu prețul vieții.

— Atunci sînteți niște eroi. Mi-aș schimba bucuros traiul meu cu al vostru. Hai, povestește-mi despre ai tăi, cum o duc și ce fac.

— Cum o duc și ce fac... Hauca duse mîna la frunte. Privirea i se umbri și mai tare. Apoi adăugă : Poate... adică nu, cu siguranță că am să-ți povestesc cîndva despre toate astea. Dar nu astăzi, nu aici. Doar o să vii cu noi în munți și o să afli la fața locului... nu numai din auzite.

Se ridică și silueta i se pierdu apoi printre copaci. Întrebările lui Anton atinseseră o rană dureroasă. Reveni abia la căderea nopții cînd toată lumea era culcată și, ca de obicei, se întinse alături de Anton. Acesta întîr-

ziase mult, gîndindu-se ce anume îl tulbura pe incas, şi adormise asupra acestor gînduri.

Nu îşi dădu seama cît a dormit, cînd cineva îl atinse uşor cu mîna. Era incasul, care-i şopti la ureche :

— Pst ! Să nu vorbeşti tare ! Ziceai că vrei să ajungi viteaz ca Tata Jaguar. Ai acuma prilejul să arăţi ce poţi. Mergi cu mine ?

— Încotro ?

— Îţi spun eu mai pe urmă. Lasă armele aici, ia numai cuţitul şi lasso-ul. Haidem tîrîş prin iarbă să nu ne vadă străjile !

Hauca se tîrî pînă în afara taberei, urmat de Anton. În ultimul timp nopţile păreau semănate cu stele, dar acum domnea un întuneric opac. Secera lunii apusese şi ea. Nu vedeai nici la zece paşi. Chiar şi lacul, atît de clar şi lucios în cursul zilei, abia de se iţea în stînga lor ca o taină mohorîtă. Se furişară încet, pe tăcute, ţinînd marginea stufărişului. La un moment dat Hauca se ridică şi vorbi cu glas reţinut :

— Am trecut de străji, aşa că putem să ne ridicăm în picioare. Ia uită-te dincolo, peste lac. Vezi ceva ?

— Nu, răspunse Anton după ce privi cu atenţie.

— Simţi vreun miros ?

— Nimic.

— Anciano şi cu mine trăim în Cordilieri, sus de tot, laolaltă cu condorii, de aceea simţim ca vulturul. Dincolo de lac poposesc nişte oameni.

— După ce cunoşti ?

— Miroase a fum şi se vede lumină. Un alb nu vede şi nu simte aşa. De fapt trebuia să le-o spun celor mai bătrîni ca noi, dar pentru că ziceai că te ispitesc isprăvile mari, i-am lăsat să doarmă.

— Şi acuma ce vrei să faci ? întrebă Anton.

— Mai întîi trec dincolo, aflu cine sînt şi ce vor. Pe urmă văd eu dacă mă-ntorc înapoi în tabără sau dacă trebuie să rămîn. Dă mîna să te conduc. Am ochii mai ageri decît ai tăi.

Îl luă de mînă şi porniră încet mai departe. Nu era prea uşor, căci trebuiau să se strecoare printre arbori şi tufe. Deodată pădurea dispăru dinaintea lor. Nu se mai

zărea nici un copac. Haucaropora stătu o clipă locului chibzuind. După care spuse :

— Aici brîul ce înconjoară apa e rupt. Cîrmind şi mergînd iarăşi prin pădure, ar însemna să întîrziem mult din pricina întunericului. De aceea mă gîndesc s-o luăm tot la dreapta pe marginea brîului acesta păduros. Aşa putem merge mai iute şi avem cerul deschis deasupra noastră. Oricum, e mai multă lumină decît sub copaci.

— Oare nu ne depărtăm prea tare, ţinînd dreapta ?

— Nu, dragă. Fîşia de pădure e destul de îngustă. Şi apoi oamenii aceia se află desigur la izvorul de care vorbea Tata Jaguar. Cînd ajungem dincolo, n-avem decît să mergem pe firul apei şi dăm de ei.

Îşi continuară drumul mai repede ca pînă atunci. Tabăra lor se găsea la jumătatea malului nordic. Ocoliră curînd partea superioară, adică cea dinspre vest, unde începea din nou pădure deasă, o fîşie neagră şi lată de vreo cîteva sute de paşi. Ajunseră astfel pe malul sudic al lacului. De aici, lăsînd pădurea la stînga, se grăbiră în direcţia est. Deodată însă, tînărul incas se ghemui la pămînt. Pîndea încordat. Un vînt aspru le bătea drept în faţă.

— Auzi ceva ? întrebă Anton.

— Da. Cred că sună un clopot.

— Clopot ? Păi aici nu-i nici o localitate să aibă biserică.

— Nu e vorba de asta. Hai încă o bucată şi o să pricepi.

Mai înaintară puţin, însă cu mare prudenţă. Curînd se auzi limpede sunetul metalic adus de vînt.

— Ascultă ! şopti Anton. Sună. Parcă ar fi un clopot de madrina.

„Madrina“ e o expresie specifică în spaniola Americii de Sud. Înseamnă o iapă care, fie în gospodărie, fie în deplasare, joacă rolul de călăuz al celorlalte animale. Herghelii întregi urmează sunetul tălăngii care-i atîrnă la gît.

— Da, confirmă tînărul incas, nu poate fi altceva decît o madrina.

— Să se afle oare pe-aproape nişte *arrieros*, catîrgii ?

— Nu se află, sînt sigur că nu. Prin locurile astea nu trec caravanele negustorilor. Trebuie să fie indieni.

— Din ce trib ?

— Nu știu, dar cred că o să mă lămuresc.

— În tot cazul se pare că sînt foarte neprevăzători. Am auzit că triburile de-aici trăiesc într-o veșnică dușmănie. Atunci cum de leagă clopote la gîtul animalelor ca să se audă pînă departe ?

— Pesemne că oamenii ăștia se simt atît de siguri, încît nu se sinchisesc de nimic. Și apoi trebuie să-și lase caii să pască, nu-i poți ține legați. Fără o madrina, dobitoacele s-ar împrăștia care încotro.

— Nu înțeleg. Doar caii noștri se țin mereu laolaltă.

— Asta-i altceva. Indianul nu e crescător de cai. El îi fură de unde poate. Așa că animalele sînt străine între ele și, nefiind ținute în grajd, nu ajung să se împrietenească. Dacă au în vedere o bătălie cu mulți călăreți, atunci indienii trebuie neapărat să se îngrijească de o madrina. Numai așa își pot ține caii la un loc. Toți ascultă de glasul tălăngii. Bine că o auzim și noi, ne va sluji de călăuză.

Avea dreptate. Pe măsură ce înaintau, talanga se auzea mai clar. Curînd fură nevoiți să-și încetinească pașii, căci sunetul se intensificase mult și fîșia de pădure apăruse iarăși din întuneric. Un număr de focuri ardeau în dosul copacilor, scoțînd în relief siluetele lor.

— Vezi cît de ușor am descoperit tabăra ? șopti Haucaropora la urechea lui Anton. Înaintea noastră, pe imașul de lîngă pădure, pasc caii. La stînga, imașul se prelinge printre copaci ca o buclă și închipuie un luminiș. Acolo e izvorul. Prin urmare, caii se află drept în fața noastră, iar călăreții în stînga, după copaci.

— Vrei să mergem într-acolo ?

— Mergem, însă nu chiar acum. Trebuie să fim cu mare băgare de seamă. Mai întîi să vedem dacă nu cumva caii sînt păziți. Așteaptă aici pînă mă întorc.

Se depărtă tiptil. Anton îl așteptă mai bine de un sfert de oră, dar nu-l îngrijoră soarta incasului, căci avea din ce în ce mai multă încredere în dibăcia lui.

Deodată, acesta reveni și îi spuse în șoaptă :

— Nu-i nici un paznic, iar caii nici că simt vreo primejdie. Am și mîngîiat pe cîțiva. Pasc liberi cu toții, numai madrina e cu picioarele din față legate ca să nu se depărteze de ceilalți.

— Cîți or fi ?

— N-am putut să-i număr, sînt prea mulți. I-am găsit cu capetele îndreptate spre madrina și mi-a părut bine.

— De ce ?

— Fiindcă acesta e semn că o ascultă și o urmează. Dacă oamenii de acolo sînt indieni vrăjmași de-ai noștri, adică abiponi, m-aș prinde să le iau caii.

— Vorbești serios ? Doar nu sîntem decît doi. Cum să luăm atîția cai ?

— Mare lucru ! Dacă o scoatem pe madrina, ceilalți se țin după ea.

— Și indienii ? Dacă aud talanga, își dau seama imediat că iapa se depărtează.

— În somn nu auzi nimic. Și credința mea e că oamenii o să doarmă buștean.

— Bine, dar trebuie să fie și paznici rînduiți anume.

— Desigur. Numai că, simțindu-se în siguranță, cred că n-au rînduit paznici mulți. Aflăm noi îndată. Hai, ține-te după mine ! Acum nu mai putem merge în picioare. O luăm tîrîș ca să nu ne dibuie.

Se culcară la pămînt și înaintară cu cea mai mare prudență, apoi cotiră spre stînga pentru a ajunge cît mai repede sub ocrotirea copacilor. Curînd își atinseră scopul. Se aflau acum la marginea luminișului unde incasul bănuia că se găsește tabăra. Luminișul nu era prea mare. Focurile îl despuiau de întuneric, de la un capăt la altul, încît se vedea fiecare amănunt. Băieții stăteau lungiți în spatele a doi arbori învecinați și cercetau cu atenție priveliștea din fața lor.

Era vorba de o ceată numeroasă de indieni care își organizaseră acolo popasul de noapte. Pe partea unde luminișul dădea în cîmp deschis, un izvor țîșnea din adîncuri ca să se verse mai apoi în lac. De ambele părți ale pîrîiașului ardeau opt focuri în jurul cărora forfoteau vreo optzeci de indieni căutîndu-și fiecare un culcuș cît mai potrivit. Dincoace de pîrîu, între două focuri mari, zăceau șase inși ce păreau legați. Cinci purtau veșt-

minte indiene. Al șaselea, judecînd după port, putea fi luat drept un alb. Zăceau pe spate, cu creștetele îndreptate spre băieții noștri, încît aceștia nu-i puteau vedea la față.

Indienii aveau arme de-ale lor, tradiționale. Își înfipseră sulițele în pămînt, agățaseră de ele arcurile și tolbele cu săgeți, iar de lănci își sprijiniseră tuburile de suflat ale căror mici proiectile, dacă sînt otrăvite, provoacă moartea fulgerătoare a victimei. Mai încolo, sub un copac, se afla singurul ins înzestrat cu pușcă. Ședea pe un poncho și își ținea arma culcată lîngă el. Părea să fie căpetenia, fiindcă ceilalți îi ascultau instrucțiunile și se grăbeau să le execute imediat. Vorbea într-un grai ușor cîntat din care Anton nu înțelegea nimic. De aceea îl întrebă în șoaptă pe tînărul incas :

— Ce limbă e asta ? Nu e nici *checiua*, nici alta din cîte cunosc.

— Așa vorbesc abiponii. Eu înțeleg puțin. Căpetenia le-a poruncit cum să-și rînduiască odihna și garda de noapte în trei schimburi. Fiecare schimb va fi alcătuit din doi oameni : unul la cai și celălalt la prizonieri.

— Deci ăia șase sînt prizonieri. Cine să fie oare ?

— Stai nițel, poate aflăm. Nu-l cunosc pe șef, nu l-am văzut niciodată, dar, după grai, atît el cît și oamenii lui trebuie să fie abiponi. Va să zică, sînt dușmani de-ai noștri.

— Atunci prizonierii s-ar putea să ne fie prieteni.

— Da. Cine-i împotriva abiponilor înseamnă că e cu noi.

— Eh, de-am putea să-i eliberăm ! Crezi că am izbuti ?

Incasul tăcu o vreme, plimbîndu-și privirea și scrutînd tabloul din fața lor. Apoi răspunse :

— Cred că se poate și sînt gata să încerc. Tu ce zici ?

— Minunat !

De bucurie, Anton fu cît pe ce să-și dea drumul la voce. Se stăpîni însă și adăugă tot în șoaptă :

— Să vedem cum procedăm căci sîntem numai doi și, pe deasupra, fără puști.

— Puștile mai mult ne-ar strica decît ne-ar folosi. Ai auzit și tu ce spune Tata Jaguar : cel mai adesea istețimea face mai mult decît o armă. Vom lucra deci după sfatul lui.

— De acord. Numai că tot nu știu în ce fel vom lucra.

— Așteaptă un pic. Întîi și întîi să adoarmă toți. Pînă atunci nu-i cu putință. O să ne dăm seama pe urmă dacă paznicii sînt destul de ageri, dacă sting sau nu focurile.

Căpetenia trecu dincoace de pîrîu ca să-i controleze personal pe captivi. Îi apostrofă cu niște cuvinte tari, pline de dispreț și îi lovi cu piciorul. Ferindu-se de lovituri, unul dintre prizonieri — cel îmbrăcat europenește — își schimbă poziția și astfel băieții putură să-l vadă la chip. Era într-adevăr un alb. Apoi se mai răsuci încă unul ca să evite loviturile și, pentru o clipă, se întoarse cu fața la băieții care pîndeau. Timp suficient ca ochiul vigilent al incasului să-l recunoască.

— E căpetenia cambașilor, făcu el în șoaptă către Anton. Albii îi spun *El Craneo duro*, adică Țeastă-Tare. Îl știi cumva din auzite ?

— Nu.

— Porecla i se trage de la o încăierare cînd, izbit în cap cu patul puștii de vreo opt sau zece ori, a rămas totuși în viață. Dușmanii, crezîndu-l mort, se depărtară, iar dînsul se ridică de jos, își frecă nițeluș capul și porni după ei ca să se răzbune. Erau abiponi și au pierit toți de mîna lui.

— Îl cunoști, se vede.

— Chiar mai mult decît atît : mi-e prieten. Am fost la el în ospeție și dînsul a fost la noi nu o dată. Mare noroc că am simțit de departe fumul și am zărit focurile ! O să-l eliberez, fie și cu prețul vieții.

— Și eu ! hotărî Anton cu înflăcărare. Spune-mi numai ce am de făcut. N-o să mă dau în lături de la nimic.

— Deocamdată n-ai decît să taci chitic și să stai ascuns după copac în așa fel, încît nici o fărîmă de lumină să nu cadă asupra ta.

Abiponii se culcară în jurul focurilor cu picioarele la căldură. Se înveliră cu cîte o pătură, unii chiar cu cîte două. Căpetenia trecu din nou de cealaltă parte a pîrîului și se culcă la rîndul lui învelit într-un poncho. Nu rămaseră de veghe decît doi străjeri, dintre care unul se duse pe imaș, la cai, iar cel de al doilea se plimba liniștit de colo pînă colo. Din cauza vîntului din ce în ce mai aspru se înfofolise cu două poncho-uri. Unul îi cădea

pe șolduri ca o fustă, celălalt, înfășurîndu-i capul și grumazul, atîrna lung pe spate. Pînă și fața și-o acoperise cu grijă. Numai ochii, lăsați liberi, îi sticleau în noapte.

Pășea în sus și în jos, cătînd uneori la prizonieri ca să vadă dacă au adormit. Aceasta în prima jumătate de oră. Tabăra nu prea era ferită de vînt. Din timp în timp, cîte o rafală puternică spulbera scînteile și le juca deasupra celor adormiți. Ca să nu se pîrlească păturile sau chiar să se aprindă, străjerul mergea de la foc la foc și mai potolea vîlvătaia. Alte vreascuri nu punea, deci focurile aveau să se stingă curînd, afară de unul singur pe care omul totuși îl alimenta pentru ca să-și poată îndeplini sarcina lui de străjer. Era unul din cele două focuri între care zăceau captivii.

Să tot fi trecut un ceas de cînd se culcaseră indienii. Lui Anton îi venea greu să tacă atîta amar de vreme, de aceea îi șopti incasului, care în acest răstimp nici nu mișcase măcar :

— Cred că dorm destul de adînc și n-ar fi cazul să mai așteptăm. Gîndește-te ce griji o să-și facă ai noștri cînd vor vedea că am dispărut.

— O să se sperie în prima clipă și atît, răspunse Hauca. Pe urmă Anciano, care îmi cunoaște firea prevăzătoare, o să-i asigure că n-am pățit nimic. Totuși e bine să ne apucăm de lucru. Mai întîi să-l atrag pe paznic încoace.

— Crezi că poți ?

— Pot.

— Cum ?

— Las' că afli îndată. Tu bagă de seamă dacă vreunul din cei care dorm se mișcă la zgomotul ce-o să-l facă. Pentru ca să iasă totul bine trebuie ca nimeni să nu se trezească.

Își duse mîinile la gură și scoase un cîrîit ușor, plictisit, cum cîrîie papagalii cînd li se tulbură somnul.

Nimeni în tabără nu se mișcă, doar străjerul se opri și privi atent în direcția de unde venea sunetul.

— Îl vezi ? A auzit ! șopti tînărul incas. Pesemne că o să vină încoace. S-a trezit careva ?

— Nu.

— Nici eu n-am dibuit vreo mișcare. Acum tîrăște-te pînă după al treilea copac din spate și stai acolo liniștit. Altminteri te poate zări cînd se apropie.

Anton făcu întocmai. Hauca mai cîrîi o dată. Străjerul porni într-adevăr spre ei. La cel de-al treilea cîrîit se strecură printre copaci, iar cînd sunetul se repetă, omul își încovoie spinarea și, cu privirea încordată, apucă ușor, atent, spre locul suspect pe care îl reperase.

Incasul desprinse de la cingătoare măciuca lui grea și cîrîi din nou. Cînd străjerul ajunse în dreptul copacului unde pîndea Hauca, acesta sări fulgerător și lovi. Dintr-o singură izbitură indianul căzu și rămase lat.

— Dumnezeule, l-ai ucis ! se sperie Anton, apropiindu-se în grabă.

— Cred că-i mort... Totuși s-ar putea să nu fie. Rămîi lîngă el. Dacă dă vreun semn de viață pînă mă-ntorc, bagă-i cuțitul în inimă. Doar nu-ți lipsește curajul, așa-i ?

— Cînd e vorba de luptă, fac orice, dar să ucid un om fără apărare...

— Păi sîntem în luptă ! Iar dacă își revine, atunci nu mai e fără apărare. Strigătul lui poate fi o armă dintre cele mai cumplite... De aceea fă cum îți spun !

Incasul, de obicei taciturn, devenise foarte comunicativ în timpul acțiunii, căutînd să-l instruiască pe tînărul său prieten. De data asta se manifesta însă și în alt fel : ca stăpîn și căpetenie. Deși abia șoptit, cuvîntul său nu admitea replică.

Luă în grabă cele două poncho-uri ale străjerului și se înfășură cu ele aidoma cum făcuse celălalt. Ieși apoi încet, sigur de sine, de după copaci, și se plimbă un răstimp ca și paznicul în sus și-n jos. Cine nu știa ce se întîmplase n-ar fi putut bănui absolut nimic.

Anton, rămas pe loc, ținea cuțitul pregătit. Se uita ba la indianul doborît, ba la tînărul și curajosul său prieten, a cărui purtare îl cam descumpănise în primul moment.

După ce imită un timp atitudinea și mersul paznicului, Hauca se deplasă cu pas măsurat de la un foc la altul, dar nu pentru a le ațîța sau potoli flacăra, ci pentru a se convinge că nimeni nu mișcă. Și, într-adevăr, nimeni dintre indienii adormiți nu se trezise. Incasul se apropie

de captivi și se așeză pe vine lîngă ei. Erau treji. Poziția incomodă nu le îngăduia să doarmă. Pe Hauca, înfășurat așa fel, încît nu i se vedeau decît ochii, îl luară firește drept paznicul lor indian. Spre a fi înțeles și de captivul alb incasul trebui să vorbească în spaniolă. Își dădu puțin la o parte poncho-ul de pe față nu atît ca să fie recunoscut dar suficient ca să fie auzit. Vorbi în șoaptă :

— *El Craneo duro* e trist, dar în curînd va fi vesel. Dacă vrei să-mi răspunzi, vorbește încet.

Căpetenia zăcea pe o coastă. Se întoarse cu fața spre Hauca și spuse încet, cum i se poruncise :

— De ce-mi grăiești și o faci pe prietenul ? Vrei să-ți bați joc...

— Nu-i adevărat. Îți vorbesc cu toată cinstea. Să nu faci nimic care ne-ar putea trăda ! Am venit să vă eliberez.

— Tu, un abipon ?

— Nu sînt abipon. Mă numesc Haucaropora, băiatul lui Anciano, prietenul tău.

— Cum ? Haucaro...

De mirare, restul numelui îi rămase în gît.

— Chiar eu, stărui tînărul. Poți să te convingi dacă vrei.

Dădu la o parte poncho-ul ca să i se vadă toată fața. Captivul alb urmărea scena fără să se miște. Cambașii îl recunoscură de îndată pe incas, care își acoperi repede fața la loc. Nimeni nu scoase un cuvînt. Doar un fior trecu prin trupurile imobilizate, un zvîcnet, o rază a neașteptatei bucurii.

— M-ați recunoscut ? îi întrebă Hauca.

— Da, firește, gemu căpetenia, ești nepotul prietenului nostru și tu însuți prieten. Mare minune ! Cum de ai ajuns printre abiponi ? Nici nu te-am zărit pînă acum.

— Nu fac parte din ceata lor, nici n-am fost la ei. Mă aflu abia de cîteva ore în pădure și îi pîndesc pe acești dușmani înrăiți. M-au atras focurile de aici pe cînd eram în tabără, dincolo de lac, împreună cu Anciano, cu Tata Jaguar și cu încă vreo douăzeci de bărbați albi. Atunci, însoțit de un tînăr prieten, m-am furișat încoace. Ai noștri nici n-au băgat de seamă că am plecat. Voiam

să știu cine a aprins focurile și astfel i-am dibuit pe abiponi și te-am recunoscut. Așa că trebuie să vă eliberez.

— Ce curaj nemaipomenit ! Dar unde-i străjerul ?

— Zace doborît sub un copac, iar eu m-am înfășurat în păturile astea ca să semăn cu el.

— Ce minte deșteaptă ! Hai, taie legăturile ! Repede, cît mai repede !

— Graba strică treaba. Vi le tai fără îndoială, dar trebuie să rămîneți culcați ca și pînă acum.

Scoase cuțitul și începu să taie legăturile în așa fel, încît nici un abipon, dacă s-ar fi trezit cumva, să nu fi putut sesiza vreo schimbare.

— Toate focurile sînt stinse afară de unul singur, șopti tînărul incas. De aceea nu-i prea vedem pe dușmani. În schimb, noi am putea fi zăriți. Așa că se cere multă atenție. Eu mă scol în picioare și mă plimb iarăși de la un copac la altul, băgînd de seamă la cei care dorm. Dacă văd că nimeni nu mișcă, atunci tușesc și voi, unul cîte unul, veniți tîrîș după mine. Lîngă copaci așteaptă prietenul meu Antonio. După ce ajungem la el, punem mîna pe cai.

— Dar acolo nu-i nici un străjer ? se interesă căpetenia.

— Ba da, este unul.

— Dacă-i așa, n-avem de ce ne teme. Oi fi eu cu mîna goală, dar îl sugrum pe loc.

— Nu, nu, lăsați-l în seama mea. M-ați înțeles ? Fac eu totul pînă la capăt. Voi să nu vă amestecați. Veți avea și arme. Se găsesc aici o grămadă : sulițe, arcuri, săgeți, suflători.

Pentru întîia oară vorbi și albul :

— La ce mi-ar folosi arcurile și săgețile ? Mie îmi trebuie pușca mea ! E o armă excelentă.

— Și unde-i pușca ?

— Mi-a luat-o căpetenia abiponilor. O ține lîngă el. Mă furișez pînă acolo...

— Nu te cunosc și nu știu dacă ești destul de priceput la o asemenea treabă. Las' că ți-o aduc eu.

Aici interveni *El Craneo duro :*

— Să nu-l tutuieşti pe acest señor, dragă! E ofiţer şi obişnuit cu viaţa în sălbăticie. Ştie dînsul cum să-şi ia puşca înapoi.

— Şi cartuşele! completă albul, scrîşnind din dinţi. Cîinele ăla mi-a furat şi ceasornicul, şi busola. Dar n-o să-i fie de nici un folos. Îl aşteaptă somnul cel lung! Auzi îndrăzneală! Să calce în picioare un ofiţer!

Incasul îşi vîri cuţitul la loc. Se ridică şi porni din nou în patrulare. Merse de la foc la foc şi se convinse că toată lumea doarme. Se apropie şi de şeful abiponilor. Acesta sforăia ca din butoi. Puşca însă nu se mai vedea. O ascunsese sub pătură.

În sfîrşit, Hauca trecu din nou de cealaltă parte, se opri la marginea luminişului şi făcu semn celorlalţi. Veniră cu toţii tîrîş, mai întîi Ţeastă-Tare, apoi cei patru cambaşi urmaţi de ofiţer. Incasul arătă spre suliţele înfipte în pămînt şi, în timp ce cambaşii se grăbeau să pună mîna pe arme, se adresă ofiţerului:

— Căpetenia şi-a vîrît puşca sub pătură.

— Nu-i nimic, o scot eu fără să-i cer voie. Şi plecă imediat. Se strecura cu dibăcie şi cu mare viteză. Hauca îl văzu cum se aruncă asupra căpeteniei, zăbovind apoi timp de un minut. Nu se auzi nici un zgomot. În sfîrşit, ofiţerul se ridică şi se întoarse la fel de iute, ţinînd puşca în mîna stîngă şi în dreapta un cuţit din care picura sînge.

— Mi-am luat totul înapoi! anunţă el, încrîncenat. Puşca şi cartuşele, cuţitul, ceasornicul, absolut tot. Iar dumnealui n-o să mai dea niciodată cu piciorul în ofiţeri. Ei, gata! În ce direcţie apucăm?

Incasul îi conduse pînă la Anton, care urmărise emoţionat întreaga scenă. Abiponul doborît nu dădea nici un semn de viaţă. Bineînţeles că-l lăsară în plata Domnului şi făcură cale întoarsă pînă se auzi iarăşi talanga madrinei. Incasul se opri:

— Aşteptaţi pînă îl culc la pămînt şi pe străjerul ăsta!

— Nu tu! se împotrivi Ţeastă-Tare. Asta-i treaba mea.

— Ba-i a mea! sări ofiţerul. Cîinii ăştia voiau să mă arunce mîine în lac. Şi uite că acuma aş putea să-l arunc eu pe şeful lor! Lăsaţi-mi-l şi pe străjer să-i fac felul.

Hauca nu era de acord, însă ofiţerul, îndîrjit peste măsură, o şi luă din loc. Ceilalţi rămaseră să-l aştepte. Ascultară atenţi în liniştea nopţii. Nu se auzi nimic. Totuşi, după cel mult două minute, ofiţerul apăru din nou:

— În regulă! Flăcăul n-a scos nici pîs. Acum să ne alegem cîte un cal.

— Nu aşa, replică Hauca. Îi luăm pe toţi.

— Pe toţi? Cum naiba îi scoatem de aici?

— Păi este şi o madrina. O să vină după ea.

— *Qué pensiamento!* Bine chibzuit! Băiatul ăsta nu e prost de loc. Aşa da! Va să zică Tata Jaguar îşi are tabăra de partea cealaltă a lacului? Puteţi să-l găsiţi?

— Desigur, făgădui Hauca.

— Atunci încalecă tu madrina şi ia-o înainte, iar noi mînăm caii în urma ta.

Avea în felul lui de a vorbi ceva aspru, poruncitor, care ar fi putut să jignească. Hauca îl suportă totuşi cu calm, se apropie de madrina, îi dezlegă picioarele din faţă, încălecă şi porni la pas. Caii, simţind că iapa se depărtează, o urmară imediat. Ofiţerul şi cei cinci cambaşi săriră pe ultimii cai pentru a mîna din urmă *tropa*, adică întregul grup. Numai Anton, care încălecase şi el între timp, se ţinea în frunte lîngă incas. Nu-l prea înghiţea pe ofiţer.

Înconjurară astfel lacul pe jumătate, dar nu mergînd prin desişul pe unde se strecuraseră cei doi tineri venind încoace. Bezna ce domnea în pădure ar fi făcut drumul impracticabil pentru cai. De aceea îl ocoliră, ştiind că şi în felul acesta se poate ajunge la tabără.

Acolo situaţia nu mai era atît de calmă ca înaintea plecării lui Hauca şi Anton. Tata Jaguar organizase străji ce se schimbau din oră-n oră şi, de cîte ori se trezea din somn, inspecta personal posturile. Întîmplarea cu sticlele crăpate îl făcuse atent asupra unor eventuale tulburări atmosferice. De altfel, pînă a se culca, observase deja norii îngrămădiţi pe cer. Apoi, cînd grijile îl deşteptară, văzu bolta neagră de tot şi simţi bătaia unui vînt foarte aspru şi uscat. Experienţa îl învăţase că acestea sînt semnele

premergătoare ale uraganului obişnuit în Gran Chaco şi care se abate însoţit de averse de ploaie atît de puternice, încît doboară oamenii la pămînt. Ce trebuia făcut ? Să rămînă sub copacii care atrag trăsnetele şi pot cădea frînţi de furtună ? Nu era bine. Dar a înfrunta uraganul în cîmp deschis sau în deşert era cel puţin tot atît de primejdios. Tata Jaguar îşi trezi oamenii ca să se consulte cu ei. Cu acest prilej observă lipsa lui Anton şi a incasului.

Îi strigară, dar nimeni nu apăru, nimeni nu răspunse. Anton fusese încredinţat Tatii Jaguar. Uşor de înţeles neliniştea şi îngrijorarea celui din urmă cînd constată dispariţia inexplicabilă a protejatului său. Se născură tot felul de supoziţii, dar nici una nu se dovedi valabilă. Pînă ce Tata Jaguar, judecînd foarte simplu şi firesc, hotărî să cerceteze cu ajutorul unei făclii aprinse urmele celor dispăruţi. Doar se cunoştea locul unde băieţii se culcaseră seara.

O cracă răşinoasă le servi drept făclie. La lumina ei constatară că cei doi prieteni se furişaseră prin pădure. Făclia se stinse însă şi Tata Jaguar, Geronimo şi Anciano, care porniseră tustrei la drum, se pomeniră în întuneric. Îi strigară pe băieţi în repetate rînduri şi nu primiră nici un răspuns.

— Mare nechibzuinţă, făcu supărat Hammer. Cînd am venit încoace, v-am atras atenţia că pe aici s-ar putea să fie jaguari. Închipuiţi-vă ce nenorocire s-ar putea întîmpla dacă le cad în gheare. Nici nu şi-au luat puştile cu ei, n-au cu ce să se apere.

— Nechibzuinţă ? Hauca nu e un uşuratic, răspunse Anciano. Ştie totdeauna ce are de făcut şi pentru ce face un anume lucru. Iar faptul că nu şi-a luat armele dovedeşte că le-a socotit de prisos sau că l-ar fi împiedicat într-un fel.

— Într-o noapte ca asta puşca nu poate fi de prisos, observă Geronimo.

— Dar poate să te stingherească, stărui Anciano. Te împiedică la mers prin pădure sau, dacă te furişezi la duşman, atunci...

— Aha, dacă te furişezi la duşman, interveni Tata Jaguar. Asta trebuie să fie ! Să ştiţi că asta e ! Curajoşi

cum sînt, băieţii şi-au dorit o aventură care ar putea să-i coste viaţa.

— Să-i coste viaţa ? Cum aşa ? Bănuiţi unde s-au dus ?

— Nu bănuiesc. Ştiu precis. Uitaţi-vă la dreapta peste lac ! Parcă arde o luminiţă. Da, fără nicio îndoială, e un foc. Băieţii l-au zărit şi, în neastîmpărul lor, s-au dus într-acolo să facă şi ei o ispravă după exemplul bărbaţilor maturi.

— Chiar aşa, se vede un foc, încuviinţă Anciano. S-ar putea să fi trecut dincolo. Dar atunci de ce să ne îngrijorăm ? Hauca al meu e foarte prevăzător. Am toată încrederea în el.

— Asta o ştiu. E mai priceput chiar decît un bărbat cu experienţă. Dar e vorba şi de Anton pentru care răspund şi de aceea...

Tăcu brusc. Tocmai ajunseseră din nou în tabără. Un tropot de cai se deluşea din ce în ce mai aproape. Apoi două siluete se iviră din beznă. Doi oameni veneau spre ei cu paşi grăbiţi. Erau Anton şi Hauca.

— Ne-aţi căutat ? Iată-ne ! strigă Anton către Tata Jaguar. Radia de bucurie în timp ce Hauca se opri tăcut lîngă Anciano, de parcă n-ar fi fost el eroul principal al aventurii abia consumate.

— Voi sînteţi ? Slavă Domnului ! Dar pe unde aţi umblat ?

— Am fost dincolo, la abiponi.

— La cine ? Aţi dat de abiponi ?

— Da.

— Şi aţi îndrăznit fără permisiunea mea să...

— Ei, da, şase captivi eliberaţi şi o mulţime de cai răpiţi ! rosti cineva din întuneric.

Tata Jaguar se întoarse şi-l zări pe cel în cauză care se apropiase între timp. Se dădu un pas înapoi şi, încruntîndu-se niţel, exclamă :

— Dumneata, sublocotenent Verano ? Cum ai ajuns la Izvorul gemenilor ?

— Ca de obicei, cînd merg undeva : fie pe jos, fie călare, señor !

— Ştii desigur că mă aşteptam la un alt răspuns ! Dar să-ţi mai pun o întrebare : încotro vrei s-o apuci de aici ?

— Înapoi la abiponi ca să le-o plătesc. Fireşte că mă veţi însoţi împreună cu oamenii dumneavoastră. Cîinii aceia trebuie ucişi pînă la unul !

— Găseşti, precum văd, foarte normal să merg cu dumneata. Eu însă nu.

— Doar e cît se poate de logic să mă susţineţi. Trebuie !

— Trebuie ? Află, te rog, că nu trebuie decît ceea ce vreau eu. Dar cine mai e cu voi ?

Chipul i se însenină. Îl văzu pe Ţeastă-Tare, care venea spre el cu mîna întinsă.

— Eu sînt, señor, răspunse acesta plin de respect într-o spaniolă stricată. Nu e nevoie să auziţi din gura mea cît de mult mă bucură întîlnirea noastră. O ştiţi, cred, şi fără s-o spun. Acum că sînteţi şi dumneavoastră aici, nu mai avem nici o teamă.

— Dar ce primejdie vă paşte ?

— Abiponii se pregătesc să ne atace din toate părţile. Acest señor, eu însumi şi patru oameni de ai mei, care se află acum în pădure cu caii răpiţi de noi, am căzut azi dimineaţă în mîinile vrăjmaşilor. Ne-au adus încoace, la Izvorul gemenilor, şi au plănuit să ne înece mîine în lac. Haucaropora şi celălalt băiat ne-au izbăvit de la moarte.

— Ăştia doi ? Şi dincolo, cam ce număr...

Se opri în mijlocul întrebării. Pe cerul întunecat, spre miazăzi, observase o pată stranie, galbenă ca pucioasa.

— Cîţi abiponi sînt dincolo ? reluă el, grăbit.

— De şapte sau de opt ori cîte zece, răspunse Ţeastă-Tare. Şi tot atîţia sînt caii pe care i-am luat. S-au ţinut toţi după madrina.

— Iată o ispravă pe care trebuie să mi-o povestiţi în amănunt, însă acuma nu avem timp pentru aşa ceva. Vezi colo la miazăzi o pată galbenă ? Ştii ce înseamnă ?

— Am zărit-o mai de mult, señor. Se apropie un uragan care doboară arborii şi aruncă valuri de foc din văzduh. Îl simt şi caii, sînt tulburaţi, nu-şi găsesc astîmpăr.

— Da, e primejdios. Dacă rămînem aici, s-ar putea să ne strivească arborii, iar dacă plecăm, uraganul ar putea să ne mături peste cîmp ca pe nişte fire de nisip. Eu, unul,

nu cunosc împrejurimile. În două ore furtuna se va năpusti asupra noastră. Trebuie să luăm iute o hotărîre.

— Eu cunosc ţinutul, señor. Pornim călare şi, dacă mînăm vîrtos, ajungem la adăpost sigur, pînă să izbucnească furtuna.

— Şi care-i adăpostul acela ?

— Î se spune *Asiento de la mortandad*, locul pierzaniei... E un sat.

— Ce nume înfricoşător. N-am mai auzit de el, căci n-am depăşit niciodată Izvorul gemenilor. Dar despre asta mai tîrziu. Speri, va să zică, să ajungem acolo pînă la izbucnirea furtunii ?

— Da.

— Şi n-o să ne rătăcim pe întunericul ăsta ?

— Nu ne rătăcim, señor. De altfel, ştiţi şi dumneavoastră că întunericul n-o să ţină mult. Cerul va fi ca o vîlvătaie de flăcări.

— E drept. Să ne pregătim deci şi să plecăm de îndată. Şi atenţie la puşti, să nu sufere nimic !

Apoi Tata Jaguar, însoţit de Ţeastă-Tare, plecă să vadă caii capturaţi. Aceştia abia mai puteau fi stăpîniţi de cei patru cambaşi. Simţeau apropierea furtunii. Mulţimea asta de cai putea să le fie de mare folos mai tîrziu. Dar pentru moment Tata Jaguar ar fi preferat să renunţe la ei. Aveau, ce-i drept, căpestre însă, lipsiţi de şei, nu puteau fi utilizaţi.

— Îi luăm cu noi, hotărî totuşi Tata Jaguar în cele din urmă. Dar să nu ne încurcăm prea mult cu ei. Dacă vor să meargă, bine ; dacă nu, atunci n-au decît să rămîie în voia lor.

Cei cinci cambaşi şi sublocotenentul Verano se săltară pe cîte un cal, oferindu-se să mai ducă de dîrlogi cîte două animale.

Tocmai atunci ofiţerul dădu cu ochii de puştile pe care le încărcau oamenii Tatii Jaguar. Se interesă de provenienţa lor.

— Le-am dezgropat, explică Geronimo.

— Unde ?

— Pe drum, în cîteva locuri.

— *Tiempo tonitroso*! Atunci sînt puştile pe care le caut eu ! Le confisc !

— Cu ce drept ?
— Sînt ale noastre. Au fost furate din arsenal.
— Zău ? Asta sună ca un basm de adormit copiii. Spune-i și Tatii Jaguar. Vei primi răspunsul care îmi stă și mie pe limbă.
— Vă îndoiți cumva de spusele mele, señor ?
— Eu nu cred decît ceea ce văd cu ochii. Poftim, adă-mi încoace arsenalul și pe haimanalele care l-au prădat și atunci voi vedea ce trebuie să cred. De altfel avem acum altă treabă. I-auzi ce se petrece dincolo !
Arătă cu mîna spre malul opus al locului de unde veneau niște strigăte înfricoșătoare. Abiponii descoperiseră, în sfîrșit, moartea căpeteniei lor, precum și dispariția cailor și a prizonierilor.
Tata Jaguar nu avu timp să se ocupe de ei, căci primejdia furtunii creștea clipă de clipă. Astfel începu deplasarea lor nocturnă. În frunte călăreau cei cinci cambași.
Călăuzele se îndreptară spre nord, unde Tata Jaguar crezuse că se întinde un pustiu vast. Nu se mergea la galop, ci la trap întins. Caii abiponilor nu-i încurcau de loc. Îi urmau de bună voie. Simțeau din instinct că furtuna venea dinspre miazăzi și că salvarea trebuia căutată la nord.
Cînd, după vreo jumătate de oră, își încetiniră mersul ca să nu obosească prea mult caii, pata de pe cer era mult mai mare, mărginită jos de o dungă lată, de un roșu aprins, ce destrăma întunericul nopții. Încă o jumătate de oră și pata se lăți în sud, pe toată întinderea orizontului, alcătuind un triunghi cu un punct negru la mijloc și cu vîrful proiectat în zenit. Triunghiul era atît de luminos, încît crea jos imaginea unui crepuscul. Se vedea pînă departe, la cîteva sute de pași.
— Asta-i gaura pe unde va năvăli furtuna, zise Tata Jaguar, arătînd lui Morgenstern și Fritze punctul negru de la mijloc.
— Credeți că prezintă vreun pericol ? vru să știe micul savant.
— N-aș putea să prevăd cît de periculos e pentru noi, dar stricăciuni va produce cu siguranță. Un astfel de

uragan ridică valuri cît munții, taie pîrtii prin codrii cei mai viguroși și năruie casele cele mai solide.
— Și noi să ne adăpostim tocmai într-o așezare omenească, în niște case ? Păzească Cel de Sus ! Vom fi îngropați sub dărîmături și o să ne găsim sfîrșitul, pe latinește *exitium*.
— De fapt cam așa ar trebui să se întîmple, dar mă bizui pe căpetenia cambașilor. Dînsul cunoaște și forța uraganului, și condițiile în care ne vom adăposti.
— Ce folos de condiții dacă ne face harcea-parcea, se amestecă în vorbă Fritze. Am mai apucat eu cîte un pampero, dar huricanul e cu totul altceva. Din clipa asta nu mai dau doi bani pe zilele mele. Ia uitați-vă sus ! Asta se mai cheamă cer ? Seamănă a iad, oameni buni ! Cînd cerul e senin și frumos, jos pălăria ; însă așa, negru, arămiu, galben — mă trec fiorii, pe legea mea. Și nici în satul ăla al cambașilor nu prea am încredere. Hm, locul pierzaniei ! La ce ne putem aștepta într-un asemenea loc ?
Nimic de mirare că pînă și Fritze, acest incorigibil optimist, care nu se pierdea ușor cu firea. era înfricoșat. Cerul arăta într-adevăr lugubru. Triunghiul tindea mereu spre nord lățindu-se la bază. În curs de un ceas și jumătate cuprinsese o mare porțiune a orizontului.
În semiobscuritatea ce se înstăpînise oamenii vedeau destul de bine terenul dedesubt acoperit cu iarbă joasă și alcătuind, din loc în loc, niște dîmburi care se înmulțeau și creșteau treptat. Cele mai multe aveau formă ușor rotunjită ; altele însă erau înalte și povîrnite asemenea unor stînci.
— Asta mă liniștește, observă Tata Jaguar. Cel mai bun paravan îl constituie latura nordică a unei stînci solide. Și cum oamenii care se stabilesc aici cată să țină cont de condițiile specifice, așadar și de furtunile acestea pustiitoare, înseamnă că și așezarea spre care ne îndreptăm trebuie să se afle într-un loc ferit.
Raționamentul lui avea să se confirme curînd. Pătrunseră într-o vale largă ocrotită la sud de un șir de stînci înalte, alăturate, iar la nord de mici dealuri acoperite cu păduri. În vale creșteau tufe și iarbă bogată. După șirul de stînci se înălțau șase clădiri izolate ce aparținuseră unei vechi colonii.

Asemenea așezări se găseau, cîndva, multe în Gran Chaco. Ruinele lor mai dăinuie și azi. Albii, năvălind în ținuturile indienilor, se instalaseră acolo de-a binelea, arogîndu-și dreptul de proprietari, fără a se gîndi la plata vreunei recompense sau despăgubiri. Firește că-și aleseseră locurile cele mai bune, mai pitorești, mai fertile. Indianul care ar fi îndrăznit să-și revendice dreptul uzurpat era ucis fără multă vorbă. Dar, izolați fiind și într-un număr restrîns, coloniștii nu puteau rezista lungă vreme maselor de indieni. De aceea ori se retrăgeau la timp, ori — dacă se încăpățînau să rămînă pe solul răpit — erau stîrpiți pînă la unul. Pămîntul cultivat recădea în paragină. Vîntul împrăștia semințele prin clădiri. Semințele încolțeau acolo, răsăreau tufe, creșteau copaci, făcîndu-și loc prin acoperișuri. Plante agățătoare invadau pereții, grinzile, clădeau straturi groase de frunziș umed sub care lemnăria putrezea treptat.

Dar nu la fel se întîmplase cu acest „loc al pierzaniei". Așezarea, construită mai recent, se păstrase neobișnuit de bine. De altfel, nici materialul folosit la construcția clădirilor nu era cel obișnuit. Pereții închegați din bîrne solide, adînc înfipte în pămînt, acoperișurile groase din stuf împletit cu funii de rafie le asiguraseră trăinicia prin ani. Aceste funii ca și stuful rezistaseră tuturor intemperiilor. Datorită elasticității, ele se mulau după vînt. Nici cea mai năprasnică furtună, care ar fi spulberat orice alt acoperiș, nu putea să le distrugă sau să le miște din loc. Zaplazurile de lemn erau la fel de trainice. Rămăseseră intacte, deși năpădite de liane și buruieni. Se formase astfel un soi de zid ocrotitor prin care nu trecea nici vîntul, nici ploaia. Ferestre sau uși nu existau. În fața clădirilor și în jurul lor creșteau arbuști și arbori masivi. Aceștia trecuseră prin multe încercări, dovadă crăcile groase smulse din trunchiuri și putrezind jos, pe pămînt.

Cînd călăreții noștri o cotiră după stînci și zăriră cele șase clădiri, căpetenia cambașilor, călăuza lor, exclamă:

— Am ajuns, señores! Dați drumul cailor și apoi fuga în adăpost. Aici huricanul nu poate să ne facă nici un rău.

— Nu, nu așa! obiectă Tata Jaguar. Caii nu trebuie lăsați liberi. Ar putea s-o ia razna din cauza uraganului. Să-i băgăm înăuntru. Dar mai întîi să curățim încăperile.

— De ce să le curățim? întrebă sublocotenentul Verano.

— Nu știți de ce? O să vedeți îndată.

Postă cîțiva dintre oamenii lui în spatele fiecărei clădiri, cu sarcina de a striga, de a face gălăgie, de a trage focuri de armă. Ordinul executat, își dădură cu toții seama ce înțelegea Tata Jaguar prin „curățire". Amurgul era destul de luminos pentru ca oamenii să poată vedea mulțimea de viețăți speriate de zgomot și împușcături, care o zbugheau prin toate ieșirile. Chiar și o puma se afla printre ele.

— Acum probabil că au mai rămas înlăuntru niscai șerpi de care trebuie să ne ferim, observă prudent Tata Jaguar. Băgați mai întîi caii în cele patru clădiri de colo. În astelalte două ne adăpostim noi. Apoi strîngem vreascuri pentru foc. Dar repede, căci uraganul pare să se apropie.

Vîntul izbea din cînd în cînd furios, umplînd valea cu huietul lui și împrăștiind stropi grei de ploaie, deocamdată izolați. Oamenii alergau care încotro. După nici zece minute dispozițiile lui Hammer erau îndeplinite. Caii, deșeuați, fuseseră adăpostiți în clădiri, iar îngrijitorii aprindeau focuri lîngă intrările respective. Focuri ardeau și în cele două clădiri destinate oamenilor. Era și timpul, căci furtuna se dezlănțui brusc, cu o violență ce desfide orice descriere.

Cerul, mai adineauri gălbui, deveni dintr-o dată negru; un fel de geamăt, un bubuit și un huruit sinistru răscoli valea. Uraganul bîntuia cu toată urgia. Clădirile se cutremurau din temelii, dar rezistau datorită elasticității materialului. Deodată se auzi un plesnet grozav, de ai fi zis că se prăvale un munte. Pornise ploaia, care cădea nu în picături, ci în mase compacte, ca o revărsare oceanică.

Ploaia mugea ca o cascadă uriașă. Totuși trăsnetele îi acopereau zgomotul. Fulgere săgetau bezna nopții, spintecau avalanșele de ploaie. Dar „fulgere" mi se pare un termen prea puțin potrivit, căci era vorba de niște trîmbe colosale și bulgări de foc rosogoliți prin văzduh.

Şi astfel se succedară bubuiturile, trosnetele, talazurile, timp de o oră întreagă şi chiar mai mult. Era cu neputinţă să vorbeşti cu cineva. Nimeni nu înţelegea nimic. Oamenii şedeau tăcuţi pe pămîntul bătătorit şi nu puteau comunica între ei decît prin semne.

Mai greu o duceau însă cei rămaşi lîngă cai. Bineînţeles că nu putuseră să imobilizeze toate animalele, neavînd destule curele şi funii. Doar o parte din cai fuseseră legaţi, încît — pe lîngă fornăieli, nechezaturi şi tropote — se stîrni o învălmăşală şi o agitaţie cumplită.

Urmă apoi încă un trăsnet, cel mai puternic din toate, dar şi ultimul. Părea că cerul şi pămîntul ard de-a valma, închipuind o mare de foc. Şi deodată, ca la un semn, se lăsă o linişte stranie, neverosimilă. Nimeni nu cuteza să sufle un cuvînt. Cei mai mulţi credeau că asaltul elementelor se oprise doar pentru o clipă ca să reînceapă din nou. Dar nu era aşa. Tata Jaguar se ridică de la locul lui, trecu pe lîngă foc, se apropie de ieşire, privi afară unde apele goneau ca un fluviu imens, cuprinzînd toată valea, şi rosti :

— A trecut. Cerul e plin de stele. Slavă Domnului !

— Slavă Domnului ! îngînă uşurat şi doctorul Morgenstern, prinzîndu-şi în mîini obrazul alb ca varul. N-am mai trăit aşa ceva. M-a cuprins o spaimă teribilă. Cînd tuna, mi se părea că aud un zbieret colosal, *rugitus* sau şi *mugetus* pe latineşte. Fulgerul semăna cu un adevărat pîrjol, *incendium*, care ameninţă să mistuie lumea.

— Chiar aşa, confirmă Fritze. Mă mir că nu ne-a pîrlit pe toţi ! După ce că fulgera ca din gura iadului, mai ardeau şi focurile astea, şase la număr...

— Apropo, ştiinţific vorbind, orice foc atrage fulgerul. E un miracol că nu ne-a lovit.

— De asta nu trebuia să ne temem, observă Tata Jaguar, căci pădurea de colo e un excelent paratrăsnet. Dar să vedem dacă nu li s-a întîmplat ceva cailor.

Ieşi din clădire şi îşi croi drum prin apa ce-i ajungea la genunchi — deşi înainte locul fusese perfect uscat. Caii mai dădeau semne de nelinişte, dar se aflau la locul lor. Nu se vedea nici o stricăciune mai importantă. Nimeni nu crezuse că vor scăpa atît de uşor.

Cînd Hammer se întoarse din control, sublocotenentul Verano tocmai istorisea cele întîmplate înainte de a fi fost eliberat.

— Aţi venit la timp, señor, i se adresă acesta. O să vă explic ce drepturi am eu asupra puştilor însuşite de dumneavoastră.

— Însuşite ? Nici vorbă de aşa ceva. Le-am luat în păstrare provizorie, răspunse Hammer, cît se poate de calm.

— Pe ce bază, dacă mi-e permis să întreb ?

— Aţi spus foarte bine : „dacă mi-e permis". Cu ce drept mă întrebaţi ?

— Sînt împuternicitul generalului Mitre.

— Sînt gata să vă cred dacă mi-o dovediţi.

— În ce fel ?

— Arătaţi-mi un ordin scris.

— Ce pretenţie ! Cine poartă asupra lui asemenea documente prin Gran Chaco !

— Totuşi e necesar dacă vrei să ţi se recunoască rolul şi autoritatea de împuternicit.

— Vă dau cuvîntul meu de onoare, señor. Sper că e suficient, făcu Verano, supărat. Dacă nu, atunci...

Şi sublocotenentul duse repede mîna la cuţit.

— Lăsaţi jucăria în teacă ! Cine scoate cuţitul face cunoştinţă cu pumnul meu. Aflaţi că iau drept bun cuvîntul dumneavoastră de onoare, pentru că — deşi sînteţi cam violent — nu am auzit încă să fi săvîrşit vreo faptă reprobabilă.

— Atunci ne-am înţeles ?

— Da şi nu. Aş vrea să nu mă înţelegeţi greşit. Ca să vă cred că sînteţi împuternicitul generalului, îmi ajunge fireşte cuvîntul dumneavoastră de onoare. Mă întreb însă cu ce fel de împuterniciri aţi fost investit ?

— Am ordin să găsesc puştile furate.

— Ei, şi după ce descoperiţi hoţul ?

— Raportez.

— Şi pe urmă ?

— Pe urmă ?... Pe urmă va dispune domnul general.

— Perfect. Acuma sîntem întru totul de acord. Trebuia să găsiţi puştile furate, să raportaţi şi să aşteptaţi

dispozițiile de rigoare. Or puștile le-am găsit eu, dacă sînt într-adevăr cele...

— Vă rog, señor ! îl întrerupse ofițerul. Acestea sînt puștile ! În lipsa dumneavoastră am examinat cîteva exemplare. Sînt exact cele sustrase din arsenal. Generalul a descoperit lipsa și, în strict secret, a pus la cale cercetări minuțioase. Rezultatul a fost surprinzător. Foarte probabil că șeful arsenalului s-a lăsat mituit. A predat sute de puști, precum și muniție unor oameni care plănuiesc o rebeliune. Conducătorul lor n-a fost încă identificat, însă mai mult ca sigur că toreadorul Antonio Perillo e amestecat în treaba asta. Puțin după comiterea furtului, deci acum cîteva luni, individul a trecut Rio Salado însoțit de niște muncitori care cărau arme unelte și alt bagaj. Cînd s-a întors, muncitorii nu mai aveau asupra lor decît uneltele. Armele nu le-a vîndut și nu le-a încredințat nimănui. Înseamnă că le-a îngropat undeva, altminteri pentru ce ar fi luat cu el hîrlețe și lopeți ? Trebuia, prin urmare, să aflăm unde le-a ascuns și, cum eu cunosc bine Gran Chaco, mi s-a dat ordin să traversez Rio Salado și să mă apuc de cercetări. Abiponii sînt actualmente ostili guvernului. Era deci normal să-mi îndrept atenția asupra lor. Dar mai întîi i-am căutat pe cambași și l-am întîlnit pe Țeastă-Tare însoțit de patru luptători de-ai săi, dintre care unul zărise niște albi la Izvorul gemenilor. *El craneo duro* s-a declarat imediat gata să meargă cu mine. Pe drum ne-a întîmpinat o ceată de peste optzeci de abiponi care, după cum aprecia Țeastă-Tare, păreau să vină dinspre Lacul Palmierilor. Abiponii au tăbărît asupra noastră. M-am apărat și am rănit mortal pe cîțiva dintre ei, dar pînă la urmă micul nostru grup a fost covîrșit de numărul mare al dușmanilor. Ne-au dezarmat, ne-au jefuit și ne-au dus pînă în preajma lacului, unde urmau să ne înece azi-dimineață. Noroc de băieții aceștia care ne-au salvat. Iată adevărul. Acuma știu de unde aveți armele și sînt convins că mi le veți pune la dispoziție.

— Nu, señor ! Raportați generalului și mă voi conforma deciziei sale. Pentru moment nu puteți dispune nici de arme, nici de muniții, fiindcă îmi sînt absolut necesare.

— În ce scop ?

— Trebuie să-i înarmăm pe cambași și, cu ajutorul lor, să-i înfrîngem pe inamicii generalului. Aflați că eu sînt mai informat decît dumneavoastră. Vă voi pune la curent.

Și Tata Jaguar îi povesti sublocotenentului cele petrecute pînă atunci. Astfel ofițerul, bătăios și cam grosolan, însă animat de cele mai bune sentimente patriotice, se declară de acord să renunțe la pretențiile lui. Îi ceru chiar Tatii Jaguar permisiunea să i se alăture, ceea ce fu acceptat cu condiția să execute întru totul ordinele sale.

Acum abia putură asculta în liniște relatarea isprăvii celor doi amici, Hauca și Anton, sarcină ce-i reveni celui din urmă, căci incasul era timid și taciturn. În timp ce mai comentau aventura, bătrînul Anciano îl trase deoparte pe tînărul său învățăcel, îl îmbrățișă și, uitînd de taina lor, îi spuse în spaniolă :

— Viteazule, ai dovedit cine ești — *el Hijo del Inka !*

Hammer, care se afla lîngă ei, auzi aceste cuvinte și își spuse în sinea lui : „Ah ! Deci bănuiala mea se confirmă, ceața se risipește. Hauca e un urmaș al vechilor domnitori peruvieni. *El Hijo del Inka*, fiul incasului !“

CAPITOLUL ZECE

TATA JAGUAR POVESTEȘTE

După uraganul ce bîntuise noaptea veni o dimineață cu cer senin. Apa se scursese, codrul aburea. Jos în vale se legăna printre tufe iarba suculentă și înaltă ca un lan de grîu. Caii fură scoși din clădiri și lăsați să se desfete în natură. De plecare încă nu putea fi vorba, căci animalele trebuiau să se mai odihnească după marșul din ajun.

Oamenii, după ce îmbucară cîte ceva din rezervele lor, se așezară în cerc la taifas. De remarcat că sublocotenentul Verano acorda bătrînului Anciano o atenție deosebită. Aproape că nu-l slăbea din ochi, încît acesta întrebă în cele din urmă :

— Vă uitaţi mereu la mine, señor. Aveţi vreun motiv special ?

— Da, răspunse ofiţerul.

— Pot să ştiu şi eu care ? Vă par cunoscut ? M-aţi mai văzut undeva ?

— Pe dumneavoastră personal nu vă cunosc. Mă uit însă la părul dumneavoastră lung şi alb care îmi aminteşte de un scalp văzut cîndva.

— Scalp ? Ce e aia ?

— Indienii din America de nord au obiceiul să jupoaie capetele duşmanilor ucişi şi să păstreze pielea ca pe un semn al vitejiei şi al izbînzii. O astfel de piele se cheamă scalp. E acelaşi lucru cu ceea ce noi în limba spaniolă numim *Piel del craneo.*

— Şi ce legătură e între mine şi o astfel de piele ?

— E vorba de o asemănare. Scalpul de care vorbesc avea părul la fel ca al dumneavoastră : lung, des şi alb.

Anciano deveni numai urechi. Pe faţa lui se citea încordare. Întrebă :

— Avea părul la fel cu al meu ? Asta-i de-a dreptul ciudat. Nu prea cred ca un alb să poarte părul cum îl port eu.

— Nici n-am spus aşa ceva. Scalpul aparţinuse unui indian.

— Din America de Nord ?

— Ba de-aici.

— Din ce trib ?

— Asta n-o ştiu. M-am interesat şi eu din ce trib era victima, însă cel cu scalpul mi-a răspuns cam în doi peri.

— Unde l-aţi văzut ?

— La Buenos Aires.

— Cum îl cheamă ?

— Toreadorul Antonio Perillo. L-am vizitat cîndva împreună cu un amic. Odaia lui era împodobită cu tot soiul de trofee printre care şi scalpul cu pricina.

— Antonio Perillo, espada ! Probabil că ne vom ciocni de el. Se spune că a fost de mai multe ori în vest. V-a spus cumva de unde are scalpul ?

— Cică s-ar fi bătut pe viaţă şi pe moarte cu un indian şi l-ar fi învins. Dorind să-şi păstreze o amintire din această luptă grea şi primejdioasă, l-a scalpat pe adversar.

— Şi unde s-au bătut ? Spuneţi-mi repede, vă rog, insistă Anciano pe un ton extrem de agitat.

— La sud, în pampas. Mai mult n-am putut afla.

— Va să zică acolo ? Atunci nu-i ce am crezut.

Oftă din adînc, parcă uşurat. Chipul îi deveni iarăşi calm, învăluit în acea stranie umbră a indiferenţei. Dar se schimbă din nou la faţă cînd ofiţerul adăugă :

— Părul era într-adevăr splendid, chiar mai frumos decît al dumneavoastră şi prins într-o agrafă. Trebuie să fi fost un om tare bătrîn şi sărac.

— O agrafă ! exclamă Anciano, foarte surprins. Cum arăta ? Şi de ce credeţi că a fost sărac ?

— Fiindcă agrafa era de fier. Ori indienii avuţi, dacă îşi pun astfel de podoabe, caută să fie din metal preţios. Catarama avea în faţă forma unui soare cu douăsprezece raze.

— Douăsprezece raze, repetă Anciano, sărind de la locul lui. Señor, catarama nu era de fier, ci din aurul cel mai curat. Omul o vopsise dinadins ca să arate neagră, să nu trezească lăcomia privitorilor.

— De unde ştiţi ? Aţi cunoscut vreun bărbat care purta un asemenea giuvaer ?

— O, l-am cunoscut, desigur. Şi ce bine l-am cunoscut ! Era stăpînul meu, domnitor peste...

Anciano părea răvăşit pînă în adîncul fiinţei sale. Ochii îi scăpărau. Îşi scoase cuţitul de la cingătoare şi mîna îi zvîcnea de parcă ar fi vrut să spintece un duşman nevăzut. Poate ar fi vorbit mai mult, poate că şi-ar fi dezvăluit întreaga taină, dar Haucaropora se ridică de jos îi puse mîna pe braţ şi-l înfrînă :

— Fii liniştit, moşule. Omul era un indian şi atît. Totuşi ar trebui să aflăm dacă a fost răpus în luptă dreaptă. Dacă nu, atunci vai de ucigaş ! Cu toată vîrsta lui înaintată, indianul era destul de puternic şi de sprinten ca să nu se lase doborît. Să cred oare că l-a biruit Antonio Perillo ? Nu pot să-mi închipui. Omul a fost ucis mişeleşte.

— Fără îndoială, fără îndoială ! aprobă bătrînul. Şi nici nu e nevoie să căutăm cine-i ucigaşul. N-a spus chiar

Perillo că l-a omorît ? Va veni el încoace și îmi va cădea în mîini. O să-i cer socoteală !

— Bine, să-i ceri. Dar de plătit i-o plătesc eu !

Incasul își roti buzduganul deasupra capului ca să arate în ce fel i-o va plăti. Era parcă și mai furios decît Anciano, dar se stăpîni repede văzînd că cei de față îl privesc mirați. Își reluă masca nepăsătoare, se așeză la loc și puse buzduganul alături.

De fapt, nu numai Anciano și Hauca fuseseră adînc impresionați ascultînd spusele ofițerului. Mai exista și un al treilea personaj care înregistrase povestea cu maximă încordare, arborînd totuși un calm desăvîrșit. Acesta era Tata Jaguar. De cum veni vorba despre scalp și pînă în ultima clipă, urmărise cu cea mai mare atenție relatarea ofițerului. Șezînd lîngă incas, ridică buzduganul acestuia ca să-l examineze mai deaproape. Arma parcă era dată cu un firnis negru. O cercetă cu mare interes, o puse apoi la loc și, fără să se trădeze cu nimic, zise :

— Nu cred că trebuie să vă tulbure prea mult istoria cu scalpul, cel puțin nu acum. Deocamdată nici nu știți dacă e într-adevăr vorba de scalpul omului cu pricina. Las' că aflăm noi mai tîrziu.

— Ba știu precis, răspunse Anciano. Agrafa e o dovadă că nu mă-nșel.

— Și totuși în momentul de față avem lucruri mai importante de discutat, stărui Hammer, îndemnîndu-l și cu privirea să părăsească acest subiect. Trebuie să ne sfătuim încotro apucăm.

— În orice caz, spre Lacul palmierilor, fu de părere Verano. Doar asta v-a fost intenția de la bun început. Ori acum e și mai necesar, de vreme ce banditii au de gînd să se întîlnească acolo.

— Nu prea cred că vreunul din ei a și sosit la fața locului, totuși e mai bine să ocolim acest lac. S-ar putea să descopere mai tîrziu că am fost pe-acolo și asta mi-ar da peste cap întreg planul.

— Va să zică ai un plan ? întrebă Geronimo.

— Oarecum. Dat fiind că abiponii pregătesc un atac împotriva cambașilor, poate că am izbutit să-l înăbușim

încă în fașe. Spun dinadins „poate“ căci mi-e teamă să nu fim prea slabi.

— Asta-i și părerea mea. Abiponii sînt, ce-i drept, niște fricoși care nu atacă pe față, dar știu întotdeauna să se ferească noaptea de vrăjmași. Iar în ce privește săgețile lor otrăvite, îmi scot pălăria. Trebuie să facem rost de întăriri și asta numai apelînd la cambași.

— Exact. Întrebarea e însă dacă ei bănuiesc ce-i așteaptă.

— Ai noștri nu se așteaptă la nimic, interveni Țeastă-Tare. Sîntem în dușmănie cu abiponii, dar nimeni nu bănuiește că vom fi atacați. De aceea trebuie să-i anunțăm cît mai repede, să-i pregătim. Dușmanul o să năvălească asupra celui mai mare și mai bogat dintre satele noastre.

— De unde știi ?

— I-am auzit vorbind pe cînd zăceam legați în tabăra lor. Aveau de gînd să ne înece azi-dimineață, așa că nu vedeau în noi nici un pericol.

— Unde se află satul cu pricina ? Departe ?

— E lîngă o apă pe care albii o numesc *Arroyo cloro*, adică „pîrîul limpede“. Cam la trei zile călare, fără popas.

— Și cum arată ținutul prin care va trebui să trecem ? E locuit ?

— Pădure și cîmp deschis. În drum sînt și cîteva sate ale abiponilor pe care trebuie să le ocolim. Asta în cazul că o luăm de-a dreptul. Dacă trecem însă pe la Lacul palmierilor, atunci avem de mers mai multă vreme prin meleag vrăjmaș.

— Hm ! mormăi în barbă Tata Jaguar. Stătu o clipă pe gînduri, apoi reluă : Și totuși cred că e mai bine să mergem întîi spre Lacul palmierilor. La început voiam să-l evit. Acum însă, după ce știu încotro se vor îndrepta dușmanii, mi se pare necesar să văd cu ochii mei acest drum. Și mai am un motiv. Rezervele noastre de carne sînt pe sfîrșite, iar ca să ne ținem de vînătoare trei zile în șir, ar însemna să pierdem o mulțime de timp. Dacă mai punem la socoteală și popasurile, atunci cele trei zile pot deveni lesne cinci sau șase. În schimb abiponii, după cît știu, au vite multe și am putea să răpim cîteva. Astfel ne-am asigura hrana fără prea multă

bătaie de cap. Ce distanță e de-aici pînă la Lacul palmierilor.

— O jumătate de zi călare.

— Bine, pornim pe la amiază și ajungem diseară. De fapt, nici nu e nevoie să mergem chiar pînă la lac.

Nimeni nu avu nimic de obiectat. Numai doctorul Morgenstern puse pe tapet problema ce-l obseda :

— Toată cinstea pentru intenția și planul dumneavoastră, dar am și eu intenții și planuri pe care țin să le reamintesc. În ce direcție se află acel „Pîrîu limpede" ?

— La nord-vest, răspunse căpetenia.

— E un ținut muntos ?

— Sînt și munți.

— Atunci mă opun, señores. Știți doar că nu de dragul cambașilor am venit încoace, ci pentru săpături. Animalele pe care le caut eu, sub formă de relicve, bineînțeles, n-au trăit în munți, ci la cîmpie. Cu cît urc mai sus, cu atît îmi pierd nădejdea de a mai găsi ceva. Mă opun, așadar, refuz, sînt contra — pe latinește *contradico* sau și *repugno*.

— Numai că opoziția dumneavoastră va fi, din păcate, fără succes, răspunse Tata Jaguar. Doar n-o să-i lăsăm pe cambași să fie prădați sau chiar uciși de dragul unor săpături.

— Nici eu nu pot renunța de dragul lor la ceea ce mă interesează : un mastodont sau un megatherium. Știința trebuie să primeze.

Țeastă-Tare asculta cu atenție. Nu prea înțelegea vorbele micului savant, dar își imagina cîte ceva. De aceea căută să se lămurească mai precis :

— Aud că domnia sa vorbește despre animale și săpături. N-o fi cumva din albii aceia ciudați care sapă în pampas, dezgroapă oase și apoi le duc în orașele lor ca să le lipească la loc ?

— Într-adevăr, ai ghicit, confirmă zîmbind Hammer.

— Atunci ce nevoie să le caute pe-aici ca să-l prindă sau să-l ucidă abiponii ? Știu eu unde se găsesc asemenea oase.

— Unde, spune ?! se precipită micul savant.

— Cunosc mai multe locuri. O să și trecem pe lîngă unul din ele, adică *Pantano de los Huesos*, mocirla oaselor. Chiar și după nume se vede că puteți găsi acolo ceea ce căutați.

— Adevărat ? O mocirlă cu oase ? se interesă zelos Morgenstern. De la ce animale provin ?

— Nu prea știu. Ș-apoi nici nu mă pricep. După cîteva clipe de tăcere urmă : Dumneavoastră ați venit să ne ajutați împotriva dușmanilor. Așa că, drept mulțumită, o să vă spun unde se află o dihanie uriașă care nu cred să aibă pereche în lume. Am văzut-o întîmplător cum zace vîrîtă în pămînt. Ne-am gîndit să o vindem unui alb care caută oase. Dar pentru că dumneavoastră ne ajutați în luptă, o să v-o dăruiesc.

— Cum ? O dihanie fără pereche ? turui într-un suflet Morgenstern. Ce fel ? Poate un clyptodont ?

— Deh, știu eu ? Nu cunosc.

— Ce mărime ? Înaltă ? Lungă ?

— N-am văzut decît o parte din ea.

— Așa ? Doamne, atunci or fi numai oase, fără trup.

— Ba e întreagă. Am săpat pînă a ieșit la iveală spinarea.

— Și apoi ? Probabil că ați răvășit totul...

— Aflasem noi că un animal din ăsta fărîmat nu prețuiește cît unul întreg. De aceea l-am lăsat în pace și l-am acoperit cu pămînt. Nici nu ne-am atins de oase.

— Bravo, bravo ! Ați făcut foarte bine. Ați lucrat cu cap. S-ar părea că indienii nu sînt chiar atît de mărginiți cum îi descriu o seamă de autori. Trebuie să pun mîna pe acest exemplar. Unde se află ? Cînd ajungem ? Vreau să-l văd cît mai repede.

— Se află dincolo de satul nostru. O zi călare de aici.

— Asta nu-mi place, nu-mi place de loc. Propun, señores, să pornim imediat. Nu înțeleg de ce am mai pierde vremea.

— Ușurel, ușurel, rîse Tata Jaguar. La început cereați să mai stăm, iar acum vă scapără călcîiele. Adevărul e că nu putem pleca înainte de amiază. Mai sînt o mulțime de lucruri de făcut.

— Ce-i de făcut ? Ce anume ? Nu văd.

— Gîndiți-vă la caii ăștia mulți și la cîte avem de cărat cu ei. Trebuie să pregătim samare.

— Samare ? Păi de unde piele sau alt material ?

— Material se găsește berechet. Ne adaptăm împrejurărilor. Din crengi, frunziș, stuf și iarbă se pot face samare care să reziste chiar mai mult de trei zile. Din plante cățărătoare putem împleti funii pentru a fixa samarele și pentru a lega caii întreolaltă. Dacă-i strîngem astfel la un loc, atunci ne deplasăm mai ușor și mai repede. Haidem la treabă !

Sub conducerea Tatii Jaguar, oamenii porniră să taie ramuri, iarbă și stuf, confecționînd poclăzi, samare, legători. După ce caii se odihniră suficient, le așezară poverile în spinare și, adunîndu-i într-un grup compact, îi legară întreolaltă. Acum se putea porni la drum. Era tocmai ora prînzului. Părăsiră deci locul acela cu nume lugubru care totuși le oferise adăpost și îi apărase de uraganul pustiitor.

Prima țintă era Lacul palmierilor, situat în direcția sud-vest. Țeastă-Tare și cei patru cambași ai săi călăreau în frunte. Pe urmă veneau caii încărcați cu poveri — un eșalon lung, ordonat și supravegheat pe ambele părți de către călăreți. Înălțimile pe lîngă care trecuseră noaptea rămîneau acum în stînga lor. Ținutul, deși în plin Gran Chaco, semăna totuși cu o cîmpie. Era neted, întins. Doar ici și colo printre pajiștile moi se ițea cîte un petic sterp. Mai tîrziu însă călăreții dădură de pămînt nisipos care, după cum spunea căpetenia cambașilor, avea să țină pînă la Lacul palmierilor.

Tata Jaguar călărea în coada convoiului. Făcu semn lui Anciano și lui Hauca să vină mai aproape, apoi se adresă celui dintîi :

— Azi-dimineață era cît pe ce să te ia gura pe dinainte. N-a lipsit mult să te trădezi.

— Credeți că ascund vreo taină ? Ce aș avea de ascuns ? întrebă Anciano.

— Nu știu, dar bănuiesc : Haucaropora nu ți-e nici fiu, nici nepot.

— Cum de vă trece prin gînd una ca asta, señor ? Doar nu l-ați cunoscut altminteri decît ca nepot al meu.

— Simțeam de mult că alta e legătura dintre voi. Iar azi-dimineață, tulburat cum erai de spusele ofițerului i-ai spus că agrafa aceea nu era de fier, ci din aur curat. Mai sînt și alte lucruri care par să fie de fier, deși sînt de aur.

— Ce lucruri, señor ?

— Bunăoară buzduganul pe care îl poartă Hauca la cingătoare.

— Buzduganul, señor ? Păi atunci am fi oameni bogați...

— Aida de ! Nu te mai preface. Doar eu vă sînt prieten și nu aveți ce vă teme de mine. N-aș vrea să stărui prea mult, dar băgați de seamă : ca să păstrați o taină, trebuie să fiți mai prevăzători. Hauca l-a pălit pe indianul acela cu buzduganul. Se vede însă că a dat de ceva tăios, colțuros, din care pricină stratul de deasupra s-a cojit într-un loc. Uitați-vă cum lucește aurul !

Haucaropora scoase buzduganul, îl examină o clipă, se roși la față și-l agăță iarăși de brîu.

— Ei ? făcu zîmbind Tata Jaguar. Și neprimind nici un răspuns, continuă : Cine avea dreptul să poarte buzdugan de aur, adică un *humanciay*, dacă nu însuși regele și stăpînul vostru ? Prin urmare, acest buzdugan dovedește că Hauca se trage din incași.

— Greșiți, señor, îngăimă Anciano.

— Nu greșesc. Degeaba cauți să-mi ascunzi adevărul. Știu să păstrez taina cum o păstrează propria-ți inimă. De altfel, nici nu e nevoie să faceți din obîrșia lui Hauca un secret.

— Ba da ! Gîndiți-vă cît am pătimit.

— Voi ? Nu știu de așa ceva. Strămoșii voștri au fost urmăriți cu focul, cu sabia și otrava. Asta-i adevărat. Însă de atunci vremile s-au schimbat. Nimeni nu v-ar primejdui viața din cauza obîrșiei voastre.

— Așa credeți, señor, dar noi știm că-i altminteri.

— Atunci trebuie să aveți un alt motiv care vă face să păstrați taina. Faptul că Hauca se trage din incași încă n-ar fi de loc primejdios, însă dacă e vorba de altceva...

— Ce anume, señor ?

— Dacă pe temeiul obîrșiei sale, ați nutri speranțe ce nu se pot împlini.

— Niciodată ?

— Niciodată, v-o spun deschis ! Voi trăiți cu amintirile și vă legănați în visuri fără să cunoașteți mersul și

schimbarea lumii. Lăsați visul să rămînă vis, căci aievea nu poate fi. N-aş vrea şi nici nu am căderea să stărui prea mult în această chestiune. Dar spune-mi altceva : ce-i cu agrafa ? Sînt convins că l-ai cunoscut într-adevăr pe bărbatul al cărui scalp se află acum la Perillo. Cine era ?

Anciano întîrzie cu răspunsul. De aceea Tata Jaguar adăugă :

— Întreb cu un anume scop, nu din simplă curiozitate. Dacă-mi spui adevărul, va fi probabil în folosul tău.

— Ca să răspund ar trebui să vă dezvălui taina noastră.

— Nu v-ar strica de fel. Spune-mi măcar unde a fost ucis.

— Nu cunosc chiar locul.

— Nici ținutul ?

— Ba da, însă n-o să-l știți dumneavoastră.

— Află că am cutreierat mai multe meleaguri decît îți închipui.

— Atunci, poftim : ați auzit vreodată de *Barranca del Homicidio ?*

— Rîpa omorului ? Nu numai că am auzit dar am şi fost acolo în două rînduri. Veneam dinspre *Salina del Condor*.

— Da, dinspre *Salina del Condor*. E aproape de tot. Am trecut şi eu, nu o dată, pe acolo.

— Şi eşti sigur că omul tău şi-a găsit moartea în acel loc ?

— Da.

— Ce te face să crezi ?

— L-am însoțit pînă în apropiere, apoi am stat să-l aștept. Aşa voia dînsul, aşa mi-a poruncit.

— A, ți-a poruncit ? Porunca vine de la stăpîn şi supusul ascultă de ea. Şi l-ai aşteptat degeaba ?

— Da. L-am aşteptat două zile întregi. Apoi, îngrijorat, am luat-o pe urmele lui pînă la locul unde ar fi trebuit să ajungă. Nu l-am găsit. Am cutreierat văile, văgăunile şi munții. Nimic. Atunci m-am întors acasă şi, adunîndu-mi prietenii, am pornit iarăşi în căutarea lui. Dar totul a fost în zadar. Ne-am pierdut săptămîni şi luni în şir fără să descoperim cel mai mic semn. „O fi căzut în

vreo prăpastie", îmi spuneam. Abia azi-dimineață m-am lămurit. A fost ucis mişeleşte.

— Zici mişeleşte fiindcă altminteri îl știai de nebiruit ? Sau te gîndeşti şi la altceva ?

— Da, mă bate un gînd...

— Hai, spune !

— Purta asupra lui nişte lucruri care puteau aprinde lăcomia celorlalți.

— Ce lucruri, zi-i !

— Asta nu mi-e îngăduit.

— Nici nu-i nevoie. Ştiu şi aşa. Omul purta asupra sa nişte lucruri de pe vremea incaşilor, meşterite din aur şi argint.

— Cum de-ați aflat, señor ?

— Voi fi mai sincer decît eşti tu cu mine. Iată !

Descheindu-şi pieptarul de piele, scoase la iveală un mic obiect lucitor, ca de aur, atîrnat cu o sforicică de gît. Îl dezlegă şi-l dădu lui Anciano. Era un vas de o rară finețe artistică şi avînd un diametru de cel mult trei țoli.

— Un potir pentru rouă ! exclamă uluit Anciano. În potirul acesta se strîngea dimineața roua de pe florile templului şi se aducea jertfă soarelui însetat.

— Vezi, asta n-o ştiam, adică rostul potirului.

— E un lucru sfînt, señor, tare sfînt.

— Înțeleg. Dacă vorbeşti cu atîta convingere, înseamnă că strămoşii tăi erau peruvieni.

— Aşa e, mărturisi bătrînul.

La care Hauca ținu să adauge :

— Ai mei au domnit peste întreg poporul, iar eu sînt singurul lor urmaş. Doar cîțiva oameni de credință cunosc adevărul.

— Mi-am închipuit. Vasăzică, eşti şi stăpînul comorilor ascunse de străbunii tăi.

— Cum de vă gîndiți tocmai la comori ?

— Mi-o spune vasul acesta.

— De unde îl aveți ? se interesă Anciano. În ce fel a ajuns în mîna dumneavoastră ?

— L-am găsit.

— Unde ?

— Între *Salina del Condor* şi *Barranca del Homicidio*.

— Acolo... Vasăzică acolo ! Grozavă descoperire ! Şi cînd l-aţi găsit ?

— Acum cinci ani.

— În ce pătrar era luna ? Vă mai amintiţi ?

— Ştiu precis. Trecuse tocmai o zi după luna plină.

— Aşa e. Stăpînul meu cobora la peşteră numai în noaptea cînd se împlinea luna pe cer.

Aceste ultime cuvinte le adresase tînărului incas. Hauca voi să vadă şi el potirul, îl examină îndelung, îl sărută şi, cu ochii înlăcrimaţi, spuse :

— Iată potirul pe care îl purta la el incasul dinaintea mea în clipa morţii. Señor, nu vi-l mai dau îndărăt. Lăsaţi-mi-l mie. Vă voi răsplăti cu ceva mult mai mare şi mai de preţ.

— Păstrează-l şi nu-mi da nimic în schimb, căci şi-a găsit în tine stăpînul cel adevărat.

— Vă mulţumesc. Oare pe lîngă potirul acesta n-aţi mai găsit şi altceva ?

— Ba da. Însă ceva îngrozitor. Eşti destul de tare să m-asculţi ?

— Vorbiţi, señor. Sînt tare. M-am obişnuit de mult cu gîndul că părintele meu e mort.

— Atunci îţi spun : am găsit leşul lui.

Incasul stătu multă vreme tăcut, nemişcat cu ochii în pămînt. Chipul lui, pe care nu tresărea nici o fibră, deveni palid, aproape livid. Anciano îşi trecu de cîteva ori palmele peste ochi şi se scufundă la rîndu-i în tăcere. Călăriră astfel un timp alături pînă ce bătrînul, cu glasul sugrumat, i se adresă Tatii Jaguar :

— Nu mai era nici o urmă de viaţă în el ?

— Nu, îşi dăduse sufletul.

— Dar cum s-au întîmplat lucrurile ? N-aţi văzut nimic ? Oare a fost ucis mişeleşte sau doborît în luptă cinstită ?

— N-a fost nici o luptă. E vorba de o crimă, de un asasinat banditesc. A fost împuşcat pe la spate.

— Şi părul, părul lui frumos, strălucitor, cu mult mai lung decît al meu ?...

— Nu mai avea păr. Fusese scalpat.

Nici Hauca, nici Anciano nu scoaseră măcar un oftat. Se refugiară din nou în muţenia lor, stăpînindu-şi jalea. Abia într-un tîrziu bătrînul vorbi :

— Povestiţi-ne, vă rog, cele petrecute. Trebuie să ştim totul, pînă la cel mai mic amănunt !

— Nu sînt multe de povestit. Am poposit atunci la *Salina del Condor* — eu şi catîrul meu — deoarece, fiind lună plină, mersesem aproape toată noaptea. Catîrul se apucase de păscut iarba săracă de prin partea locului, iar eu mă aşezasem să mănînc nişte pastramă. Deodată aud un tropot în spatele meu. Întorc repede capul. Un călăreţ, venind de sus, tocmai cotea pe după o stîncă. M-a văzut la rîndul lui, s-a oprit o clipă, apoi a dat pinteni calului şi a trecut în galop chiar pe dinaintea mea.

— Şi n-a spus nimic, nu v-a salutat ?

— Nimic. Mi s-a părut ciudat că, în trecere, şi-a întors faţa de la mine, de parcă s-ar fi ferit să-l văd.

— Şi nu l-aţi văzut de loc la faţă ?

— Doar vreo două trei secunde, pînă a cotit. Apoi, cum spuneam, a întors capul. Era îmbrăcat ca băştinaşii şi înarmat cu o puşcă. La spatele şeii legase o pătură groasă, bine înfăşurată, în care se vedea cît de colo că ascunsese nişte obiecte destul de mari. Dar ce anume, fireşte că n-am putut dibui.

— A trecut aproape de dumneavoastră ?

— Nu. Cred că ne despărţeau vreo cincizeci de lungimi de cal. Omul îmi făcuse o impresie atît de neplăcută, încît eram bucuros să nu-l mai văd. Către prînz, după ce catîrul se odihnise, mi-am continuat urcuşul spre *Barranca del Homicidio* şi, cam la jumătatea drumului am dat peste victima care zăcea într-o baltă de sînge, cu ţeasta jupuită. Arăta îngrozitor. Am examinat cadavrul şi m-am convins că ucigaşul nu putea să fie altul decît călăreţul acela ciudat pe care îl văzusem trecînd în galop.

— Ce veşminte purta mortul ?

— Haine de piele, ca mine şi ca tine.

— Da, da. Purta într-adevăr astfel de haine, fiindcă cele uşoare se rup repede cînd umbli prin desiş. Mai avea ceva la el ?

— Absolut nimic. Fusese prădat. Dar, întorcîndu-l pe o parte, şi pe alta, ca să-l cercetez mai în amănunt, am

zărit un obiect care lucea în balta de sînge de sub el. Era potirul acesta. De atunci l-am purtat mereu asupra mea.

— Şi ce-aţi făcut cu mortul ?

— Nu puteam să-l las aşa. L-ar fi mîncat fiarele. De aceea l-am culcat în scobitura unei stînci şi l-am acoperit cu pietre. Peste balta de sînge am turnat nisip. Apoi am plecat în urmărirea ucigaşului.

— Dar nu l-aţi mai ajuns, aşa-i ?

— Nu. Cînd îl văzusem, era devreme, dar cadavrul l-am descoperit abia după cîteva ore, către prînz. Oricît m-aş fi grăbit, nu puteam ajunge în acea zi decît înapoi la Salina sau puţin mai încolo. I-am dibuit ce-i drept urmele şi m-am ţinut de ele pînă după asfinţitul soarelui. Dar apoi, numai la raza lunii, era imposibil să le mai disting, pămîntul fiind şi pietros, pe deasupra. Cînd s-a crăpat de ziuă, am pornit mai departe. Ardeam de nerăbdare să-l prind pe asasin, dar trebuia să recunosc că e cu neputinţă. Închipuindu-şi probabil că voi găsi leşul, banditul călărise toată noaptea, fără popas, ca să-şi asigure un avans cît mai mare. Iar ca să nu lase urme vizibile, mersese anume pe făgaşul acela pietros. Cu experienţa ce-o am şi, încordîndu-mi toată atenţia, m-am străduit să mă orientez cît mai corect. Dar asta cerea timp. În cîteva rînduri a trebuit să descalec şi să mă întorc înapoi pentru că apucasem greşit. Astfel, pînă la căderea serii, nu am izbutit să depăşesc distanţa pe care îndeobşte o fac într-o jumătate de zi. Noaptea slabele urme aveau să dispară cu totul. Mi-am dat seama că nu-l pot ajunge şi am abandonat.

— Păcat, mare păcat, señor. Dacă-l aduceaţi la Salina, m-aţi fi găsit pe mine acolo şi l-am fi judecat cum trebuie. Dar aşa, după ce s-au şters toate urmele faptei, nici noi n-am mai descoperit nimic. Credeţi că am putea găsi locul unde aţi înmormîntat victima ?

— Da.

— Auzeam că vreţi să urcaţi în munţi. Pe ce drum ?

— De fapt voiam să-mi continui drumul spre nord, însă, dat fiind cazul, un mic ocol n-are importanţă. Vă conduc pînă acolo.

— Mulţumim din inimă, señor. Mortul nu se cade să rămînă aşa. Trebuie înmormîntat după obiceiul şi datina strămoşească.

— Recunoşti, prin urmare, că era spiţă de rege ?

— Da. Ar fi necinstit să v-o mai ascundem.

— Şi avea o comoară tăinuită ?

— Aşa e. Fugind de urgia spaniolilor, străbunul lui împreună cu ai mei şi cu cîţiva oameni credincioşi au izbutit să salveze multe lucruri de preţ. Le-au ascuns în *Barranca del Homicidio*. Pe urmă, neamul lor şi-a dus veacul în munţi. Din timp în timp incaşii coborau la ascunzătoare să ia niscai aur şi să-l vîndă, altminteri n-ar fi avut din ce trăi. Dar nu mergeau decît în nopţile cu lună plină. Aşa făcea şi stăpînul meu pînă a nu se mai întoarce din ultimul său drum.

— Cunoşti ascunzătoarea ?

— Cunosc.

— Ai mai fost acolo de-atunci ?

— Am fost, dar n-am deschis-o. Nu mi-e îngăduit.

— Nici Hauca n-are voie ?

— Deocamdată nu. Abia cînd pămîntul îşi va fi încheiat drumul în jurul soarelui, atunci va putea să preia moştenirea. Asta se întîmplă peste două săptămîni.

— Dar cum se face că a intrat touşi în stăpînirea buzduganului de aur ?

— I l-a lăsat în păstrare tatăl său înainte de a pleca ultima oară la *Barranca*. Mai aveam şi alte lucruri mai mici, dar le-am vîndut ca să facem rost de bani pentru călătoria din care ne întoarcem acum. Nici n-am bănuit că vom afla cu acest prilej cine-i ucigaşul. Spuneţi, señor, nu cumva aveţi vreo răfuială cu Antonio Perillo ?

— Nu.

— Atunci poate vreunul din însoţitorii dumneavoastră ?

— Cel mult señor Morgenstern, pe care Perillo a încercat să-l omoare.

— Omuleţul acela nu cred să rîvnească la sîngele lui Perillo. Dacă ne cade odată în mîini, lăsaţi-l pe ucigaş în seama noastră, señor. Vă rog mult.

— N-am nimic împotrivă. Numai să nu-l scoatem vinovat pe nedrept.

— Dacă are scalpul stăpînului meu, atunci el a ucis. Iar acest ofițer Verano nu cred să mintă.

— Sigur că nu. De altfel, încă înainte de a afla povestea cu scalpul, eram convins că Perillo e autorul crimei. L-am zărit atunci doar cîteva secunde. Și totuși, după trecerea a cinci ani, cînd l-am revăzut întîmplător la Buenos Aires, mi-a sărit imediat în ochi.

— I-ați spus ceva ?

— I-am pomenit în treacăt de Salina del Condor și a tresărit.

— Las' că o să-i pomenim și noi de Salina del Condor... rosti Hauca, încrîncenat.

CAPITOLUL UNSPREZECE

LA CAMBAȘI

Călăriseră cu toată viteza, încît „Țeastă-Tare", cu două ore înainte de a cădea întunericul, îi vesti că, foarte curînd, vor ajunge la Lacul Palmierilor.

— Nu mergem drept spre lac, hotărî Tata Jaguar. S-ar putea ca abiponii să fi sosit înaintea noastră și nu vreau să ne vadă. Nici nu trebuie să bănuiască măcar că ne așteptăm la prezența lor acolo. Cît mai e pînă la prima lor așezare ?

— Dacă mînăm tot așa, ajungem la căderea nopții, răspunse căpetenia cambașilor.

— Minunat. Îi depășim deci pe întuneric, iar popasul îl facem abia pe urmă.

Își continuară drumul părăsind direcția sud-vest și cîrmind spre nord-vest. Mai călăriră preț de un ceas prin deșertul nisipos, apoi se deschise în fața lor un imaș cu iarbă din ce în ce mai opulentă. De ambele părți era pădure cu arbori înalți. Țeastă-Tare îi călăuzea orientîndu-se cu o siguranță uimitoare.

Seara cobora senină, cu cerul înstelat, fapt care le ușura drumul, căci în întuneric ar fi fost greu să țină caii laolaltă.

Să fi trecut trei sferturi de ceas de la asfințitul soarelui cînd, deodată, auziră dinspre dreapta niște sunete

stranii, aduse de vînt. Părea un fel de miorlăit amestecat cu pocnituri, cu izbituri, ca atunci cînd se scutură covoarele.

— Ce-o mai fi și asta ? se adresă Fritze lui Morgenstern. Nu seamănă a glasuri omenești.

— Oricum, sunetele provin de la niște creaturi vii, răspunse Morgenstern cu prudență. Mă întreb numai cărei specii vor fi aparținînd. Dacă nu mă-nșel în ce privește intensitatea și timbrul, atunci aș înclina să cred că într-adevăr nu emană din gîtlejuri omenești.

— E o impresie falsă, îl corijă Tata Jaguar, care călărea acum în preajma celor doi germani. Ceea ce auziți sînt cîntece de luptă ale abiponilor.

— Și ce pocnește așa, mă rog ? se interesă Fritze.

— Tobele de război.

— Deh, aș vrea să văd și eu o tobă din astea.

— Nici că se poate un instrument mai simplu : un dovleac golit peste gura căruia se întinde o piele. Acuma știm că sînt informați de sosirea albilor și că se pregătesc de atac. Asta-i în avantajul nostru. Să vedem totuși cam cîți războinici se află în sat.

Porunci eșalonului să se oprească și trimise înainte doi cercetași, pe Geronimo, ajutorul său de nădejde, și pe *El Picaro*, șugubățul, foarte priceput în asemenea treburi. La stînga se înălța peretele întunecat al pădurii, la dreapta era cîmp și tufăriș, după care se zărea licărul unui foc depărtat.

Cele două iscoade zăboviră aproape o oră în căutarea urmelor, după care se întoarseră, dar nu singuri. Însoțitorii lor erau... două vaci. Fiecare adusese cîte o cornută. După ce că-i spionaseră pe abiponi se mai și îngrijiseră de hrană. Satul nu era mare, număra cam o sută de suflete, cu tot cu femei și copii. Totuși numai războinicii aflați în el se ridicau la cel puțin o sută — ceea ce însemna că mai veniseră luptători și din satele învecinate.

— Perfect, făcu mulțumit Tata Jaguar. Asta dovedește că sîntem pe drumul cel bun. Iar vacile ne-au picat tocmai la timp. Că le-am luat fără plată, nu-i nimic, doar și abiponii le-au furat desigur de la prietenii noștri. Ei, haidem !

Mai merseră o jumătate de oră, apoi opriră și își organizară tabăra în dosul unui braț de pădure. Acolo puteau aprinde focul fără primejdia de a fi văzuți. Vacile fură tăiate, carnea tranșată spre a fi distribuită oamenilor în porții egale. Trebuia să le ajungă pe trei zile. Dădură drumul cailor să pască. Deși madrina, cu talanga ei, făcea ca animalele să nu se împrăștie, totuși Hammer puse și doi paznici. Mai tîrziu, după ce se ospătară, oamenii stinseră focul și își văzură de somn.

Cînd se crăpă de ziuă, porniră mai departe. Peisajul era tot mai variat, însă de o varietate ce se repeta în chip monoton : pădure deasă, ici și colo cu unele intrînduri, apoi pajiști și iar pajiști, mai întinse, mai mici, cu sate pe marginea lor.

Erau așezări alcătuite din colibe de pămînt cu cîte o singură încăpere și cu acoperișuri de stuf sau din alt material înrudit. În preajmă se aflau petice de ogor semănate cu porumb, mei, mandioca, fasole, quinoa, pătlăgele roșii, arahide, cartofi, pepeni și dovlecei.

Bineînțeles că trupa lui Hammer se ținu departe de aceste așezări. Noroc că nici atunci, nici în ziua următoare, nu întîlniră vreun abipon, deși firește n-ar fi ezitat să-l prindă și să-l ducă cu ei. Unele sate păreau fără viață. Pesemne că, din pricina iminentei campanii, locuitorii se retrăseseră în locuri mai ferite.

A doua zi seara ținutul abiponilor rămăsese în urmă. Iar dimineața Tata Jaguar și oamenii săi atinseră primul sătuleț cambaș. Imediat îi înștiințară pe locuitori de primejdia ce-i pîndește. Țeastă-Tare trimise cîțiva curieri în direcții diferite ca să mobilizeze bărbații buni de luptă și să-i dirijeze din localitățile lor spre satul cel mare de lîngă „Pîrîul limpede". Așezările depărtate nu aveau să se teamă de vrăjmași, dar alta era situația celor care stăteau în drumul abiponilor în cazul cînd aceștia ar fi hotărît să dezlănțuie un atac. Ele trebuiau evacuate, iar populația cu avutul ei sărăcăcios trebuia să-i urmeze pe războinici spre „Pîrîul limpede".

În dimineața celei de a treia zi grupul de călăreți ajunse la un curs de apă lat, însă nu prea adînc și cu malul mocirlos. Pe porțiunile mai solide creșteau arbori și arbuști, încolo numai stuf și trestie care atingea uneori

pînă la cinci metri înălțime. Țeastă-Tare se întoarse către micul savant și, arătînd spre apă, rosti :

— *El Pantano de los Huesos*, mocirla oaselor, de care v-am vorbit, señor.

— Asta e ? făcu omulețul, extaziat. Pot să văd oasele ?

— Multe au putrezit, însă cele descoperite mai de curînd trebuie că mai sînt întregi.

— Atunci să le văd ! Opriți ! Hei, señores, stați, oprirea !

Își struni calul. Strigase atît de tare, încît glasul lui se auzi pînă în coada eșalonului.

— Nu se poate ! refuză Tata Jaguar. Doar n-o să ne irosim timpul atît de prețios pentru niște ciolane bătrîne !

— Ah, ciolanele astea sînt mai prețioase decît timpul de care vorbiți. Dacă nu vreți să opriți, atunci vă ajung din urmă după ce le văd. Nu mă urnesc de-aici nici dacă mă trageți cu o pereche de elefanți !

Hammer chibzui că e preferabil să se arate mai îngăduitor. Zise :

— Bine, atunci rămîneți aici, dar nu mai mult de o jumătate de oră ; apoi dublați viteza ca să ne ajungeți din urmă. Să vă dea căpetenia un însoțitor dintre ai lui.

Morgenstern se declară mulțumit. I se alătură unul din cei patru cambași, care cunoștea tainele mocirlei și știa unde se află oase la vedere. Firește că Fritze rămase și el cu stăpînul lui. Ceilalți se depărtară.

Cambașul se îndreptă călare spre apă. Știa să evite locurile amăgitoare, primejdioase. Apoi descălecă și, priponindu-și calul de un arbust, le spuse ceva celor doi albi, din care aceștia nu înțeleseră nimic fiindcă vorbea un dialect necunoscut. Constatară cu acest prilej că omul se descurcă în ce privește „mocirla oaselor", dar din toată spaniola nu știe decît o vorbă-două. Părea că-i poftește să descalece și ei.

— Poate c-o brodim într-un fel, glăsui Fritze în timp ce cobora de pe cal, cu intenția să-l priponească și apoi să-și ajute stăpînul. Cum s-ar zice, știm noi chineza, numai că dumnealui, cumătrul nu prea știe turcește. Tare-s curios ce-o să mai iasă de-aici.

— O să ne înțelegem prin semne, prin pantomimă, îl asigură micul savant. Cu asta te descurci peste tot. Ro-

manii îi spuneau *peritia*. Am încercat-o adeseori. Nu va trebui decît să te uiți la mine și să faci la fel. Atunci nici noi, nici cambașul n-o să avem nevoie de cuvinte.

După ce își legară caii, cambașul le făcu semn să-l urmeze și pătrunse în stufăriș. Mai trecuseră și alții pe-acolo, se vedea clar. Indianul arătă spre dreapta, spre stînga, și bîlbîi :

— *Precaucion, crocodilos !* Atenție, crocodili !

— Cum ? Crocodili ? se bucură Fritze. Păi atunci să-i vedem. Mie nu mi-e teamă de ei.

Dar nu sfîrși bine vorba, că și sări în lături țipînd, căci chiar în apropierea lui se ivise capul unui asemenea monstru. Se uita țintă la Fritze cu ochii lui mărunți și fălcile îi pocneau îngrozitor de parcă două scînduri s-ar fi lovit între ele.

— Are dreptate cambașul, făcu Fritze după ce se văzu în siguranță. Nu cumva să ne lăsăm noi oasele aici pînă să le găsim pe cele de dinaintea potopului.

— Nu-ți fie teamă, îl liniști Morgenstern, care, în ardoarea lui paleontologică, uita și de primejdii și de tot. Animalele astea sînt prea trîndave ca să ne facă vreun rău. Doar că miros urît, altceva nimic.

— Deh, nici botul, nici colții ăia nu-s prea drăguți. Eu, unul, decît să mă înghită, aș prefera mirosul chiar dacă-mi mută nasul din loc.

Mergînd prin stuf, ajunseră la un fel de peninsulă terminată într-un vîrf ascuțit. Părea că dedesubt e pămînt tare căci creșteau copaci și arbuști, iar malul abrupt arăta destul de solid. Pe alocuri, pămîntul răscolit scotea la iveală ceea ce căuta micul savant : oase de toate formele și mărimile, unele întregi, altele macerate parțial, deși încă tari și rezistente.

— Evrica ! exclamă Morgenstern, aruncîndu-se avid în grămada de oase. Vino, Fritze, privește mărturiile și vestigiile unei epoci care habar nu avea de tine !

— Găsesc că e frumos din partea ei, ca să zic așa, replică neamțul din Stralau. Dacă ar fi avut habar de mine, atunci m-ați descoperi dumneavoastră acum și m-ați lua drept o *gigantohelonia* și v-ați apuca să-mi lipiți mădularele ca să iasă un broscoi întreg.

— Nu fi prost și nu mai trăncăni aiurea, îl mustră doctorul Morgenstern în timp ce, încîntat, lua os cu os, îl pipăia, îl cerceta. Ni se deschide aici o privire asupra etapelor de dezvoltare a formelor de existență. Ia uită-te la acest fragment de cap. Pun rămășag că e ceea ce se cheamă *os occipitis* al unui megatherium. O să strîngem toate astea și o să le ducem cu noi. Apoi le studiem și le clasăm încă azi la „Pîrîul limpede". Hei amice, nu știi, vestigiile au fost găsite chiar aici, sau sînt aduse din altă parte ?

Întrebarea fusese adresată cambașului, dar acesta nu mai era lîngă ei. În schimb îl auziră strigînd.

— Ne cheamă, zise Fritze. Să mergem...

— Nu, încă nu, se împotrivi Morgenstern. N-am văzut decît o parte...

— Atunci mă duc singur, să vedem ce vrea, că de înțeles nu-l prea înțeleg.

Porni în direcția de unde se auzise chemarea cambașului. Doctorul nici nu se uită după el. Fascinat de comoara lui, nimic pe lume nu-l mai interesa. Sta și scormonea într-una prin grămada de oase, le alegea, le sorta. Deodată se pomeni iarăși cu Fritze în spatele lui.

— Lăsați oscioarele astea, dom' doctor. Dincolo se găsește ceva mai acătării. V-am adus și o probă. Ia vedeți !

Morgenstern își ridică privirea și văzu în mîinile lui Fritze un femur cu adevărat uriaș, foarte bine păstrat. Sări în sus, îi smulse osul din mîini, îl examină cu ochi dilatați, stătu o clipă mut de fericire, apoi izbucni :

— Știi, Fritze, ce-i asta ? Știi ?

— Cum să nu ! Firește că știu. Dacă nu mă-nșel, drăcia asta se cheamă os.

— Ești un idiot, un catîr ! Oase și iar oase ! Ce alta vrei să fie decît un os ! Dar ce fel ? Asta-i întrebarea ! Închipuie-ți, dragă, e un os de cliptodont, un *os femoris*. Senzațional ! Cu mult mai important decît toată grămada de aici.

— Așa ? Păi atunci ne-am procopsit, că dincolo se mai găsesc multe din astea.

— Ce vorbești ! Unde ?

— Dincolo, unde am fost...

Fritze arătă cu mîna în direcția respectivă.

— Aha ! Mă duc fuga, hotărî doctorul și porni valvîrtej.

— Stați ! strigă după el flăcăul din Stralau. Nu drept înainte. Cotiți spre stînga.

Dar micul savant, mînat de apriga sa chemare, nu voia să piardă nici o secundă. Trebuia să ajungă imediat la fața locului. O luă deci drept înainte prin stuf. După cîteva clipe se auzi un plescăit asupra semnificației căruia nu te puteai înșela, apoi glasul înfricoșat al lui Morgenstern implorînd ajutor. Fritze se luase după micul savant, însă pe drum cotit. Indianul stătea pe partea cealaltă și îi făcea semn să se oprească. Totuși credinciosul Fritze, auzind iarăși strigătul stăpînului său, nu se mai gîndi la primejdie, ci năvăli orbește în stufăriș. După vreo cinci sau șase pași un tablou cumplit i se înfățișă ochilor. Apa săpase un soi de golf îngust și atît de bine mascat cu trestie, stuf și papură, încît Morgenstern nu putuse să-l observe și căzuse în el. Mîlul îi ajungea pînă la gît. Dar ăsta încă nu era lucrul cel mai rău. Mult mai dramatic era faptul că un crocodil, atras de zgomot, își croia drum spre golfulețul care, din fericire, nu depășea dimensiunile unui șanț. Lipsa de spațiu făcea ca monstrul să se apropie cu mare încetineală, totuși se strecura metodic și înainta cu rîvnă lacomă. Cînd apăru Fritze, fiara se găsea la numai trei metri distanță de bietul savant, care, strigînd după ajutor, se zbătea, dădea din mîini, din picioare, ca să scape de groaznicul pericol, dar se afunda tot mai adînc în mîl. Fritze nu se pierdu nici un moment cu firea. Noroc că avea pușcă, pe cînd Morgenstern și-o lăsase pe a lui lîngă cai. Flăcăul scoase arma de pe umăr, își croi repede drum pînă la locul dezastrului, ținti între ochii bestiei și apăsă pe trăgaci. În aceeași clipă crocodilul sări în sus, mai înaintă puțin, dar apoi rămase nemișcat. Fritze descărcă și a doua țeavă drept între ochii fiarei și, răsuflînd ușurat, exclamă :

— S-a făcut, dom' doctor ! Taman ca în povestea aia cu reghimentul patru. Și balena, uite-o, a înțepenit ! Acu' să-l scoatem afară pe Ionas. Țineți-vă strîns de pușca mea. Vă trag eu în sus de mai mare dragul.

Morgenstern se agăță de patul puștii și Fritze trase vîrtos de țeavă. Dar mîlul perfid nu voia să restituie prada

cu una — cu două. Atunci veni și cambașul și dădu o mînă de ajutor. Cu forțe unite izbutiră pînă la urmă să-l salveze pe nefericitul savant. Dar vai, cum arăta ! Numai mîl și duhnind îngrozitor ! Fritze, totdeauna gata la datorie, își scoase poncho-ul de pe umeri, poncho-ul lui curat, de un roșu superb și, bodogănind în felul lui, se apucă să-l șteargă și să-l curețe pe Morgenstern :

— De ce dracu v-ați băgat în apă, dom' doctor ? ! Doar n-au intrat zilele în sac. Parcă-i musai să te agăți de un prilej oarecare și dă-i, și dă-i ?! Nu v-am strigat eu să nu mergeți drept înainte, ci la stînga ?

— Păi mă chemase indianul, se scuză bravul paleontolog, stînd cu brațele larg desfăcute și cu toate zece degetele răsfirate.

— V-o fi chemat el, însă nu ca s-o luați așa razna. Parcă ziceați că vă puteți înțelege cu oricine prin pantomimă, și uite în ce hal ați ajuns. Acuma nu-mi rămîne decît să vă spăl, să vă clătesc, să vă storc, să vă agăț la soare și să vă stropesc cu apă de colonie ca să reveniți la normal și să nu mai mirosiți așa de urît. Știți ce vă propun ?

— Ce, dragul meu Fritze ? întrebă doctorul cu jumătate de glas.

— Purtăm îmbrăcăminte la fel și semănăm la statură. Așa că-mi dați costumul dumneavoastră și îl îmbrăcați pe al meu.

— Asta nu se poate, Fritze. Al meu e ud și murdar, pe latinește *udus* și *limosus*.

— Ei, și ? Dacă stăpînul e ud, se cade oare ca servitorul să umble uscat ? Frumoasă treabă, ce să zic ! Dincolo, unde am fost adineauri, apa e curată. Las' că scăpăm noi de mîlul ăsta. Pînă acum v-am ascultat eu. Acum vă rog să mă ascultați și pe mine o dată.

Îl trase pînă la limba aceea de pămînt și acolo schimbară hainele între ei. Curînd stăteau alături victorioși : Fritze în costumul curățat, însă îmbibat de apă al doctorului, iar acesta în costumul uscat al lui Fritze.

Abia acum Morgenstern găsi răgaz să cerceteze mai atent crocodilul. Strînse mîna bravului slujitor și rosti :

— Îți datorez viața, Fritze. Sper să te pot răsplăti cîndva.

— Ei, răsplată... Cînd o fi să cad şi eu în vreo mocirlă, mă pescuiţi şi sîntem chit. Dar ce facem cu ciolanele alea pentru care era să vă prăpădiţi ?

— Ciolanele... ah, da, fireşte că vreau să le văd, chiar dacă deocamdată ar trebui să renunţ la transportarea lor.

Această precizare şi tonul cu care a fost rostită vădeau că entuziasmul său scăzuse considerabil. Întîlnirea cu botul căscat al crocodilului se consumase totuşi fără urmări tragice.

Fritze îl conduse la locul respectiv, unde doctorul descoperi o privelişte menită să-i risipească pe loc vremelnica timorare. Întrebă totuşi neobişnuit de calm :

— Crezi că umblă pe aici indivizi care ţintesc să pună mîna pe oasele noastre ?

— Cine să umble ! Pe-aici nu sînt decît indieni. Parcă le trebuie lor asemenea oase ?

— Atunci nu le iau încă. Dar o să mă-ntorc, nu singur, ci cu mai mulţi oameni, care vor scoate oasele la suprafaţă şi totodată vor avea grijă să nu mai păţesc ce-am păţit. Să mergem, Fritze. Am depăşit cu mult jumătatea de oră.

Se duseră împreună cu indianul la caii lor, apoi mînară repede, încît nu dură nici două ore pînă ajunseră din urmă eşalonul condus de Tata Jaguar. Micul savant amator nu pomeni nimic de accident şi nici devotatul său Fritze nu scoase o vorbă. De ce să-l necăjească pe „dom' doctor", dezvăluind cele întîmplate ?

Pe la ceasul amiezii configuraţia terenului se schimbă brusc. Apărură nişte movile prelungi, vălurite, înşirate pe diverse direcţii şi dînd impresia că s-ar fi aflat aici cîndva mici lacuri şi bălţi după dispariţia cărora n-ar mai fi rămas decît malurile şi zăgazurile vechi acoperite acum de tufişuri, în timp ce pe albiile de odinioară crescuse iarba huzurind. Acest ciudat peisaj continua cu o pădure aparent nesfîrşită, dar care se termina printr-un intrînd, exact în dreptul lui Ţeastă-Tare, ghidul eşalonului. La dreapta şi la stînga, cît vedeai cu ochii, pădurea se întindea pe terenul neted şi vast. Dar în faţă urca pe neaşteptate invadînd parcă un deal. Acela era intrîndul pomenit mai sus. Cînd îl zări, Tata Jaguar se adresă căpeteniei :

— De ce n-am rămîne în cîmp deschis ? O fi avînd dealul vreo trecere ?

— Da, răspunse cel întrebat. Dealul e rotund şi scobit. Înlăuntrul lui se ascunde valea numită *Valle del lago desecado*, Valea lacului secat. Aşa că avem pe unde trece. Încolo pădurea e atît de deasă şi plină de liane, încît nici un călăreţ, şi cu atît mai puţin un convoi întreg, nu o poate străbate. Chiar mergînd pe jos, trebuie să-ţi croieşti drum cu securea sau cuţitul şi tot nu faci într-o zi cît ai face altminteri într-un sfert de oră.

— Şi dacă am ocoli ?

— S-ar putea, însă e drum lung. Ne-ar lua o zi întreagă. Pe cînd aşa, trecem valea într-o jumătate de oră, apoi o luăm de-a dreptul prin pădure şi ieşim iarăşi în larg.

— Şi de acolo cît mai e de mers pînă-n satul tău ?

— Pînă spre seară.

— Va să zică cine vrea să ajungă în sat fără să ocolească trebuie să treacă prin valea lacului secat ?

— Da.

— Asta-i bine, foarte bine.

— De ce ?

— Îţi spun eu după ce văd totul cu ochii mei. Mi se pare că vom putea folosi de minune poziţia văii împotriva duşmanilor noştri.

Privind de departe, ai fi zis că dealul e străbătut de un tunel. De ambele părţi copacii îşi împreunau coroanele alcătuind un acoperiş boltit deasupra intrării. Dar de aproape se vedea ca o gură a unui cazan alungit, de fapt interiorul dealului.

Odată ajunşi, Tata Jaguar îşi struni calul şi se uită roată în jurul lui. Era foarte probabil că pe locul acela fusese cîndva un lac. Mai exista şi acum o mică gîrlă care se scurgea dindărătul vechiului mal, închipuind un iaz a cărui oglindă lucea în mijlocul văii. Malul dinspre partea de unde veneau călăreţii fusese mîncat de apele ce se revărsaseră peste cîmp ; apoi pădurea din jurul lacului se întinsese treptat coborînd în vale, împresurînd-o din ce în ce mai mult. Pădure deasă, în care cu greu se putea pătrunde.

Tata Jaguar le spuse celorlalţi să aştepte şi dădu ocol văii ca să-şi dea seama exact de poziţia ei. La întoarcere grăi bucuros :

— Nici nu se putea un loc mai potrivit. Va fi o victorie ușoară.

— Cum așa, señor ? se miră sublocotenentul Verano. Vreți să-i adăstăm aici pe dușmani ?

— Întocmai.

Ar fi cea mai mare pros... vreau să spun greșeală...

În sinea lui, ofițerul recunoștea de fapt priceperea și curajul lui Hammer, însă nu-i prea convenea rolul de subaltern. Ca militar, se credea mult superior. Făgăduise ce-i drept ascultare, totuși temperamentul său impulsiv și voluntar răbufnea nu o dată.

— Mă bucură că n-ați isprăvit cuvîntul, señor, făcu Tata Jaguar, cît se poate de serios. Nu sînt obișnuit să mi se vorbească în acest fel. Mi-am exprimat opinia și n-am nimic împotrivă să v-o expuneți pe a dumneavoastră. De ce considerați că ar fi o greșeală ?

— Fiindcă am fi căsăpiți.

— Nu pricep.

— Nu pricepeți ? E la mintea cocoșului.

— Atunci probabil că greșeala mea se trage din faptul că nu posed minte de cocoș ! Veți avea, sper, bunătatea de a-mi ajuta slaba înțelegere.

Sublocotenentul, căruia ironia nu-i scăpase, răspunse stăpînindu-se cu greu :

— Valea e înconjurată de înălțimi. Dacă inamicul cade asupra noastră și pătrunde în vale, sîntem pierduți.

— Așa ! Dacă pătrunde. Notați cuvîntul *dacă !* Și dacă nu pătrunde ? Intrarea văii, după cum vedeți, nu îngăduie trecerea decît a cel mult șase sau șapte oameni deodată. În plus, avem aici destui arbori ca să ne punem la adăpost de gloanțele și săgețile vrăjmașilor. Cu cincizeci de flăcăi viteji putem împiedica pătrunderea oricărei trupe inamice chiar dacă ar număra o mie de luptători. Recunoașteți acest lucru ?

Ofițerul nu răspunse. Tata Jaguar continuă :

— Ați spus că sîntem înconjurați de înălțimi. Dar credeți că acestea se dau în lături în fața dușmanului ? Oare nu-l împresoară și pe el în egală măsură ? Și-apoi cine a ocupat primul poziția, acela este în avantaj. Nu-i așa ? Ori ați fi de părere să mai studiem tactica și strategia ?

Verano ridică din umeri, încurcat.

— De altfel, urmă Tata Jaguar, nu am de loc intenția să împiedic pătrunderea dușmanilor în această vale. Mai curînd i-aș lăsa să intre.

— Dar pentru ce, Doamne-iartă ? sări agitat ofițerul. Ar însemna să cădem cu toții în mîinile lor.

— Ba de loc. Ar cădea ei în mîinile noastre. Bănuiți cumva cînd vor sosi abiponii în regiunea asta ?

— Nimeni nu poate bănui.

— Și de ce nu ? E greu de ghicit ? Albii cu care ne-am întîlnit au dat dispoziții ca soldații să se adune la Lacul palmierilor. Înseamnă că ei înșiși nu vor sosi acolo nici mult mai devreme, nici mult mai tîrziu decît cei pe care i-au chemat. Chestie de logică, nu ? Dumnealor au făcut cale întoarsă peste Rio Salado ca să nu le dăm de urmă. Treaba asta i-a costat două zile. Chiar dacă ar fi călărit cu aceeași viteză ca noi, încă ne rămîne un avans de două zile. Dacă socotim că au mai pierdut o zi cu odihna, cu mobilizarea indienilor rebeli, cu sfatul — iată că numărul crește la trei. Nouă, cu caii noștri iuți și mai mult decît îndestulători, ne-au trebuit trei zile pînă aici. Abiponii însă cam duc lipsă de cai. Pe lîngă cavalerie, efectivele lor vor fi avînd și pedestrași. Acestora le trebuie cel puțin patru zile pînă să ajungă la țel. Așadar, putem să-i așteptăm peste patru zile, termen destul de lung ca să facem toate pregătirile spre a ne ușura lupta și a izbîndi.

— Cum ușurare, cum izbîndă dacă-i lăsăm să intre aici ?

— Eh, Dumnezeule, nu înțelegeți că e vorba de o cursă ?

— Cursă ? ! se miră ofițerul. O fi, dar pentru noi.

Tata Jaguar voi să-i răspundă, dar interveni doctorul Morgenstern :

— Scuzați, señor Verano, dumneavoastră sînteți ofițer și nu pricepeți ce spune domnul Hammer ? Cursa ori capcana respectivă, pe latinește *laqueus*, e foarte ușor de imaginat.

— Oho, ți-o imaginezi dumneata ? se zbîrli ofițerul. Atunci fii bun și explică-mi și mie.

— Cu plăcere, señor. Să zicem că ne ascundem printre copacii din jur, îl lăsăm pe inamic să intre, apoi ocupăm

intrarea și ieșirea văii. Astfel l-am atras în cursă și e pierdut, căci noi — aflați la adăpost — nu sîntem vulnerabili, pe cînd el — neavînd acoperire — e pur și simplu expus gloanțelor noastre. Sper că acum înțelegeți. Clar, nu-i așa ? Pe latinește *perspicuus*.

Sublocotenentul turba în sinea lui. Lecția micului savant constituia pentru el un fapt și mai grav decît felul în care îl tratase Tata Jaguar.

— Ce tot îndrugi ! răcni el. Ți-am cerut eu sfatul ?

— Desigur, ați cerut să vă explic situația.

— N-am cerut nimic. Și în viitor scutește-mă te rog de lămuririle dumitale. Știu eu mai bine ce și cum.

— Se pare totuși că nu știți, îl puse la punct Tata Jaguar. Dar, decît să ne certăm, hai să ne continuăm drumul. Prima noastră țintă pînă diseară e „pîrîul limpede".

Eșalonul se puse imediat în mișcare. Ofițerul se ținea îmbufnat în urmă. Îl necăjea grozav faptul că el, împuternicitul generalului Mitre, primise un asemenea bobîrnac.

Dealul care, văzut din față, părea țuguiat ca un con, se prelungea destul de mult în spate. Semăna cu o virgulă imensă pe coada căreia curgea gîrla pomenită mai sus. Aceasta izvora din punctul cel mai înalt, apoi panta cobora lin și se pierdea contopindu-se cu șesul.

Pădurea îi mai însoțea de ambele laturi străjuind cîmpul pînă departe. Dar nu mai era atît de deasă. Părăsind malul îngust al gîrlei, puteai să treci călare printre copaci. Eșalonul dădu într-o pășune largă. Aici caii, lăsați în voia lor, se avîntară la galop.

La început, Morgenstern îndurase călăria ca pe o caznă, dar cu timpul se antrenase binișor. Acum se ținea solid în șa. Călărea lîngă Fritze Kiesewetter, devotatul servitor, care avea grijă să nu se depărteze prea mult de stăpînul său.

— Cum stai cu hainele ? întrebă micul savant. Or fi încă ude, vezi să nu răcești.

— Nici o grijă, făcu Fritze, bine dispus. Nu se prinde răceala de mine. Ș-apoi cînd l-ați ars pe ofițerașul nostru, mi s-au uscat și hainele de bucurie.

— O să-mi poarte pică, nu ?

— Asta-i sigur, l-am dibuit eu. Dar să nu vă pese. Niște persoane ca noi, vreau să spun oameni însemnați care se ocupă de fiarele antediluviene, nu se sinchisesc de purici.

Doctorul rămase o clipă pe gînduri, apoi rosti :

— Fritze, parcă am comis totuși o greșeală.

— Cu ofițerașul ?

— Nu. Cu animalul acela gigant, cu oasele din mocirlă. Nu trebuia să le las acolo, trebuia să le iau cu mine.

— De ce să le luați ?

— Fiindcă mă tem că o să dispară. Ai auzit că abiponii vin după noi. Se vor opri și ei la mocirlă și atunci am pierdut frumusețe de material.

— Nu prea cred. Ce să facă abiponii cu ciolanele ?

— Ei nu, dar mai sînt și albii...

— Hm ! Și bănuiți că...

— Exact. Soldații știu ce valoare au asemenea oase pentru știință. Le vor ridica de-acolo.

— Nu, vă asigur că nu. Chiar dacă ar vrea să le șterpelească și încă n-or s-o facă imediat. Le vor lua la întoarcere.

— Totuna, dragul meu. Hai înapoi, să le aducem încoace !

— Aș !

— Nu vrei ?

— Păi ne-ar prinde ăia.

— Nicidecum. Tata Jaguar spunea că vor sosi abia peste patru zile. Avem timp destul.

— Mă rog, dar tot nu merge. Nu ne-ar da voie Tata Jaguar.

— Lasă, fac eu într-un fel să nu-i cer permisiunea. Mergi cu mine, Fritze ?

— Cam peste mînă...

— Sper că-mi ești credincios ?

— Credincios, dom' doctor, mai încape vorbă.

— Prin urmare vii, dacă te rog ?

— Vai, dom' doctor, pentru mine porunca dumneavoastră e lege, darmite cînd mă rugați. Mi-ar crăpa obrazul să nu vă ascult.

— În regulă. Asta zic și eu devotament, pe latinește *fidelitas*.

— Dar cum cărăm oasele ?
— Habar n-am. Tu, cu inteligența ta...
— Ehei, dacă inteligența mea ar fi o roabă sau o căruță, le-aș încărca în ea și... mînă, băiete ! Numai că aici nu se găsesc de nici unele. Doar să folosim niște cai de povară...
— Care, din păcate, lipsesc.
— Cum lipsesc ? N-am șterpelit noi optzeci de cai ?
— Ăștia nu ne aparțin.
— Zău ? Cine a spus ? Doar am fost și noi de față la furtișag, avem și noi partea noastră, pe puțin patru cai. Credeți că m-aș sfii să-i scot frumușel de-aici ? Asta nici nu e furt, că-i aducem înapoi. Îi luăm cu tot cu samare și, gata treaba.
— Dar drumul îl mai ții minte ? Nu cumva să ne rătăcim.
— Nici o grijă, dom' doctor. Pe unde am călcat o dată, s-a zis. Cunosc drumul ca pe propriul meu buzunar. Dar mă cam tem de altceva.
— Și anume ?
— Crocodilii, vă rog. Pentru că dumneavoastră, cînd e vorba de oase, nu mai țineți cont de nimic. Ei, și dacă se întîmplă să dați peste o namilă din alea ? Și dacă eu, de pildă, nu vă pot ajuta ?
— Voi băga de seamă. Îți promit.
— Bine. Atunci spuneți cînd pornim și gata.
Discutînd astfel, mai lăsară în urmă o bună bucată de drum. Din loc în loc întîlneau acum crînguri mărunte. Se vedea că fuseseră plantate de om. În depărtări se înșirau ogoare și colibe singuratice. Eșalonul înainta printre mici așezări cambașe. Către seară străbătură o rariște nu prea întinsă. Apoi zăriră un lac scînteietor și pîrîul care îl alimenta venind din pădure. Pîlcuri de colibe îi străjuiau malurile. Era *Arroyo claro*, „Pîrîul limpede". Ajunseseră deci la țintă : sediul principal al cambașilor.
Pe lac picoteau cîteva bărci cu pescari. În spatele colibelor, în grădini și lanuri pașnice, lucrau laolaltă femei, bărbați, chiar și copii. Alții, după ce-și terminaseră probabil treaba, ședeau ori stăteau în picioare în fața locuințelor. Acest tablou idilic se schimbă însă ca la un semn

după ce primul cambaș îi zări pe noii veniți. Acesta scoase un țipăt strident, reluat și repetat din gură-n gură. Pescarii traseră iute bărcile la mal. Oamenii de pe cîmp dădură fuga în sat, se răspîndiră prin colibe și cît ai clipi se năpustiră afară înarmați.
Dar Țeastă-Tare scoase și el un strigăt lung, ascuțit ; drept care sătenii se opriră. Fără să-l fi văzut la față, îl recunoscură imediat după semnal. Chiuind și agitîndu-și armele, dănțuind, salutînd, veniră în întîmpinarea oaspeților.
Potrivit obiceiului, aceștia stătură în loc pentru a primi urarea de bun sosit. Ceremonia însă nu putea începe fiindcă nu toți locuitorii satului erau prezenți. Mulți se aflau în pădure și trebuiau anunțați, ceea ce se și făcu repede cu ajutorul unui instrument de bambus, gros, rudimentar, avînd la capăt un muștiuc dintr-un lujer subțire, scobit. Instrumentul produse un sunet urît, difuz, dar care probabil că se auzea pînă la mari depărtări, căci imediat îi răspunseră o mulțime de voci venind parcă din altă lume. Curînd se iviră și oamenii, cîte unul sau în grup. Veneau cu sufletul la gură — dovadă că semnalul acesta se folosea numai în caz de mare urgență.
În scurt timp se strînseră la vreo trei sute de bărbați. Se înșirară pe două rînduri în fața noilor sosiți. Femeile stăteau îndărătul bărbaților, iar copiii, mai deoparte, ca spectatori.
În sfîrșit bărbații, fără a se mișca din loc, porniră un dans al mîinilor și capului. A doua figură, la care participară și femeile, consta dintr-un pas înainte și unul înapoi Urmară apoi jocul sulițelor, al țevilor de suflat și al cuțitelor, acompaniate de un straniu cor feminin în falset. La un moment dat dansul părea să se fi încheiat. Căpetenia arătă spre Hammer și rosti cu glas tare : „Tata Jaguar" ! Preț de o clipă domni tăcere. Probabil că erau foarte surprinși de prezența în mijlocul lor a vestitului bărbat. Dar apoi se porni un vacarm și o hărmălaie, să-ți spargă timpanele nu alta. Bărbații și femeile săreau ca niște posedați, copiii le urmau exemplul. Mulți se apropiau de Hammer să-i atingă mîna sau măcar să-l pipăie. Tata Jaguar nu mai fusese la „Pîrîul limpede", dar se știa

că-i ajutase pe cambaşii altor triburi să iasă biruitori din lupta cu abiponii.

După ce agitaţia se mai potoli gazdele se rînduiră ca să-i conducă pe oaspeţi în sat. Bărbaţii mergeau în faţă cîte trei, urmaţi de copii, apoi veneau străinii. Căpetenia se afla în fruntea tuturor.

Satul cuprindea cam optzeci de colibe clădite din pămînt bătucit şi învelite cu stuf. Aveau grădini cu flori, iar pe cîmp, în afară de cereale, creşteau tot felul de legume, hrana preferată a acestor oameni nu prea carnivori. În spatele ogoarelor şi a pădurii se deschidea un islaz destul de mare unde păşteau vreo şaizeci de cornute şi cel mult treizeci de cai, însumînd tot avutul obştei.

Descălecară. Ţeastă-Tare le vorbi oamenilor despre cele întîmplate prevenindu-i că se apropie duşmanii abiponi, iar Tata Jaguar îi anunţă că vrea să le distribuie caii capturaţi şi un număr de arme drept cadou din partea lui.

Bineînţeles că această comunicare fu primită cu chiote de bucurie. Sublocotenentul Verano îşi îngădui, ce-i drept, să protesteze afirmînd că nimeni n-are căderea să dispună de aceşti cai dintre care un număr ar trebui să-i revină chiar lui — şi nici să înstrăineze armele. Dar Hammer nu-l luă de loc în seamă.

Începea să se întunece. Despovărară caii, îi duseră la pîrîu să se adape, apoi la islaz, unde puteau să pască din belşug. Cambaşii tăiară cîteva vite în cinstea oaspeţilor, aprinseră focurile şi, la lumina lor, se puseră pe fript şi pe frupt. Se comportau cu toţii în aşa fel de parcă nici nu le păsa de abiponi. Aflaseră că aceştia mai sînt încă departe şi, în plus, îl vedeau aici pe Tata Jaguar a cărui simplă prezenţă avea darul să le alunge orice griji.

Carnea fu preparată şi devorată exact ca la gauchos. Băură o licoare fermentată de „chanar“, plantă cunoscută în botanică sub denumirea de *prosopis dulcis*. La urmă consumară un soi de cozonac făcut din mălai şi alte făinuri şi copt în cenuşă fierbinte.

După cină se ţinu sfat cu participarea lui Ţeastă-Tare şi a tuturor albilor. Aici Tata Jaguar îşi dezvălui planul.

A doua zi dimineaţă cambaşii aveau să primească arme şi să fie instruiţi în mînuirea lor. La timpul cuvenit războinicii urmau să se deplaseze pînă în „Valea lacului secat“, să pătrundă acolo şi o sută dintre ei să se ascundă în pădure de o parte şi de alta, pîndind bineînţeles sosirea abiponilor. Trebuiau să aştepte liniştiţi pînă ce duşmanul va fi intrat în vale, apoi să iasă din ascunzătorile lor şi să blocheze ieşirea ca nimeni să nu mai poată da îndărăt.

Ceilalţi cambaşi vor sta pitiţi chiar în vale după copaci şi, la un semn, vor dezlănţui atacul numai din partea aceea. Fireşte că amănuntele nu puteau fi cunoscute de pe-acum. Important era ca oamenii să se ţină aproape unul de altul pentru a-şi putea transmite în şoaptă ordinele Tatii Jaguar şi să le urmeze întocmai.

Toată lumea fu de acord în afară de sublocotenentul Verano. Acesta aşteptă pînă ce-şi dădură cu toţii asentimentul, apoi se adresă Tatii Jaguar ;

— Señor, planul dumneavoastră ar fi destul de bun dacă ar izbuti. Dar mă îndoiesc.

— Asta rămîne de văzut, răspunse Hammer, calm.

— Ce să mai rămînă de văzut ? Forţa ostaşului se demonstrează în atac, nu în pînde şi aşteptări. Cel ce atacă are avantajul de partea lui, lucru pe care îl ignoraţi, se vede.

— Ba îl ştiu ca şi dumneavoastră, señor.

— Păi atunci de ce nu atacaţi imediat ?

— Pentru că vreau mai întîi să-l prind pe duşman în cursă.

— Greşit. Nu trebuie lăsat să ajungă atît de departe. Trebuie să-i ieşiţi în întîmpinare şi să-l loviţi oriunde ar fi. Sau poate nu îndrăzniţi ? Dacă-i aşa, treceţi-mi mie comanda. Eu ştiu cum să duc asemenea operaţii la victorie.

— Ei, da, cu preţ mare, desigur, cu multă vărsare de sînge. Tocmai asta vreau să evit.

— Greşiţi din nou. Aceşti cîini de abiponi trebuie nimiciţi. Dacă se poate, să nu scape nici unul.

— De ce, señor ?

— Mai întrebați ! Nu sînt ei dușmanii noștri ? Nu ne jefuiesc fără scrupule ?

— Dar dumneavoastră ce faceți ? Aveți oare dreptul la o singură palmă din pămîntul lor, din țara în care vă aflați ? Oare dumneavoastră, sau înaintașii dumneavoastră, ați plătit cinstit indienilor pentru cîte le-ați luat ? Dar să nu ne certăm pentru asta. Numai să meargă lucrurile cum doresc eu și atunci nu va curge nici un strop de sînge. O singură privire, un pic de chibzuială și abiponii vor înțelege că, dacă se angajează în luptă, sînt pierduți. Le voi vorbi și le voi pune condiții omenești. În felul acesta vom încheia cu ei o pace cinstită.

— Pace ? Pace cu acești rebeli ? Dați-o dracului, señor ! Vă puteți asuma o asemenea răspundere ?

— Și cine, mă rog, va îndrăzni să-mi ceară socoteală ?

— Generalul, președintele...

— Aida de, nu sîntem aici la Buenos Aires, ci în Gran Chaco. Ținutul acesta aparține cambașilor. Președintele n-are nici un cuvînt de spus.

— Atunci aflați că voi fi contra !

— Adică veți acționa împotriva voinței și ordinelor mele ?

— Exact. Nu cunosc aici pe nimeni care ar avea dreptul să-mi ordone.

— Uitați că grație nouă ați scăpat de moartea rușinoasă ce vă aștepta ? Dar să vă mai spun un lucru. Fiți atent ; dacă din vina dumneavoastră și împotriva voinței mele va curge un singur strop de sînge, vă trag un glonț în cap.

— Vorbiți aiurea, señor ! sări ca ars ofițerul. Știți cine sînt eu ?

— Un simplu ofițeraș, nimic mai mult, și pe deasupra unul violent și sîngeros. Iar eu sînt Tata Jaguar, pentru care un indian cumsecade prețuiește mai mult decît un alb ticălos. Ce-am spus rămîne bun spus. Jur !

Se sculă de la locul lui și se depărtă. Sublocotenentul mai proferă în spatele lui niște vorbe „tari", însă Geronimo, mîna dreaptă a șefului, își scoase cuțitul de la brîu :

— Gura, señor ! Dacă mai aud un singur cuvînt necuviincios la adresa Tatii Jaguar, vă spintec și vă iau

piuitul ! Credeți că ne topim în fața gradului dumneavoastră de sublocotenent ? !

Hammer se plimba între două colibe de-a lungul unor grădini. Umbla numai ca să-i treacă enervarea, contemplînd secera subțire a lunii ce-și arunca lumina nesigură asupra islazului. Deodată observă un lucru ciudat : caii aflați pe islaz se strîngeau cerc, cu boturile alăturate și cu crupele în afară. Cornutele la fel, însă cu capetele în afară. Așadar, animalele luau poziție de apărare — caii ca să poată lovi cu picioarele dindărăt, cornutele ca să poată împunge. Pesemne că simțiseră în preajmă vreo sălbăticiune și încă una fioroasă de tot. Cum nu avea pușca la el, Hammer strigă din răsputeri : *„Ciudado, señores* ! Aduceți armele ! Se apropie un jaguar !"

Nu de frică strigase. Că nu-i era teamă nici fără pușcă, o dovedea faptul că-și continuă liniștit plimbarea. Își scoase însă cuțitul ca să-l aibă la îndemînă în orice moment. Vocea lui puternică se auzi nu numai în sat, ci și în împrejurimi, ajungînd astfel și la urechile a doi inși cărora comportarea neobișnuită a animalelor le scăpase.

Aceștia erau Anton Engelhardt și Hauca. Prietenia celor doi tineri devenise în ultimele zile și mai strînsă. Aproape că nu-i vedeai unul fără celălalt. Anton îi vorbise incasului despre patria sa — nu de Peru, ci de Germania, de unde se trăgeau părinții — de locuitorii ei și de felul lor de viață. Se bucurase de o educație atentă și se instruise la rîndul lui, încît era în măsură să-i explice prietenului său o mulțime de noțiuni. Vorbiseră de credințele diverselor popoare, de formele de guvernămînt, de suverani și de prerogativele lor, de forțele armate și de pustiirile pe care noile arme le pot provoca. Cu cît asculta mai mult, cu atît incasul devenea mai tăcut, mai îngîndurat. Începea să întrevadă că planul său grandios nu era decît o himeră.

La sfatul care tocmai se încheiase, cei doi amici, știindu-se încă prea tineri, nu luaseră parte. Ieșiseră să se plimbe un pic. Și astfel, trecînd de islaz, ajunseră la marginea pădurii. Puști nu aveau, nici nu se gîndiseră să le ia. Anton era înarmat cu un cuțit și un pistol. Incasul dispunea și el de un cuțit și purta la brîu buzduganul de

care nu se despărţea niciodată. Primul sporovăia ca de obicei în timp ce Hauca îl asculta curios, aruncînd din cînd în cînd o întrebare în dorinţa de a afla cît mai multe. Deodată auziră un glas tunător venind dinspre islaz: „*Ciudado, señores*! Aduceţi armele! Se apropie un jaguar!"

— Acesta-i Tata Jaguar, constată Anton, oprindu-se în loc şi scoţînd instinctiv pistolul. Să fi pătruns fiara în sat?

— Nu, răspunse Hauca. N-ai auzit că strigătul venea de dincolo, de la islaz? Sîntem cam departe aici. Hai să ne întoarcem.

Porniră spre sat. În drum, observînd vitele, incasul rosti:

— Trebuie să ne grăbim. Vitele s-au pregătit de apărare. Boii stau aplecaţi cu coarnele în pămînt. Înseamnă că jaguarul, nu dă tîrcoale, ci chiar se apropie de noi.

Grăbiră paşii. Vreo şase, şapte cai, întorşi cu spatele şi cu capetele împreunate, formaseră un cerc de apărare. Fornăiau şi tropăiau neîncetat. Hauca o luă la stînga, pe cînd Anton, voind să scurteze drumul, apucă la dreapta. Abia coti după grupul de cai, cînd observase nu departe de el, în iarbă, ceva negru. Ce să fie? Nu putea să-şi dea seama. Luna pîlpîia slab, neputincios. Bănuind că e vorba de un viţel sau de un mînz rătăcit, Anton dădu să treacă înainte. Dar făptura din iarbă se ridică şi Anton o recunoscu numaidecît: era un jaguar încordat, gata să sară asupra lui. Fuga ar fi fost cea mai rea soluţie, de aceea băiatul se opri în loc, puse degetul pe trăgaciul pistolului şi cu mîna stîngă trase cuţitul din teacă. Nu-i era propriu zis frică; trăia însă un moment de supremă tensiune greu de definit.

— Hauca! strigă el. Jaguarul!

Tînărul incas venea tocmai dinspre grupul de cai, de cealaltă parte. Cît ai clipi, jaguarul făcu un salt în direcţia lui Anton. Acesta trase un foc, dar fiara îl şi doborî la pămînt. Îi simţea greutatea trupului şi mirosul urît. Se aştepta ca din moment în moment bestia să-l sfîşie cu ghearele şi cu colţii ei ascuţiţi. Dar, deodată, se auzi un trosnet de parcă cineva ar fi lovit cu securea într-un

butuc. Jaguarul se ridică pe jumătate, apoi, fără a scoate barem un răcnet, se rostogoli într-o parte. Anton se simţi eliberat de apăsarea fiarei, dar, buimăcit de cele întîmplate, rămase întins la pămînt.

Incasul se aplecă şi întrebă plin de îngrijorare:

— Eşti cumva rănit, Antonio? Te-a atins jaguarul cu colţii ori cu ghearele?

— Nu cred, răspunse Anton. Nu mă doare nimic. Jaguarul zace lîngă mine. Ce-i cu el?

— Şi-a dat duhul. L-am ucis cu humanciuay-ul meu chiar în clipa cînd s-a repezit la tine şi ai tras focul de pistol. Am venit din spate şi i-am dat cu ghioaga în cap. Hai scoală, să vedem dacă n-ai păţit ceva.

Anton se sculă în picioare. Nu păţise nimic. Pînă şi hainele îi erau intacte. Să-l fi surprins pe jaguar într-atît împuşcătura, încît a întîrziat să se folosească de armele lui ascuţite?

Anton strînse mîna salvatorului său şi, îmbrăţişîndu-l, rosti:

— Fără tine n-aş mai fi în viaţă. M-ar fi rupt în bucăţi. Cum să-ţi mulţumesc?

— Fiindu-mi prieten ca şi pînă acum. Asta-i tot. Hai să ne întoarcem la ai noştri.

— Şi jaguarul?

— Îl lăsăm deocamdată aici. O să-l ridice mai pe urmă cambaşii.

Nu se depărtară bine, că se ivi şi Tata Jaguar. Auzind strigătul şi focul de pistol, se grăbise să-i vină în ajutor băiatului. Îşi dădu repede seama de situaţie, se aplecă asupra fiarei, o cercetă, apoi spuse:

— Tigroaică, da, da, tigroaică de vreo cinci ani. Rareori am întîlnit un exemplar atît de mare. Hauca, eşti un viteaz! Ce mai lovitură, sfinte Dumnezeule! I-ai sfărîmat ţeasta. Dă mîna să ţi-o strîng. Sînt convins că o să ajungi cîndva un bărbat destoinic.

Se întoarseră tustrei în sat. După ce aflară cele petrecute, cambaşii porniră cu mic cu mare, bărbaţi, femei şi copii, să aducă jaguarul în alai triumfal. Îl jupuiră pe loc. Blana fireşte că aparţinea tînărului incas

care doborîse fiara, dar el o dărui lui Anton în amintirea grozavei întîmplări.

Cambaşii evacuară cîteva colibe punîndu-le la dispoziţia oaspeţilor pentru odihnă. Anunţaţi de curierii lui Ţeastă-Tare, o seamă de războinici din satele învecinate se şi prezentară la datorie în timpul nopţii. Dimineaţa sosiră alţii, în număr mare, apoi şi familiile ce-şi părăsiseră casele pentru că se aflau în calea vrăjmaşilor. Veniră de-a valma, cu căţel cu purcel.

Albii distribuiră puştile capturate între căpeteniile care îi conduceau pe noii sosiţi. Şi nu erau puţini aceştia, deoarece fiecare sat îşi avea căpetenia lui. Li se spunea *caţichi*. Pînă la urmă se adunară peste şase sute de luptători tineri şi viguroşi. Bineînţeles că femeile trebuiră să gătească, să coacă, să frigă cantităţi enorme de mîncare. De asemenea, bieţii localnici trebuiră să-şi golească toate cămările pentru a asigura trupei provizii pe mai multe zile, căci nu se putea şti dinainte cum se vor desfăşura evenimentele. Dar Tata Jaguar îi consola explicîndu-le că duşmanul înfrînt va fi obligat să suporte cheltuielile războiului, poate chiar mai mult decît atît. Oare nu se aleseseră ei de pe-acum cu puşti bune şi cu optzeci de cai ?...

CAPITOLUL DOISPREZECE

PRADĂ CROCODILILOR

A treia zi Tata Jaguar, însoţit de Hauca şi de bătrînul Anciano, ieşiră din sat ca să cerceteze terenul. Îi luase cu dînsul fiindcă ştia că-i pot fi de mare folos. În dimineaţa următoare, trupa cambaşilor avea să pornească spre Valea lacului secat pentru a ocupa poziţia indicată de el cu lux de amănunte. În absenţa sa, oamenii se aflau sub comanda credinciosului şi dibaciului Geronimo, fapt care aţîţa şi mai mult invidia sublocotenentului Verano.

După ce Hammer şi cei doi însoţitori se depărtară, doctorul Morgenstern grăi către Fritze :

— Bine că a plecat, altminteri n-aş fi îndrăznit nicicum să-mi duc planul la îndeplinire. Cu ochii lui veşnic treji, ar fi observat imediat dispariţia noastră şi ne-ar fi adus înapoi.

— Şi am fi ajuns de rîsul lumii, dom' doctor, zău dacă nu crăpam de necaz ! răspunse Fritze. Va să zică tot vă mai gîndiţi la planul dumneavoastră ?

— Da. Cu cît judec mai mult, cu atît îmi dau seama ce păcat e de oasele acelea minunate. Vrei să mă părăseşti ?

— Nici gînd. Mai curînd mă părăsesc pe mine decît pe dumneavoastră, doar ştiţi...

— Atunci să acţionăm. Dar cum e mai bine ? Ziua nu prea merge, ce zici ?

— Nu prea, căci Geronimo ăsta cu clonţ de uliu nu ne-ar lăsa s-o ştergem. Simte grozav. Aşa că nu rămîne decît să plecăm noaptea. Lăsaţi pe mine, că scot eu caii cu şei cu tot, plus curele ca să legăm oasele.

Astfel Fritze cel isteţ îşi petrecu toată ziua pregătind marea evadare. Seara, oamenii din tabără se culcară devreme, căci dis-de-dimineaţă trebuiau să plece la drum. Situaţie favorabilă, care îi îngădui lui Fritze să-l anunţe către miezul nopţii pe Morgenstern că totul e în regulă. Cărase încă de cu seară în pădure trei samare şi două şei, aduse în taină caii şi îi priponise de copaci. Acum viteji noştri îşi luară armele şi porniră tiptil spre pădure. Înşeuară caii de călărie, legară caii de povară unul de celălalt ca să-i aibă alături, se săltară în şei şi, pe-aci ţi-e drumul.

— Oare mai găsim oasele ? întrebă îngrijorat micul savant.

— Le găsim la fix, îl asigură Fritze.

— Luna e ca un tăiş de cuţit, abia dacă văd pe unde călcăm.

— Nu-mi pun eu nădejde în lună, ci în căpăţîna mea. Cunosc drumul de parcă l-aş fi bătut douăzeci de ani ca poştaş.

Într-adevăr, Fritze știa direcția și nu se abătea. Însă pădurea era ca o cetate neagră, mută, neprimitoare și flăcăul nu izbuti să găsească trecerea de acum trei zile, pe unde ieșiseră în cîmp deschis. Se văzură deci nevoiți să descalece și să aștepte zorii. Dar și în zori căutară ba ici, ba colo, apucînd adesea pe drum greșit și făcînd apoi cale întoarsă. Abia după vreo două ore descoperiră întîmplător urmele Tatii Jaguar și avură astfel posibilitatea să se orienteze. Urmele se păstraseră atîta vreme fiindcă iarba era deasă și înaltă, iar călăreții nu consideraseră necesar să le șteargă. Ținîndu-se, așadar, de aceste urme, vitejii noștri își continuară drumul, trecură prin pădure, ieșiră la pîrîu și coborîră pe mal în jos spre Valea lacului secat.

După un scurt popas în care își adăpară caii și le îngăduiră un pic de odihnă, porniră mai departe. Urmele Tatii Jaguar și ale celor doi însoțitori ai săi se mai vedeau încă foarte clar.

Valea rămînea treptat în spatele lor. Fritze își struni calul și, aplecîndu-se în șa, cercetă gînditor urmele. Apoi zise :

— Dacă nu greșesc eu, atunci a greșit Tata Jaguar.

— Ce vrei să spui cu asta ? întrebă doctorul.

— A luat-o prea mult spre stînga. De fapt, drumul e dincolo, la dreapta.

— Probabil că te înșeli, Fritze. Tocmai Tata Jaguar să greșească drumul, pe latinește *via* sau *trames !...*

— Și totuși, oricît mi-aș frămînta glagoria, nu văd altcum. Cînd am venit prima oară încoace, am luat-o de-a dreptul spre vale... Dar îmi aduc aminte că dădeam cu nasul în ea. Pe cînd urmele astea cam fug spre stînga. Încotro apucăm ?

— Mergem cum a mers și Tata Jaguar. Nu se poate să nu ajungem la mocirlă.

— Bine, cum porunciți.

Continuară să se țină de urme. După cîteva ore dădură de un teren nisipos. Aici urmele nu se mai vedeau. Deși ținutul li se părea total necunoscut, totuși dezertorii noștri înaintau sîrguincios căutînd să se mențină pe aceeași

direcție. Astfel mai trecu un răstimp. Deodată Fritze își struni calul și spuse răspicat :

— Nu m-am înșelat, dom' doctor. Am luat-o greșit. Altminteri, eram de mult la mocirlă.

— Ai dreptate. Însă nu cred că Tata Jaguar să fi pierdut direcția.

— Atunci o fi făcut anume un ocol.

— Iar noi am pierdut atîta timp. Ce-i de făcut, Fritze ? Ne întoarcem în Valea lacului secat ?

— Asta nu. Am luat-o prea la stînga, deci cîrmim la dreapta. Și pentru că ne-am tot dus înainte, mai dăm îndărăt. Adică pe scurt : înapoi și spre dreapta. Dacă nici așa nu dăm de mocirlă, atunci să mă picați cu ceară, dom' doctor.

Merseră conform ideii lui Fritze și, într-adevăr, după un oarecare timp, zăriră siluetele copacilor din jurul mocirlei. Trecuse însă mult de amiază și soarele începea să coboare la orizont.

Ajunși la țintă, luară caii de dîrlogi și se apropiară cu multă atenție de locul unde zăcea tezaurul antediluvian.

— Și acum la treabă ! se îndemnă Fritze. Peste un ceas va cădea întunericul. Pînă atunci încărcăm samarele și... la drum.

— Zici să nu rămînem aici peste noapte ?

— Nu. Doar știți că azi se împlinește sorocul și ne putem trezi cu abiponii. Ce s-ar mai bucura să ne prindă pe amîndoi. Hai să ne apucăm de treabă, dom' doctor, dar păzea la crocodili ! Abia acuma văd cîți mișună pe-aici.

Într-adevăr, dacă te uitai atent, puteai să vezi sute de asemenea lighioane, mai ales pe marginea apei, lîngă mal. Oasele zăceau la locul lor, neatinse. Cei doi se apucară să le strîngă și să le lege. Dar lucrul nu mergea chiar atît de repede cum ar fi dorit flăcăul, căci Morgenstern avea mereu ceva de observat, de lămurit. De sute de ori îi atrăgea atenția să umble cu băgare de seamă, să nu cumva să vatăme osemintele acestea dragi. De pe unele trebuiau să răzuie mîlul, pe altele să le spele. Timpul trecea și eroii noștri nici nu bănuiau ce se întîmplă în

preajma mocirlei. Deodată auziră un glas. Cum stăteau ghemuiţi în stuf, se ridicară cu ochii plini de mirare. Cine putea fi vizitatorul neaşteptat ? O tufă mare se înălţa drept în faţa lor. Se uitară printre crengi. Şi ceea ce zăriră era de natură să-i îngrijoreze în cel mai înalt grad.

O întreagă armată de călăreţi şi pedestraşi se apropia de mocirlă, căutînd parcă un loc potrivit pentru popasul de noapte. Cîţiva călăreţi, poate doisprezece sau paisprezece, dibuiseră cei cinci cai şi acum se îndreptau spre ei. Unul din călăreţi era indian, ceilalţi albi. Descălecară şi începură să răscolească stuful. Nu se aflau decît la vreo patruzeci de paşi de vitejii noştri. Aceştia le puteau distinge cu uşurinţă trăsăturile.

— Sfinte Sisoie, ce mai cozonac ! îi şopti Fritze lui Morgenstern. Asta pentru că am întîrziat cu vorbăria dumneavoastră. Mi-am închipuit eu c-o să iasă prost. Cunoaşteţi pe vreunul dintre indivizi ?

— Din păcate, da, răspunse doctorul, simţind cum îl trec năduşelile. Dacă nu mă-nşel, unul e Antonio Perillo, cel care a tras în mine... Îl văd şi pe căpitanul Pellejo, care a dat peste noi cînd cu *gigantohelonia*...

— Iar eu îl recunosc pe ăla lungu de-i zice Gambusino. Ia uitaţi-vă, dom' doctor, pe cîmp ! Cel puţin opt sute de oameni înarmaţi. Şi ce credeţi că sînt ? Abiponi !

— N-am putea să fugim, Fritze ?

— Încotro, mă rog ? Să fugim la ei, să ne vîrîm sub apă ? Ori ne prind indienii, ori ne papă crocodilii.

— Atunci să stăm aici în stuf. Poate nu ne găsesc pînă se face întuneric, pe latineşte *caliginosus* sau *obscurus*. Apoi ne cărăm.

— Nu vă mai puneţi nădejdea în fleacuri ! Nici n-o să picure cinci minute în oala veşniciei, că ne-or şi apuca de ciuf.

— Şi atunci o păţim, nu ?

— Mă rog, n-are să fie o plăcere.

— Şi cum le răspundem dacă ne întreabă ce căutăm aici ?

— Bine că v-aţi gîndit şi la asta, dom' doctor. Dumneavoastră nu răspundeţi nimic. Lăsaţi pe mine. În nici un caz nu trebuie să afle că Tata Jaguar e pe-aproape

şi că indienii cambaşi se aşteaptă la un atac. Le spunem că am venit singuri-singurei şi o ţinem aşa chiar dacă ar fi să ne tragă în ţeapă, să ne frigă, să ne spînzure, să ne otrăvească, să ne trimită pe lumea cealaltă. Ia vedeţi ! Au şi dat de urma noastră. Ajută, Doamne !

Tot căutînd, călăreţii reuşiră să deosebească urmele vechi de cele noi. Acum se apropiau repede, în cap cu Gambusino. Acesta se opri în spatele tufei şi, zărindu-i pe cei doi fîrtaţi în veşmintele lor roşii, exclamă foarte surprins :

— *Ay maravilla !* Ce minune ! Pe cine văd aici ? Nişte cunoştinţe vechi şi dragi. Bine-aţi venit, señores ! Ce vă preocupă ? Aţi mai descoperit vreo broască-gigant ? Uite şi ciolane, pe legea mea ! Las' că o să arătaţi şi voi la fel în curînd.

Rîse batjocoritor, iar ceilalţi îi ţinură isonul. Apoi, însfăcîndu-i pe bieţii „paleontologi", îi traseră pînă la caii lor, unde pămîntul solid şi uscat era mai sigur decît cel de lîngă apă.

Acolo făcură cerc în jurul lor şi îi buzunăriră pentru a doua oară.

— Gambusino se înfipse cu picioarele răşchirate în faţa celor doi prizonieri.

— Ei, i se adresă el ironic lui Morgenstern, ce s-a mai ales din Tata Jaguar ?

— E pe urmele voastre, răspunse repede Fritze, căutînd să atragă asupra lui şi celelalte întrebări.

— Tu ce te bagi, obrăznicătură ? Dar hai, vorbeşte, poate vei fi mai sincer decît stăpînul tău, care a făcut-o pe prostul rîndul trecut. De fapt ar trebui să te omorîm, dar dacă ne spui adevărul s-ar putea să scapi. Ia spune, s-a luat Tata Jaguar după noi chiar în dimineaţa aceea ?

— Da.

— Şi pînă unde a mers ?

— Asta n-o ştiu că n-am fost de faţă.

— Dar ce căuta dumnealui la Gran Chaco ?

— Umbla după ceai cu yerbatores-ii lui.

— În ce parte ?

— Nici asta n-o ştiu, că tăcea într-una şi nu prea vorbea cu noi. Am aflat că voia să vă ajungă repede din urmă, să vadă încotro mergeţi.

— Cîţi oameni are ?
— Vreo douăzeci.
— Şi voi de unde aveţi dobitoacele şi armele astea ? Doar nu v-am lăsat nimic.
— Ni le-a dat Tata Jaguar. Spunea că o să i le plătească bancherul Salido.
— Mi-am închipuit eu. Şi ce căutaţi aici ?
— Am auzit că în Gran Chaco se găsesc oase de animale străvechi şi am venit aşa, la un noroc. De altfel, am şi descoperit ciolanele.
— V-aţi întîlnit cu cambaşi ? Unde ?
— Nicăieri. Am trecut ieri prin cîteva sate şi le-am găsit pustii.
— Pustii ? De ce ?
— De unde să ştim noi asta, señor ?
Gambusino îi propti zdravăn pumnul în piept şi rosti mînios :
— Ascultă, omule, ori eşti un tîmpit fără pereche, ori eşti un şmecher clasa-ntîi. În ambele cazuri nu e nici o pagubă să împarţi soarta cu stăpînul tău. Vasăzică ne-ai mărturisit că Tata Jaguar se află în urmă, nu înaintea noastră cum credeam. De fapt, asta ne ajunge. Legaţi-i de copaci ! O să vedeţi imediat ce distracţie vă pregătesc.
Ultimele cuvinte le adresă oamenilor săi. Cei doi germani fură legaţi. Apoi Gambusino se întreţinu în şoaptă cu ciracii, care îl înconjurau. Bucuria lor exprimată prin hohote de rîs nu prezicea nimic bun. Gambusino se întoarse rînjind la prizonieri :
—Ca să nu puteţi evada din nou, vă condamnăm la moarte în două feluri : veţi fi spînzuraţi şi apoi devoraţi de crocodili. Doar dracul să vă mai dea vreo speranţă !
Morgenstern dori să ia cuvîntul în apărare, însă Fritze îi spuse repede pe nemţeşte :
— Tăceţi. Orice vorbă ar fi de prisos.
— Atunci, dragul meu, am pierdut definitiv partida.
— Ba să nu credeţi, dom' doctor. Dacă nu ne omoară chiar acuşi, vom fi salvaţi.
— Cine să ne salveze ?
— Tata Jaguar.
— Imposibil. Doar nu-i aici.

— Vă spun eu că este. În clipa cînd Gambusino isprăvea de vorbit, m-am uitat întîmplător la braţul ăla mic de apă. Şi ce văd ? Cineva se ridică din stuf şi îmi face semn ! Apoi s-a topit. Era Tata Jaguar, l-am recunoscut.
— Te-o fi înşelat. Soarele — pe latineşte *sol* — a apus şi nu se vede bine.
— Nu m-am înşelat. Era înalt şi spătos. I-am recunoscut şi haina de piele. Zău dacă vă mint, dom' doctor. Mi-a făcut repede un semn şi s-a pitulat din nou.
Puteau să discute în voie, căci banditii se depărtaseră pentru scurt timp ca să-i cheme pe abiponi la spectacolul ce-l puneau la cale. Indienii lăsară baltă pregătirile pentru instalarea taberei şi veniră cu toţii să se amuze pe socoteala celor doi captivi.
Benito Pajaro, adică Gambusino, aşteptă un timp, după care ordonă ca indienii să se retragă niţel :
— Faceţi loc, să putem începe. Aprindeţi un foc sub arborele de colo. Pe urmă veţi vedea cum ţopăie ăştia doi.
Arborele respectiv se afla pe mal, avînd jumătate din coroană răsfirată deasupra apei. Crengile de jos erau foarte groase ; puteau rezista la greutatea unui bărbat.
Oamenii executară ordinul şi aprinseră un foc lîngă trunchiul copacului. Crocodilii ce forfoteau lîngă mal o zbughiră speriaţi.
Se întorc ei îndată, îi asigură Gambusino pe Morgenstern în bătaie de joc. Să n-aveţi nici o grijă ! Veţi avea plăcerea să-i cunoaşteţi foarte curînd. Ce credeţi că urmează ?
Prizonierii nu îndrăzniră să răspundă, Gambusino continuă : vă spînzurăm de crengile care atîrnă deasupra apei, în aşa fel ca drăguţii de crocodili să vă poată atinge cu botul. Asta înseamnă a fi spînzurat şi devorat în acelaşi timp.
Cei doi condamnaţi se cutremurară. Totuşi unul dintre bandiţi, şi anume Antonio Perillo, toreadorul, îşi exprimă părerea că procedeul e prea blînd.
—Asta nu-i nimic, se adresă el lui Gambusino. E un fleac pentru aceşti netrebnici ! Dumnealui, care se dă drept neamţ, a scăpat atunci de glonţul meu. Pe urmă a izbutit să fugă. Vasăzică ne-a răpit de două ori prilejul

de a-l vedea cum crapă. De aceea ni s-ar cuveni o recompensă. Dacă-l spînzurăm după procedeul obişnuit, înseamnă să-şi dea duhul imediat. Ei, şi-apoi ce-am cîştigat dacă-l sfîşie crocodilii ? Nu ! Indivizii ăştia trebuie să se zbată cît mai mult în ghearele morţii.

— Atunci ce propui ? întrebă celălalt.

— Să-i spînzurăm, nu zic ba, însă de subsuori. Şi să lungim cureaua mai-mai să-i atingă crocodilii. Atunci să vedeţi comedie, cînd vor juca deasupra boturilor căscate ale fiarelor.

— Păi dacă atîrnă aşa de sus, n-o să-i sfîşie.

— Asta deocamdată ! rîse toreadorul. Întîi să treacă prin toate frigurile morţii, apoi, cînd ne-am plictisi, îi slobozim mai în jos.

Ideea se bucură de aprobare unanimă şi preparativele începură numaidecît.

— Ce cruzime ! şopti micul savant. Aceştia-s oameni ? Aş prefera să ne arunce de pe-acum pradă crocodililor.

— Ba să mă iertaţi, îl contrazise Fritze. Asta ar însemna să pierim. Aşa, însă, mai cîştigăm timp. Curaj, dom' doctor ! Sînt convins că Tata Jaguar nu ne uită. Tocmai cruzimea lor drăcească poate să ne fie de folos.

Se întunecase. Focul încins arunca umbre tremurătoare în stufăriş. Lumini roşii, parcă însîngerate, jucau pe suprafaţa apei tulburi, mîloase din care se iţeau capetele crocodililor. Banditii aduseră patru lasso-uri legate strîns două cîte două. După care doi indieni se urcară în copac, fiecare pe cîte o cracă groasă, o să agaţe lasso-urile ce urmau să fie trase în sus şi în jos ca pe nişte scripeţi. Treaba terminată, indienii coborîră din copac.

Apoi fură aduşi prizonierii. Li se legară mîinile la spate şi li se trecu pe sub braţe un capăt al lasso-ului, strîns înnodat. Celuilalt capăt îi făcură vînt peste cracă. Doi oameni vînjoşi îi traseră în sus pe slujitorii paleontologiei şi îi lăsară să se legene în văzduh.

Cum ambele crăci se întindeau pînă peste apă, captivii atîrnau deasupra ei. Se bălăbăneau în lasso-uri, fapt care îi atrăgea pe crocodilii din preajmă. Aceştia clămpăneau grozav din fălcile lor uriaşe.

Potrivit ideii lui Perillo, prizonierii fură spînzuraţi în aşa fel, încît fiarele să nu-i poată ajunge. Totuşi, de

cîte ori se căsca sub ei un bot din acelea teribile, bieţii oameni se închirceau de groază trăgîndu-şi picioarele sub ei. Nu aveau pace nici o clipă, se zbăteau într-una, căci s-ar fi putut ca unul din crocodili să sară totuşi mai sus. Iar dacă un lasso ar fi cedat, fiarele s-ar fi năpustit năprasnic asupra victimei. Fireşte că starea în care se găseau cei doi fîrtaţi desfide orice descriere. Dacă tăceau sau ţipau, nu se putea şti pentru că indienii, în marea lor bucurie, acopereau orice alt sunet cu glasurile lor, iar albii se desfătau nu mai puţin zgomotos. Abia înceta urletul, că se şi pornea din nou, mai dezlănţuit cînd vreun crocodil îşi repezea botul încercînd să muşte din victimă.

Tămbălăul dură mai mult de o jumătate de ceas pînă ce spectatorii răguşiră şi cîţiva dintre ei cerură să se facă un sfîrşit. Dar Perillo se opuse :

— Nu acum, încă nu ! Să mai îndure cîteva ore spaima morţii !

— Dar pierdem prea mult timp, obiectă cineva. Mai avem de lucru, trebuie să orînduim tabăra, să mîncăm.

— Păi cine ne obligă să stăm aici ? Scîrnăviile astea sînt legate bine şi nu pot scăpa. Haidem la treabă ! Pe urmă ne întoarcem şi o luăm de la capăt.

Ceilalţi se declarară de acord şi, după puţin timp, prizonierii se pomeniră singuri. Nimeni nu se mai afla în preajmă. Acestei împrejurări eroii noştri, atît de groaznic chinuiţi, aveau să-i datoreze salvarea.

Fritze nu se înşelase în legătură cu apariţia Tatii Jaguar. Acesta, după cum se ştie, pornise de la *Arroyo claro*, însoţit de Anciano şi de incas, ca să-i spioneze pe abiponii ce se apropiau. Drumul îl dusese către Valea lacului secat. Era convins că abiponii se îndreptau într-acolo. Dacă ar fi mers drept înainte risca să fie văzut în cîmp deschis. De aceea se abătuse la stînga. Doctorul Morgenstern şi Fritze o luaseră tocmai pe această urmă deviată, ceea ce îi obligase la un lung ocol.

Tata Jaguar se întorsese apoi pînă la graniţa dintre teritoriul cambaşilor şi cel al abiponilor, trecînd peste un şes neted, complet lipsit de arbori sau arbuşti. De aici cîrmise la dreapta ca să cerceteze urmele şi să-şi facă o idee asupra efectivelor trupei inamice.

Călăreau deci spre sud, în trap lin, scrutînd cu atenţie terenul dedesubt ca şi orizontul. Timp de vreo două ore nu observară nimic. Dar apoi descoperiră o urmă neobişnuit de lată ce se abătea în unghi drept de la direcţia lor. Era clar că pe aici trecuseră atît călăreţi cît şi pedestrime, dar numărul nu se putea deduce decît cu aproximaţie, deoarece rîndurile din spate călcaseră pe urmele celor din faţă.

— Sînt abiponii, constată Anciano. Trebuie că se simt în mare siguranţă dacă mărşăluiesc în şiruri largi şi lasă urme atît de limpezi. Dar cîţi ori fi la număr e greu de spus.

— Şi totuşi tare aş vrea să aflu treaba asta, răspunse Tata Jaguar. Dacă ne luăm după ei, poate găsim unele semne care să ne servească de îndreptar. În orice caz, avînd în vedere că au un avans de patru ore, trebuie să ne grăbim ca să ajungem înaintea lor la Valea lacului secat.

Cîtva timp mai tîrziu cei trei călăreţi descoperiră locul unde poposiseră abiponii. Lăsară caii să pască mai la o parte şi Hauca se grăbi să cerceteze urmele, care acum se deosebeau clar unele de altele. Tata Jaguar, voind să-i dea prilejul de a-şi arăta perspicacitatea, întrebă :

— Ei, ce zici ? Cam cîţi duşmani se află înaintea noastră ?

— Vreo cincizeci de călăreţi şi de cincisprezece ori pe-atîţia glotaşi care merg pe jos, răspunse Hauca fără şovăire.

— Bine socotit. Şi eu cred că sînt cam atîţia.

— Atunci ce facem ? se interesă Anciano. Călărim mai departe pe urmele lor ?

—Nu. Acuma ştiu care-i situaţia, ne-am ajuns scopul. Mergem iarăşi spre nord şi, de îndată ce regăsim urmele noastre, ne întoarcem la cambaşi.

Cei trei porniră la drum. Timpul se scurgea încet şi monoton. Deplasarea le luase aproape două zile. Era amiază tîrzie.

Deodată Tata Jaguar îşi struni calul şi se uită surprins la pămînt. Era tocmai locul unde Morgenstern şi Fritze descoperiseră că au luat-o pe drum greşit.

— Curios, murmură Hammer. Văd urmele a cinci călăreţi care veneau după noi şi au cîrmit spre sud.

—Dinspre Valea lacului secat, completă Anciano.

— Înseamnă că sînt cambaşi, căci abiponii încă nu pot fi acolo. Urmele duc spre mocirlă. Ce să fie cu imprudenţa asta a cambaşilor ?

Hauca o luase puţin înainte. Revenind, auzi întrebarea de mai sus şi clătină din cap :

— Nu sînt cambaşi. Mă iertaţi că tinereţea mea îndrăzneşte s-o spună, dar cred că mai degrabă e vorba de învăţatul cel mărunt şi de servitorul lui.

— Atunci n-ar fi decît două persoane, pe cînd urmele arată cinci.

— Nu v-aţi uitat cu luare-aminte. Mai priviţi o dată şi veţi vedea că au fost numai doi călăreţi care duceau cu ei încă trei cai.

Coborînd din şa, Tata Jaguar se convinse imediat că tînărul incas avea dreptate.

— Doi călăreţi şi trei cai de povară, da, da, reflectă Hammer. Doctoraşul nostru e într-adevăr capabil să desfidă orice pericol pentru ciolanele lui. A luat şi cai de samar ca să transporte oasele.

— Mă miră doar că señor Geronimo le-a îngăduit să plece...

— Crezi că le-a îngăduit ? N-ar face-o niciodată. Au plecat pe ascuns, profitînd de întuneric şi de ceaţă, fără ca nimeni să-i observe. De aceea au sosit abia nu demult. Acum nu rămîne decît să ne apropiem cu atenţie de mocirlă şi să vedem dacă nu e cazul să le dăm vreun ajutor.

Porniră deci pe urmele celor doi păcătoşi. Pînă la mocirlă mai aveau de făcut două ore, ceea ce ar fi coincis cu lăsarea întunericului. De aceea trebuiau să mîie la galop.

Zburau peste cîmp şi se uitau mereu în direcţia de unde ar fi putut să apară inamicul.

Astfel trecu o oră şi jumătate. Trebuiau să fi ajuns aproape de ţel. Deodată incasul arătă spre răsărit :

— Se apropie nişte călăreţi ! Sînt mulţi, căci se vede o pată mare. Dar ei nu ne pot vedea : sîntem numai trei inşi.

— Hai să facem un ocol ca să ieşim din cîmpul lor de vedere, hotărî Tata Jaguar. Cînd noi vom fi de o parte a mocirlei şi ei de cealaltă, probabil că nu ne vor zări.

În cîteva secunde pata pe care o văzuse Hauca dispăru.

Cei trei călăreţi descriseră un arc mare spre vest, cotind apoi iarăşi spre est. În depărtare creşteau copaci, apoi tufe mici. Călăreţii opriră la capătul dinspre apus al mocirlei, încît acesta se găsea acum între ei şi abiponii ce se apropiau. Soarele cobora după orizont.

Descălecară şi îşi priponiră caii. Tata Jaguar scoase din buzunar luneta şi se căţără într-un copac de unde putea cuprinde cu ochii un spaţiu mai vast. Şi într-adevăr îi şi zări pe abiponi, care veneau pe jos avînd în frunte un grup de călăreţi albi.

Îşi mută privirea spre stufăriş. Cercetă atent prin lunetă, dar nu descoperi pe nimeni, căci Morgenstern şi Fritze stăteau aplecaţi asupra preţioasei lor descoperiri.

Între timp Hauca se urcase şi el într-un copac. Privi cîteva clipe şi îl anunţă pe Tata Jaguar :

— Se zăresc cinci cai, señor.

— Unde ?

— Dincolo, lîngă copacii din spatele stufului. De la dumneata nu se vede.

— În schimb o să-i vadă abiponii, nu-i aşa ?

— Călăreţii albi au şi luat-o la galop într-acolo. Acuma descalecă.

— Nu-i bine ! Să ştii că-i descoperă pe cei doi nenorociţi.

Din păcate, amurgul se lăsa repede, nu se mai vedea la distanţă. Tata Jaguar coborî din copac, incasul la fel.

— Mă strecor pînă acolo, hotărî cel dintîi.

— E periculos, observă Anciano.

— Lasă că nu mi-e frică de abiponi.

— Nu mă gîndesc la ei, ci la crocodilii care pătrund pînă la stuf.

— Mai e niţică lumină şi o să mă păzesc. Auziţi ?

Din direcţia mocirlei răsunară voci mînioase.

— Gata, i-au prins, făcu Tata Jaguar. Trebuie să aflu ce se întîmplă.

— Merg şi eu, se oferi Anciano.

— Şi eu ! sări Hauca.

— Tu rămîi aici la cai. Să vină numai Anciano.

Cei doi se depărtară. Mergeau aplecaţi prin stufăriş. O vreme înaintară destul de uşor la adăpostul vegetaţiei, dar curînd fură nevoiţi să se culce cu burta la pămînt. Se tîrau încet şi cu mare băgare de seamă ca să nu mişte stuful. Tijele ascuţite le răneau mîinile, dar ei nu se sinchiseau de acest lucru. Adeseori le apăreau în cale băltoace rău mirositoare şi mărăcini ţepoşi. Dar ei se tîrau înainte. În sfîrşit ajunseră la cel mult şaizeci de paşi de locul unde Hauca zărise caii.

Pînă atunci fuseseră destul de prudenţi ca să nu-şi ridice capul deasupra stufului. Dar era timpul să se uite, totuşi, pînă a nu se întuneca de tot. Tata Jaguar îşi scosese mai demult pălăria şi o ţinea între dinţi. Acuma smulse un mănunchi de stuf, îl înălţă ca pe un evantai şi îşi săltă capul atît cît să poată scruta terenul fără să fie văzut.

Şi iată-l pe micul savant împreună cu Fritze înconjuraţi de călăreţii albi sosiţi de curînd ! Ceva mai în urmă se înşirau grupuri-grupuri de abiponi. Fritze era întors cu faţa spre locul de unde pîndeau Tata Jaguar şi Anciano. Ceilalţi stăteau cu spatele spre locul respectiv şi îi fixau pe proaspeţii lor prizonieri.

Deodată Tata Jaguar se săltă cît era de înalt şi, fulgerător, îi făcu un semn lui Fritze. Apoi se ascunse din nou.

— Ce-aţi făcut, señor ! îl mustră Anciano. Semnul ăsta poate să ne coste viaţa.

— De loc, nu m-a văzut decît Fritze. Iar dînsul o să-i spună lui Morgenstern să aibă nădejde în ajutorul nostru.

— Ce-or avea de gînd cu bieţii oameni ?

— Vom vedea imediat. Mi se pare că se sfătuiau. Smulge şi tu nişte stuf, ridică-l înaintea ta şi vezi ce se mai întîmplă.

Anciano execută operaţia. Priviră amîndoi. Dincolo, Gambusino discuta cu însoţitorii săi. Toţi stăteau întorşi cu spatele. Apoi izbucniră strigăte de aprobare. Cuvintele însă se învălmăşeau, se topeau în văzduh.

Între timp seara coborîse de-a binelea şi abiponii aprinseră focul lîngă un copac.

Prizonierii fură aduşi pînă aproape de foc. Lumina le desena clar staturile şi feţele.
Deodată Tata Jaguar scăpă o exclamaţie pe care duşmanii ar fi auzit-o fără îndoială dacă n-ar fi făcut atîta tărăboi.
— Ce-i ? Ce s-a întîmplat ? întrebă Anciano.
Nu primi nici un răspuns. Tata Jaguar sta cu ochii ţintă la grupul de oameni din jurul focului.
— De ce aţi strigat ? insistă bătrînul. Dacă vă auzeau... Aţi descoperit ceva ?
Tata Jaguar respira nervos, agitat, încît bătrînul stărui din nou cu întrebările.
— Îl vezi pe omul acela înalt, pieptos, ca un uriaş printre ceilalţi ? rosti în sfîrşit Tata Jaguar. Uite acela care se răsteşte acum la prizonieri.
— Bineînţeles că-l văd. Îl şi cunosc destul de bine.
— Ce vorbeşti ? Îl cunoşti, într-adevăr ? Cum îl cheamă ?
— Benito Pajaro, poreclit Gambusino.
— Ah ! El e vasăzică ! Omul pe care-l caut de ani de zile !...
Ridicase vocea atît de tare, încît Anciano îl domoli :
— Mai încet, señor, vă rog. Ne trădaţi. Ce-i cu dumneavoastră ? Doar vă ştiu cît se poate de prevăzător. Nu vă daţi seama de primejdie ? Aveţi ceva cu acest Gambusino ?
— Mă mai întrebi ! şuieră printre dinţi Tata Jaguar, după care se cufundă în tăcere.
Aceasta se petrecea în momentul cînd — aşa cum ştim din cele spuse anterior — doi abiponi legau lasso-urile de crăcile copacului. Anciano, văzînd ce se întîmplă, şopti mai mult pentru sine :
— Ce vor să facă ? De ce agaţă lasso-urile ?
— Cam bănuiesc eu, răspunse Tata Jaguar, care îşi regăsise din nou calmul obişnuit.
— Vor să-i spînzure ?
— Asta e clar.
— Atunci nu-i putem salva.
— Poate că totuşi... N-au de gînd să le treacă laţul în jurul gîtului, altminteri ar fi făcut-o fără multă zăbavă şi nu ar fi ales tocmai crăcile de deasupra apei. Fii atent !

Urmă scena descrisă mai înainte, cînd cei doi prizonieri agăţaţi de copac se zbăteau, ferindu-se de boturile crocodililor. Anciano se cutremură :
— Ce cruzime, señor ! Uite cum dau fiarele să-i înhaţe ! Ce-i de făcut ?
— Deocamdată nimic. Mai aşteptăm. Situaţia e într-adevăr grea, însă nu fără ieşire. Oricum, în ce priveşte lasso-urile, se poate rezista la strînsoarea lor.
— Eu, unul, m-aş repezi în ticăloşii aceia...
— N-are nici un rost. Ar fi să le faci un rău şi mai mare prizonierilor. Trebuie să avem răbdare.
Îşi permiteau să discute cu glasul aproape normal, căci abiponii deveniseră cumplit de gălăgioşi. Abia după un timp larma se mai potoli şi toată lumea se depărtă fără să mai dea vreo atenţie prozonierilor spînzuraţi în copac.
— Hai pînă acolo, señor ! şopti Anciano. E timpul.
Dădu să se ridice, însă Tata Jaguar îl reţinu :
— Stai pe loc ! Vrei să strici totul ? Îi vezi cumva pe duşmani ?
— Nu-i văd, că-i întuneric. Însă ştiu că s-au dus cu toţii...
— Asta da, probabil. I-au lăsat pe prizonieri spînzuraţi în copac ca să le prelungească spaima şi să-i dea apoi pradă crocodililor. Acum o să aducă vreascuri şi alte cele pentru foc. Pe urmă, cînd vor aprinde focurile, vom putea să-i vedem şi vom fi mai feriţi de primejdie.
— O să puie paznici la copac.
— Nu-i nimic, le înfigem cuţitul în spate. Faptul că i-au lăsat pe cei doi nenorociţi să se zbată în chinurile morţii mă face să cred că se simt în siguranţă. Aşa că mai avem timp, sînt convins.
— Iar eu judec altfel, señor. S-ar putea ca ticăloşii să ştie că ne aflăm pe-aproape.
— Să fi pălăvrăgit Fritze ? Cînd e vorba de stăpînul său, e în stare de cele mai mari năzbîtii. Totuşi nu cred să ne fi trădat. E un şmecher şi jumătate.

Focurile se aprinseră pe rînd. Tabăra fu instalată la oarecare distanță de mocirlă și, spre satisfacția lui, Tata Jaguar observă că arborele de care atîrnau prizonierii era mascat față de tabără de un tufiș înalt, ceea ce favoriza extrem de mult salvarea celor doi ghinioniști.
Indienii forfoteau într-una, cărau stuf și alte uscături pentru întreținerea focurilor. Trebuia deci așteptat pînă se vor liniști. Anciano însă își pierdu repede răbdarea. Cum să stea atîta vreme inactiv ?
— Señor, dacă nu pornim îndată, sînt gata să fac o prostie, mărturisi el. Vreau să-i sugrum pe cîinii ăștia.
— Fii cuminte, omule ! Crezi că eu nu stau ca pe jar ? Pe mine mă frige și mai rău. Habar n-ai ce simt de un sfert de oră încoace. Trebuie să mă țin cu dinții ca să nu izbucnesc. Dar uite colo : se împarte carnea. Înseamnă că oamenii se vor aduna și se vor apuca să mănînce. Între timp noi isprăvim treaba.
Într-adevăr, abiponii grăbeau din toate părțile către un mic tăpșan. Chiar și cei ocupați cu căratul stufului zoreau într-acolo. Capătul mocirlei ieșea din raza lor de observație. Focul de sub copac, nefiind întreținut, ardea prea slab ca să lumineze împrejurimea.
Sărind în picioare, Tata Jaguar dădu fuga spre copac. Anciano îl urmă. Între ei și tabără se înălța tufișul mai sus pomenit. Trebuiau să acționeze repede și foarte atent.
Tata Jaguar își desprinse lasso-ul de la brîu și îl pregăti pentru lansare. Cu glas reținut se adresă celor două victime :
— Am venit să vă ajutăm. Țineți-vă bine și nu faceți nici o mișcare pînă nu atingeți pămîntul !
Aruncă lasso-ul cu atîta precizie, încît acesta se încolăci în jurul lui Morgenstern. Apoi către Anciano :
— Deznoadă lasso-ul celălalt, dar vezi să nu-l scapi din mînă. Îl lași să alunece încet pe măsură ce eu îl trag pe doctor cu lasso-ul meu.
Anciano făcu întocmai. Deznodă lasso-ul cel vechi, dar îl ținu strîns ca nu cumva Morgenstern să cadă în apă. Acesta pluti o vreme între cer și pămînt, apoi ateriză lîngă Tata Jaguar. O tăietură de cuțit și micul savant își simți brațele libere. Dădu să spună ceva și să își desfacă lasso-ul de la piept. Dar Tata Jaguar îl opri :

— Stați așa și nu vorbiți. Lasso-ul rămîne pe dumneavoastră.
Era vorba de lasso-ul cu care îl spînzuraseră bandiții. Acum, repetînd operația, Tata Jaguar îl coborî și pe Fritze. După care îi lămuri :
— Facem în așa fel ca dumnealor să creadă că v-au tras în jos crocodilii și v-au mîncat. De aceea nu vă dezleg încă. Trebuie să destram lasso-urile ca să pară că au fost rupte de crocodili.
Roase curelele cu ajutorul cuțitului și abia pe urmă le rupse. Anciano le fixă din nou pe crăci în poziția inițială. Capetele atîrnau sfîșiate de parcă crocodilii i-ar fi smuls pe cei doi condamnați.
Toate acestea se petrecură mult mai repede decît le-am descris, timp în care Tata Jaguar nu pierdu nici o clipă din ochi tabăra dușmanilor. Acolo nimeni nu se mai gîndea la prizonieri. Toți erau ocupați cu propriile burduhane și abia după ce gătiră de mîncat observară întîmplător că focul de sub copac aproape că se stinsese. Gambusino trimise un indian ca să mai pună niște stuf. Dar omul se întoarse gîfîind :
— Señores, să vedeți ce s-a întîmplat : prizonierii au fost mîncați de crocodili !
Nimeni nu crezu. Totuși Gambusino și alți cîțiva săriră în sus și alergară la fața locului. Voiau să se convingă de adevăr. Focul, încins din nou, lumina cele două capete ale lasso-urilor atîrnate de crăci. Crocodilii priveau de jos cu ochi încremeniți.
— S-au dus, pe onoarea mea că s-au dus ! exclamă Perillo, toreadorul. Cine ar fi crezut ! Cum de-au reușit să-i înhațe ?
— Mă rog, s-or fi săltat cu toată puterea, pînă le-au venit de hac, opină căpitanul Pellejo.
— Cam greu, se îndoi Gambusino. Crocodilul nu e în stare de un asemenea salt... Și dacă a venit cineva de a tăiat lasso-urile și i-a salvat pe indivizi ?
— Să le taie ? Cine putea să ajungă pînă aici ?
— Adevărat și asta... Ia coborîți lasso-urile, să vedem dacă au fost tăiate cu cuțitul.
Le cercetă amănunțit și ajunseră la concluzia că fuseseră sfîșiate, nu tăiate.

— Vasăzică bestiile au reușit să sară atît de sus ! conchise Gambusino. Le-o fi fost foame, nu glumă. Cred că s-au lins pe bot de așa ospăț. Uitați-vă cum stau și pîndesc, parcă ar mai vrea. În fine, am scăpat într-un fel de găgăuții ăia. Și-au primit răsplata.

— Mie, unul, îmi pare nespus de rău că s-a terminat atît de repede, mormăi Perillo. Să mai fi stat agățați, să fi văzut și eu cum îi rup crocodilii. Dacă nu se stingea focul, cred că bestiile s-ar fi temut și n-ar fi sărit. Trebuia să prevăd chestia asta.

Între timp Morgenstern și Fritze fură conduși, nu prin stuf, ci pe drum ocolit, pînă la locul unde aștepta incasul.

Cît ținu drumul, tăcură mîlc. Apoi însă doctorul, răsuflînd ușurat, se adresă Tatii Jaguar în limba germană :

— Adineauri ne-ați interzis să vorbim. Dar acum vă pot spune că a fost teribil, îngrozitor, un coșmar nemaipomenit. Îmi tremură toate fibrele.

— Și mie, întări Fritze. Întîi mi-am făcut curaj ca să zic așa, dar cînd m-au ridicat în copac și am văzut crocodilii cum rînjesc la mine, am sfeclit-o.

— Pe mine nu m-ai zărit ? se interesă Tata Jaguar.

— Ba da, răspunse Fritze, v-am recunoscut și îmi ziceam că n-o să ne lăsați de izbeliște.

— Spune-mi în primul rînd dacă au încercat să scoată de la voi cum ați ajuns la mocirlă.

— Ehei ! Ne-au descusut ca la poliție, dar nu le-am spus nimic.

Povesti cum fuseseră chestionați și ce anume întrebări li s-au pus. După ce îl ascultă, Tata Jaguar — care pînă atunci le vorbise cam aspru — schimbă oarecum tonul :

— Prin urmare, n-ați comis numai gafe. Mă-ntreb, totuși, cum de v-a trecut prin cap să veniți iarăși la mocirlă ?

— Asta-i vina mea, interveni micul savant. Mă obsedau oasele. Trebuia să pun mîna pe ele și nu m-am lăsat pînă nu l-am convins și pe Fritze să meargă la mlaștină, pe latinește *palus*.

— Mare imprudență ! O să-mi povestiți mai tîrziu cum s-au petrecut lucrurile. E timpul să plecăm. Caii

i-ați prăpădit și sînteți extenuați, așa că vă dăm noi caii noștri. Anciano și cu mine mergem pe jos.

— Nu, señor, protestă incasul, luați calul meu. Sînt tînăr, aproape un băiețandru, pe cînd dumneavoastră și Anciano...

— Lasă asta, îl întrerupse Tata Jaguar. Rămîne cum am spus.

Era de presupus că dușmanii se vor deplasa în linie dreaptă spre Valea lacului secat. Pentru ca aceștia să nu dea de urmele lui, Tata Jaguar socoti nimerit să meargă la oarecare distanță de linia respectivă, însă paralel cu ea.

Porniră, așadar : Morgenstern, Fritze și tînărul incas călare, iar Tata Jaguar și Anciano pe jos, călcînd cu pași mari și călăuzindu-i pe cei dintîi.

După cîtva timp, cînd secera lunii se ivi pe boltă luminîndu-i pe drumeți, bătrînul Anciano putu observa mersul obosit al Tatii Jaguar. Omul acesta, de obicei atît de vioi și viguros, părea acum doborît de o povară grea și necruțătoare. Vremea se scurgea încet, fără ca el să scoată un cuvînt. Numai arareori parcă-și încleșta fălcile și scrîșnea din dinți. Pînă la urmă Anciano se hotărî să rupă tăcerea și îl întrebă cu glas reținut :

— Vă frămîntă ceva, señor ? Nu vreți să-mi spuneți și mie ?

— O să afli și tu, Anciano, răspunse Tata Jaguar. Ani de zile am căutat să i-o plătesc nemernicului acesta de Gambusino, dar nu l-am întîlnit nicăieri...

— Curios lucru. Dacă-mi spuneați o vorbă, vă puneam de mult față-n față cu el.

— Cum să-ți spun cînd nici eu nu știam că omul pe care îl caut e Gambusino. Acuma știu. Nu numai că l-am văzut adineauri ; i-am recunoscut și glasul mai demult. Cînd ne-am întîlnit prima oară jos, la Rio Salado, și i-am scos din mîna abiponilor pe acești doi camarazi, care și astăzi erau s-o pățească, am auzit deodată un glas puternic și tăios. Deși foarte grăbit, am stat locului ca împietrit, și am tras cu urechea. Fiind pădure în dreapta și în stînga, timbrul vocii era ușor schimbat. Acuma însă nu mai am nici o îndoială.

— Vă e duşman ?
— Trebuie să-i plătesc o datorie şi chitanţa va fi scrisă cu sînge — chiar mîine, aşa sper.
— Sînge pentru sînge ?
— Da ! Banditul acesta l-a ucis pe fratele meu, sus, în nord. Cum s-au petrecut lucrurile, n-aş putea să-ţi povestesc. A fost groaznic, atît de groaznic încît mi-a albit şi părul. L-am urmărit lungă vreme pînă am aflat că a şters-o în sud — de fapt e originar de aici, din Argentina. Ei, şi am venit încoace să-l caut. Am bătut călare toată ţara, am navigat pe toate fluviile, m-am căţărat pe toţi munţii. Degeaba !... Dar acum e al meu, nu-l mai scap din ochi pînă... pînă-mi plăteşte !
— Luaţi-l atunci în grija dumneavoastră, că eu mă ocup de celălalt.
— Care ?
— Toreadorul. Vreau să-l întreb cîte ceva despre scalpul cu care s-a lăudat în faţa lui Verano.

CAPITOLUL TREISPREZECE

SECRETUL TOREADORULUI

Focurile de lîngă mocirlă se stinseseră. Abiponii şi albii dormeau duşi ; a doua zi urmau să pornească la drum foarte devreme. La cai veghea un paznic. Dar acesta nu era singurul care veghea ; mai erau trei inşi certaţi cu somnul şi anume Gambusino, toreadorul şi căpitanul Pellejo.

Raporturile dintre Pellejo şi ceilalţi doi semănau cu cele dintre sublocotenentul Verano şi Tata Jaguar : era ofiţer, pe cînd Gambusino şi Perillo nu erau decît nişte simpli civili. De aceea se credea superiorul lor. În ultimul timp se certase cu ei de repetate ori şi de fiecare dată fusese nevoit să cedeze, deoarece autoritatea lui Gambusino asupra abiponilor era mai mare decît a sa. Iată ce-l necăjea şi îi alunga somnul.

Astăzi, după dispariţia celor doi captivi, cînd reveniră cu toţii în tabără, Pellejo se amestecă printre ostaşii adunaţi la foc lîngă Lacul palmierilor, căci se socotea de drept comandantul lor. Deodată se pomeni cu Gambusino şi Perillo, iar cel dintîi îl informă pe un ton oficial :
— Señor căpitan, mîine ajungem în satul cambaşilor şi atacăm imediat. Să vă dau instrucţiunile cuvenite...
— Mie ? se revoltă Pellejo. Eu nu primesc instrucţiuni decît din partea superiorilor ierarhici !
— Şi nu acceptaţi ideea că aş fi superiorul dumneavoastră ?
— Nicidecum.
— Ştiam. Totuşi am tăcut pînă azi. Cum însă ne aflăm în ajunul atacului, e cazul să ne lămurim. Citiţi vă rog documentul acesta !

Scoase din buzunar o cutiuţă de tablă, o deschise şi îi arătă o hîrtie împăturită în patru. Apoi o desfăcu şi i-o dădu. Căpitanul citi la lumina focului, păli şi restitui hîrtia.
— Ei, întrebă Gambusino, cine comandă ?
— M-am încredinţat că trebuie să ascult de ordinele dumneavoastră.
— Nu numai dumneata, ci şi militarii ceilalţi. Te rog să le-o comunici.
— Voi comunica, señor, răspunse Pellejo ridicîndu-se în picioare. Apoi, brusc, se depărtă ca să-şi mai domolească furia.

Cînd se întoarse după o vreme, focul nu mai ardea. Gambusino şi toreadorul plecaseră. Pellejo se lungi lîngă caporalul său, care nu aţipise încă, şi îl întrebă încet :
— Unde-i colonelul cel proaspăt uns, dacă nu cumva o fi general ?
— S-a dus către mocirlă împreună cu Perillo. Au de discutat nişte planuri şi nu vor să fie tulburaţi.
— Ce a mai făcut în lipsa mea ?
— Nimic, doar că ne-a arătat şi nouă documentul.
— Nu cumva e fals ?
— Nu. E semnat de vicepreşedintele Confederaţiei şi poartă sigiliu. Trebuie să-i dăm ascultare.
— Şi eu ? Eu... să-mi pierd comanda ?

— Señor, căpitan, trebuie să-i dăm ascultare, cum spuneam. Doar sîntem militari. Nesupunerea poate să ne coste capul.

— Asta se cheamă devotament ! Nu m-aş fi aşteptat...

Pellejo se înveli în pătura lui şi încercă să doarmă. Nu-şi dădea seama că de fapt ajunsese şi el un răzvrătit, un rebel, şi ca atare nu mai avea nici un drept să-i tragă la răspundere pe ostaşi. Încercase să joace un rol de prima mînă ca să fie avansat şi iată-l dintr-o dată răpus. Asta nu-i dădea pace. Se gîndea mereu la Gambusino şi la Perillo. Fără îndoială că pregătesc ceva împotriva lui. N-ar putea oare să afle ce pregătesc ? De ce nu ? Poate că o să-l ajute întîmplarea. Îşi înălţă capul şi trase cu urechea. Toată lumea dormea, chiar şi vecinul lui, caporalul. Pellejo se strecură de sub pătură şi porni tiptil, tîrîş, spre mocirlă. Abia după un răstimp destul de lung reuşi să zărească, la lumina lunii, copacii de pe mal. Se tîrî pînă acolo fără să-i descopere însă pe cei doi adversari. Atunci porni la noroc înainte, mascat de tufe şi stufăriş. În sfîrşit, auzi nişte voci înăbuşite. Numai la cîţiva paşi de el două umbre alăturate, Gambusino şi toreadorul, şedeau pe un petic de pămînt. În imediata lor apropiere se înălţa un mănunchi des de stuf. Riscă să se furişeze pînă acolo şi se lungi cu burta la pămînt. Dacă vreunul din cei doi s-ar fi ridicat în picioare, cu siguranţă că l-ar fi descoperit. Vorbeau în şoaptă, dar, încordîndu-şi auzul, Pellejo izbuti să prindă discuţia lor.

— Drept să-ţi spun, parcă nu-mi vine a crede, rosti Gambusino. Mă rog, lasso-urile au fost rupte, sfîşiate, însă gîndeşte-te că erau împletite în cinsprezece, deci tari, nu glumă. Pentru un crocodil nu-i mare lucru să-ţi smulgă piciorul de la şold, dar să sfîşie un asemenea lasso mi se pare peste putinţă.

— Eu iau lucrurile cum s-au întîmplat şi nu-mi bat capul, răspunse Perillo. La urma urmei, cine să-i fi eliberat ?

— Tata Jaguar.

— Păi nu-i aici. Ai auzit ce spunea găgăuţă ăla mic...

— Cum nu cred că a pierit aşa, nu cred în vorbele lui. Te întreb : este dumnealui colonelul Glotino sau nu ?

Dacă da, înseamnă că e destul de şmecher ca să ne îmbrobodească. El zicea că Tata Jaguar a rămas în urmă. Şi dacă nu-i adevărat ? Dacă ne-a luat-o înainte ?

— Măi, măi, asta ar fi rău de tot ! Adică : în loc să atacăm, s-ar putea să ne atace ei pe noi. Tata Jaguar i-a mai ajutat pe cambaşi împotriva abiponilor, ce-i drept în altă regiune. Ciracii lui nu se tem nici de dracu.

— Trebuie să fim atenţi. Dacă e aici, cu siguranţă că ne întinde o cursă.

— Totuşi ar fi lăsat niscai urme şi le-am fi descoperit...

— Păi n-ai văzut că, pe unde treceam, satele şi colibele erau părăsite !

— Şi astea sînt urme ?

— Fireşte. Oamenii şi-au luat tălpăşiţa. De ce ? De frica noastră. Prin urmare, le-a spus cineva că venim asupra lor. Cine le-a spus ? Mă tem că Tata Jaguar.

— Crezi ?

— Aşa bănuiesc... Şi-apoi toate depozitele noastre golite. Desigur, s-ar fi putut ca indienii să le fi descoperit întîmplător. De aceea la început nici nu m-a dus gîndul la Tata Jaguar. Însă acum, judecînd serios, nu cred ca spînzuraţii ăia să fi căzut în gura crocodililor. Ceea ce pînă adineauri n-a fost decît o presupunere a devenit pentru mine un fapt cert : Tata Jaguar se află prin preajmă.

— Dar cum naiba să-i fi scos ? Doar lasso-urile mai stau şi acum agăţate de copac.

— Asta n-o înţeleg nici eu. Omul ăsta face nişte chestii la care alţii nici n-ar visa.

— Dacă-i aşa cum spui, atunci trebuie să ne aşteptăm ca, la ora actuală, cambaşii să fie deja mobilizaţi şi să stea la pîndă.

— Deh, nu sînt sigur. Poate n-a avut destul timp să-i mobilizeze. În orice caz trebuie să ne grăbim. Plecînd în zori, ajungem seara la Pîrîul limpede şi atacăm satul în timpul nopţii.

— Şi dacă domnii cambaşi de-acolo sînt înarmaţi ?

— Atunci se duce naibii planul.

— *Damnacion* ! Fir-ar să fie ! Şi cîte parale ne-a costat, cîtă osteneală ! Ar însemna ca, în loc să dăm lo-

vitura umplîndu-ne de avuţii, să ne întoarcem prăpădiţi ca nişte cerşetori.

— Jucăm *và banque*, totul pe o carte. Dacă pierdem, luăm viaţa de la început. Eu mă duc în munţi şi caut vreo vînă de aur sau de argint, iar tu te apuci de vechea ta meserie : toreador.

— Adică tu să crapi într-o bună zi prin munţi, iar eu, Antonio Perillo, în arenă. Află că am şi simţit la Buenos Aires că nu mai sînt espada de altădată. Mi s-au muiat muşchii, mă cam ţine la încheieturi. Nu, nici vorbă să revin la vechea mea meserie.

— Atunci cum ai s-o scoţi la capăt ? Ori vrei să urci cu mine sus ?

— Ca să-mi putrezească oasele în Cordilieri ? ! Cunosc eu ceva mai interesant, cu mult mai interesant.

— Ce ?

Perillo şovăi îndelung. Abia într-un tîrziu răspunse pe un ton confidenţial :

— Pînă acum nimeni nu ştie secretul meu şi nici n-ar trebui să-l ştie. Dar ne aşteaptă bătălia cu cambaşii. S-ar putea să fiu rănit ori chiar ucis, şi ar fi mare păcat ca secretul acesta să moară o dată cu mine. De aceea am să ţi-l încredinţez ţie, cel mai bun camarad al meu.

— Mă faci extrem de curios. Tonul tău grav îmi spune că e ceva cu totul neobişnuit.

— Într-adevăr, e vorba de nişte bogăţii mari, de o comoară probabil uriaşă.

— O comoară ? Ia ascultă, nu aiurezi ?

— Nu aiurez de loc. E adevărul curat. Am şi o dovadă pe care tu o cunoşti foarte bine.

— Care ?

— Scalpul acela cu plete albe. Doar l-ai văzut.

— Aha, scalpul indianului care a vrut să te atace şi pe care l-ai omorît ?

— Exact. Numai că povestea, cum o ştii tu, e născocită de mine. Acuma îţi pot spune adevărul, că doar te pricepi la de-alde astea. Află că nu m-a atacat nici un indian. Eu l-am atacat !

— *Demonio !* Vasăzică aşa stau lucrurile. Atunci îţi spun şi eu cu toată sinceritatea că n-am prea crezut în povestea ta, pentru că de fapt nu aveai nimic la tine

care să-l fi putut ispiti pe indian. Deci tu l-ai atacat... Iar scalpul e în legătură cu comoara de care vorbeşti ? Nu cumva indianul era stăpînul acelei comori ?

— Ai ghicit !

— *Qué diablos !* Haide, zi mai precis ! De ce n-ai pus mîna pe comoară ?

— Fiindcă n-o purta cu el. Doar cîteva lucruri şi atît...

— Şi nu ţi-a mărturisit unde se află grosul ?

— Nu.

— Prin urmare, nici nu ştii unde se găseşte comoara ?

— Da, şi nu. Adică nu ştiu exact...

— Nu mai vorbi în dodii, frate !

— Ştiu regiunea, dar nu şi locul precis.

— Atunci scoate-ţi din cap istoria asta. Degeaba comoară, dacă nu ştii unde se află. Poate că nu există decît în căpăţîna ta.

— Ba este cu adevărat ? Pot să jur.

— Păi unde ?

— Sus în munţi... E acolo un fel de văgăună căreia îi zice *Barranca del Homicidio*.

— Aşa ? Cunosc văgăuna. Se spune că acolo ar fi fost ucişi ultimii incaşi.

— Da, da. Şi eu mă gîndesc că incaşii aceia, înainte de a muri, trebuie să-şi fi ascuns comorile.

— Hm ! Am auzit nu o dată despre marile bogăţii ale incaşilor. Cică toate obiectele erau din aur curat. Pe atunci spaniolii au dus cu ei corăbii întregi pline de aur şi argint. Dar ce atîta vorbă ! Mai bine spune-mi cum a fost.

— Îţi spun totul. Veneam din Chile unde participasem la nişte lupte cu taurii şi obţinusem cîteva premii în bani. Dar îmi cunoşti firea... I-am risipit cît ai zice peşte. Am mîncat zdravăn, am băut pe ruptele, am jucat şi am pierdut totul, pînă la ultimul ban. Ca să pot lua drumul îndărăt, a trebuit să mă angajez servitor la un comerciant care pleca la Mendoza. Fireşte că n-a mai ajuns. Îţi închipui de ce... Rînji mulţumit şi, după o pauză, continuă : Rămăsesem, aşadar, singur şi am trecut încoace, peste munţi. Către seară mă aflam la *Barranca del Homicidio*. Zici că ai fost acolo, ştii cît de neprimitor e

ţinutul. Aş fi luat-o călare spre *Salina del Condor*, însă era drum lung şi primejdios; chiar şi pe lună plină te puteai prăvăli sau rătăci. Bătea un vînt aspru, aşa că m-am adăpostit în dosul unei stînci, mi-am legat catîrul şi m-am culcat.

— Îţi mai venea să dormi ? făcu Gambusino cu tîlc.

— Şi de ce nu ?

— Păi negustorul ăla care n-a mai ajuns la Mendoza...

— Aş, doar nu sînt copil sau babă. Mortul e mort, nu mai învie. Totuşi somnul mă ocolea. În schimb m-am pomenit cu...

— Cu indianul, bănuiesc.

— Întocmai. Era lună plină, nici urmă de nori. Auzind paşi, am tras cu urechea. Un bărbat se apropia de stînca în dosul căreia mă aflam. Nu mă observase. Nu văzuse nici catîrul. Se opri şi îşi ridică ochii la cer. Atunci i-am zărit chipul. Era bătrîn, dar încă în putere ; un moşneag frumos, chipeş, purtînd pe umeri un arc mare şi o tolbă cu săgeţi ; cuţitul îi lucea la cingătoare. Alte arme nu avea, nici alte lucruri nu părea să poarte la el. Mi-a atras atenţia mai cu seamă părul lui alb, des şi lung, ce-i atîrna pînă la şold. Am constatat mai tîrziu că-l purta prins într-o şpangă. Omul stătu multă vreme aşa, neclintit. Se uita ţintă la lună şi murmura. Parcă spunea o rugăciune şi aştepta ca luna să ajungă în crucea bolţii. După care porni mai departe.

— Şi te-ai luat după el ? întrebă Gambusino.

— Am vrut, fireşte, însă n-am reuşit. Omul apucă pe creasta văgăunii şi dispăru în spatele ei. Drept să-ţi spun, m-a uimit bătrînul. Peretele, aproape vertical, părea să nu aibă nici un locşor de sprijin. Şi totuşi omul cobora cu o siguranţă de parcă ar fi călcat pe nişte scări solide. I-am văzut părul scînteind în raza lunii, apoi l-am pierdut din ochi, atît de adînc coborîse. Cine să fi fost ? După chip era indian. Şi ce căuta ? De ce n-o fi aşteptat pînă la revărsatul zorilor dacă avea de gînd să se angajeze pe un drum atît de primejdios ? Şi unde îşi avea catîrul ? Am rămas pe marginea văgăunii pîndind întoarcerea lui. Am pîndit toată noaptea. Nu mai venea. Abia dis-de-dimineaţă, cînd licări soarele, l-am

zărit cum se caţără încet pe partea cealaltă a văgăunii. Ducea în spate o povară. Ajuns pe creastă, ridică braţele la cer de parcă ar fi salutat noua zi. Apoi îşi văzu de drum. Îl urmăream fără ca el să mă observe. Din înălţimea unde se afla, drept înaintea ochilor mei, se făcea o pantă abruptă. Moşneagul o luă în jos, pe urmă coti după o stîncă şi îl pierdui iarăşi din vedere.

— Şi l-ai urmărit ? se interesă curios Gambusino.

— L-am urmărit.

— Voiam să aflu cu orice preţ cine-i omul şi ce anume scosese în toiul nopţii din văgăună, căci seara nu avusese nici o povară cu el. Mi-am dezlegat catîrul, am încălecat şi am luat-o pe urma lui. N-a fost nevoie să ocolesc, deoarece direcţia pe care apucase ducea exact la *Salina del Condor*, unde voiam şi eu să ajung. Coborîi în viteză panta. După un povîrniş destul de abrupt se deschidea o vîlcea. Acolo îl zării pe bătrîn. Părea grăbit. Mergea mai repede decît catîrul meu. Am dat pinteni catîrului şi l-am urmărit în vîlcea, în cîmp deschis, am urcat o coastă şi m-am lăsat iarăşi la vale. Mă apropiasem atît de mult, încît omul auzi tropotul din spatele lui. Se opri, întoarse capul şi o luă şi mai iute la picior. Voia să scape de mine. Mi-am îndemnat din nou catîrul, care porni la galop. Bănuind că-l urmăresc, moşneagul se uita în dreapta şi în stînga, căutînd o trecere, un ascunziş. Dar pereţii laterali ai văii erau atît de drepţi, încît nu era chip să te caţări pe ei. La un moment dat valea se lărgi şi dînsul dădu să cîrmească. Atunci i-am strigat : „Stai că trag !" Se prefăcu că nu aude, aşa că trăsei un foc de armă, nu în el, ci alături ; nu voiam să-l nimeresc. Glonţul şuieră printre stînci, drept care omul gîndi că e mai cuminte să se supună. Se opri şi îşi întoarse faţa spre mine. Mă apropiai de el cu puşca în mînă. „Ce v-am făcut, señor, de ce trageţi ?" m-a întrebat. „Dar dumneata de ce ai luat-o la goană cînd ţi-am poruncit să te opreşti ?" i-am răspuns.

Atunci se înălţă mîndru, îşi scutură părul lung şi alb, cum îşi scutură leul coama, şi rosti pe un ton suveran : „Cine are dreptul să poruncească aici ? Nu cumva dumneavoastră ?"

Ochii îi scînteiau. Dar nu numai ochii, ci şi povara ce-o ducea în spinare, într-o plasă, prin care străbăteau luciri ca de aur curat. Şi cînd făcu o mişcare, auzii un clinchet moale şi lin, specific aurului. Pe urmă nu mai ştiu nici eu ce mi-a venit. Ştiu doar că am descărcat a doua ţeavă. Am tras fulgerător. Glonţul nimeri în plin şi omul căzu la pămînt.

— L-ai lovit în piept ? întrebă Gambusino.

— Nu. Glonţul a pătruns prin spate drept în inimă. Cînd am dus puşca la ochi, bătrînul s-a răsucit repede ca să se ferească. Dar în zadar, căci i-am ghicit mişcarea şi l-am împuşcat pe la spate. Sarcina i-a alunecat, a căzut alături. Plasa se desfăcu şi cîteva lucruri se răspîndiră pe jos. Erau nişte cupe mici de aur şi alte obiecte a căror întrebuinţare n-o cunoşteam. Bătrînul murise. Am adunat lucrurile şi le-am înfăşurat într-o pătură ce o aveam de obicei la spatele şeii...

— Şi desigur că te-ai întors la văgăună ? îl întrerupse Gambusino.

— Ba nu. De două zile duceam lipsă de apă, trebuia să-mi adap catîrul ca să nu se prăpădească. De aceea m-am îndreptat spre *Salina del Condor*, în preajma căreia, precum ştii, se află cîteva izvoare. Abia pe urmă aveam de gînd să mă întorc la *Barranca* şi să caut locul de unde bătrînul scosese obiectele acelea de preţ.

— Dar mai întîi l-ai scalpat ?

— Păi da. Nici nu-mi dau seama cum de m-am hotărît. Aveam eu acasă o colecţie cu tot felul de mărunţişuri, amintiri din primele mele călătorii şi aventuri... Şi cum stăteam aşa în faţa mortului şi îi admiram părul, parcă vedeam scalpurile indienilor care se găsesc în atîtea colecţii. Şi ce mi-am zis ? Zău că merită să păstrez o asemenea chică !... I-am jupuit ţeasta şi am vîrît chica lîngă celelalte lucruri, în pătură.

— Hm ! Vasăzică aşa te-ai ales cu scalpul, făcu Gambusino, îngîndurat. Eu nu l-aş fi luat cu mine.

— De ce ?

— Fiindcă ar putea să te trădeze.

— Cum adică ? Prin ce ?

— Prin raritatea lui. Ai mai văzut tu pe cineva să poarte părul în felul acesta ? Şi ce păr bogat, ce lung şi

alb ca argintul ! Bătrînul are desigur rude şi cunoscuţi care i-au pierdut urma şi au făcut cercetări. Dacă vreunul din ei află că scalpul se găseşte la tine ? Dacă există cineva care cunoaşte şi el secretul cu comoara ? În locul tău n-aş vorbi cu nimeni despre scalp şi cu atît mai puţin l-aş arăta.

— Ei, lasă, au trecut de atunci cinci ani, nu mai e nici o primejdie.

— Eu, unul, te sfătuiesc să fii prudent. Uite, chiar acum îmi vine în minte un indian bătrîn care poartă părul tot aşa. Trăieşte singur în munţi. Asemănarea asta mă face să bănuiesc oarecari legături cu mortul. S-ar putea ca, prin nu ştiu ce întîmplare, omul să afle de scalpul cu pricina. Şi-atunci, dacă l-a cunoscut cumva pe bătrîn, poţi s-o păţeşti rău de tot.

— Cum îi zice indianului ?

— I se spune Anciano, bătrînul, fiindcă e trecut de o sută de ani. Dar, în ciuda vîrstei, omul e încă viguros şi sprinten ca la patruzeci. S-a făcut vestit prin îndrăzneala şi dibăcia lui.

— Nu-l cunosc şi nu mă interesează. E bogat ?

— Dimpotrivă.

— Atunci n-are habar de comoară şi nu văd ce folos aş trage din sfatul tău...

— Poate că ai dreptate. Mi-a trecut şi mie aşa prin gînd... Zi înainte !

— Din păcate, lucrurile au ieşit pe dos. Voiam să-mi adăp catîrul la Salina, să-mi umplu şi eu burta cu apă şi să mă-ntorc la *Barranca*. Dar, sosind la Salina şi cîrmind după un cot, numai ce văd pe cineva care şade şi mă priveşte mirat. Urcase fără îndoială din vale şi mergea în munţi. Asta mi-a răsturnat toate planurile. Să mă întorc, nu mai puteam fiindcă omul s-ar fi luat după mine şi ar fi descoperit leşul. Să mă aşez iarăşi nu-mi convenea căci şi-ar fi întipărit în memorie chipul meu şi ar fi putut să mă trădeze odată şi odată. Aşa că am dat pinteni catîrului şi am trecut repede pe lîngă el.

— Mare prostie ! De ce nu l-ai pocnit ?

— Aş fi făcut şi asta, crede-mă, dar, de cum m-a zărit, a şi pus mîna pe puşcă. Mi-ar fi luat-o înainte... Aşa că m-am oprit numai o clipă şi mi-am întors repede faţa

de la el. Mînînd la galop, am ajuns după o jumătate de oră la unul din izvoarele de lîngă Salina. Acolo am zăbovit puţin, apoi mi-am continuat drumul. Bănuiam că omul mă va urmări.

— De unde pînă unde bănuială ? Doar nici nu vorbiseşi cu el.

— Tocmai asta putea să-i dea de gîndit. Şi pe urmă, dacă descoperea cadavrul, mă acuza fireşte de omor.

— Cum arăta ? Cred că i-ai reţinut bine înfăţişarea.

— Tocmai că nu. Ca să-l privesc cu atenţie, ar fi trebuit să mă întorc cu faţa la el, ceea ce am evitat, pe bună dreptate. Încît nu i-am reţinut trăsăturile. Ştiu doar că nu era tînăr, avea părul cărunt.

— Dar statura ?

— Ţi-am spus că şedea. N-am văzut cum arată în picioare. Oricum, nu părea să fie scund.

— Deh, ai fost cam uşuratic. Omul ăsta poate să-ţi ceară socoteală cînd nici nu te aştepţi. Mai bine te aşezai lîngă el şi pîndeai momentul potrivit ca să-l împuşti.

— Mi-a trecut şi mie prin gînd, însă prea tîrziu. Astăzi regret că n-am făcut-o, căci se pare că omul mă ţine minte cum nici n-aş fi bănuit.

— Ce vorbeşti ! Te-a mai întîlnit după aceea şi te-a recunoscut ?

— Aşa cred. M-a şi ameninţat şi am simţit în vorbele lui ca o aluzie la întîmplarea de-atunci.

— Cine-i ?

— Tata Jaguar.

— *Valgame Dios !* Să-şi fi băgat nasul şi aici ? !

Perillo evocă întîlnirea din restaurantul de la Buenos Aires, unde Tata Jaguar îi amintise de *Salina del Condor*. Atunci Gambusino exclamă cu voce atît de tare, încît aproape că-i trezi pe abiponii adormiţi :

— Dînsul era ! Fără nici o îndoială ! Trebuie să fii foarte atent. Iată un motiv în plus ca să-l lichidăm cît mai repede. Zi mai departe !

— Am mers atunci călare ziua şi noaptea toată. Nu m-am oprit decît pentru cîteva minute şi mi-am dat osteneala să nu las nici o urmă. Fireşte că m-aş fi întors imediat la *Barranca* să caut comoara, dar în asemenea

împrejurări a trebuit să mai amîn pentru cîteva săptămîni. Între timp am stat la Chicoaua. Spre norocul meu am dat acolo peste un negustor de antichităţi care mi-a cumpărat marfa şi mi-a plătit-o pe loc fără să întrebe măcar de unde posed asemenea obiecte de aur. Cînd m-am văzut cu bani, n-am putut răbda şi m-am dus la Salta. Ei, şi acolo am jucat şi am pierdut aproape tot. Nu mi-a rămas decît suma strict necesară pentru drumul înapoi la *Barranca*.

— Şi te-ai întors şi n-ai găsit nimic ?...

— Din păcate aşa e. Mai întîi am căutat cadavrul indianului, dar nu mai rămăsese nici urmă din el. Condorii îi căraseră pînă şi oasele. Apoi, la *Barranca*, am cercetat pas cu pas, palmă cu palmă, fără să descopăr nici cel mai mic semn. Şi de cîte ori am mai revenit la locul cu pricina, în zadar am căutat, deşi sînt convins că există bogăţii uriaşe care au aparţinut cîndva monarhilor peruvieni.

— Asta e posibil, fireşte. De fapt, cercetările tale n-au fost destul de temeinice. Pentru aşa ceva e nevoie de o mare pregătire şi răbdare. Or tu eşti prea puţin versat.

— Ai dreptate. Tocmai de aceea mă gîndesc că am găsit în tine omul potrivit. Eşti dispus să mergi cu mine pînă la văgăuna aceea ?

— Cu cît mai repede, cu atît mai bine. O lovitură ca asta nu trebuie amînată, pricepi. Altminteri se poate găsi cineva care, printr-un simplu noroc, să descopere ceea ce tu ai căutat în zadar cu atîta osteneală. Dacă, din cine ştie ce motiv, campania împotriva cambaşilor va lua o întorsătură proastă pentru noi, atunci cel mai bun lucru va fi să ne repezim în munţi şi să punem mîna pe comoară.

— Crezi că o s-o găsim ?

— Sper... Şi acum vreau să fac un tur de control, să văd dacă nu ne paşte vreo primejdie. Mă tot bate gîndul că Tata Jaguar se află prin preajmă şi ne spionează.

Cînd ofiţerul care pîndea de după tufiş auzi aceste vorbe, se tîrî repede înapoi şi îşi reluă locul în tabără.

BĂTĂLIE ÎN CODRUL SECULAR

Nu se crăpase bine de ziuă cînd oamenii din tabără fură treziţi ca să se pregătească de drum. Din cei opt sute de războinici numai cincizeci erau călare, de aceea trupa ajunse abia către prînz în zona pădurii ce străjuia de ambele părţi Valea-lacului secat. Încă de departe, Gambusino, chemîndu-l pe Braţ-Viteaz, căpetenia abiponilor, întrebă :

— Asta e pădurea şi valea prin care urmează să trecem ?

— Da, señor.

— Nu-i chip s-o luăm prin altă parte ?

— Ba da, însă e ocolul mare şi ar cere o mulţime de timp.

— Timp nu avem. Pînă diseară trebuie să ajungem la satul cambaşilor. La noapte atacăm. Dar ia spune : apă se găseşte în valea asta ?

— Este o gîrlă nu prea departe, care se varsă într-un lac micuţ.

— Atunci oprim acolo să ne odihnim.

Discuţia fu auzită de căpitanul Pellejo, care tocmai se apropiase în fruntea ostaşilor săi. Măsură din ochi pădurea şi, în calitatea sa de militar, se simţi obligat să intervină :

— Señor, terenul din faţa noastră impune prudenţă. Nu putem manevra nici la dreapta, nici la stînga şi trebuie să traversăm o vale mărginită de pereţi înalţi. Ce se întîmplă dacă duşmanii ne pîndesc în acest cazan ?

— M-ar bucura foarte dacă ar fi atît de tîmpiţi, făcu încrezut Gambusino. Pătrundem înlăuntru şi îi nimicim pe toţi, că de scăpat n-au pe unde să scape.

— Uşor de spus, mai greu de realizat. Eu v-aş sfătui...

— N-am cerut sfatul nimănui ! i-o tăie brutal Gambusino. Dacă aveţi opinii, ţineţi-le pentru dumneavoastră pînă vi le cer !

Indignat, căpitanul îi întoarse spatele fără să mai spună nimic. Trupa se puse din nou în mişcare. După

o bucată de drum se iviră nişte urme ce veneau din stînga şi duceau drept spre vale. Pe-acolo se întorsese Tata Jaguar, care, în situaţia dată, renunţase să mai şteargă urmele. Gambusino sări de pe cal şi le cercetă :

— E vorba de cîţiva cai şi doi oameni pedeştri, dar asta nu-i nimic. Ei au venit dinspre sud pe cînd noi venim din est, aşa că n-au de unde să ştie de prezenţa noastră.

Drept care îşi continuă liniştit drumul fără a trimite cercetaşi. Căpitanul Pellejo sesiză această mare greşeală, dar tăcu. Totuşi, cînd se apropiară de pădure şi căpitanul văzu deschizîndu-se gura văii, nu se mai putu stăpîni şi atrase atenţia asupra primejdiei posibile :

— Eu aş trimite cîţiva oameni înainte să vadă dacă putem trece.

— Şi eu v-am mai spus că doresc din toată inima ca valea să fie plină de cambaşi, răspunse Gambusino. Dacă nu vă ţine curajul, rămîneţi aici.

— Exact, cine se teme poate chiar să se întoarcă, adăugă Antonio Perillo. De laşi nu avem nevoie.

— Faceţi aluzie la mine, señor ? sări jignit ofiţerul.

— Credeţi ce pofţiţi !

— Bine, atunci cred că laş e acela care împuşcă oameni fără apărare ca să-i jefuiască şi apoi fuge din faţa primului ins pe care îl vede şezînd liniştit la *Salina del Condor*.

Abia îi scăpaseră aceste vorbe, că se şi căi amar. Gambusino şi Perillo îl ascultară uluiţi. Primul îşi reveni mai repede şi rînji :

— Aţi visat probabil. Ce înseamnă aiurelile astea ?

— O să aflaţi, señores, o să aflaţi mai tîrziu, răspunse Pellejo, dînd pinteni calului. Eu, unul, nu vă mai dau nici un sfat.

Ceilalţi doi se priviră semnificativ. Apoi Gambusino îi şopti lui Perillo :

— Mişelul ăsta ne-a spionat aseară. Altă explicaţie nu există. Ce crezi că-i de făcut ?

— Trebuie lichidat. Şi cît mai repede, ca să nu aibă prilejul să trăncănească.

— Just. Asta-i ultima zi a vieţii sale ! De fapt, măgarul are dreptate într-un fel cînd ne recomandă să fim pru-

denți, numai că nu vreau să țin seama de sfatul lui repetat cu atîta stăruință. În ce mă privește n-am să mă expun. Ne oprim amîndoi la intrare și așteptăm să intre ceilalți. Pe urmă vedem dacă valea e ocupată de cambași sau nu.

Își puseră planul în aplicare. Merseră cu Braț-Viteaz pînă în fața intrării, unde se opriră pentru a lăsa ca grosul trupei să intre în „cazan". Însă Braț-Viteaz ridică mîna și făcu oamenilor lui semn să stea pe loc. După care pătrunse singur între pereții văii. Se întoarse după cîteva minute și anunță :

— Nu e nimeni înlăuntru. Putem intra liniștiți.

— Ei, hai, dați-i drumul ! porunci Gambusino, stînd mai la o parte împreună cu Perillo.

Păreau amîndoi niște veritabili comandanți gata să primească defilarea trupelor. Braț-Viteaz trecu în fruntea abiponilor săi. Urmară soldații albi.

Dar căpetenia greșise crezînd că valea e neocupată, greșeală pe care avea să o regrete cît de curînd.

Întors lîngă Valea lacului secat, Tata Jaguar constatase cu mirare că pe marginile văii nu se zărea nici o siluetă de cambaș. Îi strigă deci de departe lui Geronimo, care-l întîmpinase la jumătatea drumului :

— Sper că toți războinicii noștri sînt aici...

— Toți !

— Păi unde ?

— În spatele meu, la gîrlă.

— Și de ce nu în vale ?

— Fiindcă savanții ăștia doi, care, după cîte văd, se află teferi lîngă tine, dispăruseră la un moment dat și mă temeam să nu-i prindă abiponii și să-i silească a mărturisi care sînt intențiile noastre. Mi-am zis că e mai prudent să nu ocup valea pînă nu te întorci. Am făcut bine ori nu ?

—Bine ! Meriți laude.

Geronimo se apropie și îi strînse mîna. Albii veniră și ei să-l salute pe șeful întors în mijlocul lor. Morgenstern și Fritze se traseră rușinați mai la o parte. Ar fi preferat să dispară ca să nu fie luați la întrebări. Dar se găsi cineva care alergă să-i întîmpine rîzînd cu toată gura :

— Păi bine, señores, ce v-a venit s-o ștergeți așa, fără un cuvînt de bun-rămas ? Am intrat la griji. Dacă vă înghițea vreo broască din alea uriașe ? !

Vorbise Parmesan, chirurgul. Morgenstern nu scoase nici o vorbă, Fritze însă ripostă :

— Ei, și ? Dacă ne înghițea, știu că i-ați fi tăiat burta să ne scoateți afară.

— Fără îndoială, dar cu condiția să mă fi înștiințat la timp. Încolo nici un impediment. Mă descurc și la cezariană. Tai orice !... Ați fost probabil la mlaștina cu oase, nu-i așa ?

— Da. De fapt plănuisem o excursie în lună, dar, fiind abia la primul ei pătrar, n-ar fi avut loc să ne găzduiască.

— Precum văd, sînteți foarte bine dispus. Înseamnă că v-a mers totul în plin. Și noi care ne temeam că ați căzut în mîinile abiponilor ! Totuși ceva parcă nu-i în regulă : unde vă sînt caii ?

— I-a halit broasca de care vă temeați să nu ne înghită pe noi. Așa că, dacă doriți, vi se oferă ocazia unei operații pe cinste. Poate mai salvați ceva din bietele dobitoace...

Cu acestea, Fritze îl părăsi îndreptîndu-se spre Morgestern, care își găsise refugiul sub un copac. Se așeză lîngă el și îi spuse în germană :

— Chirurgul ăsta voia să-și bată joc de mine, dar nu i-a mers. De, îmi pare rău de căișori... Și Tata Jaguar, ce să spun... Mă miră că nu ne-a tras încă o săpuneală în lege. Nu găsiți că e curios ?

— Așteaptă, numai să-și facă puțin timp.

— Asta zic și eu. Dar nu vă necăjiți. O să iau totul asupra mea. Eu, Fritze, am pus la cale tărășenia. Îmi tot umblau prin minte ciolanele alea și nu m-am lăsat pînă nu v-am convins și pe dumneavoastră s-o tulim.

— Nu prea merge, Fritze. Cum să accept un asemenea sacrificiu din partea ta ? E împotriva demnității și onoarei mele, pe latinește *honor*. Mi-aș pierde respectul pentru propria mea persoană.

— Cum ? Ce vorbă-i asta ? Cine pretinde să vă respectați ? Nimeni. Destul că vă respect eu și ceilalți.

— Nu, Fritze, nici nu te-ar crede pe cuvînt. Să fi prevăzut cît de cît lucrurile, nu făceam prostia asta. Acuma drege dacă poți.

— Credeți că nu se poate ? Eu, unul, știu cum am putea ieși cu obrazul curat. Știu taman ce trebuie.

— Ei ?

— Trebuie să ne dovedim curajoși, viteji.

— Adică să participăm și noi la bătălia ce se pregătește ?

— Asta e ! Ori vreți să vă arătați vitejia cu altă ocazie ?

— Hm ! Nu sînt fricos, dar un combatant trebuie să verse sînge, pe latinește *sanguis*. Or mie nu-mi place să văd sîngele curgînd...

— Așa ? Vă e milă de niște ticăloși care ne-au spînzurat la un deget de boturile crocodililor ? Eu, unul, nu cred să fi mîncat vreodată oameni, însă pe bandiții ăștia i-aș mesteca fripți.

Pe cînd Fritze își dădea osteneală să stimuleze spiritul războinic al stăpînului său, albii și căpeteniile cambașe se adunară ca să afle rezultatul recunoașterii efectuate de Tata Jaguar. După ce îi lămuri asupra situației, acesta adăugă :

— Sînt convins că vor cădea în cursă. Nu e nevoie să ne grăbim, fiindcă, după părerea mea, trupa lor nu va sosi înainte de amiază. Așadar, să fim înțeleși. O sută de oameni pătrund în vale și se înșiră pe liziera din fața pădurii. Bineînțeles ascunși. Comandant : Geronimo. Operația din vale o conduc eu personal. Voi sta pitulat drept în mijlocul lizierei. Fără îndoială că dușmanii se vor instala aici pentru odihnă. Atunci am să ies în față și am să-i somez pe conducătorii lor să se predea fără luptă.

— Și dacă nu vor sau nu au încredere ? întrebă Geronimo.

— Atunci, fie ce-o fi. Eu mi-am făcut datoria.

— Dar e limpede că nu te vor lăsa să pleci. Vor pune mîna pe tine.

— Ei, aș ! Nu mă prind ei atît de ușor. La primul lor gest îi și împușc pe Gambusino și Perillo, iar voi, auzind împușcăturile, tăbărîți asupra celorlalți.

— Și, pînă una-alta, tu te afli chiar în mijlocul lor... Tare periculos, îți riști viața.

— Sînt de aceeași părere, îl susținu sublocotenentul Verano. I-am spus și domnului Jaguar, însă m-a repezit. La ce să-i mai someze pe răzvrătiți și să-și expună viața ? Nu merită ei atîta generozitate. Nimiciți-i fără milă pe toți, absolut pe toți ! Abiponii sînt fiare, iar albii înhăitați cu ei sînt niște lepădături. Cu astfel de inși nu se cade să fii milos, altminteri îți tai singur craca de sub picioare. În ce mă privește, voi trage la prima lor apariție.

— Ba n-o să trageți ! îl avertiză Tata Jaguar. Părerea mea o știți. Sper să duc la împăcare aceste două triburi indiene care se dușmănesc. În plus mi-ar conveni să-i prind pe Gambusino și pe Perillo de vii — ceea ce probabil că nu ar fi cu putință dacă s-ar trage fără ordinul meu.

— Și dacă totuși voi trage ?

Hammer își încruntă sprîncenele și răspunse dur :

— Atunci veți fi răspunzător de masacrul ce va urma și o să vă împușc.

— Cu alte cuvinte, aveți de gînd să mă asasinați !

— Să vă pedepsesc ! Dacă acționați împotriva ordinului meu, sînteți un criminal și vă execut fără nici o ezitare.

Ofițerul se întoarse și plecă supărat. Cînd socoti că nu mai poate fi auzit, își strînse pumnii și mormăi : „Eu să mă supun unui asemenea ins ! Toți îl venerează, iar eu parcă aș fi recrut în fața unui general. Auzi, cică să-i cruțe pe indieni. Ce dobitocie ! Las' că le arăt eu ! Trebuie împușcați pînă la unul. O dată faptul împlinit, acest „general" umanitar n-o să mai aibă ce crîcni. S-a stabilit ca primul foc să fie semnalul atacului... Ei bine, focul acesta o să-l trag eu !"

Tata Jaguar, după ce mai expuse o dată planul în amănunțime, se apropie de copacul sub care ședeau Morgenstern și Fritze.

— E timpul să trecem fiecare la postul lui, se adresă el micului savant. Vreau să vă explic sarcina dumneavoastră.

— Asta-i bine, vorbi Fritze în locul stăpînului său. Știți unde am dori să ne postați ?

— Unde ?
— Acolo unde-i primejdia mai mare.
— Zău ? Aţi devenit viteji peste noapte ?
— Cum peste noapte ? ! Eu, unul, sînt aşa de cînd lumea. Şi apoi azi e o treabă specială : trebuie să ştergem ruşinea ce am păţit. Înţelegeţi, să ne spînzure deasupra crocodililor !... Asta cere răzbunare. O să dau iama-n ei ca pisica în vrăbii, iar dom' doctor o să-mi stea într-ajutor.

— Voi să daţi iama-n duşmani ? Nu se aprobă ! Vă repartizez eu în altă parte, unde sper să nu ne puteţi încurca. Zic sper, fiindcă nu e chiar sigur că n-o să faceţi şi acolo vreo prostie.

— Aşa... Şi unde ne repartizaţi ?

— La cai. Să-i păziţi, căci nu putem să-i luăm cu noi în vale.

— La cai ? Se strîmbă Fritze. Adică din eroi am ajuns un fel de rîndaşi. Ce părere aveţi, dom' doctor ?

— Eu... mă supun cu regret, răspunse micul savant. De fapt am fi vrut să combatem, doar nu sîntem mai prejos decît alţii...

— Mă rog, mă rog, acceptă liniştit Tata Jaguar. Dar din cîte am văzut şi constatat, curajul dumneavoastră poate păgubi mai mult prietenilor decît duşmanilor. De aceea vă dau o sarcină mai comodă.

— Şi credeţi că numai doi oameni singuri vor fi în stare să stăpînească atîţia cai ? În ce mă priveşte, mi-e greu să afirm că aş fi atît de înzestrat...

— N-o să fiţi singuri. Vă mai dau şase cambaşi cu aceeaşi însărcinare. Sper ca măcar de astă dată să mă pot bizui pe dumneavoastră, domnule doctor.

— Fără îndoială, deşi aş fi preferat să lupt alături de ceilalţi. Dar fiindcă ţineţi neapărat să rămînem la cai, ne vom achita de misiune, pe latineşte *officium*.

— Perfect. Nu trebuie decît să fiţi atenţi ca nici un cal să nu fugă în vale. Lucrul e destul de uşor. Puteţi avea nădejde în ajutorul cambaşilor.

Acestea zise, Tata Jaguar îi părăsi. Era limpede că, de fapt, nu voia decît să-i îndepărteze pe cei doi buclucaşi de teatrul bătăliei. Nu avea încredere în ei şi se temea să nu-i facă vreo nouă poznă. Sesizînd intenţia, Fritze îşi simţi inima ca de catran.

— Sînteţi, fireşte, om cu şcoală, dom' doctor, se adresă el micului savant, aţi trecut şi pe la universitate, nu ?

— Chiar pe la trei.

— Şi vă pune paznic la cai ! Nu e ruşinos ?

— Păi ce să fac...

— Asta-i acuma ! Facem şi noi de capul nostru, ca şi cînd n-am fi auzit nimic. Lăsăm caii să fie cai şi ne aruncăm în luptă.

— Mi-ar plăcea şi mie, chiar foarte mult... Însă i-am promis.

— Ne duce de nas, dom' doctor. Păcăleală curată. Parcă de cai e vorba ? Pentru asta îi ajung cîţiva cambaşi. Nu vrea decît să ne ţină departe de bătălie. Mare jignire, zău aşa ! Ce-or să gîndească indienii despre noi ? !

— Într-adevăr, pe toţi dracii ! se aprinse la rîndul lui Morgenstern. O să spună că sîntem nişte babe. Fritze, te urmez !

— Foarte bine. Le arătăm noi ! O să ne batem ca leii. Vai de cel care îmi pune la îndoială curajul. Îl fac praf !

Cam la un ceas înaintea prînzului poziţiile fură ocupate. Albii împreună cu optzeci de cambaşi, sub comanda lui Geronimo, executaseră întîi o manevră pentru ca abiponii să nu le descopere urmele, apoi se deplasaseră în monom pînă la liziera pădurii şi, astfel înşiraţi, se pitiseră printre tufe şi copaci. Cel care încheia şirul se afla la vreo două sute de paşi de gura văii. Aşteptau cu toţii sosirea inamicului. După aceea aveau să-i închidă drumul îndărăt.

Ceilalţi, numai indieni — peste cinci sute de oameni — ocupaseră laturile văii, jumătate pe dreapta, jumătate pe stînga. Se împărţiseră deci în două unităţi. Tata Jaguar se afla în dreapta, fapt care îi îndemnă pe Morgenstern şi Fritze să se strecoare printre războinicii de pe latura opusă.

Aici perechea de rebeli îşi taie drum cu atîta grabă, încît, după un răstimp, cînd indienii începeau să se desfăşoare, ajunse în fruntea întregului şir, foarte aproape de gura văii. Astfel Tata Jaguar nici nu le bănui prezenţa.

În schimb lîngă el se afla un alb care nu voise să se alăture grupului comandat de Geronimo, și anume sublocotenentul Verano. Pînă să-și fi pus trupele în mișcare, Tata Jaguar se apropiase de ofițer și îl întrebase pe un ton răspicat :

— Señor, știți ce am de gînd. Doriți totuși să participați la operația noastră ?

— Da.

— Atunci vă rog să stați permanent lîngă mine.

— Înțeleg, señor. Vreți să mă sechestrați, să mă țineți sub observație. Nu aveți încredere în persoana mea. Ei bine, nu mă opun : voi fi mereu cu dumneavoastră.

Îl însoțise deci pe Tata Jaguar pînă la poziția din dreapta văii și rămase lîngă el. Afișa o indiferență și un calm desăvîrșit, încît te puteai ușor înșela asupra intențiilor sale. În sinea lui însă era hotărît ca, în momentul potrivit, să tragă focul de armă fatal.

De cealaltă parte, Fritze îl rugă pe un cambaș să-i împrumute cuțitul, tăie niște crăci și confecționă două bîte groase din care una îi reveni stăpînului său. Erau singurele lor arme. Puștile le fuseseră confiscate la mlaștină.

— Așa ! Zîmbi el, mulțumit. Cînd l-oi altoi pe careva cu semnul ăsta de mirare, n-o să mai zică nici pîs.

Cambașii, necunoscînd rolul celor doi intruși, îi tratau cu toată bunăvoința. Fritze ardea de nerăbdare să-și pună în funcție arma lui primitivă. De altfel și Morgenstern dorea să-și afirme curajul exemplar. De aceea minutele de așteptare li se păreau neînchipuit de lungi. În cele din urmă, Fritze, trăgînd cu coada ochiului la tufărișul des ce se înălța în spatele lui, vorbi către Morgenstern :

— Mi se pare că timpul e prea lung și răbdarea prea scurtă. Ce ziceți, dom' doctor, n-ar fi cazul ca abiponii să se grăbească nițel ?

— Chiar așa. Nu-i de loc plăcut să tot stai și să aștepți cu sufletul la gură.

— Ce-ar fi să cercetăm situația ? Doar ne aflăm aici lîngă gura văii. Dacă ne-am urca pe clin în sus, am putea să-i vedem cînd se apropie.

— Într-adevăr, numai că tufărișul e prea des.

— Să încercăm totuși. Sîntem amîndoi mici de stat și ne putem strecura mai ușor decît alții care-s niște măgădăi cît *gigantohelonia* dumneavoastră.

— Nu-mi mai pomeni de ea, Fritze. Mă indispune.

Fritze se cățără primul ca să croiască drum și stăpînului său. Acesta îl urmă. Era într-adevăr greu să te strecori prin tufăriș, însă nu imposibil. După unele eforturi, cei doi ajunseră — cei drept cu hainele cam ciupite — la înălțimea unei stînci ce trona deasupra intrării. Sus creșteau arbori și arbuști, dar pe latura dinspre șes înălțimea era destul de golașe. Abia ce ajunseră sus și își îndreptaseră privirile spre răsărit, că-i și văzură pe abiponi venind încet, agale, ca niște drumeți ce nu vor să se obosească.

— Uite-i ! În sfîrșit ! Slavă Domnului ! exclamă Fritze, bătînd din palme ca un copil. Acuși începe tevatura, dom' doctor.

De acolo de sus, unde stăteam pitiți, se vedea nu numai șesul pînă hăt departe, ci și cazanul dedesubt. Totul era tăcut, nemișcat, de parcă nici o ființă omenească nu s-ar fi aflat prin apropiere. Abiponii veneau fără grabă în frunte cu cei cincizeci de călăreți. Unora li se puteau desluși chiar trăsăturile feței.

— Ei, îl recunoașteți pe cel din capul coloanei ? se adresă Fritze micului savant. Cel mai mare dintre ticăloși !

— Da, e Gambusino.

— Și la dreapta lui ?

— Perillo, toreadorul. Dar să vorbim mai încet, altminteri o să ne audă cînd ajung jos.

Observație foarte îndreptățită, căci stîncile de la intrarea deasupra căreia pîndeau cei doi „viteji" aveau o înălțime de cel mult douăzeci de coți.

Cum spuneam la începutul acestui capitol, abiponii se opriră la intrare în timp ce Braț-Viteaz cercetă terenul și, constatînd că nu era nimic de temut, se întoarse și raportă în consecință. Apoi își conduse oamenii în Valea lacului secat.

Aceștia îl urmară pînă la micul lac din mijlocul văii și se răspîndiră pe mal. Nimeni nu bănuia că se află de

fapt într-o capcană fără ieşire. După trupa de pedeştri intrară în cazan şi cei cincizeci de călăreţi.

— Gambusino a rămas la urmă, îi şopti Fritze doctorului. Păcat că sîntem prea sus. Tare l-aş mai izbi în cap.

Şi îşi săltă parul arătînd cum ar izbi. Tufa din faţa lor avea rădăcini adînci, dar înfipte într-un teren fărîmicios şi crăpat din cauza intemperiilor. Chiar dedesubt stătuse un timp Gambusino, mîndru şi semeţ pe calul lui. Acum nu se mai vedea. Morgenstern, curios, se aplecă înainte :

— Să fi intrat şi el ?

Răspunsul la această chestiune avea să fie cu totul inedit. Micul savant se aplecase prea mult, bizuindu-se pe soliditatea terenului, care însă se dislocă brusc şi începu să alunece, fără speranţă de oprire. Astfel doctorul se pomeni dus la vale.

— Staţi, opriţi-vă, pentru Dumnezeu ! strigă Fritze atît de tare, încît glasul i se auzi pînă-n depărtări. Încotro aţi luat-o ? În jos ? Ei, asta n-am s-o rabd !

Îl apucă pe Morgenstern de picioare, însă terenul, cedînd din nou, porni şi el la vale. Se rostogoliră astfel amîndoi, lovindu-se cînd de o tufă, cînd de un trunchi de copac sau de bolovanii care, spre norocul lor, nu erau prea ascuţiţi. Şi călătoria se isprăvi abia jos, cînd nimeriră exact sub calul lui Gambusino.

Acesta, însoţit de Antonio Perillo şi de căpitanul Pellejo, mai întîrziase un timp după ce toţi albii ceilalţi intraseră în cazan. Auzise strigătul lui Fritze şi, ridicînd capul, îi zărise pe cei doi spioni venind de-a dura şi aterizînd, cum spuneam, la picioarele calului său. Din cauza şocului violent, bieţii ghinionişti uitară parcă să se ridice.

— Cine-s ăştia ?! se miră Gambusino. Parcă i-aş cunoaşte.

— *Qué sorpresa !* exclamă Antonio Perillo. Să mă scuipi între ochi dacă nu sînt găgăuţii pe care i-am spînzurat aseară. Hei stimabililor, aţi crăpat sau încă nu ?

De sus, de pe cal, îi lovi atît de tare cu patul puştii, încît îi trezi din buimăceală. Fritze îşi reveni cel dintîi, se pipăi peste tot şi, constatînd că e întreg, îl ajută şi pe Morgenstern să se scoale.

— Cum aţi ieşit din căzătura asta ? îl întrebă el fără să-i bage în seamă pe bandiţi. V-aţi ţinut bine ori vi s-au frînt niscai oscioare ?

Doctorul se pipăi la rîndul lui :

— Se pare că am rămas intact, însă capul mi-e tobă, pe latineşte *tympanum*.

— Asta trece. Cum de-aţi căzut ?

— Păi ca şi tine, adică...

— Gura ! se răsti la ei Gambusino. Acum vorbesc eu ! Încotro aţi şters-o aseară ?

— Încoace, răspunse Fritze.

— E clar. Şi cine v-a dezlegat ?

— Nimeni. Am rupt legăturile cu dinţii.

— Ia ascultă, dacă eşti prea bine dispus şi îţi arde de glumă, apoi te fac eu să-ţi schimbi dispoziţia. Mărturiseşte cine v-a eliberat.

— N-am altceva de spus. Ne-am dezlegat singuri.

— Cum ?

— Ce-s prost să-mi trădez sistemul ! ? Dacă ştiţi poanta, ne spînzuraţi din nou şi ne legaţi în aşa fel, încît să nu mai putem scăpa.

— Nu cumva îţi baţi joc de noi, omule ? Încă o dată : cine v-a eliberat ? Tata Jaguar ?

— Măi, da curioşi mai sînteţi ! Vă povestim mai pe urmă.

Îşi luă stăpînul de braţ şi porni cu el spre gura văii. Antonio Perillo scoase pistolul, însă Gambusino îl opri rîzînd :

— Lasă-i că tot nu scapă. Se vede că habar n-au de războinicii noştri care se află aici. Ce sperietură o să-i apuce cînd i-or zări !

Îi urmară deci pe cei doi fîrtaţi. Căpitanul Pellejo venea în spate. Dar abia cîrmiră în gura văii, că-i şi văzură pe Morgenstern şi Fritze cum o zbughesc la dreapta într-un tufiş. Şi în aceeaşi clipă, spre stupoarea lor, se ivi dintre arborii de pe partea stîngă a văii Tata Jaguar.

— *Todos los diablos !* înjură Gambusino. Asta-i Jaguar !

Instantaneu îşi struniră caii. Şi tocmai atunci din spatele Tatii Jaguar se înălţă un nouraş şi trosni un foc de

armă. Restul e imposibil de descris, fie chiar și în timp înzecit sau însutit față de fracțiunea de secundă în care se derulă totul...

Lovit în cap, Brat-Viteaz se prăbuși de pe cal în apa lacului. Urmă o liniște grozavă. Apoi izbucni din rîndurile abiponilor un urlet fioros al cărui ecou făcu să se cutremure valea. Auzind detunătura, Tata Jaguar se întoarse fulgerător și îl surprinse pe ofițer cu arma ridicată. Din cîteva salturi fu lîngă el.

— Nemernic, trădător, asasin ! răcni Tata Jaguar, scos din fire. Asta înseamnă a executa ordinele mele ?

— Nu sînt subalternul nimănui ! răspunse dîrz ofițerul.

— Nici al lui Dumnezeu care interzice să ucizi ? ! De fapt, dumneata nici nu ești un simplu ucigaș, ci un măcelar !

— Nu am tras decît în căpetenia indienilor.

— Ba ai dat semnalul morții pentru alte șase sute de suflete ! Auzi ?

Din ambele părți ale văii cambașii trăgeau ascunși după copaci. Abiponii cădeau cu grămada. În față, la intrare, o voce ca de stentor striga :

— Fugiți, salvați-vă ! Sînteți împresurați !

Era glasul lui Gambusino, care tuna cutremurînd valea. Apoi banditul își întoarse calul și se năpusti afară. Perillo îl urmă. Trecînd pe lîngă căpitanul Pellejo, care stătuse îndărătul lor, toreadorul rînji diabolic. Își trase cuțitul de la brîu și, din goană, îl înfipse în pieptul ofițerului.

— Așa, ca să nu mai poți trăncăni, spion ordinar ! adăugă Perillo, depărtîndu-se grăbit împreună cu celălalt mișel.

Dincoace, Tata Jaguar îl privi cu scîrbă pe sublocotenentul Verano :

— Au și căzut pe puțin o sută de oameni, iar banditii aceia doi caută să scape ! Dar îi prind eu pînă la urmă... Ei, și acum amintește-ți de promisiunea mea !

Scoase pistolul, îl duse fulgerător la tîmpla sublocotenentului și apăsă pe trăgaci. Verano se prăbuși. Tata Jaguar, bărbatul vrednic și necruțător, își roti privirea peste vale. Tocmai răsunase o nouă salvă a cambașilor. Cu atît mai primejdioase erau aceste salve, cu cît abiponii se aflau în fața unui inamic nevăzut și cădeau ră-

puși cîte zece, douăzeci deodată. „Ce-i de făcut ? se întrebă Tata Jaguar. Să mă iau după Gambusino și Perillo sau să rămîn aici ca să pun capăt masacrului ?" Deodată îl zări pe Geronimo dînd buzna în vale cu oamenii lui.

Aceasta îl făcu să se decidă pe loc. Alergă spre unul din caii abiponilor, care necheza speriat. Sări în șa. Tocmai atunci se ivi și bătrînul Anciano, cu arma în mînă, strigînd :

— Perillo, ucigașul, încearcă să scape, señor ! Mă duc după el, trebuie să-l prind.

— Mergem amîndoi, răspunse Hammer. Ține-te lîngă mine, hai !

Se îndreptară spre ieșire. Acolo Jaguar opri pentru o clipă și se adresă lui Geronimo :

— I-ai văzut pe cei doi fugari ?

— Da. Nu i-am putut opri fiindcă nu aveam cal la îndemînă.

— În ce direcție au apucat ?

— Spre stînga.

— Dă ordin și oprește imediat focul ! Nu mai trageți pînă mă-ntorc.

Apoi, însoțit de bătrînul Anciano, coti la stînga printre stînci. Urmele fugarilor se vedeau clar.

Din momentul cînd Gambusino lansase strigătul său disperat și părăsise valea, nu trecuseră mai mult de două minute și totuși siluetele celor doi bandiți abia de se mai zăreau la orizont.

— N-o să-i putem ajunge. Caii ăștia nu sînt buni de nimic, se îndoi bătrînul Anciano.

— Îi ajungem ! Trebuie să-i prind ! hotărî Tata Jaguar.

Ca să ușureze galopul se aplecară mult înainte, sprijiniți în scări. Goneau îndemnîndu-și caii cu pintenii, cu frîul. Distanța se micșora încet. Nu numai Anciano, dar și Tata Jaguar, care altminteri menaja cu orice preț caii, lovea acum fără milă în burta animalului. Aproape că zburau peste cîmpul neted, înierbat, paralel cu liziera pădurii ce se întindea din Valea lacului secat pînă departe spre nord. Distanța se scurta într-una și bandiții își pierdeau treptat avansul inițial.

— Dacă am putea trage în picioarele cailor! spuse Anciano.

— Ușor de nimerit, îl asigură Tata Jaguar.

— Ușor? Mie mi se pare cu neputință.

— Ba eu pot. Numai că astfel i-am scăpa din mîini pe bandiți. Ar zbughi-o pe jos în pădure, care e foarte deasă, și am fi nevoiți să-i lăsăm în plata Domnului. Mă și mir de ce nu leapădă caii ca să-și caute adăpost în adîncul pădurii. Dacă n-o fac, sînt sigur că-i ajungem. Numai că trebuie să-i depărtăm de pădure, să-i scoatem în cîmp deschis.

Din păcate nu izbutiră să-și pună planul în aplicare. Gambusino avea un cal mai bun decît Perillo, însă, trăgînd mai greu la cîntar, nu se putea detașa de complicele său. Călăreau deci alături. La un moment dat, constatară cu spaimă că distanța ce-i despărțea de urmăritori scădea mereu. Zadarnic împunseră caii cu cuțitele ca să-i oblige la maximum de efort. Gambusino întoarse din nou capul și se sperie de-a binelea.

— *Cascaras*! înjură el, furios. Se apropie. Vor să ne depărtăm de pădure. Haí, golește coburii! Lăsăm caii și fugim în desiș!

Perillo nu protestă. Știa că celălalt are dreptate. Goliră repede coburii, mînară spre pădure și, odată ajunși la marginea ei, săriră în șa, luînd-o la sănătoasa printre copaci. Perillo voia să intre cît mai adînc în desiș, dar Gambusino îl reținu:

— Stai, omule! Aici putem sta ca în sînul lui Avram. Crezi că Tata Jaguar va risca să vină încoace și să slujească drept țintă gloanțelor noastre?

Se pitulară deci în spatele primului pîlc de arbori, ținîndu-și puștile pregătite și pîndind cu încordare: vin ori nu vin? Nu văzură și nu auziră nimic. Domnea o liniște adîncă.

— Ce zici, am dreptate? se umflă în pene Gambusino. Li-e teamă să vină după noi.

— Atunci poate că am scăpat. Stăm aici pînă își iau tălpășița, pe urmă ne reluăm drumul călare.

— Călare? Nici în vis!

— De ce?

— Fiindcă n-o să avem cai.

— Ei, aș! Doar îi văd cu ochii mei. De cînd i-am părăsit, abia dacă s-au mișcat din loc.

— Așa e, îi văd și eu. Numai că Tata Jaguar nu e atît de prost, încît să ni-i lase nouă. La *Barranca del Homicidio* va trebui să mergem pe jos, drăguțule. În tot cazul ai făcut o ispravă bună lichidîndu-l pe căpitan. Acuma habar n-au încotro ne ducem. I-auzi! N-am avut dreptate?

Într-adevăr, se auziră două împușcături. Caii, loviți mortal, se prăbușiră. Gambusino prevăzuse bine lucrurile.

Cînd cei doi fugari își abandonaseră caii și dispăruseră în pădure, bătrînul Anciano exclamase bucuros:

— Se simt încolțiți și caută să se ascundă! Acuma nu ne mai scapă. Să mînăm mai repede!

Era pe punctul să o ia la galop turbat ca să-i prindă pe fugari, însă Tata Jaguar, care mergea alături, îi prinse calul de dîrlogi. Se opriră amîndoi după cîțiva pași.

— Ce-ți trece prin gînd! îl mustră Hammer pe indian. Vrei să-ți pui capul la bătaie? Stăm aici!

— Stăm? se miră bătrînul. Păi atunci ne scapă! Se vîră în inima pădurii și nu-i mai găsim.

— Nu fac ei asta. Pun rămășag că s-au oprit la margine și ne pîndesc cu armele în mîini. Dacă ne apropiem, trag în noi, și gata.

— S-ar putea, señor. Uite că nu m-am gîndit... Dar să-i lăsăm să scape?...

Tata Jaguar nu răspunse. Chipul său vădea o amară resemnare. Tăcu o vreme, cu ochii întunecați, cu fălcile încleștate. Apoi:

— Nu ne rămîne decît să ne întoarcem.

— Aoleo, dar trebuie să-l prind pe Antonio Perillo, pe ucigașul care...

— Și eu doresc să-l prind pe Gambusino. Însă dacă mergem orbește, atunci treaba iese pe dos: cădem noi în cursă.

— Va să zică nu-i chip, señor? Doar vă știu de om tare priceput și ager la minte. Oricît ar fi de încurcate lucrurile, dumneavoastră știți să le descurcați. Și tocmai acum, cînd am pus totul la cale și ne aflăm atît de aproape de țintă, tocmai acum să dați greș, să vă întoarceți fără să fi făcut vreo ispravă?

— Nu-i chiar aşa, răspunse Hammer, mai înseninat. Îi lăsăm în pace numai pentru un timp. Doar ştim locul unde se află şi vom porni pe urmele lor.

— Ei, da, însă asta n-am putea-o face decît mai tîrziu...

— Fireşte. Acuma trebuie să ne întoarcem în vale, unde-i mai multă nevoie de mine decît aici.

— Bine, bine, şi dacă plecăm, ticăloşii ies din desiş, încalecă şi ne-o iau înainte de n-o să-i mai ajungem nicicînd.

— N-o să încalece. Îi fac eu să meargă pe jos, nici o grijă.

Şi Tata Jaguar duse la ochi puşca lui cu două ţevi. Amîndouă încărcăturile izbiră în plin. Caii bandiţilor căzură ca fulgeraţi. Tata Jaguar îşi întoarse calul fără să mai arunce o privire îndărăt. Numai Anciano îşi ridică pumnul ameninţător spre locul unde bănuia că se află cei doi bandiţi. Moşul, de obicei atît de calm, fierbea de necaz că trebuie să abandoneze urmărirea.

La Valea lacului secat îi întîmpină o ceată de cambaşi sub comanda lui Ţeastă-Tare însărcinaţi cu paza intrării. Întrebat de Tata Jaguar cum stau lucrurile, căpetenia raportă :

— Stau cum ne aşteptam, señor. Am învins.

— Asta se înţelege de la sine, că doar nu puteau abiponii să ne învingă pe noi. Te-am întrebat numai ca să aflu ce s-a petrecut de la plecarea mea. Aţi mai tras şi după aceea ?

— Doar cîteva focuri, señor.

— De ce aţi mai tras ? se înfurie Hammer. Asta-i curată crimă !

— Păi nu sînt ei duşmanii noştri ? ! Dacă izbînda ar fi fost de partea lor, ne stîrpeau pînă la unul.

— Atunci mă mir că nu i-aţi împuşcat pe toţi. I-am poruncit lui Geronimo să pună capăt vărsării de sînge. Hai, Anciano, să vedem ce s-a întîmplat.

Intrară prin gura văii şi văzură de îndată un tablou cît se poate de trist. Cambaşii, care înainte stătuseră ascunşi după copaci, îşi părăsiseră posturile pentru a se arăta duşmanului în toată neînfricarea lor. Înşiraţi de jur împrejurul văii, pîndeau gata să tragă. La dreapta, unde stătuse Tata Jaguar în aşteptarea abiponilor, se

aflau acum Geronimo şi tovarăşii lui albi, printre care Morgenstern şi Fritze.

Abiponii rămaseră în preajma micului lac. Nu cutezau să contraatace. Se mărgineau să-şi adune morţii şi răniţii. La prima vedere se putea observa că pieriseră jumătate din ei, ceea ce îl revoltă şi mai mult pe Tata Jaguar. Se apropie în galop de Geronimo, sări din şa şi îl întrebă cu asprime :

— Cum se face că aţi omorît atîţia oameni, fără să mai vorbim de răniţi ? Ţi-am spus doar să opriţi focul pînă mă întorc !

— Nu e vina mea, se scuză Geronimo. N-au vrut să mă asculte. A trebuit să-i ameninţ ca să se oprească.

— Atunci... măcar să nu le punem supravieţuitorilor condiţii prea grele. Din păcate, sublocotenentul Verano l-a împuşcat pe şeful lor şi va trebui să tratăm cu locţiitorii. Trimite un mesager. Să poftească pînă la mine. Le asigur o escortă. Dar să vină neînarmaţi.

Pe cînd trimisul se depărta, Tata Jaguar îl luă la rost pe Morgenstern, adresîndu-i-se în germană :

— Nu v-am spus eu să staţi la cai ? ! Cum naiba de-aţi ajuns tocmai în partea opusă a văii şi încă în braţele inamicului ?

Omuleţul răspunse cam jenat :

— Ne-a îndemnat curajul, domnule Hammer, spiritul de vitejie, pe latineşte *fortitudo* sau chiar *strenuitas*.

— Adică anarhie, indisciplină ! Foarte ciudat cum curajul dumneavoastră se soldează totdeauna cu urmări grave. S-ar părea că posedaţi nişte *fortitudo* sau *strenuitas* de un fel cu totul deosebit.

În clipa aceea sosi un cambaş cu vestea că muribundul căpitan Pellejo doreşte să-i vorbească Tatii Jaguar. Însoţit de Anciano, acesta se îndreptă imediat spre locul unde ofiţerul grav rănit şi pansat ca vai de lume stătea întins pe frunziş. Sîngele îi curgea şiroaie prin bandaj. Îşi apăsa rana cu mîna, ca şi cum ar fi vrut să mai reţină în el viaţa, ce începuse a-l părăsi. Tata Jaguar înţelese după paloarea feţii şi după ochii lui sticloşi că orice ajutor ar fi fost zadarnic. Îngenunche totuşi ca să-i cerceteze rana.

— Nu vă mai osteniţi, señor, murmură Pellejo. Simt că lovitura e mortală.

— Din nefericire văd şi eu că nu puteţi fi salvat. Mai aveţi de trăit doar cîteva minute. Vreţi să vă uşuraţi conştiinţa ori să-mi comunicaţi vreo dorinţă pe care aş putea s-o împlinesc ?

— Da, o dorinţă, răspunse căpitanul şi un licăr fugar îi lumină ochii. Răzbunaţi-mi moartea, señor !

— Sînt gata s-o fac. Am şi eu o veche răfuială cu acei oameni... la care voi adăuga şi crima de-acum. Însă ajutaţi-mă. Cunoaşteţi planurile lor ?

— Cunosc, gemu Pellejo în timp ce-şi apăsa rana. Clipele mele sînt numărate, însă cred că voi reuşi să redau cele auzite de mine. Gambusino şi Perillo sperau să se îmbogăţească de pe urma acestei rebeliuni şi a loviturii de stat pe care o pregătiseră. Sperau într-o pradă bogată. Acum sînt nevoiţi să renunţe. În schimb vor să ajungă în munţi ca să pună mîna pe un tezaur mult rîvnit.

— Aha ! În ce loc ?

— Lîngă *Salina del Condor*.

— Nu ştiţi mai precis ?

— Ştiam... dar nu mai pot să-mi amintesc numele... sînt istovit...

— Poate *Barranca del Homicidio* ?

— Da, da, răspunse muribundul, puţin mai înviorat.

— Ce tezaur să existe acolo ?...

— Mare de tot, din vremea incaşilor.

— Dar Gambusino de unde ştie ?

— De la Antonio Perillo. Acesta l-a urmărit pe un indian care urcase într-o noapte cu lună plină la *Barranca*, iar dimineaţa se întorsese încărcat cu lucruri de preţ. Perillo l-a pîndit, l-a ucis şi l-a prădat... I-a luat şi scalpul...

Bătrînul Anciano mormăi ceva ca pentru sine, înăbuşit.

— Şi pe urmă ? S-a mai întors Perillo la *Barranca ?* întrebă Tata Jaguar pe ofiţerul muribund.

— Da, s-a întors să caute comoara şi n-a găsit nimic. Însă acuma vrea să urce din nou împreună cu Gambusino, care e mai priceput şi are mai multă experienţă.

— Sînteţi sigur de acest lucru ?

— Am auzit-o chiar din gura lor. Am tras cu urechea... Ei nu ştiau că...

Vorbise încet şi respirînd anevoie. Glasul i se stingea treptat. Mîna îi alunecă de pe piept, vlăguită. Făcu un ultim efort ca să se ridice, dar căzu la loc horcăind. Membrele îi zvîcniră spasmodic, apoi încremeni.

— S-a dus, constată Tata Jaguar, sculîndu-se în picioare. A fost un rebel, un trădător, deci şi-a primit răsplata cuvenită. Totuşi mărturisirea lui are pentru noi o mare importanţă.

— Da, confirmă grav Anciano. Deocamdată Perillo mi-a scăpat, dar o să-i calc pe urme ca un cîine pînă îl găsesc.

— În ce priveşte urmele, de fapt nu ne mai interesează. Acuma ştim că ţinta celor doi bandiţi e *Barranca del Homicidio*. Tragem o fugă pînă acolo şi îi pîndim.

CAPITOLUL CINCISPREZECE

DOCTORUL MORGENSTERN ÎŞI ATINGE ŢELUL

În sfîrşit, sosiră abiponii care ţineau locul şefului ucis, iar dinspre gura văii se apropia Ţeastă-Tare, căpetenia cambaşilor. Era deci timpul să înceapă tratativele, mai ales că ziua se pleca spre amurg.

La aceste convorbiri nu luau parte decît albii şi locţiitorii căpeteniei. Tata Jaguar rosti cîteva cuvinte de împăcare încercînd să mai reducă din pretenţiile cambaşilor şi să-i convingă pe abiponi că prietenia lor cu Gambusino şi cu complicele său nu le-a adus decît nenorocire, că lucrul cel mai cuminte pentru ei ar fi să trăiască uniţi şi în bună pace cu fraţii lor.

Cuvintele sale făcură impresie asupra ambelor părţi. Urmă apoi tîrguiala cu privire la despăgubirile pe care aveau să le plătească abiponii. Cu acest prilej se iscă

o controversă agitată pe care Tata Jaguar o potoli după o vreme făcînd ca taberele să ajungă la un compromis.

Cambaşii nu pierduseră în bătălie nici un războinic, motiv suficient să nu-şi umfle pretenţiile. Abiponii primiseră o pedeapsă cruntă prin numărul mare de morţi şi de răniţi. Fură obligaţi să depună armele şi să facă legămînt de pace. Tata Jaguar izbuti să evite penalizarea în cai şi alte animale, pe care cambaşii voiau să o impună abiponilor, căci altminteri — faptul nu constituia nici un secret pentru el — animalele destinate despăgubirii ar fi fost în prealabil furate de la coloniştii albi.

Cambaşii erau mulţumiţi şi nu ştiau cum să-şi manifeste mai din plin recunoştinţa faţă de Tata Jaguar. În schimb, abiponii erau, fireşte, deprimaţi. Îşi jeleau morţii şi spălau cu apă rece plăgile răniţilor. Toţi, învingători şi învinşi, rămaseră deocamdată pe loc. A doua zi abiponii, dezarmaţi, urmau să părăsească valea, bineînţeles numai cei teferi sau uşor răniţi. Cei răniţi mai grav aveau să fie eliberaţi după o îngrijire atentă din partea cambaşilor.

Pe nimeni nu-l bucurase acest măcel ca pe Don Parmesan Rui el Ibario, care vedea, în sfîrşit, o ocazie unică de a-şi demonstra dibăcia şi cunoştinţele de chirurg. Se adresă deci şefilor abiponi cerîndu-le permisiunea să trateze el bolnavii, dar fu refuzat cu răceală şi fără mulţumiri. De fapt, aceşti indieni se pricepeau mai bine la vindecarea rănilor decît orice medic alb. Don Parmesan le întoarse supărat spatele şi se apropie de Morgenstern, cu care-i plăcea să discute.

— Să nu le tragi un toc de bătaie, señor ?! Eu mă ofer să-i ajut şi ei refuză ! Aş fi putut să salvez de la moarte o mulţime de răniţi. Ori nu credeţi ?

— Ba sînt convins, răspunse cu politeţe micul savant.

— Aş fi salvat foarte mulţi, señor. I-am văzut cum zac plini de sînge, cu membrele sfărîmate. Trebuie operaţi, trebuie amputaţi, altminteri îi doboară cangrena. Şi cine amputează cu mai mare meşteşug decît mine ? Cred că nu puneţi la îndoială faptul că eu retez orice, absolut orice ?

— Nicidecum.

— Vedeţi, tocmai de aceea îmi doream să fiţi rănit la braţ, la picior sau la piept, să vă demonstrez pe viu arta de a extrage plumbii sau aşchiile de os. La nevoie v-aş fi retezat mădularul atins. Ce păcat, señor, că tocmai un om deştept ca dumneavoastră nu beneficiază măcar de o mică fractură...

Se lăsase seara şi o dată cu ea, tabăra primi musafiri, adică femeile şi copiii mai mari ai cambaşilor. Ştiind cu aproximaţie cînd avea să aibă loc bătălia, veniră să afle rezultatul, mai întîi cîte unul, timid, înfricoşat, pe urmă cîrduri întregi, voioase. Aduseră mîncare şi băutură din belşug şi, avînd în vedere că se încheiase pacea, îi poftiră şi pe abiponi la ospăţ. În jurul focurilor aprinse la repezeală, se grupară în fel şi chip prieteni şi duşmani.

Deşi nu mai putea fi vorba de vreo primejdie, Tata Jaguar postase doi străjeri la intrarea în vale — un obicei al său de la care nu abdica. Aşa îşi vor fi spus şi cei doi indieni în cauză, căci, plictisindu-se să stea singuri în post, reveniră după un timp şi se aşezară la foc, fără ca Tata Jaguar să observe. Gestul lor de indisciplină, aparent minor, avea să conducă la urmări grave.

Gambusino şi Antonio Perillo stătuseră ascunşi în desiş o oră întreagă fără a îndrăzni să-şi scoată capul de-acolo.

— Nu văd pe nimeni, constată cel dintîi.

— S-au dus, întregi celălalt.

— Totuşi nu-mi prea vine să cred. Dacă s-au pitit prin preajmă şi ne pîndesc ?

— Atunci s-ar vedea, barem, caii lor.

— Nu-i chiar aşa. Pădurea e într-adevăr foarte deasă, totuşi, la margine, sînt cîteva intrînduri unde nu-i mare lucru să ascunzi o pereche de cai.

— Păi dacă ne-o fi teamă într-una, o să stăm aici pînă-n ziua de apoi.

— Ei, nu mai exagera şi tu. Deocamdată prefer să nu ies căci s-ar putea să mă pomenesc cu un glonţ în cap. Dar după ce se întunecă, riscul e mai mic. Atunci poate că ne întoarcem chiar în Valea lacului secat.

— Ţi-ai ieşit din minţi ? Vrei să pună mîna pe noi ?

— Ho, ce te sperii din nimic ! Am o idee foarte bună.
— Ce idee ?
— E vorba de cai. Ai noştri au pierit şi, pînă să facem rost de alţii, ar trebui să treacă multe zile. Or, în vale se găsesc destui...
— Vrei să le furăm caii ?
— Nu pe toţi, numai doi.
— Nebunie curată.
— Ei, aş ! Doar e clar că au învins cambaşii, iar abiponii trebuie să fi fost stîrpiţi pînă la unul. După o asemenea izbîndă, indienii ăştia sudamericani se poartă ca nişte ţînci. Mănîncă şi beau, chiuie şi răcnesc fără a se gîndi decît la bucuria victoriei. Posibil deci să lase intrarea în vale nepăzită. Şi chiar dacă pun paznic, îi facem noi de petrecanie. Numai dracul ar putea să ne împiedice să nu punem mîna pe cai.
— Şi dacă n-au şei ?
— Măi păcătosule, nu vezi că Tata Jaguar, după ce a împuşcat caii, a uitat să le scoată harnaşamentul ? Şterpelim o pereche de cai, oricum ar fi, şi îi aducem încoace unde avem tot ce ne trebuie.

Perillo mai făcu şi alte rezerve, dar Gambusino le spulberă pe rînd.

Între timp se înserase şi cei doi părăsiră cu mare prudenţă desişul. Se întoarseră înapoi pe lîngă pădure, căci se temeau să nu dea peste urmăritorii care ar fi putut să-i pîndească dintre copaci. Se furişară deci o bucată peste cîmp şi, abia cînd pădurea rămase mult în urmă, apucară la dreapta spre Valea lacului secat.

Drumul îndărăt pe jos le ceru de patru ori mai mult timp decît după-amiază cînd fugiseră călare de la locul bătăliei. De rătăcit nu se puteau rătăci căci se orientau după liziera pădurii şi se apropiau de ea treptat. Încă înainte de a ghici, prin întuneric, gura văii, îi întîmpină larma celor adunaţi la ospăţ.

— Auzi ? făcu Gambusino şi se opri în loc. Sărbătoresc victoria. Al naibii ghinion am avut, ne-a dat peste cap toate planurile... Ştiam doar că Tata Jaguar ne-a luat-o înainte...

— Atunci de ce n-ai procedat în consecinţă ? Pellejo, fie-i ţărîna uşoară, avea dreptate cînd ne îndemna să fim mai prevăzători.
— Taci, nu-mi aminti de obraznicul ăla ! Îi intrase în cap că e comandant ! Acum ce să mai vorbim, aşa ne-a fost scris şi basta ! Ia stai tu aici, că eu mă strecor niţeluş să văd cum stau lucrurile.

Se depărtă şi se întoarse după vreo zece minute foarte bucuros :
— Exact cum spuneam. Nici o pază. Putem intra, hai !

Îl trase pe toreador după sine. La intrarea văii lumina de la focuri le căzu pe obraji. Se traseră deci mai la o parte, în umbra stîncilor. Gambusino privi în sus şi rosti :
— Aici ni s-au rostogolit la picioare roşcovanii ăia mărunţei. I-am lăsat să fugă pentru că eram sigur că n-au nici o ieşire. Şi cînd colo, ne-au scăpat din nou.
— Nu face nimic. Mă şi bucur că nu i-am ucis.
— De ce, omule ?
— Fiindcă s-ar putea să fie totuşi ceea ce pretind a fi. N-ai văzut cît de prosteşte s-au purtat de fiecare dată ? Pare de necrezut că încurcă-lume ăla să fie colonelul Glotino.
— Cu cît mă gîndesc mai mult la poznele lui, cu atît mi se pare şi mie că ne-am înşelat datorită asemănării. Dacă l-aş mai întîlni, aş renunţa să-l tratez cu asprime, ca de altfel şi pe celălalt. Le-aş trage doar cîte o pereche de palme, aşa pentru ţinere de minte, că prea ni se vîră sub picioare ca nişte gîndaci. Dar să lăsăm asta. Ce rost are să ne pierdem timpul vorbind despre nişte stîrpituri... Ia te uită ce bine am nimerit !

Arătă spre tabăra din vale. La lumina focurilor aproape că se putea recunoaşte fiecare ins.
— Priveşte colo, la stînga. Îl cunoşti ?
— Tata Jaguar.
— Exact. Cîinele ! Cum i-aş mai găuri scăfîrlia ! Dar acum trebuie să ne grăbim. Din fericire, caii mişună aici ca într-o herghelie.

Aşa era. Cambaşii îşi lăsaseră la început caii afară, lîngă lac, în seama unor paznici. Dar după bătălie, o dată cu căderea nopţii, îi mînaseră în vale şi animalele se împrăştiară care încotro. Tata Jaguar îngăduise aceasta,

știind că la intrare stau de veghe cei doi străjeri. De-ar fi bănuit cine veghează în locul lor !

Plimbîndu-și ochii peste mulțimea cailor, Antonio Perillo rosti nedumerit :

— Am auzit noi cum se trăgea cu armele, totuși parcă n-a fost nici o bătălie aici.

— Ei, nu ! I-au ținut pe abiponi într-un foc năprasnic. Doar se văd mormane de cadavre lîngă lac.

— Bine, bine, dar unde sînt abiponii ceilalți ?

— Au fugit desigur.

— Imposibil. Tata Jaguar rînduise la gura văii cel puțin o sută de luptători. Știi cît de greu am trecut printre ei, deși nu eram decît doi inși. Atunci cum să treacă abiponii ?

— Hm ! Întrebarea ta nu e lipsită de temei. Să-i fi ucis oare pe toți ? În cazul acesta ar trebui să se vadă și mai multe cadavre.

— Poate că i-au aruncat în apă.

— Nici gînd. Doar n-o să-și strice apa de băut ca să...

Se opri. Își duse mîna streașină la ochi privind țintă spre unul din focuri, apoi izbucni :

— *Demonio !* Nu mă ostenisem să le cercetez fețele. Acuma văd că abiponii șed în jurul focului alături de cambași !

— De neînchipuit !

— Și totuși așa e. Uită-te și tu mai atent.

După ce se convinse cu proprii săi ochi, Antonio Perillo întrebă :

— Cum se poate una ca asta ? Nu mai înțeleg nimic.

— Explicația e simplă. Abiponii, fiind împresurați, ar fi pierit pînă la unul. Or, ca să se salveze, au fost nevoiți să ceară pace și îndurare.

— Îndurare ? Se pare că-i mai mult decît atît. Nici măcar nu le-au legat mîinile. Înfulecă laolaltă cu cambașii și se poartă ca și cînd ar fi liberi de tot.

— *Tempesta !* Într-adevăr. Aici numai canalia de Tata Jaguar e de vină. El trebuie să fi făcut pace între abiponi și cambași.

— O pace pe care abiponii vor plăti-o scump.

— Să nu crezi. Tipul e deștept foc. Dacă i-ar obliga la despăgubiri prea grele, ar fi să le ațîțe dorul de răzbunare și dușmănia împotriva cambașilor. Pun rămășag că s-a purtat cu mărinimie. Le-o fi spus că prin pierderile lor și-au ispășit de fapt pedeapsa.

— Ei, cum să fie chiar atît de milos...

— Eu, unul, nu mă mir. Îi cunosc șiretenia. Abiponii sînt astfel cîștigați de partea lui și tratați ca prieteni, iar noi nu mai avem ce pescui. S-a zis cu *pronunciamento*. Bine că ne-am fixat barem o altă țintă și un alt scop. Ce zici de caii ăștia doi ? Parcă n-ar fi de lepădat. Hai să-i prindem ! Tu-l iei pe cel din dreapta, eu pe celălalt. Dar fii atent !

Se tîrîră prin iarbă spre cei doi cai neînșeuați, însă cu căpestre. Se ridicară apoi și, apucînd caii strîns de dîrlogi, făcură cale întoarsă. Lîngă stîncile de la intrare, Cambusino răsuflă ușurat :

— Ai văzut ce bine am brodit-o ? Mergînd călare vom economisi cel puțin cîteva zile de drum. Ocolim pădurea, trecem dincolo în Tucuman și ne urcăm în diligență. Astfel ajungem mai repede la Salta, căci diligența își schimbă la fiecare stație caii.

— Și de la Salta ?

— Facem rost de catîri. În munți caii nu rezistă din pricina aerului.

— Asta o știu, dar de unde bani pentru catîri ? La treaba ce ne așteaptă nu ține să-i închiriem, trebuie să-i cumpărăm. Ori cu banii mei nu cumperi nici nu țap ca lumea, darmite un catîr.

— Nu-ți face griji. E drept că și prin buzunarele mele cam suflă vîntul, dar am la Salta un prieten care o să-mi stea în ajutor.

— Cine ? Poate că-l cunosc.

— Îl cheamă Rodrigo Sereno.

— Nu e cumva expeditorul care șade lîngă oraș pe drumul spre Injuy ?

— Chiar el. Are și un han încăpător. Închiriază cai și catîri. Mai face și alte zeci de treburi.

— Păi îl cunosc. Dacă ți-e prieten, atunci n-o să avem nici o bătaie de cap.

— Firește, ne face rost de orice. Hai, încălecarea ! Ne așteaptă un drum lung în noaptea asta.

Săriră pe cai și se depărtară în galop.

După plecarea lor, la intrarea văii se prezentară alţi doi cambaşi ca să înlocuiască primul schimb de străjeri. Negăsind pe nimeni, îşi luară totuşi posturile în primire fără să le dea prin gînd să-l informeze pe Tata Jaguar că intrarea stătuse nepăzită atîta timp. La controlul pe care acesta îl făcu mai tîrziu, găsi totul în ordine. Nu bănuia nimic din cele întîmplate şi care îi răsturnau de fapt toate socotelile. Nici măcar nu se descoperise lipsa celor doi cai: erau caii abiponilor şi nu-i priveau pe cambaşi.

Aceştia din urmă stătură treji mult după miezul nopţii. Bucuria de a fi scăpat cu atîta uşurinţă de un atac nimicitor nu-i lăsa să doarmă. Iar albii, cărora ei le datorau salvarea, fură nevoiţi să le ţină tovărăşie.

Doctorul Morgenstern şi Fritze şedeau mai la o parte, în întuneric, prost dispuşi, preocupaţi de necazurile lor. Nu schimbau decît rareori cîte un cuvînt. De ce? Asta se poate afla din dialogul ce urmează.

— Oare am făcut-o chiar atît de lată? se adresă Fritze stăpînului său.

— Ştiu şi eu! răspunse Morgenstern. La Jüterborg, în societatea corală, sînt tratat cu mai mult respect.

— Aşa o fi, dar aici în Gran Chaco nu ajunge să ai o voce plăcută de bariton. Aici e musai să fii colţos, să te baţi vitejeşte.

— Şi ce, nu ne-am dovedit destul de curajoşi? N-am fost noi în primele rînduri? Nu ne-am căţărat pe stînci ca să reperăm cu o clipă mai devreme, hoarda inamicilor?...

— Hm! Îmi daţi voie să fiu sincer, dom' doctor?

— Fireşte.

— Atunci aflaţi că, după părerea mea, n-am prea fost la înălţime. Ne-am pripit.

— Pripit, pe latineşte *praeproperus*? Cum adică, dragul meu?

— Am luat-o razna fără să cerem voie nimănui.

— Eu nu obişnuiesc să cer voie. Sînt un om liber!

— Şi eu. Dar atîrnă şi de împrejurări. În Gran Chaco nu te porţi ca la Stralau, lîngă Rummelsburg. Acolo eu mi-s mai mare decît Tata Jaguar, pe cînd aici dînsul comandă şi se cuvine să-l ascult.

— Păi chiar tu ai propus să lăsăm caii în plata Domnului şi să ne strecurăm în vale.

— Aşa e, nu zic ba. Voiam şi eu să fac ceva grozav, să-mi arăt curajul, să vă dau ghes şi dumneavoastră la un picuţ de glorie. De unde să fi ştiut că stîncile astea se sfarmă nitam-nisam ca un cozonac? De unde să-mi treacă prin gînd că mă vor arunca mişeleşte pînă sub labele lui Gambusino? Dacă nu păţeam ce-am păţit, mişelul n-ar fi bănuit nimic, s-ar fi băgat în capcană şi l-ar fi prins ai noştri. Aşa că, orice s-ar zice, tot Tata Jaguar are dreptate.

— Dacă pui astfel problema, n-am să te contrazic. Adevărul e că ne-am făcut de ruşine.

— De baftă ne-am făcut, dom' doctor! Şi ce bunătate de pari pregătisem! Au rămas colo sus, iar noi dă-i şi dă-i de-a dura... Mai bine rămîneam noi pe loc şi se duceau parii la vale. Dar acu' ce să mai vorbim, că tot nu schimbăm nimic.

— De schimbat nu se mai poate. Însă mă frămînt, dragă Fritze, şi mă întreb: oare nu s-ar putea să spălăm într-un fel ruşinea? Mă gîndesc la un act de curaj pentru salvarea onoarei, pe latineşte *dignitas* sau *honor*. Dă-mi o idee, că fac orice, nu mă sperii de nimic.

— Iar eu sînt gata să vă ajut. Idei din astea zboară aici peste tot şi ocazii sînt o mulţime. Prindem una şi trecem la faptă. Atunci vom creşte iarăşi în ochii lor.

— Bine, de acord. Va să zică la prima ocazie arătăm ce putem.

— Arătăm, chiar de-ar fi să ne lipsim în felul ăsta de o *gigantohelonie*.

— Asta nu! se împotrivi Morgenstern. Pînă acolo n-am să merg. Un gigant preistoric e pentru mine mai presus de orice. De altfel ne vom atinge în curînd scopul. Îţi aminteşti, nu-i aşa, că şeful cambaşilor ne-a promis un asemenea gigant...

— Credeţi că se ţine de cuvînt, dom' doctor?

— Absolut. Dacă nu, atunci îl provoc la luptă pe viaţă şi pe moarte, ceea ce va constitui în acelaşi timp şi actul eroic menit să mă reabiliteze.

— De-aş fi în locul dumneavoastră, l-aş mai întreba o dată, mai ales că se apropie de noi.

Se nimeri într-adevăr ca tocmai atunci Țeastă-Tare să se apropie de cei doi ghinioniști. Se ridicară în picioare. Morgenstern îl întrebă dacă își mai amintește de făgăduială.

— Da, răspunse șeful indian. Eu nu-i mint niciodată pe prieteni.

— Înseamnă că animalul acela există aievea ?

— Cum să nu ! E la Pîrîul limpede. Dincolo de sat, o zi călare... vă jur !

— Și mi-l vindeți mie ?

— Nu-l vînd, señor, vi-l dăruiesc. Tovarășii dumneavoastră ne-au făcut un mare bine, au salvat viața și avutul multora dintre noi. Cum aș putea să vă iau bani pentru oasele alea ? Și așa o să plătiți o groază de parale pentru transport.

— Și cînd îmi arătați animalul ?

— Mîine, nu, căci mai avem multe de făcut. Dar poimîine sînt gata să plec împreună cu dumneavoastră.

— Ce fel este ? Glyptodont, magatherium, mastodont ?

— La asta nu mă pricep, nici n-am auzit vreodată asemenea nume. Dar o să-i vedeți oasele și o să-i dați numele potrivit.

Acestea zise, Țeastă-Tare plecă și luă loc lîngă Tata Jaguar, care se interesă ce anume discutase cu micul savant. Aflînd tema discuției, Hammer rîse înțelegător :

— Doctorul ăsta nu trăiește decît pentru dihăniile lui. E un om de treabă. Deși mi-a pricinuit destule necazuri, totuși aș vrea să-i fac o surpriză plăcută. Ia spune, cum stați cu animalul acela ? L-ați dezgropat de tot ?

— Am lăsat la vedere numai căpățîna și spinarea pînă spre coadă. Încolo e acoperit.

— O să fie greu de scos ?

— Nu, că doar voiam și noi să-l scoatem și să-l vindem...

— Cît timp ne-ar lua ?

— Pămîntul e cam pietros... Vreo opt sau zece oameni ar isprăvi treaba în cîteva ore.

— Unelte aveți ?

— Avem de-ale noastre. Nu seamănă cu ale albilor, dar cred că sînt la fel de bune.

— Și zici că poimîine vrei să-l conduci pe doctor la locul cu pricina ?

— Da.

— Bine. Îmi dai mîine zece oameni cu uneltele necesare. O să mă duc chiar eu și o să-i pregătesc scheletul gata dezgropat. Dar vezi să nu afle nimic. E o surpriză.

— Vă dau tot ce-mi cereți și, pe deasupra, o călăuză care cunoaște bine locurile. Vă dau și curele ca să aveți cu ce lega muntele acela de oase. Proptele vă puteți face singuri din bambus ori din diferite tulpini, că doar e tufăriș mult și înalt pe-acolo.

Gîndul că în curînd va vedea cu propriii lui ochi exemplarul promis, nu-l lăsa pe doctor să doarmă. De altfel nu veghea numai el. Nici abiponii nu puteau dormi, fie că-i necăjea înfrîngerea suferită, fie că-i dureau rănile căpătate în luptă. Cîțiva răniți muriră chiar în cursul nopții.

Dimineața Tata Jaguar îi dădu lui Geronimo îndrumările necesare și plecă însoțit de zece oameni, fără să spună încotro merge și cît va lipsi. Nu se socotea indispensabil aici. Geronimo era un locțiitor de nădejde.

În primul rînd se punea chestiunea unde și cum să fie îngropați morții. Erau atît de numeroși, încît pentru săparea gropilor ar fi fost nevoie nu numai de serioase forțe de muncă, dar și de foarte mult timp. De aceea, la propunerea lui Geronimo, abiponii hotărîră să-i incinereze afară, în fața văii. Cărară morții acolo și îi îngrămădiră unii peste alții pe un rug de lemn uscat. Apoi dădură foc uriașei stive. Sumbra operație se termină abia pe la prînz. Era timpul ca abiponii ceilalți, teferi sau ușor răniți, să părăsească locul dezastrului. Ar fi întîrziat ei lîngă tovarășii lor grav răniți, însă, deși dezarmați, nu se bucurau de prea multă încredere din partea cambașilor. Primind făgăduiala că cei rămași vor fi bine îngrijiți, porniră pe jos — caii fuseseră, firește, reținuți ca pradă de război. Li se înapoiaseră doar cuțitele, de care nu se puteau lipsi pe drum.

Cambașii doreau și ei să se întoarcă la vetrele lor. Luară hotărîrea ca unii dintre ei să rămînă în Valea lacului secat și să-i oblojească pe răniți pînă ce aceștia vor

fi în stare să se deplaseze. Drept care trebuiră să-şi improvizeze adăposturi din ramuri şi frunziş. Cu aceste pregătiri şi discuţii îi apucă după-amiază. În sfîrşit, porniră la drum, afară de bolnavi şi de îngrijitorii lor. Din cauza plecării tardive, ajunseră abia pe întuneric în satul de la Pîrîul limpede. Întorcîndu-se victorioşi, fură primiţi şi sărbătoriţi cu toate onorurile. Se înţelege că o atenţie deosebită li se acordă albilor, căci numai datorită lor tribul cambaş evitase o mare nenorocire.

Bucuria luă şi aici forma unui ospăţ care se prelungi pînă noaptea tîrziu.

Dimineaţa căpetenia cambaşilor se oferi să plece cu Morgenstern pe drumul făgăduit. Li se alăturară toţi albii fără excepţie, precum şi cîţiva călăreţi cambaşi.

Se îndreptară spre nord prin păduri şi peste întinderi sterpe. Către seară atinseră malul unui lac cu apă sărată, situat într-o regiune cu pămînt lutos. De jur împrejur era pădure şi tufăriş.

— Aici ? întrebă Morgenstern, cuprins de febra nerăbdării.

— Aproape, răspunse căpetenia.

— Atunci duceţi-mă acolo, repede, hai !

— Aveţi răbdare. Soarele s-a şi ascuns în dosul copacilor. Peste puţin va fi prea întuneric ca să putem săpa. Trebuie aşteptat pînă mîine.

— Înseamnă să mor de curiozitate. Şi, în fond, chiar dacă nu mă apuc imediat de săpături, se cuvine să văd încă astăzi locul cu pricina.

— De ce chiar azi ?

— Fiindcă e ziua mea de naştere, *natalis* pe latineşte.

— Ziua dumneavoastră ? Cine putea să ştie ! Dacă-i aşa, señor, atunci vi-l arăt chiar azi. Însă mai întîrziem puţin, căci pînă nu se întunecă, trebuie să facem rost de lemne pentru foc. După aceea vă duc şi o să vedeţi locul la lumina unei făclii.

Se apucară de adunat vreascuri, încet, fără grabă, oamenii fiind iniţiaţi în ceea ce urma să se întîmple. Căpetenia îi avertizase pe toţi cu excepţia lui Morgenstern şi Fritze. Trebuiau să întîrzie pînă se va întuneca de tot pentru ca surpriza să-şi facă efectul dorit.

Morgenstern aduna şi el vreascuri, doar-doar va grăbi clipa mult aşteptată. Nu observase în preajma lor urmele de copite şi de tălpi, care în nici un caz nu puteau proveni de la grupul ce-l însoţea. Tot atît de puţin îi atrăsese atenţia faptul că Geronimo şi căpetenia dispăruseră pentru o bucată de timp. Aceştia se duseseră la Tata Jaguar ca să-i comunice fericitul eveniment, ziua de naştere a micului savant, fapt care se potrivea de minune cu intenţiile lor.

După ce adunară destule vreascuri, oamenii le dădură foc. Abia atunci Morgenstern observă lipsa celor doi.

— Parcă ar conspira împotriva mea, se plînse el lui Fritze. Acum, cînd totul e pregătit, căpetenia îşi face de lucru pe undeva. Şi doar ştie că nu pot să aştept.

— Mai răbdaţi niţeluş, îl sfătui Fritze. Rabzi un ceas, trăieşti un an. Ş-apoi, cu cît aşteptaţi mai mult, cu atît creşte dihania aceea, ca să zic aşa. Ia uitaţi-vă ! Se întorc. Începe circul.

Căpetenia şi Geronimo se întoarseră, ce-i drept, însă cu asta Morgenstern încă nu rezolvă nimic, fiindcă, spre marea lui indignare, oamenii voiau să cineze mai întîi. Nu bănuia micul savant amator că aniversarea lui mai necesita o mică pregătire.

Mîncară toţi în afară de Morgenstern, căruia îi pierise pofta. Deodată, din apropiere, răsună un foc de armă. Morgenstern sări în sus speriat :

— Ce-i cu asta ? Cine trage ? Te pomeneşti că abiponii !

— Nu, señor, îl calmă Geronimo. Nu e decît un semnal : a sosit clipa să vedeţi locul pe care aţi vrut să-l examinaţi. Permiteţi să vă conduc.

Îl apucă de braţ şi porni urmat de ceilalţi. Căpetenia îl luase de braţ pe Fritze. Merseră aşa încet, cu paşi rari, chiar solemni, printre nişte pîlcuri de arbuşti pînă ajunseră într-un loc întunecos, nelămurit, unde Geronimo se opri. Cu voce gravă acesta raportă :

— Señor, astăzi, de ziua naşterii dumneavoastră, ne-am adunat la mormîntul marelui dispărut care, cu multe mii de ani în urmă, a coborît aici aşteptîndu-vă să-l treziţi duios la o nouă viaţă. *La enhora buena, la enhora buena !*

— *La enhora buena!* Sincere felicitări! exclamară în cor şi ceilalţi.

În aceeaşi clipă răsări din întuneric o flăcăruie. Se mişca ba la stînga, ba la dreapta, ba în sus, ba în jos. Apoi răsăriră şi altele şi, la lumina lor, ieşi la iveală un cadru înalt de vreo patru coţi, pe care scria cu litere confecţionate din bambus uscat: „La mulţi ani!" Dădură foc literelor şi, timp de cîteva minute, urarea se profilă destul de clar pe cerul întunecat.

— Ce frumos, dragă Fritze! exclamă doctorul cu entuziasm. Sînt sărbătorit în Gran Chaco cu focuri de artificii! Şi totuşi gigantul preistoric mi-ar fi mai pe plac...

— Deh, zic şi eu, mormăi Fritze. Să nu fie cumva o glumă, dom' doctor, din care chiar dumneavoastră, om cu faimă şi cu onor, să ieşiţi un fel de animal din acelea... Ah, dar asta ce-o mai fi?

Literele arseseră. Cadrul de bambus dispăruse. În schimb, la dreapta şi la stînga răsăriră nişte puncte luminoase care creşteau rapid înălţîndu-şi flăcările. Două focuri ardeau la distanţă de vreo şaisprezece paşi unul de altul şi, între ele, se afla scheletul alb al unui animal gigantic, aşezat pe tulpini groase de bambus. Tata Jaguar stătea de-o parte zîmbitor şi înconjurat de cei zece cambaşi care ajutaseră să ducă treaba la bun sfîrşit. Dar Morgenstern nici nu-i văzu. Privea ţintă la schelet şi sufla pe nas ca din foale. Ar fi vrut să vorbească, să strige, dar nu putea să lege nici un cuvînt. Pînă ce, în sfîrşit, reuşi să îngaime întretăiat:

— Un me...ga...the...ri...um! Un co...los!

Pronunţase cu chiu cu vai aceste cuvinte şi, deodată, se risipi vraja ce-l imobiliza. Se repezi la schelet, cuprinse torsul uriaş şi sărută os cu os. Mîngîie craniul ca şi cînd ar fi fost vorba de căpşorul unui copil adorat, se aplecă să dezmierde ghearele încîrligate, ţopăia, rîdea, turuia într-una, de-ai fi spus că şi-a ieşit din minţi. Îl chemă şi pe Fritze ca să-i arate toate minunăţiile scheletului — „ţeasta splendidă, rotundă, dinţii cilindrici de o mare frumuseţe, picioarele scurte, masive, ghearele admirabile, încovoiate, lungi, extraordinara lungime, cel puţin patru metri şi jumătate, colosala înălţime, trei metri şi jumătate..."

Fără a se lăsa derutat de glosele marginale, pe cît de seci pe atît de drastice ale lui Fritze, urmă cu entuziasm:

— Şi unde mai pui că nu lipseşte nici un os! Pînă acum nu există muzeu în lume care să se poată lăuda cu un megatherium întreg!

— Că-i întreg, mă rog, n-ar fi mare lucru, obiectă Fritze. Asta se întîmplă şi cu alte vietăţi. De pildă, eu. Parcă mie îmi lipseşte ceva? Toate oscioarele sînt la locul lor, ba încă învelite în carne şi piele...

— Eşti un prost, Fritze. Stai în faţa celei mai mari minuni şi nu-i simţi de loc grandoarea, frumuseţea, farmecul. Nu eşti făcut pentru ştiinţă.

— Dacă-i vorba numai de dihănii moarte, apoi nici că-mi pare rău. Dar ia spuneţi, dom' doctor, ce-aveţi de gînd cu animalul ăsta?

— Mai întrebi! Îl transport acasă.

— Just. Şi îl arătaţi la panoramă contra bani?

— Ce idee... Îl donez unei universităţi, unui muzeu de prim rang, unde, pe lîngă numele lui, va figura şi al meu.

— Pe-al meu, vă rog frumos, să nu mi-l scrie. N-am nici un chef eu, Fritze Kiesewetter, să mă tragă în nemurire un animal, colea... Dacă vreţi să-l duceţi acasă, va trebui să tocmiţi un vapor. Şi mă-ntreb cum o să-l căraţi pînă la ţărmul mării. Că doar nu poate merge pe picioare, dobitocul!

— Demontăm totul şi împachetăm fiecare os în parte. La asta o să ajuţi şi tu.

— Cu plăcere, dom' doctor. Cînd îi dăm drumul?

— Dacă ar fi după mine, aş începe chiar acum. Dar, din păcate, nu-i posibil. Trebuie să mai facem rost de o mulţime de lucruri. O să le procurăm din oraşul cel mai apropiat.

— Adică din Tucuman, interveni Tata Jaguar, care tocmai se apropiase. În privinţa asta vă stau la dispoziţie, domnule doctor. Poimîine pornim călare spre Tucuman. Acolo vă procur toate cele de trebuinţă. Iau cu mine şi cîţiva cambaşi care vor căra lucrurile încoace.

— Vă pricepeţi la asemenea tîrguieli?

— Cred că da, zîmbi Tata Jaguar. Uitați-vă cu atenție la acest megatherium. Observați poate vreun fragment, vreun os nelalocul lui ?

— Nu. Totul e perfect de parcă diluviul s-a consumat abia ieri.

— Ei, aflați că acest schelet, atunci cînd l-am dezgropat, nu era decît un maldăr de oase învălmășite.

— Cum ? Dumneavoastră l-ați dezgropat ?

— Dezgropat și reconstituit. Doar nu vă imaginați că a stat ascuns în tufiș din vremea potopului.

— Atunci... sînteți... un... excelent zoolog și paleontolog ! vorbi cam împiedicat și uimit Morgenstern.

— Chiar dacă nu sînt specialist, mă pricep totuși să reconstitui un megatherium și sînt probabil în stare să vă procur de la Tucuman cele trebuincioase pentru păstrarea și ambalarea lui.

— Fără îndoială, sînt convins. Prin urmare, plecați poimîine ?

— Da.

— Încotro ?

— În munți, spre *Barranca del Homicidio.*

— Cu cîtă plăcere v-aș însoți, dar veți recunoaște și dumneavoastră că mi-e absolut imposibil. Nici eu, nici Fritze nu putem lipsi de aici. Trebuie să rămînem.

— Înțeleg, firește. O să vă recomand atenției cambașilor. Să contați pe prietenia lor.

După aceste cuvinte, Tata Jaguar se depărtă făcînd semn și celorlalți să-i lase pe Morgenstern și pe Fritze singuri, netulburați, lîngă scheletul gigantului preistoric.

De atîta bucurie micul savant uitase pînă și să-i mulțumească sau măcar să-l întrebe cum de i-a venit ideea să dezgroape animalul. Era atît de copleșit de prețioasa descoperire, atît de preocupat să-i cerceteze amănuntele, încît nu se mai gîndea la nimic altceva. Pipăia și studia fiecare fragment pentru a zecea și a suta oară și nu mai contenea cu explicațiile adresate lui Fritze, ocupat la rîndul lui cu întreținerea focului, căci aveau nevoie de lumină pentru a putea să curețe uriașul schelet.

Tata Jaguar însă, după ce se întoarse în tabără cu ceilalți oameni, îi spuse lui Geronimo :

— În sfîrșit, le-am găsit leacul. Acest savant și servitorul lui n-o să ne mai dea de furcă. O să stea în sat ca mieluseii. Putem pleca în munți fără teamă că ne vor face iarăși vreo poznă.

— Va să zică n-o iei de-a dreptul la Salta, ci la Tucuman ?

— Da. De la Salta încolo ar trebui să batem călare drum lung, istovitor. Ar însemna să dureze prea mult deplasarea. În schimb, așa putem vinde caii la Tucuman și să ne continuăm drumul cu diligența. O să zburăm nu alta, căci caii sînt schimbați la fiecare stație. Apoi, la Humahuaca, ne facem rost de catîri. Altminteri nu merge prin munți.

— Și de la cine îi luăm ?

— De la Rodrigo Sereno, care posedă catîrii cel mai bine îngrijiți. În felul acesta ajungem în munți cu mult înaintea lui Gambusino și avem timp destul să luăm toate măsurile ca nici el, nici Perillo să nu ne scape.

— Iei și cambași cu tine ?

— Nici prin gînd nu-mi trece. Însă bătrînul Anciano și Hauca trebuie să fie de față.

— De fapt, jumătate din oamenii noștri urmau să rămînă în Chaco, la cules de ceai.

— Asta se poate face mai tîrziu. Acum am nevoie să rămînă la dispoziția mea. Trebuie să-i prindem pe ucigași.

— Și Don Parmesan, chirurgul ?

— Pe ăsta nu-l putem folosi. Voi aranja lucrurile în așa fel, ca să stea cu Morgenstern și cu Fritze.

Toate rolurile fiind stabilite, se duseră la culcare, urmînd ca, o dată cu zorii, să se întoarcă în sat. Cît privește pe Morgenstern, acesta n-ar fi putut dormi în starea euforică ce-l stăpînea. Totuși, cum nu se odihnise nici în ajun, ațipi pentru cîteva ore. Dar nici nu răsări bine soarele, că micul savant se și afla iarăși la megatherium-ul lui. Îl măsura în fel și chip, notînd rezultatele în carnet.

Pregătirile de plecare îl neliniștiră grozav. Ar fi vrut să rămînă chiar pe loc, dar cum nu se putea, fu nevoit

să se despartă de comoara lui, nu înainte de a-i asigura un acoperămînt protector din bambus și stuf, ca să o ferească de vînt și de ploaie. Apoi porni și el îndărăt spre satul de la Pîrîul Limpede, unde ajunseră cu toții pe înserat.

Acum, cînd megatherium-ul dispăruse din fața ochilor săi, Morgenstern era din nou în stare să se gîndească la alte lucruri. Cîntări deci valoarea uriașă a darului pe care i-l făcuseră cambașii și se simți profund îndatorat față de Tata Jaguar pentru marea surpriză ce-i pregătise. Își repară bineînțeles greșeala, mulțumindu-i călduros. La fel și căpeteniei, care îl asigură că oamenii lui sînt gata să transporte scheletul pînă în preajma vreunui port.

Discutînd despre plecarea de-a doua zi în direcția munților Cordilieri, Tata Jaguar nici nu avu nevoie să stăruie pe lîngă Don Parmesan ca să rămînă în sat. Chirurgul îl căută pe Morgenstern și-l întrebă :

— Señor, plecați și dumneavoastră mîine ?

— Nu.

— Așadar, rămîneți aici pînă veți reuși să transportați colosul într-o regiune civilizată ?

— Da.

— De fapt, îmi dau seama că arta mea e mai puțin căutată în Chaco, prin munții împăduriți, decît în lumea orașelor și în pampas. Știți doar că sînt un chirurg eminent și că retez orice os, orice organ. Pe scurt : retez orice. Dar dacă nimeni nu apelează la mine, atunci toată știința și măiestria sînt de prisos. De aceea m-am gîndit să-l scutesc pe Tata Jaguar de prezența mea. Rămîn și eu cu dumneavoastră, apoi ne deplasăm împreună spre alte meleaguri unde știința și reprezentanții ei sînt prețuiți cum se cuvine. De acord ?

— Întru totul. Societatea dumneavoastră nu-mi poate fi decît agreabilă, *peramoenus* sau *pergratus*, cum zice latinul.

A doua zi dimineața, cînd Tata Jaguar și oamenii lui porneau la drum, toți localnicii se strînseră să-i mai mulțumească o dată pentru salvarea lor și să-l salute cu respect. Un grup de războinici, sub conducerea căpeteniei formară o escortă de onoare care îl petrecu un timp,

iar doi călăreți primiră sarcina să-l însoțească pînă la Tucuman și să aducă de acolo lucrurile pe care Tata Jaguar avea să le achiziționeze pentru Morgenstern.

Către prînz, escorta și căpetenia porni spre Valea lacului secat ca să vadă de abiponii răniți și de îngrijitorii lor. Luă cu el cîțiva cambași, precum și pe Morgenstern și Fritze, răspunzînd cu plăcere dorinței celui dintîi. Căci micul savant nu avea ce face și se plictisea.

Găsiră totul în cea mai perfectă ordine. Nimic suspect nu se întîmplase în absența lor. Doar o singură chestiune îl cam neliniștea pe cambașul însărcinat cu supravegherea taberei. Acesta, după ce se informă la căpetenie asupra numărului cailor capturați de la abiponi și de la complicii lor albi, rosti nedumerit :

— Atunci lipsesc doi. Erau cincizeci de călăreți care mai duceau cu ei cinci cai liberi, deci la un loc cincizeci și cinci. Dacă scădem caii lui Gambusino și Perillo, care au fost împușcați, ar trebui să avem cincizeci și trei. Totuși nu sînt decît cincizeci și unu. Mă întreb unde-or fi caii lipsă ?

— Poate s-a greșit la numărătoare, sugeră căpetenia.

— Nu s-a greșit, că doar am numărat și șeile : cincizeci și trei. Lipsesc va să zică doi cai. Trebuie să fi dispărut seara sau noaptea.

— Unde să fi dispărut ?

— I-a luat Gambusino.

— Ce-ți veni ! exclamă speriat Țeastă-Tare. Cum putea să intre cînd gura văii era păzită de doi străjeri ?

— Ar trebui să-i întrebi dacă și-au făcut datoria, sau dacă nu cumva s-au așezat și ei lîngă foc. Și mai e un lucru care mă face să cred că Gambusino a furat caii.

— Ce anume ?

— Ieri am trimis un om de-al nostru să aducă șeile celor doi cai împușcați de Tata Jaguar. Cînd colo, șeile s-au topit. Nu e ciudat ?

— Nu văd nimic ciudat. Perillo și Gambusino trebuie să fi luat șeile ca să le folosească de îndată ce ar găsi alți cai.

— Atunci ar fi luat și căpestrele.

— Păi ce, căpestrele le-ați găsit ?

— Da, mi le-au adus oamenii mei.

— Asta chiar că n-o înţeleg. De ce să fi luat numai şeile ? Mai curînd poţi călări fără şa decît fără dîrlogi.

— Pentru mine, unul, nu-i greu de înţeles. Caii pe care i-am capturat de la Abiponi aveau căpestre. Ori Gambusino a furat doi din caii aceia, cu căpestre cu tot, aşa că nu-i mai trebuiau decît şei.

— Totuşi cum a pătruns în vale cînd intrarea era păzită de doi războinici ?

— Mă tem că şi-au părăsit postul. Dar ascultă mai departe : m-am dus eu însumi să cercetez urmele celor doi fugari. Şi le-am descoperit, ca şi pe cele ale Tatii Jaguar şi ale lui Anciano, care se luaseră după ei. La întoarcere aceştia călăriseră pe marginea pădurii. Dar mai erau şi urmele a doi oameni care au ieşit pe jos din ascunzătoarea fugarilor, au mers o bucată pe cîmp şi s-au îndreptat încoace. Iar pe aici se vedeau urmele a doi călăreţi care duceau înapoi taman pînă la caii împuşcaţi. Acolo călăreţii au stat un timp, apoi, ţinînd mereu marginea pădurii, au cotit ca să înconjoare pădurea. Ei, ce zici ?

Căpetenia căzu pe gînduri. Clătină din cap, chibzui un răstimp, apoi rosti :

— Dacă-i aşa, înseamnă că Gambusino şi Perillo au fost într-adevăr în vale şi au pus mîna pe cei doi cai.

— Asta cred şi eu. Şi mai cred că Tata Jaguar se află în mare primejdie, căci ticăloşii i-au luat-o înainte. Cînd a plecat Tata Jaguar ?

— Azi-dimineaţă.

— Deci Gambusino e în cîştig cu trei zile şi nu mai poate fi întrecut.

— S-ar putea totuşi, fiindcă Tata Jaguar merge la Tucuman şi de acolo ia diligenţa pe cînd Gambusino, ca să ajungă la Salta, trebuie să treacă prin pustiuri şi păduri.

— Las' că nici Gambusino nu e prost. Ce te faci dacă a luat-o şi el prin Tucuman ?

— Atunci Tata Jaguar se află într-adevăr în cea mai mare primejdie. Trebuie să trimit un om după el. Dar mai întîi să vedem cine au fost paznicii de la intrare.

Încălecă şi porni repede însoţit de întregul grup. Trecînd de pădure, goni ca săgeata peste cîmpul întins.

Dacă era cazul să trimită un curier după Tata Jaguar, atunci nici o clipă nu trebuia pierdută.

Căpetenia şi indienii săi călăreau în faţă, iar cei doi germani mai în urmă. Asistaseră la discuţie şi erau foarte preocupaţi. Călăreau alături. Morgenstern rupse primul tăcerea.

— Ia spune, Fritze, cam cîtă vreme crezi că poate să stea megatherium-ul meu sub acoperămînt fără să sufere stricăciuni ?

— În tot cazul cîteva luni, poate şi ani.

— Eşti sigur ?

— N-am nici o îndoială. Dar de ce întrebaţi ?

— Fiindcă nu mă lasă în pace un gînd.

— Care ?

— Mă tot gîndesc la necesitatea de a săvîrşi un act eroic. Doar ştii, am mai vorbit despre asta.

— Mi-amintesc. Trebuie folosit primul prilej ca să ne arătăm curajul şi să spălăm ruşinea.

— Ei bine, ocazia s-a ivit. Tata Jaguar e în primejdie, pe latineşte *periculum*.

— Asta o ştiu, dar ce are-a face cu noi ?

Şmecherul de Fritze se prefăcea că nu înţelege prea bine lucrurile, ca să nu se spună apoi că el a fost iniţiatorul acţiunii.

— Mai întrebi ?! se miră Morgenstern. Doar îi datorăm pînă şi viaţa ! Cum s-ar putea să nu ne privească şi pe noi primejdia în care se află Tata Jaguar ?!

— Păi atunci să ne luăm după el ?

— Bineînţeles.

— Dar căpetenia vrea să trimită un om de-al lui. Am fi de prisos.

— Ba nicidecum. Ia închipuie-ţi că omul nu-l mai găseşte la Tucuman. O să se întoarcă frumuşel crezînd că şi-a făcut datoria.

— Pe cînd noi am merge mai departe şi l-am căuta...

— Ei, vezi ! Noi n-am avea linişte pînă nu l-am găsi şi nu l-am scoate din mîinile lui Gambusino.

— Hm ! Totuşi mai e ceva.

— Ce ?

— Megatherium-ul.

— Asta nu te privește. E treaba mea. Dacă eu îl părăsesc pentru moment, nu văd nici un motiv să te frămînți tu. Oricum, va rămîne la locul lui.

— Da, de fugit n-o să fugă. Faceți cum doriți, că eu vă urmez.

— Dar căpetenia ? O să ne lase să plecăm ?

— Îi spunem că am uitat să vorbim cu Tata Jaguar în legătură cu niște lucruri necesare pentru megatherium, de aceea vrem să-l însoțim pe curier pînă la Tucuman. Nici un om n-ar avea ceva împotrivă.

— Adevărat. Ești un mare pișicher. Deci mergem călare la Tucuman.

— Mergem, însă numai dacă se adeverește că Tata Jaguar se află în pericol.

Din păcate, se vădi că locțiitorul căpeteniei în Valea lacului secat nu se înșelase. Identificați, cei doi străjeri mărturisiră faptul că-și părăsiseră posturile și că petrecuseră două ore — cît mai dura schimbul lor — lîngă foc, în societatea celorlalți. Căpetenia nu avu nici un motiv să-i rețină pe Morgenstern și pe Fritze de la călătoria proiectată. Astfel, încă înainte de miezul nopții, aceștia porniră spre Tucuman împreună cu mesagerul cambaș. Numai Don Parmesan rămase pe loc așteptînd — după cum spera el — grabnica lor întoarcere.

CAPITOLUL ȘAISPREZECE

SEÑOR SERENO ȘI MUSAFIRII LUI

Orașul Salta, pe numele lui întreg San Miguel de Salta, e așezat în Valea Lermei, un cîmp neted către care coboară numeroase ape de munte. Orașul, relativ dens populat, practică un asidu comerț de trafic cu Bolivia. Unul din cei mai importanți expeditori era señor Rodrigo Sereno, a cărui proprietate se afla — poate se mai află și azi — la intrarea dinspre nord în Salta. Proprietatea era compusă din grajduri și antrepozite vaste, iar în fața lor, către stradă și întinzîndu-se pe un

front larg, se găsea edificiul principal din care o parte servea de locuință stăpînului și familiei sale. Cealaltă parte a clădirii era destinată mai ales oaspeților și călătorilor străini de oraș.

Se făcuse seara tîrziu. Vizitatorii în trecere plecaseră, iar oaspeții găzduiți în local, ca și personalul domestic, se duseseră la culcare. Señor Rodrigo ședea singur în odaia lui și calcula încasările zilei. Deodată auzi niște pași. Aruncă repede o cuvertură peste grămada de bani și se ridică de la masă ca să nu se observe ce făcea. În locurile acelea nu puteai fi niciodată destul de prevăzător. Chipul său exprima încordare și vigilență. Ușa se deschise și în cadrul ei apărură doi bărbați la vederea cărora expeditorul se însenină brusc.

— *Buenos tardes* ! Bună seara, îl salutară ei.

Gazda și musafirii își strînseră puternic mîinile. Cei doi vizitatori erau Gambusino și Antonio Perillo.

Primul își plimbă cercetător privirea prin odaie, stăruind un moment asupra mesei din fața lor. Ridică apoi cuvertura și întrebă rîzînd :

— Ați numărat banii, señor Rodrigo, și i-ați ascuns de ochii noștri ? Păi de cînd ne-ați rînduit și pe noi între oamenii suspecți ?

— Vai, nu vorbiți așa, răspunse gazda. Știți prea bine că nu de dumneavoastră mă feresc. Am auzit pași și nu bănuiam cine-o fi. Luați loc, vă rog. Fiți bineveniți. Cu ce vă pot servi ?

— Cu de-ale gurii, ce se găsește. Și două sticle de vin. Apoi ne pregătiți provizii pentru doi oameni care vor sta în munți o săptămînă și ceva. Că de vînat nu se știe dacă vor avea parte...

Señor Rodrigo dispăru pentru o clipă și se întoarse cu mîncare și vin. Se așeză pe un scaun și, în timp ce musafirii înfulecau tăcuți, îi privi bucurîndu-se de pofta lor. Dar cum nu prea era dedat cu tăcerea, li se adresă după un timp :

— Dincotro veniți, señores ?

— Din Tucuman, răspunse Gambusino.

— Ați călătorit cu diligența ?

— Da. Am sosit chiar acum.

— Rămîneţi la mine peste noapte ?
— Numai cîteva ore. Pe urmă plecăm mai departe. Aveţi să ne vindeţi doi catîri buni ?
— Se înţelege. Pentru nişte señores ca dumneavoastră găsesc totdeauna cele necesare.
— Şi cît cereţi pe ei ?
— N-o să vă coste mai mult de douăzeci de *bolivianos* catîrul.
Asta însemna optzeci de mărci pentru un catîr solid, rezistent, obişnuit cu urcuşul. Un preţ într-adevăr foarte modest.
— Şi dacă nu dispunem pentru moment de bani ? întrebă cu tîlc Gambusino.
— E ca şi cum aţi dispune. Nu mi-aţi rămas niciodată datori.
— Bine. Achităm la întoarcere. Daţi-ne un pat cumsecade căci diligenţa ne-a hurducat rău de tot. Dar mai întîi spuneţi-ne unde îi putem găsi pe indienii moioşi.
— La ei vă duceţi ? Curajoşi indivizi, întreprinzători. Dar nu le-aş acorda încredere.
— Fiindcă nu-i cunoaşteţi. Cu mine-i altceva, sîntem prieteni.
— Îi găsiţi la vînătoare în ţinutul Guanacotales. E tocmai sezonul.
— Asta nu prea îmi convine. Ar fi să pierd mult timp. De fapt, drumul nostru duce în altă parte.
— Încotro ?
— În munţi. E tot ce vă pot spune. Banii îi primiţi oricum, chiar dacă n-o să ştiţi care ni-e ţinta.
— Desigur, señores. Mă iertaţi, n-am vrut să vă descos.
Astfel se încheie scurta lor convorbire. Oaspeţii terminară de mîncat şi se culcară apoi în patul pe care gazda îl căptuşise cu pături şi blănuri moi.
Señor Rodrigo îşi reluă socotelile, vîrî banii zornăitori într-o pungă şi trecu în altă odaie ca să se culce şi el. Era întuneric. Cei doi musafiri dormeau şi trăgeau aghioase de zile mari. Timpul se scurgea încet, încet. Se făcu ora douăsprezece, apoi unu. Señor Rodrigo intră în

camera musafirilor cu o lumînare în mînă. Se apropie de pat şi îi trezi :
— Sculaţi-vă, señores. E timpul de plecare.
Cei doi se sculară imediat. Fură trataţi cu ceai de maté şi cozonac proaspăt, după care gazda îi conduse în curte unde-i aştepta perechea de catîri. Erau înşeuaţi. În coburi se aflau alimentele comandate de Gambusino. Gazda plimbă lumînarea în jurul catîrilor şi vorbi :
— Mulţumiţi, señores ? Harnaşamentul vi-l dau cu împrumut. Mi-l restituiţi cînd n-o să vă mai trebuiască.
— Catîrii sînt buni, señor Rodrigo, constată Gambusino. Harnaşamentul vi-l înapoiem peste o săptămînă, cel mult cîteva zile mai tîrziu. Rămîneţi sănătos !
— Călătorie plăcută şi noroc !
Se depărtară în timp ce Sereno îi urmări încîntat de parcă ar fi făcut o afacere excelentă. Cînd Gambusino pleca în căutare de aur, señor Rodrigo îi împrumuta de obicei cai sau catîri, chiar şi bani ori alte lucruri, pe care le primea întotdeauna înapoi împreună cu dobînzi grase.
În vreme ce tropotul catîrilor se pierdea în noapte, negustorul intră în casă şi se culcă din nou.
Seara următoare lucrurile se petrecură aproape la fel, numai că de astă dată musafirii erau cu mult mai numeroşi. Sereno tocmai terminase de socotit şi vîrîse banii în pungă cînd auzi o mulţime de paşi în faţa uşii. Deschise, şi douăzeci şi şase de oameni înarmaţi pătrunseră în odaie. Purtau toţi haine şi încălţări de piele şi pălării cu boruri largi, exceptînd doi inşi care erau desculţi şi cu capul descoperit. Părul le cădea pe spate, lung. Judecînd după trăsăturile lor, păreau să fie indieni. Unul era tînăr, celălalt foarte bătrîn.
Sereno cunoştea pe cîţiva dintre noii sosiţi şi îi salută călduros, îndeosebi pe Tata Jaguar. Acesta comandă vin şi se interesă dacă pînă într-o oră li s-ar putea servi *asado con cuero,* adică friptură în sînge preparată cu piele cu tot.
— Fireşte, oricît doriţi, señor, se grăbi să-l asigure negustorul.
— Faceţi aşa ca să ajungă la douăzeci şi şase de bărbaţi flămînzi. Apoi scoateţi catîrii dumneavoastră în curte

ca să-i vedem şi noi. Vrem să cumpărăm douăzeci şi şase de capete.

Douăzeci şi şase de catîri ! Şi nu cu chirie, ci vînzare cu plata în bani peşini ! Pe deasupra douăzeci şi şase de porţii de *asado con cuero* plus treisprezece sticle de vin ! Bună afacere ! Rodrigo Sereno îşi încovoia spinarea, se pleca pînă la pămînt. Parcă se făcuse mai mic cu un cot. Năvăli în bucătărie, îşi trezi slujitorii şi le dădu dispoziţiile de rigoare. Friptura să fie gata cît mai repede ; catîrii să fie ţesălaţi şi periaţi lună ; să nu rămînă fir de praf pe ei. Apoi negustorul se întoarse în încăperea cea mare şi îşi făcu de lucru lîngă mesele aşezate cap la cap, aşteptînd noile porunci ale musafirilor.

Aceştia şedeau tăcuţi, duşi pe gînduri, fără să schimbe nici un cuvînt între ei. Señor Rodrigo, volubil şi curios, nu putu suporta multă vreme atîta linişte. Se aşeză pe un scaun, se tot suci fără astîmpăr şi, în cele din urmă, întrebă pe tonul cel mai politicos de care dispuneau instrumentele sale vocale :

— Îmi permiteţi să aflu şi eu de unde veniţi, señores ?

— De la Tucuman, sună răspunsul cam sec.

— Doar n-aţi călătorit cu diligenţa ?

— Nu.

— Ah, uitasem, diligenţa a sosit ieri. Cu această ocazie m-au vizitat doi señores cunoscuţi şi foarte renumiţi. O să vă mire cînd veţi auzi numele lor.

Nimeni nu-i răspunse. Doar Picaro cel şugubăţ, care nu scăpa niciodată prilejul de a-şi plasa poantele, i-o întoarse zîmbind :

— Nu ne-ar mira de loc să auzim numele lor, ci doar faptul că le-aţi rosti dumneavoastră, care, după cît se pare, sînteţi cel mai discret om de pe teritoriul Argentinei.

— O, chiar atît de departe nu merge discreţia mea. E drept că de felul meu nu sînt vorbăreţ, dar a trece sub tăcere numele unor asemena señores ar fi o impietate. Aşadar, aflaţi că unul din ei era faimosul toreador Antonio Perillo.

În ignoranţa sa nici nu observă impresia pe care această ştire o produse asupra oaspeţilor. Aceştia se

priviră între ei şi se înţeleseră din ochi să tacă. Doar Hammer întrebă cu prefăcută nepăsare :

— Şi celălalt ?

— Celălalt era un señores şi mai vestit : Gambusino Benito Pajaro.

— Aşa. Şi de unde au venit ?

— De la Tucuman, cu diligenţa. Cam tot la ora asta. Le-am închiriat doi catîri, le-am dat şi provizii pe o săptămînă, şi i-am trezit cu un ceas după miezul nopţii, fiindcă trebuiau să plece.

— Încotro ?

— La indienii moioşi care se află acum în regiunea văii Guanaco.

În acel moment hangiul fu chemat la bucătărie, prilej nimerit pentru oaspeţi de a-şi schimba între ei părerile. Tata Jaguar rosti cu glas înăbuşit :

— Să fie oare adevărat ? Tu ce spui, Geronimo ?

— Gambusino şi Perillo trebuie să fi grăbit călare, cu toată viteza, pînă la Tucuman. Asta ar fi singura explicaţie.

— Aşa cred şi eu. Foarte bine că am tras aici şi că am folosit cai de releu fără să mai aşteptăm diligenţa următoare. Gambusino a cîştigat un avans de o zi, totuşi vom ajunge înaintea lui pentru că, voind să treacă mai întîi pe la moioşi, va trebui să facă un ocol considerabil. Şi mai avem un mare avantaj : ştim din ce direcţie va veni. Îl putem aştepta dincolo de valea Guanaco.

— Ce-o fi căutînd la moioşi ? se întrebă cu glas tare unul din fîrtaţi.

— Ei, asta-i acum ! făcu Hammer. Doar e foarte uşor de ghicit. Gambusino şi Perillo umblă să pună mîna pe o comoară la *Barranca del Homicidio*. Pentru asta e nevoie de timp, poate chiar de mult timp, s-ar putea să nu le ajungă proviziile. Şi atunci e nevoie de vînat, pentru care treabă vor ei să-i angajeze pe moioşi. Totodată le trebuie oameni care să-i apere de ochii unor nepoftiţi, fie drumeţi fie vînători în trecere — pentru ca nimeni să nu-i poată surprinde la lucru şi să le descopere intenţiile. Vor pune deci străjeri moioşi care să oprească pe orice străin care se apropie.

— Dar atunci chiar străjerii ar putea ghici ce anume urmăresc dumnealor.

— N-are importanță. După ce își atinge scopul, Gambusino îi împușcă pe moioșii care l-au ocrotit și dispare pentru totdeauna cu comoara lui. Asta ca să nu-l poată găsi rudele indienilor uciși, care, firește, s-ar răzbuna.

— Mare ticăloșie ! Gambusino e un om rău și mîrșav, totuși nu-mi vine să cred că ar săvîrși asemenea faptă.

— Nu ? făcu ironic Tata Jaguar. Am tăcut multă vreme, însă astăzi voi vorbi. Ascultă : tot așa s-a purtat și cu fratele meu, care era și dînsul gambusino sau prospector, cum li se spune în Statele Unite căutătorilor de aur. Descoperise o vînă de aur foarte bogată. Atunci a apărut acest bandit care l-a ucis într-un chip bestial, l-a jefuit și a dispărut. Crima asta m-a făcut să încărunțesc, să albesc de tot. I-am luat urma criminalului, care ducea spre Argentina, însă nu am reușit să dau de el. Abia de curînd ne-am întîlnit și ne-am recunoscut reciproc. Acuma clipele unuia din noi sînt numărate, ale mele ori ale lui, nu se știe...

— Ale lui, ale lui ! interveniră toți, bătînd cu pumnii în masă.

— Stați liniștiți, îi rugă Tata Jaguar. Fără gălăgie ! Nimeni nu trebuie să afle despre ce vorbim.

Señor Rodrigo reapăru însoțit de cîțiva servitori care aduceau pe tăvi îmbietorul *asado con cuero*. Mușterii se ospătară și băură cîte un păhărel, însă chipurile lor erau atît de grave, încît gazdei îi pieri curajul să înnoade noi discuții. După cină ieșiră cu toții în curte ca să vadă catîrii. Își vînduseră caii la Tucuman, pentru că nu-i puteau folosi în munți ; de aici urmau să-și continue drumul călare pe catîri. Animale și harnașament se găseau din belșug la Rodrigo Sereno.

La lumina fînarelor și a lumînărilor aleseră numărul necesar de catîri pentru care gazda le ceru același preț modest : douăzeci de *bolivianos* exemplarul. Apoi duseră șeile în casă pentru a umple coburii cu alimente — ceea ce se făcu într-o jumătate de ceas. Între timp Tata Jaguar ceru socoteala, băgă mîna sub cingătoare și scoase un pumn de piese de aur cu care achită totul.

Imediat oamenii încălecară pe catîri și se pierdură în noapte. Señor Sereno privi lung în urma lor, mulțumit de tîrgul ce-l făcuse.

După cîtva timp, cînd abia se crăpa de dimineață, hanul fu vizitat de alți doi mușterii. Rodrigo Sereno tocmai își sorbea tacticos, printr-un tub de argint, ceaiul de maté. Oaspeții, mărunți de stat și purtînd veșminte stacojii, erau înarmați pînă-n dinți. De cum se deschise ușa, unul din ei întrebă :

— Dumneavoastră sînteți hangiul Rodrigo Sereno ?

— Da, señores.

— Atunci ne aflăm în casa, pe latinește *domus* sau și *aedificium*, pe care o căutăm. Aveți catîri de vînzare ?

— Cu plăcere, oricîți.

— Dar cu mîncarea și băutura cum stați ? Se găsește ceva și pentru noi ?

— Tot ce doriți. Luați loc și faceți comanda.

Aduse două scaune și îi pofti să se așeze la masă. O ușoară lipsă de respect se vădea în glasul lui. Noii veniți, în ciuda armelor ce purtau, nu-i inspirau prea multă considerație. Aceștia însă nu observară nimic. Comandară maté cald cu pîine și se cuibăriră comod în scaunele oferite de hangiu.

După ce le puse dinainte ceaiul, Sereno luă și el loc la masă, afișînd un aer superior și măsurîndu-i oarecum amuzat.

— Îmi permiteți să vă întreb, señores, rosti el într-un tîrziu, aveți de gînd să stați cîtva timp aici în Salta ?

— Cumpărăm catîri, deci e limpede că plecăm mai departe, răspunse răspicat Fritze Kiesewetter.

— Și de unde veniți ?

— De la Tucuman.

— Tot de la Tucuman ? Desigur că n-ați folosit diligența ?

— Nu. Am venit călare pe cai de poștă. După cum întrebați, s-ar părea că au mai venit și alții de acolo.

— Exact. Aseară am primit un grup numeros, iar alaltăieri două persoane. Și încotro mergeți, dacă mi-e îngăduit ?...

— Mai întîi la *Salina del Condor*. Însă nu cunoaștem drumul. N-ați putea să ne dați o călăuză de nădejde ?

— Cum să nu. Dacă-l plătiţi bine, vă procur imediat un om potrivit. Am un argat care a fost în cîteva rînduri acolo. Îl conving eu să vă însoţească. O să vă aştepte lîngă catîrii pe care îi puteţi vedea în orice moment.

Era greu de crezut ca peonul de care vorbea señor Rodrigo să fie un om de nădejde, altminteri hangiul nu l-ar fi cedat aşa de uşor. Cînd cei doi drumeţi dădură cu ochii de peon, acesta se declară gata să-i servească şi puse condiţii atît de avantajoase, încît căzură imediat de acord. În schimb, cu atît mai pipăraţi la preţ se dovediră catîrii. Sereno pretinse de fiecare animal cîte cincizeci de *bolivianos*, adică de două ori şi jumătate preţul cerut în ajun. La care se adăuga, fireşte, costul şeilor şi al proviziilor.

În timp ce se pregăteau alimentele, Morgenstern — conversînd cu proprietarul — îl întrebă la un moment dat :

— Aţi vorbit, señor, de nişte oameni care au sosit ieri şi alaltăieri din Tucuman. Îi ştiţi cumva pe nume ?

— Fireşte, sînt persoane binecunoscute.

— Îmi spuneţi şi mie ?...

— De ce nu. Sînt chiar mîndru că vă pot arăta ce fel de señores trag la mine. Alaltăseară a fost vestitul Benito Pajaro cu încă un domn.

— Aha, Gambusino ! Iată, aşadar, urma justă, pe latineşte *semita* sau *vestigium*. Şi celălalt trebuie să fi fost Antonio Perillo, nu ?

— Întocmai. Îi cunoaşteţi şi dumneavoastră ?

— Mai bine decît v-aţi putea imagina. Şi cine erau domnii de ieri ?

Señor Rodrigo îi privea acum şi pe cei doi muşterii cu mai puţină suficienţă şi cu mai mult respect. Cine-l cunoştea atît de bine pe Gambusino — judeca el — trebuia să fie totuşi cineva. În loc de răspuns plasă deci o întrebare :

— Vorbeaţi de o urmă. Nu cumva doriţi să-l ajungeţi din urmă pe Gambusino ?

— Într-adevăr.

— Ştiţi încotro s-a dus ?

— Cu precizie.

— Atunci trebuie să plecaţi repede căci şi dînsul părea foarte grăbit. Dar şi mai grăbiţi erau cei de aseară : peste douăzeci de bărbaţi conduşi de vestitul Tata Jaguar. Pe acesta probabil că nu-l cunoaşteţi.

— Cum să nu-l cunoaştem ! Doar facem parte din anturajul lui.

— Aşa ? Sînteţi oamenii lui şi totuşi umblaţi după Gambusino ? Să înţeleg oare că şi Tata Jaguar vrea să-l întîlnească ?

— Aţi ghicit. E vorba de o afacere foarte interesantă, pe latineşte *negotium*. Chestie vitală pentru noi. Ca să înţelegeţi...

Micul savant era cît pe ce să treacă la confidenţe faţă de hangiu. Dar Fritze, mult mai prudent, îl întrerupse :

— E vorba de o vînă de argint care cică a fost descoperită sus în munţi. Ei bine, toţi aceşti señores, ca şi noi, de altfel, se îndreaptă într-acolo. Vrem să exploatăm vîna dacă o fi ceva de capul ei.

— O, vă felicit, exclamă gazda pe un ton condescendent. O afacere la care participă Tata Jaguar şi Gambusino nu poate fi decît foarte rentabilă. Sper că de cîte ori veţi avea drum pe-aici, vă veţi aminti de mine şi veţi trage la hanul meu. Salutaţi-l vă rog pe Tata Jaguar ! Îl stimez şi îl admir din toată inima. Poftim şi dovada : pentru că faceţi parte din anturajul lui voi mai lăsa din preţul catîrilor : treizeci de *bolivianos* catîrul în loc de cincizeci ! Îngăduiţi să vă restitui diferenţa.

Le înapoie banii respectivi, ceea ce îi miră destul de mult pe cei doi omuleţi porniţi pe fapte de vitejie.

CAPITOLUL ŞAPTESPREZECE

ÎNTÎLNIRI NEAŞTEPTATE

Cine urcă dinspre răsărit Anzii Cordilieri ca să ajungă în Chile sau Peru, trebuie să se caţăre pe mai multe trepte montane care, din pricina diversităţii nivelurilor, se deosebesc şi în ce priveşte clima.

Prima treaptă, *Yungas*, atinge 1600 metri. Aici domnește exuberanța tropicală, cu vaste păduri virgine, întrerupte din cînd în cînd de pajiști cu verdeață suculentă, numite *pajonales*. Șirul *Medio Yungas* constituie cea de a doua treaptă avînd o înălțime medie de 2900 metri. Aici clima e temperată și se întind păduri uriașe, în care cresc mai ales diferite specii de *cinchona*, un fel de scorțișoară. Urmează apoi masivul *Cabezeras de los valles*, atingînd 3300 metri. Acești munți, fiind ocrotiți împotriva furtunilor, mai poartă încă bogate și diverse forme de vegetație. Cu ei se sfîrșește de fapt zona păduroasă căci pe treapta următoare arborii apar izolați și numai în locuri deosebit de ferite. Această treaptă, numită *Puna*, cu climă uscată, cu ploi rare, urcă pînă la 3900 metri. Se află aici, în afară de copaci stingheri, tot soiul de buruieni și ierburi (*gentiana, valeriana, yereta* etc.), care servesc de pășune. Și mai sus e masivul *Puna brava*, cuprinzînd cele mai înalte piscuri, tot ceea ce trece de 3900 metri. Aici se află zăcăminte mari de minereu. Trecătorile duc de la un gigant la celălalt. Ploaia se transformă adeseori, chiar și în toiul verii, în zăpadă și grindină. Iarna bîntuie viscole grozave. Călătorul ce se încumetă să treacă Anzii în acest anotimp riscă să-și piardă viața.

Dincolo de granița între Argentina cu Bolivia, unde *Puna* se mărginește cu Cazabera de sus, coboară spre răsărit o pădure destul de deasă cu arbori de *cinchona-calisaya*. În locurile deschise din jurul pădurii se află așezările indienilor moioși. Ceva mai departe, peste *Puna*, se întinde valea *Guanaco*, pe care un grup din acești indieni și-o alesese ca loc de vînătoare. Mai sus, aproape de *Puna brava*, pe un mic platou, își revarsă apele *Salina del Condor*, iar și mai sus, deasupra platoului, se cască acea prăpastie numită *Barranca del Homicidio*. În preajma ei un drumeag, încrucișîndu-se cu o potecă venind dinspre Chile, duce în jos, urcă apoi spre *Salina del Condor* și coboară iar pînă dincolo de granița Argentinei, spre Salta. Lîngă graniță, drumeagul se unește cu un altul venind mult mai dinspre nord, din Peru. Termenul „drumeag" este de fapt impropriu, căci ceea ce se înțelege la noi

prin drumeag sau potecă, nemaivorbind de șosea, e cu totul altceva. Aici catîrii calcă peste stînci și bolovani uriași, străbat coclauri și văgăuni, fără a lăsa o urmă cît de mică. Terenul pare absolut neumblat. Numai un vînător sau un ghid cu multă experiență se poate orienta în acest ținut. Călătorul neavizat pierde foarte ușor direcția și rătăcește zile și săptămîni întregi prin munți fără să găsească o cărăruie care să-l ducă la țintă. Pînă și un cunoscător, dacă nu e foarte atent, poate să nu observe locul unde se întîlnesc cele două firicele de drum și să o ia într-o direcție greșită.

Astfel a pățit-o și peonul care îi călăuzea pe cei doi germani spre *Salina del Condor*. E drept că mai fusese cîndva pe aici împreună cu alți călători, dar nu se prea sinchisise de amănuntele topografice. Iar acum nu reușea să se descurce.

Se făcuse amiază. Încă din primele ore ale dimineții peonul se purtase într-un chip foarte ciudat, schimbînd de mai multe ori direcția, luînd-o cînd la dreapta, cînd la stînga, fără nici o noimă. Se tot uita în jurul lui cam fîstîcit și jenat, dîndu-și în același timp silința să pară calm și stăpîn pe situație.

Doctorului nu-i bătuse la ochi această comportare a călăuzei. În schimb Fritze, mai perspicace, își dădu seama de adevăr. Cei trei călăreți se aflau acum într-un loc de unde se deschideau două vîlcele înguste : una spre stînga, cealaltă drept în față. Peonul se opri încercînd să-și amintească poziția terenului. Se uita în toate părțile și nu știa încotro s-o apuce. Fritze își pierdu răbdarea și întrebă :

— De ce te-ai oprit, señor ? Oi fi încurcat drumul !

— Cum de vă trece prin gînd așa ceva, replică peonul. Credeți că nu știu unde mă aflu ?

— Deh, știi mătăluță că ne aflăm în Anzi, dar mă tem că nu prea știi în ce loc anume...

— Mă luați peste picior ? Dacă-i așa, vă las, vă las aici în munți și mă întorc numaidecît, răspunse ghidul, ofensat.

— Crezi că o să te întorci acasă călare ? O să fie cam greu, făcu calm Fritze.

— Și de ce, mă rog ?

— Catîrul pe care șezi e al nostru! Așa că va trebui s-o cam iei pe jos.
— Și dacă nu vi-l dau?
— Nu vorbi prostii! Doar vezi că sîntem înarmați și în locurile astea hoții sînt împușcați în doi timpi și trei mișcări fără să li se ceară părerea. Cum ne întorci spatele, cum îți ard un glonț în dos! Și acum hai, condu-ne mai departe, dacă știi într-adevăr drumul!
Peonul nu avea de loc înfățișarea unui om fricos; îl intimidă totuși atitudinea energică a lui Fritze și o porni spre vîlceaua din stînga. Cei doi mărunței îl urmară.
Vîlceaua cotea în fel și chip, ba într-o direcție, ba într-alta. Părea să nu se mai sfîrșească și se îngusta treptat ajungînd pînă la urmă un soi de văgăună strîmtă ce semăna cu un *cañon* nord american.
Peonul călărea din ce în ce mai încet. Își dădea seama că nu mai fusese pe aici, căci nu văzuse niciodată o văgăună atît de alungită și întortocheată. În sfîrșit, se opri:
— M-ați zăpăcit adineauri. Nu trebuia s-o iau la stînga, ci drept înainte. Acela era drumul. Să ne întoarcem, señores!
— Mi-am închipuit eu, mormăi supărat Fritze. Acum o să batem drumul ăsta lung înapoi. Barem dacă ai ști că celălalt e bun?
— Știu. Întoarceți fără grijă. Am cîrmit prea mult la stînga. Trebuie s-o luăm spre dreapta în jos.
— Dacă-i așa, mă bucur, fiindcă...
Se întrerupse în mijlocul frazei și trase cu urechea.
— Ce s-a întîmplat? întrebă Morgenstern. Ai auzit ceva?
— Da. Parcă am auzit un zgomot. Ascultați!
Nu se înșelase. Zgomotul se repetă. Suna ca un tropot de copite ce se apropia din ce în ce mai mult.
— Nu cumva ne aflăm totuși pe drumul cel bun? se întrebă peonul, înseninîndu-se la față.
Văgăuna cotea din nou înaintea lor. De după cot se iviră trei călăreți. Primul era fără îndoială un catîrgiu, un *arriero*. Venea apoi un catîr foarte încărcat și, în urma lui, un călăreț care părea să fie stăpînul bagajelor.

Acesta, înalt de statură și bine înarmat, purta veșmîntul tradițional al băștinașilor. Avea părul și barba blonde, iar ochii de culoare deschisă, ca la semințiile nordice, îi ațînteau cu mirare pe cei trei călăreți apăruți pe neașteptate. În spatele lui se afla un alt catîrgiu.
Se opriră față-n față și se măsurară cîteva secunde fără a scoate un cuvînt. Apoi al treilea dintre călăreți se adresă peonului:
— E cu putință? Ori mă-nșel? Nu ești dumneata Mazeso, peonul lui Rodrigo Sereno din Salta?
— Așa e, răspunse cel interpelat. Dar de unde mă cunoașteți?
— De la Salta. Obișnuiesc să trag la stăpînul dumitale și te-am văzut acolo. Nu cumva ești călăuza acestor doi señores?
— Întocmai.
— *Cielo!* Ce-ți veni s-o faci pe călăuza prin munți?
— Cunosc eu munții mai bine decît credeți dumneavoastră, răspunse peonul, ofensat. Și, afară de asta, nici nu vrem să trecem munții.
— A, vreți să rămîneți de partea astălaltă? Atunci se schimbă situația. Dar ați depășit deja limita *Punei* și drumul ăsta vă duce la *Puna brava*, un ținut nepopulat. Îmi dai voie să te întreb încotro vă duceți de fapt?
— Acolo de unde veniți dumneavoastră, adicătele la *Salina del Condor*.
— Salina? *Dios!* Îți închipui că noi venim de-acolo?
— Sînt convins.
— Zău? Află că te înșeli, băiete. Noi venim din Peru și mergem la Salta. Nu există decît două drumuri, cel pe care ne găsim acum și altul care vine dinspre Chile, trece pe lîngă *Salina del Condor* și se întîlnește cu primul într-un punct situat la o jumătate de zi călare în spatele vostru.
— Bineînțeles. Asta o știu și eu.
— Dar nu-ți dai seama, se pare, că v-ați rătăcit. Ai scăpat din vedere locul unde se întîlnesc cele două drumuri. Trebuia să cîrmiți la stînga, nu să mergeți drept înainte.

— Exact cum gîndeam eu ! se răsti Fritze la peon. Trebuia să ţinem stînga, iar dumneata trăgeai mereu la dreapta. Ne-ai tot purtat aiurea şi ne-ai mîncat vreo trei sferturi de zi.

— Nu, señor, nu e chiar atît de mult, i se adresă politicos străinul. Drumul cel bun urcă spre vest în munţi. De la capătul văgăunii îl atingeţi în trei ore.

— Hm ! făcu îngîndurat Fritze. Noroc că v-am întîlnit. Dacă ar fi fost după călăuza noastră, am fi ajuns să putrezim pe undeva, căci dumnealui voia să ne întoarcem şi s-o luăm spre dreapta. Aşa ne-a mai venit inima la loc. Vasăzică în trei ore putem ieşi la drumul cel bun. Mă-ntreb doar în ce fel o să mergem. Văd că e o îngrămădeală de munţi şi stînci, de văi şi rîpe, că te şi miri cum poate să treacă cineva pe-aici.

— Adevărat. Numai cine cunoaşte bine locurile se poate încumeta pînă sus. De aceea cred că e cazul să vă întoarceţi. Călărim împreună pînă la răscrucea de care vorbeam, apoi vă arăt eu ce aveţi de făcut.

— Toate bune, dar asta nu ne ajută cu nimic. Am pierdut o mulţime de timp şi, dacă facem cale întoarsă, pierdem şi mai mult.

— Sînteţi chiar atît de grăbiţi ?

— Fireşte. Trebuie să ne întîlnim la *Salina del Condor* cu nişte persoane pe care probabil că le cunoaşteţi măcar din auzite. E vorba de trupa Tatii Jaguar din care facem şi noi parte.

— Tata Jaguar ? Îl ştiu ! E cel mai vestit om al munţilor. M-am întîlnit cu el în cîteva rînduri. Îmi pare cu atît mai rău că nu vă pot fi de folos. Señorul aci de faţă ne-a angajat să-l însoţim pînă la Salta. Prin urmare, vă repet ce-am spus : cel mai bun lucru e să vă înapoiaţi cu noi.

Străinul cel blond ascultase întreaga discuţie, atent, tăcut, scrutîndu-i mereu pe doctor şi pe servitorul său. Acum îşi scoase ceasul, îl consultă şi se adresă catîrgiului care vorbise pînă atunci :

— Cunoşti destul de bine regiunea ca să-i scoţi pe aceşti domni la drumul cel bun ?

— Da.

— Fără să întîrzii pînă după apusul soarelui ?

— Fără.

— Drumul acela se întîlneşte cu al nostru pe direcţia Salta ?

— Întocmai.

— Atunci poţi să-i ajuţi fără să-mi strici cu nimic. Dumneata îi conduci, iar eu mă ţin după voi. Cele trei ore le recîştigăm mîine, în schimb domnii aceştia ar pierde mai mult de o zi. Dacă pînă diseară îi scoatem la drumul cel bun, poate că vor fi de acord să petrecem noaptea împreună, iar dimineaţa să ne vedem fiecare de ţinta lui. Haideţi, să pornim !

Îşi întoarse catîrul fără să mai aştepte răspuns. Cei doi însoţitori îl imitară. Astfel Morgenstern şi Fritze nu mai avură nimic de făcut decît să-i urmeze. Trecerea fiind foarte îngustă, nu putură mîna mai repede ca să-l ajungă pe străinul din faţă şi să-i mulţumească pentru amabilitate. Convoiul îl încheia ghidul lor, care, pocăit de-a binelea, nu mai cuteza să sufle un cuvînt.

În mai puţin de un sfert de ceas ajunseră la capătul văgăunii. De pe un mic tăpşan puteai să vezi limpede munţii ce se înălţau la vest. Apoi terenul cobora într-o vale strîmtă care se lărgea treptat şi se strecura iarăşi în sus printre munţii înalţi şi abrupţi, cu piscuri pleşuve. Numai pe coastele munţilor se iţea, ici şi colo, cîte un petic de verdeaţă. Apa lipsea cu desăvîrşire. Lîngă tufele rare catîrgiii şi peonul se opriră ca să adune ceva crengăriş.

Acum, în fine, Morgenstern găsi prilejul să se prezinte amabilului străin şi să-i mulţumească. Îşi mînă catîrul pînă în dreptul acestuia şi vorbi în spaniolă :

— Señor, ne-aţi acordat un sprijin pe care nici n-am fi îndrăznit să vi-l cerem. Permiteţi să mă recomand : Morgenstern, doctor Morgenstern. Am venit din Germania pentru studii paleontologice. Acesta e servitorul meu Fritze Kiesewetter.

— Sînteţi germani ? se bucură blondul, vorbind în cea mai curată limbă germană. Ce plăcere să pot fi de folos unor compatrioţi de-ai mei !

— Vasăzică şi dumneavoastră ?...

— Exact. Și eu. Și o spun cu mîndrie.
— Născut dincolo sau dincoace ?
— Dincolo, în patrie. Mă numesc Engelhardt și profesiunea mea... de fapt nu mai am nici una. Am trăit pînă acum în Peru, la Lima, dar mi-am vîndut întreprinderea și mă întorc în Germania. Deocamdată mă duc prin Salta la Buenos Aires unde am niște rude.
— Din Buenos Aires venim și noi. Am stat la bancherul Salido. Poate îl cunoașteți...
— Salido ? Și n-ați auzit acolo de numele meu ? întrebă Engelhardt cu vizibilă încordare.
Micul savant rămase o clipă pe gînduri, apoi zise :
— Cînd mi-ați spus adineauri că vă cheamă Engelhardt, numele mi s-a părut într-adevăr cunoscut... Dar de unde ?... Hm ! Hm !
— Dom' doctor, sări bucuros Fritze. Păi sigur că am auzit de numele ăsta ! Nu pricepeți că domnul Engelhardt, e ca să zic așa, genul masculin al părinților lui Anton ?
Doctorul căscă gura, se uită mai întîi la Fritze, apoi la Engelhardt, își mai mută de cîteva ori privirea de la unul la celălalt și răspunse clătinînd din cap :
— Te înșeli, Fritze. Dacă ar fi tatăl lui Anton, n-ar trece Anzii spre Argentina tocmai cînd băiatul lui, pe latinește *puer* sau *filius*, se află în drum spre Peru.
— Ei, aflați domnule doctor, că sînt într-adevăr tatăl lui Anton, pe care l-ați cunoscut în casa lui Salido, confirmă Engelhardt. Numai că fiul meu nu e în drum spre Lima, deoarece i-am telegrafiat lui Salido că voi veni eu însumi să-l iau de-acolo.
— Atunci telegrama n-a sosit la timp. Fiul dumneavoastră a plecat cu siguranță din Buenos Aires. Am călătorit mai multe zile împreună. Dar nu înțeleg de ce Salido nu v-a răspuns imediat prin telegraf.
— Asta n-ar fi greu de înțeles. Sau poate nu știți că între Peru și Chile a izbucnit războiul ?
— Habar n-am.
— Din cauza măsurilor excepționale, Peru e complet izolat de Argentina. Am și aflat că telegrama mea a fost ultima expediată de-acolo. Prin urmare, nici răspunsul

lui Salido n-ar mai fi putut ajunge la Lima. Pînă acum eram ferm convins că Anton se mai găsește la el. Supărătoare complicație.
— Spuneți că v-ați vîndut întreprinderea ?
— Să precizez, domnule doctor... Eu sînt bancher. Ori, împrejurările sînt de așa natură, încît riscam să-mi pierd averea din cauza războiului. Spre norocul meu s-a ivit o posibilitate de a-mi lichida afacerea în condiții foarte bune și m-am folosit imediat de acest prilej. Dar nu am vîndut numai banca, am lichidat toată averea mea imobilă. Astfel am putut să părăsesc în grabă țara, unde împrejurările politice îmi primejduiau și avutul, și tihna vieții. I-am telegrafiat lui Salido că voi călători pe uscat peste Anzi, căci mai am cîte ceva de rezolvat la Salta, Tucuman și Cordova. Soția și celălalt fiu al meu au preferat drumul pe apă. Am fost de acord cu ei, deoarece găsisem o navă nouă, solidă, al cărei căpitan mi-e prieten. Urma să ne întîlnim cu toții la Buenos Aires, în speranța că Anton se mai află acolo. Dar iată că a plecat ! Ce ghinion ! La Lima n-o să ne găsească și îl vor obliga să intre în armată, căci e foarte bine dezvoltat pentru vîrsta lui...
— Nu vă faceți griji, îl întrerupse Fritze. Anton al dumneavoastră nu va trece în Peru. Oamenii din jurul lui sînt destul de deștepți să nu-l lase să treacă tocmai acum.
— De unde știți ? Cum de sînteți așa de sigur ?
— Îi cunosc eu pe oamenii aceia.
— Atunci spuneți-mi și mie cine sînt, unde-i pot găsi.
— La *Salina del Condor*. Dragul dumneavoastră Anton e cu Tata Jaguar și cu încă vreo douăzeci de bărbați viteji. Așa că, nici o grijă.
Umbra de amărăciune dispăru subit de pe chipul lui Engelhardt. Își lovi palmele de bucurie și exclamă :
— Așa ! E cu Tata Jaguar ! Prin urmare sus, la *Salina del Condor* ? Păi nu e prea departe de aici.
— Taman așa. Tata Jaguar trebuia să-l conducă peste munți, dar o să vi-l predea dumneavoastră viu și nevătămat.
— Ce coincidență miraculoasă !

— Nu e nici un miracol, interveni micul savant. Asta se datorează inimii bune cu care sînteți înzestrat. Dacă ați fi trecut pe lîngă noi fără să vă pese de încurcătura în care ne aflam, ați fi deplîns multă vreme absența băiatului. Stați să vă povestesc.

Bravul savant se pregăti să înceapă o istorie lungă, probabil de la potop încoace. Dar Fritze, realist ca întotdeauna, îi curmă avîntul :

— Nu acum, domnii mei, nu acum. Doar știți cît am întîrziat. Iar acolo sus ne așteaptă ai noștri. Hai să pornim ! Puteți vorbi și pe drum. Ș-apoi, la primul popas, vom avea timp berechet să ne istorisim verzi și uscate.

Ceilalți doi îl aprobară și îl urmară imediat. Drumul urca printre munți și părea să coboare din nou de partea cealaltă. Cei doi *arrieros* și peonul, care o luaseră înainte, se opriră sus așteptînd. Cînd se reuniră cu toții, călătoria continuă cu îndoită grabă. Treceau prin depresiuni adînci și se cățărau pe pante atît de abrupte, încît nici un cal n-ar fi făcut față unor asemenea încercări. Soarele cobora îndărătul munților și catîrgiul care își asumase rolul de ghid îi îndemnă la și mai mare viteză. Sus, în văzduh, plutea un condor. Ghidul îl arătă cu mîna și rosti :

— Se îndreaptă spre cuib. Să ne grăbim și noi pînă nu se întunecă. N-a mai rămas decît vreo jumătate de oră.

— Și drumul pe care îl căutăm mai e departe ? întrebă Engelhardt.

— În cîteva minute am ajuns.

— Și unde putem înnopta ?

— E un loc destul de aproape. Numai că, din păcate, se află la nord, nu la sud pe unde vom merge mîine. Ori asta înseamnă pierdere de timp.

— Vrei să spui că e pe direcția *Salina del Condor ?*

— Da.

— Atunci e bine, am hotărît să nu mă mai duc direct la Salta. O luăm întîi spre *Salina*. Închipuie-ți, dragă, am luat cunoștință chiar acum că fiul meu se află împreună cu Tata Jaguar !

Peste puțin dădură de un teren nisipos. Îl străbătură în parte pînă ce ghidul îi opri :

— Vedeți, señores, aceste urme pe nisip ? Sînt vechi, pe jumătate șterse, greu de recunoscut. Dar ele ne arată că acesta e drumul spre *Salina*. Să mai mergem o bucată, repede.

Își mînă catîrul la galop și ceilalți făcură la fel. Merseră așa în goana mare pînă ajunseră lîngă un lanț de stînci despicate. Aici *arriero* își struni catîrul și arătă spre un fel de peșteră scundă, dar destul de încăpătoare :

— Iată unde vom dormi, señores ! Peștera are două intrări. Aici vîntul nu pătrunde. Încingem un foculeț, ne învelim cu păturile și dormim de-a mai mare dragul ca într-un *rancho*.

Descălecară ca să cerceteze grota. Nu avea perete în fund. Între cele două intrări, pe o distanță de vreo douăzeci de pași, se întindea un spațiu gol, boltit, de forma unui semicerc cu capetele desfăcute în afară. Chiar în fața grotei creștea iarbă puna, destul de măruntă dar deasă, oferind catîrilor o hrană excelentă. Catîrii fură despovărați de șei și căpestre, apoi li se împiedicară picioarele ca să nu se poată depărta prea mult.

La ultimele raze ale zilei oamenii își pregătiră popasul. Potriviră șeile drept pernă, întinseră păturile și își amenajară astfel niște culcușuri cum nu s-ar fi putut închipui mai bune într-o asemenea sălbăticie. Cînd se întunecă de tot, aprinseră focul. Strînseseră pe drum o mulțime de crengăriș, încît aveau ce arde cîteva ore în șir.

Apoi, după ce îmbucară cîte ceva, se puseră pe fumat din țigările lui Engelhardt, care mai dispunea de o mică rezervă.

De o parte a focului ședeau cei doi *arrieros* și peonul, întreținîndu-se în spaniolă, iar de cealaltă parte cei trei germani discutau în limba lor maternă. Fritze și Morgenstern îi relatară bancherului cele întîmplate la Buenos Aires și mai tîrziu, pe drum. Engelhardt ascultă, firește, cu cel mai mare interes. Nimeni nu se gîndi să pună vreun străjer de pază. Dacă Tata Jaguar s-ar fi aflat aici, cu siguranță că n-ar fi uitat să ia măsurile de precauție absolut necesare într-un asemenea ținut.

După cum spuneam, Gambusino și Antonio Perillo, se îndreptaseră mai întîi spre valea Guanaco, unde vînau

indienii moioşi. Intenţionau să angajeze pe cîţiva dintre aceştia pentru „expediţia" lor de la Rîpa omorului. Îşi luaseră, ce-i drept, provizii de la Salta, dar în nici un caz suficiente în împrejurările date. Gambusino era hotărît să nu renunţe pînă nu va descoperi tezaurul căutat. Aceasta putea să ceară zile, chiar săptămîni întregi. Era deci nevoie de oameni care să facă rost de vînat, de carne, şi aceasta cădea în sarcina moioşilor. Apoi, ca să nu fie surprinşi de trecători, Gambusino plănuia să pună de pază doi străjeri, unul sus, celălalt în josul rîpei. Ori, pe aceştia avea să-i aleagă tot dintre moioşi.

Bineînţeles că indienii nu trebuiau să aibă acces în perimetrul unde ar fi putut să fie ascunsă comoara. Dar cum să justifice în faţa lor tainica şi poate lunga întîrziere a celor doi albi în rîpă ? Gambusino chibzui mult, apoi se adresă lui Perillo :

— Cu şmecherii ăştia nu merge să le înşiri braşoave. Trebuie să apelăm la ceva mistic, divin, pricepi ? Numai aşa îi putem păcăli. Ce-ai zice de un jurămînt ?

— Într-adevăr, e cel mai bun lucru. Le vom spune că, fiind cîndva în primejdie de moarte, ne-am legat cu jurămînt să săvîrşim o faptă plăcută Domnului. De aceea trebuie să fim numai noi singuri în rîpă şi să nu ne tulbure nimeni. Indienii sînt extrem de superstiţioşi. Se vor supune cu teamă şi respect ; nici n-o să aibă curajul să ne spioneze.

— Da. Şi după ce găsim comoara, ne descotorosim de ei. N-o să fie prea greu, că doar nu luăm cu noi decît vreo şase sau vreo opt inşi.

Bandiţii se bucuraseră de o primire prietenească la moioşi şi îşi expuseră dorinţa în faţa căpeteniei. Acesta nu numai că le asigură sprijinul cerut, dar se şi oferi să participe personal la expediţie. Bineînţeles că oferta îi indispuse pe ticăloşi, dar cum un refuz ar fi fost o gravă jignire şi, evident, ar fi dus la retragerea ajutorului promis, trebuiră vrînd-nevrînd să accepte propunerea.

Porniră, aşadar, împreună cu căpetenia şi cu încă şapte indieni din valea Guanaco spre *Barranca del Homicidio*. Distanţa nu putea fi parcursă într-o singură zi. Spre seară ajunseră la drumeagul ce ducea spre *Salina del Condor*.

Îl urmară pînă se făcu întuneric. Gambusino voi să poposească în cel dintîi loc mai acceptabil, însă Cuţit-Tăios, căpetenia, se împotrivi :

— În curînd va bate vîntul rece de miazănoapte, aşa că trebuie să găsim un loc ferit.

— Şi ştii unde ?

— Ştiu. Nu departe de aici este o peşteră cu două intrări.

— Atunci du-ne acolo.

Îşi continuară drumul : Cuţit-Tăios în frunte, ceilalţi în spatele lui. Deodată căpetenia se opri brusc şi se plecă mult înainte scrutînd depărtarea.

— Ce-i ? Ai zărit ceva ? întrebă Perillo cu glas scăzut.

— Da, răspunse indianul. Parcă arde un foc în peşteră.

— O fi cineva înăuntru ! Cine să fie ?

— Să văd. Ţineţi-mi catîrul şi aşteptaţi-mă aici liniştiţi.

Coborî din şa şi se depărtă tiptil. Ceilalţi descălecară la rîndul lor. Abia peste un sfert de oră căpetenia se întoarse cu rezultatul :

— În faţa peşterii şi puţin mai încolo pasc nişte catîri, iar înăuntru stau şase oameni la foc.

— Indieni ? se interesă Gambusino.

— Albi.

— Înarmaţi ?

— Bine de tot

— Şi ce fac ?

— Vorbesc. Trei pe spanioleşte, ceilalţi într-o limbă pe care n-o înţeleg de fel.

— Ciudat, cît se poate de ciudat. Vreau să-i văd şi eu.

Îi făcu semn lui Perillo şi se furişară amîndoi. Lumina din peşteră le călăuzea paşii. Deşi pe un teren necunoscut, totuşi nu se puteau rătăci. În apropierea grotei se lăsară pe burtă şi înaintară tîrîş pînă lîngă intrare.

— Dacă iese vreunul afară, ne vede, şopti Perillo.

— Numai dacă dă peste noi, altminteri nu. Aici e întuneric pe cînd înăuntru e lumină. Asta îi împiedică să ne vadă. Putem să mai înaintăm.

Se mai apropiară puţin. Acum puteau să se uite în peşteră. Îl zăriră pe peon şi pe cei doi *arrieros*. Pe ceilalţi trei nu-i vedeau, dar îi auzeau vorbind. După cîtva

timp Gambusino își trase complicele de mînecă și se înapoiară o bucată, ridicîndu-se apoi în picioare.

— L-ai recunoscut ?

— Pe cine ?

— Pe argatul hangiului din Salta.

— Da.

— Și ceilalți doi ? Parcă nu-i cunosc.

— Sînt catîrgii, după cum îi arată îmbrăcămintea. I-am mai întîlnit eu undeva, dar nu-i știu pe nume. Ai înțeles cumva ce limbă vorbesc ăilalți trei ? Franceză nu-i, nici portugheză, nici engleză.

— Sună a nemțește. Am auzit de multe ori nemți vorbind între ei la Buenos Aires

— *Demonio !* Nu cumva...

— Ce ?

— Taci nițel ! Trebuie neapărat să-i vedem la față. Peștera mai are o intrare. Dacă ne strecurăm pînă acolo cred că-i putem vedea, fiindcă șed de cealaltă parte a focului. Hai !

Făcură un ocol ca să nu treacă prin fascicolul de lumină și se apropiară tîrîș de cea de-a doua intrare.

Bănuiala lui Gambusino se adeveri. Cei trei germani ședeau în bătaia luminii — Engelhardt cu fața la spionii de afară, pe care firește că nu-i zărea, doctorul și Fritze întorși în profil.

Gambusino îl apucă de braț pe Perillo și, în furia lui, îl strînse atît de tare, încît toreadorului îi veni să țipe. Dar se stăpîni și îi făcu lui Perillo semn să vină după el. După ce ajunseră în siguranță, Gambusino scrîșni printre dinți :

— Blestemate creaturi ! Cum naiba de-au pătruns și aici în peșteră ?

— Or fi avînd pe dracul în ei...

— Doar așa. Ne împiedicăm mereu de mutrele lor. Am greșit, ce-i drept, crezînd că unul din ei ar fi Glotino, dar și așa tipii ăștia sînt o primejdie permanentă. Cum avem ceva important de făcut, hop și ei în calea noastră.

— Asta încă n-ar fi mare lucru. Mai rău e că prin preajma lor se află de obicei Tata Jaguar.

— Ai dreptate. Să sperăm totuși că de astă dată nu l-o fi adus diavolul și pe el.

— Deh, poți să știi ? ! Cu ăsta nu-i de joacă.

— Pe mine, unul, mă liniștește faptul că în peșteră nu se află decît șase sei. Înseamnă că nu mai e nimeni afară de cei șase inși dinlăuntru, deci pentru moment nu avem ce să ne temem de Tata Jaguar.

— Și cum procedăm ? Ne urmăm drumul ? Eu aș avea poftă să-i învăț odată minte pe acești nemțișori.

Gambusino chibzui o clipă, apoi :

— Am o idee...

— Ei ?

— În fond, ei personal nu reprezintă nici un pericol serios. Și chiar dacă nu sînt atît de milostiv, încît să-mi pese, la o adică, de viața unui om, totuși găsesc că ar fi inutil să-i omorîm. În schimb, luîndu-i ostatici, putem să-l ținem în șah pe Tata Jaguar, dacă se află cumva pe aproape.

— Vrei să-i cărăm după noi ?

— Hm ! Prea comod n-ar fi. Însă cred că merită : sînt bogați.

— De unde știi ?

— Bănuiesc. Cine întreprinde asemenea expediții nu se poate să nu fie bogat. Dar pe bălaiul acela îl cunoști ?

— Nu.

— Și doar ai fost în Peru, la Lima !

— Păi ce, crezi că-i de-acolo ?

— Sigur. L-am văzut în cîteva rînduri. El însă nu mă știe. N-ai auzit de Engelhardt ?

— Bancherul din Lima, grangurul, milionarul ?

— Exact.

— El să fie ?

— Cum te văd și cum mă vezi. Doar îl știu foarte bine. Gîndește-te numai ce preț de răscumpărare am putea stoarce.

— Grozav ! Minunată idee ! Dacă nu găsim comoara, ne scoatem pîrleala cu acest Engelhardt. O să dea jumătate din averea lui ca să-l eliberăm.

— Să-l eliberăm ? Ca pe urmă să ne hăituiască ? Mare prostie ! Întîi să scoată paralele, apoi îl lichidăm. De acord ? Chiar dacă găsim comoara, n-o să ne strice și banii lui.

— Într-adevăr, așa e. Atunci punem mîna pe el și pe mărunțeii cei doi ?

— Firește.

— Și ce se-ntîmplă cu ceilalți ?

— Îi găurim. Trei gloanțe sau... cuțitul.

— Diablillo ! Scurt pe doi. Doar n-o să ne pierdem vremea ! Numai să nu se opună indienii noștri...

— Le promitem o parte din pradă, iar mai tîrziu îi dăm la ciori. Stai tu aici pînă mă-ntorc !

Se depărtă tiptil în timp ce Perillo se lungi pe burtă. După o vreme, Gambusino se întoarse, însă nu singur, ci însoțit de căpetenie și de șase indieni. Al șaptelea rămase să păzească animalele.

— S-au învoit, șopti Gambusino. Pe bancher îl lasă în seama noastră, iar dînșii îi prind pe cei doi aiuriți. Dar nu vor să ucidă pe nimeni, așa că trebuie să ne ocupăm noi de peon și de *arrieros*. Uite că ți-am adus și pușca.

— Dă-o-ncoace ! Doar nu contează cine o să le ia piuitul, noi sau moioșii ! Mergem ?

— Imediat. Tu și cu mine ne strecurăm de partea unde șed catîrgiii ; moioșii iau în primire cealaltă intrare a peșterii. Cînd aud focurile noastre de armă, dînșii pătrund înăuntru, se aruncă asupra nemților, îi dezarmează și îi leagă fedeleș. Totu-i aranjat. Hai !

Făcură un ocol și se apropiară de intrare într-atît ca să-și poată vedea victimele.

— Eu mă ocup de cei doi *arrieros*, tu vezi de peon, îi șopti Gambusino complicelui său. Ochim în cap. E mai sigur. Număr pînă la trei și apăsăm pe trăgaci. Gata ?

— Gata, răspunse Perillo, ducînd pușca la ochi.

— Ia bine ținta ! Unu... doi... trei !

Pe „trei" îl rosti cu voce tare și, în același timp, slobozi încărcătura din ambele țevi. Perillo trase la rîndul lui. Sărmanii oameni se prăbușiră loviți în cap. În aceeași clipă moioșii scoaseră un urlet sălbatic și se năpustiră în peșteră. Totul se petrecu fulgerător de repede, încît Morgenstern, Fritze și Engelhardt se pomeniră doborîți și legați fără ca măcar să facă un gest de împotrivire. Apoi indienii scoaseră afară cadavrele celor uciși, despuindu-le complet.

Gambusino înteți focul și, împreună cu Perillo, se postă astfel în fața prizonierilor, încît aceștia, deși încă năuci de spaimă, să-și poată da seama în mîinile cui au căzut.

— Bine-ați venit în munți, señores ! rosti el, batjocoritor. Încîntat de revedere. S-ar zice că mi-e sortit să mă bucur mereu de prezența dumneavoastră. Ce mai faceți ? Cum vă simțiți ?

— Foarte bine, señor, răspunse Fritze, care-și revenise primul, căznindu-se să nu-i ofere lui Gambusino satisfacția de a-l vedea abătut sau îngrozit. Dacă v-ați simți ca mine, ați fi de invidiat.

— De fapt mă interesează mai puțin persoana și mai mult avutul dumneavoastră. Cum stați cu el, bine ?

— Strașnic !...

— Atunci puteți plăti o sumuliță pentru răscumpărare ?

— Oho ! Și încă ce sumă !

— Așa... Dar banii îi aveți la dumneavoastră ?

— Din păcate nu. Îi am depuși la bancherul meu.

— Nu face nimic. Îmi dați un mandat de plată. Dar cu dumneata cum stăm ?

„Dumneata" era doctorul Morgenstern. Fritze răspunse în locul lui :

— E nevoiaș, señor. Toată averea o poartă în buzunar. Un pumn de *bolivianos*, asta-i tot.

— Atunci va crăpa. Nu-l eliberez decît contra plată.

— N-are dînsul grijă de asta. Știe că plătesc și pentru el. Care-i suma ?

— Zece mii de *bolivianos* amîndoi. Mai puțin nici că se poate.

— Bine. O să-i încasați. Dați-mi cerneală, toc și o bucată de hîrtie. Întocmesc imediat ordinul de plată.

— Stai puțin. Nu e nici o grabă. Trebuie să mă înțeleg și cu señorul de alături.

Se plantă provocator în fața lui Engelhardt și-l întrebă :

— Mă cunoașteți, señor Engelhardt ?

— Nu, răspunse acesta cu sufletul ușurat, aflînd că nu e vorba de moarte, ci numai de bani.

— Nu? Ei, nu face nimic. O să mă cunoașteți în curînd. Și dacă veți fi la fel de înțelegător ca și señorul acesta micuț care nu s-a tocmit nici pentru o centimă din cei zece mii de *bolivianos*, atunci cunoștința noastră va fi o plăcere pentru ambele părți.

— Și cît pretindeți ca să mă eliberați?

— Asta se va stabili după ce voi fi aflat cît valorează averea dumneavoastră. Am obiceiul să calculez în procente și...

Fu întrerupt. Intrase căpetenia făcîndu-i un semn grăbit. După ce Gambusino se apropie, Cuțit-Tăios îi spuse în șoaptă:

— Nu sîntem singuri aici, ne spionează cineva. Unul din oamenii mei a zărit o umbră tîrîtoare.

— Poate că era un animal.

— Nu, señor, era om. Cînd s-a văzut descoperit, a sărit în picioare și a zbughit-o.

— Și nu l-ați urmărit?

— Parcă se putea pe întunericul ăsta?! A dispărut într-o clipă.

— *Que disgusto!* Atunci trebuie s-o ștergem repede. Cine știe ce fel de oameni umblă pe aici!

— Cu siguranță că e Tata Jaguar, se băgă în vorbă Antonio Perillo, care venise lîngă ei și auzise discuția.

— Ba nu-i el. Altminteri n-ar întîrzia să ne atace și să-i elibereze pe prizonieri. Dar oricine ar fi, nu trebuie să dea de noi. O să facem ceva ca să-l derutăm.

Se apropie de foc, îl stinse ca să nu-i trădeze și, cu glas reținut, distribui niște ordine. Cîțiva indieni adunară laolaltă catîrii prizonierilor și ai celor uciși, iar alții îi duseră pe captivii legați spre locul unde se aflau animalele păzite de un moios. Acolo se iscă o mică zarvă, apoi grupul se puse în mișcare, dar nu spre *Salina del Condor*, ci în sens opus. Terenul, pînă atunci atît de animat, se scufundă iarăși în întuneric. Totul era tăcut, încremenit.

Încremenit și nu prea. Căci nu departe de peșteră doi oameni, care stătuseră lipiți de peretele stîncii, se desprinseră imediat de la locul lor.

— Te-au zărit, stăpîne, șopti unul. De aceea au spălat putina. Mare lucru că nu te-au prins.

— Pe mine, dragă Anciano? Asta niciodată! răspunse Haucaropora. Au luat-o în altă parte ca să ne ducă de nas. Dar cu noi n-o să le meargă. Sîntem mai iuți de picior decît catîrii. Cu siguranță că se duc la *Salina*. Hai repede, să le-o luăm înainte și să-l vestim pe Tata Jaguar!

Cei doi urmași ai vechilor peruvieni dispărură în bezna nopții. Fuseseră trimiși în recunoaștere de către Tata Jaguar, cu misiunea de a-l anunța cînd se apropie Gambusino. Inițial acesta avusese un avans de o zi, dar îl întîrziase popasul la indienii moioși. În timp ce Tata Jaguar și ai săi se deplasaseră drept la țintă, Gambusino — obligat să facă acest ocol — rămăsese în urmă. Astfel grupul lui Hammer sosise deja la *Barranca* și își organizase tabăra în apropiere.

CAPITOLUL OPTSPREZECE

TESTAMENTUL INCASULUI

Barranca del Homicidio, adică Rîpa omorului, era desigur un nume înfricoșător, și locul însuși ca și împrejurimile se potriveau cu acest nume. Soarele de amiază dogorea deasupra unui peisaj dezolant. Neînsuflețite și golașe se înălțau în vest masivele munților. Povîrnișurile stîncilor erau pustii și, de jur împrejur, pe coaste și în văgăuni, nu creștea nici urmă de vegetație.

În ce privește rîpa propriu-zisă, aceasta se prăvălea în adînc, abruptă, neîngăduind coborîșul de-a călare. Nu te puteai deplasa decît pe jos și cu multă băgare de seamă. Nici aici, fie pe pereți, fie pe fundul rîpei, nu creștea fir de iarbă sau buruiană. Doar la o margine, unde opriseră călăreții, se zăreau rădăcini pe jumătate smulse din pămînt, rupte, retezate spre a fi folosite pentru foc de către drumeții ce trecuseră pe-acolo. Sus, pe stînca lucie, nici chiar copitele catîrilor nu puteau lăsa vreo urmă, iar fundul era plin de bolovani desprinși din pereții rîpei. Nu departe de grupul călăreților, la vreo cincizeci de pași de gura prăpastiei, se afla un mare bloc de piatră

suspendat, dedesubtul căruia se deschidea un fel de lăcaș unde s-ar fi putut strecura un om ca să se ferească de vînt și ploaie.

Tata Jaguar îi arătă lui Anciano blocul respectiv:

— Acolo trebuie să se fi tupilat Antonio Perillo ca să-l pîndească pe incas pînă a doua zi dimineața cînd l-a omorît. Nu se află aici alt loc unde să te poți ascunde. Undeva jos de tot zace comoara cea tainică și tăcută.

Cei doi vorbeau acum despre comoară deschis, pe față, în prezența celorlalți, folosind și cuvîntul „incas" — căci Anciano și Hauca renunțaseră cu timpul la discreția lor, atît de prudentă.

Aprobînd spusele Tatii Jaguar, bătrînul Anciano completă:

— Ascunzătoarea pe care o caută Gambusino și Perillo e dincolo, în văgăuna cealaltă.

— Cunoști locul ? întrebă Tata Jaguar.

— Îl cunosc.

— Și Hauca ?

— Nu. Pentru dînsul e încă o taină, fiindcă abia de curînd a împlinit vîrsta la care, potrivit dorinței tatălui său, urmează să afle întregul adevăr.

— Și o să-l afle de la tine ?

— Da.

— Înseamnă că știi toate amănuntele ?

— Numai cît e nevoie ca să-i arăt drumul și locul.

— Comoara e îngropată ? Adică s-a săpat o groapă și apoi s-a acoperit ?

— Nu. Comoara e ascunsă într-o hrubă, descoperită de strămoșii noștri pe cînd răscoleau munții în căutare de aur și argint. Negăsind nimic și ajungînd la hruba aceea în care, dacă aruncai o piatră, nici nu auzeai cum cade pe fund, s-au lăsat de săpături și au astupat intrarea. Dar locul și l-au însemnat. Și cînd străbunul lui Hauca, fugind de urmăritori, s-a îndreptat încoace împreună cu oamenii cei de credință, a vîrît în hrubă tot ce-i mai rămăsese din avutul lui. Dușmanii i-au dibuit și au tăbărît asupra lor măcelărindu-i pe toți afară de doi inși care au izbutit să scape: unul era incasul, iar celălalt strămoșul meu. Taina a trecut moștenire din urmași în urmași pînă la Haucaropora și la mine. În ce mă privește, cunosc locul

unde se află hruba, dar înlăuntru nu am fost nicicînd. Singur stăpînul meu, tatăl lui Hauca, avea dreptul să coboare în ea. Acuma o să-i arăt lui Hauca intrarea și, dacă-mi îngăduie, o să văd și eu, pentru întîia oară, lucrurile ascunse acolo.

— Firește că-ți îngădui, credinciosule Anciano, interveni Haucaropora. Îmi ești ca un al doilea părinte și tot ce-i al meu se cade să fie și al tău.

— Îți mulțumesc, răspunse bătrînul, înduioșat. Nu-mi doresc altceva decît iubirea ta statornică. Dar mai am un gînd pe care te rog să mi-l împlinești.

— Spune.

— Porunca suna să nu cobori în hrubă pînă a nu fi trecut cu vîrsta de nechibzuința primei tinereți. Și asta nu întîmplător, căci a pătrunde acolo e lucru primejdios. Ce anume primejdie te așteaptă, nu știu. Tatăl tău, fostul stăpîn, tot amîna să mi-o spună, pînă ce l-au ucis și n-a mai putut să-mi dea lămuriri.

— Așa că nu cunoști care-i primejdia ?

— Bănuiesc eu ceva, dar nu sînt sigur. Doar ai auzit și tu că strămoșii noștri știau să pregătească un foc grozav, care putea să aștepte veacuri întregi pentru ca pe urmă, dacă-l dezvelea cineva, să se dezlănțuie nimicind totul în jurul lui. Poate că era ceva asemănător cu praful de pușcă de care poporul nostru habar nu avea înainte de a-l fi văzut la spanioli. Din cîte mi-a vorbit tatăl tău bănuiesc că hruba e străjuită de un astfel de foc și orice neștiutor care ar pătrunde înlăuntru s-ar putea să piară, mistuit de flăcări.

— Atunci e într-adevăr primejdios să mă apropii de comoară.

— Așa e. De aceea te-aș ruga să-l iei și pe Tata Jaguar. Dînsul vede mai bine decît toți ceilalți. Cu iscusința și agerimea lui va putea să descopere mai ușor focul cu pricina.

— Bine. L-aș fi rugat, oricum, să mă însoțească. Să vină și prietenul Anton ! Auzi, dragă Anton, vreau să vezi și tu printre primii comoara. Ori ți-e frică de focul ascuns ?

— Nu mă tem, răspunse Anton Engelhardt. Ca și praful de pușcă, focul vostru nu poate face vreun rău decît

dacă-l aprinzi sau dacă vine în atingere cu alt foc. Ori de asta ne vom feri.

— Dacă sîntem atenţi, n-are de ce să ne fie frică, întări Tata Jaguar. Ei, vreţi să coborîm chiar azi ?

— Da, făcu hotărît Anciano.

— Înainte de a sosi bandiţii aceia ?

— Eu aşa zic.

— Iar eu aş crede să mai aşteptăm, să nu lăsăm cumva urme care ne-ar trăda.

— Păi nu avem destul timp, señor, ca să ştergem urmele ? Acuma e dimineaţă, iar Gambusino va fi aici abia mîine. Ş-apoi dacă ne încăierăm şi vrăjmaşii mă omoară ! Ar însemna să nu-i mai pot arăta tînărului meu stăpîn locul de taină şi toată moştenirea ar fi pierdută.

— Nu-i nevoie să te vîri şi tu în luptă.

— Señor, drept cine mă luaţi ? se indignă bătrînul. Cînd e vorba de ucigaşul fostului meu stăpîn, eu să stau cu braţele încrucişate ? Cereţi-mi orice, numai asta nu !

— Bine. Îmi dau seama ce-i în gîndul şi inima ta. Fie precum doreşti. Dar înainte de a căuta hruba, să nu uităm alte lucruri importante. Poate că vom fi nevoiţi să rămînem aici mai multe zile. Pentru noi, oamenii, proviziile sînt îndestulătoare, dar trebuie să ne îngrijim şi de catîri. Apă şi nutreţ se găsesc numai jos, la *Salina del Condor*. Din păcate însă nu ne putem instala acolo, căci *Salina* e în drumul bandiţilor. Aşa că trebuie să căutăm alt loc, fie şi depărtat, unde să fie păşune şi apă.

— În privinţa asta să nu vă faceţi griji, señor. La numai un ceas depărtare de aici se află un iaz adînc, totdeauna plin cu apă şi cu iarbă de jur împrejur. Hauca şi cu mine sîntem singurii care cunoaştem acest loc. Vă conduc eu.

— Zici că-i adînc ? Şi catîrii vor putea să coboare pînă acolo ?

— Pentru cai coborîşul ar fi cu neputinţă, dar catîrii noştri sînt dedaţi cu drumul povîrnit. S-ar putea, ce-i drept, să avem nevoie de ei pentru a-i urmări pe duşmani, încît ar fi bine să-i ţinem în preajma noastră, dar asta încă nu se ştie.

— Pînă atunci mai e destul timp. Deocamdată, după ce ne odihnim niţel, poţi să-i conduci pe ceilalţi la iazul

cu pricina. Eu rămîn aici cu Hauca şi cu Anton. O să mergem toţi la hrubă după ce te întorci.

Se înţelege că şi ceilalţi membri ai grupului s-ar fi angajat în căutarea comorii, însă nu-şi exprimară dorinţa, ci ascultară supuşi dispoziţiile Tatii Jaguar. După un răstimp aceştia porniră călare, sub conducerea bătrînului Anciano, spre iazul ascuns în munţi. Tata Jaguar îi urmări din ochi pînă dispărură, apoi se întoarse către Hauca şi Anton. Tînărul incas privea gînditor în adîncul rîpei.

— Crezi că ai putea găsi hruba fără ajutorul lui Anciano ? îl întrebă Tata Jaguar.

— Nu, răspunse Hauca. Tatăl meu trebuie să fi făcut în aşa fel, încît nimeni altul să nu descopere intrarea.

— Vom vedea. De vreme ce ştiu că în rîpă e ascuns ceva, nu mi se pare cu neputinţă să găsesc şi locul respectiv. O să încerc numaidecît. Voi rămîneţi între timp locului. Deşi nu cred să apară cineva, fiţi totuşi cu ochii-n patru. De aici puteţi controla împrejurimile. Dacă observaţi că se apropie vreun om, chemaţi-mă imediat. Eu o să vă aud.

Cu paşi sprinteni Tata Jaguar coborî povîrnişul abrupt. Băieţii nu-şi luară ochii de la el pînă ce ajunse jos. Apoi Hauca rosti, clătinînd sceptic din cap :

— N-o să găsească nimic. E într-adevăr cel mai deştept dintre bărbaţii pe care-i cunosc, însă taina e prea greu de dezlegat.

— N-ai văzut cum a zîmbit la vorbele tale ? îl contrazise Anton. E convins că va descoperi hruba şi cred că o va face. Încă astăzi vei ajunge om bogat, foarte bogat, cu mult mai bogat ca mine şi chiar ca tatăl meu. Oare străbunii tăi au avut într-adevăr atîta aur şi argint cum se spune şi cum scrie în cărţi ?

— Fără îndoială. Cînd ţara incaşilor a fost cotropită şi prădată de spanioli, foarte mulţi oameni bogaţi şi-au îngropat lucrurile cele mai de preţ. Le-au ascuns în aşa fel, încît, o dată cu moartea lor, nimeni n-a mai ştiut unde se află. Şi de atunci zac în pămînt fără să mai poată... căşuna nimănui.

— Căşuna ? Vrei să spui folosi...

— Ba de loc. Pentru că tocmai marile avuții ne-au prăpădit poporul. Dacă am fi fost săraci, năvălitorii spanioli ar fi plecat din Peru așa cum au venit. Cunoști pățania celui mai nefericit dintre strămoșii mei?

— Nu.

— L-au luat prizonier și l-au dus într-o sală mare. Acolo Pizarro, cuceritorul, a tras cu vîrful sabiei o linie în jurul celor patru pereți, sus de tot, făgăduindu-i libertatea dacă va umple sala pînă la dunga aceea cu aur și argint. Incasul s-a supus și a făcut întocmai, dar spaniolul nu s-a ținut de cuvînt. A cerut să-i mai umple o sală, tot pînă la dunga de sus. Dar nici după aceea nu și-a cinstit făgăduiala. Era creștin și mai pe urmă a răspîndit cu de-a sila pe pămîntul nostru învățătura dragostei și adevărului. Vezi, așadar, cum bogăția ne-a dus la pierzanie.

— Da, două săli mari pline cu aur și cu argint! De necrezut.

— Te miră? Atunci nu știi ce comori s-au găsit în cele două Temple ale Soarelui din Cuțco și Ciuchitu, în templele de la Huanacauri, Katcia, Vilicanota și în multe alte locuri sfinte care se numesc Huacas. La Templul Soarelui din Cuțco se aflau peste patru mii de preoți și slujitori. Toate ușile aveau stîlpi de aur. Pervazurile ferestrelor scînteiau de smaralde și alte pietre prețioase. Pereții erau căptușiți cu tăblii de aur. Statuile zeilor și zeițelor erau din aur curat, iar cele ale incașilor de argint. Și apoi cîte vase, cîte alte obiecte de metal nobil! Apa celor cinci izvoare, coborînd din munții învecinați, trecea prin țevi de aur și se vărsa în bazine de aur sau de argint, fiind apoi folosită pentru băut, pentru spălat și pentru scăldatul animalelor de jertfă. Să-ți mai spun și altele? Cunoști tu vreo sumă de bani care să arate prețul unor asemenea bogății?

— Nu, nu mai spune nimic. Aproape că mi-e frică de ceea ce aud. Între atîtea palate, statui și podoabe mă gîndesc că trebuie să fi fost la voi și mari artiști.

— Au fost, numai că arta noastră se deosebea de a voastră.

— Și știința?

— Eu nu sînt decît un fecior crescut în singurătatea munților și n-aș putea vorbi de știință așa cum o înțelegeți voi. Dar oameni învățați erau și în neamul nostru. Gîndește-te numai la acei Kippu-Kamayok despre care trebuie să fi auzit.

— Știu, aceia erau cărturari. Doar că scrierea voastră nu se alcătuia din litere și cuvinte ca la noi, ci din sforicele înnodate din loc în loc. Cum e cu putință să citești niște sfori ca și cînd ai citi astăzi cărți, ziare și alte tipărituri?

— Firește că nu era ușor. Nu oricine învăța, ca la voi, scrisul și cititul. Un asemenea Kippu nu putea fi înnodat decît de un cărturar, de un Kamayok, iar de citit îl citea tot un cărturar. Pentru tagma Kippu-kamayokilor erau aleși oameni din cei mai pricepuți și fiecare sat avea un dregător ce păstra taina kippu-rilor, lăsînd-o moștenire numai urmașilor săi. Bătrînul Anciano se trage dintr-o astfel de spiță. E în stare și azi să dezlege înțelesul oricărui Kippu.

— Și tu?

— Și eu mă pricep, fiindcă sînt urmașul împăraților, care, înainte de toate, își însușeau această artă. Adu-mi o legătură de Kippu și îți citesc totul ca și cînd ar fi scris pe hîrtie. Tatăl meu mi-a dat învățătură de incas în speranța că împărăția noastră va reînvia și că eu... Tăcu brusc și își lăsă privirea în pămînt. Chipul lui se învălui într-o gravă tristețe. Apoi adăugă oftînd: A sperat un timp, dar pe urmă, după cum spune Anciano, nădejdea l-a părăsit. Chiar și eu am crezut că totul va învia din nou; acuma însă, de cînd te cunosc, m-am lăsat de asemenea gînduri.

— De cînd mă cunoști? întrebă mirat Anton. Să fiu eu pricina?

— Da, da, tu. Însă n-ai făcut-o anume. Eu nu știam decît munții de aici și sălbăticia codrilor; îmi știam neamul meu, nu și altele. Tu mi-ai vorbit de multele popoare și țări, m-ai făcut să văd cît de mare-i pămîntul și cît de mic e un om, un tînăr singuratic, chiar dacă se trage din cei puternici, domnitori și fii ai Soarelui. Am visat și m-am trezit. Acuma, de-aș găsi în hrubă toate comorile pămîntului, tot n-aș mai cădea în visul acela înșelător. Drumul neamului meu s-a sfîrșit. Ce a fost nu mă mai privește. Vreau să-mi ațintesc ochii înainte, să învăț,

ce ai învățat și tu, să ajung și eu ca bărbații de odinioară sau de azi despre care mi-ai vorbit. Voi pleca din munți și voi merge acolo unde dorința mea își poate găsi împlinire. Tata Jaguar să mă îndrume și îl voi asculta. Știu că, sărac fiind, n-aș izbuti, de aceea mă bucur că mă așteaptă averea și înscrisul tatălui meu. De n-aș avea un asemenea țel, aș privi cu dispreț tot aurul și argintul ascunse aici, căci s-ar putea să-mi aducă și mie ceea ce au adus strămoșilor mei : prăpădul, moartea, pieirea.

Vorbise încet, rar, cu multe întreruperi. Se ridică apoi și se depărtă ca și cînd ar fi vrut să mediteze în singurătate asupra celor rostite. Anton nu-l urmă. Deși încă nevîrstnic, simțea că prietenul se află într-un moment crucial și că numai întrebîndu-și propria inimă poate găsi sfat și lua hotărîri.

Cînd, după un răstimp, incasul se întoarse, chipul său părea înseninat. Îi întinse mîna prietenului său alb și spuse :

— În curînd tu vei face cale îndărăt spre Lima și apoi spre Germania, patria părinților tăi, ca să înveți mai departe. Acuma cunosc din gura ta ce țară și ce fel de popor e acela. N-ai vrea să merg și eu cu tine ?

— Cu plăcere, cu cea mai mare plăcere ! se bucură sincer Anton. Vorbești serios ?

— Desigur, însă mai întîi vreau să mă sfătuiesc cu Tata Jaguar și cu credinciosul meu Anciano fără de care nu aș pleca nicăieri.

— O să meargă și el, o să meargă. Doar te consideră stăpînul lui și îți va urma hotărîrea.

— Totuși... la anii lui e greu. Ș-apoi nu înțelege limba voastră, ca și mine de altfel.

— Lasă, că e viguros ca un tînăr. Vom călători lungă vreme pe apă și o să vă învăț limba noastră, atît cît trebuie ca să vă puteți descurca la început.

În acel moment se ivi pe buza rîpei Tata Jaguar. Totodată răsună tropotul unui catîr. Anciano apăru călare de după o coastă și se opri în fața lor. Sărind din șa, spuse :

— I-am dus la adăpost. Acuma hai să coborîm și să deschidem hruba !

— Tata Jaguar tocmai s-a întors pe jos. Zicea că vrea să vadă ce și cum, poate găsește hruba și fără tine, îl informă Hauca.

— Adevărat ? făcu Anciano, adresîndu-se Tatii Jaguar. Ați căutat în rîpă ? De bună seamă că n-ați descoperit nimic.

— Ești chiar atît de sigur ?

— Sigur, señor.

— Ei, atunci să vedem dacă m-am înșelat. Cred ca am găsit intrarea în galerie.

— Unde ?

— Jos, pe fundul rîpei.

— Asta-i ușor de spus. Doar știați că ascunzătoarea se află acolo.

— Zău ? Atunci să coborîm. Vă arăt exact locul.

După ce își priponiră catîrii, se lăsară tuspatru în jos. Greu, foarte greu coborîșul, dar nici pe fundul rîpei nu era mai ușor de mers. Parcă un munte întreg se năruise aici, fărîmițîndu-se în puzderie de bucăți. Grămezi de piatră colțuroasă zăceau peste tot, învălmășite, mai mici, mai mari, fără nici o noimă.

Tata Jaguar înaintă cu pași siguri fără să se uite nici la dreapta, nici la stînga, pînă spre peretele din fund al rîpei. Acolo, într-un anume loc, era o ieșitură de cîțiva metri ce alcătuia, cu peretele lateral, două unghiuri obtuze. Hammer se apropie de unghiul din spate și arătă cu mîna spre pămînt.

— Aici ! rosti el cu deplină siguranță. Am dreptate, Anciano, ori nu am ?

Uimit peste măsură, bătrînul răspunse :

— Aveți, señor. Acesta-i locul. Dar de unde știți ? Cum l-ați descoperit. Parcă le-ați cunoaște pe toate.

— Nu e nevoie să fii atotștiutor.

— Nu ? Și totuși... Zău dacă nu-i înțeleg acum pe dușmanii care se tem de dumneavoastră ca de nealtul. Ați fi putut de pildă să găsiți ascunzătoarea și s-o goliți fără ca noi să bănuim măcar. Ce-ar fi fost atunci ?

— N-ar fi fost nimic. Nu aveați de ce vă teme. Puteam să umblu pe aici ore întregi fără să dau de nici un capăt, căci hruba n-am găsit-o decît datorită faptului că mi-ai vorbit tu despre ea.

— Dar cum de-aţi nimerit taman unde trebuie ?

— Mi-am zis că hruba nu poate să se afle la mijloc, ci într-o parte mai dosnică. Intrarea fusese săpată în stîncă, apoi astupată şi mascată de mînă de om. Deci locul trebuia să se deosebească oarecum de dezordinea pe care natura o crease de jur împrejur. Aşa că nu aveam decît să caut un asemenea loc mai deosebit, unde nu e vălmăşag de pietre şi unde se vede cît de cît munca omului. Şi uite că l-am găsit.

Tata Jaguar îi arătă nişte bolovani lîngă peretele rîpei :

— Oare aceşti patru bolovani nu desenează colţurile unui pătrat ?

— Într-adevăr.

— Şi nu sînt şi cam de aceeaşi mărime — nu prea grei pentru un om zdravăn, dar nici prea uşori ca să-i mute din loc vreo izbitură întîmplătoare ?

— Adevărat şi asta, señor.

— Şi de ce se află în acest pătrat numai pietre mici cît pumnul ? Dacă pietrele de aici ar fi fost mai mari şi mai grele, atunci s-ar fi turtit acoperişul hrubei însemnat la colţuri de cei patru bolovani.

Bătrînul Anciano dădu mirat din cap şi exclamă :

— Aşa e, señor ! Chiar aşa.

— Ştiam. Lucrul mi l-am lămurit prin cea mai simplă judecată. Hruba trebuia acoperită. Ori pentru asta nu se putea folosi un bloc mare de stîncă, fiindcă nici un om singur nu l-ar fi putut mişca din loc spre a pătrunde înlăuntru. Scînduri sau alte materiale nu erau pe-aici, cum nici azi nu sînt. Aşa că omul vostru s-a folosit de o pătură sau de o piele de animal, a întins-o peste groapă şi deasupra, la cele patru colţuri, a pus patru bolovani destul de grei ca să ţină acoperişul şi pietrele de pe el menite să mascheze totul. La nevoie, însă, un bărbat voinic putea să îndepărteze bolovanii.

— Foarte bine, señor, foarte adevărat. Şi cu pielea aţi ghicit întocmai. La început alăturase nişte pari de lemn peste care închipuise stratul de pietre. Dar cu timpul parii au putrezit şi stăpînul meu, venind încoace, a găsit acoperişul stricat. Şi atunci ca să îndrepte lucrurile, şi-a omorît catîrul, l-a jupuit şi a întins pielea peste gura hrubei. Iar ca să se ţină bine, a prins-o la colţuri cu ăşti patru bolovani. A presărat apoi pietre deasupra şi aşa au rămas toate pînă în ziua de azi. Cum vedeţi, acoperişul e încă bun. Poţi şi să calci pe el fără să se prăbuşească... Însă agerimea dumneavoastră, señor, e ceva nemaipomenit ! Vreţi să deschidem ?

— Fireşte. Nu văd de ce am aştepta.

Cei patru se aplecară şi începură să dea la o parte stratul de pietre. Nu era prea gros. Peste puţin ieşi la iveală pielea, care se învîrtoşase ca o tăblie de fier. Era întinsă şi fixată de cei patru bolovani. Îndepărtînd bolovanii, pielea putu fi ridicată. Dedesubt se căsca o gaură ce ar fi permis să se strecoare prin ea un bărbat solid. Ducea drept în jos.

— Dar asta nu-i galerie, ci puţ, observă Tata Jaguar.

— Numai la gură e aşa, lămuri Anciano şi aruncă o piatră înăuntru. Auziţi ? N-a căzut prea adînc. E numai cît un stat de om. Pe urmă face un cot şi duce niţel într-o parte, prin stîncă. Eu zic să coborîm.

— Şi cu lumina cum stăm ?

— A avut grijă stăpînul meu de asta. Jos se găsesc luminări de seu. Le-am pregătit atunci cu mîna noastră.

Anciano coborî încet. Atinse fundul cu picioarele în timp ce braţele ridicate îi ajungeau la marginea de sus a deschizăturii. Tata Jaguar îi dădu o cutie cu chibrituri. De îndată pîlpîi în adînc flacăra unei luminări. Haucaropora, care era mai mic de statură, coborî şi el, însă ajutat şi de sus, şi de jos. Urmă Anton Engelhardt, apoi Tata Jaguar.

Acesta din urmă fu nevoit să se încovoaie ca să poată păşi în galeria tăiată orizontal. Dar treptat galeria creştea în înălţime, încît Tata Jaguar putu să-şi dezdoaie spinarea. Totodată spaţiul se lărgi şi cei patru inşi încăpură uşor. Privind în jurul lor, aceştia nu descoperiră decît un ţăruş de lemn vîrît într-o crăpătură şi de care spînzura un şnur de grosimea unei andrele. Şnurul avea vreo 30 de centimetri, fiind împletit în trei culori şi înnodat în mai multe locuri. Alte sfori, mai scurte şi mai subţiri, înnodate şi ele în fel şi chip, erau legate strîns de acesta.

— Un kippu ! exclamă Anciano, desprinzînd şnurul de pe ţăruş.

Îl duse în dreptul lumînării și îl examină cu atenție. Culorile erau cam șterse, dar se mai puteau recunoaște destul de ușor.

— Poți să-l citești ? întrebă Tata Jaguar.

— Da, señor. Acest kippu ne atrage luarea-aminte să nu aprindem altă lumînare pînă nu vom fi citit și al doilea kippu. Vasăzică mai e unul, poate mai încolo. Să mergem !

După ce studie la rîndul lui nodurile, Haucaropora confirmă spusele lui Anciano. Porniră, așadar, mai departe, cei doi bărbați trebuind să se aplece căci tavanul se lăsase din nou în jos. Aerul uscat parcă apăsa nițel plămînii. După vreo cincizeci de pași tavanul se înălța considerabil și spațiul se lărgi mult închipuind un fel de sală pătrată cu laturile de aproximativ șapte coți și înaltă de patru. Peretele din fund lipsea. Acolo încăperea se mărginea cu gura unei prăpăstii întunecoase, abrupte și probabil foarte adînci. Dar atenția vizitatorilor fu atrasă nu de acest gol negru și misterios, ci de obiectele ce zăceau în jurul lor.

Totul strălucea ca aurul și argintul. Pe niște suporturi de piatră — un soi de etajere — se înșirau sumedenie de obiecte a căror valoare strict materială, dar și artistică te copleșea pur și simplu. Erau acolo statuete de idoli de dimensiunea unor copii și turnate în aur lucitor ; statuete înfățișînd împărați, de aceleași dimensiuni și lucrate în argint masiv ; vase de diferite forme și mărimi, arme de tot felul, podoabe scumpe, stele, sori și lună în diverse reprezentări. Da, era vorba de comori uimitoare ce nu puteau proveni decît de la un incas sau de la un vlăstar împărătesc fiindcă în Peru metalul nobil fusese monopolul exclusiv al casei domnitoare. Fără aprobarea suveranului nimeni nu avea dreptul să dețină aur sau argint.

Exportul acestui metal era interzis sub pedeapsa cu moartea. Aurul și argintul trebuiau aduse în capitală și depuse la picioarele împăratului. Se întîmplau ani cînd, după date certe, incasul își sporea tezaurul cu peste douăsprezece mii de chintale argint și peste patru mii de chintale aur, acesta din urmă — cel mai nobil și prețuit metal — aflîndu-se în cantități enorme, fie în munți, fie în nisipul fluvial și obținîndu-se foarte ieftin sau chiar gratuit prin muncă obligatorie.

Anton Engelhardt privea fascinat. Anciano și Hauca stăteau neclintiți, pe de o parte extaziați de bogățiile adunate acolo, pe de alta înfiorați de un sentiment pios în fața idolilor și stăpînilor de odinioară ai neamului lor. Tata Jaguar era cel mai puțin tulburat. Luă lumînarea din mîna lui Anciano și se duse pînă în fundul acestei originale vistierii ca să scruteze adîncul tainic și înfricoșat al prăpastiei. În raza tremurătoare a lumînării părea că dedesubt joacă, saltă, se alungă niște făpturi de coșmar, demoniace. Tata Jaguar aruncă o piatră. Aceasta ricoșă în repetate rînduri de pereții abrupți, mereu mai jos, mai jos, parcă zbura în nesfîrșit.

Depărtîndu-se de gura prăpastiei, Tata Jaguar se apucă să caute „focul ascuns" și pînă la urmă îl găsi. În fundul încăperii, fixate pe suporturi joase de piatră, se aflau niște jgheaburi de lut înguste și pline cu o pastă alb-gălbuie cum ar fi ceara. Din loc în loc atîrnau niște scurte fitiluri îmbibate cu aceeași pastă.

— Acesta trebuia să fie focul cel cumplit de care vorbise stăpînul tău, se adresă Tata Jaguar lui Anciano, arătîndu-i jgheaburile, iar capetele de fitil sînt „lumînările" care nu trebuiesc aprinse pînă după citirea celui de al doilea kippu. Hai să-l căutăm !

Nu căutară mult. Șnurul se găsea chiar la intrare, în peretele stîncos. Nu era simplu ca primul, ci consta dintr-o împletitură foarte frumos lucrată și închipuind un mîner de ale cărui capete spînzurau, ca niște ciucuri, o mulțime de sfori. Acestea, în culori și de lungimi diferite, aveau sute de noduri variate ca mărime. Bătrînul Anciano se apucă imediat să descifreze mesajul. După un timp destul de îndelungat, rosti :

— E un kippu lung și amănunțit pe care nu-l pot dezlega pe loc deoarece culorile au pălit și lumina e prea slabă.

— Dar afară, la lumina soarelui, ai putea să-l dezlegi ? întrebă Tata Jaguar.

— Cred că da.
— Atunci să ieșim.
— Şi să ne depărtăm de aceste comori care ne farmecă ochii ?
— Trebuie. Doar nu aveţi voie să vă atingeţi de ele pînă nu cunoaşteţi conţinutul kippu-lui. Încă nu ştim ce primejdie ne aşteaptă dacă le mişcăm din loc. O mică greşeală, o atingere poate însemna pierzania noastră. Aşa că ascultaţi ce vă spun : dacă vreţi să rămîneţi aici, n-aveţi decît ; dar eu, unul, ies afară şi nu mai cobor pînă nu aflu cu de-amănuntul ce cuprinde scrisoarea.
Bătrînul Anciano, vrăjit de atîta aur şi argint, parcă nu se îndura să plece. Atunci Hauca îi luă kippu-l din mînă şi, după ce îl studie pe cît îi permitea lumina săracă a lumînării, spuse răspicat :
— Acest kippu e testamentul încasului ucis, al tatălui meu. De aceea mi-e mai scump decît toate lucrurile de aici. Aurul şi argintul pot aştepta pînă voi citi totul la lumina zilei. Mă duc.
Cuvîntul lui fu hotărîtor. Părăsiră tuspatru încăperea subterană şi o luară înapoi spre gura galeriei, ca să iasă la suprafaţă. Acolo se găseau mai multe lumînări de seu pregătite de tatăl lui Haucaropora pentru a servi la nevoie. Anciano atinse lumînarea pe jumătate arsă, o puse lîngă celelalte, apoi se săltă afară.
Aşezaţi pe nişte bolovani, Anciano şi tînărul incas luară nodurile la rînd ca să le descifreze. Bineînţeles că nu mergea la fel de uşor ca la primul kippu. Aveau de-a face cu atîtea noduri, cu atîtea accesorii, iar nuanţele erau atît de şterse încît, dacă două fire avuseseră iniţial culori înrudite, acum nu se mai deosebeau de loc. Trecu o oră întreagă şi încă o jumătate, şi cei doi peruvieni încă nu se puteau pune de acord în legătură cu sensul fiecărui nod sau fir.
Tata Jaguar şi ai săi sosiseră la rîpă cam pe la orele unsprezece. A durat apoi vreo două ore pînă ce Anciano se întoarse de la noul loc de tabără. Acum se apropia de trei după-amiază.
— E periculos să mai stăm aici, constată Tata Jaguar. Dacă cineva ar trece întîmplător pe marginea rîpei, ne-ar zări cum stăm lîngă puţul ăsta şi ar bănui despre ce-i vorba. Hai să acoperim iarăşi intrarea şi să urcăm sus. Acolo vă puteţi continua treaba fără primejdia de a fi surprinşi, căci se vede pînă hăt, departe.
Altceva mai bun nu aveau de făcut. Întinseră pielea la loc, o fixară cu cei patru bolovani şi o presărară cu pietriş şi iarbă. Apoi ieşiră din rîpă şi se duseră la caii lor. Hauca şi Anciano se apucară iarăşi de citit.
S-ar fi zis că priceperea lor crescuse o dată cu ieşirea din rîpa sumbră, căci nu trecu bine o jumătate de ceas şi îl informară pe Tata Jaguar că au descifrat scrisoarea în toate amănuntele ei.
— Pot să aflu şi eu conţinutul ? întrebă Hammer.
— Fireşte, señor, aprobă Hauca. Este, cum am spus, testamentul tatălui meu, dar sună altfel decît bănuiam amîndoi. Citeşte Anciano !
Bătrînul îi dădu ascultare. Îngenunchie pios, căci era vorba de ultima dorinţă a stăpînului său, răsfiră printre degetele-i uscate nod după nod, fir după fir, dînd glas mesajului, încet ,rar, cu fraze întretăiate :
„Lui Haucaropora, fiul meu şi cel din urmă incas... Cînd vei da cu ochii de acest Kippu, eu voi fi murit... Şi neamurile mor... Al nostru s-a dus cum m-am dus şi eu... Ia-ţi nădejdea că va învia vreodată... nu vei domni nicicînd... Neamul nostru a pierit din pricina aurului şi argintului său. Oare ai vrea să mori şi tu la fel ?... Dacă neamul nostru ar fi fost sărac, mai trăia şi mai muncea încă şi azi. Rămîi deci sărac. Atunci vei trăi şi vei munci... Nu în aur să-ţi afli bogăţia, ci în minte şi în suflet. Aşa vei fi mai fericit decît toţi străbunii tăi... Te rog, nu-ţi poruncesc... Aurul e al tău. Ia-l sau lasă-l aici... Dacă-l iei, o să ajungi robul lui, dacă-l dispreţuieşti, o să fii om liber... Vinde buzduganul de aur al incaşilor şi vei avea destui bani ca să înveţi şi să ajungi un bărbat pe care munca îl cinsteşte... Desfătarea în lenevie te va pîngări... Dacă vrei totuşi aurul, ia-l... Însă fereşte-te de focul din jgheaburi !... Pentru cinstea şi fericirea ta, întoarce aurul în pămînt, căci de acolo fu scos... Atunci vei fi într-adevăr bogat... N-ai decît să aprinzi primul fir de lîngă focul

tăinuit și să fugi repede din hrubă... Și acum alege, însă alege bine! În trupul tău curge sînge de stăpîn, deci stăpînește-te pe tine însuți. Vei izbuti... Eu îți stau și îți rămîn alături. Fă ca spiritul meu să se bucure că am un asemenea fecior... Atunci el te va ocroti pînă mă vei urma în lumea unde nici aurul, nici argintul nu au preț, ci doar avuția inimii trage în cumpănă... Poartă-te ca un fiu al meu, căci îți sînt tată!"

Bătrînul Anciano citise textul lungind mereu pauzele între fraze. Apoi, tot în genunchi, își fixă privirea plină de așteptare asupra tînărului incas. La fel privi și Anton, pe care testamentul îl tulburase profund. Tata Jaguar admira în sinea lui înaltele principii morale la care se ridicase defunctul, dar simțul lui practic nu se împăca de loc cu renunțările la care acesta îl îndemna pe fiul său. Hauca stătea drept, cu ochii la soarele pe care strămoșii lui îl veneraseră și căruia îi închinaseră rugi. Acum astrul zilei pălea și cobora încet îndărătul munților. Astfel pălise și grandoarea incașilor, pînă se stinsese de tot. Ultimul semn al puterii lor se afla jos, în hrubă, unde, la lumina săracă a unei lumînări, scînteiau chipurile zeilor și ale împăraților de demult. Să se stingă oare și acest ultim semn? Chipul frumos și grav al adolescentului părea încremenit. Hauca se uita la soare fără să clipească, urmărindu-l nemișcat, pînă ce astrul divin dispăru după cel mai înalt dintre piscuri. Apoi tînărul incas se întoarse spre Anciano, îi luă kippu-ul din mîini, îl vîrî sub haina lui vînătorească și rosti:

— Ridică-te, Anciano! Nu mai este nici un incas pe lume! Fiii Soarelui au pierit o dată cu împărăția lor, iar eu voi să ascult de tatăl meu care nădăjduia să fiu destul de tare ca să pot alege drumul cel drept. Aurul îl voi trece din nou în pămînt căci el nu aduce fericirea decît ca răsplată a muncii, pe cînd munca mea abia începe.

Bătrînul se sculă de jos și îl apucă pe Hauca de amîndouă mîinile.

— Fii lăudat pentru această hotărîre, fiule, spuse el, înduioșat. Nici nu mă așteptam la altceva din parte-ți.

Tu nu ai nevoie de sclipătul aurului: comoara cea mai de preț sălășluiește în pieptul tău.

Atunci interveni și Tata Jaguar, adresîndu-se lui Hauca:

— Cum? Vrei să renunți la toată avuția din hrubă? Asta ziceai?

— Da.

— O asemenea hotărîre nu poate fi decît rodul unei tulburări trecătoare. Gîndește-te ce drum te-ar aștepta și ce viață ai duce dacă ai lua în stăpînire această avere a tatălui tău!

— Kippu-ul lui nu se mai află jos, în hrubă, ci aici lîngă inima mea.

Și tînărul arăta locul unde ascunsese testamentul.

— Vasăzică te gîndești să aprinzi focul acela năprasnic și să nimicești comoara?

— Așa mă gîndesc.

— E o nebunie! Dacă socoți că ție nu-ți trebuie, atunci pune în cumpănă binele pe care l-ai putea face cu ajutorul acestor bogății, cîtor oameni le-ai putea însenina viața. E dreptul tău să te lipsești de moștenire, dar nu-i lipsi astfel și pe semenii tăi.

— Moștenirea e numai a mea și fac ce doresc. Îi dau foc, așa vreau, fiindcă sper să-i dăruiesc pe semeni cu daruri mai bune.

— Visuri, nechibzuință! Află că n-o să-ți îngădui asemenea faptă!

Atunci Hauca ridică de jos buzduganul de aur și declară cu mîndrie, răspicat:

— Señor, vă cinstesc și vă iubesc, dar în treaba asta nu poate hotărî decît o singură voință, adică a mea! Voi vinde în schimb buzduganul, așa cum a dorit părintele meu — ca să am cu ce trăi și învăța. Iar dacă vreți într-adevăr să-mi stați de-a curmezișul, atunci va trebui să mă încerc în luptă dreaptă cu dumneavoastră!

Hammer își înălță capul. Îi stătea pe limbă un răspuns aspru, poate chiar injurios, dar se răzgîndi și spuse blînd:

— Nu m-ai înțeles bine, tinere incas. Hotărîrea ta e curajoasă și aș cinsti-o și eu dacă ai cunoaște valoarea

banului. Mă îndoiesc însă că o cunoşti. Şi mă gîndesc că spusele tale încă nu s-au împlinit în fapt.

— Se vor împlini cît de curînd. Cobor în hrubă şi aprind focul.

— Ca să ne trădezi astfel şi să-l scapi pe ucigaşul tatălui tău ? Nu ştiu cum e cu focul vostru, dar mă tem că va zgudui pămîntul şi bolovanii vor sări în toate părţile. Şi dacă se apropie Gambusino şi Perillo şi zăresc de departe cum arată locul, nu spală oare imediat putina ?

Hauca îl privi un timp drept în ochi, apoi răspunse :

— Aveţi dreptate, señor. Trebuie să mai aştept. I-am putea prinde, nu-i vorbă, şi în alt fel, şi în alt loc, însă rîpa de aici e cea mai bună capcană. De aceea n-am să vă stric planul.

— Aşa da ! făcu Hammer, mulţumit. Ceea ce ne interesează în primul rînd e să ştim precis cînd sosesc banditii. Ori pentru asta e nevoie de un cercetaş destoinic. Vrei să fii tu cercetaşul ?

— Bucuros, acceptă Hauca, simţindu-se măgulit că i se încredinţează o asemenea misiune.

Nu bănuia că Tata Jaguar caută totodată să-l îndepărteze de la faţa locului pentru a nu-i lăsa nici timpul, nici prilejul de a-şi duce la îndeplinire intenţia lui vizibil pripită.

— Trebuie să porneşti imediat, îl îndemnă el în acelaşi scop. Călare nu se poate, căci te-ar descoperi mai uşor. Aşa că vei avea drum lung pe jos.

— Sînt gata, señor. Spuneţi-mi numai pînă unde să merg.

— Mai întîi te întorci la *Salina del Condor*, unde Gambusino va sosi probabil chiar azi.

— Şi dacă nu vine ?

— Atunci pesemne că-şi face popasul într-o peşteră cu două intrări care se află în spatele *Salinei*, pe direcţia văii Guanaco, de unde trebuie să sosească indienii moioşi.

— Cunosc eu peştera ! interveni Anciano. Mă lăsaţi să-l însoţesc ?

— Bucuros. Patru ochi văd mai bine decît doi.

— Şi unde vă găsim la întoarcere ?

— Cum n-o să vă întoarceţi decît mîine dimineaţă, eu o să-mi petrec noaptea în tabăra de dincolo, iar mîine voi fi din nou aici ca să aud ce veşti îmi aduceţi. Atunci vom şti ce avem de făcut. În orice caz va trebui să vorbeşti pe ascuns cu prietenii tăi moioşi ca să-i cîştigi de partea noastră.

Îl rugă pe Anciano să-i descrie urcuşul spre tabăra unde poposeau ceilalţi, apoi, luînd şi cei doi catîri ai peruvienilor, se depărtă călare împreună cu Anton Engelhardt. În schimb, Hauca şi Anciano porniră la vale spre *Salina del Condor*.

Ajunseră la ţel o dată cu lăsarea întunericului şi, negăsindu-i pe bandiţi, se duseră la peştera cu două intrări. Acolo, tîrziu seara, fură — cum s-a mai spus — martorii asasinării peonului şi a celor doi arrieros, după care se întoarseră repede la *Salina*. Aşteptară aici o vreme pînă ce previziunea lor se confirmă : Gambusino apăru la faţa locului împreună cu indienii săi. Dar neavînd la îndemînă vreascuri, stătură pe întuneric, fără să aprindă nici un foc. Astfel cercetaşii noştri nu reuşeau să-i vadă ca lumea şi nici măcar să-i audă, căci bandiţii păstrau linişte deplină. De aceea Hauca şi Anciano rămaseră acolo numai timpul strict necesar, iar o dată cu zorii se întoarseră iarăşi la Rîpa omorului.

Tata Jaguar îi şi aştepta. Îl puseră la curent cu cele văzute. Aduseră veşti preţioase, însă nu erau edificaţi întru totul. Ştiau că trei oameni fuseseră împuşcaţi şi alţi trei fuseseră lăsaţi în viaţă. Ştiau de asemenea că printre aceştia din urmă se află şi cei doi nemţişori îmbrăcaţi în veşminte roşii — ceea ce îl înfurie cumplit pe Tata Jaguar. Însă cine era al treilea ? Asta n-o mai ştiau.

Ca să poată intra în vorbă cu indienii moioşi a căror apariţie era iminentă, Hauca şi Anciano se ascunseră după o ridicătură de piatră, pe cînd Tata Jaguar se întoarse călare la oamenii lui ca să-i aducă mai aproape şi să-i informeze asupra faptului că neastîmpăratul savant german, secondat de Fritze, le luaseră iarăşi urma şi căzuseră din nou în mîinile lui Gambusino.

Acesta sosi devreme, dimineaţa, împreună cu Antonio Perillo, cu opt indieni şi cu cei trei prizonieri. Se opri la

marginea rîpei și ordonă să fie despovărați catîrii. Lăcomia îl îndemna să coboare cît mai repede, să facă recunoașterea. Și cum ținea mult să nu-i scape prizonierii, iar în indieni nu avea încredere, hotărî să-i ia cu dînsul și pe cei doi germani. Puse deci să le dezlege picioarele ca să poată coborî. Dar, odată ajunși jos, fură legați din nou și prinși de niște bolovani, ca nu cumva să fugă dîndu-se de-a rostogolul.

Pe urmă Gambusino și Perillo se depărtară — dar nu prea mult — pentru a cerceta locul. Indienii, fiindu-le interzis accesul la hrubă, rămaseră sus.

Întîmplător prizonierii fuseseră imobilizați tocmai în acea ieșitură a stîncii unde se afla gura galeriei. Fuseseră legați de trei din cei patru bolovani pomeniți cu cîtva timp înainte. Morgenstern zăcea pe stratul de piatră ce acoperea pielea de catîr. După ce bandiții se depărtară suficient ca să nu-l mai poată auzi, Fritze Kiesewetter se adresă micului savant :

— Iată c-am ajuns taman la țintă, dom' doctor, însă ca prizonieri. Dacă Tata Jaguar ar fi aici, ne-am ridica și noi curînd pe propriile noastre labe.

— Dea Domnul să fie aici, oftă tatăl lui Anton Engelhardt, căci e în joc viața noastră. Mare lucru ca ticăloșii ăștia să nu ne omoare după ce vor fi încasat prețul răscumpărării.

Trase mînios de frînghiile care îl legau de bolovan și acesta se mută puțin din loc.

— Asta n-o cred, răspunse Morgenstern. Ne-au mai prins ei în cîteva rînduri și n-au recurs la omor, *homicidium* pe latinește.

— Păi da, fiindcă ne-a scos Tata Jaguar din mîinile lor ! preciză Fritze. Acuma, dacă ne lasă în voia soartei, o înfundăm rău de tot.

— Să stau aici, neputincios, cînd fiul meu se află atît de aproape ?! scrîșni din dinți bancherul. Legat de mîini, de picioare și prins de un pietroi, ca o fiară !

Se smuci din nou trăgînd de bolovanul așezat pe un colț al acoperișului de piele. Acesta se mai deplasă un pic și pielea începu să cedeze sub grautatea doctorului Morgenstern.

— Nu știu de ce, dar am impresia că stau pe moale, deși „așternutul" e numai piatră, se miră micul savant. Zău că se cam lasă ! Mă cufund.

— Unde nu dă Domnul să mă cufund și eu cît mai adînc ! bombăni furios Engelhardt. De-aș avea o singură mînă liberă, m-aș scăpa de legăturile astea și ar fi vai și amar de bandiți !

Vorbind, mai trase o dată din răsputeri și bolovanul se deplasă și mai mult.

— Nu vă amăgiți cu visuri, căută să-l astîmpere Fritze. Cînd te-a legat în chingi Gambusino, să știi că-i lucru cu temei. Doar îi cunoaștem noi meșteșugul... Nu-i așa, dom' doctor ?

— Da, din păcate, răspunse micul savant. Am stat chiar și în condiții mai rele decît acum, spînzurați în copac și... Doamne... Maică Fecioară... Ce-i asta ?

De spaimă Morgenstern țipă ascuțit. Bolovanul lui Engelhardt alunecase de pe piele și aceasta cedă complet. Micul savant se cufundă pînă la brîu în gura galeriei.

— Ce faceți ? Încotro vă călătoriți ? glumi Fritze. Te pomenești că o ștergeți în *iad* ori înapoi la potop...

— Ia lasă gluma ! se supără mărunțelul. Am căzut într-un puț grozav, pe latinește *puteus*, și plutesc deasupra unui hău nemaipomenit, *vorago* sau *barathrum*, cum ar zice latinul. Dacă se rupe frînghia, m-am dus pe copcă.

Micul savant nu cîntărea decît vreo douăzeci de livre, în timp ce bolovanul care îi ținea frînghia trecea cu mult de greutatea unui chintal. Astfel echilibrul se menținu în chip fericit. Totuși Morgenstern se apucă să urle disperat pînă ce îl auziră Gambusino și Perillo. Aceștia se întoarseră repede și nu mică le fu mirarea cînd își văzură prizonierul vîrît pe jumătate în pămînt. Îl traseră afară și, o dată cu el, apăru și o parte a pieii de catîr.

— Ce-o mai fi și asta ? făcu Perillo. O piele așternută peste groapă ! Nu cumva am dat de...

— Taci ! îi șopti supărat Gambusino. Ne-am ajuns scopul datorită unei întîmplări. Dar prizonierii nu trebuie să afle nimic. Să-i ducem de aici !

Îi tîrîră pe cei trei, legați cobză, pînă la o distanță suficientă ca să nu-i poată vedea ce fac, apoi se întoarseră

să examineze ciudățenia. Scoaseră pielea de catîr și aruncară pietre în puț. După ce constată că nu-i prea adînc, Gambusino hotărî să coboare. Se lăsă în jos și, numai după cîteva clipe, i se auzi glasul :

— Exact ceea ce căutăm ! Am dat lovitura ! Sînt aici niște lumînări de seu. Hiade și tu !

Cînd Perillo ajunse jos, găsi deja o lumînare aprinsă. Nu băgară de seamă lumînarea pe jumătate arsă, folosită de curînd, ceea ce n-ar fi fost greu de observat, și pătrunseră încet în culoarul orizontal. Înaintînd cu prudență, schimbau între ei impresii și nădejdi. Îi stăpînea o emoție febrilă care ajunse la paroxism în clipa cînd tezaurul li se dezvălui în fața ochilor. La început parcă își pierdură graiul. În lăcomia lor sălbatică nu se mai săturau privind acele obiecte. Gambusino își reveni cel dintîi și exclamă :

— Le-am găsit ! Ha, ha, le-am găsit ! Asta înseamnă milioane. Să-mi mulțumești mie, auzi !

— Ba tu mie ! replică Perillo. Stai să vedem cît ar face... Uite și fitilurile astea vîrîte în jgheaburi ! Cred că-s pregătite anume ca, la lumina lor, să se poată admira toată strălucirea de aici. Le aprindem ?

— Aprinde-le ! Cu mucul ăsta de lumînare nu se vede mai nimic.

Perillo luă lumînarea aprinsă din mîna lui Gambusino și o apropie de unul din fitiluri. Acesta se aprinse ca o feștilă oarecare. Închipui la început o flacără mică, liniștită. Apoi flacăra se tulbură și își schimbă culoarea în albăstrui, după care împroșcă o mulțime de scîntei aprinzînd și celelalte fitiluri. O trombă de foc țîșni pînă în tavan. Hruba se umplu imediat de un miros ascuțit, insuportabil. Să fi fost vreo zece, douăzeci sau chiar mai multe fitiluri care ardeau fumegînd, sfîrîind și trosnind.

Ce se întîmplă ? întrebă uluit Perillo. Dracu a mai văzut asemenea lumînări !

— Ce vrei să fie ! bîigui Gambusino. Pieirea noastră, asta e ! Trebuie s-o ștergem de-aici ! „Lumînările“ sînt puse anume ca să-i arunce în aer pe nepoftiți... Așa că...

Amuți brusc din cauza unei detunături. Fitilurile aruncară fulgere zvîcnitoare. Flăcările, ca niște șerpi înnebuniți, năpădiră toată hruba. Hainele celor doi bandiți luară foc.

— Afară ! Afară ! Repede ! strigă Gambusino și se năpusti prin galerie ca să ajungă cît mai degrabă la aer.

Perillo îl urmă. Nici nu-și îngăduiră răgazul să stingă hainele de pe ei. Alergau orbește, se loveau cu capetele de pereți. Dar pînă să ajungă la ieșire o explozie puternică zgudui pămîntul.

— Ard, mă sufoc ! urlă Perillo.

— Și eu ! țipă Gambusino, repezindu-se înainte.

— Scapă-mă ! Stinge-mi hainele !

— N-am timp ! Să ieșim ! Se năruie drăcia !

În sfîrșit ajunse la gura puțului și se săltă afară. Perillo, după el. Jos, în galerie, hainele lor arseseră mai mult mocnit. Acum, în aer liber, se făcură pălălaie în jurul trupurilor. Năuciți de spaimă, cei doi bandiți se aruncară la pămînt. Se tăvăleau țipînd și încercînd să stingă focul ce-i împresura. Deodată se auzi din nou o altă explozie și încă una, patru, cinci, șase — din ce în ce mai puternice. Rîpa se clătină de parcă pereții ei stîncoși ar fi dat să se prăbușească. Prin gura puțului năvăli o coloană de fum greu, negru, dens, însoțită ca de șuieratul a sute de locomotive. Urmă un uruit surd, înfundat, ca și cum s-ar fi rostogolit sub pămînt mii de bile de popice. Apoi se lăsă liniște. Numai fumul țîșnea și mai tare din gura puțului, umplînd toată valea din spate cu nori rău mirositori. Nu se mai vedea om cu om, nici peisajul din jur. Însă cu atît mai cumplit răsuna urletul celor doi ticăloși care încă se mai zvîrcoleau ca niște torțe arzînde.

Și Tata Jaguar ? Și oamenii lui ? Se aflau la numai zece minute depărtare de rîpă cînd Anciano și tînărul incas veniră să raporteze.

— Señor, se apropie Cuțit-Tăios, căpetenia moioșilor și prieten de-al meu, însoțit de șapte inși, rosti bătrînul. Vreți să vorbesc cu el ?

— Firește. Dar bagă de seamă să nu vadă Gambusino.

— N-are cum să vadă, nici să audă. Cum a sosit, a și coborît în rîpă împreună cu Perillo și cu cei trei prizonieri.

— Oare Cuțit-Tăios e om de înțeles ?

— Este, señor. Dacă-i vorbesc și îi spun că sînteți aici, o să treacă numaidecît de partea noastră.

— Atunci ia-o tu înainte, iar noi venim mai în urmă ca să poți vorbi cu el pînă ne va zări.

Anciano, ferm convins de reușită, porni în graba mare. Ceilalți se deplasară încet în urma lui. Dar nici nu ajunseră la rîpă, că bătrînul le și ieși din nou în drum. Venea ducînd prietenește de mînă pe Cuțit-Tăios.

— Iată-l, señor ! strigă bătrînul de departe. Se bucură să-l cunoască pe vestitul Tata Jaguar, căci nu l-a mai văzut pînă acum. Și trece cu toată inima de partea noastră.

— Nu ai decît acești șapte oameni cu tine ? se adresă Tata Jaguar căpeteniei.

— Da, señor.

— Pe cei doi prizonieri mărunți la stat îi cunoaștem. Dar cine-i al treilea ?

— Un señor bogat din Lima, un bancher. Îl cheamă Engelhardt.

— Tatăl meu ! Tata ! izbucni Anton, sărind de pe catîr. Dar cum se poate ? Ce să caute aici ?

— Merge la Buenos Aires ca să-și vadă feciorul.

— Atunci e el ! Haideți repede, să-l salutăm !

Agitîndu-și pușca, Anton fugi spre rîpă și dispăru curînd după un dîmb ce se înălța pe marginea ei. Ceilalți dădură să-l urmeze, dar Tata Jaguar îi opri :

— Stați ! Nu toți în aceeași direcție ! Șase oameni să meargă pe partea cealaltă a rîpei pentru ca nimeni să nu poată scăpa.

Cei șase își îndemnară catîrii la trap. Dar nici restul oamenilor nu rămase pe loc. Săriră din șei și, urmați de Tata Jaguar și de indienii moioși, se grăbiră să coboare în rîpă. Nu ajunseră bine jos, că zăriră două făpturi în flăcări ieșind anevoie din gura puțului. Auziră urletele lor, apoi un șir de explozii.

— Cîinii, au descoperit galeria și au aprins fitilurile, constată mînios Tata Jaguar. Acum tezaurul e pierdut pentru totdeauna.

Alergară toți într-un suflet spre partea dosnică a rîpei, învăluită în fum. Acolo Anton și Hauca îi zăriră cei dintîi pe prizonieri și se repeziră la ei.

— Tată, dragă tată ! exclamă Anton, repezindu-se la bancher ca să-l îmbrățișeze, să-l sărute și să-i taie legăturile.

Nimeni nu avea ochi pentru această scenă emoționantă, căci toți urmăreau o altă scenă care se desfășura lîngă peretele din fund. Acolo două făpturi omenești se zbăteau înnebunite de durere, cățărîndu-se în sus. Erau Gambusino și Perillo. Îi observaseră pe ceilalți și, în ciuda gravelor arsuri, mai sperau să se salveze prin fugă. Dar pe partea opusă a rîpei se iviră cei șase călăreți și Tata Jaguar le strigă satisfăcut :

— Lăsați canaliile să urce ! Are cine să-i ia în primire.

Se întoarse apoi către prizonieri și, după ce îl salută pe Engelhardt, se adresă cu mînie reținută celor doi omuleți :

— De ce v-ați ținut iarăși după mine ? Nu puteați rămîne la colosul dumneavoastră antediluvian ?

— Nu puteam, răspunse Fritze ca de obicei prompt la replică. Trebuia să înhățăm niște dihănii mai periculoase.

— Și de fapt v-au înhățat ele !

— Asta n-a fost decît o șmecherie de-a noastră. I-am atras pe bandiți în gaura asta ca să ia foc. Întrebați-l și pe dom' doctor. Dînsul i-a vîrît în bocluc.

— Exact, confirmă micul savant. Am simțit deodată că se lasă pămîntul sub mine, adică *solum* pe latinește. Și atunci...

— Sînteți un încurcă-lume incorijibil, îl întrerupse Tata Jaguar. Și orice lucru, *res* pe latinește, îl faceți anapoda. Răbdarea mea, pe latinește *patientia* ca și toleranța sau compasiunea — să le zicem *placabilitas, clementia, mansuetudo* — toate au luat sfîrșit. Nu mai vreau să știu de dumneavoastră !

Morgenstern ascultă uluit aceasă rafală vrăjmașă de cuvinte latinești. Numai că Hammer nu vorbea serios. Rîzînd în sinea lui, își întoarse privirea de la cei doi ghinioniști, lăsîndu-i cu gurile căscate.

Ajungînd sus, Gambusino şi Perillo se pomeniră cu cei şase călăreţi care îi pîndeau. Aceştia îi mînară înapoi, la vale, pînă ce Tata Jaguar porunci ca bandiţii să fie aduşi înaintea lui. Aceştia nu se împotriviră; durerile pricinuite de arsuri îi vlăguiseră cu totul. Îmbrăcămintea le arsese aproape complet; doar cîteva zdrenţe mai atîrnau de trupurile lor, semănînd cu nişte plăgi uriaşe. Nu trebuia să fii medic ca să-ţi dai seama că sînt condamnaţi la moarte.

— Benito Pajaro, mă mai cunoşti? îl întrebă Hammer pe Gambusino.

— Da, răspunse acesta, mistuit de suferinţă. Sînt ucigaşul fratelui tău. Omoară-mă cît mai repede!

— Ar fi o binefacere pentru tine. Cîţi oameni ai pe conştiinţă? Nu mai departe decît aseară ai mai omorît încă trei. Dumnezeu ţi-a hotărît osînda. Sînt răzbunat şi nu vreau să i-o iau înainte. Du-te, aşadar, unde vrei! Eşti liber!

— Omoară-mă, omoară-mă te rog, imploră banditul, care simţea că numai o moarte rapidă l-ar fi putut mîntui.

— N-am să te omor, decise Tata Jaguar.

— Atunci să piei şi tu, blestematule!

Cît ai clipi, banditul îi smulse lui Anton, care stătea alături fără grijă, arma cu două ţevi. Ochi spre Tata Jaguar, apăsă pe trăgaci şi, înainte de a putea fi oprit, îşi descărcă cel de al doilea glonţ în cap. Lovit de moarte, se prăbuşi. Trăise ca un scelerat şi termina la fel. Însă ultima-i lovitură criminală eşuase. Exact în momentul fatal, Tata Jaguar sărise la o parte şi glonţul nimerise în gol. Fără a mai comenta cazul, Hammer arătă spre Antonio Perillo şi se adresă tînărului incas:

— Iată-l pe ucigaşul tatălui tău! Îţi aparţine!

— Aici am şi eu un cuvînt de spus, obiectă micul savant. Doar a vrut să mă omoare la Buenos Aires...

Nimeni nu-l luă în seamă. Hauca îl ţintui pe toreador cu o privire sumbră. Cercetă cîtva timp faţa lui schimonosită de spaimă şi durere, apoi rosti:

— Nu vreau să fiu aspru. Îl împuşc numaidecît ca să-i curm suferinţa.

Îşi îndreptă arma spre ucigaş. Acesta căzu în genunchi cerşind îndurare:

— Nu mă omorî, nu trage! Lasă-mă să trăiesc!

— Bine, atunci te las în viaţă pentru ca peste două sau trei zile să piei ca un cîine rîios, hotărî Hauca, întorcîndu-şi cu dispreţ faţa de la el.

Nimeni nu se mai uită la creatura laşă ce se prăbuşi între bolovani şi rămase acolo gemînd.

Oamenii voiau să ştie ce dezastru provocase focul în hrubă. Tavanul sărise în aer. Stînca fusese despicată şi prin spărtură fumul mai răzbătea şi acum. Se crease astfel un soi de ventilaţie, gazele se evacuau treptat, încît după un ceas de aşteptare oamenii putură coborî în galerie fără nici o primejdie. Dar în spaţiul unde fusese tezaurul nu cuteză nimeni să calce. Acolo se căscase o groapă uriaşă. Şi, sub presiunea exploziei, întreaga comoară se pierduse într-un afund negru din care rînjeau dărîmăturile.

—Vedeţi, señor, că soarta mi-a dat dreptate, rosti Hauca, zîmbitor. Moştenirea s-a dus. Testamentul tatălui meu îl voi păstra cu grijă aici, la piept. Ultima lui dorinţă s-a împlinit.

Astupară gura hrubei cu pietre, apoi ieşiră din ripă ca să se odihnească şi să mai stea de vorbă. Cel mai mult aveau să-şi spună cei doi Engelhardt, care fuseseră despărţiţi atîta timp. Aflînd ce plan concepuse incasul în legătură cu viitorul său, bancherul se oferi să-i cumpere buzduganul de aur pe un preţ de 1 400 mărci livra, ceea ce — ţinînd seama de greutatea obiectului — reprezenta o sumă cu care ultimul Fiu al Soarelui îşi putea întemeia un viitor sigur.

Stătură acolo pînă dimineaţa. Gemetele şi vaietele lui Perillo continuaseră toată noaptea. În zori îl găsiră mort, chircit. Amîndoi bandiţii fură îngropaţi sub o movilă de pietriş. Călăreţii luară apoi drumul îndărăt prin Salta şi Tucuman, la prietenii lor cambaşi. Engelhardt şi fiul său ar fi trebuit să apuce de fapt în altă direcţie, dar se alăturară celorlalţi şi avură cu toţii parte de o primire foarte călduroasă în mijlocul cambaşilor.

Acolo îi aştepta doctorul Parmesan Rui el Ibario. Cînd află de cele întîmplate, nu-şi putu reţine sincerul său regret :

— Mare păcat că nu m-am dus pe urmele domnilor savanţi germani. În ciuda arsurilor suferite, cei doi bandiţi n-ar fi sucombat. Aş fi efectuat marea, unica operaţie posibilă într-un asemenea caz, şi anume le-aş fi îndepărtat pielea arsă stimulînd astfel transudaţia întreruptă... Doar ştiţi şi dumneavoastră că mă pricep la tăiat ! Retez orice !

Popasul la cambaşi fu folosit pentru sortarea şi ambalarea diverselor piese ale colosului antediluvian. Fragmentele, izolate cu grijă, urmau să fie transportate pe cai de samar.

Apoi jumătate din oamenii Tatii Jaguar se răspîndiră în pădure pentru culesul ceaiului de Paraguay, iar ceilalţi — conduşi de dînsul personal — îi însoţiră pe Engelhardt, pe fiul său, pe Morgenstern şi Fritze, spre Buenos Aires. Anciano şi Hauca se aflau şi ei în acest grup. Bătrînul se decisese să întreprindă călătoria pe mare spre Germania împreună cu tînărul lui stăpîn.

*

Au trecut de atunci ani şi ani. Din păcate nu pot indica oraşul unde doctorul Morgenstern îşi desfăşoară activitatea. Megatheriumul l-a făcut celebru şi, din timp în timp, însoţit de credinciosul său Fritze, savantul călătoreşte în regiuni depărtate căutînd cu mare zel relicvele unui om preistoric. În curînd, pentru acelaşi scop, va pleca în Siberia.

Tînărul incas a urmat cursurile academiei silvice din Tharandt şi a ajuns inginer forestier şi vînător iscusit, în această ultimă îndeletnicire fiind secondat şi acum de foarte bătrînul, dar încă vigurosul Anciano.

Fostul bancher Engelhardt trăieşte ca rentier pe încîntătorul mal al Rinului, unde Anton, împreună cu fratele său, au fondat o mare întreprindere pentru desfacerea vinurilor.

Numai Tata Jaguar mai umblă şi azi prin pampas şi prin Gran Chaco, care i-a devenit o a doua patrie, deşi nu-şi uită nicicînd locurile natale.

Toţi aceşti oameni poartă între ei o corespondenţă asiduă şi prietenească. Şi de fiecare dată îşi amintesc reciproc întîmplările trăite în comun, tema principală şi preferată rămînînd pentru totdeauna :

„Testamentul incasului“.

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2024

